

Závazkové právo - zkouškové otázky

1.	Závazkové právo - pojem, systém úpravy	3
2.	Subjekty	11
3.	Vznik závazku - smlouva, obsah, forma, účinky.....	16
4.	Uzavření smlouvy	28
5.	Druhy smluv	32
6.	Ochrana slabší strany	36
7.	Ochrana spotřebitele.....	42
8.	Změna závazku	48
9.	Splnění - obecně, místo, čas, způsob plnění.....	55
10.	Práva z vad a při prodlení s plněním	65
11.	Jiné způsoby zániku závazku	69
12.	Zajištění dluhu.....	76
13.	Utvrzení dluhu.....	81
14.	Darování	83
15.	Koupě - systém úpravy, převody vlastnického práva, koupě nemovitostí.....	85
16.	Koupě movitých věcí	87
17.	Prodej zboží v obchodě	89
18.	Vedlejší ujednání u kupní smlouvy.....	91
19.	Přenechání věci k užití jinému - systém úpravy, výprosa, výpůjčka	98
20.	Nájem - obecně, ubytování	100
21.	Nájem bytu a domu	105
22.	Nájem prostor sloužících k podnikání	109
23.	Pacht	110
24.	Dispozice se závodem (prodej, pacht)	113
25.	Licence	116
26.	Zápůjčka, úvěr	119
27.	Smlouva o dílo.....	123
28.	Účty	127
29.	Akreditiv, inkaso.....	129
30.	Příkaz.....	131
31.	Komise a zasílatelství	135
32.	Zprostředkování a obchodní zastoupení.....	139
33.	Přeprava	146
34.	Zájezd	152
35.	Schovací smlouvy	158
36.	Společnost a tichá společnost	163
37.	Zaopatřovací smlouvy	171

38.	Péče o zdraví	174
39.	Pojištění - obecně.....	177
40.	Druhy pojištění.....	180
41.	Subjektivní a objektivní odpovědnost za škodu. Újmu a škoda	183
42.	Zavinění a liberace. Tzv. spoluzavinění poškozeného	186
43.	Příčinná souvislost.....	188
44.	Způsobení škody úmyslným jednáním v rozporu s dobrými mravy a porušením zákona.....	191
45.	Způsobení škody porušením smluvní povinnosti.	197
46.	Okolnosti vylučující protiprávnost	200
47.	Prevence a prevenční povinnost. Nepravý omisivní delikt.	203
48.	Odpovědnost za pomocníka. Škoda způsobená několika osobami.....	205
49.	Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání	210
50.	Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi. Škoda způsobená zvířetem	213
51.	Škoda z provozní činnosti. Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným.....	215
52.	Škoda z provozu dopravních prostředků.....	217
53.	Škoda způsobená věcí	223
54.	Škoda způsobená vadou výrobku.....	228
55.	Škoda na převzaté věci. Škoda na nemovité věci. Škoda na věcech odložených a vnesených.	233
56.	Odpovědnost státu za výkon veřejné moci	236
57.	Způsob a rozsah náhrady	240
58.	Jednatelství bez příkazu	245
59.	Vznik bezdůvodného obohacení	247
60.	Rozsah práva na vydání bezdůvodného obohacení	251

1. Závazkové právo - pojem, systém úpravy

- Závazkové právo = **objektivní právo upravující závazky, relativní majetková práva** (v doktríně se používá spíše pojem „závazkové právo“)
- **Část soukromého práva** (principy společné soukromému právu) x veřejné právo (např. vztahy regulované veřejnoprávními smlouvami - např. smlouvy o dotacích)
 - Obec a stát spolu uzavřou smlouvu o poskytnutí dotace - podmínky dotace nejsou plněny, stát pozastaví další vyplácení - podle čeho se uzavření smlouvy řídí, prodlení, kdo bude rozhodovat spor - řeší se podle soukromého či podle veřejného práva?
 - Daňový subjekt dluží na daních, zároveň má přeplatek na DPH - provede započtení
 - Kupující ručí za zaplacení daně z nabytí nemovitosti za prodávajícího - daň zaplatí, jaké má nároky vůči prodávajícímu (mohou si ujednat jinak?)
 - → I v rámci veřejného práva se tedy můžeme setkat s něčím, co je velmi podobné soukromoprávním závazkům (např. smlouvy mezi obcemi)
 - O tom, jestli se bude jednat o soukromé nebo veřejné právo, nerozhoduje procedura - soukromoprávní nároky jsou přiznávány i ve správním či trestním řízení
 - Pojem závazkové právo je relativně nový (BGB, OR x ABGB, Code Civil, common law)
 - V rámci common law se vůbec nepracuje se závazkovým právem, jen s právem smluvním a právem deliktů (*tort law*)
- Závazkové právo upravuje vzájemná práva a povinnosti - subjekty si mají plnit navzájem, v rámci závazků se jedná o vztahy mezi konkrétními subjekty - závazek nemá v zásadě účinky vůči třetím osobám. Podstatou závazku je právo věřitele na plnění od dlužníka.
- „Co má být plněno, je dluh, kdo plní, je dlužník. Věřitel je ten, komu má být plněno; jeho právo na plnění je pohledávka. Závazek vzniká z různých právních důvodů; z nich jsou typické právní jednání a delikt, proto jsou také dále výslovně uvedeny, neboť to má význam i pro další systematické uspořádání.“¹

Závazkové právo	Věcné právo
▪ Práva a povinnosti mezi subjekty ▪ Při převodu závazku nebudou povinnosti nikoho zavazovat ▪ NOZ tuto jednoduchou konstrukci rozmělnuje a stanovuje výjimky, např. § 1107 nebo § 2221	▪ Práva a povinnosti váznoucí na věci (někdy se hovoří o vztahu k věci) ▪ Při převodu věci by práva a povinnosti měly zůstat
▪ Dynamické právo ▪ Změna stavu = plnění	▪ Statické právo ▪ Obsah stavu = ovládání věci, např. vydání věci, zdržení se zásahu, změna, zničení atd.
▪ Demonstrativnost (inominátní smlouvy)	▪ Taxativnost
▪ Dispozitivnost ▪ Význam smluvních ujednání ve vztahu k třetím osobám	▪ Kogentnost (§ 978)
▪ Předmět závazku = plnění (lidské chování) ▪ Závazek se vůbec nemusí týkat věci, např. povinnost mlčenlivosti, povinnost zdržet se něčeho	▪ Předmět věcného práva = věc

Závazek

- Vychází se z toho, že závazek je *závazkový právní vztah* mezi věřitelem a dlužníkem
- Závazek je právní pouto (*iuris vinculum*), které nás svou nevyhnutelností nutí, abychom v souladu s právem našeho státu poskytli někomu nějaké plnění.
 - Vznik zvláštního vztahu důvěry mezi subjekty, určité bližší spojení (§ 6 OZ - princip poctivosti)

¹ Důvodová zpráva k § 1721

- Subjekty do právního vztahu vstupují dobrovolně, vyberou si svého smluvního partnera, a proto je zde zdůrazněna vyšší míra poctivosti, než jak je tomu u absolutních práv, což se projevuje zejména v případě náhrady škody pro porušení smluvní povinnosti
- Nikdy nelze v praxi počítat s tím, že v rámci jedné obligace by byl jeden subjekt pouze věřitel a druhý pouze dlužník. Většinou je to tak, že strany mají zároveň postavení dlužníka a zároveň postavení věřitele.
 - Např. kupní smlouva - prodávající je věřitelem co do práva na zaplacení kupní ceny a zároveň je také dlužníkem co do povinnosti převést vlastnické právo na kupujícího
- = **Forma právního vztahu** (právního poměru, vztah dvou nebo více konkrétních subjektů) - závazek v širším slova smyslu
 - Alespoň jeden se subjektů má právo na plnění
 - Osoba, která má právo na plnění - věřitel
 - Osoba, která má povinnost plnit - dlužník
- Strany jsou zavázány k **plnění** (konání - dare, facere; nekonání - omittere, pati)
 - Kupní smlouva (A se zaváže dodat zboží a umožnit nabyt vlastnického práva x B se zaváže zaplatit kupní cenu) - není závazek, je to právní skutečnost, která zakládá závazek
- **Závazek** (obligace) x **dluh** (povinnost) - užší smysl závazku - dluh
 - Dříve závazek = vztah (§ 494 OZ) i povinnost (§ 488 OZ) x NOZ (vztah) - ne vždy to sedí (např. § 1908 - zde pojem závazek ve významu dluhu)

Základní vlastnosti závazku

- Právní vztah (závazky) - především jde o právní poměr, tedy vztah upravený právem. Ne všechny vztahy jsou právními vztahy
- Právní závaznost se projevuje ve vynutitelnosti plnění; není-li dluh plněn, umožňuje stát prostřednictvím státního donucení jeho vymožení, a to buď přímé (např. zaplacení kupní ceny, nájemného) anebo nepřímé (např. náhrada škody pro porušení povinnosti, smluví pokuta). Pokud je dluhem projev vůle, je možné se domáhat jeho nahrazení soudem (např. § 1785 a násl. ve spojení s § 161 odst. 3 OSŘ)
- X *Společenská úsluha* § 2055 odst. 2 - takové jednání, kde strany nemají vůli být právně vázány. Často se bude jednat o vztahy, kde plnění nemá žádný zásadní majetkový charakter
 - O závazky se nejedná tehdy, vyplývají-li z gentlemanských dohod, náboženských zvyklostí, z morálních závazků či z pravidel slušnosti.
- **Majetkový charakter** (už jen nadpis IV. části OZ - relativní **majetková** práva) - majetkovou povahu má plnění v případě, kdy je penězi ocenitelné, kdy má svou cenu (§ 492) Charakter plnění je rozhodující pro určení např. smluvního typu v rámci hlavy II
 - V případě, že plnění nemá majetkový charakter, nepůjde o závazek
 - Cena může vyplývat z regulace (právního předpisu, rozhodnutí) nebo může být stanovena trhem. Hodnoty, s kterými se na trhu neobchoduje (např. čest, svoboda atd.) nepředstavují majetkové hodnoty, tudíž nemají majetkovou povahu
 - X Existuje zde možnost stanovení majetkové sankce v případě nedodržení - utvoření majetkového plnění. Plněním však nebudou tyto majetkové hodnoty (nelze převést svobodu apod.), ale lidské chování směřující k jejich zajištění, popření či náhradě při újmě (např. vytvoření dobré pověsti, náhrada za bolest při nemoci)
 - Každému právu lze dát nepřímo majetkovou povahu ujednáním o smluvní pokutě
 - Hodnota plnění se může měnit v čase, v závislosti na osobě dlužníka - jestliže je zájem druhé strany na plnění, plnění bude mít pro ni určitou cenu a naopak
 - Sama skutečnost, že plnění je poskytováno bezúplatně, nikoliv za cenu, nevylučuje existenci závazku. Pohutky nejsou významné při zkoumání, zda má plnění majetkovou povahu, ale zda vznikl závazek, tedy právní vztah. Tak stejně se může jednat o plnění nemorální, neboť zkoumání této skutečnosti bude relevantní až teprve pro posouzení platnosti takového právního jednání, nikoliv pro posouzení způsobilosti tvořit závazek
 - Má to význam např. pro úpravu promlčení - promlčují se majetková práva
 - Oproti tomu mají závazky i **osobní charakter** (zánik se smrtí - § 2009)

- **x Nemajetkový zájem** (§ 1722 OZ: „Plnění, které je předmětem závazku, musí být majetkové povahy a odpovídat zájmu věřitele, i když tento zájem není jen majetkový.“)
 - Pouhá skutečnost, že na plnění je něco nemajetkového, ještě neznamená, že plnění jako celek nemá majetkový charakter
 - Např. uzavření smlouvy o mši v kostele - je tam majetkové plnění?
 - Stanovení sankce při porušení věrnosti mezi manželi
- **Relativní práva** (absolutizace)
 - Závazky působí mezi stranami závazku, relativnost se projevuje v rámci vztahu jednoho subjektu k druhému určitému subjektu
 - Závazek obecně nemá účinky vůči třetím osobám, nicméně vzniku závazku nebrání potřeba součinnosti třetí osoby k jeho splnění. Strany si také mohou ujednat, že smlouva bude mít účinky vůči třetím osobám, může jim vznikat např. právo na plnění (§ 1767), ze smlouvy však nemůže vyplývat povinnost třetí osoby, aniž by s ní souhlasila a také nelze uzavřít smlouvu k tíži třetího
 - x Absolutizace relativních práv
 - 2 významy
 - a) Mění se povaha pohledávky - pohledávka se stává věcí (závazek je vztah dvou subjektů, které si mají plnit navzájem). Právo na plnění, resp. pohledávka, která je předmětem tohoto závazku, je však nehmotnou věcí a tím pádem požívá ochrany vlastnického práva, tedy absolutní ochrany (§ 979).
 - b) Rozšíření katalogu věcných práv - tam, kde bylo dnes možné zřídit pouze závazek, lze lepších účinků dosáhnout zřízením věcného práva (např. zákaz zcizení nebo zatížení § 1761, výhrada zpětné koupě § 2138)
- **Plnění x předmět plnění** (lidské chování x věc)
 - Předmětem věcných práv je věc (v NOZ v tom nejširším možném významu)
 - **Předmětem relativních práv je jednání**
 - Primární předmět závazku → plnění, resp. lidské chování
 - Sekundární předmět závazku → to, k čemu se lidské chování vztahuje, resp. předmět plnění
- **Volnost** (demonstrativnost) - § 1746 OZ
 - Uzavřenost věcných práv oproti otevřenosti závazkového práva
 - Autonomie vůle v závazcích, možnost inomínátních smluv
 - Umožňuje stranám uzavřít smlouvu, která není pojmenována v OZ
 - Na druhou stranu věcné právo lze zřídit jenom ve vztazích, které jsou označeny jako věcná práva
- **Dynamický charakter**
 - Např. věcné právo věc držet se v závazkovém vztahu „výpůjčka“ projevuje jako právo na vrácení věci po uplynutí doby zapůjčení

Obsah závazku

- = pohledávka věřitele, které odpovídá dluh dlužníka (x plnění = předmět závazku)
- **Pohledávka** = právo na plnění x **dluh** = povinnost plnit
 - Někdy se rozlišuje hlavní a vedlejší pohledávka - u nás to má jen omezený efekt
 - § 1813 - vyloučena jsou pouze hlavní cenová ujednání, nikoliv vedlejší
 - Hlavní pohledávka - projevuje se v rámci smluvního typu
 - Vedlejší plnění - mají pouze podpůrný charakter, pomáhají, zajišťují či ochraňují splnění hlavního dluhu, např. informační povinnosti, povinnost mlčenlivosti apod.
- Obsahem závazku jsou i práva a povinnosti související s pohledávkou
 - Mohou mít charakter jak utvářecích práv, tak vedlejších pohledávek - NS dovodil, že přechází i právo na zaplacení smluvní pokuty
 - Stanovení splatnosti
 - Právo plnit dříve
 - Práva z vadného plnění

- Právo prominout dluh
- Obsahem závazku jsou i **utvářecí práva (kompetence)** - práva jednostranně založit, změnit, zrušit závazek - např. odstoupit od smlouvy, změnit smlouvu, výpověď vztahu, vytknutí vady, přijetí návrhu apod.
 - Tato práva nejsou pohledávkou, není možné je samostatně postoupit, nepřechází s pohledávkou, když se dotýkají nejen pohledávky, ale závazku jako celku, tedy i postavení dlužníka. Nejsou právem na plnění druhé strany.
 - Utvářecí práva jsou práva, která jsou poskytnuta některé ze stran, aby mohla jednostranně něco vykonat (změnit, odstoupit, zrušit závazek apod.), realizují se tedy jednostranně, bez součinnosti druhé strany.
 - Zákon v některých případech počítá s jejich převodem, za určitých podmínek. Např. výhrada zpětné koupě a zpětného prodeje, předkupní právo.
 - Promlčují se utvářecí práva? O tomto je zatím vedena řada diskuzí, v současné době je doktrína o postupitelnosti a promlčitelnosti utvářecích práv nejednotná. Promlčuje se povinnost podle § 609 (zde nejde o povinnost)
 - Dovolání se relativní neplatnosti - nepochybně se promlčuje
 - Můžu postoupit právo zpětné koupě? - pokud se strany dohodnou, tak ano

Použitelnost závazkového práva

- Závazky vznikají i podle jiných částí než části IV.
 - Zástavní smlouva
 - Smlouva o nápomoci
 - Smlouva o zřízení věcného břemene
- V některých případech nejde o závazky (§ 11 NOZ)
 - Dědická smlouva
 - Modifikace společného jmění
 - Manželství, dohoda rodičů o styku s dítětem
 - Poskytnutí dotace - použitelnost soukromého práva na veřejnoprávní instituty (upraveno SŘ)
- V některých případech nejde ani o soukromé právo - prostor pro analogii

Pohledávka

- Nehmotná movitá věc, právo věřitele na plnění od dlužníka
- Pohledávkou není věcné právo - právo uspokojit se ze zástavy není pohledávka, stejně tak pohledávkou není právo na vydání věci nebo právo na zdržení se zásahů do vlastnického práva
- Lze postoupit právo na vydání věci?
 - Není pohledávka, nelze postoupit, ale nebrání to tomu, aby se strany dohodly na nepřímém zastoupení
 - Takové jednání není neplatné, ale je nutné ho posoudit jinak
- Lze ji převádět, zastavovat - dokonce i když je podmíněná či pohledávka budoucí, tzn. neexistující
- Lze s ní nakládat podobně jako s jinou věcí
- Nutno odlišit od nároku
 - **Pohledávka** = právo na plnění x **nárok** = právo věřitele požadovat plnění od dlužníka
 - Pohledávka se stane nárokem, až dospěje, tj. stane se splatnou, pak vznikne věřiteli právo požadovat splnění od dlužníka
 - Každý nárok je pohledávkou, ale ne každá pohledávka je nárokem
- Vymahatelné pohledávky - pohledávky, které se staly nárokem, označujeme jako
- Vykonatelné pohledávky - pohledávky, které lze proti vůli dlužníka vykonat, v zásadě je zde nějaký exekuční titul
- Vzpomenout na institut odporovatelnosti - relativní neúčinnost
- Nedobytné pohledávky - v souvislosti s postoupením pohledávky
 - Takové pohledávky, které sice trvají, dokonce může plynout nárok, ale nelze očekávat, že by kdy byly splněny
 - Typicky když dlužník nemá žádný majetek

Dluh a odpovědnost

- Dluh představuje povinnost plnit předmět závazku
- Odpovědnost je vlastnost spojená s dluhem, hrozba vynucení v případě, že dluh splněn nebude
 - V zásadě vzniká s dluhem a je to hrozba, že dluh bude vynucen, jestliže dlužník dluh nesplní
- Dříve se rozlišovalo právo dlužní a právo ruční
 - Dluh se říkalo povinnosti splnit, který byl ale k ničemu, pokud nemáme ručení
- X Před účinností NOZ byl pojem odpovědnost chápán jako sekundární právní povinnost vznikající při porušení povinnosti primární, např. odpovědnost za vady, za škodu. Nově mluvíme o právu z vad, povinnosti nahradit škodu, o následcích z prodlení
 - Vycházelo se z toho, že odpovědnost nevzniká už v souvislosti s dluhem, ale až tehdy, když je dluh nesplněn
 - Právní úprava však zná dluhy bez odpovědnosti, jimiž jsou naturální obligace

Závazek x naturální obligace

- Právo dlužní a právo ruční (kromě dluhu zde odpovědnost)
- Závazek (právo, odpovědnost) x naturální obligace (právo) = chybí prosaditelnost (nedokonalý závazek)
- Nevymahatelnost se nerovná nemožnosti vymoci primární plnění (povinnost zdržet se něčeho, povinnosti, které může splnit pouze dlužník) - vymáhá se náhrada škody, ukládají se pokuty
 - Často se o nevymahatelnosti hovoří v případě nedobytné pohledávky, ale také tehdy, když primární plnění stejně nikdo nevymůže, jestliže máme povinnost mlčenlivosti a porušíme ji - jak na nás vynutí povinnost mlčenlivosti?
→ ztrácí smysl
 - Celá řada závazků, které může splnit pouze konkrétní subjekt a povinnost vynucení přichází jen ve formě sekundárních následků pro případ porušení
 - → NEJEDNÁ SE ALE O NEVYMAHATELNOST!! - spojujeme jen s těmi, kde chybí nárok, nebo kde chybí odpovědnost
- Příklady naturálních obligací
 - *Promlčené dluhy* (§ 609 a § 653)
 - Vymahatelné byly, ale vymahatelnost zanikla (zůstalo právo, nikoliv nárok)
 - Důvodem je ochrana právní jistoty
 - *Sázka, hra a los* (§ 2874: „*Nebyla-li výhra dána, nemůže ji vyhrávající strana vymáhat*“)
 - Důvodem je ochrana před nežádoucími jevy ve společnosti
 - Ne tak herní automaty - výjimka
 - *Úroky* podle § 1805
 - *Plnění* podle § 2998
- Někdy morální závazky (to nejsou právní závazky)

Systém závazkového práva

- **Jednotné soukromé právo** = nový občanský zákoník
- Část IV - **relativní majetková práva** (§ 1721 NOZ)
 - Hlava I - Všeobecná ustanovení o závazcích
 - Hlava II - Závazky z právních jednání
 - Hlava III - Závazky z deliktů
 - Hlava IV - Závazky z jiných právních důvodů
- **Zvláštní úpravy**
 - zákon č. 82/1998 Sb. - náhrada škody - nesprávné úřední rozhodnutí nebo úřední postup - někteří tento zákon označují jako veřejnoprávní normu
 - Zákon č. 145/2010 Sb. - ochrana spotřebitele
 - Zákon č. 262/2006 Sb. - zákoník práce
 - Zákon č. 67/2013 Sb. - plnění spojená s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty
 - Zvláštní úpravy náhrady škody

- Co obecná část, rodinné právo, věcná práva - je tam úprava závazků?
 - § 11 NOZ: „Obecná ustanovení o vzniku, změně nebo zániku práv a povinností ze závazků v části čtvrté tohoto zákona se použijí přiměřeně i na vznik, změnu a zánik jiných soukromých práv a povinností.“
 - Např. předmanželská smlouva, dědická smlouva, uzavírání dohody rodičů o styku s dítětem
 - V některých případech nejde ani o soukromé právo
- **Právo Evropské unie**
 - **Směrnice**
 - § 3015 NOZ: „Tento zákon zpracovává příslušné právní předpisy Evropské unie.“
 - V poznámce pod čarou neúplný a chybný seznam - ani nečíst
 - Směrnice v oblasti ochrany spotřebitele (směrnice o právech spotřebitele 2011/83/EU)
 - O boji proti opožděným platbám (v obchodních transakcích 2011/7/EU)
 - O koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců (86/653/EHS)
 - §1963- jak se se směrnicemi nesmí pracovat
 - Smluvní typ o obchodním zastoupení - další provedení směrnice
 - **Nařízení** - roste jejich význam
 - Doprava (letecká, autobusová, železniční - systém práv a povinností, náhrad)
 - 261/2004/EU - letecká doprava - pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a nedobrovolné změny třídy na nižší
 - Návrh CESL (*Common European Sales Law*) - návrh o společné evropské kupní smlouvě
 - → To, že závazkové právo je velice ovlivněno právem EU má za následky
 - Projevuje se v postupech při aplikaci práva českého
 - Otevírá se možnost podávání předběžných otázek
 - Projevují se možnosti přímého či nepřímého účinku směrnic
 - Vyplyvá požadavek autentického výkladu pojmů vycházejících z práva EU
 - Povinnost eurokonformního výkladu
 - Př. výklad pojmu veřejnoprávní korporace v rámci § 1963 NOZ - lze na něm demonstrovat, jak se se směrnicemi nemá pracovat
- **Podzákoné předpisy**
 - Nařízení vlády č. 351/2013 Sb. - úroky z prodlení
 - Nařízení vlády č. 363/2013 Sb. - ochrana spotřebitele
 - Nařízení vlády č. 364/2013 Sb. - ochrana spotřebitele

Závazkové právo jako součást právního řádu

- Každý z právních předpisů má svou působnost
- **Věcná působnost**
 - Okruh upravených vztahů z hlediska jejich povahy, regulace té otázky, na kterou se ptáme
- **Časová působnost**
 - Právo je dynamické
 - Okruh upravených vztahů z hlediska jejich vzniku či jiných následků
 - Právo intertemporální (§ 3028 odst. 3 NOZ)
 - Obecně princip úplné retroaktivity x zvláštní pravidla (§ 3073 an. - zajištění, nájem, účet, zájezd a delikty)
- **Prostorová působnost (osobní působnost)**
 - Okruh upravených vztahů s cizím prvkem
 - Např. místa, kde se smlouva uzavírá, závazek plní, z hlediska sídla jeho subjektů
 - Mezinárodní právo soukromé (přímá nebo kolizní metoda) - právo, které určuje, na které závazky s cizím prvkem se použije cizí právo a na které se použije české právo

- Pokud budeme mít závazek, v němž figuruje cizí prvek, nemůžeme bez dalšího říci, že se použije české právo - musíme zkoumat podle práva mezinárodního soukromého, který právní řád ten závazek upravuje
- Může zde být i nějaká zvláštní přímá úprava daného závazku s cizím prvkem, např. Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží nebo Úmluva o mezinárodní přepravě
- Nařízení EP a Rady (ES/593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)

Přechodná ustanovení - výjimky

Obecně

- § 3028 - princip neúplné retroaktivity - závazky vzniklé před účinností NOZ se budou řídit starým právem
 - Vždy se použije část I. hlava I - obecná část - základní zásady (§ 3030)
 - § 3030: „I na práva a povinnosti, která se posuzují podle dosavadních právních předpisů, se použijí ustanovení části první hlavy I.“
 - I když se má závazek řídit starou právní úpravou, vždy je tu možnost dohody o použití nové úpravy na staré závazky (§ 3028 odst. 3) - závazek, který se řídí starou právní úpravou, jakou právní úpravou se bude řešit prominutí dluhu? § 3073
 - V zásadě se závazky, které vznikly před 1.1.2014, budou řídit starým právem - i porušení povinností z takových závazků

Konkrétně

- **Nájem** (výjimka - nájem věci movité a pacht)
 - § 3074 odst. 1: „*Nájem se řídí tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti, i když ke vzniku nájmu došlo před tímto dnem; vznik nájmu, jakož i práva a povinnosti vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů. To neplatí pro nájem movité věci ani pro pacht.*“
 - Princip nepravé retroaktivity
 - Deregulace nájmu
 - Ani u starých nájmu nebude bytová náhrada (vzniklo-li právo na bytovou náhradu, trvá dále)
 - Řízení o neplatnost nájmu se dokončí podle starých předpisů
- **Účty**
 - § 3077 odst. 1: „*Účet se řídí tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti, i když k uzavření smlouvy o účtu došlo před tímto dnem; vznik této smlouvy, jakož i práva a povinnosti z ní vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.*“

Odst. 2: „*Jestliže byla výplata z vkladní knížky přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona vázána na heslo, na přivolení třetí osoby nebo na skutečnost, o níž je jisto, že nastane, řídí se vázanost výplaty dosavadními právními předpisy.*“
- **Neplatná cestovní smlouva** - stává se platnou, i možné nároky na náhradu škody z ní § 3078
- **Náhrada škody** § 3079 - u zajištění je podstatná úprava v době, kdy zajištění vzniklo § 3073

Třídění závazkového práva

- Podle **charakteru úpravy**: obecné x zvláštní
- Podle **odvětví**: občanské, obchodní, pracovní
- Podle **právního důvodu vzniku**: tradičně kontrakty, kvazik kontrakty, delikty, kvazidelikty (ale i zákon, konstitutivní rozhodnutí)
 - Kvazik kontrakty - hlava II. díl 4. - veřejný příslib, odškodnění
 - Kvazidelikty (bezduhodné obohacení a jednatelství bez příkazu - hlava IV. část 4. - za úpravou deliktů)
- **Smluvní** (z právního jednání - smluv a kvazik kontrakťů) x **deliktní** (z protiprávního jednání, ze způsobení škody - např. újma způsobená provozem)

- Pozn. Závazek z bezdůvodného obohacení - někdo pošle peníze na cizí nesprávný účet a chce, aby je vrátil - má právo na úroky z prodlení?
- V praxi řešil až Nejvyšší soud, dospěl k závěru, že by úprava bezdůvodného obohacení žádnou úpravu úroků z prodlení nemá - použije se obecná úprava - právo na úroky z prodlení vzniká

2. Subjekty

- **FO, PO i stát** (právní osobnost)
- Obecná úprava dopadá na všechny, v řadě případů je však stanovena výjimka či možnost některé subjekty z toho vyloučit
- Některá úprava závazků je vyloučena pro PO (stát) - nájem bytu (§ 2235 NOZ), ochrana spotřebitele (§ 419 NOZ)
 - Důvodová zpráva říká, že tuhle smlouvu může uzavřít jen FO - protože jen FO má potřebu bydlení X takhle přísně to vykládat nelze
 - Spotřebitelem může být pouze fyzická osoba
 - Právní úprava je také v některých případech kogentní jen v případě jednání s fyzickou osobou
- Ochrana proti šňěrovacím smlouvám (§ 2000) - dispozitivní pro PO, je možné, aby si takovou právní úpravu vyloučily
- Řada dalších výjimek vyplývá ze zvláštních předpisů
- X Pro řadu subjektů platí zvláštní pravidla (např. pro stát - zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky - např. stát může přenechat majetek výprosu? - NE)
- **Závazek má strany** (strana povinná x strana oprávněná), nikoliv subjekty nebo účastníky (pojem účastník je pojem procesněprávní → účastník řízení), přičemž jedna strana může mít více subjektů - např. manželé
 - **Závazky dvoustranné**
 - Alespoň jeden věřitel a dlužník
 - Závazek z kupní smlouvy, nájem, dílo, výpůjčka
 - **Závazky vícestranné**
 - Závazky, kde je stran více, většinou mají nějaký společný cíl a za tím účelem mají vzájemná práva a povinnosti
 - Např. v dřívější terminologii - smlouva o sdružení
 - **Závazky jednostranné**
 - Společnost, pravá smlouva ve prospěch třetího x nepravá smlouva o plnění třetí osoby
 - **Závazky jednoduché**
 - Na každé straně stojí pouze jeden subjekt
 - **Závazky společné**
 - Na jedné straně více subjektů
 - Např. kupní smlouva s 2 prodávajícími a 1 kupujícím
- Smluvní typ - je pro určení rozhodující subjekt nebo plnění?
 - Před účinností NOZ mělo pro použití konkrétního smluvního typu zásadní význam, jestli subjekt měl nějaké veřejnoprávní oprávnění, např. oprávnění k poskytování bankovních služeb (k tomu, aby se jednalo o bankovní obchody), nebo zda to byla pojišťovna (pro to, aby se mohlo jednat o pojistnou smlouvu), zda to byla banka (aby se mohlo jednat o bankovní záruku), zda je to cestovní kancelář (aby se jednalo o cestovní smlouvu)
 - Z hlediska NOZ je toto oprávnění naprosto bezvýznamné X výjimka - obchodní zástupce (§ 2483) musí být podnikatel
 - **NOZ** - plnění (§ 5 odst. 2 NOZ), **OZ**, **ObchZ** - často subjekt

Pluralita subjektů

- Více subjektů na jedné straně
- Vztahy subjektů na jedné straně vůči subjektům na druhé straně
- Vztahy pluralitních subjektů navzájem

Společné dluhy a pohledávky § 1868 a násl.

- Subsidiární aplikace zásad o spoluvlastnictví
 - Velikost podílů při dílčích dluhách - § 1122
 - Způsob vypořádání při pasivní solidaritě - § 1123
 - Správa závazku (např. jeho vypovězení) - § 1126
- X V některých případech subsidiární aplikace ustanovení o společnosti - § 2271

- Režim společného dluhu a pohledávky záleží na dohodě stran, povaze závazku, v neposlední řadě určuje zákon
- Možnost určení **společného zástupce pro doručování** - § 1868 odst. 2
 - Pokud je na jedné straně více subjektů, tak se druhá strana může domáhat toho, aby strana určila společného zástupce, v případě neurčení možnost požádat o určení soud
 - Vypovězení nájmu, u manželů se muselo doručit oběma, což bylo těžké dokázat, proto tedy institut společného zástupce
 - Ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému - § 436 odst. 1 → k vyvolání právních následků vůči všem postačí, aby jednostranně adresované právní jednání určené každému, bylo doručeno pouze zástupci
 - Zástupce může být jak fyzická, tak i právnická osoba
- Nejvýznamnější okolnosti pro třídění společných závazků
 - Na které straně je více subjektů
 - Charakter vztahu více dlužníků vůči věřiteli a naopak
 - Povaha plnění
- Třídění společných závazků
 1. **Aktivní společné závazky** (pluralita na straně věřitelů) x **pasivní společné závazky** (pluralita na straně dlužníků)
 2. **Solidární závazky** x **dílčí závazky**
 - Kritérium rozlišování je způsob vyjádření podílu na celém dluhu či pohledávce vůči protistraně
 3. **Dělitelné plnění** (lze plnit postupně, aniž by došlo ke znehodnocení plnění - peníze, druhově určené věci) x **Nedělitelné plnění** (individuálně určené věci, povinnost nekonání - osobní automobil)
 - Nezaměňovat s dělitelností / nedělitelností předmětu plnění!
 - Plnění = chování spočívající v konání, zdržení se, strpění něčeho nebo dání
 - Záleží na povaze plnění, vůli stran, povaze a funkci závazku či na ustanovení zákona
 - Nedělitelné plnění **nerozlučné** - nedílné závazky v úzkém slova smyslu, lze plnit pouze všem nebo všemi
 - Nedělitelné plnění **solidárně nedílné** - lze plnit najednou, ale i pouze jednomu - auto
- Závazek zahrnuje více plnění (některá mohou být dělitelná, jiná nemusí)
- Musíme vždy zkoumat, v jakém vztahu se subjekty zrovna nachází - např. v případě úvěru se strany prohazují - věřitel a dlužník
 - Musíme zkoumat i ve vztahu k dílčímu plnění, jestli mají charakter dělitelného nebo nedělitelného plnění atd.

Pasivní solidarita - § 1872

- = několik dlužníků
- = mnohost závazků, které jsou spjaty identickým plněním nebo předmětem plnění, přičemž mezi každým solidárním dlužníkem a věřitelem vzniká samostatný závazkový právní vztah
- X způsoby zániku závazků s uspokojením věřitele má objektivní účinky vůči všem
- Věřitel má jen jednu pohledávku, ale dlužníky může žalovat společně i zvlášť, a to i na různou částku
- Ve vztahu ke každému z dlužníků se pohledávka chová jako samostatná pohledávka
 - Promlčení vůči každému dlužníku zvlášť
 - Splatnost nastává vůči každému zvlášť
 - Věřitel může pohledávku postoupit pouze ve vztahu k jednomu dlužníku a zůstat věřitelem ve vztahu k druhému dlužníku, přestože jsou dlužníci zavázáni společně a nerozdílně, a přestože zaplacením jednoho dlužníka zaniká pohledávka vůči druhému dlužníku
- Ujednání věřitel–dlužník = **pouze mezi stranami** (např. prominutí dluhu - § 1996, uznání dluhu) 1872 odst. 2
 - Takové ujednání má účinky jen mezi věřitelem a dlužníkem - nemá účinky vůči dalším dlužníkům
 - Pokud promine dluh jednomu, může chtít plnění dluhu vůči druhému
- Vyvratitelná domněnka - podíly jsou stejné, pokud není stanoveno jinak
- Prodlení věřitele vůči jednomu = je v prodlení vůči všem
- Pasivní solidarita je vyloučena u závazků s nerozlučným plněním, neboť plnění lze vykonat jen společnou činností, tzn. nelze plnit „jeden za všechny“ !!!

- **Vznik**

- Smlouva - důvodem vzniku tehdy, je-li v ní ujednáno, že několik spoludlužníků je zavázáno splnit dluh rukou společnou a nerozdílnou
- Zákon - častý důvod vzniku, např. § 694, 1062, 2915 odst. 1, možný i podzákoný právní předpis
- Rozhodnutí soudu - pouze rozhodnutí konstitutivní, musí to výslovně umožnit zákon

Pojmové znaky

- Mnohost dlužníků - zavázání společně a nerozdílně
- Mezi dlužníky existuje vzájemný vnitřní vztah, který určuje velikost podílů - pro věřitele irelevantní
- Pluralita věřitelско-dlužnických závazkových právních vztahů
- Plnění má dílčí nebo solidárně nedílnou povahu
- Subjektivní povinnost každého dlužníka splnit celý dluh bez ohledu na jeho podíl ve vnitřním spoludlužnickém vztahu
- Subjektivní právo věřitele, aby mu celý dluh splnil kterýkoliv dlužník - avšak pouze jednou
- Úplným uspokojením věřitele jedním ze solidárních dlužníků zanikají závazky všech

Notifikace, regres - § 1876

- Notifikační povinnost dlužníka - odst. 1 první věta
- Pro věřitele není významné, jak velký podíl připadá na každého solidárního dlužníka v jejich vzájemném spoludlužnickém vztahu, může tedy po každém z nich požadovat celé plnění
- Možnost námitky
 - Osobní námitka - např. může započíst svou vlastní pohledávku
 - Námitky všem dlužníkům společné - např. že zanikla individuálně určená věc, která měla být předmětem plnění
- Poruší-li solidární dlužník notifikační povinnost, budou vůči němu ostatní dlužníci moci uplatnit námitky, které by jinak mohli uplatnit vůči věřiteli
- **Preventivní regres - odst. 1 druhá věta**
 - Regresní vztah (má vlastní předpoklady svého vzniku a zániku) X vnitřní spoludlužnické poměry (pojmová část solidarity)
 - Preventivní regres vzniká tehdy, požaduje-li věřitel po některém solidárním dlužníku, aby mu dluh splnil v rozsahu větším, než odpovídá jeho podílu.
 - Může být i mimosoudní výzva k plnění
 - Obsahem preventivního regresu je subjektivní právo dlužníka žádat po ostatních, aby věřiteli splnili dluh podle svých podílů nebo aby jej v tomto rozsahu dluhu jinak zbavili.
 - Subjekty jsou solidární dlužníci
 - Regresní věřitel (postihovatel) - solidární dlužník, který byl vyzván věřitelem
 - Regresní dlužníci (postižníci) - ostatní dlužníci, může jich být několik, ale jejich závazky jsou dílčí, nikoliv solidární
- **Následný regres - odst. 2**
 - Vzniká tehdy, pokud některý dlužník splní celý dluh, nebo část větší než jeho podíl
 - K regresu nedojde, pokud to vylučuje vnitřní vztah mezi spoludlužníky, např. SJM
 - Obsah - právo dlužníka na náhradu => rozvrhový regres
 - Pohledávka regresního věřitele se rozvrhne mezi jednotlivé regresní dlužníky podle velikosti jejich podílů plynoucích z vnitřního spoludlužnického vztahu
 - Mezi každým regresním dlužníkem a regresním věřitelem vzniká dílčí závazek
 - Předmět plnění rozvrhového regresu nemusí být totožný s předmětem plnění solidárního závazku, např. pokud se jedná o nedělitelnou věc, tak předmětem plnění regresu bude peněžitá náhrada odpovídající podílům dlužníků

Aktivní solidarita - § 1877

- = několik spoluvěřitelů
- **Vznik:** smlouva, zákon rozhodnutí soudu
- Vznik regresního vztahu - pouze následný regres
- Dlužník je povinen plnit prvním, který zažádá
- Je-li v prodlení jeden z věřitelů, pak jsou v prodlení všichni (§ 1878 odst. 1)
- **Zánik** splnutím u jednoho z věřitelů, zánik i ve vztahu k ostatním (§ 1878 odst. 2)
 - Toto je doplněno v § 1994

Pojmové znaky

- Mnohost věřitelů
- Mezi spoluvěřiteli existuje vzájemný vnitřní vztah, z něhož vyplývá, zda a jakou částí se každý ze solidárních věřitelů podílí na celé pohledávce (tento vztah však OZ neupravuje)
- Pluralita věřitelsko-dlužnických závazkových právních vztahů
- Plnění má dělitelnou nebo solidárně nedílnou povahu
- Subjektivní právo věřitele požadovat splnění celého dluhu

Solidární závazky

- = závazky k ruce společné a nerozdílné
- Pasivní solidarita - všichni společní dlužníci jsou vůči věřiteli zavázáni za celý dluh, avšak splněním celého dluhu, byť i jedním z nich, závazky zanikají
- Aktivní solidarita - všichni společní věřitelé ve vztahu k dlužníkovi jsou oprávněni žádat celé plnění
- Podíl spoludlužníků na dluhu i spoluvěřitelů na celé pohledávce je zde určen, nicméně význam to má pouze ve vnitřním vztahu, nikoliv vůči protistraně

Dílčí závazky

- = samostatné závazkové právní vztahy, které vznikly na základě téhož právního důvodu
- V případě plurality dlužníků je každý z nich zavázán ve vztahu k věřiteli nikoliv za celek (in solidum), ale pouze k určitému dílu celku (*pro parte*)
 - Pro případ plurality věřitelů platí obdobně

Závazky s dělitelným plněním

- = lze realizovat dílčími plněními samostatně
- Typicky peněžité závazky nebo plnění, jež má za předmět dodat určité množství druhově určených věcí

Závazky s nedělitelným plněním = plnění lze uskutečnit jen vcelku najednou

- **Nerozlučné plnění** - lze vykonat jen za součinnosti všech spoludlužníků, resp. plnění mohou požadovat jen všichni věřitelé společně
 - Např. Několik hudebníků se zaváže ke společnému vystoupení
- **Solidárně nedílné plnění** - je nutné ho uskutečnit vcelku najednou, ale může je poskytnout kterýkoliv společný dlužník, resp. může být dáno kterémukoli spoluvěřiteli
 - Např. Dvě osoby si půjčí kolo - může ho vrátit kterákoliv z nich
 - Spoludlužnické závazky se solidárně nedílných plněním mají vždy charakter závazků solidárních
- **§ 1870 - aktivní závazky s nedělitelným plněním**
 - Solidárně nedílné plnění - dlužník může splnit kterémukoli věřiteli, avšak pouze najednou vcelku
 - Typicky když bude předmětem plnění fyzicky nedělitelná věc
 - Dlužník nemá právo vybrat si spoluvěřitele, kterému splní celý dluh (x dispozitivní úprava)
 - Dlužník je oprávněn sám splnit dluh pouze všem spoluvěřitelům společně
 - X dva případy, kdy je povinen plnit pouze jednomu

- a) Spoluvěřitel, který o celé plnění požádal, mu dal přiměřenou jistotu (§ 2012)
 - b) Dohodnou-li se na tom všichni spoluvěřitelé - není předepsána písemná forma, možno i konkludentně
- Pokud se spoluvěřitelé nedohodnou, dlužník může buď
 - Splnit všem
 - Složit předmět úschovy do soudní úschovy ve prospěch všech věřitelů (§ 1953)
- Zvláštní úprava, např.
 - § 1146 - nedělitelnost společných listin
 - § 1120 odst. 2 - vypořádání plodů a užitků
 - § 1336 odst. 1
- Nerozlučné plnění - OZ výslovně nereguluje
 - Plnění mohou uplatňovat pouze spoluvěřitelé společně a všichni také musí poskytnout dlužníku součinnost nezbytnou ke splnění
 - Není-li poskytnuta součinnost, jsou všichni věřitelé v prodlení ve smyslu § 1975

Pravidla pro aplikaci

- NOZ - obecně platí, že se jedná o dílčí dluh (§ 1871) x zákon, rozhodnutí, smlouvy - dohoda stran
 - Vyplývá ze zákona - např. pokud je na straně dlužníků více podnikatelů, tak zde platí domněnka solidarity - § 1874, nemusí být nic ujednáváno (presumpce solidarity)
 - § 1127 - právní důvody týkající se věci v podílovém spoluvlastnictví
 - § 1713 odst. 2 - společné jmění manželů - NS přistupuje k aplikaci tohoto pravidla poměrně restriktivně - jakmile je vytvořeno SJM a jsou z dluhu zavázáni oba dva manželé společně a nerozdílně, tak NS tvrdí, že k tomu, aby tam vznikla pasivní solidarita, nestačí, že ten dluh je součástí SJM, ale je nezbytné, aby oba manželé byli smluvními stranami - solidarita nenastupuje automaticky
- ObchZ - domněnka pasivní solidarity
- OZ - domněnka dílčího dluhu
- Zvláštní pravidla
 - **Započtení § 1984**
 - Situace, kdy jeden ze solidárních dlužníků započítává pohledávku jiného solidárního dlužníka
 - Takovou pohledávku lze započítat pouze do výše podílu, kterou má další spoludlužník (nemůže započítat v celém rozsahu)
 - Podobný princip i v § 1996 a prominutí dluhu
 - **Splynutí § 1994**
 - **Prominutí dluhu § 1996**
 - Situace, kdy je více spoludlužníků - věřitel promine dluh jednomu z těch spoludlužníků (tyto dohody nemají účinky vůči třetím osobám)
 - Podle NOZ ale může chtít jen dluh zmenšený o podíl dlužníka, který dluh prominul (nemůže chtít 5, ale 2,5, pokud byly poloviční podíly)

3. Vznik závazku - smlouva, obsah, forma, účinky

- Závazky vznikají na základě právních skutečností
- V zásadě je jedno, o jaké se jedná, podstatné je to, že přestože závazky vznikají na základě jiných právních skutečností než ze smlouvy, tak právní úprava smluv se použije přiměřeně i na tyto závazky
- § 1723 odst. 1: „Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.“
Odst. 2: „Ustanovení o závazcích, které vznikají ze smluv, se použijí přiměřeně i na závazky vznikající na základě jiných právních skutečností.“
- Vznik na základě
 - Právní jednání
 - Jednostranné - např. záruka
 - Dvoustranné - např. smlouvy (typické)
 - Protiprávní jednání (delikty v užším významu)
 - Právní události - např. právo na náhradu škody
 - Protiprávní stav - např. bezdůvodné obohacení
 - Ze zákona
 - Na základě soudního rozhodnutí - např. o vypořádání SJM
- Zjištění, zda se jedná o smlouvu, jiné právní jednání či pouhou společenskou službu, je otázkou výkladu takového jednání - použijí se stejná pravidla jako pro výklad právního jednání (§ 555)

Smlouva

- = dvoustranné či vícestranné právní jednání, které směřuje ke vzniku závazku (smlouvy, které zakládají závazek X ostatní smlouvy)
- Konsens smluvních stran, projev vůle více stran zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy
- § 1724 - OZ zde pojem smlouvy do značné míry zužuje, a to dvojím způsobem
 - 1) Řeší pouze právní následky ohledně závazků
 - 2) Smlouva vede ke vzniku závazku (nikoli k jejím právním následkům)
 - Z tohoto hlediska tudíž odsud vypadávají dohody v užším smyslu, což jsou jiná právní jednání, která mají za následek jiné právní následky (např. změnu závazku nebo jeho zánik, dohoda o privativní novaci, dohoda o změně závazku)
- X **Dohoda** (§ 1724 odst. 2) - je definována jako smlouva s jiným právním následkem
 - Ustanovení o smlouvách se použije i na dohody, pokud není stanoveno něco jiného
 - Ostatní právní jednání nezakládající závazky, resp. *případ dvoustranných právních jednání, která nevedou ke vzniku závazku, ale k jeho změně či zániku (dohoda v užším smyslu)*
 - V širším významu jsou dohodami i smlouvy, jejich podstata je stejná, jde o konsenzus smluvních stran
- Přiměřené použití - zákon výslovně stanoví tuto možnost přiměřeného použití ustanovení o smlouvách i na projevy vůle, kterým se jedna osoba obrací na osoby jiné, ledaže to vylučuje povaha projevu nebo zákon.
 - **Jednostranná právní jednání** podle § 1724 odst. 2
 - Dnes je toto přiměřené použití daleko omezenější než dříve, neboť NOZ takové jednání přímo upravuje, přesto např. úprava potvrzujících dopisů by mohla být použita přiměřeně na jednostranná právní jednání
 - Např. veřejný příslib, slib odškodnění, důvodová zpráva zmiňuje použití i na jiná jednostranná jednání, např. výpověď, odstoupení od smlouvy
 - **Jiná právní jednání nezakládající závazky** podle § 11: „Obecná ustanovení o vzniku, změně a zániku práv a povinností ze závazků v části čtvrté tohoto zákona se použijí přiměřeně i na vznik, změnu a zánik jiných soukromých práv a povinností.“
 - Smlouva v širším slova smyslu
 - Dědická smlouva, manželství

- **Od smlouvy je třeba odlišit slib**
 - Diskuze, zdali ke vzniku závazku vede primárně smlouva anebo už pouhý slib, že něco budu plnit - otázka, která se řeší tisíciletí, zda pouhý slib má zavazovat
 - Vývoj směřuje k tomu, že už pouhý slib má do značné míry zavázat
 - § 3 odst. 2 písm. d) - pouhý slib zavazuje X v řadě případů se ke vzniku závazku vyžaduje smlouva
 - I v případě darování je vyžadována smlouva, i např. prominutí dluhu, ale přece jenom už zde nějaké odchylky jsou, v případě např. prominutí dluhu se presumuje souhlas dlužníka
- **Společenská úsluha**
 - = jednání, která jsou svým projevem obdobná právním jednáním
 - Např. § 2055 odst. 2: „*Plnění z pouhé společenské úsluhy není darováním, je-li z chování stran zřejmé, že se nechtějí smluvně vázat.*“
 - Má znaky smlouvy, ale není zde úmysl být tímto jednáním právně vázán
 - Absence vymahatelnosti takového závazku, ať už přímo, žalobou na splnění, či nepřímo, náhradou škody pro porušení právní povinnosti
 - Nelze ztotožňovat s právním jednáním, které zakládá naturální obligaci - zatímco v případě společenské úsluhy je důvodem absence vůle stran, strany nechtějí být vázány, v případě naturálních obligací je to stát, který z různých důvodů odmítá poskytnout veřejnou moc k vymožení některých dluhů, byť jde o právní povinnosti a jim odpovídající subjektivní práva
 - Důvody - zdvořilost, slušnost, přátelství, soucit, kolegiálnost atd.
 - Např. když motorista vezme stopaře, tak to neznamená, že s ním uzavřel smlouvu o přepravě a že bude odpovídat za to, když toho člověka někam nedopraví včas
- **Obsah smlouvy**
 - Autonomie vůle subjektů → smluvní typ upravený v zákoně, smíšená smlouva (zahrnuje v sobě více smluvních typů), inominační smlouva (není výslovně upravena)
 - Smluvní typy - pro posouzení, o jaký smluvní typ se jedná, je rozhodující obsah smlouvy, nikoliv její označení
 - Pouhá shoda na obsahu ke vzniku smlouvy nestačí, vyžaduje se ujednání stran o obsahu - strany spolu musí přímo či nepřímo jednat a obecně musí mít vědomost, že takové shody dosáhly

Obchodní podmínky

- Z hlediska způsobu, jakým je smlouva (obsah) tvořena, můžeme rozlišovat přímá ujednání - tvoří vlastní smlouvu, a nepřímá ujednání - obsahem smlouvy se stávají odkazem (§ 1799), např. ceníky, vzory, katalog, obchodní podmínky i vykládací pravidla
- Pojem
 - Forma standardizace sjednávání smluv a nepřímá ujednání
 - Používány při obchodování, podnikání - zpravidla alespoň jedna strana je podnikatel
 - Obvykle obecný charakter, mohou být ale i výsledkem jednání stran
 - Rozhodující pro určení, zda se jedná o obchodní podmínky, je způsob, jakým se stávají součástí smlouvy, nikoliv kdo je vytvoří
- Obecně se obchodní podmínky nevymezují obsahem, ale tím, že se stávají obsahem smlouvy. Ve své podstatě bychom obchodní podmínky mohli použít pro jakákoliv nepřímá ujednání, která se stanou součástí smlouvy tím, že jsou do smlouvy vtažena formou nějakého odkazu, přičemž je jedno, jestli nepřímá ujednání označujeme jako příloha, smlouva, dokumentace, sazebník nebo obchodní podmínky.
 - Závěr o tom, zda jsou OP součástí smlouvy nelze dovozovat z jejich obsahu. Z obsahu lze vycházet teprve po zjištění, zda jsou součástí smlouvy
 - Obsah tak podstatný není
- Použití obchodních podmínek k uzavření smlouvy se slabší stranou zakládá vyvratitelnou právní domněnku, že se jedná o adhezní smlouvu
- Přestože se pro právní jednání vyžaduje písemná forma, neznamená to, že by formální požadavky musely být splněny i u všeobecných obchodních podmínek → stačí písemný odkaz na ně, nemusí tedy být např. podepsány

- Formuláře = smlouvy, jejichž obsah je předem dán, strany pouze doplňují údaje, které jsou proměnné
 - Možné i ústně, např. telefon, automat
 - Jedná se o přímá ujednání, na rozdíl od OP - ty mohou být připojeny k formuláři
- Rámcové smlouvy = součást smlouvy (tam se na ni pouze odkazuje)
 - Např. smluvní podmínky, ceníky, plné moci apod.
 - Platí pro ně stejná pravidla jako pro OP
 - Smlouva mezi velkoobchodem a odběratelem (např. instalatér a velkoobchod se dohodnou, za jakých podmínek budou uzavírány kupní smlouvy mezi nimi) - určitá podobnost s VSP v tom, že se aplikují na určitý předem neomezený počet smluv; jestliže mají strany sjednání rámcovou smlouvu, tak v následujících kupních smlouvách už na rámcovou smlouvu odkazovat nemusí
- K tomu, aby se taková nepřímá ujednání stala součástí smlouvy, musí být naplněny 2 předpoklady
 - Odkázání na tato ujednání přímo ve smlouvě
 - Druhá strana s tím musí být seznámena - pokud jsou taková ujednání přiložena, vychází se z toho, že druhá strana je s nimi seznámena
- Obsah
 - Obsahem OP mohou být i podstatné náležitosti vyžadované zákonem pro sjednání určité smlouvy
 - Součástí OP může být např. rozhodčí doložka - vyžadována písemná forma X stačí, že je písemnou formou kryt odkaz
 - Některá ujednání nemohou být součástí OP, např. rozhodčí smlouva (neplatnost)
 - Další odkaz v OP - musí být připojeno za stejných podmínek jako podmínky první
- Odkaz - pouhá seznátnost OP nevede k tomu, že se stávají součástí smlouvy (např. vystavení v provozovně nebo jejich uvedení na druhé straně formuláře)
 - Odkaz nemusí být písemný ani výslovný - forma je dána formálními požadavky na obsah smlouvy X § 1799
- Oblát s nimi musí být seznámen v době uzavření smlouvy, nikoliv později
 - → příloha - zvláštní forma seznámení se s OP, není již zkoumáno, zda se s nimi oblát skutečně seznámil X oblát je však chráněn proti překvapivým ujednáním § 1753
- Odkaz na webové stránky - obecně není přílohou a není naplněn ani požadavek seznámení, ledaže má druhá strana při uzavírání smlouvy skutečnou možnost se s podmínkami seznámit
 - Není např. odkaz při sjednávání smlouvy na pobočce banky, ale zřejmý hypertextový odkaz při elektronickém uzavírání smluv ano
 - → OP tedy musí být poskytnuty, odkaz nestačí

Všeobecné obchodní podmínky - § 1751

- Podle NOZ - aby byly součástí smlouvy, tak na ně musí být ve smlouvě odkázáno
- Jako VOP lze označit OP podle § 1751 odst. 3 (X nejedná se o zákonný pojem)
- Smlouva uzavíraná mezi podnikateli - připouští se, že VOP se stanou součástí smlouvy i pouhým odkazem
 - Subjekty, které se pohybují v oblasti dotčené činností určité odborné nebo zájmové organizace, jsou s nimi často seznámeny - jejich znalost se předpokládá, seznámení nebo příloha těchto podmínek není nutné
- Kritérium všeobecnosti = vypracování odbornými nebo zájmovými organizacemi
 - Zákon nevyžaduje proslulost ani vazbu na podnikatelskou činnost
- Zákon nikde neuvádí, co má v obchodních podmínkách být
 - Snaží se to vymezit ÚS - např. I. ÚS 3512/11, kde říká, že v obchodních podmínkách mohou být pouze pomocná ustanovení. V praxi je to ale problematické, protože všichni mají tendenci s odkazem na tento nálezný všechno, co je v obchodních podmínkách, vylučovat tím, že se se jedná o pomocné ustanovení
- Přednost individuálního ujednání přes VOP - pokud nastane konflikt mezi VSP a vlastním ujednáním

Způsoby inkorporace (odkaz + seznámení) X zvláštní případy

- Obchodní podmínky zájmových sdružení § 1751
 - Nemusí být přiloženy a druhá strana nemusí být seznámena
 - Ve vztahu ke spotřebiteli by podnikatel určitě neuspěl

- Obchodní podmínky v adhezních smlouvách (§ 1798 odst. 2, 1799)
- Inkorporace obchodních podmínek v **online obchodech**:
 - Hyperlink
 - Faktické prohlášení

Konflikt obchodních podmínek - § 1751

- Přijetí návrhu vede ke vzniku smlouvy, jestliže se přijetí drobně liší od návrhu, za předpokladu, že to navrhovatel nevyloučil předem nebo následně - řešení konfliktu obchodních podmínek je podobný problém, ale liší se nabídka a přijetí pouze v obchodních podmínkách - řeší se, zda smlouva má být uzavřena nebo ne
- Řeší se podle obecných ustanovení o kontraktaci, § 1740 odst. 2, 3
- **Last shot rule X knock out theory**
 - *Knock out theory* - situace, kdy návrh smlouvy odkazuje na VSP, přijetí odkazuje na jiné VSP, a přitom si vzájemně odporují. V takovém případě je smlouva uzavřena s obsahem určeným v tom rozsahu, v jakém obchodní podmínky nejsou v rozporu
 - *teorie zbytkové platnosti*
 - *Last out theory* - teorie posledního výstřelu, pokud příjemce plnil, prakticky přijal podmínky protistrany, prohrál ten, kdo první začal plnit
 - *NOZ* - princip který říká, že když někdo přijme návrh s jinými obchodními podmínkami, smlouva vznikne a z obchodních podmínek se použije to, co je shodné (knock out theory)
- Ujednání obchodních podmínek, která nejsou v rozporu
 - Smluvní pokuta 0,5 x 0,25
 - Splatnost 2 měsíce x 1 měsíc
 - Pouze písemné dodatky
 - Smluvní pokuta 200 000 Kč x 500 000 Kč

Změna smlouvy, změna obchodních podmínek - § 1752

- Obecně lze si obchodní podmínky změnit jako jakoukoliv jinou část smlouvy X má své limity, např. ochrana ve vztahu ke spotřebiteli
- **Jednostranné změny VSP (§ 1752, ultimátum)** - striktně vymezeny podmínky, za jakých je možnost to provádět, např. jsou možné tehdy, jestliže druhé straně je dána možnost odstoupit od smlouvy - *Ujednání je platné, pokud bylo předem alespoň ujednáno, jak se změna druhé straně oznámí a pokud se této straně založí právo změny odmítnout a závazek z tohoto důvodu vypovědět ve výpovědní době...*
- Předpoklady, které je nutné naplnit, aby zde byla možnost ultimáta
 - **Smlouvy**, kdy lze OP měnit (i osobu navrhovatele změny) - nejde o kogentní úpravu, lze sjednat i u jiných smluv
 - Smlouvy uzavírané v běžném obchodním styku s větším počtem osob - zákon nevyžaduje, aby se tak dělo při podnikání
 - Smlouvy zavazující dlouhodobě k opětovným plněním stejného druhu s odkazem na obchodní podmínky
 - Např. nájem, dodávka el. energie, vedení účtu, skladování
 - Není stanoveno, či plnění by mělo být opětovné
 - Nepatří sem úvěry (kromě revolvingových), ani závazky z kupní smlouvy
 - Smlouvy, kdy z povahy závazku vyplývá již při jednání o uzavření smlouvy rozumná potřeba jejich pozdější změny
 - Např. závislost plnění na vývoji cen, vliv regulace navazujících oblastí
 - Důvody změn si lze sjednat
 - Nezbytný **obsah** ujednání o změně - možnost změny OP vyžaduje, aby si strany ve smlouvě ujednaly
 - Jak se změna OP oznámí druhé straně - např. adresovaný dopis, oznámení na výpisu z účtu, zveřejnění na webových stránkách, je nutné, aby se strana o změně dozvěděla

- Právo odmítnout změny a závazek vypovědět - adresát změny nemá možnost zachovat účinky smlouvy s původně sjednaným obsahem OP
 - Zánik závazku *ex nunc* (§ 1998)
 - Obvykle se přijetí návrhu spojuje s určitým konkludentním jednáním, typicky nečinností druhé strany tím, že závazek nezruší
- Výpovědní lhůta musí být dostatečná k obstarání obdobných plnění od jiného dodavatele - odvíjí se od charakteru plnění a od obvyklé doby sjednání takového plnění
 - Nesplnění těchto náležitostí vede k relativní neplatnosti ujednání
- Absence zvláštní povinnosti - zákon zakazuje, aby byla stanovena pro případ výpovědi zvláštní povinnost zatěžující vypovídající stranu - k takovému ujednání se nepřihlíží
 - Např. zaplacení určité peněžní částky, stanovení přísných formálních náležitostí výpovědi
 - X je možná povinnost obecná - např. vrácení poskytnutého plnění, zaplacení úroků, zvláštní poplatky
- V jakém **rozsahu** je možné OP změnit (důvody pro jejich změnu) - rozsah musí být přiměřený důvodům, pro které má ke změně dojít
 - Nepřiměřená změna => není odůvodněná => nemá oporu ve smlouvě => nedojde ke změně X může dojít k přijetí návrhu změn
 - Důvodem by měla být objektivní skutečnost, ne pouze vůle jedné strany
 - Rozsah změn sjednán - je-li sjednáno, že ke změně může dojít z jakýchkoliv důvodů, je to stejná situace, jako by rozsah sjednán nebyl
 - Důvody nesjednány - je možné změnit jen z jiných důvodů, než které mohla strana při uzavírání předpokládat, nepřihlíží se ke změnám vyvolaným změnou jejich osobních nebo majetkových poměrů
- Možnost podnikatele jednostranně změnit OP ve spotřebitelských smlouvách
 - Jasně a srozumitelně formulovány důvody změny
 - Způsob změny
 - Spotřebiteli je garantováno právo od smlouvy odstoupit
- Cesta ultimativních změn ztrácí smysl, pokud zde není žádný alternativní poskytovatel → druhá strana fakticky nemá možnost odmítnout, pokud plnění potřebuje, hrozí zde zneužití dominantního postavení

Ochrana před překvapivými ujednáními - § 1753

- § 1735: „*Ustanovení obchodních podmínek, které druhá strana nemohla rozumně očekávat, je neúčinné, nepřijala-li je tato strana výslovně.*“
- Zákonodárce vycházel z toho, že se obchodní podmínky v dnešní době moc nečtou, ustanovení směřuje ke kontrole obsahu OP
- Provedení povinnosti poctivého jednání podle § 6 odst. 1
- Ustanovení se nepoužije, bylo-li ujednání součástí vlastní smlouvy a nikoliv OP
- Uplatní se ve smlouvách mezi podnikateli, v pracovních smlouvách, ve smlouvách sjednávaných se spotřebitelem
- Druhá strana je nemohla rozumně očekávat - je zde jasný rozdíl mezi očekáváním druhé strany a obsahem OP (neobvyklost)
- Zkoumání, zda je ujednání překvapivé, proto vyžaduje jednak zjištění, zda obsah podmínek je neobvyklý (objektivní prvek) a zda tento neobvyklý obsah je v konkrétním případě překvapivý (subjektivní prvek) - tohle vše se posuzuje objektivně, přičemž východiskem pro posuzování bude § 4

A. Neobvyklost

- Zvolený smluvní typ
- Míra odchýlení od dispozitivní právní úpravy
- Rozsah diskrece
- Formální vyjádření
- Obvyklý obsah smlouvy
- Informace poskytnuté druhé straně před uzavřením smlouvy

B. Překvapivost v konkrétním případě

- Vychází se z vědomosti, které by měla průměrně zkušená smluvní strana za daných okolností
- Ledaže zde byl výslovný souhlas s překvapivým ujednáním - výslovnost je třeba chápat nejen ve smyslu vyjádření slovy, ale i např. pokývnutí hlavy (jednoznačnost). K vyloučení překvapivosti postačuje, pokud je druhá smluvní strana výslovně upozorněna na konkrétní překvapivé ujednání, a přesto tato strana pokračuje v uzavírání smlouvy bez jakýchkoliv námitek, když takovým jednáním jednoznačně vyjadřuje souhlas s konkrétním ujednáním.
- O překvapivá ujednání se nemůže jednat, je-li prokázáno, že druhá strana o něm věděla nebo musela vědět (§ 4 odst. 2)
- Výslovný souhlas s překvapivými ujednáními není dán pouhým uzavřením smlouvy výslovně ani pouhým podpisem OP, nemělo by postačovat ani zvýraznění tučným písmem nebo umístění na významném místě v OP
 - Nabízí se možnost umístit upozornění na taková ujednání ve vlastní smlouvě nebo na samostatné listině, které druhá strana podepíše. Jinou možností je zvýraznění překvapivých ujednání v OP a podpis, z něhož lze dovodit souhlas s takovými ujednáními
 - Umístění překvapivých ujednání do samotné smlouvy pak použití § 1753 úplně vylučuje, jiné možnosti obsahové kontroly vyloučeny nejsou
- Míra odchýlení od obvyklé právní úpravy, resp. nepřiměřenost ujednání - zjevná nepřiměřenost a bezdůvodné odchýlení, např. podstatné omezení práv z vad nebo práva na náhradu újmy, vyloučení možnosti započtení, neomezená diskreční oprávnění
- Právní následky → překvapivost ujednání vede k jeho neúčinnosti, ke které se přihlíží z úřední povinnosti. Takové ujednání žádné účinky nemá a chová se, jako by sjednáno nebylo, použije se tedy dispozitivní právní úprava
- Kogentnost - ustanovení nelze vyloučit ani mezi podnikateli
- Zkoumání ujednání ve smlouvách sjednávaných se spotřebitelem, s ohledem na zvýšení požadavků na jeho ochranu, je nutno dát přednost zvláštní úpravě, zejména § 1813 a násl.

Výkladová pravidla - § 1754

- Zjednodušení uzavírání smluv
- Obsahují doložky s pevně stanoveným významem → zajištěn jednotný obsah a výklad konkrétního ujednání
- Přestože zákon stanoví, že se má jednat o užívaná výkladová pravidla, pokud je smlouva dostatečně určuje, není nutné zkoumat, zda jsou obecně užívané, či nikoliv
- Vyvratitelná právní domněnka - umožňuje důkaz, že vůle stran směřovala k jiným právním následkům, než které byly uvedeny
- Ve vztahu k **nepodnikateli** - znalost obsahu doložky musí být prokázána

Neúčinnost vzdání se námitek - § 1755

- § 1755 - kogentní zákaz
- Dopadá pouze na případy relativní neplatnosti
- Ustanovení zakazuje vzdát se námitek všeobecně, tedy bez určení, jakého právního jednání se má neplatnost týkat
- Pokud by šlo o vzdání se konkrétní námitky neplatnosti ve vztahu k určitému právnímu jednání, bylo by to možné
- Soud k němu nepřihlíží z úřední povinnosti

Forma smlouvy

- Ujednání x stanovená zákonem
- Zvláštní úprava formy smlouvy X forma právního jednání
- NOZ prosazuje zásadu bezformálnosti právního jednání - omezil požadavky na formy právního jednání
- Forma nemá vliv na vznik, ale na platnost (§ 582), není tedy předpokladem vzniku závazku (nebo vůbec právního jednání), ledaže zákon říká něco jiného → nedostatek formy nevede k tomu, že by právní jednání vůbec nebylo, ale budeme zkoumat jeho platnost, resp. neplatnost

- § 582 nám dává určitý návod, jak se k požadavkům formy stavět
- Nedodržení formy v části IV. OZ - nedostatek lze konvalidovat plněním na základě takové smlouvy
- § 546 - možnost učinit právní jednání i jinak než výslovně, nesmí však vyvolávat žádné pochybnosti o jeho obsahu

Potvrzující dopisy - § 1757 odst. 2

- Do určité míry reaguje na zmírnění formálních požadavků v OZ - současně ale NOZ akceptuje, že písemná forma má důkazní význam a v mnoha případech je důležité mít k prokázání nějakou listinu. Proto na řadě míst OZ pracuje místo s uzavřením smlouvy s písemným potvrzením, tzn. písemné potvrzení o uzavření smlouvy
- Vychází z premisy - uzavření ústní smlouvy, potvrzující dopis je tedy písemný projev vůle jedné ze stran v reakci na takovou uzavřenou ústní smlouvu
- Použitelnost tohoto institutu se omezuje na vztahy mezi podnikateli X je možné i ve vztahu mezi podnikatelem a spotřebitelem, ale pouze za předpokladu, že dopis bude psát spotřebitel
- Nevratitelná domněnka obsahu smlouvy; např. pokud podnikatelé uzavřou ústní smlouvu a následně jedna zachytí obsah písemně a sdělí to druhé straně, nejčastěji formou dopisu, tak zákon zakládá nevratitelnou právní domněnku, že to, co bylo ústně dohodnuto, je v tom dopise
 - Domněnka se však neuplatní tehdy, když podnikatel takový dopis dostane a napíše zpět, že si nic takového nedohodli. Dále se neuplatní tehdy, pokud prokáže, že v dopise je podstatný rozdíl od toho, co bylo ujednáno ve skutečnosti, nebo pokud se v dopise objeví něco, co by si žádný rozumný podnikatel nesjednal
- Může mít formu „hele Karle, píšu ti, co jsme si dohodli“ nebo také zápis z jednání
- Podstatné je, že musí mít písemnou formu a musí být poslán jednou ze stran straně druhé
- Mezi podnikatelem a druhou stranou, která obsah potvrdila
 - V potvrzovacím dopisu se mohou odchýlit od ústní formy, ale pouze v drobnostech (nepodstatné náležitosti)
 - Pouze v případě, že to píše spotřebitel - na jeho ochranu
 - Rozumný podnikatel by je ještě schválil
 - Nedojde k jejich odmítnutí
- K tomu, aby se potvrzující dopis mohl použít (u soudu) - potvrzující dopis prokazuje obsah nějakého jednání, ale my musíme ještě prokázat, že nějaké takové jednání proběhlo, že byl nějaký kontakt s druhou stranou
- Předpoklady
 - Potvrzení ústně uzavřené smlouvy v písemné formě
 - Potvrzení = právní jednání, které musí splňovat obecné požadavky kladené na právní jednání podle § 545 a násl., adresované právní jednání, které musí dojít druhé straně
 - Při podnikání stran
 - Souvisí to s požadavkem profesionálního chování z jejich strany a z něho odvozovanou povinnost jednat, resp. následky spojené s nečinností podnikatele
 - § 420 odst. 2 se nepoužije
 - Poctivost jednající osoby
 - Musí být přesvědčená o věrnosti zachyceného obsahu
 - Poctivost ve smyslu § 6 - poctivost jednání se předpokládá § 7
 - Na nepoctivost může ukazovat i doba, která uběhla mezi uzavřením smlouvy a zasláním potvrzení
 - Nemělo by jít o dobu přesahující lhůtu pro přijetí návrhu smlouvy
 - Potvrzující dopis by z tohoto hlediska neměl být překvapující
 - Potvrzení se odchyluje od skutečně sjednaného obsahu smlouvy podstatným způsobem nebo jde o změny, které by rozumný podnikatel neschválil
 - Podstatné změny - např. kupní cena, placení, jakost a množství zboží, místo a doba dodání, rozsah odpovědnosti jedné strany vůči druhé, řešení sporů
 - Nepodstatné změny jsou takové, které by rozumný podnikatel schválil
 - Druhá strana odchylky neodmítla
 - Může odmítnout část nebo celek
 - Nemusí prokazovat, že jde o odchylky od skutečně sjednaného obsahu smlouvy

- Odmítnutí odchylek či potvrzení jako celku vylučuje právní následky spojené s potvrzujícím dopisem, nikoliv následky sjednané smlouvy
- **Důkazní břemeno**
 - Splnění předpokladů = nevratitelná právní domněnka, že smlouva byla sjednána s obsahem uvedeným v potvrzení (nejen ohledně obsahu, ale také uzavření smlouvy)
 - Nečinnost druhé smluvní strany povede k naplnění nevratitelné právní domněnky
 - strana, která se dovolává potvrzujícího dopisu, musí tvrdit naplnění všech předpokladů, musí prokázat, že probíhalo nějaké jednání o uzavření smlouvy
- **Písemné nabídky** - neznamená to automaticky, že by písemný návrh musel být opět přijat písemně
 - Nabídka může být přijata i ústně nebo konkludentně - smlouva vzniká (pokud zde není zákonný požadavek písemné formy nebo pokud nevyplývá něco jiného ze smlouvy) - § 1758: „Dohodnou-li se strany, že pro uzavření užijí určitou formu, má se zato, že nechtějí být vázány, nebude-li tato forma dodržena. To platí i tehdy, projeví-li jedna ze stran vůli, aby smlouva byla uzavřena v písemné formě.“
 - Jiná situace nastává tehdy, pokud máme písemnou nabídku, ve které je přímo formulován požadavek písemného přijetí
 - Písemná forma pro dodatky?
 - Např. ve smlouvě je napsáno, že smlouva může být měněna pouze písemnými, číslovanými dodatky, jinak to možné není
 - Jsou zde odlišné názory - jeden z názorů říká, že takové ujednání musíme interpretovat jako požadavek písemné formy podle § 1758 (Hulmák). Pak jsou názory, které říkají, že zde nelze uplatnit § 1758 - i podle judikatury se dovozuje, že nedodržení písemné formy u dodatku nevede k aplikaci § 1758, ale po vzoru předchozí judikatury pouze k relativní neplatnosti takové smlouvy - otázka pro diskuzi
 - Jak se dívat na situace, kdy k přijetí dojde ústně? Např. někdo zatelefonuje, dodá nám zboží apod.
 - Právní úprava (podobně jako u disenzu zjevného) vychází z toho, že se předpokládá, že smlouva nevznikla, ledaže z kontextu vyplývá něco jiného, např. strany začnou plnit - je zjevné, že na písemné formě netrvaly a smlouva vznikne
- Forma smlouvy x forma dohody, forma jednostranného právního jednání
 - Zvláštní úpravy - např. § 1906 (narovnání), § 2286 (výpověď z nájmu), § 2273
- **Jiná potvrzení vzniku smlouvy:**
 - Pojistka § 2775
 - Potvrzení zájezdu § 2525
 - Skladování § 2416
 - Zasílatelství § 2473
 - = jaký důkazní význam?
- X jiná potvrzení - např. kvitance § 1949 x motivace k písemné formě § 2345

Nedodržení formy - § 1758

- Soukromé právo je založeno na principu bezformálnosti - součástí autonomie vůle je i volba formy, v které bude jednání učiněno (v některých případech může být tato volba omezena)
 - Forma stanovená zákonem X forma stanovená v části IV. OZ
 - Forma může vyplývat také z předchozí dohody stran či požadavku druhé strany
- Nedodržení formy právního jednání → neplatnost (§ 582) v závislosti na významu neplatnosti a v závislosti na právním důvodu pro formu právního jednání se bude jednat buď o neplatnost relativní nebo absolutní
- Projev vůle každé ze stran je nutné vykládat v souladu s § 555 a násl., tedy i s ohledem na další okolnosti, např. předchozí jednání stran, praxi zavedenou stranami, obchodní zvyklosti
- Ustanovení nedopadá na situace, kdy požadavky formy vyplývají ze zákona
- Vyvratitelná domněnka absence vázanosti - pokud nebude prokázán opak, strany nechtěly být vázány, a smlouva nebo dohoda o změně nevznikla

- Domněnka může být vyvrácena např. ujednáním o změně původní smlouvy, tím, že se strany domáhají navzájem účinků smlouvy, plněním smlouvy nebo prokázáním, že účelem formy mělo být pouze zajištění důkazu o uzavřené smlouvě.
- Na toto ustanovení dopadá také § 564 a 582
- Výhrada písemné formy jednou ze stran
 - Stejně závěry se uplatní i ve vztahu k výhradě jiných formálních požadavků
 - Strany tak mohou učinit jak v nabídce, tak v přijetí, výhrada se však musí stát perfektní, jinak nemá účinky. Přijetí, které obsahuje výhradu formy smlouvy, není přijetím nabídky, ale novou nabídkou, která vyžaduje přijetí ze strany navrhovatele v požadované formě (lze tedy dovodit, že se jedná o přijetí s nepodstatnou změnou, § 1740 odst. 3)
- Ustanovení se nevztahuje jen na smlouvu jako právní důvod vzniku závazku, ale rovněž na dohodu, např. o změně či zániku závazku

Účinky smlouvy

- § 1759: „Smlouva strany zavazuje. Lze ji změnit nebo zrušit jen se souhlasem všech stran, anebo z jiných zákonných důvodů. Vůči jiným osobám smlouva působí jen v případech stanovených zákonem.“
- Těžko lze změnit právní skutečnost, např. právní událost nebo soudní rozhodnutí, v dispozicích se vzniklým závazkem však strany omezeny nejsou. Ustanovení tedy lze přiměřeně aplikovat i na závazky z jiných právních skutečností než ze smlouvy
- Legislativní vyjádření zásady *pacta sunt servanda* a provedení § 3 odst. 2 písm d), kde je tato zásada vyjádřena, dodržování smlouvy je výrazem poctivosti
- Právní jednání je účinné, jakmile vyvolává právní následky. Není-li stanoveno či ujednáno jinak, je účinné v okamžiku, kdy je perfektní, a to v závislosti na tom, zda se jedná o jednostranné či vícestranné právní jednání, a v závislosti na tom, zda se jedná o adresované nebo neadresované právní jednání
- Účinností smlouvy vzniká závazek, oprávněná strana má právo na plnění, povinná strana má povinnost plnit (může se jednat i o smlouvu, z níž vzniká naturální obligace)
- Poruší-li smluvní strana povinnosti ze smlouvy vznikající, má to pro ni nepříznivé právní následky, ať už jde o práva z vad (§ 1914 a násl.), práva z prodlení (§ 1968) nebo právo na náhradu újmy (§ 2913)
- Jedním z projevů závaznosti je i skutečnost, že smluvní strana nemůže odmítnout po jeho vzniku závazek ze smlouvy bez zákonného nebo smluveného důvodu, např. jenom z důvodu, že se smlouva ukáže pro ni nevýhodnou nebo protože si vše rozmyslí X změna okolností
- **Smlouvu lze změnit pouze se souhlasem všech smluvních stran či ze zákonných důvodů**
 - Zrušení je také změnou smlouvy, proto co bude řečeno o změně smlouvy, platí obdobně i pro její zrušení
 - Strany mohou smlouvu změnit či zrušit i se zpětnými účinky, ale pouze ve vztahu mezi sebou
 - Strany si nemohou dohodnout možnost změn závislých pouze na vůli jedné strany, když zákon zdůrazňuje, že nemá-li jít o souhlas smluvních stran, je nutný zákonný důvod (popření autonomie vůle a rovnosti stran závazku), na vůli jedné strany však mohou záviset sjednané právní následky. O změny závislé na vůli jedné strany nepůjde v těchto případech
 - Obsah změny je určen a vůle jedné strany je rozhodující pouze pro to, zda se tato změna použije nebo ne
 - Požadavek určitosti, musí být sjednán alespoň způsob určení obsahu změny, podstatné je vymezení obsahu změny, nikoliv pouze důvodů pro ni
 - Sjednaná možnost prodloužení účinnosti smlouvy závislá na vůli jedné osoby - je možné
 - Obsah změny je určen třetí osobou nebo soudem
 - Jestliže je takový postup možná pro doplnění smlouvy (§ 1749), je možný i pro změnu
 - Ke změně dochází následně automaticky bez ohledu na vůli stran
 - Např. cenové, indexové doložky, úroky závislé na sazbách vyhlášených třetí osobou, prodloužení účinnosti smlouvy závislé na určité právní události
 - OZ vyžaduje souhlas stran, nikoliv dohodu jako právní skutečnost vedoucí ke změně či zrušení smlouvy (závazku). Je tedy nutné rozlišit souhlas se změnou právního jednání (může být obsažen již ve smlouvě) a projev vůle stran, který je právní skutečností pro změnu či zrušení

- **Smlouva má omezené účinky vůči třetím osobám** - jen v případech stanovených v zákoně
 - Účinky vůči třetím osobám mají smlouvy, které zasahují do právních poměrů třetích osob, tedy mění jejich práva a povinnosti → věcněprávní a obligační účinky
 - Např. jestliže je dohodnuto prominutí dluhu, zaniká pohledávka a omezují se povinnosti třetích osob vyplývající z vlastnického práva k takové pohledávce
 - Obecně nic nebrání tomu, aby měla smlouva účinky vůči třetím osobám, pokud s tím tyto osoby a věřitel souhlasí, např. převzetí dluhu, postoupení smlouvy, postoupení pohledávky
 - Smlouva ve prospěch třetího - může vyplývat právo třetí osoby na plnění, tato smlouva však žádná práva a povinnosti nezakládá (X třetí osobě vzniká právo na plnění tím, že plnění je hlavně k jejímu prospěchu)
 - Závady na věci (§ 1107) - za stanovených podmínek zavazují nabyvatele věci
 - Zápis do veřejného seznamu
 - Znalost třetí osoby - zákon někdy počítá s tím, že smlouva má účinky vůči třetím osobám, pokud s ní třetí osoba souhlasila, např. smlouva o manželském majetkovém režimu, znalost koupěchtivého o předkupním právu
 - Zákon někdy stanoví, že smlouva má účinky vůči třetí osobě, aniž by šlo o věcné právo, dluh z ní byl zapsán ve veřejném seznamu a niž by třetí osoba o takovém závazku věděla - např. nájem nebo pacht (§ 2222)
 - Podobnost se závadami na věci podle § 1107, za stanovených podmínek zavazují nabyvatele věci
- **Zákaz zatížení nebo zcizení věci působí jen mezi stranami, pokud nebyl zřízen jako věcné právo**
 - Následky - primárně porušení smluvní povinnosti, vede k právním následkům předpokládaným ve smlouvě, kde může být např. ve smlouvě o převodu vlastnického práva rozvazovací podmínkou. Ani v takovém případě nenastávají účinky vůči třetím osobám absolutně - je nutné chránit jejich dobrou víru
 - Zákaz = omezení smluvních dispozic
 - Zcizení = převod vlastnického práva na základě právního jednání zcizitele
- **Je-li k účinnosti smlouvy potřeba rozhodnutí určitého orgánu, je smlouva účinná až tímto rozhodnutím**
 - Nejedná se o podmínku platnosti (stejně je tomu tak u souhlasu třetí osoby)
 - Forma rozhodnutí (souhlasu) - chová se podobně jako odkládací podmínka, nejde o součást právního jednání, nevztahují se na něj formální požadavky kladené na právní jednání, jehož účinnost je odložena
 - Ustanovení se nepoužije v případech, kdy rozhodnutí orgánu není předpokladem pouhé účinnosti právního jednání
 - Např. § 898 - zde je rozhodnutí náležitostí existence právního jednání
- **Smlouva s různými osobami a stejným předmětem = priorita**
 - Základním principem je ochrana dobré víry nabyvatele
 - Ustanovení se použije za splnění předpokladů:
 - Strana poskytne postupně uzavřenými smlouvami různým osobám právo věc užívat nebo požívat
 - Musí jít o vícere právo, které je navzájem neslučitelné - mohou nastat situace, kdy by nutně nemuselo docházet ke kolizi, např. pronájem rodinného domu a pronájem štítové zdi tohoto domu k umístění reklamy
 - Jde o právo k téže věci
 - O stejnou věc se může jednat pouze v případech, kdy je ve smlouvě vymezena individuálně, v ostatních případech kolize nevzniká
 - Jde o právo v tutéž dobu
 - Stačí i jen částečně, např. pronájem věci na dobu neurčitou a na dobu 3 měsíců

Nedostatek oprávnění - § 1760

- Ustanovení řeší pouze otázku platnosti smlouvy, ne zda se druhá strana stala nabyvatelem převáděného práva - absence oprávnění nebrání vzniku platného závazku
- To stejné platí pro případ, kdy je subjekt omezen v možnosti nakládání s předmětem plnění, a to bez ohledu na to, zda se jedná o omezení smluvní, omezení stanovené rozhodnutím orgánu veřejné moci (exekuční příkaz) nebo ze zákona (zahájení insolvenčního řízení)
- Absenci oprávnění k nakládání s plněním je nutné odlišit od případ, kdy subjekt nemá svéprávnost (§ 581)

- Existence oprávnění může mít význam pro skutečnost, zda z takové smlouvy bylo vůbec plněno či zda bylo řádně splněno (předání věci bez převedení vlastnického práva)
 - Absence může vést buď k prodloužení dlužníka, nebo ke vzniku práv z vadného plnění pro právní vady
- Stále platí zásada, že nikdo nemůže převést více práv, než má on sám X přestože nebyla strana oprávněná nakládat s plněním, nejenže vznikne platná smlouva, ale druhá strana získá i právo, které převodce neměl - obecně je tomu tak v případech, kdy nabyvatel jedná v dobré víře

Změna okolností (= clausula rebus sic stantibus)

- Ustanovení vyjadřuje, že změna vnějších okolností zásadně postihuje smluvní strany a není důvodem pro jakékoliv změny závazku - strany musí samy případná rizika ex ante vyhodnotit a promítnout do smluvních požadavků
- Úprava směřuje primárně na kontrakty s odloženým plněním, zejména na dlouhodobější závazky
- Dispozitivní ustanovení
- Případy, kdy změna okolností znemožňuje řádné plnění
 - Změny tak podstatné, že dluh není možné vůbec plnit - následná nemožnost plnění
 - I pouhá překážka plnění, byť nezpůsobila úplnou nemožnost, ale jen nemožnost dočasnou, může vést alespoň ke zproštění povinnosti hradit způsobenou škodu, spočívající-li příčiny v objektivních okolnostech dle podmínek § 2913 odst. 2
- Případy, kdy změna okolností plnění komplikuje dodržení původního plnění:
 - Smlouva o smlouvě budoucí - § 1788 odst. 2
 - Speciální případ smluv uzavřených na velmi dlouhou dobu (§ 2000) - závazek může zrušit soud
 - Má-li jedna ze stran při vzájemném plnění plnit napřed (§ 1912 odst. 1), může plnění odepřít, pokud nastala taková neočekávaná změna okolností, která ohrožuje plnění druhé strany
- **Podstatná změna okolností § 1765 - podmínky aplikovatelnosti**
 - Existence změny okolností
 - Musí jít o zásadní mimořádné změny vnější povahy, i třeba právní a politické
 - Jde primárně o skutečnosti, které nastaly až po uzavření smlouvy
 - Nepředvídatelnost této změny
 - Je třeba přihlídnout k postavení strany a k její profesionální povaze (§ 4)
 - Je třeba hodnotit konkrétní okolnosti a konkrétní kontext
 - Neovlivnitelnost změny
 - Musí jít o takovou změnu okolností, která nepramení z jednání dotčené strany, ani ji tato strana není schopna rozumně zvrátit, musí jít o příčinu vnější, kterou strana nevyvolala ani nad ní nemá kontrolu
 - Nepřevzetí rizika změny na sebe
 - Vznik zvlášť hrubého nepoměru v právech a povinnostech
 - Podstatnost změny je kumulativně spojena s dvěma rovinami - musí jít o takovou změnu okolností, která má dopad na daný vztah, resp. na rovnováhu práv a povinností, a pak z hlediska intenzity tohoto dopadu musí být natolik zásadní, že založí mezi právy a povinnostmi zvlášť hrubý nepoměr znevýhodněním jedné ze stran
 - Neúměrné zvýšení nákladů plnění (na straně dlužníka)
 - Neúměrné snížení hodnoty předmětu plnění
 - Zvlášť hrubý nepoměr - je nutno vycházet ze všech okolností konkrétního případu, v každém případě se musí jednat o změnu mimořádnou, anomální, nikoliv jen nadprůměrnou
 - Příčinná souvislost mezi změnou a vznikem zvlášť hrubého nepoměru
 - Dotčená strana musí prokázat, že k narušení rovnováhy došlo právě kvůli tomu, že se změnily vnější okolnosti
 - **Právní důsledky** - samotná změna okolností nemá vliv na trvání povinnosti - nejde o důvod zániku závazku, ani o liberační důvod, který by zbavoval dlužníka jeho prodloužení či jeho následků, ani nejde o automatické posunutí splatnosti
 - Změna okolností vede k rekonfiguraci smlouvy do budoucna, zatímco liberace zbavuje dlužníka povinnosti kompenzovat již vzniklé škody

- V případě liberačních důvodů jde o překážky, které plnění znemožňují, byť dočasně, zatímco u hardshipu (smluvní obtíže) jde pouze o ztížení plnění, nikoliv nemožnost
- Hardship se týká povinností, které je teprve třeba splnit, zatímco liberační důvody se uplatňují vzhledem k povinnostem, které již splněny být měly
- Renegociace smlouvy - obnovení jednání o smlouvě
- Adaptace či zrušení závazku soudem

4. Uzavření smlouvy

- § 1731 a násl. - dispozitivnost
- Obecně **není povinnost uzavřít smlouvu**, ale v určitých případech tato povinnost vyplývá
 - Povinnost vyplývá z právního předpisu
 - Povinnost uzavřít smlouvu - např. pojistnou smlouvu
 - Povinnost učinit návrh - např. u věcných práv u zákonného předkupního práva
 - Povinnost vyplývá ze smlouvy - smlouva o smlouvě budoucí
- **Zásada autonomie vůle při uzavírání smlouvy**
 - Volnost výběru smluvního typu
 - Výběr smluvního partnera
 - Uzavření obsahu smlouvy
 - Volnost formy
 - Volnost v stanovení procesu utváření smlouvy

Proces vzniku smlouvy

- **Model kontraktace - nabídka (oferta) x přijetí nabídky (akceptace)**
- § 1745 - *smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti* (tedy kdy přijetí dojde navrhovateli)
 - Strany se toto mohou ujednat **odchylně, ale má to své limity**
 - Není možné si ujednat již okamžikem odeslání (musí být konsens o obsahu)
 - Při převodu práva k nemovitosti je třeba písemná forma
 - Odešlu-li v tomto případě návrh smlouvy- teprve, až když osoba podepíše a odešle nazpět, jedná se o nabídku
 - Nutnost úředně ověřených podpisů
 - Pokud uzavírám s osobou v zahraničí, místní notář k podpisu doloží apostylu, která musí být úředně přeložena
 - § 1770 - ustanovení o nabídce a přijetí nabídky se použije přiměřeně i na případy, kdy strany ujednají pro uzavření jiný postup- **vždy je ale nutný konsens**

Nabídka

- = návrh na uzavření smlouvy
- § 1731 a násl.
- Jednostranné adresované právní jednání
- **Náležitosti nabídky**
 - Musí obsahovat **podstatné náležitosti smlouvy**, aby postačil pouhý jednoduchý souhlas druhé strany- jednoduché nepodmíněné přijetí („ANO test“)
 - Minimální náležitosti konsensu
 - **Zřejmá vůle navrhovatele být jí pro případ přijetí nabídkou vázán-** úmysl uzavřít určitou smlouvu, může vyplývat z kontextu, nebo také z výslovného prohlášení
- **Navrhovatel**
 - Navrhovatelem může být kdokoliv, kdo má právní osobnost
 - Pokud je pro určité právní jednání vyžadována písemná forma, nemusí být nutně tato forma dodržena již při samotné nabídce
 - **NABÍDKOU NENÍ** projev vůle, který nevyhovuje výše uvedeným náležitostem nabídky
 - **Veřejný příslib - § 2884 a násl.**
 - Jednostranné právní jednání
 - Absolutní (příslib odměny) x relativní (vypsání ceny)
 - Projev vůle vůči neurčitému okruhu adresátů

- Povinnost plnit z veřejného příslibu vzniká splněním požadavku, a to nezávisle na tom, zda oprávněný o veřejném příslibu věděl nebo ne
- **Výzva k dalšímu jednání (*invitatio ad offerendum*)**
 - Chybí nějaká podstatná náležitost, která je nutná k uzavření smlouvy = jedná se o jakékoli jednání, kterým se obrací jedna osoba na osoby jiné, aby jim učinily nabídku, přičemž výzva musí vyplývat z jednání stran
 - Např. vůle být vázán, určitou obsahu apod.
 - Nemusí být ani právním jednáním a nemůže jeho přijetím vzniknout smlouva
 - Nejedná se o výzvu
 - Pokud jsou naplněny náležitosti veřejného příslibu dle § 2884
 - Pokud se uplatní domněnka veřejné nabídky dle § 1732 odst. 2
 - Jsou-li v projevu obsaženy náležitosti smlouvy a je jasně vyjádřen úmysl být vázán pro případ přijetí- veřejná nabídka
 - Např.: leták ve schránce
- **Křížící se nabídky**
 - V situaci, jestliže si strany pošlou navzájem nabídky, které jsou shodné, liší se v nepodstatných náležitostech nebo v obchodních podmínkách
 - O přijetí se však nejedná, protože nešlo o reakci na učiněnou nabídku
- **Zrušení nabídky - § 1737**
 - Lze zrušit i neodvolatelnou nabídku
 - Zrušovací projev musí dojít druhé straně před doručením nabídky nebo alespoň současně s ním
 - Forma zrušení nabídky- lze zrušit v jakékoli formě, ale dle Hulmáka je třeba vycházet z § 564
- **Odvolání nabídky - § 1738**
 - Odvolat lze pouze odvolatelnou nabídku
 - **Obecně jsou nabídky odvolatelné**
 - Neodvolatelnost musí být vyjádřena dohodou, vyplývat z jednání stran při uzavření smlouvy, předchozího obchodního styku či zvyklosti
 - Nelze ji odvolat v lhůtě určené pro její přijetí, ledaže se to v nabídce vyhradí
 - Lze odvolat pouze, pokud odvolání dojde druhé straně dříve, než ta odeslala přijetí nabídky
- **Další způsoby zániku nabídky**
 - **Odmítnutí nabídky - § 1739**
 - Je-li odmítnuta, zaniká účinností odmítnutí
 - Odmítnutím je i učinění protinabídky
 - Dále **uplynutí času, rozvazovací podmínky, smrt jedné ze smluvních stran, ztráta svéprávnosti pro uzavření smlouvy, prohlášení konkurzu**

Přijetí

- **Příjemce (akceptant) vůči navrhovateli**
- Osoba, které je nabídka učiněna, nabídku přijme tak, že s ní projeví včas souhlas vůči navrhovateli
 - **Nečinnost nebo mlčení** samy o sobě přijetím nejsou (§ 1740) x v některých případech je i mlčení relevantním projevem vůle - § 1995: „*Promíne-li věřitel dlužníku dluh, má se za to, že dlužník s prominutím dluhu souhlasí, pokud neprojevil bez zbytečného odkladu nesouhlas výslovně nebo plněním dluhu*“
- Lze přijmout pouze účinnou nabídku
- **3 teorie** (u nás platí teorie dojití)
 - *Projevovací* - přijetí okamžikem projevení vůle přijmout
 - *Dojití* - okamžikem dojití přijetí do sféry navrhovatele do jeho dispozice
 - *Uvědomovací* - okamžikem, kdy ten, kdo činí nabídku, uvědomí, že přijetí došlo a smlouva byla uzavřena
- K přijetí nutné, aby nabídka obsahovala takové náležitosti, že stačí pro přijetí pouhé vyslovení **ANO**

- **Příjemce (akceptant)** - zpravidla adresát návrhu (oblát), ale mohou jím být univerzální nástupce (v případě, že nabídka nezaniká), singulární nástupce (je-li to připuštěno), při veřejné nabídce je kdokoli, kdo splňuje podmínky
 - Nemá-li oblát plnou svéprávnost k právnímu jednání, nabídka působí až dojitím zákonnému zástupci
- **Přijetí návrhu s výhradami, dodatky či doplněními** je odmítnutím nabídky a nabídkou novou (contraoferta)
 - Pokud **stejný obsah jinými slovy** - nejedná se o změnu a dochází k přijetí
- **Nepodstatná změna** nabídky, nejsou protinávrhem, platí změněné přijetí, jestliže
 - Pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu neodmítne
 - Pokud navrhovatel přijetí s dodatkem či odchylkou předem vyloučil
- **Podstatné změny**
 - Stanoveny Vídeňskou úmluvou o koupi zboží
 - Podstatná odchylka, pokud se týká např. kupní ceny, placení, jakosti a kvality zboží, rozsahu odpovědnosti, řešení sporů
 - **V pochybnostech, zda se jedná o podstatnou či ne, je třeba odchylku považovat spíše za podstatnou**

Lhůta k přijetí nabídky

- = akceptační lhůta (hmotněprávní- v dané lhůtě musí přijetí dojít navrhovateli, nestačí pouze podání k přepravě)
- Navrhovatel je nabídkou zásadně vázán po celou dobu akceptační lhůty
- **Pokud není v nabídce uvedena lhůta k přijetí** nebo doba, po kterou nabídka trvá, platí
 - V případě nabídky **učiněné ústně a písemně mezi současně přítomnými**
 - Bezodkladně, ledaže plyne z jejího obsahu něco jiného
 - Nabídka učiněna **písemně vůči nepřítomné osobě**
 - Zanikne uplynutím přiměřené doby s ohledem na komunikační prostředky a povaze navržené smlouvy
 - Záznamník se považuje za nabídku učiněnou ústně, chat, skype - jako komunikace mezi přítomnými

Pozdní přijetí nabídky

- § 1743 - i pozdní přijetí má účinky včasného přijetí, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu vyrozumí druhou stranu, že přijetí považuje za včasné, nebo se začne chovat ve shodě s nabídkou
 - Při oznámení není nutné dodržet žádnou formu
 - V tomto případě platí, že smlouva vznikla již opožděným přijetím, nikoli až tím oznámením
- Pokud přijetí odesláno za takových okolností, že by došlo navrhovateli včas, kdyby přeprava probíhala obvyklým způsobem, má pozdní přijetí účinky včasného přijetí, pokud navrhovatel neodmítne

Uzavření smlouvy bez definovatelné nabídky a přijetí

- Návrh smlouvy vyhotoví 3. osoba- nelze určit, co byla nabídka a co poptávka

Uzavření smlouvy bez přijetí nabídky

- **Faktické přijetí dle § 1744** - z okolností musí vyplývat, že ke vzniku smlouvy není třeba, aby přijetí bylo odesláno navrhovateli, ale že stačí pouhé jednání podle návrhu, pokud k němu došlo v čas (velmi praktické ustanovení)
 - Nabídka je přijata okamžikem, kdy došlo k jednání, došlo-li k němu včas (podle obsahu nabídky, praxe stran či j to obvyklé)
 - Akceptant se jednoduše začne podle oferty fakticky chovat
- **§ 1838 - neobjednané plnění** - podnikatel dodal zboží bez objednání, hledí se na spotřebitele jako na poctivého držitele

Přijetí nabídky učiněné více osobám

- § 1741 - přijetí v okamžiku, když dojde poslední přijetí (přijmou všechny osoby)

Plnění před dovršením kontraktačního procesu

- Pokud dojde plněním před dovršením kontraktačního procesu, může plnění představovat např. zálohu

Zvláštní způsoby uzavření smlouvy

Dražba

- Zvláštní způsob uzavření smlouvy
- Smlouva je uzavřena přiklepem
- Učiněná nabídka se zruší, pokud je podána vyšší nabídka, nebo pokud se dražba ukončí jinak než přiklepem
- Jedná se o soutěž více osob, které v určitém čase soutěží o nejlepší cenu za určité plnění - z tohoto hlediska pak může být dražbou i soutěž o nejvhodnější nabídku (§ 1772)

Veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku - § 1772

- Neurčitým osobám soutěž o nejvhodnější nabídku, jedná se o výzvu k podávání nabídek
- Vyhlašovatel musí vymezit v písemné formě předmět plnění, zásady ostatního obsahu smlouvy, způsob podávání nabídek a lhůtu, do které lze nabídky podat
- K uzavření dochází přijetím nabídky

Veřejná nabídka - § 1780

- Nabídka je adresována neurčitému okruhu osob (chybí určitost adresáta)
- Příjemcem může být kdokoli, kdo splňuje podmínky
- Povinnost plnit vzniká účinností smlouvy
- Oprávněný je ten, kdo první přijme nabídku (nutný konsensus)
- Zaniká uplynutím lhůty k plnění
- Vyvratitelná domněnka veřejné nabídky při nabídce dodání zboží nebo poskytnout službu za určitou cenu při podnikatelské činnosti veřejnou reklamou, katalogem nebo vystavením zboží
 - Ochrana spotřebitelů, kteří jednají v důvěře projevu podnikatele
- Rozdíl!! Př. prohlásím „Dodejte mi psa a dostanete 500 Kč“
 - Činěno jako veřejný návrh - je vyžadován konsensus, musím vědět, že je zde nějaká veřejná nabídka
 - Činěno jako veřejný příslib - ten, kdo plní podmínky příslibu, má právo na úplatu, aniž by o veřejném příslibu něco věděl

Konsens x disens

Konsensus

- Strany si mohou dohodnout něco, s čím právní řád splňuje určité následky
- Jakmile je vyjádřen konsensus, smlouva je uzavřena
- Ne vždy ke vzniku smlouvy postačí konsens
 - Reálné smlouvy - smlouva nevzniká jen konsensem, ale až předáním dané věci (např. 2193 - výpůjčka) x konsensuální smlouvy vznikají již samotným konsensem
- Nebylo-li dosaženo shody ohledně náležitostí = DISENS (§ 1726)

Disens - § 1726

1. Skrytý - věta 1- fikce vzniku smlouvy

- Nejedná se o něj v případě, že bylo dosaženo skutečného či normativního konsenzu, či v případě, kdy je zde shoda o obsahu smlouvy, ale jedna strana jednala v omylu, či obě strany jednaly v omylu
- Např.: neúplnost dohody
- X jednostranný skrytý disens - jedna strana považuje smlouvu za uzavřenou, přičemž druhá strana ví, že nedošlo k dohodě u určité náležitosti

2. Zjevný - věta 2. - vyvratitelná právní domněnka, že smlouva nevznikla - při uzavření smlouvy dala jedna strana najevo, že konsensus ohledně určité náležitosti je pro uzavření smlouvy zásadní

- Ten, kdo tvrdí, že smlouva byla uzavřena, existenci náležitostí podmiňujících vznik smlouvy bude zpravidla prokazovat strana, která vznik smlouvy popírá

5. Druhy smluv

- Smlouvy lze třídit na základě různých kritérií

Smlouvy podle právního následku

- Výsledkem je vznik závazku = smlouva
- Jiný právní následek = dohoda

Smlouvy podle typu právního vztahu

- Či právní následek v závaznosti na právní vztah:
 - Týkající se závazku
 - Věcných práv
 - Rodinněprávní
 - Dědická smlouva

Smlouvy dle charakteru závazku

- Převedení věci do vlastnictví jiného (darování, koupě, směna)
- Přenechání věci k užití jinému (výprosa, výpůjčka, nájem, pacht, licence, zápůjčka, úvěr)
- Pracovní poměr
- Závazky ze schovacích smluv (úschova, skladování)
- Závazky ze smluv příkazního typu (příkaz, zprostředkování, komise, zasílatelství, obchodní zastoupení)
- Zájezd
- Závazky ze smluv o přepravě (přeprava osob a věcí, provoz dopravního prostředku)
- Dílo
- Péče o zdraví
- Kontrolní činnost
- Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu (účet, akreditiv, inkaso)
- Závazky ze zaopatřovacích smluv (důchod, výměnek, společnost)
- Závazky z odvážných smluv (pojištění, sázka, hra a los)

Další dělení

- **Smlouvy pojmenované X nepojmenované**
 - Některé smlouvy jsou upraveny zákonodárcem jako smluvní typ, smlouvy obsahují podstatné charakteristické náležitosti pro daný typ a jsou pro něj upraveny práva a povinnosti - **pojmenované smlouvy** (např. kupní, nájemní a pod viz § 2055 a násl.)
 - Pro posouzení o jaký smluvní typ se jedná, je podstatný obsah smlouvy, nikoli jejich označení
 - Strany však mohou uzavřít smlouvu jako smluvní typ **neupravenou** (§ 1746 odst. 2) - musejí alespoň ujednat, jaký dluh má vzniknout a jaký následek má nastat (nelze uzavřít ale takovou smlouvu, kterou by došlo ke zbavení základních práv)
 - **Smíšené smlouvy** - smlouva má náležitosti více smluvních typů (např. kupní - nabytí vlastnického práva, a o dílo-oprava věc po určitou dobu- nejsou upraveny, odpovídající části se řídí úpravu smluvních typů, které smlouva zahrnuje)
- **Smlouvy abstraktní X kauzální**
 - Zda smlouva vyjadřuje kauzu - kauzální
 - Abstraktní smlouva § 1791 - absence kauzy nebrání platnosti smlouvy

- **Smlouvy reálné X konsenzuální**
 - Smlouva vzniká podle § 1725 shodou na obsahu (konsenzem) - **smlouva konsenzuální**
 - V některých případech pouhý konsens nestačí - tzv. **smlouvy reálné** - vznik smlouvy je spojen až s plněním jednání strany (např. předáním věci) - je jím např. zápůjčka, výpůjčka, smlouva o úschově (ta je tradičně reálnou smlouvou, ale je upravena jako konsenzuální)
 - **Nepravá reálná smlouva** - ke vzniku postačuje konsens, ale ten se projeví v reálných úkonech vztahujících se k předmětu plnění
- **Smlouvy ve prospěch třetích osob X k tíži třetí osoby**
 - **Smlouva ve prospěch třetí osoby - § 1767**
 - **Pravá** - třetí osobě vzniká pohledávka
 - **Nepravá** - třetí osoba se pouze opravňuje k přijetí plnění
 - Promitent (dlužník) slibuje stipulantovi (věřiteli), že dané plnění neposkytne jemu, ale poskytne to třetí osobě (tertiovi)
 - 3 osoby a 3 právní poměry
 - Nejedná se o samostatný smluvní typ, ujednání o třetí osobě je zvláštní ujednání, které přistupuje k hlavní smlouvě - ujednání o třetí osobě tedy předpokládá platnou hlavní smlouvu
 - Tertius nemusí v době nabytí platnosti smlouvy existovat
 - Pokud ale tertius určen jen jako platební místo, má oprávnění pouze přijmout plnění
 - Nově nemusí tertius dávat souhlas
 - Pokud odmítne plnění (jednostranné prohlášení), má se za to, jako by nikdy nenabyl
 - vztah mezi stipulantem a osobou třetí
 - zaplacení nemá vůbec efekt na tom, jak vypadá vztah mezi těmito osobami
 - **Smlouva k tíži třetí osoby (o plnění třetí osoby) - § 1769**
 - Nelze zavazovat třetí osobu k plnění bez jejího souhlasu
 - Vůči třetí osobě tak stranám nevznikají žádná práva
 - Zaváže-li se však někdo pro druhou stranu, aby jí třetí osoba splnila, zavazuje se, že se u třetí osoby přimluví, nahradí škodu, kterou věřitel utrpěl, pokud ke splnění nedojde (§ 1769)
 - Částečně to může splývat s ručením
 - **POZOR! Pokud Pepa prohlásí, že splní dluh věřiteli v případě, když Franta nesplní - nejedná se o žádný z těchto případů, ale o převzetí ručení**
- **Smlouvy uzavírané se spotřebitelem X smlouvy uzavírané adhézním způsobem**
 - Speciálně upraveny pro ochranu spotřebitele jakožto slabší strany
 - **Smlouvy uzavírané se spotřebitelem - § 1810**
 - Smlouva uzavíraná mezi podnikatelem a spotřebitelem
 - Zkoumá se povaha smluvních stran
 - Speciální úprava pro smlouvy uzavírané distančním způsobem a uzavírané mimo obchodní prostory
 - **Smlouvy uzavírané adhézním způsobem - § 1798**
 - Smlouva, jejíž základní podmínky byly určeny jednou ze smluvních stran nebo dle jejich pokynů, aniž slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit
 - zkoumá se faktická možnost změnit základní podmínky smlouvy
- **Smlouvy přípravné**
 - Smlouvy, kterou strany sice uzavřely, ale má být ještě doplněna, ať už ujednáním stran, soudem nebo třetí osobou
 - Není-li doplněn v přiměřené lhůtě nebo odmítne-li doplnit- doplní sud
 - Doplnění je odkládací podmínkou takové smlouvy - dokud není doplněno, není smlouva účinná (vyvratitelná domněnka, že doplnění je podmínkou účinnosti)
 - Lhůta k doplnění - 1 rok (zmeškání je domněnkou zrušení smlouvy)
- **Smlouva o smlouvě budoucí (pactum de contrahendo) - § 1785 a násl.**
 - Smlouva, v níž si strany anebo alespoň jedna z nich zavazují uzavřít v budoucnu smlouvu, jejíž obsah je určen alespoň obecným způsobem

- Není-li uzavřena, oprávněná strana má možnost dosáhnout určení obsahu smlouvy a nahrazení projevu vůle soudně (žaloba na nahrazení projevu vůle té smlouvy- do návrhu se dá celý text smlouvy, který se má užít)
- Po výzvě vzniká povinnost uzavřít smlouvu bez zbytečného odkladu
- V současné době nadužívaný smluvní typ
- **Smlouvy úplatné X bezúplatné X smíšené**
 - Rozdílné právní následky (např. práva z vad, pravidla pro výši úplaty apod.)
 - **Úplata**= plnění, může být peněžité i nepeněžité, poskytnuté za plnění druhé strany
 - Není to zisk nebo odměna druhé strany (odměna = rozšíření majetku druhé strany obvykle ve vazbě na vykonanou činnosti a je úplatou v daném případě)
 - Může spočívat i v převzetí záruky, či povinnosti nahradit újmu vzniklou druhé straně
 - Rovnost plnění stran není předpokladem úplatnosti
 - Úplatnost se zkoumá v zásadě vždy ve vztahu k hlavnímu dluhu
 - Hodnota plnění je někdy z vůle stran ve zjevném nepoměru, např. převod za symbolickou 1,- Kč. V OZ smlouvy, kdy strany měly úmysl plnit zčásti za úplatu a zčásti bezúplatně - **SMÍŠENÉ** (§ 1794 odst. 1)
 - U některých smluvních typů je úplatnost či bezúplatnost pojmovým znakem, u některých smluvních typů lze sjednat jak úplatně tak bezúplatně
 - **Bezúplatná smlouva** - smlouva darovací, smlouva o výprose, smlouva o výpůjčce
 - **Úplatná** - smlouva kupní, nájemní, o zájezdu apod.
 - **Liberální smlouvy** - bezúplatné a dochází k tomu, že majetek jedné smluvní strany se zvětšuje a majetek té druhé se zmenšuje (může být úplatná, ale nemusí být nutně liberální)
 - **Indiferentní smlouvy** - pokud nedojde k tomu, že by se snižoval majetek jedné strany - např. výpůjčka
- **Smlouvy jednostranné X dvoustranné, synallagmatické X asynallagmatické**
 - **Smlouvy jednostranné** - dlužníkem pouze jedna strana
 - Jednoduché závazky
 - Pokud jednostranně zavazující- strana se chtěla zavázat spíše méně než více
 - **Smlouvy dvoustranné** - vzájemně zakládají závazky
 - Každá ze stran má postavení jak věřitele, tak dlužníka- plní si vzájemně
 - Úplatné x neúplatné dvoustranné smlouvy
 - Neúplné- strany si plní vzájemně, avšak není ve vzájemném směnném poměru- tedy plnění za plnění. Např. výpůjčka - povinnost vrátit věc není plněním za plnění
 - Úplné - strany ve vzájemném směnném poměru, jedna strana tedy plní za plnění druhé strany (kupní, o dílo apod.)
 - Smlouvy jednostranné a neúplné dvoustranné - **asynallagmatické**
 - Smlouvy úplné dvoustranné - **synallagmatické**
 - Rozhodující vzájemnost hlavního plnění- tedy plnění za plnění
 - Jestliže závazek každého z účastníků smlouvy byl dohodnut k jinému časovému okamžiku, nejedná se o synallagmatický závazek
- **Odvážné smlouvy**
 - Tzv. aleatorní (§ 2756 a násl.)
 - Smlouvy, kde prospěch či neprospěch jedné strany závisí na nejisté události
 - Např. koupě naděje (např. budoucí úrody), pojistná smlouva, sázka či hra
- **Rámcová smlouva**
 - Jsou jí sjednána základní pravidla, jimiž se budou řídit v budoucnu uzavřené konkrétní (tzv. realizační) smlouvy, nebude-li v této konkrétní smlouvě ujednáno jinak, stávají se součástí obsahu realizační smlouvy, aniž by na to muselo být v realizační smlouvě odkázáno
 - Základní náležitosti rámcové smlouvy nejsou upraveny a obsah záleží primárně na vůli stran, musí být ale nutný konsens a pro sjednávání stejná pravidla jako pro jiné smlouvy
 - Judikatura dovozuje, že rámcová smlouva nezakládá závazkový vztah, ten je dán až realizační smlouvou- stanoví tedy pouze smluvní podmínky následně uzavřených konkrétních smluv
 - Jsou smlouvami normativními

- **Smlouvy se zjevným zájmem třetí osoby na plnění**
 - V důsledku porušení smluvní povinnosti může vzniknout právo na náhradu škody i osobě, která má zjevný zájem na plnění (§ 2913)
 - Vedle závazku existuje další související třetí vztah a věřitel má zájem, aby bylo plněno i v zájmu této třetí osoby
 - Třetí osoba nemá vůči dlužníkovi pohledávku, ale porušení povinnosti v zájmu třetí osoby však vede k právu třetí osoby na náhradu újmy podle § 2913
 - Např. povinnost pronajímatele vůči členům domácnosti nájemce
- **Soluční (liberatorní) smlouva**
 - = dvoustranné nebo vícestranné právní jednání, v jehož důsledku se závazek zrušuje, např. postoupení pohledávky, převzetí dluhu)
- **Příklady některých smluv upravených mimo část IV. NOZ**
 - Smlouva o nápomoci
 - Smlouva o fúzi, splynutí a rozdělení spolků + přeměny nadací
 - Smlouva o manželském majetkovém režimu
 - Smlouva o výstavbě
 - Smlouva o právu stavby
 - Zástavní smlouva
 - Dědická smlouva
 - A jiné (...)

Kvazismlouvy

- **Veřejný příslib - § 2884 a násl.**
 - **Příslib odměny nebo vypsání ceny**
 - **Příslib odměny** = neadresovaný příslib odměny za nějaký výkon učiněný veřejně = jednostranné právní jednání (nevyžaduje akceptaci)
 - **Vypsání ceny** = odměna vypsáním ceny za výkon co možná nejlepší, musí být uvedena doba, po kterou se lze o cenu ucházet
- **Slib odškodnění - § 2889**
 - Slibující se zavazuje nahradit příjemci slibu škodu, vznikne-li mu z jeho určitého jednání
 - Jednostranně adresované právní jednání
 - Slibující nahradí náklady a veškerou škodu, které příjemci vzniknou v souvislosti s jednáním
 - Příjemce slibu učiní včas na účet slibujícího taková opatření, aby rozsah škody byl co nejmenší

6. Ochrana slabší strany

- **Jednou ze zásad NOZ je ochrana slabšího subjektu**, resp. slabší strany, s čímž souvisí následující ustanovení
 - § 3 odst. 2 písm. c): „*Nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých.*“
 - § 6 odst. 1: „*Každý má povinnost jednat v právním styku poctivě.*“
 - § 6 odst. 2: „*Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu.*“
 - § 8: „*Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.*“
- Ochrana slabší strany se užije tam, kde možnost této slabší strany realizovat svou autonomii vůle je v důsledku určité faktické překážky oslabena
- **Různá pojetí slabší strany**
 - **Abstraktní způsob určení slabšího**
 - Odhlížíme od toho, zda je někdo nebo není slabší, bereme ohled na zkušenosti, tradice, se přímo právní postavení považuje za slabší
 - Právní řád poskytuje těmto subjektům ochranu, dává jim zvláštní právní nástroje, kterými faktickou nerovnost vyrovnává
 - Např. spotřebitel, zaměstnanec, nájemce bytu, nezletilý, nesvéprávný, poškozený, pacient při poskytování zdravotních služeb
 - **Konkrétní způsob ochrany (in concreto)**
 - Subjekt se stane slabší v důsledku nastalé konkrétní situace, např. vlivem nedostatku informací, nedostatku věku, oslabení duševních schopností, tíživé životní situace
 - Např. adhezní smlouvy - má dopad i na osoby, jež nemají reálnou možnost negociovat o jejím obsahu, tyto osoby se tak staví do pozice slabší smluvní strany, slabšího subjektu (nedopadá to jen na spotřebitele)
- Zatímco fyzická osoba se stává spotřebitelem naplněním obecných předpokladů, bez ohledu na její skutečné zkušenosti a znalosti, bude muset právnická osoba prokázat, že byla v postavení slabší strany, vždy *in concreto*
- **Přehled obecné ochrany slabší strany**
 1. Zneužití hospodářské závislosti (§ 433)
 2. Délka promlčecí doby (§ 630 odst. 2)
 3. Ochrana nezletilých, nesvéprávných a rodiny
 4. Neúměrné zkrácení (§ 1793)
 5. Lichva (§ 1796)
 6. Ochrana proti překvapivým ujednáním (§ 1753)
 7. Smlouvy sjednávané adhezním způsobem (§ 1798)
 8. Ochrana proti nepřiměřeným úrokům (§ 1805 odst. 2)

Zneužití hospodářské síly - § 433

- Obecná úprava ochrany slabší strany (nikoli jen spotřebitele) v hospodářském styku, zejména týkající se závazků
 - § 433 odst. 1: „*Kdo jako podnikatel vystupuje vůči dalším osobám v hospodářském styku, nesmí svou kvalitu odborníka ani své hospodářské postavení zneužít k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmě a nedůvodně nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.*“
Odst. 2: „*Má se za to, že slabší stranou je vždy osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním.*“
 - Domněnka - slabší strana = jednání mimo souvislost s vlastní podnikatelskou činností vůči podnikateli
 - Zákaz zneužití kvality odborníka a svého hospodářského postavení k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmě a nedůvodně nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran
 - Jednání dvou podnikatelů - nutno zohlednit i § 5 odst. 1: „*Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je*

schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.“

- Tedy nejen fakticky na podnikatele, ale i na osoby, které se za podnikatele vydávají
- Více pak v otázce č. 7

Ochrana nezletilých, nesvéprávných a rodiny

- § 898 - souhlas soudu k dispozici s neobvyklým jměním dítěte a další souhlasy (nemovitosti, zatížení majetku, dar, dědictví, odkaz, uzavření smlouvy zavazující k dlouhodobému plnění...)
- § 747 - ochrana manžela a rodiny, kdy by druhý manžel, mající výlučné právo k nemovitosti, v níž rodina žije, s touto disponoval ke škodě manžela nebo rodiny. Je nutný souhlas jinak relativní neplatnost
- § 767 - ochrana pozůstalého manžela, měl-li výlučné právo k nemovitosti zemřelý a pozůstalý jen právo k bydlení; toto právo zaniká, nepřešlo-li na něj dědictví; nezaniká, pokud pečuje o nezletilé dítě do doby, než se toto o sebe postará samo
- § 751 - ochrana proti domácímu násilí, soud může omezit nebo vyloučit právo násilníka k bydlení
- Odpovědnost těch, kdo nemohou posoudit následky svého jednání
 - Každý odpovídá za své jednání v míře odpovídající stupni vlastní svéprávnosti (jeho schopnosti posoudit vlastní jednání a ovládnout je), a to i tehdy, přivede-li se vlastní vinou do stavu, v němž by jinak odpovědný nebyl
 - § 2920: „*Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, nahradí způsobenou škodu, pokud byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; poškozenému náleží náhrada škody i tehdy, nebránil-li se škůdci ze šetrnosti k němu.*“

Promlčení

- § 630 odst. 2: „*Je-li kratší nebo delší lhůta ujednána v neprospěch slabší strany, nepřihlíží se k ujednání. Nepřihlíží se ani k ujednání kratší promlčecí lhůty, jde-li o právo na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví nebo o právo vzniklé z úmyslného porušení povinnosti.*“
- Zákaz modifikace promlčecí lhůty v neprospěch

Neúměrné zkrácení (= laesio enormis) - § 1793 an.

- § 1793 NOZ odst. 1: „*Zavázeli-li se strany k vzájemnému plnění a je-li plnění jedné ze stran v hrubém nepoměru k tomu, co poskytla druhá strana, může zkrácená strana požadovat zrušení smlouvy a navrácení všeho do původního stavu, ledaže jí druhá strana doplní, o čemž byla zkrácena, se zřetelem k ceně obvyklé v době a místě uzavření smlouvy. To neplatí, pokud se nepoměr vzájemných plnění zakládá na skutečnosti, o které druhá strana nevěděla ani vědět nemusela.*“
Odst. 2: „*Odstavec 1 se nepoužije pro případ nabytí na komoditní burze, při obchodu s investičním nástrojem podle jiného zákona, v dražbě či způsobem postaveným veřejné dražbě naroveň, ani pro případ sázky nebo hry, anebo při narovnání nebo novaci, pokud byly poctivě učiněny.*“
- Ochrana před informačním deficitem
- V SOZ upraveno nebylo, případy neúměrného zkrácení se však objevovaly v judikatuře
- Neúměrné zkrácení se týká **hrubého nepoměru v plnění** (nikoliv např. pouze hrubého nepoměru věcného plnění a ceny)
 - **Hrubý nepoměr nepředstavuje žádnou přesnou míru**
 - Dle ABGB je touto hranicí polovina obvyklé ceny
 - Komentář: *Považují však za vhodné omezit právní nejistotu tak, že východisko bude představovat právě hranice jedné poloviny a soudy se od ní odchýlí, jen jsou-li pro to zvláštní důvody, které by v odůvodnění soudního rozhodnutí měly být zvlášť popsány.*
- **Odlišení od omylu**
 - Neúměrné zkrácení se týká především omylu v ceně
- **Odlišení od lichvy**
 - Předpokladem neúměrného zkrácení je pouze hrubý nepoměr plnění - není tu už žádný subjektivní prvek

- O neúměrné zkrácení se nemůže jednat, pokud o hrubém nepoměru strana zkrácení ví, a naopak, když strana zkracující o něm neví, ani vědět nemusela
- Neúměrně zkrátit nelze v případě darování a v případě odvázných smluv
- Neúměrné zkrácení nevede k neplatnosti automaticky, ale zrušení smlouvy je třeba se domáhat u soudu (petit žaloby zní na zrušení smlouvy)
- **Následek neúměrného zkrácení**
 - Zkrácená strana může požadovat **zrušení smlouvy a navrácení všeho do původního stavu**, ledaže jí druhá strana **doplní**, oč byla zkrácena, **se zřetelem k tzv. spravedlivé ceně**, tedy k ceně obvyklé v době a místě uzavření smlouvy
 - **Lhůty jednoho roku** od uzavření smlouvy - tato lhůta je **prekluzivní**
- **Výjimky z neúměrného zkrácení**
 - a) Nepoměr vzájemných plnění se zakládá na skutečnosti, o které obohacená strana nevěděla, ani vědět nemusela (např. prodej televize, ve které je zalisovaný brouk - pardon, případ z učebnice - pokud cena televizoru byla obvyklá, nelze se domáhat práv z neúměrného zkrácení, avšak se lze domáhat práva z vad)
 - b) Spekulativní obchody - případ nabytí na komoditní burze, při obchodu s investičním nástrojem, v dražbě či způsobem postaveným veřejné dražbě naroveň, případ sázky nebo hry
 - c) Případ narovnání a novace, pokud byly poctivě učiněny
 - d) Důvod nepoměru vzájemných plnění vyplývá ze zvláštního vztahu mezi stranami, zejm. pokud zkrácená strana měla úmysl plnit zčásti za úplatu a zčásti bezúplatně
 - e) Výši zkrácení již nelze zjistit
 - f) Vzdá-li se zkrácení strana neúměrného zkrácení výslovně a prohlásila-li, že plnění přijímá za mimořádnou cenu ze zvláštní obliby, anebo souhlasila-li s neměrnou cenou, ač jí skutečná cena plnění byla nebo musela být známa
 - g) Podnikatelé se nemohou dovolat neúměrného zkrácení
- Příklad: Je-li úplata za koupenou věc neúměrně nízká, náleží práva z komentovaného § 1793 odst. 1 prodávajícímu; je-li neúměrně vysoká, pak kupujícímu.

Lichva - § 1796 an.

- § 1796: „*Neplatná je smlouva, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru.*“
- § 1797: „*Podnikatel, který uzavřel smlouvu při svém podnikání, nemá právo požadovat zrušení smlouvy podle § 1793 odst. 1, ani se nemůže dovolat neplatnosti smlouvy podle § 1796.*“
- Konkretizace dobrých mravů
 - Podle SOZ nebyla upravena v zákoně, ale Nejvyšší soud ji posuzoval jako rozpor s dobrými mravy
- Lichva je upravena též v trestním zákoníku, ovšem s ohledem na subsidiaritu trestní represe se v trestněprávně postihují jen ty nejzávažnější případy
- Dva předpoklady
 - **Subjektivní prvek** - zneužití tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany
 - Např. uzavírání smluv s tělesně poškozenými
 - Např. uzavírání smluv s osobami v případě živelných katastrof, kdy druhá strana zneužívala toho, že byl někdo v takto zoufalé situaci (např. prodávání chleba ne za 20,- Kč ale za 100,- Kč)
 - **Objektivní prvek** - hrubý nepoměr vzájemného plnění (sobě nebo jinému slíbit)
 - V hrubém nepoměru je majetková hodnota těchto plnění
 - Obě strany jsou si vědomy existence hrubého nepoměru
 - Zákon nestanovuje žádná kritéria - záleží vždy na tom konkrétním případě
- Může jít i o plnění vůči třetí osobě - lichvy se lze dopustit v případě darování
- Ustanovení o lichvě se však **neuplatní ve smlouvách mezi podnikateli**
 - Není však zakázáno, aby si takové ujednání omezující lichvení smlouvy mezi sebou podnikatelé smluvně ujednali
- Následkem lichevní smlouvy je **relativní neplatnost**

- **Avšak § 577:** „Je-li důvod neplatnosti jen v nezákonném určení množstevního, časového, územního nebo jiného rozsahu, soud rozsah změny tak, aby odpovídal spravedlivému uspořádání práv a povinností stran; návrhy stran přitom vázán není, ale uváží, zda by strana k právnímu jednání vůbec přistoupila, rozpoznala-li by neplatnost včas.“
- Je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba
- **Lhůta** k namítnutí relativní neplatnosti - obecná pravidla pro promlčení relativní neplatnosti
 - Lze si však představit i situaci, že se lichevní smlouva bude zjevně přičít dobrým mravům nebo bude odporovat zákonu a zjevně narušovat veřejný pořádek (zejm. tehdy, kdy bude naplněna skutková podstata trestného činu) → pak se bude jednat o **absolutní neplatnost** a soud k neplatnosti přihlédne i bez návrhu

Překvapivá ujednání - § 1753 an.

- § 1753: „Ustanovení obchodních podmínek, které druhá strana nemohla rozumně očekávat, je neúčinné, nepřijala-li je tato strana výslovně; k opačnému ujednání se nepřihlíží. Zda se jedná o takové ustanovení, se posoudí nejen vzhledem k jeho obsahu, ale i ke způsobu jeho vyjádření.“
- **Překvapivá jsou ujednání obchodních podmínek, které nemohla druhá strana rozumně očekávat (překvapivost)**
 - O překvapivé ujednání se proto může jednat, pouze jestliže je zde jasný rozdíl mezi očekáváním druhé smluvní strany a obsahem obchodních podmínek (neobvyklost)
 - Zkoumání, zda je ujednání překvapivé, proto vyžaduje jednak zjištění, zda obsah **obchodních podmínek je neobvyklý (objektivní prvek)** a zda tento neobvyklý obsah je **v konkrétním případě překvapivý (subjektivní prvek)**
 - Naplnění objektivního prvku (neobvyklosti) i subjektivního prvku (překvapivosti) se posuzuje objektivně
 - Východiskem je § 4, podle něhož se vědomost, zde znalost obchodních podmínek, zkoumá z hlediska osoby případu znalé při zvážení okolností, které jí musely být v jejím postavení zřejmé
 - Předpokládá se přitom rozumová vyspělost průměrného člověka
 - Nejde jenom o posouzení, zda druhou smluvní stranou je spotřebitel, podnikatel nebo malý a střední podnikatel, význam má i obor podnikání
 - Zda se o takové podmínky jedná nebo ne se posuzuje dle obsahu i dle způsobu jejich vyjádření (nejasně, drobně špatně čitelné písmo)
- Pokud strana výslovně neodsouhlasila obchodní podmínky, které nemohla rozumně očekávat, je stanovení takových podmínek **neúčinné**
- Prostor pro interpretaci *contra proferentem* - v neprospěch toho, kdo pojmu použil jako první

Smlouvy uzavírané adhezním způsobem - § 1798 an.

- § 1798 odst. 1: „Ustanovení o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem platí pro každou smlouvu, jejíž základní podmínky byly určeny jednou ze smluvních stran nebo podle jejich pokynů, aniž slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit.“
Odst. 2: „Použije-li se k uzavření smlouvy se slabší stranou smluvní formulář užívaný v obchodním styku nebo jiný podobný prostředek, má se za to, že smlouva byla uzavřena adhezním způsobem.“
- **Smlouvy, jejichž základní podmínky byly určeny jednou stranou nebo podle jejich pokynu a druhá smluvní strana je neměla možnost reálně ovlivnit**
 - Ohledně těchto základních podmínek tak po budoucí smluvní straně byl vyžadován globální souhlas, jinak k uzavření smlouvy nemohlo dojít
 - Adhezní smlouvy jsou proto zpravidla uzavírány hromadně, aniž by byly s každou smluvní stranou individuálně ujednány
 - Odst. 2 zakotvuje **právní domněnku**, že pokud se použije k uzavření smlouvy smluvní formulář užívaný v obchodním styku (tzv. formulářové smlouvy) nebo jiný podobný prostředek (např. OP), má se za to, že smlouva byla uzavřena adhezním způsobem

- Tato úprava se aplikuje bez ohledu na to, zda je zde nějaký „slabší“ subjekt, resp. spotřebitel
- V řízení o ochranu strany se musí prokázat, že je slabší smluvní stranou a že neměl možnost změnit podmínky
 - Hulmák zastává názor, že není potřeba tyto podmínky splnit kumulativně
 - Tyto podmínky totiž docela splývají - pokud prokážu, že jsem slabší stranou, tak tím prokážu, že jsem nemohl ovlivnit podmínky smlouvy, a naopak, pokud prokážu, že jsem nemohl ovlivnit podmínky smlouvy, tak tím zároveň prokážu, že jsem slabší stranou
- Právní úprava adhezních smluv je **kogentní** - **pokud se strany dohodnou, že tato ustanovení vyloučí, k takovému ujednání se nepřihlíží** (podnikatel-spotřebitel, spotřebitel-spotřebitel)
 - **X to však neplatí u smlouvy uzavřené mezi podnikateli, ledaže***
- Platnost doložek u smluv uzavřené adhezním způsobem (nedotýká se platnost smluv, ale pouze doložek)
 - a) **Doložky uzavřené mimo vlastní smlouvu uzavřenou adhezním způsobem (§ 1799)**
 - Např. odkaz ve smlouvě na obchodní podmínky, které stojí mimo text smlouvy („Nedílnou součástí smlouvy jsou obchodní podmínky“)
 - Tyto doložky **jsou platné**, byla-li slabší strana s doložkou a jejím **významem seznámena**, nebo prokáže-li, že **význam doložky musela znát**
 - Tzv. informační povinnost silnější strany - silnější strana je povinna upozornit slabší stranu na odkaz (podmínky uvedené mimo vlastní text smlouvy)
 - *Pokud u adhezní smlouvy uzavřené **mezi podnikateli** dotčená strana prokáže, že doložka uvedená mimo vlastní text smlouvy a navržená druhou stranou **hrubě odporuje obchodním zvyklostem a zásadě poctivého obchodního styku**, pak se také **k ujednání, které vylučuje úpravu ustanovení o adhezních smlouvách mezi podnikateli, nebude přihlížet**
 - b) **Doložky nečitelné či nesrozumitelné (§ 1800 odst. 1)**
 - Smluvní ujednání napsané drobným nečitelným písmem nebo nesrozumitelné
 - Doložka, kterou **lze přečíst jen se zvláštními obtížemi** nebo doložku, která je **pro osobu průměrného rozumu nesrozumitelná**, je **platná, nepůsobí-li slabší straně újmu** nebo prokáže-li druhá strana, že slabší straně byl **význam dostatečně vysvětlen**
 - Nečitelnost - malé písmo, nečitelný font
 - Nesrozumitelnost - slova dohromady pro adresáta nedávají smysl, aby jim porozuměl, musí jít za odborníkem nebo musí sám neúměrně vynaložit své kognitivní schopnosti
 - Je zde prostor pro interpretaci *contra proferentem* - použití k tíži strany, která ho použila jako první, k tíži strany, která určovala obsah smlouvy
 - Důkazní břemeno ponese strana, která použila takovou doložku
 - c) **Doložka zvláště nevýhodná, aniž je pro to rozumný důvod (§ 1800 odst. 2)**
 - Doložku, která je pro slabší stranu zvláště nevýhodná, aniž je pro to rozumný důvod, zejména odchyluje-li se smlouva závažně a bez zvláštního důvodu od obvyklých podmínek ujednávaných v obdobných případech, je **neplatná**
 - Vyžaduje-li to spravedlivé uspořádání práv a povinností stran, soud může užít moderačního práva dle § 577

Úroky

- § 1802 NOZ: „*Mají-li být plněny úroky a není-li jejich výše ujednána, platí dlužník úroky ve výši stanovené právním předpisem. Nejsou-li úroky takto stanoveny, platí dlužník obvyklé úroky požadované za úvěry, které poskytují banky v místě bydliště nebo sídla dlužníka v době uzavření smlouvy.*“
- § 1805 odst. 2: „*Věřitel, který bez rozumného důvodu otálí s uplatněním práva na zaplacení dluhu tak, že úroky činí tolik co jistina, pozbývá právo požadovat další úroky. Ode dne, kdy uplatnil právo u soudu, mu však další úroky náleží.*“
 - Jistina se už dále neúročí, k dalšímu úročení jistiny dochází až podáním žaloby
- Ochrana dlužníka
- **X anatocismus (§ 1806) = úroky z úroků**
 - Je přípustný (§ 1806)

- Úroky z úroků lze požadovat, bylo-li to ujednáno
- V některých případech ale k anatocismu dochází automaticky a to i když to nebylo sjednáno
 - § 1806 druhá věta: „...*Jedná-li se o pohledávku z protiprávního činu, lze úroky z úroků požadovat ode dne, kdy byla pohledávka uplatněna u soudu.*“
- Pokud je zde hrubý nepoměr úroků, tak se jedná o lichvu a rozpor s dobrými mravy
- Rozumná, přiměřená hladina smluvních úroků z prodlení?
 - Nejvyšší soud zdůrazňuje konkrétní okolnosti každého případu a odmítá vyslovení určité pevné hranice, přičemž ale shledává úroky ve výši - 0,5 % denně, tj. 180 % ročně, jako přípustné
 - Ústavní soud se snaží mantinely alespoň nastínit, když výši 0,5 % úroku z prodlení denně z dlužné částky paušalizuje jako zásadně nepřiměřenou, dle ÚS je takového ujednání za hranicí poctivého jednání a současně poškozuje dobré mravy

7. Ochrana spotřebitele

- Má významnou roli v rámci úpravy ochrany slabší subjektů (otázka č. 6)
- Ochrana spotřebitele je poskytována nejen prostředky práva soukromého, ale též prostředky práva veřejného
 - Soukromoprávní dimenzi ochrany spotřebitele představuje zvláštní úprava obsažená v § 1810 an.
- Na spotřebitele dopadají přímo použitelné předpisy EU (Nařízení Řím I., Brusel I)
- Ustanovení NOZ jsou především provedením směrnice EU
- **Spotřebitelské smlouvy** = legislativní zkratka pro smlouvy uzavírané mezi podnikatelem se spotřebitelem, nejedná se však o žádný zvláštní smluvní typ

Spotřebitel

- § 419: *„Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“*
 - Výkonem povolání se rozumí především svobodná povolání
- Spotřebitelem je pouze člověk → že ochrana poskytovaná výlučně spotřebiteli se nevztahuje na právnické osoby
- Spotřebitelem není zaměstnanec, naopak není vyloučena kumulace ustanovení o ochraně spotřebitele a ustanovení o ochraně nájemce bytu
- Zákon o ochraně spotřebitele spadá spíše do roviny veřejnoprávních prostředků ochrany spotřebitele - pro účely tohoto se zákona se rozumí *„spotřebitelem fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání“*
- Průměrný spotřebitel
 - Tento pojem má význam při posuzování nekalých obchodních praktik, užívání obchodních praktik apod.
 - NNS: *„Průměrný spotřebitel, který je průměrně informovaný, pozorný a rozumný, který je obecně měřítkem při posuzování reklamy, není natolik kritický, že by byl ve svém chování vůči účinkům reklamy zcela imunní.“*
- Pro posouzení toho, zda se jedná o spotřebitele (§ 419) nebo smlouvu sjednávanou se spotřebitelem (§ 1810), by měl být obecně rozhodující stav, který objektivně posuzováno (§ 4 odst. 2) musel být při uzavírání smlouvy oběma stranám zjevný
 - Pro zjištění, zda jde o spotřebitele či nikoliv, tak není rozhodující pouze formální postavení smluvních stran, ale i další skutečnosti
 - Na druhou stranu s odkazem na principy ochrany důvěry v závazkových vztazích a poctivého jednání nelze posuzovat postavení smluvní strany s ohledem na skutečnosti, které druhá strana nemohla a neměla vědět
 - Jestliže se proto taková fyzická osoba chová tak, že mohla vyvolat u druhé smluvní strany oprávněně dojem, že jedná za podnikatelským účelem, nemůže se následně dovolávat ustanovení k ochraně spotřebitele

Podnikatel

- § 420 odst. 1: *„Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“*
Odst. 2: *„Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.“*
- § 421 odst. 1: *„Za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Za jakých podmínek se osoby zapisují do obchodního rejstříku, stanoví jiný zákon.“* - fikce
Odst. 2: *„Má se za to, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.“*
- Pokud je osoba podnikatelem, nezproští se odpovědnosti tím, že si zvolí zástupce, který podnikatelem není
- V novém pojetí podnikatele byla však **opuštěna podmínka, podle níž je podnikatelem osoba nadaná podnikatelským oprávněním**

- Definiční vymezení podnikatele tak zřejmě naplňují například i nevěstky, které provozují výdělečnou činnost živnostenským nebo jiným obdobným způsobem, ač samozřejmě žádným oprávněním k této činnosti nedisponují
- Pokud osoba vykonává výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem, tedy činnost, která vykazuje charakteristické znaky podnikatele, ač tuto činnost vykonává neoprávněně (tedy chybí jí příslušné živnostenské nebo jiné oprávnění), považuje se za podnikatele
- V případě, kdy fyzická osoba jedná ve skutečnosti jako podnikatel, vystupuje však navenek jako spotřebitel (např. aby získal dvouletou záruční dobu) není nutné chránit dobrou víru druhé strany, když požadovaný standard jednání měl být ve skutečnosti nižší
 - Jednání takového podnikatele je nepoctivým jednáním, nepoctivý subjekt z něho nemůže těžit (§ 6 odst. 2)
 - Druhá smluvní strana se bude moci dovolat skutečného charakteru jednání, ledaže si strany aplikaci ustanovení k ochraně spotřebitele ujednaly bez ohledu na charakter smluvních stran

Právní úprava

- **Občanský zákoník**
 - Spotřebitelské smlouvy (ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem - díl 4)
 - Obecně (§ 1810 an.)
 - Distanční smlouvy a mimo obchodní prostory (§ 1820 an.)
 - Obecná ustanovení, distanční smlouvy, smlouvy mimo obchodní prostory, společná ustanovení
 - Finanční služby
 - Timesharing - dočasné užívání ubytovacího zařízení a jiné rekreační služby (§ 1852 an.)
 - Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě (§ 2158)
 - Automaticky ještě nemusí být spotřebitelskou smlouvou!
 - Zájezd (§ 2521)
 - Náhrada škody způsobená vadou výrobku (§ 2939)
- **Zvláštní předpisy**
 - Zákon č. 145/2010 Sb., **o spotřebitelském úvěru**
 - Zákon č. 634/1992 Sb., **o ochraně spotřebitele**
 - Spotřebitel = fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání
 - Prodávající = podnikatel, který spotřebiteli prodává výrobky nebo poskytuje služby,
 - Dodavatel = každý další podnikatel, který přímo nebo prostřednictvím jiných podnikatelů dodal prodávajícímu výrobky
 - Obvyklá kvalita zboží nebo služeb (§ 3)
 - Nekalá obchodní praktika (§ 4)
 - Agresivní obchodní praktika (§ 5b)
 - Zákaz diskriminace spotřebitele (§ 6)
 - Vyřízení reklamace (§ 19): *„Reklamace včetně odstranění vady musí být vyřízena bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů ode dne uplatnění reklamace, pokud se prodávající se spotřebitelem nedohodne na delší lhůtě. Marne uplynutí této lhůty se považuje za podstatné porušení smlouvy.“*

Prostředky ochrany spotřebitele

Informační povinnost podnikatele

- Jedná se o základní povinnost podnikatele vůči spotřebiteli, která má vyvážit nedostatek určitého profesionálního pohledu spotřebitele na uzavíraný kontrakt
- Obecně povinnost sdělit si při právním styku relevantní informace vyplývá ze zásady poctivosti (§ 6)

- § 1811 odst. 1: „Veškerá sdělení vůči spotřebiteli musí podnikatel učinit jasně a srozumitelně v jazyce, ve kterém se uzavírá smlouva.“

Odst. 2: „Směřuje-li jednání stran k uzavření smlouvy a tyto skutečnosti nejsou zřejmé ze souvislostí, sdělí podnikatel spotřebiteli v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy nebo před tím, než spotřebitel učiní závaznou nabídku

- a) svoji totožnost, popřípadě telefonní číslo nebo adresu pro doručování elektronické pošty nebo jiný kontaktní údaj,
- b) označení zboží nebo služby a popis jejich hlavních vlastností,
- c) cenu zboží nebo služby, případně způsob jejího výpočtu včetně všech daní a poplatků,
- d) způsob platby a způsob dodání nebo plnění,
- e) náklady na dodání, a pokud tyto náklady nelze stanovit předem, údaj, že mohou být dodatečně účtovány,
- f) údaje o právech vznikajících z vadného plnění, jakož i o právech ze záruky a další podmínky pro uplatňování těchto práv,
- g) údaj o době trvání závazku a podmínky ukončení závazku, má-li být smlouva uzavřena na dobu neurčitou,
- h) údaje o funkčnosti digitálního obsahu, včetně technických ochranných opatření, a
- i) údaje o součinnosti digitálního obsahu s hardwarem a softwarem, které jsou podnikateli známy nebo u nichž lze rozumně očekávat, že by mu mohly být známy.“

Odst. 3: „Ustanovení odstavce 2 se nepoužije na smlouvu

- a) uzavíranou za účelem vyřizování záležitostí každodenního života, pokud má dojít k vzájemnému plnění bezprostředně po jejím uzavření, a
- b) o dodání digitálního obsahu, pokud byl dodán na hmotném nosiči.“

Nepřiměřená ujednání (= zneužívající ujednání)

- § 1812 odst. 1: „Lze-li obsah smlouvy vyložit různým způsobem, použije se výklad pro spotřebitele nejpriznivější.“
 - Výklad ve prospěch spotřebitele - *contra proferentem*
- § 1812 odst. 2: „K ujednáním odchylným se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží. To platí i v případě, že se spotřebitel vzdá zvláštního práva, které mu zákon poskytuje.“
 - **Jednostranná kogentnost** (= relativní) norem sloužících k ochraně spotřebitele
 - Ujednají-li si strany od nich odchylku, **nepřihlíží se** k ní z úřední povinnosti
 - Platnost zbytku smlouvy však zůstává nedotčena
 - **Zdánlivost** ujednání platí i v případě, že nedojde k zvláštnímu ujednání, ale **spotřebitel se jednostranně vzdá svého subjektivního práva**, přiznaného mu ustanoveními předmětného dílu 4
 - Nelze však mechanicky vycházet z toho, že jakékoli odchýlení se od zákona v neprospěch spotřebitele má za následek zdánlivost takového jednání, neboť **spotřebitel může uzavřít i nevýhodnou smlouvu, smyslem ochrany je zabránit zneužití jeho slabšího postavení v právním vztahu**
- § 1813: „Má se za to, že zakázaná jsou ujednání, která zakládají v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele. To neplatí pro ujednání o předmětu plnění nebo ceně, pokud jsou spotřebiteli poskytnuty jasným a srozumitelným způsobem.“
 - **Demonstrativní výčet** těchto nepřiměřených ujednání nalezneme v § 1814, které jsou nepřiměřené bez dalšího, např.
 - Vylučují nebo omezují spotřebitelova práva z vadného plnění nebo na náhradu újmy
 - Spotřebitele zavazují plnit, zatímco podnikateli vznikne povinnost plnit splněním podmínky závislé na jeho vůli
 - Zakládají podnikateli právo odstoupit od smlouvy bez důvodu, zatímco spotřebiteli nikoli
 - Dovolují podnikateli, aby ze své vůle změnil práva či povinnosti stran
 - Umožňují podnikateli cenu zvýšit, aniž bude mít spotřebitel při podstatném zvýšení ceny právo od smlouvy odstoupit
 - **Následek** užití těchto ujednání ve spotřebitelských smlouvách je zakotven v § 1815: „K nepřiměřenému ujednání se nepřihlíží, ledaže se jej spotřebitel dovolá.“
 - Spotřebitel by měl mít právo říct, že i přes závěr o nepřiměřenosti by chtěl, aby šlo o platné ujednání - např. strany se dohodnou, že případné spory bude řešit soud v místě podnikání podnikatele

Odstoupení od smlouvy bez postihu

- § 1818: „Má-li spotřebitel právo odstoupit od smlouvy podle ustanovení tohoto dílu, nevyžaduje se, aby uvedl důvod, a s právem odstoupit od smlouvy nelze spojit postih. Využije-li spotřebitel právo odstoupit od smlouvy podle ustanovení tohoto dílu, považuje se lhůta pro odstoupení za zachovanou, pokud spotřebitel v jejím průběhu odešle podnikateli oznámení, že od smlouvy odstupuje.“
- Hmotněprávní lhůta s procesněprávními účinky

Smlouvy uzavírané prostředky komunikace na dálku a mimo prostory obvyklé k podnikání (§ 1820 an.)

- **Smlouva uzavřena distančním způsobem** = smlouva uzavřená prostředky komunikace na dálku
 - Smlouva uzavíraná **bez současné fyzické přítomnosti podnikatele a spotřebitele výlučným použitím jednoho nebo několika prostředků komunikace na dálku** až do uzavření smlouvy včetně samotného uzavření smlouvy
 - Smlouva uzavřená po telefonu, faxem, e-mailem či prostřednictvím e-shopu
 - Pokud část jednání o smlouvě probíhá prostřednictvím prostředků komunikace na dálku a další část přímo osobně na pobočce podnikatele, je rozhodující, v jakém okamžiku došlo k uzavření smlouvy a jakými prostředky došlo k jednání, kterým se spotřebitel právně zavázal
- **Kontraktace mimo prostory obvyklé k podnikání**
 - Situace, kdy smlouva je uzavřena za současné fyzické přítomnosti podnikatele a spotřebitele v místě, které není obchodními prostory podnikatele
 - Obchodní prostory = veškeré nemovité obchodní prostory, kde podnikatel trvale provozuje svou činnost, nebo veškeré movité obchodní prostory, kde podnikatel obvykle provozuje svou činnost
 - Dopadá zejména na případy, kdy
 - Je smlouva uzavřena na **prezentačních akcích při podomním „pochůzkovém“ prodeji**
 - K uzavření smlouvy sice došlo v prostoru obvyklém pro podnikatelské podnikání, avšak **bezprostředně poté, co podnikatel oslovil spotřebitele mimo obvyklé obchodní prostory**
 - K uzavření smlouvy dojde kdykoli během **výjezdní akce organizované podnikatelem za účelem propagace a prodeje zboží i poskytování služeb**
 - Nedopadá na případy, kdy
 - Dojde k uzavření kupní smlouvy na vánoční stromek na vánočních trzích - to se totiž děje v místě obvyklém
 - Se spotřebitel po oslovení podnikatelem rozhodne z vlastní iniciativy o den později navštívit jeho kamennou prodejnu (nutná je zde časová a místní souvislost)
 - Je uzavřena smlouva o poskytování sociálních služeb, péče o děti, smlouvy o nájmu bytu, smlouvy o převodu nemovitých věcí, přepravy osob, dodání zboží běžné spotřeby do jeho domácnosti či uzavření smlouvy o zájezdu
 - **I. ÚS 1930/11 ze dne 10.1.2012:** *Východiskem spotřebitelské ochrany je názor, podle něhož se spotřebitel ocitá ve fakticky nerovném postavení s profesionálním dodavatelem, a to s ohledem na okolnosti, za nichž dochází ke kontraktaci, s ohledem na větší profesionální zkušenost prodávajícího, lepší znalost práva a lepší dostupnost právních služeb, a konečně možnost stanovovat smluvní podmínky jednostranně cestou formulářových smluv. Pro takové vztahy je charakteristické, že podnět ke smluvnímu jednání pochází zpravidla od dodavatele, přičemž spotřebitel není na smluvní ujednání připraven, při kontraktaci je využíván moment překvapení a nezkušenosti spotřebitele, v případě prodeje na obchodních prezentacích je u něj navíc vyvolán pocit vděčnosti za poskytnuté doprovodné služby spojené s prezentací, které se spotřebitel může snažit kompenzovat snahou vyhovět nabídce dodavatele, spotřebitel často nemá na místě samém možnost porovnat jakost a cenu nabídky s jinými nabídkami atd. Společným znakem právní úpravy spotřebitelských smluv je tedy snaha cestou práva vyrovnat tuto faktickou nerovnost, a to formou omezení autonomie vůle."*
- **Odstoupení od smlouvy** je významným právem, které má spotřebitel v případě uzavření výše uvedených smluv
 - § 1829 odst. 1: „Spotřebitel má právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě čtrnácti dnů. Lhůta podle věty první běží ode dne uzavření smlouvy a jde-li o
 - a) *kupní smlouvu, ode dne převzetí zboží,*

- b) smlouvu, jejímž předmětem je několik druhů zboží nebo dodání několika částí, ode dne převzetí poslední dodávky zboží, nebo
- c) smlouvu, jejímž předmětem je pravidelná opakovaná dodávka zboží, ode dne převzetí první dodávky zboží.

Odst. 2: „Nebyl-li spotřebitel poučen o právu odstoupit od smlouvy v souladu s § 1820 odst. 1 písm. f), může spotřebitel od smlouvy odstoupit do jednoho roku a čtrnácti dnů ode dne počátku běhu lhůty pro odstoupení podle odstavce 1. Jestliže však byl spotřebitel poučen o právu odstoupit od smlouvy v této lhůtě, běží čtrnáctidenní lhůta pro odstoupení ode dne, kdy spotřebitel poučení obdržel.“

- Využije-li spotřebitel takové právo odstoupit od smlouvy, považuje se lhůta pro odstoupení za zachovanou, pokud spotřebitel v jejím průběhu odešle podnikateli oznámení, že od smlouvy odstupuje → **lhůta hmotněprávní s procesněprávními účinky, která je prekluzivní**
 - Lhůta je tedy zachována, pokud je odstoupení předáno alespoň poslední den lhůty orgánu, který má povinnost jej doručit adresátovi odstoupení
- Samotné odstoupení **nemusí spotřebitel žádným způsobem odůvodňovat**, s jeho právem na odstoupení nelze spojovat žádný postih a zároveň toto právo nelze nijak zkrátit či k němu připojovat podmínky (např. že spotřebitel může odstoupit jen tehdy, vrátí-li zboží v původním nepoškozeném obalu)
- **Z práva na odstoupení však platí i výluky ve smyslu § 1837**, kde by bylo vůči podnikateli nepřiměřené, aby mohl spotřebitel odstoupit, jedná o smlouvy:
 - O poskytování služeb, jestliže byly splněny s jeho předchozím výslovným souhlasem před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy a podnikatel před uzavřením smlouvy sdělil spotřebiteli, že v takovém případě nemá právo na odstoupení od smlouvy,
 - O dodávce zboží nebo služby, jejichž cena závisí na výchylkách finančního trhu nezávisle na vůli podnikatele a k němuž může dojít během lhůty pro odstoupení od smlouvy,
 - O dodání alkoholických nápojů, jež mohou být dodány až po uplynutí třiceti dnů a jejichž cena závisí na výchylkách finančního trhu nezávislých na vůli podnikatele,
 - O dodávce zboží, které bylo upraveno podle přání spotřebitele nebo pro jeho osobu,
 - O dodávce zboží, které podléhá rychlé zkáze, jakož i zboží, které bylo po dodání nenávratně smíseno s jiným zbožím,
 - O opravě nebo údržbě provedené v místě určeném spotřebitelem na jeho žádost; to však neplatí v případě následného provedení jiných než vyžádaných oprav či dodání jiných než vyžádaných náhradních dílů,
 - O dodávce zboží v uzavřeném obalu, které spotřebitel z obalu vyňal a z hygienických důvodů jej není možné vrátit,
 - O dodávce zvukové nebo obrazové nahrávky nebo počítačového programu, pokud porušil jejich původní obal,
 - O dodávce novin, periodik nebo časopisů,
 - O ubytování, dopravě, stravování nebo využití volného času, pokud podnikatel tato plnění poskytuje v určeném termínu,
 - Uzavírané na základě veřejné dražby podle zákona upravujícího veřejné dražby, nebo
 - O dodání digitálního obsahu, pokud nebyl dodán na hmotném nosiči a byl dodán s předchozím výslovným souhlasem spotřebitele před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy a podnikatel před uzavřením smlouvy sdělil spotřebiteli, že v takovém případě nemá právo na odstoupení od smlouvy
- Pokud spotřebitel odstoupí, **vrátí mu podnikatel** nejpozději do 14 dnů od odstoupení, resp. od dojití odstoupení do jeho sféry, **všechny peněžní prostředky včetně nákladů na dodání**, které od něho přijal
 - Podnikatel má právo odepřít plnění a nedostane se do prodlení s vrácením peněžních prostředků spotřebiteli, pokud mu dosud spotřebitel zboží ze zrušené smlouvy nepředal nebo neprokázal, že zboží podnikateli odeslal (např. kopií podacího lístku)
 - Jestliže si spotřebitel z možného výběru zvolil jiný, než nejlevnější způsob dodání zboží, který podnikatel nabízel, potom podnikatel spotřebiteli vrátí náklady na dodání zboží pouze ve výši odpovídající nejlevnějšímu nabízenému způsobu dodání zboží

- Pokud spotřebitel odstoupí a vznikne mu **povinnost vrátit podnikateli zpět zakoupené zboží**, pak **náklady na dopravu** zboží od spotřebitele k podnikateli **nese** v celém rozsahu **spotřebitel**, tato povinnost je však podmíněna upozorněním podnikatele na tuto skutečnost

Timesharing (§ 1852 an.)

- = dočasné užívání ubytovacího zařízení a jiné rekreační služby
- Užívání jednoho nebo více ubytovacích zařízení na více než jeden časový úsek, je-li smlouva uzavřena na dobu delší než 1 rok
- Např. pronajmutí letního sídla v luxusní destinaci, tj. uzavření smlouvy s poskytovatelem z cizího státu
- Sdělení před uzavřením smlouvy (§ 1854)
 - Dříve než spotřebitel uzavře smlouvu nebo se zaváže k jejímu uzavření, sdělí podnikatel bezplatně spotřebiteli v textové podobě ve formuláři v dostatečném předstihu údaje, které spolu s náležitostmi formuláře stanoví prováděcí právní předpis tak, aby k nim měl spotřebitel snadný přístup
 - Podnikatel upozorní spotřebitele výslovně i na jeho právo odstoupit od smlouvy, na délku lhůty k odstoupení a na zákaz platby záloh a jiných plnění nebo jejich zajištění v průběhu lhůty k odstoupení
- Smlouva vyžaduje **písemnou formu** (§ 1855)
 - Nedostatek formy nelze namítnout vůči spotřebiteli
- Obsah smlouvy (§ 1856 an.)
 - Ve smlouvě musí být uvedena jména smluvních stran a jejich bydliště nebo sídlo, údaje sdělené spotřebiteli před uzavřením smlouvy, jakož i den uzavření smlouvy a místo, kde byla smlouva uzavřena
 - **Součástí smlouvy je formulář pro odstoupení od smlouvy**, údaje ve formuláři vyplní podnikatel
 - Smlouva musí obsahovat i **údaje sdělené spotřebiteli před jejím uzavřením** - tyto údaje lze změnit, pokud si to strany výslovně ujednají nebo pokud jejich nesoulad s údaji uvedenými ve smlouvě vyvolala nepředvídatelná a nepřekonatelná příčina nezávislá na podnikatelově vůli
- Odstoupení od smlouvy (§ 1861 an.)
 - Obecné **právo odstoupit do 14 dní od uzavření smlouvy**
 - Nebylo-li spotřebiteli po uzavření smlouvy vydáno její vyhotovení, stanovuje se konec lhůty pro odstoupení od smlouvy v závislosti na dni, kdy spotřebitel vyhotovení smlouvy obdržel
 - Nebyl-li spotřebiteli vydán vyplněný formulář pro odstoupení od smlouvy, může spotřebitel od smlouvy odstoupit do jednoho roku a čtrnácti dnů
 - Nebyly-li ve smlouvě uvedeny údaje, které musí být spotřebiteli sděleny před uzavřením smlouvy, může spotřebitel od smlouvy odstoupit do tří měsíců a čtrnácti dnů

8. Změna závazku

- Každý závazek má svůj subjekt, resp. subjekty a svůj obsah
- Změna závazku
 - Jiné nebo další **subjekty**
 - Jiná **práva a povinnosti** vedle původních nebo na jejich místo
- Prvky občanskoprávního závazkového vztahu jsou určeny právní skutečností
 - Právní skutečnosti změny závazku jsou stejné jako pro vznik závazků
 - § 1723 odst. 1: „Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.“
 - dst. 2: „Ustanovení o závazcích, které vznikají ze smluv, se použijí přiměřeně i na závazky vznikající na základě jiných právních skutečností.“
 - Zákon umožňuje, **aby k původní právní skutečnosti přistoupila dodatečně další právní skutečnost**, která tyto prvky původního občanskoprávního vztahu změní. Pakliže tato nová skutečnost **obstojí** vedle původní právní skutečnosti, která závazkový právní vztah založila, lze hovořit **o změně závazkového právního vztahu**.
- Základním východiskem je, že závazek nelze změnit bez ujednání věřitele a dlužníka, ledaže zákon stanoví jinak (§ 1790)
 - Ke změně dochází zpravidla dohodou (zejm. novace a narovnání) nebo na základě jiné skutečnosti (zejm. v důsledku nikoli řádného plnění či opožděného plnění)

Změna závazku v subjektech - § 1879 a následující

- Na místo subjektu nastupuje **zcela nový subjekt** nebo vedle dosavadního subjektu přistoupí **další subjekt**
- Rozlišujeme
 - **Změna v osobě věřitele**
 - Postoupení pohledávky
 - Postoupení souboru pohledávek
 - Postoupení smlouvy
 - **Změna v osobě dlužníka**
 - Převzetí dluhu
 - Přistoupení k dluhu
 - Převzetí majetku
 - Postoupení smlouvy
 - (Poukázka - zde však nedochází ke změně subjektů)

Postoupení pohledávky (= cese)

- § 1879: „Věřitel může celou pohledávku nebo její část postoupit smlouvou jako postupitel i bez souhlasu dlužníka jiné osobě (postupníkovi).“
- = **změna závazku v osobě věřitele**
- Strany
 - Postupitel
 - Postupník
- Jedná se o **postoupení na základě smlouvy**
 - Ke změně v osobě věřitele může dojít i na základě jiné skutečnosti nebo ze zákona (= legální cese)
- Nezaměňovat však s postoupením smlouvy

Postoupení pohledávky	Postoupení smlouvy
Změna věřitele	Převod všech práv a povinností jedné stran závazku
Dlužník nemusí s postoupením projevit souhlas	Druhá strana musí souhlasit

- **Lze postoupit** pohledávku budoucí, podmíněnou, nesplatnou, splatnou, peněžitou, nepeněžitou (naturální), promlčenou
 - X nelze postoupit pohledávku prekludovanou (neexistuje)
 - Pohledávka = movitá věc v právním smyslu
- Spolu s postoupením pohledávky **nabývá postupník také její příslušenství a práva s pohledávkou spojená**, kterými mohou být např. právo odstoupit od smlouvy, smluvní pokuta, práva z vad, určení doby splatnosti či zajištění (§ 1880)
 - § 510 odst. 2 NOZ: „*Má se za to, že se právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci týkají i jejího příslušenství.*“
 - Lze postoupit i samostatně příslušenství nebo samostatně jistinu či část pohledávky (např. tehdy, kdy je k zaplacení pohledávky solidárně zavázáno více dlužníků A, B, C, může věřitel V postoupit pohledávku osobě W pouze ve vztahu k dlužníku A)
- **Smlouva o postoupení pohledávky**
 - Obecně je možné postoupit každou pohledávku, pokud nejde o některý z případů zákazů postoupení (vymezení pohledávek, které je možné postoupit, má význam pro vznik zástavního práva k pohledávce, kdy zastavit lze jen takovou pohledávku, kterou nelze postoupit)
 - a) **Zákaz postoupení právním předpisem a povahou pohledávky** (§ 1881 odst. 2)
 - Nelze postoupit pohledávku, kterou nelze zcizit, která zaniká smrtí nebo jejíž obsah by se změnou věřitele k tíži dlužníka změnil
 - Na překážku platnosti postoupení nebude skutečnost, že postoupením došlo k porušení bankovního tajemství
 - NS: Banka má povinnost obezřetně hospodařit a chránit majetkové zájmy všech svých klientů. Banka však nemůže být připravena o možnost zbavit se v zájmu ostatních svých klientů rizikové pohledávky v situaci, kdy dlužník porušuje povinnost pohledávku splácet, jen proto, aby prostřednictvím institutu bankovního tajemství chránila individuální zájem takového dlužníka.
 - b) **Zákaz postoupení dohodou dlužníka a věřitele (pactum de non cedendo)**
 - Následky porušení ujednaného zákazu postoupení pohledávky:
 - Pohledávky neobchodního charakteru - chceme chránit více dlužníka → **absolutní neplatnost**
 - Postoupení obchodní pohledávky - chráníme dobrou víru nabyvatele → **náhrada škody** § 2913 pro dlužníka - smlouva bude platná dle § 1760 a nabyvatel se stane vlastníkem pohledávky
 - **Dlužník při postoupení pohledávky**
 - Pokud postupitel dlužníka **nevyrozumí**, nebo dokud postupník postoupení pohledávky dlužníku **neprokáže**, může se dlužník své povinnosti **zprostit tím, že splní postupiteli, nebo se s ním jinak vyrovná** (§ 1882 odst. 1)
 - Postoupil-li postupitel tutéž pohledávku **několika osobám**, je vůči dlužníkovi účinné to postoupení, **o němž se dlužník dozvěděl nejdříve** (§ 1883 odst. 2)
 - Postoupení pohledávky nemá účinky vůči osobě, která dluh zajistila zástavním právem, ručením nebo jiným způsobem, dokud jí postupitel o postoupení pohledávky nevyrozumí, nebo dokud ji postupník postoupení pohledávky neprokáže (§ 1883)
 - Dlužníku zůstávají i po postoupení zachovány námitky proti pohledávce, které měl v době postoupení. **Své vzájemné pohledávky vůči postupiteli může dlužník namítat i vůči postupníkovi, i když v době postoupení ještě nebyly splatné; musí však své pohledávky postupníkovi oznámit bez zbytečného odkladu poté, co se o postoupení dozvěděl** (§ 1884)
 - Námitky - např. započtení, promlčení
 - Jestliže však dlužník proti poctivému postupníkovi **uznal pohledávku jako pravou, je povinen jej uspokojit** jako svého věřitele (§ 1884 odst. 2), tzn. dlužník přichází o své námitky
 - **Tzv. tichá cesse**
 - Dlužníkovi neoznámíme, že jsme pohledávku postoupili → dlužník nemá možnost uplatnit své námitky, resp. nemůže započíst pohledávku vůči pohledávkám, které mám proti postupiteli či postupníkovi

- Velice časté k dosažení ekonomických cílů (naprosto legální), jedná se o způsob zpracovávání a organizování vlastního portfolia (postupuje se pak za vyšší cenu)
- Na žádost postupníka může **postupitel vymáhat u dlužníka postoupenou pohledávku** svým jménem na účet postupníka; bylo-li postoupení pohledávky dlužníkovi již oznámeno nebo prokázáno, může postupitel pohledávku vymáhat, pokud prokáže souhlas postupníka a pokud postupník pohledávku sám nevymáhá (§ 1886)
- Vymáhá-li postupitel pohledávku, může dlužník namítat proti ní své vzájemné pohledávky, jež má vůči postupiteli, nikoliv však pohledávky, jež má vůči postupníkovi (§ 1886 odst. 2)
- Uvedené vymáhání se **promítne o do poskytnutého zajištění**
 - Ohledně třetí osoby, která poskytla zajištění pohledávky, kterou na žádost postupníka začal vymáhat postupitel, je třeba, pokud má vymáhání mít vůči této osobě účinky, aby jí byl s vymáháním prokázán postupitelem souhlas postupníka, a zároveň postupník sám pohledávku nevymáhal
 - Osoba poskytující zajištění pak může shodně jako dlužník proti vymáhané pohledávce namítat vlastní pohledávky proti postupníkovi a nemůže namítat vlastní pohledávky proti postupiteli
- **Odpovědnost za postoupenou pohledávku (§ 1885)**
 - Byla-li pohledávka **postoupena za úplatu**, odpovídá postupitel postupníkovi za to, že **pohledávka v době postoupení trvala, a ručí za její dobytost**
 - Horní limit, kam až může odpovědnost za existenci pohledávky a zákonné ručení za dobytost sahát, je výše přijaté úplaty a k té je třeba přičíst i úroky → rozsah tak zpravidla bude převyšovat původní cenu za prodej pohledávky
 - Pokud postupník věděl, že pohledávky je teprve v **budoucnu vznikne, nejistá nebo nedobytná, výše uvedené neplatí**
 - V případě sporu o ručení za dobytost mezi postupitelem a postupníkem to ale bude původní věřitel, kdo bude muset prokazovat vědomost nového věřitele, že postupovaná pohledávka již v době postoupení měla výše uvedené „kvalitu“, které vznik jeho rčení vylučují či oslabují
 - Na ručení za dobytost ze zákona se přiměřeně aplikuje obecná úprava smluvního ručení
 - Uvedené ručení za dobytost je však dispozitivní, protože z pohledu postupitele je výhodné toto ručení smluvně vyloučit nebo jeho limit modifikovat
 - **Původní věřitel ale neodpovídá za dobytost postoupené pohledávky, stala-li se nedobytnou až po postoupení** → mohou vzniknout dva případy způsobující nedobytnost, která jde k tíži postupníka
 - a) Pohledávka se stane nedobytnou **náhodou** (např. majetek dlužníka je zničen zemětřesením)
 - b) Pohledávka se stane nedobytnou **nedopáčením postupníka** (např. nevymáhal pohledávku bez zbytečného odkladu poté, co se stala splatnou, nebo odložil dlužníkovi splatnost splátky)
 - **Vadu** pohledávky, spočívající např. v její nedobytnosti, musí **postupník u postupitele vytknout** bez zbytečného odkladu poté, co ji mohl zjistit a při náležité pečlivosti zjistit měl
 - Přiměřeně se užije ustanovení o odpovědnosti za řádné splnění upravené v § 1914-1925
- Zákonná cese - § 1937

Postoupení souboru pohledávky (= globální cese, factoring)

- § 1887: „*Postoupit lze i soubor pohledávek, ať již současných nebo budoucích, je-li takový soubor pohledávek dostatečně určen, zejména pokud se jedná o pohledávky určitého druhu vznikající věřiteli v určité době nebo o různé pohledávky z téhož právního důvodu.*“
- Často věřitel musí čekat, než mu dlužníci zaplatí, a pokud nezaplatí, tak musí platit za vymáhání pohledávky
 - Toto řeší podnikatelé tím, že svoje drobné pohledávky na velké množství subjektů postupují s určitou slevou např. bankám, jiným podnikatelským subjektům → sice dostanou méně, než by získali z pohledávky, ale peníze dostanou okamžitě
- Nemusí to být hromadná věc, protože NOZ kromě hromadné věci rozlišuje i soubor movitých věcí

Postoupení smlouvy

- § 1895 odst. 1: „Nevylučuje-li to povaha smlouvy, může kterákoli strana převést jako postupitel svá práva a povinnosti ze smlouvy nebo z její části třetí osobě, pokud s tím postoupená strana souhlasí a pokud nebylo dosud splněno.“
Odst. 2: „Má-li být plnění ze smlouvy trvalé nebo pravidelně se opakující, lze smlouvu postoupit s účinky k tomu, co ještě nebylo splněno.“
- Smluvní strany
 - Strana postoupená
 - Postupitel
 - Postupník
- Podobného efektu lze dosáhnout postoupením pohledávky současně s převzetím dluhu
- Smlouva zpravidla obsahuje vzájemné pohledávky a dluhy a postoupením smlouvy tak dochází ke **změně v osobě dlužníka i věřitele**
- Postoupení smlouvy u zájezdu je *lex specialis* k postoupení smlouvy dle § 1895 an.
- Postoupení smlouvy je vůči postoupené straně **účinné od jejího souhlasu**
 - **Souhlas** s postoupením smlouvy na jinou osobu může dát druhá strana buď **předem**, nebo až ve vztahu ke konkrétnímu novému subjektu, i když ve smlouvě o možnosti postoupení smlouvy nebylo nic upraveno
 - Souhlasila-li předem, je postoupení smlouvy vůči postoupené straně účinné okamžikem, kdy jí postupitel postoupení smlouvy oznámí nebo kdy jí postupník postoupení smlouvy prokáže
 - Pokud je postoupená strana zároveň postupitelem, tak je souhlas věřitele nezbytný
- Sjednání písemné smlouvy lze též doplnit doložkou na řad některé ze stran → smlouva je pak **převoditelná indosamentem** podobě jako je tomu u směnek
- V některých případech **postoupení smlouvy není možné**
 - Postoupení smlouvy je možné, **jestliže ještě nebylo splněno** (pokud bylo splněno, tak závazek zanikl)
 - Např. už došlo k tomu, že někdo měl dodat auto a auto už bylo dodané - pak už dluh byl splněn a možnost postoupení smlouvy už nepřichází u úvahy
 - Výjimkou jsou případy, kdy je plnění trvalé nebo opakující se - tak v okamžiku, kdy bylo částečně splněno, je možné smlouvu postoupit ve vztahu ke zbytku

Převzetí dluhu (= privativní intercese)

- § 1888 odst. 1: „Kdo ujedná s dlužníkem, že přejímá jeho dluh, nastoupí jako dlužník na jeho místo, dá-li k tomu věřitel souhlas původnímu dlužníku nebo přejímateli dluhu.“
Odst. 2: „Přejde-li na nabyvatele při převodu vlastnického práva k věci zapsané ve veřejném seznamu i zapsané zástavní právo nebo jiná jistota váznoucí na věci, má se za to, že přešel i dluh zajištěný jistotou. Po převodu vlastnického práva může zcizitel vyzvat věřitele v písemné formě, aby namísto něho přijal nabyvatele jako nového dlužníka. Neodepře-li věřitel dát k tomu souhlas, platí, že souhlas dal, pokud byl na tento následek ve výzvě výslovně upozorněn.“
- **Ujednání třetí osoby s dlužníkem, že přejímá jeho dluh, nastoupí jako dlužník na jeho místo**
- Podmínkou je **udělení souhlasu věřitelem** původnímu dlužníku nebo přejímateli dluhu
 - Pokud je věřitel vyzván k tomu, aby dal souhlas - souhlas se presumuje - věřitel musí na takovou výzvu reagovat, pokud byl upozorněn → pokud nezareaguje, tak právní úprava má zakotvenu fikci souhlasu
- Pokud si koupím zastavenou nemovitost, tak se má za to, že přejímám zároveň ten dluh - dá se to vyloučit a v praxi se řeší, jakým způsobem se to bude vylučovat (bude se to primárně vylučovat v dohodách mezi převodcem a nabyvatelem)
- Převzetí dluhu vykazuje následující rysy:
 - a) Singulární sukcese přejímatele dluhu
 - b) Vyvázání původního dlužníka z dluhu - vůči původnímu dlužníku nelze dluh vymáhat, ani když nový dlužník věřiteli ničeho neuhradí
 - c) Zachování „identity“ dluhu - což je rozdíl oproti novaci, kdy vzniká nový závazek
- Písemná forma není obligatorní
- **Nepřivólí-li věřitel k převzetí dluhu nebo odmítne-li k němu dát souhlas, nevzniká věřiteli vůči přejímateli dluhu přímé právo**

- Tento přejímatel dluhu žádný dluh ani zčásti nepřejímá, má však vůči dlužníku povinnosti zařídit, aby dlužník nemusel věřiteli plnit
 - Takovou povinnost má vůči dlužníku i ten, kdo se mu zaváže, že patří plnění jeho věřiteli
- Obsah závazku se převzetím dluhu nijak nemění
 - Přejímá dluhu **náleží všechny námitky**, které mohl uplatnit původní dlužník
 - Převzetí dluhu se **nedotýká ani vedlejších práv** spojených s pohledávkou
 - **Zajištění dluhu** poskytnuté třetí osobou, např. ručitelem, však trvá jen tehdy, souhlasí-li třetí osoba se změnou v osobě dlužníka

Přistoupení k dluhu (= kumulativní intercese)

- § 1892 odst. 1: „Kdo bez dlužníka souhlasu ujedná s věřitelem, že za dlužníka splní jeho dluh, stává se novým dlužníkem vedle původního dlužníka a je spolu s ním zavázán společně a nerozdílně.“
Odst. 2: „Zajistila-li dluh původního dlužníka třetí osoba, nelze proti ní nastoupit pro neplnění dluhu novým dlužníkem, ledaže k tomu dala souhlas.“
- **Dohoda nového dlužníka a věřitele**, že za dlužníka splní jeho dluh, aniž by byl vyžadován souhlas původního dlužníka
- Třetí osoba se stává novým dlužníkem vedle původního dlužníka → **solidarita**
- Přistoupení k dluhu se dotýká původního zajištění poskytnutého třetí osobou
 - **Proti osobě poskytující zajištění nelze vymáhat plnění dluhů pro neplnění dluhu novým dlužníkem**, ledaže k tomu dal souhlas (tzn., pokud se dostane do prodlení nový dlužník, nelze se uspokojit ze zajištění poskytnutého třetí osobou)
 - Odlišná situace by však byla, pokud by zajištění poskytl nový dlužník
- Může nastat situace, kdy dohodu o dluhu uzavře s třetí osobou věřitel, ale dlužník s ní dá souhlas → dle obsahu se posoudí, zda jde o převzetí dluhu nebo o přistoupení k dluhu

Převzetí plnění

- § 1889 NOZ: „Nepřivolí-li věřitel k převzetí dluhu nebo odmítne-li k němu dát souhlas, nevzniká věřiteli vůči přejímá dluhu přímé právo; přejímatel dluhu má však vůči dlužníku povinnost zařídit, aby dlužník nemusel věřiteli plnit. Takovou povinnost má vůči dlužníku i ten, kdo se mu zaváže, že opatří plnění jeho věřiteli.“
- **Dohoda dlužníka a třetí osoby**, nedochází zde však k žádné změně v osobě dlužníka, natož věřitele
 - Např. kupující (dlužník) se dohodne se svojí matkou (třetí osoba), že za něj dluh zaplatí → kupujícímu vzniká právo vůči matce, aby plnila prodávajícímu, ale prodávajícímu žádná práva vůči matce nevznikají (ona věřiteli nic nedluží)
- **Věřiteli nevznikají z této dohody žádná práva vůči třetí osobě**
 - Třetí osoba má povinnost zprostit jiného dluhu, ač sama není dlužníkem
 - Pokud se dlužník s třetí osobou dohodnou na převzetí plnění a nedohodnou-li se jinak, tak splněním třetí osobou za dlužníka jí obecně nevzniká právo požadovat bezdůvodné obohacení ani jiný nárok

Převzetí majetku

- § 1893 odst. 1: „Převzme-li někdo od zcizitele veškerý majetek nebo jeho poměrně určenou část, stává se společně a nerozdílně se zcizitelem dlužníkem z dluhů, které s převzatým majetkem souvisí a o nichž nabyvatel při uzavření smlouvy věděl nebo musel vědět. Nabyvatel však není povinen plnit více, než kolik činí hodnota majetku, jehož takto nabyl.“
Odst. 2: „Převzme-li takový majetek osoba zciziteli blízká, stává se společně a nerozdílně se zcizitelem dlužníkem z dluhů, které s převzatým majetkem souvisí, bez omezení na hodnotu majetku, jehož takto nabyla. To neplatí, prokáže-li, že o určitém dluhu nevěděla, ani vědět nemusela.“
Odst. 3: „Opačné ujednání mezi zcizitelem a nabyvatelem je vůči věřiteli neúčinné.“
- Institut směřující k ochraně věřitelů
- **Majetek** je dle § 495: „Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek. Jméno osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů.“
 - V zásadě jsou to aktiva - vše, co patří osobě, tvoří její majetek (veškeré její věci a zvířata)
 - Pokud je součástí majetku pohledávka, tak se nabyvatel stane věřitelem té pohledávky

- Za splnění zákonem vymezených podmínek **dochází ex lege k přistoupení příjemce majetku k dluhu dlužníka, jehož majetek je přebírá**

Poukazka

- § 1939 odst. 1: „*Poukazka opravňuje poukazníka vybrat u poukázaného vlastním jménem plnění a poukázanému se poukazkou přikazuje, aby poukazníkovi plnil na účet poukazatele. Přímé právo vznikne poukazníkovi proti poukázanému jen tehdy, přijme-li poukázaný poukazku.*“
Odst. 2: „*Poukazku lze vystavit i na řad nebo na doručitele.*“
- Strany - poukazník, poukazatel, poukázaný
 - Poukazatel opravňuje poukazníka vybrat u poukázaného vlastním jménem plnění a poukázanému se poukazkou přikazuje, aby poukazníkovi plnil na účet poukazatele
 - Poukázaný je povinen poukazku přijmout, pokud mu něco dluží
 - Poukázaný je povinen ji přijmout, pokud má přijmout dluh od poukazatele
- Na principu poukázky funguje cizí směnka

Změna závazku v obsahu - § 1901 a následující

- Ze závazku vyplývají jiná práva a povinnosti vedle práv a povinností původních nebo místo nich
- Autonomie vůle, smluvní volnost - je možné se dohodnout na vzniku, zániku, ale rovněž na změně obsahu závazku
- Měnit dohodou stran je možné jak závazek vzniklý ze smlouvy, tak závazek vzniklý na základě jiné skutečnosti, např. z deliktu
- Obecně se pro formu změny závazku aplikuje obecné pravidlo § 564: „*Vyžaduje-li zákon pro právní jednání určitou formu, lze obsah právního jednání změnit projevem vůle v téže nebo přísnější formě; vyžaduje-li tuto formu jen ujednání stran, lze obsah právního jednání změnit i v jiné formě, pokud to ujednání stran nevylučuje.*“
 - Naproti tomu § 1906: „*Ujednání o novaci nebo o narovnání vyžaduje písemnou formu, byl-li i původní závazek zřízen v písemné formě, nebo činí-li se o právu již promlčeném.*“
- Zánikem nahrazovaného závazku obecně zanikají také akcesorické právní poměry, ale **zajištění práv, která jsou předmětem novace nebo narovnání, se vztahuje i na práva z nich vzniklá** (§ § 1907)
 - Pokud však poskytla zajištění osoba třetí, která k novaci nebo narovnání nepřistoupila, je zavázána nejvýše v rozsahu původního závazku a zůstávají jí zachovány všechny námitky, které mohla proti pohledávce uplatnit, kdyby k novaci nebo k narovnání nebylo došlo
- Rozlišujeme dva typy dohod
 - Novace
 - Narovnání

Novace

- § 1902: „*Dohodou o změně obsahu závazku se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem. Může-li však dosavadní závazek vedle nového závazku obstát, má se za to, že nebyl zrušen.*“
- **O novaci půjde v případech, kdy se mění zásadním způsobem předmět závazku nebo se mění právní skutečnost**
 - Pokud jde o **přistoupení dalšího závazku bez vlivu na dosavadní**, nebo se nějakým způsobem tento závazek **obměňuje či modifikuje** (např. je sjednaná jiná doba plnění, je sjednáno zajištění), nejde o dohodu o novaci, ale o **dohodu o změně závazku podle § 1901**: „*Stranám je na vůli ujednat si změnu svých práv a povinností.*“
 - Příklad: *Zapůjčitel a vydlužitel se dohodli na změně smlouvy o zápůjčce uvedené v čl. I odst. 1. 1 tak, že zápůjčka je splatná dne 1. 6. 2014 s místem plnění na adrese bydliště zapůjčitele.*
- **Privativní vs. kumulativní novace**
 - Základ je ve výkladu jednání
 - Podle pravidel § 555 násl. sledujeme vůli stran, jestli směřuje ke zrušení závazku a nahrazení novým závazkem
→ **privativní novace** (věta první)
 - Novace vyžaduje *animus novandi*, tj. aby vedle toho, že vznikne nový závazek, zde existovala vůle stran směřující k tomu **zrušený původní závazek nahradit závazkem novým**

- **Příklad:** Mezi věřitelem a dlužníkem byla uzavřena dne 1. 4. 2014 smlouva o nájmu pozemku AB za stanovené měsíční nájemné ve výši 25 000 Kč. Věřitel se touto smlouvou zavazuje, že dlužníkovi odevzdá předmět koupě a umožní mu nabýt vlastnické právo k tomuto předmětu koupě, a dlužník se zavazuje, že předmět koupě převezme a zaplatí věřiteli kupní cenu výši 750 000 Kč.
- Jsme-li na pochybách, máme vyvratitelnou domněnku → **kumulativní novace** (věta druhá)
 - Právní důvod původního závazku trvá a k němu kumulativně **přistupuje další důvod** opřený o smlouvu o novaci

Narovnání (= transactio)

- § 1903 odst. 1: „Dosavadní závazek lze nahradit novým závazkem i tak, že si strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi nimi dosud sporné nebo pochybné. Týká-li se narovnání věcného práva k věci zapsané do veřejného seznamu, nastávají účinky narovnání zápisem do tohoto seznamu.“
Odst. 2: „*Narovnání nelze odporovat jen proto, že jím vznikl nepoměr mezi vzájemným plněním stran*“
- Dosavadní závazek lze nahradit novým závazkem tak, že si strany ujednáním upraví **práva a povinnost mezi nimi dosud sporné nebo pochybné**
 - Spornost nebo pochybnost se týká celého právního poměru, to však neznamená, že sporná a pochybná musejí být všechna práva a povinnosti, které mezi stranami v daném právním poměru existují
 - Týká-li se narovnání **věcného práva** k věci zapsané do veřejného seznamu (katastr), nastávají účinky narovnání zápisem do tohoto seznamu
- Po uzavření dohody o narovnání jsou již poněkud v **omezené možnosti zpochybnění uzavřeného narovnání** (§ 1904)
 - Narovnání nelze odporovat jen proto, že jím vznikl **nepoměr** mezi vzájemným plněním stran
 - Platnost narovnání není dotčena omylem v tom, co bylo mezi stranami sporné nebo pochybné, **ledaže omyl vyvolala některá strana lstí**
 - Lst představuje především vědomé jednání, kterým osoba uvádí druhého úmyslně v omyl, nebo jej v jeho omylu utvrzuje, ačkoliv má vědomost o skutečném stavu věci
 - Narovnání dohodnuté v **dobré víře nepozbývá platnosti** ani tehdy, zjistí-li se na základě skutečností vyšších najevo dodatečně, že některá ze stran pohledávku vůbec neměla
- Příklad z dohody o narovnání:
 - *Mezi smluvními stranami je sporné, jaká je cena za zhotovené dílo. Smluvní strany narovnávají sporné právo uvedené v čl. II odst. 2. 1 tak, že celková cena za zhotovení díla činí 254 765 Kč včetně DPH.*

Změna okolností (= clausula rebus sic stantibus)

- § 1765 odst. 1: „Dojde-li ke změně okolností tak podstatné, že změna založí v právech a povinnostech stran zvlášť hrubý nepoměr znevýhodněním jedné z nich buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění, má dotčená strana právo domáhat se vůči druhé straně obnovení jednání o smlouvě, prokáže-li, že změnu nemohla rozumně předpokládat ani ovlivnit a že skutečnost nastala až po uzavření smlouvy, anebo se dotčené straně stala až po uzavření smlouvy známou. Uplatnění tohoto práva neopravňuje dotčenou stranu, aby odložila plnění.“
Odst. 2: „Právo podle odstavce 1 dotčené straně nevznikne, převzala-li na sebe nebezpečí změny okolností.“
- § 1766 odst. 1: „Nedohodnou-li se strany v přiměřené lhůtě, může soud k návrhu kterékoli z nich rozhodnout, že závazek ze smlouvy změní obnovením rovnováhy práv a povinností stran, anebo že jej zruší ke dni a za podmínek určených v rozhodnutí. Návrhem stran soud není vázán.“
Odst. 2: „Soud návrh na změnu závazku zamítne, pokud dotčená strana neuplatnila právo na obnovení jednání o smlouvě v přiměřené lhůtě, co změnu okolností musela zjistit; má se za to, že tato lhůta činí dva měsíce.“
- Změna okolností → nárok na renegociaci
 - Která nastala nebo se stala známou po uzavření smlouvy
 - Tak podstatná, že založí v právech a povinnostech stran zvlášť hrubých nepoměr znevýhodněním jedné z nich buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění
 - Zároveň je tato změna objektivně nepředvídatelná a nebylo možné ji ovlivnit
 - X změna okolností - obtížnější plnění x strana převzala riziko změny okolností

9. Splnění - obecně, místo, čas, způsob plnění

Obecně k zániku závazky

- Závazek je celek, který zahrnuje nějaká práva a povinnosti, některá ta práva jsou pohledávkami, některé povinnosti jsou dluhy - složité, nemůžeme jen tak jednoduše popsat

Způsoby zániku závazku

- Zánik dluhu x zánik závazku - obecně je potřeba rozlišovat, jestli dochází k zániku dluhu nebo k zániku závazku
 - Musíme vždy pečlivě zkoumat, jestli ten konkrétní institut, který zrovna máme použít nebo který nějakým způsobem vykládáme, jestli vede pouze k zániku nějakého jednotlivého dluhu anebo jestli je s ním navíc spojen zánik celého závazku
 - Dá se říct, že závazek zaniká až teprve současným zánikem všech práv a povinností, která závazek utvářejí - se zánikem posledního dluhu, resp. poslední pohledávky
- Třídění dle hlediska uspokojení věřitele
 - Nejzákladnější třídění
 - Jestli je to s nebo bez uspokojení věřitele
 - Pokud věřitel získává své plnění - patří sem základní způsob zániku závazku, což je splnění, příp. instituty, které splnění nahrazují (započtení, uložení do úřední úschovy)
 - Věřitel není uspokojen - závazek zaniká, aniž by věřitel plnění získal
 - Klasicky prominutí dluhu, nemožnost plnění
- Třídění dle podílu subjektů na zániku závazku
 - Jak se samy subjekty podílejí svým aktivním jednáním na jejich zániku
 - Jednostranné - odstoupení, výpověď
 - Dvoustranné - dohoda
 - Bez ohledu na vůli subjektů - následek nějaké právní události
 - Smrt dlužníka nebo věřitele, rozhodnutí soudu, může být i více skutečností, které ve svém souhrnu působí zánik závazku
- Třídění dle skutečností, které vedou k zániku závazků

Systematika právní úpravy

- Splnění (§ 1908 - 1980) - stěžejní část
- Jiné způsoby zániku závazků
 - Dohoda (§ 1981)
 - Započtení (§ 1982 - 1991)
 - Odstupné (§ 1992)
 - Splynutí (§ 1993 - 1994)
 - Prominutí dluhu (§ 1995 - 1997)
 - Výpověď (§ 1998 - 1999)
 - Zrušení závazku soudem (§ 2000) - šněrovací smlouvy
 - Odstoupení od smlouvy (§ 2001 - 2005)
 - Následná nemožnost plnění (§ 2006 - 2008)
 - Smrt dlužníka nebo věřitele (§ 2009)

Splnění

- Splnění (soluce) = vykonání toho, co je požadováno
- Nejsnazší a nejžádanější způsob zániku závazků

- K zániku závazku dochází až splněním posledního dluhu, který je obsahem závazku - často se projevuje i v terminologii OZ, kdy se rozlišuje plnění a splnění (dovršení celého procesu plnění)
 - Pouze splnění vede k zániku závazku podle § 1908 odst. 1
 - O jednoduchých závazcích však může plnění a splnění spadat do jednoho okamžiku, jednorázová záležitost
- Splnění samo o sobě může a nemusí mít povahu právního jednání
 - Např. i posekání trávy, zhotovení věci
 - Když se zavážeme uzavřít v budoucnu smlouvu a tuto smlouvu uzavřeme - plníme právním jednáním
- Vždycky musí být přítomen úmysl dlužníka plnit, pokud poskytuje nějaké plnění, aniž by to bylo s úmyslem splnit dluh, tak už je to na vyšší posouzení - zda např. nevznikne bezdůvodné obohacení apod.
- Věřitel není povinen akceptovat jiné, než sjednané plnění
 - Pokud se tak stane, může se jednat o následující situace:
 - **Datio in solutum**
 - Dlužník nabídne věřiteli něco jiného, než sjednaný předmět splnění plní a věřitel toto plnění přijme
 - Dluh je splněn přijetím takového plnění
 - **Datio solutionis causa**
 - Dlužník nabídne věřiteli něco, co je ve vztahu k **dosažení** řádného splnění jeho **prostředkem** a věřitel toto plnění **přijme**
 - Dlužník tedy nabízí věřiteli věc, skrze kterou může věřitel dosáhnout uspokojení své pohledávky
 - **Splněno** je však až **získáním cílového plnění**
 - Riziko náhodných vlivů je zásadně na dlužníku

Placení pomocí směnky

- Pokud dlužník použil **ve shodě se smlouvou** (pokud by totiž směnku použil, aniž by to bylo ve smlouvě ujednáno, jedná se o plnění *datio solutionis causa*) směnku jako prostředek placení, může věřitel požadovat plnění dluhu jen nemohl-li dosáhnout splnění ze směnky
- Pokud však splnění dosáhne, dluh se považuje za splněný již vydáním směnky
- Dlužník nemůže být nucen na základě svého závazku k ničemu dalšímu, než je ujednáno
- Rovněž věřiteli nemůžou vznikat žádné povinnosti, které překračují daný závazek
 - Výjimky
 - Částečné plnění
 - Opožděné plnění

Pravidla pro synallagmatické závazky - §1911-1913

- Synallagma = závazek, v němž jsou strany obousměrně zavázány ke vzájemným plněním (věřitel je zároveň dlužníkem), která jsou v rámci dané transakce funkčně a hodnotově propojeny takovým způsobem, že mají charakter protiplnění ("něco za něco")
- Strany jsou oprávněny tuto vzájemnost reálně vyžadovat
- Pravidlo pro případ, když si strany mají plnit zároveň - „**z ruky do ruky**“ (§ 1911)
 - Mají-li si strany plnit **zároveň**, může splnění požadovat jen ta strana, která sama dluh již **splnila**, nebo je **ochotna splnit dluh současně** s druhou stranou
 - Ochrana stran před případným rizikem nesplnění druhou stranou a narušení požadované vzájemnosti
 - Strana synallagmatického závazku by neměla být k plnění nucena za situace, kdy je zřejmé, že se jí žádného protiplnění nedostane → **námítka nesplnění smlouvy**
 - Můžu odepřít plnění, dokud druhá strana nedá nějakou jistotu
- Pravidlo pro případ, když jedna **strana má plnit napřed** (§ 1912)
 - Taková strana **může** (jde o právo, nikoli povinnost) svoje plnění odepřít, pokud
 - Plnění je **ohroženo**

- Je ohroženo **okolnostmi**, které nastaly u **povinné** strany
- Tyto okolnosti oprávněná strana **neznala** ani **neměla** znát **při uzavření** smlouvy
- Toto právo odepřít zaniká, pokud druhá strana protiplnění
 - **Poskytne** (klidně již před splatností), nebo
 - Dluh **dodatečně zajistí**
- Dopadá na závazky s různou dobou splatnosti
- Ochrana té strany, která má plnit, aniž přitom ještě plní druhá strana a plnění musí být nějakým způsobem ohroženo okolnostmi, které u dané strany nastaly a druhé straně nebyly a nemohly být známy, když smlouvu uzavírala
- § 1913 v zákoně je vyjádřena zásadní nezávislost jednotlivých závazků vzniklých z různých právních důvodů
 - Jedna strana nemůže odepřít plnění ani odstoupit od smlouvy proto, že dluh druhé strany vznikl z jiného právního důvodu nebyl splněn řádně a včas
 - Zásadní **nezávislost** jednotlivých **závazků** vzniklých z **jiného** právního **důvodu**
 - S potenciální **výjimkou** u tzv. **závislých** smluv

Subjekty plnění

- Zpravidla - věřitel a dlužník
- Pokud se nejedná o závazek, kde je plnění vázáno a omezeno přísně na osobní vlastnosti některého ze subjektů
- Plnění může věřiteli poskytnout namísto dlužníka i jiná než výše uvedená osoba => kdokoli
 - Např. osoba, která dluh zajišťuje § 1937 - ručitel
 - Tato osoba nemusí mít souhlas dlužníka, věřitel je povinen takové plnění přijmout
 - Osoby, které dluh nezajišťují, neposkytují ani žádnou jistotu
 - § 1936
 - Má-li souhlas dlužníka, věřitel musí plnění přijmout X pokud nemá jeho souhlas, může plnit proti jeho vůli
 - Pokud nemá souhlas dlužníka, nemůže plnit, nejde o plnění dluhu, bylo by to bezdůvodné obohacení
 - Praktičtější pohled - pokud osoba bude chtít plnit a věřitel od ní bude chtít přijmout plnění, můžou se domluvit na nějakém postoupení pohledávky za úplatu a dosáhnou téhož, jako kdyby dluh byl plněn
 - Dovozuje se tedy, že souhlas dlužníka není třeba
- Plní-li dlužník z vlastní vůle prostřednictvím jiné osoby, odpovídá tak, jako by plnil sám (§ 1935)
- Jiný příjemce plnění než věřitel
 - § 1951 - dlužník může splnit i tomu, kdo předloží věřitelovo potvrzení, že je oprávněn plnění přijmout
 - Dlužník nemusí nijak aktivně zkoumat, zda vystavené potvrzení je materiálně podepsanou nějakou dohodou mezi věřitelem a třetí osobou, ale měl by zkoumat formální znaky, jestli náhodou zde není nějaká indicie, která by vedla k tomu, že ten podpis je zfalšovaný - pokud ano, měl by si ověřit pravost takového podpisu

Plnění pomocí jiného

- Plní-li dlužník **pomocí jiné** osoby, odpovídá tak, jako by plnil sám
 - Pravidlo, které vyjadřuje, že pokud dlužník použije k plnění jinou osobu, neodpovídá věřiteli tato osoba, nýbrž dlužník
- Např. tedy zhotovitel, který pro své plnění použil části zhotovené subdodavatelem

Plnění třetí osobou

- Věřitel musí přijmout plnění, které mu **se souhlasem dlužníka** nabídne třetí osoba
 - To **neplatí**, pokud je plnění **vázáno** na **osobní vlastnosti** dlužníka (např. namalování obrazu akademickým umělcem)
- Pokud **osoba**, která za dlužníka plnila, **za dluh neručí ani jej jinak nezajišťuje** (plnila dluh materiálně i formálně cizí), **může** na věřiteli požadovat (před splněním nebo při něm), aby jí postoupil svojí pohledávku
 - Pokud tak učiní, nastává **smluvní subrogace** (rozlišovat od zákonné subrogace, ta je v § 1937)

- Pokud plní třetí **osoba**, která za dluh **ručí, nebo jej jinak zajišťuje** (plnila dluh formálně vlastní, ale materiálně cizí), **není souhlasu dlužníka třeba**
- Splněním dluhu vstupuje tato osoba do práv věřitele a má právo, aby jí dlužník vyrovnal, co za něho plnila
- Pohledávka věřitele na ni přechází **včetně příslušenství, zajištění a dalších práv s ní spojených**
 - Nastává tedy **zákonná subrogace**
- Věřitel **vydá potřebné doklady** o pohledávce a sdělí vše, co je k uplatnění pohledávky zapotřebí
- Pokud třetí osoba plnila jen část dluhu, může požadovat jen vyrovnání toho, co za dlužníka plnila
 - Původní **věřitel** má **právo požadovat vyrovnání** své pohledávky **přednostně** před novým věřitelem, **ledaže** se tomuto **zaručil**, že mu bude **nahrazeno**, co za dlužníka vydal

Dopad plnění třetí osobou

- Východisko - pohledávka uspokojená osobou odlišnou od dlužníka
- Musíme opět rozlišovat - jinak se díváme na to, zda dojde k uspokojení věřitele a zda se zároveň i dlužník zbaví svého dluhu
- § 1936 odst. 2 - přijde někdo, kdo nezajišťuje a chce plnit
 - A dluží B, přijde C a dluh zaplatí. B odchází jako uspokojený věřitel, ale dál řešíme, jestli se C stane věřitelem namísto B, tudíž dluh A trvá, anebo jestli dluh A zaniká a dojde k zániku závazku úplně bez dalšího
 - Záleží na tom, jestli C splnil dluh s výhradou subrogace -požádal o postoupení pohledávky
 - Záleží na tom, proč to dělá, jestli chce pomoci svému kamarádovi a nechce po něm, aby mu to plnění potom nějak poskytoval → úmysl obdarovat ho → dluh zaniká
 - Nebo jestli to dělá pro nějaký jiný důvod → je čistě na něm, zda požádá o postoupení pohledávky
 - X nešťastně užít pojem „postoupení pohledávky“ ve svém důsledku se nejedná o postoupení pohledávky podle § 1880 a násl., ale je nutno to chápat v kontextu subrogace - není třeba nějakého zvláštního právní jednání, uzavřít smlouvu apod.
 - Stačí, že třetí osoba požádá věřitele o postoupení nejpozději v té chvíli, kdy plní
- Fakultativní subrogační postih třetí osoby vůči dlužníkovi (§ 1936 odst. 2)
- Subrogace ex lege (§ 1937) - osoba nemusí nic podnikat, ale ze zákona vstupuje do postavení věřitele, včetně příslušenství, zajištění a dalších práv, která jsou s pohledávkou spojena
 - Odklon od předchozí judikatury, která dovozovala, že k subrogaci v takovéto šíři nedochází

Způsob plnění

- Plnění může být specifikováno s různou mírou konkrétnosti
 - Nejčastěji je vymezen konečný předmět plnění → co má být plněno
 - Výběr způsobu plnění je zásadně věcí dlužníka - zákon nijak nereguluje
- **Alternativní závazek** = předmět plnění je určen nejen smlouvou, ale i posléze provedenou volbou
 - § 1924-1926
 - **Nepravá alternativa** - smlouva žádné konkrétní varianty pro výběr neurčuje, cíl, ke kterému plnění směřuje vymezuje jednoznačně, ale z povahy věci plyne pluralita způsobů dosažení tohoto cíle
 - **Pravá alternativa** - spočívá v tom, že smluvně je upravena více než jedna podoba plnění, skrze kterou se dlužník povinnosti splnit dluh zproští
 - Je jasné vymezeno, že dlužník bude plnit Anebo B
- Závazky, u nichž existuje **více než jedna** podoba plnění, skrze kterou se může dlužník své povinnosti zprostit povinnosti zprostit
 - Lze-li dluh splnit **několika způsoby**, pak se **má za to**, že **volba** způsobu **náleží dlužníku**
 - Má-li právo volby věřitel, musí způsob plnění zvolit v **ujednané době**, jinak **bez zbytečného** odkladu tak, aby dlužník mohl podle jeho volby splnit
- Nutno odlišovat od **alternativy fakulta**
 - Určité plnění má charakter plnění primárního, nicméně dlužník se může zprostit své povinnosti i poskytnutím plnění jiného, které je věřitel povinen přijmout, toto jiné plnění však nemůže od dlužníka požadovat

- OZ toto výslovně neupravuje a je tedy potřeba případně upravit ve smlouvě
 - Zde má určité plnění charakter plnění primárního, preferovaného
 - Nicméně pro případ, že takové plnění nebude možné, dlužník se může zprostit své povinnosti i poskytnutím plnění jiného, které je věřitel povinen přijmout, nemůže je však od dlužníka primárně požadovat
- Ať volbu činí věřitel nebo dlužník, musí ji provést včas
 - **Neprovede-li ji včas, ztratí právo volby, které následně nabyde druhá strana**
- **Kdo zvolil způsob plnění, nemůže jej bez souhlasu druhé strany změnit**
- Pokud je určeno **více možností** plnění, jsou tyto varianty přísně exkluzivní, **nelze je kombinovat**, dlužník tedy není oprávněn splnit část jednoho a část jiného plnění a věřitel toto není oprávněn požadovat
- Pokud se jedno z více volitelných plnění stane nemožným, omezuje se závazek na plnění zbývajících
 - **Jestliže však nemožnost tohoto plnění způsobil ten, kdo neměl právo volby, může druhá strana od smlouvy odstoupit**
- Dle § 1928 má ten, kdo měl právo volby, možnost odstoupit od smlouvy, a to v případě, že tato volba byla zmařena
 - **Vyšší mocí, anebo**
 - **Druhou smluvní stranou**
- Převažuje pojetí, že **za zmaření volby se považuje pouhá redukce alternativ**
 - Pokud tedy odpadne 5 možností z 10, je sice stále možnost 5 různých alternativ, ale volba byla *de facto* zmařena
- Má-li dlužník plnit věc určenou podle druhu (**genericky**), je zavázán poskytnout věřiteli věc, jež se **hodí** pro účel, pro nějž se věc **téhož druhu** zpravidla používá na základě **obdobných** smluv
 - Věřitel má ovšem možnost si smluvně vlastnosti či parametry vymínit, a to co nejednoznačněji
 - Pokud tak neučiní, poskytne tím dlužníkovi širší prostor pro vyhovení požadavků řádného splnění
 - Co se týče jakosti poskytovaných věcí, stále platí dle § 1915 subsidiární úprava střední jakosti plnění
- Pozor, druhově určený předmět plnění (§ 1929) není alternativním závazkem!

Částečné plnění - § 1930

- Východisko - částečné plnění představuje zátěž pro věřitele, proto se dluh plní zásadně vcelku
 - Jedná se o dispozitivní pravidlo, je možné tedy např. sjednat plnění ve splátkách
- Poskytnutí plnění by vždycky mělo z hlediska času i fyzických nároků co nejméně zatěžovat věřitele a i samotného dlužníka
- Pro některé případy je stanovena povinnost přijmout částečné plnění i přesto, že to nebylo ujednáno
 - Ale nic to nemění na tom, že i když to OZ takto připouští, stále jde o porušení povinnosti ze strany dlužníka a může s tím být spojena např. náhrada škody
 - Většinou může věřitel odmítnout tehdy, pokud to odporuje povaze závazku nebo účelu smlouvy, pokud účel musel být alespoň zjevný
 - Nebo pokud jde např. o nedělitelné plnění, typicky obraz, umělecké dílo, nebo kdyby šlo o nepřiměřenou zátěž pro věřitele, např. případ, kdy by péče o jednotlivou část byla náročnější, než kdyby bylo dodáno vše dohromady
 - Dlužník tedy vždy musí věřiteli nahradit zvýšené náklady, které způsobil částečným plněním
- Nabízí-li však dlužník **částečné plnění věřitel** je musí **přijmout**, pokud to neodporuje povaze závazku nebo účelu smlouvy
 - Dlužník nahradí věřiteli zvýšené náklady způsobené mu částečným plněním
- Věřitel nemusí přijmout částečné plnění v následujících případech
 - Jde o **nedělitelné** plnění (např.. umělecké dílo)
 - **Rozdělení** na části by **odporovalo povaze** konkrétního závazku (např.. věřitel si hodlá za peněžitě plnění ihned opatřit nějaký předmět)
 - **Dohoda stran**
 - **Nepřiměřená zátěž** pro věřitele (např.. by byl povinen objednat zvláštní službu, pořídit dodatečné vybavení pro uchování předmětu plnění apod.)
 - **Šikanozní výkon práva** (např.. dlužník plní peněžitý dluh po 1 koruně, aby tím zlomyslně zatížil věřitele)
- Přijetím části plnění dluh zanikne v této části splněním, u zbytku je dlužník v prodlení
- Přijetím části plnění dluh v této části zanikne splněním

- § 2054 odst. 2 - částečné plnění a jeho přijetí může mít charakter uznání dluhu
- Věřiteli by měl dlužníkovi oznámit, že přijímá plnění jako částečné - pokud ho mylně přijme jako celé, tak se dostáváme do režimu do vadného plnění
 - Je splněno, ale nastupují práva z vad
- Některé závazky cíleně předpokládají, že budou plněny postupně → je-li pojmově vyloučeno, aby byl určen celý dluh
 - Typicky závazky s trvajícím nebo opětuujícím se plněním - např. pracovní poměr

Plnění ve splátkách - §1931

- Příklad postupného dílčího plnění
- Nejde ani o nějaké opakující se nebo o trvajícím plnění - splněním jednotlivých splátek, dluh co do splněné části zaniká, zcela pak zaniká v okamžiku, kdy je splněna poslední splátka
- Výše i doba jednotlivých splátek je dopředu stanovena (smlouva, soudní rozhodnutí)
- Ohledně každé ze splátek je třeba samostatně posuzovat splatnost, případné prodlení a promlčení
- Každá ze splátek se z hlediska splatnosti, prodlení i dalších následků posuzuje zásadně samostatně
- Bylo-li však ujednáno plnění ve splátkách a nesplnil-li dlužník některou splátku, má věřitel právo na vyrovnání celé pohledávky (tzv. **ztráta výhody splátek, ztráta lhůt**) → **podmínky**: strany si toto **ujednaly** a toto právo musí věřitel **uplatnit nejpozději do splatnosti nejbližší příští splátky**
- Pokud ho věřitel uplatní, pohledávka se stane celá splatnou

Pořadí plnění § 1932 - 1933

Pořadí plnění na jistinu a příslušenství

- Pokud má dlužník plnit na jistinu, úroky a náklady spojené s uplatněním pohledávky, probíhá započtení plnění v následujícím pořadí:
 1. Již určené náklady (spojené s uplatněním pohledávky)
 2. Úroky z prodlení
 3. Úroky
 4. Jistina
- Jedná se o pořadí, které stanoví podpůrně zákon, dlužník může výslovně prohlásit, na co chce plnění započíst
 - Pokud však určí, že plní nejprve na jistinu, částečně se tím zvýhodní
 - Proto vůči němu nastupuje následek v podobě úročení úroků (a to jak smluvních, tak z prodlení)
- Je to tím pádem jeden z projevů zákonného anatocismu

Pořadí plnění více dluhů

- Pokud je dlužník dlužen z několika závazků k plnění stejného druhu a neurčí při plnění, na který dluh plní, započte se plnění v následujícím pořadí
 1. **Závazek, o jehož splnění věřitel dlužníka již upomenul**
 2. **Závazek nejméně zajištěný**, a v případě, že jsou závazky zajištěny ve stejné míře, tak
 3. **Závazek nejdříve splatný**
- V případě, kdy je dlužník povinen **zaplatit rovněž náhradu škody**, se placení na tuto náhradu škody **započte až po splnění závazku**, jehož porušením povinnost k náhradě škody vznikla
 - Opět jen v případě, že dlužník neurčí něco jiného

Splnění dlužníkem, který není svéprávný

- Splnění uskutečněné osobou, která není **plně svéprávná má právní účinky** a dluh **zaniká**
- Pokud ale plní na závazek **nejistý** nebo **nesplatný**, lze **požadovat vrácení plnění**
- Pokud se stal dluh v **mezidobí splatným**, došlo ke splnění a plnění zpět žádat nelze

Poukázka § 1939 - 1948

- Tzv. *asignace*
- Předmět plnění u poukázky může být jakékoli povahy
- Ke vzniku poukázky se vyžaduje právní jednání zakládající **tři právní vztahy**
 1. Dohoda, na jejímž základě **poukazatel** opravňuje **poukazníka**, aby vybral určité plnění od **poukázaného** • tento vztah mezi poukazatelem a poukazníkem se nazývá **poměrem valutovým** a měl by z něj být zřejmý důvod, proč poukazatel vystavil poukázku
 2. Dohoda mezi **poukazatelem** a **poukázaným**, v níž poukazatel **přikazuje**, aby poukázaný na jeho účet plnil poukazníkovi
 - Tím, že poukázaný příkaz přijme, vzniká mezi poukazatelem a poukázaným **poměr úhradový (krycí)**
 - Pokud **je** poukázaný **dlužníkem** poukazatele, je **povinen** poukázce **vyhovět**
 - Pokud poukázaný **není dlužníkem** poukazatele, je na jeho **vůli, zda** poukázku **přijme** či **nikoli**
 3. **Přijetí** poukázky **poukázaným** jako **jednostranné** právní jednání adresované **poukazníkovi** - platební slib
 - V momentě, kdy poukazníkovi dojde přijetí poukázky poukázaným, vzniká právní vztah, **platební poměr**, jehož obsahem je povinnost poukázaného plnit poukazníkovi podle poukázky a právo poukazníka plnění po poukázaném vymáhat
- Pro žádné z těchto jednání se nevyžaduje písemná forma
- Není-li mezi poukázaným a poukazatelem jiný právní důvod, platí o jejich právech a povinnostech ustanovení o příkazní smlouvě
- $(A \text{ dluží } B\text{-ovi}) + (C \text{ dluží } A\text{-ovi}) \Rightarrow (A \text{ zmocní } B, \text{ ať si plnění vybere u } C) + (A \text{ přikáže } C\text{-ovi, aby plnila } B\text{-ovi})$

Kvittance - § 1949 a násl.

- Přijímá-li věřitel plnění, vydá dlužníkovi **na jeho žádost potvrzení o splnění dluhu** (kvitanci)
- **Potvrzovací, důkazní** funkce
- Následně se fakticky důkazní břemeno ohledně nesplnění dluhu přesouvá na věřitele
- Povinnost věřitele vydat kvitanci **nevzniká** přímo ze **zákona**, nýbrž **na žádost dlužníka**
 - Tato povinnost se tak **aktivuje jednostranným** právním **jednáním** dlužníka, případně může být již **vymíněna** ve smlouvě
- Povinnosti vydat kvitanci nebrání, že dlužník může mít k dispozici jiné důkazní prostředky k prokázání splnění dluhu
- Dlužník však není povinen vystavit kvitanci opakovaně
- Obsahové **náležitosti kvittance**
 - Jméno dlužníka
 - Jméno věřitele
 - Předmět plnění
 - Místo splnění
 - Čas splnění
- Kvittance je **kauzální listinou**
- S kvitancí se rovněž pojí **vyvratitelná domněnka**, že je-li vydána na **jistinu**, bylo kromě této jistiny **zapláceno také příslušenství** pohledávky
- Pokud není kvittance vydána, má dlužník právo odmítnout plnění, tedy **může splnění dluhu vydáním kvittance přímo podmínit**
 - Odmítne-li tak věřitel vydat kvitanci, dlužník může plnění odepřít, čímž se **věřitel dostane do prodlení** a dlužník je oprávněn využít institut náhradního splnění do soudní úschovy
- Při opakovaných plněních z téhož právního důvodu se má za to, že ten, kdo předloží kvitanci na plnění splatné později, splnil také to, co bylo splatno dříve
 - Typicky u opakovaných plateb

- Chce-li se tedy věřitel dopadu domněnky vyhnout, měl by v kvitanci vždy co nejpřesněji specifikovat, kterého dílčího plnění se kvitance týká
- Pozor na konkludentní prominutí dluhu (§ 1995 odst. 2)

Plnění jiné osobě než věřiteli

- Dlužník splní i tehdy, splní-li tomu, kdo mu předloží věřitelovo potvrzení, že je oprávněn plnění přijmout, nebo
- Vydá-li mu kvitanci, kterou věřitel vystavil
- Toto však nelze uplatnit, pokud dlužník věděl, že ten, kdo potvrzení předložil, není oprávněn plnění přijmout

Dlužní úpis

- Věřitel, který má **dlužníkovu prohlášení** o uznání dluhu nebo jiný dlužní úpis, je musí dlužníkovi **při splnění vrátit** → pokud je dluh splněn jen **částečně**, může dlužník po věřiteli **požadovat**, aby na dlužním úpisu **vyznačil**, že bylo splněno **částečně**
- Do kategorie dlužních úpisů spadají **veškerá jednostranná prohlášení** dlužníka, kterými prohlašuje existenci dluhu
- Tímto **nejsou dotčena** ustanovení o **kvitanci**, **dlužník může požadovat vedle vrácení dlužního úpisu rovněž vydání kvitance**
- S vrácením dlužního úpisu je spojena **domněnka splnění dluhu** → i pokud dlužník obdrží od věřitele dlužní úpis bez kvitance, bude jeho důkazní pozice zvýhodněna

Náhradní splnění - § 1953

- V OZ upravena jako **tzv. soluční úschova** → následkem je zánik závazku
- Podle § 1953 OZ staví náhradní plnění jako jakousi alternativu k náhradnímu splnění pro ty případy, kdy dlužník nemůže splnit dluh přímo věřiteli, kdy subjektem oprávněným k přijetí náhradního splnění je zde soud
- Složení předmětu plnění do soudní úschovy je právem dlužníka, nikoliv povinností
- Dluhy způsobilé k náhradnímu splnění - ne vše může být do úschovy uloženo
 - Nejčastěji peníze, ale mohou být i cenné papíry, dokumenty, datové nosiče
 - Obecně platí, jenom to, co soud dokáže nějakým způsobem uschovat
- Důvody jsou zákonem stanoveny demonstrativně
 1. Věřitel je **neznámý**
 2. Dlužník je bez své viny v **nejistotě**, kdo je věřitelem
 3. Věřitel je **nepřítomný**
 4. Věřitel **bezdůvodně odmítl** plnění přijmout
 5. **Jiné důležité příčiny** na straně věřitele
- Jiné příčiny - např. nevydání kvitance
- Subjektem oprávněným k přijetí náhradního splnění je jedině soud
 - V minulosti se jednalo o úřední úschovu, nyní je to výhradně soudní úschova
- Dle zvláštního řízení o soudní úschově dle **ZZŘ**, které se zahajuje jen na **návrh**

Místo plnění - splniště - § 1954 a násl.

- Tzv. **splniště**
- Může vyplývat buď ze smlouvy nebo ze zákona
- **Smluvní určení**
 - **Výslovné** smluvní ujednání o místu
 - **Nevýslovné** smluvní určení - vyplývá z povahy závazku (např. úklid určitých prostor)
- **Zákonné určení**

- **Zvláštní** řešení u speciálních smluvních typů (např. § 2090, § 2094 apod.)
- **Obecná** úprava místa plnění (§ 1955)
- **ODNOSNOST** u **nepeněžitých** dluhů
 - Dlužník plní nepeněžitý dluh v místě svého bydliště (fyzická osoba) nebo sídla (právní osoba); věřitel si plnění musí ODNĚST
 - Jde o dluh odnosný, výběrný
 - Dojde-li tedy následně během přepravy k poškození, či ztrátě, jde to již k tíži věřitele
- **DONOSNOST** u **peněžitých** dluhů
 - Dlužník plní peněžitý dluh v místě bydliště nebo sídla věřitele; věřiteli plnění ODNESE
 - Nebezpečí přepravy hotovosti k věřiteli jde k tíži dlužníka
 - Pokud dluh vznikl při provozu závodu, případně při provozu v určité provozovně, dluh se plní v místě závodu či provozovny
- Pokud má být plněno u věřitele a věřitel po uzavření smlouvy změnil své bydliště nebo sídlo, případně umístění závodu nebo provozovny, nese věřitel zvýšené náklady a zvýšené nebezpečí, které tím dlužníku vzniknou

Čas plnění - § 1958 a násl.

- Je-li čas přesně ujednán nebo jinak stanoven, dlužník je povinen plnit i bez vyzvání věřitele
- V souvislosti s časem je třeba rozlišovat splatnost (dospělost) a splnitelnost závazku
 - **Splnitelnost** určuje počátek doby, v níž je dlužník **oprávněn plnit**, tedy plnit může → dlužník plnit může a věřitel nesmí odmítnout
 - **Dospělost** (u peněžitých dluhů zpravidla “**splatnost**”) určuje konec doby, do níž dlužník **plnit** (a splnit) **musí** → nejzazší termín, kdy se dlužník ještě může vyhnout plnění
- Obě časové hranice mohou splývat v jediný krátký okamžik
- Čas plnění může určit
 - **Ujednání stran** - má zásadní přednost
 - **Zákon** - není-li smluvního ujednání, uplatňuje se speciální zákonná úprava (např. § 1963) → není-li smluvního ujednání, ani speciální zákonná úprava, aplikuje se obecná zákonná úprava - splatnost určena s ohledem na výzvu věřitele
 - **Soudní rozhodnutí** (pouze v případě **konstitutivního** rozhodnutí - např. náklady řízení, anebo dle § 1960)
- Výklad některých výrazů při ujednání času plnění
 - Pokud neplyne z ustálené předchozí praxe stran anebo ze zvyklostí něco jiného, platí následující vyvratitelné domněnky

výraz	presumovaný čas plnění
začátek období	prvních deset dnů tohoto období
polovina měsíce	období od 10. do 20. dne v měsíci
polovina čtvrtletí	druhý měsíc čtvrtletí
konec období	posledních deset dnů období
ihned	doba do 5 dnů (u potravin a surovin do 2 dnů; u strojírenských výrobků do 10 dnů)

- Pokud je **dlužník oprávněn**, aby **určil čas** plnění a **neurčí-li** jej v přiměřené době, určí jej na návrh věřitele soud podle okolností případu → jedná se např. o ujednání, kdy dlužník má zaplatit “až bude moci”, “až bude schopen” apod.
- Jde o **standardní sporné** řízení
- Pokud si strany **neujednají**, zda je čas plnění určen ve **prospěch jich obou**, nebo jen **jedné** z nich, **platí, že je určen ve prospěch obou** (nevyratitelná domněnka) → to neplatí, pokud to vylučuje povaha plnění

čas stanoven	věřitel	dlužník
ve prospěch obou stran	nemůže požadovat plnění předčasně	nemůže plnit předčasně
ve prospěch dlužníka	nemůže požadovat plnění předčasně	může plnit předčasně
ve prospěch věřitele	může požadovat plnění předčasně	nemůže plnit předčasně

Splatnost ceny v obchodních transakcích - § 1963

- Implementaci směrnice 2011/7/EU o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích
 - Kogentní evropská úprava
- Regulace úplatných vztahů mezi podnikateli navzájem anebo mezi podnikateli a orgány veřejné moci (veřejnými zadavateli), reguluje se jen splatnost ceny
- Stanovena podpůrná splatnost ceny - 30 dnů
- Limity smluvní úpravy -pro podnikatelské obchody si strany mohou sjednat dobu splatnosti delší 60 dnů jenom tehdy, pokud to není vůči věřiteli hrubě nespravedlivé
 - Pokud jde o podnikatelsko-veřejnoprávní obchody, tak zde je limit takový, že si strany mohou ujednat delší dobu splatnosti jen tehdy, pokud je to odůvodněno povahou závazku a doba splatnosti nesmí přesáhnout 60 dnů
- Obrana věřitele (§ 1964) - dovolání se neúčinnosti ujednání o času plnění v rozporu s § 1963
- Pravidlem v § 1963 není dotčeno právo smluvních stran ujednat si plnění ve formě splátek (§ 1966)

10. Práva z vad a při prodlení s plněním

Plnění obecně

- Plnění má být
 - **Řádné** (§ 1914)
 - Bez vad
 - Na správném místě (§ 1951 věta první)
 - Správným způsobem
 - Není-li plnění řádné, má věřitel právo **je odmítnout** (aniž se dostane do prodlení)
 - Dojde-li však ke splnění (přijme-li plnění), nemůže již plnění odmítnout, má však **práva z vadného plnění** (§ 1914)
 - **Včasné**
 - Dlužník je povinen plnit v době, než se dluh stane splatný - obecně platí, že jestliže jej dlužník nesplní včas, **dostává se do prodlení**
 - Věřitel je ale povinen přijmout i opožděné plnění, nedošlo-li jinak k zániku dluhu

Práva z vadného plnění

- Obecná úprava vychází z § 1914 a násl.)
- Existují ale i zvláštní úpravy (např. u kupní smlouvy - § 2099 a násl., § 2161 a násl.), které jsou k obecné úpravě speciální
- Obecně je stanovena povinnost plnit bez vad, s vlastnostmi vymíněnými nebo obvyklými, tedy tak, aby bylo použít předmět plnění podle smlouvy
- Pokud je plněno vadně, vzniká věřiteli právo z vadného plnění

Předpoklady odpovědnosti za vady

1. **Úplatné jednání**
 - Obecně je stanovena povinnost plnit bez vad, která se uplatní u úplatných i bezúplatných závazků
 - Uplatnit práva z vadného plnění je však možné pouze u úplatných závazků - § 1914
2. **Plnění je vadné**
 - Předmět plnění nemá takové vlastnosti, jaké by měl mít
 - Předmět plnění by měl mít tyto faktické vlastnosti: vymíněné, dovozené, jinak obvyklé a ve střední jakosti
 - Dlužník neupozorní na vady, které předmět plnění má, ač se při takovém předmětu obvykle nevyskytují
 - Ujistí věřitele, že předmět plnění nemá žádné vady
 - Zcizí-li dlužník cizí věc neoprávněně jako svoji
3. **Způsobilost vady (např. nikoliv vada zjevná)**
 - Vady plnění mohou být faktické nebo právní
 - § 1920 - předmět plnění trpí právní vadou, pokud k němu uplatňuje právo třetí osoba, ledaže o takovém omezení nabyvatel věděl nebo musel vědět
 - Uplatnit jdou všechny vady, kromě **zjevných vad**, které jdou k tíži nabyvateli, nejdou tedy později uplatnit - § 1917
 - Výjimka - Istivé zastření, ubezpečení, že věc nemá vady
 - V případech přenechání věci úhrnkem jdou vady též k tíži nabyvateli
4. **Reklamace vady (uplatnění vady ve stanovené lhůtě) - §1921**
 - Nabyvatel musí vadu vytknout **bez zbytečného odkladu** poté, kdy měl možnost věc prohlédnout a vadu zjistit, nejpozději do **šesti měsíců** od převzetí předmětu plnění
 - Lhůta bez zbytečného odkladu je pořádková lhůta a lhůta šest měsíců je základní reklamační lhůta

- Časový úsek, ve kterém se musí vytknout vady, aby byly poskytnuty práva vyplývající z odpovědnosti za vady
- Následky opožděné reklamace:
 - Možnost námitky, v důsledku které soud právo z odpovědnosti za vady nepřizná (naturální obligace)
 - ALE: vada, o které zcizitel věděl nebo musel vědět, se uplatní i v případě důvodné námitky (zde se uplatní jen promlčení)
- Nabyvatel musí prokázat, že vada existovala v době plnění, tedy zejména při převzetí věci
 - Odlišná je úprava u tzv. záruky za jakost (viz dále), která garantuje, že v záruční době bude mít předmět plnění určité sjednané vlastnosti
 - Pokud se tedy vada projeví až po plnění, obecně to jde k tíži nabyvateli, leda, že běží záruční doba dle záruky za jakost
- Zcizitel má právo na přezkoumání vady - § 1922
 - Po tuto dobu dochází k stavění lhůt k uplatnění práv z vadného plnění, záručních i promlčecí
- Lhůta pro vyřízení reklamace dle § 19 odst. 3 zákona o ochraně spotřebitele:
 - „Prodávající nebo jím pověřený pracovník rozhodne o reklamaci ihned, ve složitých případech do tří pracovních dnů. Do této lhůty se nezapočítává doba přiměřená podle druhu výrobku či služby potřebná k odbornému posouzení vady. Reklamáce včetně odstranění vady musí být vyřízena bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů ode dne uplatnění reklamace, pokud se prodávající se spotřebitelem nedohodne na delší lhůtě. Po uplynutí této lhůty má spotřebitel stejná práva, jako by se jednalo o vadu, kterou nelze odstranit.“

Nároky z odpovědnosti za vady - § 1923

- Je-li vada odstranitelná:
 - Odstranění vady (oprava, případně doplnění toho, co chybí)
 - Přiměřená sleva z ceny
- Je-li vada neodstranitelná a nelze pro ni předmět řádně užívat:
 - Právo odstoupit od smlouvy
 - Přiměřená sleva z ceny
- Kdo má právo dle § 1923, má též právo na náhradu účelně vynaložených nákladů
 - Toto právo ale musí uplatnit do jednoho měsíce po uplynutí lhůty k vytknutí vady

Právo na náhradu škody x právo z vadného plnění

- § 1925 - čeho lze dosáhnout uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu
- Ale právo na náhradu škody lze uplatnit v situaci, kdy vadou věci vznikla poškozenému škoda - uplatní tedy jak právo z vadného plnění, tak i náhradu škody

Záruka za jakost - § 1919

- Od práv z vadného plnění je nutno odlišovat záruku za jakost
- Záruka za jakost spočívá v tom, že předmět plnění bude po určitou dobu po splnění způsobilý pro použití k ujednanému účelu a že si pozdrží ujednané vlastnosti a pokud nejsou ujednané, vztahuje se záruka na účel a vlastnosti obvyklé
- Právní důvod vzniku
 - Smlouva
 - Prohlášení zcizitele v záručním listu
 - Vyznačením záruční doby nebo doby použitelnosti nebo trvanlivosti na obalu
- Jak je výše uvedeno, zárukou je garantováno, že předmět plnění bude mít ujednané vlastnosti po dobu běhu záruční doby x u práva z vadného plnění musí nabyvatel prokázat, že vada byla již při plnění, tedy nejčastěji při převzetí věci, jinak to jde k jeho tíži
- § 1921 upravuje lhůty k vytknutí vady v záruční době
 - Bez zbytečného odkladu poté, kdy měl nabyvatel možnost si předmět plnění prohlédnout a vadu zjistit

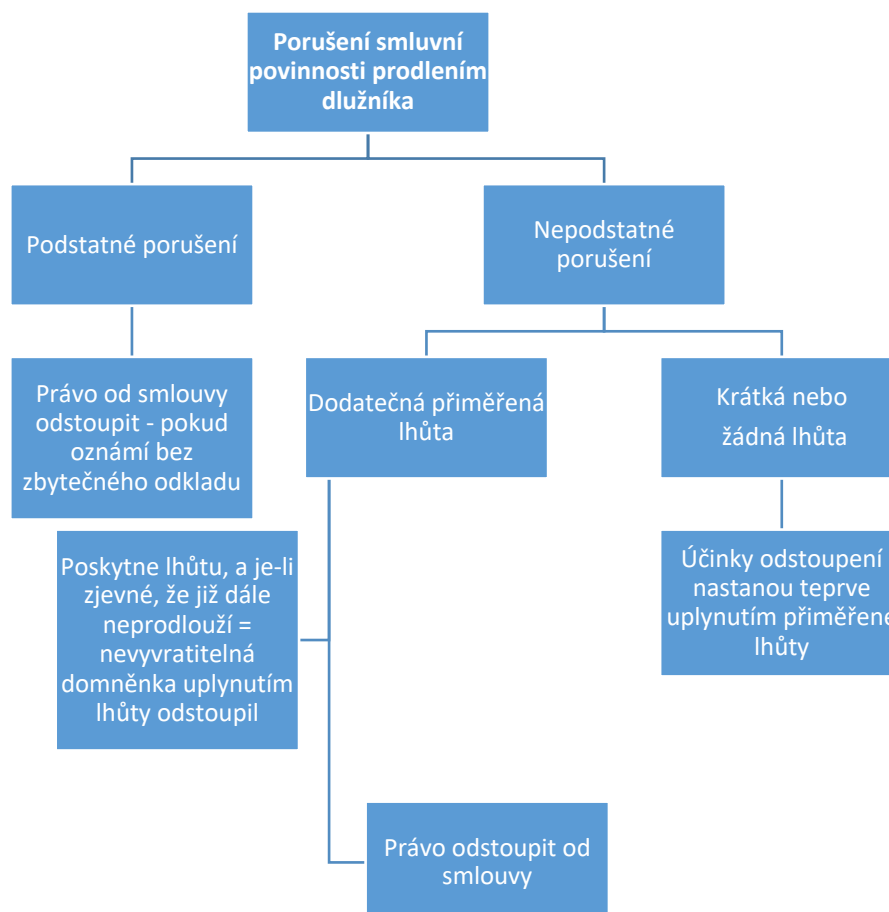
- Nejpozději však během záruční doby

Prodlení s plněním - §1968 - 1979

- Prodlení může nastat jak u osoby dlužníka, tak věřitele
- Dlužník ale není za prodlení odpovědný, nemůže-li plnit v důsledku prodlení věřitele

Prodlení dlužníka

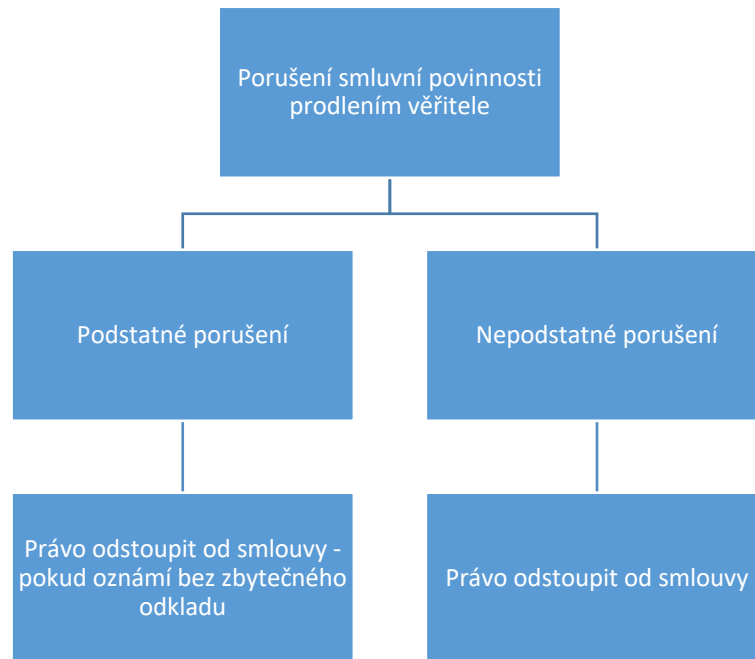
- Dlužník je v prodlení, když svůj dluh neplní včas a řádně
- V případě prodlení může věřitel požadovat především splnění dluhu a domáhat se uspokojení tohoto dluhu ze zajištění nebo od smlouvy odstoupit
 - Možné následky prodlení dlužníka viz přiložené schéma
- Věřitel může v případě peněžitého dluhu po dlužníkovi požadovat zaplacení úroku z prodlení (viz § 1970)
 - Úroky z prodlení jsou stanoveny nařízením vlády, strany si je ale mohou sjednat odchylně
 - Jsou příslušenstvím pohledávky a je možné je přiznat tzv. do zaplacení
 - Věřitel se může dovolat neúčinnosti ujednání o smluvených úrocích dle § 1972
- Dlužník nese po dobu svého prodlení nebezpečí škody na věci (§1974), ať již škoda vznikla z jakékoliv příčiny
 - Liberace: pokud prokáže, že by škoda vznikla z jakékoliv příčiny
- Strany si mohou pro případ prodlení sjednat i smluvní pokutu

Prodlení věřitele - § 1975 a násl.

- Věřitel je v prodlení, nepřijal-li řádně nabídnuté plnění nebo neposkytnul-li dlužníku součinnost potřebnou ke splnění dluhu (§1975)
- Je-li předmětem věc, nese věřitel po dobu prodlení nebezpečí škody na věci

- Výjimka - způsobí-li škodu dlužník
- Možný postup v případě prodlení viz následující schéma

Fixní závazek - § 1980

- Speciální k obecné úpravě prodlení
- Pokud je ve smlouvě přesně ujednán čas plnění a je z obsahu závazků zřejmé, že v případě opožděného plnění nebude mít věřitel o předmět plnění zájem, tak prodlením závazek zaniká, ledaže věřitel bez zbytečného odkladu neoznámí, že na splnění trvá
 - Výše zmíněné podmínky musí být splněny kumulativně

11. Jiné způsoby zániku závazku

Obecně k zániku závazky

- Závazek je celek, který zahrnuje práva a povinnosti, některá ta práva jsou pohledávkami, některé povinnosti jsou dluhy

Způsoby zániku závazku

- Zánik dluhu x zánik závazku - obecně je potřeba rozlišovat, jestli dochází k zániku dluhu nebo k zániku závazku
 - Musíme vždy pečlivě zkoumat, jestli ten konkrétní institut, který zrovna máme použít nebo který nějakým způsobem vykládáme, jestli vede pouze k zániku nějakého jednotlivého dluhu anebo jestli je s ním navíc spojen zánik celého závazku
 - Dá se říct, že závazek zaniká až teprve současným zánikem všech práv a povinností, která závazek utvářejí - se zánikem posledního dluhu, resp. poslední pohledávky
- Třídění dle hlediska uspokojení věřitele
 - Nejzákladnější třídění
 - Jestli je to s nebo bez uspokojení věřitele
 - Pokud věřitel získává své plnění - patří sem základní způsob zániku závazku, což je splnění, příp. instituty, které splnění nahrazují (započtení, uložení do úřední úschovy)
 - Věřitel není uspokojen - závazek zaniká, aniž by věřitel plnění získal
 - Klasicky prominutí dluhu, nemožnost plnění
- Třídění dle podílu subjektů na zániku závazku
 - Jak se samy subjekty podílejí svým aktivním jednáním na jejich zániku
 - Jednostranné - odstoupení, výpověď
 - Dvoustranné - dohoda
 - Bez ohledu na vůli subjektů - následek nějaké právní události
 - Smrt dlužníka nebo věřitele, rozhodnutí soudu, může být i více skutečností, které ve svém souhrnu působí zánik závazku
- Třídění dle skutečností, které vedou k zániku závazků

Systematika právní úpravy

- Splnění (§ 1908 - 1980) - stěžejní část
- Jiné způsoby zániku závazků
 - Dohoda (§ 1981)
 - Započtení (§ 1982 - 1991)
 - Odstupné (§ 1992)
 - Splynutí (§ 1993 - 1994)
 - Prominutí dluhu (§ 1995 - 1997)
 - Výpověď (§ 1998 - 1999)
 - Zrušení závazku soudem (§ 2000) - šněrovací smlouvy
 - Odstoupení od smlouvy (§ 2001 - 2005)
 - Následná nemožnost plnění (§ 2006 - 2008)
 - Smrt dlužníka nebo věřitele (§ 2009)

Zánik závazku dohodou

- **Dohoda** stran o rozvázání závazku dohodou
- Tzv. *dissoluce*
- **Na rozdíl** od institutu **prominutí** dluhu, kdy je zánikem pouze jednotlivá smluvní povinnost, **zaniká v případě dissoluce celý závazkový právní vztah**

- Pokud však nejde o zrušení závazku bez náhrady, ale o zrušení a nahrazení jiným závazkem, jedná se o novaci
- Projev smluvní svobody
- Účinky ex nunc
- Forma - uplatní se pravidlo v § 564

Započtení

- Způsob současného zániku alespoň dvou vzájemných pohledávek pouhým odpočtem
- Započtení plní funkci vynucovací - i bez souhlasu protistrany bude daný dluh vyrovnán, aniž je zapotřebí uplatnění u soudu
- Realizováno buď jednostranným právním jednáním nebo dohodou stran
- **Podmínky** započtení
 1. Jedná se o **vzájemné** plnění
 2. Plnění je **stejného druhu**
 - Tedy naprosto shodné parametry, včetně jakosti
 - U peněžitého plnění dokonce stejná měna
 3. Započítávající strana má právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a tedy **splatnost aktivně započítávané** pohledávky
 4. Zároveň má právo plnit svůj vlastní dluh
 - Tedy **splnitelnost pasivně započítávané** pohledávky
 - Jde tedy o okamžik splnitelnosti, ne splatnosti
- Započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí
- Nepřihlíží se k prohlášení o započtení pod podmínkou nebo s doložením času → to se týká jednostranného započtení, v případě započtení dohodou se toto pravidlo neuplatní
- **Jakou pohledávku lze započíst**
 - **Vymahatelnou** § 1987 odst. 1
 - **Splatnou** § 1982 odst. 1
 - **Určitou** § 1987 odst. 2
 - Taková, která sice existuje, ale nevíme, jaká je její výše
 - **Jistou** § 1987 odst. 2
 - Nejistá pohledávka je taková, u které není vůbec jisto, že existuje
 - U aktivní pohledávky je důležité, aby byla vymahatelná, z 99 % případů splatná, určitá a jistá
 - Požadavky na moji aktivní pohledávku, kterou já používám k započtení
 - Pohledávka musí být uplatnitelná u soudu, musí být vybavena nárokem
 - Jsou zde určité výjimky - např. pohledávka se promlčela až teprve poté, kdy se stala započítatelnou - v takovém případě se k promlčení nehledí a k použití k započtení ji mohu
 - Vyloučené jsou ale jiné naturální obligace, které jsou naturální již od svého vzniku
- **Pohledávka neurčitá a nejistá - § 1987 odst. 2**
 - Důvodová zpráva: „započtení sleduje odstranění vzájemných pohledávek zúčastněných osob, nikoli vyvolání nejasností a následných sporů“
 - Požadavek určitosti a jistoty nejlépe dokumentuje důvodová zpráva, ve které se píše, že to nemá vyvolávat nějaké následné spory, proto je třeba druhou stranu chránit před tím, aby na její úkor započítával někdo pohledávky, které si může nějakým způsobem přizpůsobovat (není jisté, jaká je jejich výše, jestli vůbec existují, mají nějaký nejistý parametr)
 - Obě kritéria neurčitosti a nejistoty se překrývají a mají jeden společný cíl - nesmí existovat žádná pochybnost o tom, že zde pohledávka je, jakou má výši, jaká je její splatnost, jaký předmět plnění, pochybnost o subjektech
 - Nesmí existovat žádná pochybnost o nějakých relevantních parametrech pohledávky
 - Obě kritéria se překrývají a doplňují
 - Pohledávky, které jsou podmíněné nějakou odkládací nebo rozvazovací podmínkou nemůžeme započítávat
 - nemůžeme také započítávat pohledávky, které vzniknou v budoucnu, nemají zjištěnou výši, nevíme, kdo je dlužníkem nebo věřitelem

- **Způsobilost k započtení**
 - K započtení jsou způsobilé pohledávky, které **lze uplatnit před soudem**
 - **Nelze** tedy k započtení použít např. **naturální obligaci, promlčené** ohledávky apod.
 - Rovněž **nelze započíst** pohledávku, která **není** dosud **splatná**
 - Výjimkou je případ, pokud došlo k odsunutí splatnosti bezúplatně na žádost dlužníka • nic však nebrání stranám dohodou o započtení započíst i tyto
- **Zákaz započtení**
 - Zakazuje se započtení proti pohledávce **výživného pro nezletilého, který není plně svéprávný**
 - Zakazuje se započtení proti pohledávce **náhradu újmy způsobené** na zdraví, **ledaže** se jedná o **vzájemnou pohledávku** na náhradu **téhož** druhu
 - Zakazuje se započtení proti pohledávce **mzdy, platu, odměny** ze smlouvy o výkonu závislé práce a **náhradě** mzdy nebo platu ve výši **přesahující** jejich **polovinu**
 - Tyto zákazy **nebrání stranám**, aby si ujednaly takové započtení dohodou (jediným omezením je **započtení proti pohledávce výživného pro nezletilého - k takovému se nebude nikdy přihlížet**)
 - Zákon rovněž dovoluje **aktivní započtení promlčené pohledávky** • ovšem jen za podmínky, že k započtení **bylo možno přistoupit již před promlčením**
 - Nabytá způsobilost k započtení se tedy promlčením neztrácí
 - **V případě pasivního** započtení **omezení není**, tu lze započíst vždy - jedná se o zcela dobrovolný postup započítavající strany, který druhou stranu naopak zvýhodňuje
 - Z jiných zákonných omezení - např. dle zákona o majetku ČR lze započíst proti pohledávce státu pouze na základě dohody
- **Započtení proti pohledávce mzdy § 1988 odst. 2**
 - Na pasivní straně je v některých situacích vyloučeno některé pohledávky použít - řeší § 1988
 - Limitace rozsahu přípustného započtení - polovina
 - Souběžně novelizován zákoník práce (§ 144a) - započtení smí být provedeno jen za podmínek stanovených v úpravě výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy podle OSŘ
 - Vždy se počítá s hrubou mzdou
 - Specialita či dvě hranice?
 - Dvě hranice, které působí nezávisle
 - Jiné pohledávky z pracovněprávních vztahů nežli ty, které jsou výslovně uvedeny, jsou započitatelné dle obecných pravidel
- **Započtení u solidarity**
 - Pokud dluží dlužník společně a nerozdílně s jinými, **může proti věřiteli započíst pohledávku svého spoludlužníka jen do výše podílu tohoto spoludlužníka** na společném dluhu
 - Dlužník věřitelů oprávněných společně a nerozdílně může **vůči jednomu ze spoluvěřitelů započíst to, co mu spoluvěřitel dluží, avšak jen do výše podílu tohoto spoluvěřitele** na společné pohledávce
 - Ten, kdo vede pro druhou stranu **účet, může započíst peněžní prostředky** na něm **uložené** na úhradu vzájemné pohledávky **vzniklé na základě smlouvy o účtu**
 - Musí se jednat o pohledávku, která má souvislost se smlouvou o **tomto konkrétním účtu**
 - Pohledávky z jiných vztahů banka započíst nemůže
 - V případě **řetězových převodů** pohledávky je dlužník oprávněn použít k započtení **pouze** pohledávku, kterou měl v době převodu vůči **prvnímu** věřiteli a pohledávku, kterou má vůči **poslednímu** věřiteli
 - Příklad - dva solidárně zavázaní dlužníci dluží 100 tis. Kč (jejich vnitřní podíly jsou stejné) a dlužník A má vůči jejich společnému věřiteli pohledávku ve výši 70 tis. Kč
 - Dlužník B může použít tu pohledávku, jednostranně ji započíst až do výše toho podílu spoludlužníka A
 - Spoludlužník má lepší postavení než příp. ručitel, který takto cizí pohledávku započítávat nemůže

Odstupné

- V podstatě jde o zpoplatněné právo odstoupit, vyplatit se ze smlouvy = právo zaplatit určitý obnos, a tím závazek zrušit

- Ujednají-li si strany, že jedna z nich může zrušit závazek zaplacením **odstupného**, závazek se **ruší zaplacením obdobně jako při odstoupení od smlouvy**
- Za sjednání odstupného se považuje i **závdavek se současným sjednáním práva odstoupit**
- Lze sjednat i **nepeněžitě** odstupné
- Odstupné má některé styčné plochy s tzv. **nepravou smluvní pokutou** (tj. smluvní pokutou, jejímž zaplacením utvrzená povinnost zaniká, **zaplacení má tedy zprošťující účinky**)
 - → Dlužník právo odstoupit zaplacením odstupného může nebo nemusí využít
 - → U remisorní smluvní pokuty je to vždy navázáno na porušení smlouvy a povinnost zaplatit smluvní pokutu → nejedná se však o smluvní pokutu *stricto sensu*, neposuzuje se tedy podle ustanovení občanského zákoníku o smluvní pokutě, **jedná se o inominátní smlouvu**

Splynutí

- Tzv. *konsolidace, konfuse*
- Spadá do skupiny zániku závazků pro odpadnutí subjektu
- Splyne-li jakýmkoli způsobem právo s povinností v jedné osobě, zaniknou právo i povinnost, nestanoví-li zákon jinak
- Splyne-li právo věřitele s povinností toho, kdo závazek zajišťuje, nezaniká tím hlavní dluh → k zániku však dojde u závazku ručitele
- Věřitel se stane v daném závazkovém vztahu zároveň dlužníkem, tedy oprávněný a povinný jsou jedna a tatáž osoba
- Ke splynutí může docházet typicky
 - Univerzální sukcesí - u FO děděním, u PO fúzí či jiným typem přeměny
 - Singulární sukcesí - např. nájemce bytu se stane jeho vlastníkem
- Splynutím práva věřitele a povinnosti jednoho z dlužníků zavázaných společně a nerozdílně zaniká dluh do výše odpovídající podílu tohoto spoludlužníka
- Splynutím povinnosti dlužníka a práva jednoho z věřitelů oprávněných společně a nerozdílně zaniká pohledávka do výše odpovídající podílu tohoto spoluvěřitele

Prominutí dluhu

- Jedná se o určitý **podtyp** spadající do **obecnější** skupiny zániku závazků dohodou v širším smyslu
- **Nejde nutně o zrušení celého** závazku, ale pouze o zrušení dluhu jedné ze stran
 - **Celý** závazkový vztah **bude prominutím dluhu zanikat** jedině v případě, že **právě** na daném **dluhu celý** takový závazkový **vztah spočívá**, případně že po **zániku ostatních** součástí závazku **zbývá** předmětný **dluh** v daném vztahu **jako jediný**
- Oproti předchozí úpravě zákon hovoří pouze o prominutí dluhu a nikoliv též o vzdání se práva (obojí je totéž)
- **Prominutí dluhu** je sice **dohodou**, nicméně **fakticky** postačí jednoduché a neformální **jednostranné** právní jednání
 - Zákon totiž konstruuje **domněnku souhlasu dlužníka**
 - Pro tento případ se tak zavádí **výjimečně** pravidlo, že **mlčení znamená souhlas**
 - Dlužník však může tuto domněnku souhlasu vyvrátit dvojím způsobem
 - Výslovně **projeví nesouhlas**
 - **Přistoupí k plnění dluhu**
- Obecně může být prominutí **výslovné**, ale rovněž i **konkludentní**
 - **Konkludentní**, např. § 1995 odst. 2 - prominutí **vydáním kvitance** či **dlužního** úpisu bez toho, aby dlužník splnil
 - Vždy však **musí** jít o **vědomý úkon** věřitele, pokud vydá dlužníku kvitanci např. omylem, nejedná se o prominutí dluhu
- Pokud věřitel **promine** dluh jednomu z **dlužníků** zavázaných **společně a nerozdílně**, má prominutí dluhu účinky vůči ostatním spoludlužníkům v **rozsahu podílu** tohoto spoludlužníka na celkové výši dluhu
- **Promine-li** věřitel povinnost tomu, kdo dluh **zajišťuje**, nemá prominutí **účinky** vůči **hlavnímu** dluhu
 - Pokud však propustí jednoho ze spoluručitelů, zůstávají ostatním spoluručitelům zachovány námitky, které mohl uplatnit spoluručitel, jehož povinnost byla prominuta

Výpověď závazku

- Oproti odstoupení je zde zánik závazku vždy s účinky *ex nunc*, tedy do budoucna
- Závazek lze **vypovědět**, ujedná-li si to strany nebo stanoví-li tak zákon
- Výpověď patří mezi **jednostranné způsoby ukončení** závazku
 - → Primárně jde o přirozenou možnost **vyvázat** se ze závazku s **trvajícím** či **opakovaným** plněním, zejména závazku na dobu neurčitou
 - → **Může** přitom ale jít o **sankční mechanismus** reagující na **porušení** smlouvy druhou stranou
- Určujícím se především zánik závazku s účinky *ex nunc*, **nejde o zrušení od samého počátku**, jako u odstoupení od smlouvy
- Závazek je výpovědí **ukončen** vždy **jednostranným** právním **jednáním** → v tomto ohledu jde v určité míře o prolomení zásady *pacta sunt servanda*
- Pokud je závazek vypovězen, **zaniká uplynutím** výpovědní **lhůty** → lze-li však závazek vypovědět **bez** výpovědní **lhůty**, zaniká **účinností výpovědi**

Ukončení tzv. šňěrovacích smluv - § 2000

- Právo domáhat se zrušení závazku soudem (*ex nunc*)
- Týká se dlouhodobých smluv na dobu určitou
- Byla-li smlouva bez vážného důvodu uzavřena na dobu určitou tak, že
 - Zavazuje **člověka na dobu jeho života** anebo
 - Zavazuje **kohokoli na dobu delší než deset let**
- Lze se **po uplynutí 10 let** od vzniku závazku **domáhat jeho zrušení**
- **Vzdá-li se strana předem práva domáhat se zrušení závazku, nepřihlíží se k tomu**
 - To **neplatí**, je-li **zavázanou** stranou právnická osoba
- Soud rovněž závazek zruší, pokud se **okolnosti**, z nichž **strany** zřejmě **vycházely** při vzniku závazku, změnily do té **míry**, že na **zavázané straně nelze rozumně požadovat**, aby byla smlouvou dále vázána
- Problém vztahující se k dlouhodobosti závazku - buď chybí dostatečný vážný důvod pro to, abychom zde měli třeba 30ti letý závazek, anebo došlo ke změně okolností
 - Pozor na § 1765
 - Praktická konkurence těchto ustanovení je o tom, že dokud neuplyne těch 10 let, tak můžeme postupovat podle § 1765, jestliže došlo k tomu, že jde zde nějaká změna okolností a samozřejmě také hrubý nepoměr
 - Jakmile však uplyne 10 let, tak můžeme jít cestou § 2000 a požádat soud, aby pro prostou změnu okolností, bez toho, aniž by zde byl hrubý nepoměr, závazek zrušil
- Vždy musí uplynout 10 let od vzniku závazku (i pro možnost uplatnit důvod spočívající ve změně okolností)

Odstoupení od smlouvy

- **Odstoupení od smlouvy a jeho účinky**
 - Pouze z důvodů uvedených v zákoně nebo sjednaných ve smlouvě
 - Jednostranné, bezúplatné, adresované právní jednání
 - Zpravidla nastává zrušení závazku zpravidla od počátku podle § 2004
 - Má to dalekosáhlejší následky než jen výpověď - ta musí být vždy do budoucna, kdežto u odstoupení odpadá právní důvod plnění, strany si musí vypořádat vše, co zde existovalo podle pravidel o bezdůvodném obohacení
 - Úprava je dispozitivní, strany si mohou sjednat, že se bude odstupovat *ex nunc*
 - Nedochozí k zániku všech součástí obsahu závazku => rozsah stanoví § 2005 => která práva a povinnosti přetrvávají
 - Nároky, které vznikly z nějakých sankčních nebo kompenzačních mechanismů - např. právo na smluvní pokutu, úrok z prodlení, právo na náhradu škody, která vznikla z porušení smluvní povinnosti, zajištění, ručení, bíanco směnky, práva a povinnosti u kterých si to strany výslovně sjednaly, práva i povinnosti z ujednání, která mají nějakým způsobem zavazovat i po odstoupení od smlouvy, povinnost mlčenlivosti, rozhodčí doložka

- To, co dospělo do odstoupení, tak pokračuje dál
 - Odstoupením nesmí být dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře
- **Důvody pro odstoupení od smlouvy**
 - Následné sankční odstoupení
 - Podstatné či nepodstatné porušení smlouvy prodlením (§ 1977-1978)
 - Podstatné porušení smlouvy jiným způsobem (§ 2002)
 - V rámci uplatnění nároků z vadného plnění (např. § 1923, § 2106)
 - Marné uplynutí dodatečné lhůty ke splnění (§ 1912 odst. 2)
 - Způsobená dílčí nemožnost plnění (§ 1927 odst. 2)
 - Zvláštní případy u jednotlivých smluvních typů
 - Preventivní předběžné odstoupení
 - Z chování druhé strany nepochybně vyplývá, že poruší smlouvu podstatným způsobem a nedá přiměřenou jistotu (§ 2002 odst. 2)
 - Marné uplynutí lhůty pro zajištění plnění při odepření vzájemného plnění (§ 1912 odst. 2)
 - Vedl-li by postup zhotovitele nepochybně k podstatnému porušení smlouvy (§ 2593)
 - Všechny tyto důvody mohou být nějakým způsobem smluvně modifikovány, strany si mohou sjednat jakékoliv důvody pro odstoupení od smlouvy, platí zde pouze obecné korektivy, jako jsou dobré mravy, veřejný pořádek atd.
 - Je možné si upravit také proces odstoupení od smlouvy, např. že musí předem dojít třeba nějaká upomínka nebo dvě upomínky
- **Podstatné a nepodstatné porušení smlouvy**
 - Je důležité rozlišovat, protože s těmito kategoriemi pak OZ spojuje různé následky, relevanci může mít podstatné a nepodstatné porušení s ohledem na různá smluvní ujednání, kdy můžeme ve smlouvě smluvní pokutu nebo ztrátu nějakých práv vázat na podstatné porušení nebo opakované méně podstatné porušení
 - Kdy jde o podstatné porušení? => § 2002 odst. 1
 - Vždycky pro posuzování rozhoduje okamžik uzavření smlouvy - objektivizované posouzení subjektivního zájmu, očekávání druhé strany
 - Porušení, o kterém říkáme, že je podstatné, tak svou závažností implikuje téměř jistotu (hypotetickou), že ta strana, která by tím byla postižena, by odmítla vůbec tu smlouvu uzavřít, pokud by něco takového věděla už předtím
 - Rozhoduje tedy význam povinnosti - že se nenaplní hlavní účel toho závazku, nedodrží se hlavní parametry plnění
 - Právní úprava je dispozitivní
- **Odstoupení při podstatném porušení**
 - Odstoupit od smlouvy můžeme pouze při podstatném porušení smlouvy
 - Podstatné porušení smlouvy jiným způsobem než je prodlení (§ 2002 odst. 1)
 - Odstoupit můžeme jen při podstatném porušení smlouvy
 - Musí zase dojít k oznámení bez zbytečného odkladu
 - Odstoupení při opakovaném podstatném porušení smlouvy (§ 2003 odst. 2)
 - Pravidlo o samostatnosti posuzování jednotlivých případů porušení smlouvy
 - To, že oprávněný nevyužije svého práva odstoupit z určitého důvodu, tak mu nebrání odstoupit od smlouvy později, pokud se ten obdobný důvod vyskytne znovu, příp. se vyskytne důvod jiný
 - Předběžné sankční odstoupení (§ 2002 odst. 2)
 - Porušení teprve hrozí
 - Reakce na vznik nějaké situace očekávatelného, podstatného porušení ve spojení s tím, že není poskytnutá dostatečná jistota
 - Je zde požadována 100% jistota, že k porušení dojde, že už je třeba fyzicky nemožné, aby byl dodržen časový harmonogram, nebo technické parametry

Následná nemožnost

- Pokud se dluh **po vzniku** závazku stane **nesplnitelným**, zaniká závazek pro nemožnost plnění
- Plnění však není nemožné, lze-li dluh splnit
 - a) Za **ztížených** podmínek
 - b) S **většími** náklady
 - c) S **pomocí jiné osoby**
 - d) Až **po určené době**
- Jde o jedno z ustanovení zákona, kde je **reagováno** na **závažné změny okolností** v průběhu trvání závazku → zatímco v **případě ostatních** situací jde pouze o **ztížení, komplikaci** či **přechodnou překážku** plnění (viz § 1764), v případě **následné** nemožnosti se jedná o **naprostou nesplnitelnost** dluhu
- Spadají sem případy, kdy požadovaný **výkon není možno** vůbec fyzicky **uskutečnit**, a to absolutně, ale i situace, kdy je možnost fyzického uskutečnění jen ryze teoretická, nicméně žádná rozumná osoba by takovou možnost nepovažovala za skutečně reálnou → tedy pokud je určitý výkon teoreticky fyzikálně představitelný, prakticky proveditelný, ale vyžaduje vynaložení prostředků, jejichž rozsah je zcela mimo jakoukoliv reálně myslitelnou úvahu
- Pokud se má jednat o důvod nemožnosti plnění, **nemůže jít** jen o **dočasnou** překážku, ale o překážku trvalou
- **Důsledkem následné nesplnitelnosti** dluhu je zánik příslušné **části závazku**
 - **Případně celého** závazku, **je-li zbytek** práv a povinností samostatně **neudržitelný**, a to již k okamžiku, kdy nastala skutečnost, která nesplnitelnost způsobila
- V rámci maximální ochrany platnosti závazku by měla tedy zaniknout jen ta část, která je nemožností dotčena
- **Výjimku** tvoří situace, kdy
 - a) **Z povahy** závazku, nebo
 - b) **Z účelu smlouvy**, který byl stranám při uzavření smlouvy znám
- Plyne, že **samotné přetrvání** zbytku závazku je z pohledu věřitele racionálně neobhajitelné, neboť pro něj nemá význam dlužník je povinen oznámit věřiteli následnou nemožnost plnění bez zbytečného odkladu poté, co se o tom **dozvěděl** nebo **dozvědět musel**
 - → Pokud tak neučiní, **nahradí věřiteli škodu** vzniklou tím, že nebyl včas vyrozumět
 - → Co se týče formy oznámení, zákon nestanoví žádné požadavky

Smrt dlužníka nebo věřitele

- Odpadne-li alespoň jedna ze stran, aniž by byla současně nahrazena jinou, nemůže závazek nadále pojmově existovat (stejně jako u splnutí)
- Smrt dlužníka nebo věřitele zásadně zánik závazku nezpůsobuje - práva a povinnosti přecházejí na právní nástupce
- Výjimka - závazky vázané výhradně na určitou osobu → dlužníka (odstavec 1), anebo věřitele (odstavec 2)
 - Je vyloučeno, aby plnění provedl někdo jiný, stejně tak u věřitele
- Smrt dlužníka → plnění mělo být provedeno osobně dlužníkem
- Smrt věřitele → plnění, které je vázáno na osobu věřitele

12. Zajištění dluhu

- Funkce zajišťovacích prostředků
 - **Motivační** - mají motivovat dlužníka, aby splnil s tím, že se jinak bude daný prostředek realizovat
 - **Zajišťovací** - zlepšují postavení věřitele při realizaci plnění dlužníka
 - **Uhrazovací** - vytváří podpůrný zdroj uspokojení pohledávky pro případ, že hlavní dluh nebude řádně nebo včas splněn
 - **Sankční** - vyvolává nepříznivé následky pro dlužníka v případě porušení smluvní povinnosti
- Zajištění můžeme dělit na osobní (např. ručení, zajištění poskytuje konkrétní osoba) a věcné (zajišťuje se konkrétní majetkovou hodnotou, např. zástava), zajištění poskytnuté dlužníkem nebo zajištění poskytnuté třetí osobou
- Zajišťovací prostředky jsou většinou akcesorické (ne vždy, např. se připouští vznik zástavního práva k zajištění pohledávek vzniklých v budoucnu) a subsidiárního charakteru
- Vzniká na základě právní skutečnosti stejné jako pro vznik závazků (např. smlouva, jednostranně apod.)
- Známe
 - Zástavní a zadržovací právo
 - Ručení
 - Finanční záruka
 - Zajišťovací převod práva
 - Dohoda o srážkách ze mzdy
 - Případně závdavek - ten není zařazen v pasáži o zajištění, přesto má charakter zajišťovacího prostředku
 - Mimo OZ např. finanční zajištění nebo směnečné rukojemství

Obecná ustanovení

- § 2010 odst. 1: „*Dluh lze **zajistit**, zaváže-li se třetí osoba věřiteli nebo ve prospěch věřitele za dlužníkovu plnění, anebo dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele majetkovou jistotu, že dlužník svůj dluh splní. **Utvrdit** lze dluh ujednáním smluvní pokuty nebo uznáním dluhu.*“ = **rozlišení zajištění a utvrzení**
- **Jistota**
 - Tato ustanovení se vztahují na veškeré zajišťovací prostředky
 - = osobní (ručení, finanční záruka) nebo majetkové zajištění (zástava, zajišťovací převod práva)
 - Možno ji dát věřiteli nebo třetí osobě ve věřitelův prospěch
 - Spravuje-li jistotu ve prospěch věřitele jiná osoba, může tato osoba uplatnit proti dlužníku nebo poskytovateli jistoty stejná práva a plní vůči nim stejné povinnosti jako věřitel
 - Věřitel sdělí tomu, kdo dal jistotu, na jeho žádost kdykoli a bez zbytečného odkladu, jaká je výše zajištěného dluhu
 - Ztratí-li jistota na ceně tak, že se zajištění stane nedostatečným, má věřitel právo žádat od dlužníka, aby zajištění bez zbytečného odkladu přiměřeně doplnil; pokud to dlužník neučiní, stane se splatnou ta část pohledávky, která není zajištěna
 - Jistota **zajišťuje úroky** z peněžitého dluhu nejvýše **do výše zákonné úrokové sazby**; to neplatí, **byl-li ten, kdo jistotu dává** (ručitel, zástavce,...), **seznámen před poskytnutím jistoty, jaké úroky věřitel a dlužník ujednali**
 - Je-li zajištěn dluh již úročený, jsou zajištěny i úroky, které dosud nepřirostly
 - Nikdo není povinen přijmout věc jako jistotu do částky vyšší, **než kolik činí dvě třetiny obvyklé ceny**
 - **Domněnka dostatečné jistoty**
 - Má se za to, že stavební pozemek nebo nemovitá věc sloužící podnikatelským účelům jsou dostatečnou jistotou do poloviny obvyklé ceny. Má se za to, že právo stavby je dostatečnou jistotou do výše poloviny obvyklé ceny, pokud úplata ujednaná jako stavební plat bude splacena nejpozději pět let před zánikem práva stavby
 - Má se za to, že cenný papír zajišťující bezpečný výnos je **dostatečnou jistotou** do tří čtvrtin obvyklé ceny.
 - Vklady v bankách nebo spořitelních a úvěrních družstvech jsou **způsobilou jistotou** do výše pojištění

- **Základní pravidla pro poskytování jistoty:**
 - *Kdo má povinnost poskytnout jistotu, má ji splnit primárně zřízením **zástavního práva***
 - *Pokud to nelze, dá osoba jistotu **způsobilým ručitelem***
 - Má se za to, že způsobilým ručitelem je osoba, která může být žalována v tuzemsku a která má vhodný majetek
- Občanský zákoník na řadě míst stanovuje povinnost poskytnout jistotu (např. § 206 dostatečná jistota, § 1004 přiměřená jistota) → tato základní pravidla tedy budou platit primárně pro tyto případy, ne kdy se jistota poskytuje dobrovolně
- **Splnění zajištěného dluhu (§ 1937)**
 - Osoba, která poskytla jistotu, může dluh splnit i bez souhlasu dlužníka, splněním dluhu poté tato osoba vstupuje do práv věřitele
 - *Souhlasu dlužníka není třeba, pokud třetí osoba plní věřiteli jeho dluh proto, že za dluh ručí nebo závazek jinak zajišťuje.*
 - *Pohledávka věřitele na ni přechází včetně příslušenství, zajištění a dalších práv s pohledávkou spojených.* = dochází k zákonné cesi
 - *Věřitel vydá tomu, kdo za dlužníka plnil, potřebné doklady o pohledávce a sdělí mu vše, co je k uplatnění pohledávky zapotřebí.*
- **Pořadí uspokojení z jistoty - § 2016 NOZ**
 - Pořadí uspokojovaných subjektů:
 1. Věřitelé zajištění **věcným právem zapsaným ve veřejném seznamu nebo rejstříku zástav**
 2. Věřitelé zajištění **věcným právem nezapsaným ve veřejném seznamu nebo v rejstříku zástav** (např. zástavní právo ze zákona)
 3. Věřitelé zajištění **závazkovým právem**
 - Pokud je více věřitelů v rámci 1 skupiny, bude se zkoumat časová priorita
 - Zvláštní úprava u zástavního práva (na jedné jistotě více zástavních práv) - § 1371
 - § 1398 - priorita zadržovacího práva - věřiteli, který zajistil svou pohledávku zadržovacím právem, náleží z výtěžku zpeněžení zadržené věci přednostní uspokojení před jiným věřitelem, a to i věřitelem zástavním

Ručení

- § 2018: „Kdo věřiteli prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník věřiteli svůj dluh nesplní, stává se dlužníkovým ručitelem.“
- Ručitelské prohlášení vyžaduje **písemnou formu**
- Jedná se o jakousi dohodu, jelikož nepřijme-li věřitel ručitele, nemůže po něm nic žádat
- Pro ručení je typická **akcesorita**
 - Aby mohlo vzniknout, musí existovat platný dluh
 - Výjimky
 - Ručení lze poskytnout i pro dluhy budoucí nebo podmíněné, jakož i za soubor dluhů určitého druhu vznikajících dlužníku v určité době nebo soubor různých dluhů z téhož právního důvodu
 - Platnosti ručení nebrání, je-li závazek dlužníka neplatný pro nedostatek jeho způsobilosti zavazovat se k povinnostem, pokud o tom ručitel při převzetí ručitelského závazku věděl nebo vědět musel
 - Např. nesvéprávnost
 - Zanikne-li zajištěný dluh, dochází k zániku ručení
 - Výjimky
 - Je-li ručením zajištěna pouze část dluhu, nesnižuje se rozsah ručení částečným plněním, zůstává-li dluh nesplněn ve výši, v jaké je zajištěn ručením
 - Ručení nezaniká, pokud dluh zanikl pro nemožnost plnění dlužníka, a ručitel jej splnit může
 - Ručení nezaniká pro zánik právnické osoby (i bez právního nástupce), která je dlužníkem

- **Subsidiarita ručení**
 - Věřitel má právo požadovat splnění na ručiteli, až nesplnil-li dlužník v přiměřené lhůtě dluh, ač jej k tomu věřitel **v písemné formě vyzval**.
 - Výjimky, kdy není výzvy zapotřebí
 - Nemůže-li ji věřitel uskutečnit - zánik dlužníka PO, nevím kde je apod.
 - Je-li nepochybné, že dlužník dluh nesplní
 - Bylo-li ručení ujednáno na určitou dobu, je právo věřitele zachováno i v případě, že věřitel v této době ručitele k plnění vyzval
- **Námitky**
 - Ručitel může vůči věřiteli uplatnit všechny námitky, které má proti věřiteli dlužník. (měl by upozornit dlužníka)
 - např. námitka nesplnění dluhu, námitka promlčení, námitka započtení
 - Uplatní-li ručitel námitky, které mu sdělil dlužník, nahradí dlužník ručiteli náklady, které mu vznikly, byly-li námitky neúspěšné
 - Uspokojí-li ručitel věřitele bez vědomí dlužníka, může dlužník uplatnit vůči ručiteli všechny námitky, které byl oprávněn uplatnit vůči věřiteli, kdyby na něm věřitel splnění vymáhal
 - Dlužník však nemůže vůči ručiteli uplatnit námitky, na které dlužník ručitele neupozornil bez zbytečného odkladu poté, co mu ručitel oznámil, že věřitel uplatnil právo z ručení
 - Ručitel může plnění **odepřít**, pokud věřitel zavinil, že pohledávka nemůže být uspokojena dlužníkem
- Omezené účinky **uznání dluhu** - uznání dluhu dlužníkem je účinné vůči ručiteli, vysloví-li s tím ručitel souhlas
- Právo věřitele vůči ručiteli se nepromlčí před promlčením práva vůči dlužníkovi
- Zaručí-li se za týž dluh více ručitelů, ručí každý z nich věřiteli za dluh celý. Ručitel má vůči ostatním ručitelům stejná práva jako spoludlužník

Finanční záruka

- § 2029: „*Finanční záruka vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině. Je-li výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelna a úvěrní družstvo, jedná se o bankovní záruku.*“
- Záruční listina vyžaduje **písemnou formu**
- Jde o **jednostranné právní jednání** - nevyžaduje se akceptace finanční záruky
 - Nemusí být adresována konkrétními věřiteli - může být vystavena ve prospěch budoucího věřitele konkrétnímu dlužníkovi, který finanční záruku následně věřiteli předá
- **Nedává se zadarmo** - subjekt, který ji poskytuje, si ji nechá zaplatit
- Výstavce ručí za splnění zajištěného dluhu do výše a za podmínek uvedených v záruční listině. Výstavce může vůči věřiteli uplatnit **pouze námitky, jejichž uplatnění záruční listina připouští**
- **Rozlišujeme**
 - **Podmíněná záruka** - plnění z finanční záruky je spojeno s předložením určitých dokladů (např. znalecký posudek týkající se vad nemovitosti,...) x **nepodmíněná záruka**
 - **Potvrzená záruka** - § 2031
 - Potvrdí-li finanční záruku jiný výstavce, může věřitel uplatnit právo z finanční záruky vůči kterémukoli z těchto výstavců
 - Výstavce, který potvrdil finanční záruku a na tomto základě plnil, má právo na náhradu vůči výstavci, který jej o potvrzení finanční záruky požádal.
 - Např. pokud záruku vystaví banka v jednom státě a plnění pak poskytne banka v jiném státě
 - **Záruka na žádost jiného výstavce** - § 2032
 - Poskytl-li výstavce finanční záruku na žádost jiného výstavce, má výstavce, který záruku poskytl, vůči žádajícímu výstavci právo na náhradu, pokud z poskytnuté záruky plnil a dodržel podmínky určené v žádosti
 - **Oznámená záruka** - § 2033

- Oznámi-li výstavce další osobě, že jiný výstavce poskytl finanční záruku, nevznikne z toho oznamujícímu výstavci povinnost z finanční záruky; způsobí-li však nesprávným oznámením škodu, nahradí ji
- Výstavce ručí za splnění zajištěného dluhu do výše a za podmínek uvedených v záruční listině
- Výstavce může vůči věřiteli uplatnit **pouze námitky, jejichž uplatnění záruční listina připouští**
- Zajišťuje-li finanční záruka splnění dluhu, nemá částečné plnění dluhu účinek na rozsah finanční záruky, pokud je výše nesplněného dluhu alespoň stejná jako výše částky, na kterou zní záruční listina
- Jsou-li podmínky uvedené v záruční listině splněny, splní výstavce povinnost z finanční záruky, pokud jej k tomu věřitel vyzve v písemné formě
 - Podmiňuje-li záruční listina plnění výstavce předložením určitého dokumentu, musí být předložen při výzvě nebo bez zbytečného odkladu po ní, avšak vždy za trvání finanční záruky
- právo na plnění ze záruky je postupitelné X právo uplatnit záruku lze postoupit, jen připouští-li záruční listina
- Finanční záruku lze omezit na určitou dobu. Neuplatní-li věřitel vůči výstavci své právo v době určené záruční listinou, finanční záruka zanikne
- Dlužník nahradí výstavci to, co plnil podle záruční listiny vystavené v souladu s uzavřenou smlouvou
 - Uzavřela-li s výstavcem smlouvu o poskytnutí finanční záruky třetí osoba, nahradí tato osoba výstavci, co plnila podle záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou

Zajišťovací převod práva

- § 2040: „Smlouvou o zajišťovacím převodu práva zajišťuje dlužník nebo třetí osoba dluh tím, že věřiteli dočasně převede své právo.“ (dlužník nebo třetí osoba převede do vlastnictví věřitele zpravidla nějakou věc)
 - Jedná se o převod s rozvazovací podmínkou, že dluh bude splněn (po splnění se tedy automaticky obnoví vlastnické právo osoby, která zajištění poskytla) - je to ale možno sjednat jinak
 - Zákon pro smlouvu nevyžaduje zvláštní formu (požadavek písemné formy smluv o převodu nemovité věci tím není dotčen)
- **Zápis do veřejného seznamu (KN)**
 - Týká-li se zajišťovací převod práva věci zapsané ve veřejném seznamu, vzniká zajištění zápisem do tohoto seznamu; do veřejného seznamu se запиše i dočasná povaha zajišťovacího převodu práva.
- Je-li k zajištění převedeno vlastnické právo a byla-li věc věřiteli předána, je věřitel oprávněn mít ji u sebe po celou dobu trvání zajišťovacího převodu práva a je povinen vykonávat prostou správu věci. Má-li věc ve své moci ten, kdo věřiteli převodem práva jistotu zřídil, vykonává on prostou správu věci.
- Když se dlužník dostane do **prodlení**, tedy zajištěný dluh není splněn, tak se převod stává nepodmíněným = věc propadne trvale věřiteli
 - Dlužník musí předat věřiteli věc, co je nutné k plnému výkonu převedeného práva
 - Převyšuje-li obvyklá cena jistoty zřejmě výši zajištěného dluhu, vyplatí věřitel osobě, která jistotu poskytla, částku odpovídající rozdílu
 - Přitom si může započíst náklady, které v souvislosti s výkonem zajišťovacího převodu práva účelně vynaložil
 - Pokud smlouva o zajišťovacím převodu práva neobsahuje údaj o výši dluhu a hodnověrné ocenění práva převedeného k zajištění, je na věřiteli, aby dokázal, že obvyklá cena jistoty výši zajištěného dluhu zřejmě převyšuje
- Pomine-li důvod trvání zajišťovacího převodu práva, umožní věřitel osobě, která zajištění poskytla, výkon práva v předešlém rozsahu. Zároveň jí vydá vše, co z převedeného práva získal nebo co k němu přibylo, proti náhradě nákladů, které v souvislosti s výkonem zajišťovacího převodu práva účelně vynaložil.

Srážky ze mzdy

- Dluh lze zajistit dohodou věřitele a dlužníka o srážkách ze mzdy nebo platu, z odměny ze smlouvy o výkonu závislé práce zakládající mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem obdobný závazek nebo z náhrady mzdy nebo platu **ve výši nepřesahující jejich polovinu**
 - Nejde-li o tyto srážky k uspokojení práva zaměstnavatele (= nejsou-li zajištěny pohledávky zaměstnavatele), je třeba k uzavření dohody **předchozího souhlasu zaměstnavatele**

- Proti plátcí mzdy nebo platu nabývá věřitel práva na výplatu srážek okamžikem, kdy byla plátcí dohoda předložena
- Náklady spojené s placením srážek nese **plátce mzdy nebo platu**
 - Má-li však plátce mzdy nebo platu plnit současně podle **několika dohod** o srážkách ze mzdy nebo platu, jdou náklady s placením srážek podle druhé a další dohody **k tíži dlužníka**
 - Právní úprava se vztahuje i na jiné příjmy, s nimiž se při výkonu rozhodnutí nakládá jako se mzdou nebo platem.

13. Utvrzení dluhu

- §§ 2048 - 2053
- Dluh lze utvrdit ujednáním smluvní pokuty nebo uznáním dluhu
 - Nedávají věřiteli náhradní možnosti uspokojení pro případ, že dluh nesplní dlužník - poskytují mu však jiné výhody

Smluvní pokuta

- Smluvní pokuta zakládá povinnost dlužníka pro případ, že řádně a včas nesplní smluvně stanovenou povinnost, například povinnost dodat určité zboží, zaplatit smluvní plnění apod.
- Má povahu vedlejšího (akcesorického závazku), je závislá na existenci utvrzujícího dluhu
- Lze ji určit konkrétní částkou, procentní sazbou, pevnou částkou za časovou jednotku atd., **nesmí být ale neurčitá**
- **Není příslušenstvím utvrzeného dluhu**
 - Musí se žalovat samostatně, nelze ji žalovat do budoucna
 - Ale právo na zaplacení smluvní pokuty přechází s pohledávkou jako práva a povinnost s pohledávkou související
- Je právně nezávislá na institutu úroku z prodlení (lze žalovat vedle sebe)
- Je **výslovně připuštěna existence tzv. nepeněžitě smluvní pokuty**
- Dohoda o smluvní pokutě nemusí být uzavřena písemně
- Smluvní povinnost nemusí být porušena zaviněně (lze to ale sjednat jinak, např. že je zapotřebí pouze úmyslné zavinění)
- Není rozhodující, jak smluvní strany ujednání o smluvní pokutě označí (např. „sankce“ nebo „penále“).
- Věřitel má vždy právo na smluvní pokutu alespoň ve výši vzniklé škody
- Smluvní strany mohou dokonce ujednat smluvní pokutu pro případ porušení zákonné povinnosti
 - V takovém případě je však nutné, aby takovou zákonnou povinnost vzali do smluvního ujednání
- **V některých případech zákonodárce sjednání smluvní pokuty výslovně nepřipouští**
 - Například § 2239 o nájmu bytu, který stanoví, že se nepřihlíží k ujednání ukládajícímu nájemci povinnost zaplatit pronajímateli smluvní pokutu
- Smluvní pokutu lze požadovat bez ohledu na to, jaká škoda byla ve skutečnosti způsobena x je-li ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje (to je ale dispozitivní)
- **Zaplacení smluvní pokuty nezbavuje dlužníka povinnosti splnit dluh smluvní pokutou utvrzený**
 - Ale je možné sjednat tzv. **nepravou smluvní pokutu**, kdy zaplacením smluvní pokuty utvrzená smluvní povinnost zanikne
- Zákon nestanoví, kdy je smluvní pokuta splatná. Uplatní se proto obecná pravidla pro splatnost dluhu (§ 1958)
- **Moderace soudem**
 - **Nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu** může soud na návrh dlužníka snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti až do výše škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením té povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. K náhradě škody, vznikne-li na ni později právo, je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty.
 - Posouzení nepřiměřenosti smluvní pokuty vždy závisí na okolnostech konkrétního případu a je věci volného uvážení soudu (Nejvyšší soud hovoří o maximální smluvní pokutě ve výši 0,5 % z dlužné částky denně, ale už rozhodl i odlišně, nebude to tak vždy)
 - Rozhodnutím soudu o snížení smluvní pokuty povinnost dlužníka v určeném rozsahu plnit smluvní pokutu zaniká; jedná se o konstitutivní soudní rozhodnutí.
- **Ustanovení o smluvní pokutě se použijí i na pokutu stanovenou pro porušení smluvní povinnosti právním předpisem (penále)**

- Jednostranné adresované právní jednání
- **Náležitosti uznání dluhu**
 - *Uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.*
 - Písemná forma
 - Výše dluhu
 - Důvod dluhu
- Lze uznat existentní a platné dluhy, i nepeněžitě, nesplatné, promlčené, již dříve uznané dluhy
- **Hmotněprávní následky**
 - **Uznání vede k přerušení běhu promlčecí lhůty**
 - Uznal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let **ode dne, kdy k uznání dluhu došlo**
 - Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let **od posledního dne určené doby**
 - Byl-li dluh uznán, neplatí desetiletá promlčecí lhůta pro úroky a pro ta opětuující se plnění, které dospěly po uznání dluhu
- **Procesněprávní následky**
 - Vyvratitelná domněnka, že dluh v uznané výši v době uznání trvá
 - Prakticky se projevuje v **obrácení důkazního břemene**
 - Věřitel může jako důkaz navrhnout uznání dluhu a bude na dlužníkovi, aby prokázal, že dluh neexistuje
- Uznání dluhu není totéž co **uznání nároku** (uznání nároku vede v procesních předpisech k vydání rozsudku pro uznání)
- **Účinky uznání dluhu v případech, kdy uzná jeden dlužník z více dlužníků**
 - Jednotliví dlužníci se vůči věřiteli tváří jako samostatní, i když jde o solidární dlužníky (uznáním dluhu jedním ze solidárních dlužníků nelze dovozovat účinky ve vztahu k ostatním viz § 1872 odst. 2)
 - Uznání dluhu má účinky pouze ve vztahu k jednomu z manželů a ten druhý nemá možnost namítat relativní neplatnost takového uznání
- **Konkludentní uznání dluhu**
 - Uznání dluhu nemusí mít vždy písemnou formu
 - **Placení úroků**
 - *Placení úroků se považuje za uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí.*
 - **Částečné plnění**
 - *Plní-li dlužník dluh zčásti, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.*
 - **Vyloučeno konkludentně uznat u již promlčeného dluhu**
 - Tam je to možné pouze písemným prohlášením

14. Darování

- Institut darování zahrnuje dva různé závazky:
 - **Darování ruční** - dárce bezplatně převádí VP k věci obdarovanému a obdarovaný dar přijímá
 - **Darovací slib** - dárce se zavazuje obdarovanému věc bezplatně převést do vlastnictví a obdarovaný nabídku nebo dar přijímá
- Při ručním darování přechází VP přímo smlouvou (§ 1099)
 - S výjimkami týkajícími se věcí zapsaných do veřejného seznamu, věcí druhově určených (§ 1101) a cenných papírů (§ 1103)
- Nedojde-li k odevzdání věci zároveň s projevem vůle darovat a přijmout dar, je dárce zavázán k předání daru; není však povinen platit úrok z prodlení
- V případě darovacího slibu není ten, kdo dar slíbí, zavázán darovat. Případný obdarovaný je oprávněn pouze dar očekávat, případně žádat náhradu účelně vynaložených nákladů.
 - Obdarovaný nemůže požadovat ani úroky za období mezi slibem a převodem vlastnictví, nebo úroky z prodlení
- Za darování se nepovažuje společenská služba (liberalita)
- **Forma**
 - Darování je v obou případech smlouvou bezformální
 - Písemnou formu vyžaduje darovací smlouva jen
 - Je-li darovaná věc zapsaná do veřejného seznamu
 - Nedojde-li k odevzdání věci zároveň s projevem vůle darovat a přijmout dar
- **Předmět**
 - Předmětem závazku je věc; za darování nelze považovat bezplatné přenechání práva užívacího (výprosa, výpůjčka), neboť zde nepřechází VP
 - Může jím být i veškerý majetek dárce
 - Lze darovat i majetek, který dárce doposud nemá, ten lze darovat pouze do poloviny
 - Jedná-li se o věc, kterou dárce nemá, je darování platné, jen zaváže-li se ve smlouvě věc nabýt
 - Věc může být darována jen v případě, že náleží dárce; darování věci, na kterou by měl obdarovaný právo z jiného právního titulu, není darováním
 - Daruje-li někdo vědomě cizí věc a zatají-li to obdarovanému, nahradí škodu, která z toho vznikne (taková škoda může vzniknout původnímu vlastníku i obdarovanému)
- **Darování s příkazem**
 - Příkaz může spočívat v tom, že obdarovaný má něco vykonat nebo se něčeho zdržet
 - Je-li příkaz ve veřejném zájmu (například daruje-li dárce obci peníze, aby za ně opravila kostel), pak může jeho splnění po dárce smrti požadovat také příslušný orgán veřejné moci nebo PO oprávněná takový příkaz hájit
- **Darování pro případ smrti**
 - Jedná se o darování s odkládací podmínkou, kdy účinky nastanou až smrtí dárce
 - Jako darování se posuzuje, jestliže obdarovaný dar přijme a vzdá-li se dárce práva dar odvolat a vydá o tom obdarovanému listinu
- **Darování podpory**
 - **Darování podpory** je případem, kdy se zaváže dárce obdarovaného pravidelně podporovat
 - V případě smrti dárce nebo obdarovaného, nepřechází povinnost podporovat nějakou osobu nebo právo být podporován na dědice dárce nebo obdarovaného (není-li sjednáno jinak)
- **Odstoupení od daru a odvolání daru**
 - **Odstoupit** (§ 2059) lze od daru, který doposud **nebyl předán**
 - Dárce může předání daru odepřít, změní-li se po uzavření smlouvy okolnosti do té míry, že by plnění vážně ohrozilo dárce výživu nebo plnění dárce výživové povinnosti
 - **Odvolat** (§ 2068) dar lze, pokud již **byl předán**, za podmínky
 - **Pro nouzi** - dárce nemá na nutnou výživu vlastní nebo nutnou výživu osoby, k jejíž výživě je povinen (pokud si stav nouze nepřivodil úmyslně nebo z hrubé nedbalosti)

- Dárce může vyžadovat dar zpět, nebo aby obdarovaný zaplatil jeho obvyklou cenu, alternativně může obdarovaný poskytovat to, co je k výživě potřeba
- Je-li obdarovaných více, plní v pořadí od dříve obdarovaného k později obdarovanému
- Právo na poskytování výživy, může na obdarovaném požadovat i osoba, k jejíž výživě byl dárce povinen
- **Pro nevďěk** - obdarovaný dárce ublížil úmyslně nebo z hrubé nedbalosti tak, že zjevně porušil dobré mravy vůči němu nebo osobě jemu blízké (a dárce mu to neprominul)
 - Dárce má právo požadovat předaný dar zpět, a pokud to není možné, požadovat vydání jeho obvyklé ceny
 - Nevďěk činí obdarovaného nepoctivým držitelem (§ 2073)
 - Právo odvolat dar přechází na dárceva dědice, zabránil-li obdarovaný dárce v odvolání daru, či tomu zabránila vyšší moc
 - Lhůta pro odvolání činí rok od okamžiku, kdy bylo dárce ublíženo nebo kdy se o tom dozvěděl. Dědic může odvolat dar nejpozději do jednoho roku od smrti dárce.

15. Koupě - systém úpravy, převody vlastnického práva, koupě nemovitostí

- ČÁST ČTVRTÁ: RELATIVNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA
 - HLAVA II: ZÁVAZKY Z PRÁVNÍCH JEDNÁNÍ
 - Díl 1: Převedení věci do vlastnictví jiného
 - Oddíl 2: Koupě
 - Pododdíl 1: Obecná ustanovení
 - Pododdíl 2: Koupě movité věci
 - Pododdíl 3: Koupě nemovité věci
 - Pododdíl 4: Vedlejší ujednání při kupní smlouvě
 - Pododdíl 5: Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě
 - Pododdíl 6: Zvláštní ustanovení o koupi závodu

Převod vlastnictví

- **VP nabývá kupující**
 - Okamžikem ujednaným ve smlouvě, pokud to není zákonem vyloučeno
 - Okamžikem účinnosti smlouvy; u movitých věcí určených podle druhu okamžikem, kdy lze věc určit dostatečným odlišením od jiných věcí téhož druhu
 - U movitých věcí zapsaných ve veřejném seznamu se nabývá vlastnictví zápisem do tohoto seznamu
 - U nemovitostí zapsaných ve veřejném seznamu, zápisem do takového seznamu
 - U cenných papírů na doručitele - předáním
 - U cenných papírů na řad rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání
 - U cenných papírů na jméno samotnou smlouvou k její účinnosti
 - U cenných papírů zaknihovaných, popřípadě imobilizovaných - zápisem na účet vlastníka, popřípadě zákazníka
- **Nabytí věci již jednou prodané:**
 - Problém, který vzniká zavedením zásady, že vlastnictví k movité věci je převáděno k okamžiku nabytí účinností kupní smlouvy a nikoli předáním, či odevzdáním věci
 - VP nabývá osoba, které **vydal** prodávající věc **nejdříve**
 - Nevydal-li prodávající věc žádnému z nich, pak nabývá vlastnictví ten, jehož smlouva nabyla účinnosti jako první
 - U věcí zapsaných ve veřejném seznamu se stane vlastníkem osoba, jejíž VP bylo do veřejného seznamu **zapsáno jako první**

Nabytí od neoprávněného

- Obecně lze nabýt vlastnictví věci v případě, že kupující (který je v dobré víře, že prodávající je oprávněn věc prodat) prokáže, že i **převodce byl v dobré víře**, že je oprávněn převést VP, s výjimkou toho, že by předchozí vlastník prokázal, že věc pozbyl ztrátou, nebo úmyslným TČ
- Výjimka, kdy se dobrá víra prodávajícího předpokládá, jedná-li se o případ nabytí vlastnictví:
 - Ve veřejné **dražbě**
 - Od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci **běžného obchodního styku**, s výjimkou, že se jedná o **použitou věc** od podnikatele, který s takovými věcmi obchoduje
 - Za úplaty od někoho, komu vlastník **věc svěřil**
 - Od neoprávněného dědice, jemuž bylo nabytí **dědictví potvrzeno**
 - Při obchodu s **investičním nástrojem**, cenným papírem nebo listinou vystavenými na doručitele nebo při obchodu na komoditní burze

Smlouva o koupi nemovité věci

- Platným modelem úpravy nabývání VP k věcem nemovitým, které jsou předmětem evidence KN, je rozdělení titulu a modu

- Smlouva je **právním důvodem nabytí** VP (iustus titulus)
- Účinky VP nastávají jeho vkladem do veřejného seznamu, který je **způsobem nabytí** VP (modus acquirendi)
 - Věcněprávní účinky nastávají v případě povolení vkladu VP zpětně, a to k okamžiku doručení návrhu na provedení vkladu příslušnému katastrálnímu úřadu
- Pro **ostatní věci nemovité, které nejsou předmětem katastrální evidence**, dochází k nabytí VP **účinností smlouvy samotné**
- Stanovuje se povinnost uzavřít smlouvu o koupi nemovité věci v písemné formě, a to s projevy smluvních stran na téže listině
 - Důsledkem porušení této povinnosti by bylo posouzení právního jednání účastníků smlouvy jako absolutně neplatné

Obsah smlouvy

- Smlouvu o koupi věci nemovité je možno definovat jako vícestranné právní jednání, při němž smluvní strany vyjadřují svou vůli převést za úplatu VP k věci nemovité a tuto věc převzít
- **Podstatné náležitosti smlouvy**
 - Identifikace smluvních stran
 - Identifikace předmětu převodu
 - Ujednání o kupní ceně, pro které postačí alespoň způsob jejího určení

Předmět smlouvy a právní poměry z ní

- Předmětem smlouvy nejsou pouze věci hmotné (pozemky a stavby), ale i některá práva, jejichž povaha to připouští (typicky právo stavby), a dále ty věci, které jsou za nemovité prohlášeny zákonem (například jednotka v bytovém spoluvlastnictví)
- Obsah a náležitosti smlouvy o koupi nemovité věci se řídí obecnou úpravou koupě (§ 2079 an. OZ) a obecnou úpravou smlouvy (§ 1724 an. OZ)
- Specifická doplnění zvláštní úpravy smlouvy o koupi věci nemovité:
 - Zvláštní právo na slevu z kupní ceny při vadném plnění, které spočívá ve faktické menší výměře převáděného pozemku, než která je uvedena ve smlouvě
 - Jeli faktická výměra převáděného pozemku menší, než je výměra uvedená v KN, musí být právo na slevu výslovně ujednáno
 - Prodloužení lhůty pro uplatnění skryté vady u stavby, a to na pět let od nabytí
 - Význam sjednaného okamžiku převzetí předmětu koupě pro vznik nároku kupujícího na plody a užitky převáděné věci a pro přechod nebezpečí škody na věci

Nabývání od neprávnného

- Prolomení ochrany vlastnického práva ve prospěch ochrany **práva nabytého v dobré víře u úplatné smlouvy o převodu věci nemovité**
- VP nabude ten, kdo jednal v dobré víře v zapsaný stav v KN, a to i přesto, že převodce nebyl oprávněn VP převést, neboť jej sám neměl (§ 984 odst. 1 OZ)
- Pro věci nemovité, které nejsou předmětem katastrální evidence, se rovněž připouští nabytí VP od neoprávněného, půjde o případy vymezené v § 1109 OZ

16. Koupě movitých věcí

- **§ 2079:** „Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt VP k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.“
- **Předmět**
 - Jako koupě **movité věci** se posoudí každá koupě, jejímž předmětem není nemovitá věc, jakož i koupě součástí nemovité věci, má-li kupující podle smlouvy nabýt součást po jejím oddělení jako věc movitou
 - Pokud je třeba věc pouze **sestavit** nebo **vytvořit** a jedná se o spotřební zboží, pak se jedná o koupi movité věci
 - Vedle vlastní věci je prodávající povinen odevzdat i **doklady**
- **Vzájemná práva a povinnosti**
 - **Prodávající je povinen**
 - **Odevzdat věc kupujícímu**
 - Prodávající umožní kupujícímu nakládat s věcí v místě plnění. Toto může prodávající splnit tím, že:
 - Přímo fakticky předá v místě plnění
 - Oznamí, že je mu umožněno si věc odebrat v místě plnění
 - Je-li ve smlouvě ujednání, že prodávající věc odešle, potom je odevzdáním její předání prvnímu dopravci k přepravě pro kupujícího
 - **Umožnit kupujícímu nabýt VP v souladu se smlouvou**
 - **Upřesnit vlastnosti předmětu koupě, přejde-li právo volby na něj**
 - **Dodat plnění včas**
 - **Dodat plnění řádně**
 - **Povinnosti kupujícího**
 - **Povinnost zaplatit kupní cenu**
 - **Povinnost věc převzít**

Vady

- **Vady jakosti** spočívají ve skutečnosti, že věc nemá vlastnosti vymíněné, obvyklé, podle účelu ze smlouvy, nebo podle obvyklého účelu
 - Určení jakosti lze provést i podle **vzorku** nebo **předlohy**, smluvní vyjádření má však vůči těmto určením přednost, smlouva i znázornění se mohou doplňovat
 - Dodání jiného plnění, než sjednaného je tzv. **aliud** a považuje se za vadu plnění
- **Vady množství**
 - Zboží má být dodáno v ujednaném množství
 - Pokud je množství určeno jen přibližně, platí, že odchylka nesmí činit více jak 5 % (tolerance zákonná)
- **Vady dokladů**
 - Prodávající předá kupujícímu doklady:
 - Potřebné k převzetí věci a k volnému nakládání s ní
 - Potřebné k užívání věci; za vadu dokladů se považují vady v dokladech nutných pro užívání věci
- **Vady balení**
 - Zboží má být zabaleno podle zvyklostí, nebo způsobem potřebným pro uchování věci a její ochranu
- **Vady z použití věci**
 - Jestliže se prokáže, že kupující použil věc způsobem, na jehož nevhodnost ho prodávající včas upozornil, pak prodávající za vady neodpovídá
 - Neodpovídá též, jestliže nevhodnost věci k takovému použití nemohl zjistit ani při dostatečné péči
 - Nepovídá ani tehdy, jestliže při přípravě, úpravě nebo sestavení věci použil prodávající postup podle návrhů, vzorků nebo podkladů, které opatřil kupující
- **Právní vady**

- Právní vadou se rozumí, jestliže k věci uplatňuje právo třetí osoba (zejména případ, kdy někdo převede věc, která mu nepatří)

Práva z vadného plnění

- Vada se na zboží musí nacházet již v době plnění; vznikne-li vada později, je pro vznik odpovědnosti důležité, že vznikla porušením povinností prodávajícího
- Pro vznik odpovědnosti prodávajícího za vady je rozhodující moment přechodu nebezpečí škody, nikoli okamžik přechodu vlastnictví
- **Přechod nebezpečí škody**
 - Nebezpečí škody na věci přechází
 - Převzetím věci
 - Nepřevzetím věci, ačkoli ji kupující převzít měl, protože mu prodávající umožnil s věcí nakládat
 - V okamžiku plnění, má-li převzít věc od třetí osoby, která mu umožnila s věcí nakládat
 - Předáním věci prvnímu dopravci
 - Nedá-li se věc individualizovat, protože je určena podle druhu, přechází nebezpečí škody na kupujícího, až bude dostatečně oddělena nebo označena
- **Uplatnění odpovědnosti za vady (reklamace)**
 - **Lhůta pro vytknutí vady - reklamace subjektivní**
 - Závisí na možnosti zjištění vady kupujícím
 - V případě vad zjistitelných při povinné prohlídce musí kupující vadu oznámit **bez zbytečného odkladu** poté, co ji mohl při prohlídce zjistit
 - **Objektivní reklamační lhůta** činí dva roky od odevzdání věci
- **Volba práva**
 - Při reklamaci musí sdělit kupující, jaké právo si zvolil. Zákon mu přiznává tato práva:
 - **Odstranění vady** - dodáním nové bezvadné věci nebo opravou
 - **Sleva z ceny**
 - **Odstoupení od smlouvy**
 - Výběr těchto práv zákon omezuje podle toho, zdali se jedná o vadu, která je podstatným nebo nepodstatným porušením smlouvy
- **Záruka za jakost**
 - Její podstatou je, že se prodávající zavazuje, že věc po určitou dobu bude způsobilá k použití pro obvyklý účel, nebo si zachová obvyklé vlastnosti
- **Vznik záruky**
 - K záruce se prodávající zavazuje smlouvou nebo jednostranným jednáním (například uvedením délky záruční doby v záručním listu nebo na obalu nebo veřejným prohlášením v reklamě)
 - Dojde-li k nesouladu délky záruční doby ve smlouvě a v prohlášení prodávajícího, pak platí doba delší
 - Záruční doba běží od:
 - Odevzdání věci kupujícímu
 - Při plnění dopravou, od okamžiku dojití do místa určení
 - Má-li být věc uvedena do provozu třetí osobou, ode dne uvedení do provozu, pokud kupující objednal uvedení do provozu do tří týdnů od převzetí věci a poskytl součinnost

17. Prodej zboží v obchodě

- **Tato ustanovení se použijí, pokud je prodávajícím podnikatel, který smlouvu uzavírá v rámci své podnikatelské činnosti a kupujícím může být kdokoliv, nesmí však při uzavření smlouvy být zjevné, že se jedná o podnikatele**
- Dle judikatury lze aplikovat i na nemovitosti (např. dům od developera) a prodej v e-shopech
- Dodá-li prodávající věc na místo určené kupujícím, převezme kupující věc při dodání; v ostatních případech převezme kupující věc při prodeji
 - Nepřevezme-li takto kupující věc, náleží prodávajícímu úplata za uskladnění. Neujednají-li její výši strany, platí za ujednanou výše obvyklá.
- **Převzetím koupené věci nabývá kupující k věci vlastnické právo.**
 - Při samoobslužném prodeji nabývá kupující vlastnické právo k věci zaplacením kupní ceny
 - Do té doby může kupující vrátit věc na původní místo
 - Vznikne-li na věci škoda před zaplacením kupní ceny, nahradí se podle obecných ustanovení

Jakost při převzetí

- Prodávající odpovídá kupujícímu, že věc při převzetí nemá vady
- Zejména odpovídá např. za to, že v době převzetí věci
 - a) Má věc vlastnosti, které si strany ujednaly, chybí-li takové ujednání pak takové vlastnosti, které prodávající popsal, nebo které kupující očekával s ohledem na povahu zboží a na základě reklamy
 - b) Že se věc hodí k účelu, který pro její použití prodávající uvádí nebo ke kterému se věc obvykle užívá
 - c) Věc odpovídá jakostí nebo provedením smluvenému vzorku nebo předloze, pokud tak jakost byla určena
 - d) Že je věc v odpovídajícím množství, míře nebo hmotnosti
 - e) Že věc vyhovuje požadavkům právních předpisů,...
- Projeví-li se vada v průběhu šesti měsíců od převzetí, má se za to, že věc byla vadná již při převzetí
 - Kupující nebude muset prokazovat, že vada existovala už při převzetí
 - Připouští-li to povaha koupe, má kupující právo, aby byla věc před ním překontrolována nebo aby byly předvedeny její funkce
 - U užitelné věci se vyznačí doba nejkratší trvanlivosti, popřípadě, u věci podléhající rychlé zkáze, doba, po kterou lze věc použít
 - Má-li věc vadu, která nebrání užívat věc k určenému účelu, lze ji prodat jen za nižší cenu, než je obvyklá cena bezvadné věci. Prodávající kupujícího upozorní, že věc má vadu a o jakou vadu se jedná, není-li to zřejmé již z povahy prodeje

Práva z vadného plnění

- *Kupující se oprávněn uplatnit právo z vady, která se vyskytne u spotřebního zboží v době dvaceti čtyř měsíců od převzetí.*
- Tudíž když se věc porouchá do půl roku, nemusím ani prokazovat, že vada existovala už při převzetí, reklamovat ji můžu i po roce a půl, ale musím dokázat, že vada zde byla již při převzetí
- Pokud je na věci, jejím obalu, v návodu nebo v reklamě uvedena doba použití, použijí se ustanovení o záruce za jakost
- Ustanovení práva z vadného plnění se však nepoužijí
 - a) U věci prodávané za nižší cenu na vadu, pro kterou byla nižší cena ujednána,
 - b) Na opotřebení věci způsobené jejím obvyklým užíváním,
 - c) U použité věci na vadu odpovídající míře používání nebo opotřebení, kterou věc měla při převzetí kupujícím, nebo
 - d) Vyplývá-li to z povahy věci.
- Ujednají-li prodávající a kupující zkrácení doby pro uplatnění práv z vadného plnění, nepřihlíží se k takovému ujednání. To neplatí, pokud strany zkrátily tuto dobu na polovinu zákonné doby při koupi již použitého spotřebního zboží; ujednaly-li si zkrácení větší, platí za ujednanou polovina zákonné doby.
 - Pokud uplatním právo z vad, nepřerušuje se 2letá lhůta, ale běží dál

- Požádá-li o to kupující, potvrdí mu prodávající v písemné formě, v jakém rozsahu a po jakou dobu trvají jeho povinnosti v případě vadného plnění
- Případně prodávající vysvětlí v potvrzení obsah, rozsah, podmínky a dobu trvání své odpovědnosti i způsob, jakým lze uplatnit práva z ní plynoucí
- Takové potvrzení lze nahradit dokladem o zakoupení věci obsahujícím potřebné údaje
- Nemá-li věc vlastnosti stanovené v § 2161 (viz výše), může kupující požadovat i **dodání nové věci bez vad**, pokud to není vzhledem k povaze vady nepřiměřené
 - Pokud se vada týká pouze součásti věci, může kupující požadovat jen výměnu součásti
 - Není-li to možné, může **odstoupit od smlouvy**
 - Je-li to však vzhledem k povaze vady neúměrné, zejména lze-li vadu odstranit bez zbytečného odkladu, má kupující právo na **bezplatné odstranění vady**
- Právo na dodání nové věci, nebo výměnu součásti má kupující i v případě odstranitelné vady, pokud nemůže věc řádně užívat pro opakovaný výskyt vady po opravě nebo pro větší počet vad
 - V takovém případě má kupující i právo od smlouvy odstoupit
- Neodstoupí-li kupující od smlouvy nebo neuplatní-li právo na dodání nové věci bez vad, na výměnu její součásti nebo na opravu věci, může požadovat **přiměřenou slevu**
 - Kupující má právo na přiměřenou slevu i v případě, že mu prodávající nemůže dodat novou věc bez vad, vyměnit její součást nebo věc opravit, jakož i v případě, že prodávající nezjedná nápravu v přiměřené době nebo že by zjednání nápravy spotřebiteli působilo značné obtíže
- Právo z vadného plnění kupujícímu nenáleží, pokud kupující před převzetím věci věděl, že věc má vadu, anebo pokud kupující vadu sám způsobil
- Má-li věc vadu, z níž je prodávající zavázán, a jedná-li se o věc prodávanou za nižší cenu nebo o věc použitou, má kupující místo práva na výměnu věci právo na přiměřenou slevu
- Práva z vady se uplatňují u prodávajícího, u kterého věc byla koupena. Je-li však v potvrzení podle § 2166 uvedena jiná osoba určená k opravě, která je v místě prodávajícího nebo v místě pro kupujícího bližším, uplatní kupující právo na opravu u toho, kdo je určen k provedení opravy. Osoba takto určená k opravě provede opravu ve lhůtě dohodnuté mezi prodávajícím a kupujícím při koupi věci
 - Uplatní-li kupující právo z vadného plnění, potvrdí mu druhá strana v písemné formě, kdy právo uplatnil, jakož i provedení opravy a dobu jejího trvání
- Ujednají-li strany ještě předtím, než kupující může uplatnit právo z vady věci, že se jeho práva omezí nebo že zanikají, nepřihlíží se k tomu

18. Vedlejší ujednání u kupní smlouvy

- Zařazení - část čtvrtá (**Relativní majetková práva**), HLAVA II. (**Závazky z právních jednání**), Díl 1 (**Převedení do vlastnictví jiného**), Oddíl 2 (**Koupě**), Pododdíl 4 (**Vedlejší ujednání při kupní smlouvě**)
- Rozsah - **§ 2132 - 2157 NOZ**
- Strany si mohou sjednat při uzavírání kupní smlouvy tato vedlejší ujednání:
 - Výhrada vlastnického práva (§ 2132- 2134)
 - Výhrada zpětné koupě (§ 2135 - 2138)
 - Výhrada zpětného prodeje (§ 2139)
 - Předkupní právo (§ 2140 - 2149)
 - Koupě na zkoušku (§ 2150 - 2151)
 - Výhrada lepšího kupce (§ 2152 - 2153)
 - Cenová doložka (§ 2154 - 2156)
 - Jiné vedlejší ujednání (§ 2157)
- **Jedná se pouze o demonstrativní výčet, který nám vyplývá z § 2157 („jiná vedlejší ujednání“)**
- **Z obchodního zákoníku (§ 471 - 475) přebírá NOZ úpravu koupě na zkoušku a cenové doložky. NOZ nově počítá s výhradou zpětného prodeje a výhradou lepšího kupce**
- Tato vedlejší ujednání lze sjednat s kterýmkoliv typem kupní smlouvy

Výhrada vlastnického práva

- § 2132: „Vyhradí-li si prodávající k věci vlastnické právo, má se za to, že se kupující stane vlastníkem teprve úplným zaplacením kupní ceny. Nebezpečí škody na věci však na kupujícího přechází již jejím převzetím.“
- **Forma**
 - Při výhradě vlastnického práva je vycházeno především z bezformálnosti právního jednání, která je ovšem omezena § 2128 odst. 1 (viz koupě nemovitě věci)
- Nová úprava vychází z dosavadní úpravy obchodněprávní, kterou však ještě více rozpracovává a liberalizuje
- V případě sjednání výhrady vlastnického práva nastávají účinky smlouvy okamžitě, byť k nabytí vlastnického práva dojde později
- Je možné, aby si strany sjednaly odlišný okamžik, ke kterému se kupující stane vlastníkem koupené věci
- Výhradou vlastnického práva zůstává do naplnění předpokladu, zpravidla zaplacení plné kupní ceny, vlastníkem věci prodávající
 - Kupující věc již má u sebe, ale je pouze v postavení detentora
 - Nicméně tato skutečnost nemusí být a zpravidla ani není zřejmá třetím osobám, zejména věřitelům kupujícího
- **Věc zapsaná ve veřejném seznamu**
 - Výhrada vlastnického práva působí vůči třetím osobám, pokud se týká věci zapsané do veřejného seznamu a je do tohoto seznamu zapsána
 - Prodávající má na výběr, zda bude výhrada vlastnického práva zřízena jen s obligačními účinky, nebo zda bude výhrada vlastnického práva zřízena jako samostatné věcné právo, které může být zapsáno do veřejného seznamu
 - V případě sjednání výhrady vlastnického práva jako práva věcného u nemovitých věcí, pak jeho zapsání do veřejného seznamu odnímá dobrou víru třetím osobám, které by od kupujícího nabyly věc, ačkoliv měl prodávající sjednat výhradu vlastnického práva, nemohlo by tak dojít k nabytí věci od neoprávněného podle § 1109
- Možnost zaplacení kupní ceny ve splátkách (§ 2133)
- **Vztah k věřitelům kupujícího**
 - Výhrada vlastnického práva působí vůči věřitelům kupujícího jen tehdy, bylo-li ujednání pořízeno ve formě veřejné listiny, popř. v písemné formě a podpisy stran byly úředně ověřeny (v tomto případě působí vůči věřitelům, až úředním ověřením podpisů) → ochrana věřitelů → toto pravidlo má zabránit tomu, aby si prodávající s kupujícím zpětně činili výhradu vlastnického práva, a to jen s úmyslem zkrátit věřitele kupujícího

- **Výhrada vlastnického práva X koupě s odkládací podmínkou**
 - Výhrada vlastnického práva se od koupě s odkládací podmínkou liší tím, že odkládací podmínka je určitou objektivní, resp. na vůli stran nezávislou skutečností, zatímco vedlejší ujednání (včetně výhrady vlastnického práva) se „naplní“, resp. jeho důsledky nastanou z důvodu jednání jedné ze stran (zaplacením kupní ceny)
- **Plody a užítky**
 - Po dobu trvání sjednané výhrady náleží plody a užítky prodávajícímu
 - Zde je třeba vycházet z obecné úpravy v § 1072 a 1073, jelikož ustanovení o koupi movité věci speciální úpravu nepřináší
 - Nicméně strany si ve smlouvě mohou ujednat i odlišný postup
 - V případě sjednání výhrady vlastnického práva u koupě nemovité věci naopak nebude možné použít obecné ustanovení § 1066, ale speciální ustanovení § 2130, podle kterého plody a užítky náleží kupujícímu od okamžiku převzetí věci, je-li tento okamžik ujednan
 - I zde je však možné, aby si strany sjednaly odlišný režim
- **Příklady z judikatury**
 - Výhrada vlastnického práva může být platně sjednána i u věci druhově určených (NS 29 Cdo 1028/2007)
 - Výhradu vlastnického práva lze platně sjednat i mimo kupní smlouvu (NS 29 Cdo 3863/2009)

Výhrada zpětné koupě

- **§ 2135 odst. 1:** *„Z ujednání o výhradě zpětné koupě vzniká kupujícímu povinnost převést na požádání věc prodávajícímu za úplatu zpět. Kupující vrátí prodávajícímu věc v nezhoršeném stavu a prodávající vrátí kupujícímu kupní cenu; tím jsou vyrovnány i užítky z peněz a plody z věci snad vytěžené.“*
Odst. 2: *„Výhrada zpětné koupě zavazuje dědice a právo na zpětnou koupi lze zcizit, jen je-li to výslovně ujednáno.“*
- **Forma**
 - Není vyžadována, ledaže je strany v případě koupě nemovité věci chtějí zřídit jako právo věcné (v takovém případě musí být dodržena forma podle ustanovení o koupi nemovité věci (§ 2128))
- **Lhůta**
 - Stanovení lhůty je nezbytné i z hlediska právní jistoty obou stran
 - Nebyla-li ujednána lhůta, ve které má prodávající právo žádat vrácení věci, platí vzhledem k movité věci za ujednanou tříletá lhůta a vzhledem k nemovité věci desetiletá lhůta (viz § 2137 NOZ)
 - Lhůta, kterou k uplatnění práva zpětné koupě stanoví buď dohoda stran, nebo je stanovena zákonem, je lhůtou promlčecí
 - Uplatní-li prodávající své právo po uplynutí stanovené lhůty, pak mu soud právo nepřizná jen tehdy, vznesli-li kupující námitku promlčení
- **Zatížení věci**
 - Pokud je ujednána tato výhrada k věci zapsané ve veřejném seznamu jako právo věcné, je možné věc zatížit jen se souhlasem toho, pro koho je právo věcné v tomto seznamu zapsáno (toto pravidlo má chránit prodávajícího, aby nemohlo být jeho právo zpětné koupě omezeno právem jiné osoby)
 - Pokud však kupující věc zatíženou právem zpětné koupě jako právem věcným zcizí, není to osobě z práva zpětné koupě oprávněné na újmu, jelikož toto právo, jakožto omezení váznoucí na věci, přechází na nabyvatele podle § 1107 odst. 1: *„Kdo nabude vlastnické právo, přejímá také závady váznoucí na věci, které jsou zapsány ve veřejném seznamu; jiné závady přejímá, měl-li a mohl-li je z okolností zjistit nebo bylo-li to ujednáno, anebo stanoví-li tak zákon“*
 - Ten, kdo je z práva zpětné koupě oprávněn, tak může za podmínek stanovených v § 2135 odst. 1 a § 2136 požadovat převedení vlastnického práva k věci i po novém nabyvateli
- **Náklady**
 - Vynaloží-li kupující na věc náklady, které věc zlepší, nebo mimořádný náklad pro zachování věci → má nárok na náhradu nákladů jako poctivý držitel (pro způsob náhrady mají být využita pravidla pro vypořádání mezi poctivým držitelem a vlastníkem, v tomto případě § 997 odst. 1: *„Poctivému držiteli se hradí nutné náklady, jichž bylo pro trvající zachování podstaty věci potřeba, jakož i náklady vynaložené účelně a zvyšující užitečnost věci nebo její*

hodnotu. Náhrada náleží do výše přítomné hodnoty, pokud ta nepřevyšuje náklady skutečné“, a § 998: „Z nákladů učiněných poctivým držitelem ze záliby nebo pro okrasu se hradí jen tolik, o kolik se zvýšila obvyklá cena věci; dřívější držitel však může k svému prospěchu odstranit vše, co lze od věci oddělit bez zhoršení její podstaty.“

- **Škoda**
 - Pokud kupující vrácení věci zmaří nebo se zhorší hodnota předmětné věci z důvodů, za které odpovídá kupující → náhrada škody prodávajícímu
 - nebezpečí škody na věci přechází na kupujícího standardně podle toho, zda se jedná o věc movitou (§ 2121 - převzetí věci), nebo nemovitou (§ 2130)
- **Plody a užitky**
 - **Realizace práva zpětné koupě** - Vzhledem k tomu, že realizace práva zpětné koupě nevede ke stejným následkům, jako odstoupení od smlouvy, je třeba pro odstranění pochybností upravit, jakým způsobem mají být vypořádány plody a užitky, které věc a peníze za ní utržené, přinesly
 - Dispozitivní pravidlo stanoví, že strany se ohledně plodů a užitků nevyrovnávají a ty tak zůstanou tomu, kdo je nabyt
- **Výhrada zpětné koupě X předkupní právo:**
 - Výhradou zpětné koupě, na rozdíl od předkupního práva, vzniká prodávajícímu kdykoliv od uzavření kupní smlouvy do uplynutí stanovené lhůty právo požádat kupujícího, aby ten převedl vlastnické právo zpět na prodávajícího, což fakticky znamená uzavření nové kupní smlouvy se stejným předmětem plnění a kupní cenou
 - U výhrady zpětné koupě záleží jen na vůli prodávajícího, zda svého práva využije, případně kdy během stanovené lhůty tak učiní
- **Převod nebo přechod práva zpětné koupě**
 - Obecně úprava vychází z toho, že právem zpětné koupě jsou vázány jen strany, které si toto právo ujednaly
 - Právo tak zaniká smrtí jedné ze stran, a to i před uplynutím lhůty k jeho realizaci
 - Strany si však mohou výslovně ujednat, že právo zpětné koupě nezanikne smrtí jedné ze stran, ale bude zavazovat i dědice, a to i v případě, že jinak nebude mít povahu věcného práva
- **Další informace**
 - Výhradu zpětné koupě je možné uplatnit jak na věc movitou, tak na věc nemovitou (X ve starém OZ možnost jen u movité věci)
 - Právem zpětné koupě je omezeno vlastnické právo kupujícího právem prodávajícího kdykoliv během sjednané doby požadovat zpětný převod vlastnického práva k věci
 - Tím se stává vlastnické právo kupujícího podmíněné, v „plném rozsahu“ nabude kupující vlastnické právo až uplynutím sjednané lhůty, případně lhůty stanovené § 2137
 - Z praktického hlediska má výhrada zpětné koupě, kromě uchování práva prodávajícího si prodej věci prostě jen rozmyslet, obvykle určitou „zajišťovací“ či „sankční“ funkci pro případ, že nastanou okolnosti, které strany kupní smlouvy předvídají a spojují s nimi možnost vrácení nastalého stavu do původní podoby

Výhrada zpětného prodeje

- § 2139: „Ustanovení o zpětné koupě se obdobně použijí i na ujednání, kterým si kupující vymíní, že věc prodá prodávajícímu zpět“
- Zpětný prodej znamená převod vlastnického práva k věci zpět na prodávajícího bez dalšího
- Nepochybně si však strany mohou pro případ zpětného prodeje sjednat zvláštní podmínky, kterými se má zpětný prodej řídit
- V případě předkupního práva nemá prodávající možnost aktivně se domoci toho, aby získal zpět vlastnické právo k jednou prodané věci, neboť má pouze právo být vyzván ke koupi, pokud se povinná osoba (původní kupující) rozhodne příslušnou věc prodat

- § 2140 odst. 1: „Ujedná-li si předkupník k věci předkupní právo, vzniká dlužníku povinnost nabídnout věc předkupníkovi ke koupi, pokud by ji chtěl prodat třetí osobě (koupěchtivému).“
Odst. 2: „Předkupní právo lze zvláštním ujednáním rozšířit i na jiné způsoby zcizení. Předkupní právo lze také ujednat i mimo souvislost s kupní smlouvou.“
- **Strany** - předkupník, dlužník (prodávající), třetí osoba (koupěchtivý)
- **Forma**
 - Pro sjednání věcného předkupního práva k nemovité věci vyžaduje písemnou formu, v ostatních případech - tedy v případě, jde-li o věc movitou, a v případě, kdy předkupní právo k nemovité věci nemá mít věcnou povahu - zákon neomezuje formu právního jednání smluvních stran (§559)
- **Vznik povinnosti**
 - Povinnost prodávajícího nabídnout věc předkupníkovi ke koupi dospěje uzavřením smlouvy s koupěchtivým
- **Předmět**
 - Předkupní právo lze sjednat ke všemu, co lze zcizit kupní smlouvou
 - Předkupní právo bude možné zřídit k věci (§ 489)
 - Lhostejno pak, zda půjde o věc hmotné, či nehmotné (§ 496)
 - Věci movité, nebo nemovité (§ 498)
 - Věc hromadnou (§ 501)
 - Obchodní závod (§ 502)
 - Nebo další druhy věcí
 - Předkupní právo lze sjednat k existujícímu nebo vznikajícímu spoluvlastnickému podílu
 - Nelze na druhou stranu připustit sjednání předkupního práva k části věci, **pokud neodpovídá spoluvlastnickému podílu**
 - Je zde možnost rozšířit využití předkupního práva i na jiné případy zcizení, než je prodej věci koupěchtivému → bez dohody stran takové rozšíření na jiné způsoby zcizení možné není (typicky půjde o další smluvní typy, jimiž se převádí vlastnické právo, tedy smlouvu směnnou a smlouvu darovací, ale také vklad do základního kapitálu obchodní korporace, popř. nepojmenované smlouvy)
- **Lhůty**
 - Předkupník zaplatí kupní cenu v ujednané lhůtě, jinak do osmi dnů po nabídce u věci movité a do tří měsíců po nabídce u věci nemovité (§ 2148)
- **Promlčení**
 - K promlčení předkupního práva nemůže dojít před uzavřením kupní smlouvy mezi dlužníkem a koupěchtivým, tedy před dospělostí pohledávky
- **Předkupní právo k přídatnému spoluvlastnictví**
 - V případech přídatného spoluvlastnictví podle § 1227 odst. 2 se při sjednání předkupního práva k věci, k jejímuž využití věc v přídatném spoluvlastnictví slouží, bude toto předkupní právo vztahovat i na podíl na věci v přídatném spoluvlastnictví
 - Využití předkupního práva a převod samostatné věci bez spoluvlastnického podílu není možný
- **Předkupní právo k věcem zastupitelným (§ 499) nebo druhově určeným**
 - Zde je obtížné zjistit, zda dlužník svoji povinnost nabídnout věc splnil, nebo porušil, resp. zda ji vůbec může někdy nesplnit, je-li vždy v jeho moci obstarat si shodné věci stejného druhu a někdy v budoucnu své povinnosti při dalším prodeji dostát
 - Takové případy by bylo nutné řešit spíše interpretací smlouvy, např. jako závazek k přednostní nabídce na uzavření kupní smlouvy
- **Dědění předkupního práva**
 - Úprava § 2142 se vztahuje na předkupní právo závazkové, přechod povinnosti na právního nástupce (dědice) dlužníka v případě předkupního práva věcného upravuje § 2144 odst. 2

- § 2142 - možnost přechodu závazku nebo zcizení předkupního práva je přitom vázána na výslovné ujednání smluvních stran. Dohoda o tom se může stát ve smlouvě původní, zakládající předkupní právo, i v dohodě následné
- § 2144 - možnost sjednat předkupní právo jako právo věcné, je-li tak sjednáno → předkupník má právo domáhat se vůči nástupci druhé strany (dědici dlužníka), aby mu věc za příslušnou úplatu převedl, a to za předpokladu, že byla věc nabyta koupí nebo způsobem postaveným ujednáním o předkupním právu koupí na roveň
 - Nabude-li nástupce (dědic) dlužníka vlastnické právo k věci jiným způsobem, přechází na něj povinnost nabídnout předkupníkovi věc ke koupí za podmínek, kterými byl vázán jeho předchůdce
- **Pluralita předkupníků**
 - Náleží-li předkupní právo několika osobám, tak mohou toto právo uplatnit pouze v celku
 - (Zanikne-li právo některého z nich, nebo své právo nevyužije, mohou zbývající osoby předkupní právo požadovat i přes to v celku)
 - Nemusí jít však nutně o prohlášení společné, lhůta k vykoupení věci podle § 2148 přitom počne běžet po učinění nabídky posledním ze společně oprávněných; každému z předkupníků tedy neběží samostatná lhůta k zaplacení
 - V kupní smlouvě vzniklé po využití předkupního práva společně oprávněnými předkupníky budou mít společně oprávnění postavení společně kupujících, jejich vzájemné postavení i poměr k dlužníkovi jako prodávajícímu se bude řídit v první řadě jejich dohodou (zpravidla předchozí), jinak pak podle pravidel o společných dlužích a pohledávkách (§ 1868 a násl.)
- **Rozvazovací podmínka**
 - V situaci, že koupěchtivý o předkupním právu věděl, platí, že byla smlouva mezi ním a prodávajícím uzavřena s rozvazovací podmínkou uplatnění předkupního práva
- **Neúčinná ujednání**
 - Neúčinná ujednání: sjedná-li si prodávající s koupěchtivým, že od smlouvy s ním odstoupí, pokud uplatní své předkupní právo předkupník, nebo že se závazek změní nebo zruší, pokud své právo předkupník neuplatní
- **Další informace**
 - Přijme-li předkupník nabídku, musí se uskutečnit koupě mezi prodávajícím a předkupníkem za týchž podmínek, jaké prodávající dohodl s koupěchtivým (to platí i pro možnost splátek nebo odložení zaplacení kupní ceny na pozdější dobu)
 - Nekoupí-li předkupník nabídnutou věc, předkupní právo mu zůstává zachováno
- **Předkupní právo u superficiální zásady**
 - NOZ se navrácí k zásadě *superficies solo cedit*, podle níž povrch ustupuje pozemku => tato zásada jinými slovy znamená, že stavba je součástí pozemku
 - Pokud bude ke dni 1. ledna 2014 vlastník pozemku totožný s vlastníkem stavby, pak se stavba stane součástí pozemku přímo ze zákona
 - Pokud však bude stavba v rukou vlastníka odlišného od vlastníka pozemku, nestane se stavba (§ 3055 odst. 1 NOZ) dnem nabytí účinnosti NOZ součástí pozemku a bude nadále nemovitou věcí
 - Právní spojení pozemku a stavby v jednu nemovitou věc se odloží až do doby, kdy se vlastnictví pozemku i stavby spojí v rukou jediného vlastníka
 - Ustanovení § 3056 odst. 1 NOZ zakládá vlastníkovu pozemku zákonné předkupní právo ke stavbě a vlastníku stavby zákonné předkupní právo k pozemku
 - Bude-li chtít vlastník stavby prodat svou stavbu, bude mít povinnost nabídnout ji nejprve vlastníkovu pozemku k odkoupení
 - Naopak, bude-li chtít vlastník pozemku svůj pozemek prodat, bude mít tutéž povinnost vůči vlastníkovu stavby
 - Nebude-li předkupní právo oprávněným subjektem (tedy vlastníkem stavby nebo pozemku) využito, zůstane zachováno a bude zatěžovat věc i nadále
 - Bude-li ovšem předkupní právo využito, dojde k právnímu spojení obou věcí, kdy stavba se stane součástí pozemku a předkupní právo zanikne

Koupě na zkoušku

- § 2150 odst. 1: „Kdo koupí věc na zkoušku, kupuje s podmínkou, že věc ve zkušební lhůtě schválí.“
- Odst. 2: „Neujednávají-li strany zkušební lhůtu, činí u movitých věcí tři dny a u nemovitých věcí jeden rok od uzavření smlouvy. Plyne-li však z jednání o uzavření smlouvy, že věc má být prohlédnuta nebo vyzkoušena po odevzdání, běží zkušební doba ode dne odevzdání.“
- **Lhůty**
 - Pokud si strany neujednávají zkušební lhůtu, činí **u movitých věcí tři dny a u nemovitých věcí jeden rok** od uzavření smlouvy X plyne-li z jednání o uzavření smlouvy, že věc má být prohlédnuta nebo vyzkoušena po odevzdání, běží zkušební doba ode dne odevzdání
- **Povaha podmínky odkládací**
 - Pokud kupující věc nepřevzme, tato podmínka je zmařena, jestliže kupující nesdělí prodávajícímu ve zkušební době, že věc schvaluje
- **Povaha podmínky rozvazovací**
 - Pokud kupující věc převzme, v tomto případě platí, že věc kupující schvaluje, neodmítne-li ji ve zkušební době
- **Nepřihlíží se** ke změnám, které jsou vyvolány vyzkoušením věci

Výhrada lepšího kupce

- § 2152 odst. 1: „Uzavřením kupní smlouvy s výhradou lepšího kupce nabývá prodávající právo dát přednost lepšímu kupci, přihlásí-li se v určené lhůtě. Tato lhůta činí u movitých věcí tři dny a u nemovitých věcí jeden rok od uzavření smlouvy.“
- Odst. 2: „Zda je nový kupec lepší, rozhoduje prodávající; může dát zejména přednost novému kupci, třebaže první nabízí vyšší cenu.“
- Obdobně jako u koupě na zkoušku se zde posuzuje, ve kterých případech má výhrada povahu podmínky odkládací a rozvazovací
- Ujednání o výhradě lepšího kupce favorizuje prodávajícího, a proto je necháno čistě na jeho posouzení a rozhodnutí, který kupec je lepší
- Záleží na prodávajícím, zda jako lepšího upřednostní toho kupce, který mu nabídne lepší cenu, nebo zda kritérium, které zvolí, bude spočívat v jiných skutečnostech
- Prodávající není povinen ani předem kupujícímu tato kritéria sdělovat či následně zdůvodňovat
- Vzhledem k dispozitivnosti těchto ustanovení lze kupujícímu doporučit, aby si případná kritéria pro volbu lepšího kupce při tomto ujednání stanovil

Cenová doložka

- § 2154: „Je-li ujednána cenová doložka, upraví se kupní cena věci dodatečně s přihlédnutím k výrobním nákladům. Neurčí-li se, které náklady jsou rozhodné, mění se kupní cena v poměru k cenovým změnám hlavních surovin potřebných k výrobení věci.“
- **Pojem cenová doložka**
 - Zákon nám přesně nevymezuje, co se rozumí cenovou doložkou, ani nestanovuje její konkrétní obsahové náležitosti → vychází totiž z předpokladu, že sjednání cenové doložky je plně v kompetenci smluvních stran, a tudíž představuje pouze úpravu pro případ, kdy je vůle stran sjednat cenovou doložku zřejmá z kupní smlouvy, včetně vzorce či způsobu určení výše kupní ceny, avšak chybějí některé aspekty takové dohody
 - Úprava cenové doložky funguje obousměrně (tedy při pohybech cen nahoru i dolů)
- **Účel**
 - Ochrana jedné či obou smluvních stran před negativními dopady (snížením zisku či ztrátou) vyplývajících ze změny určitých okolností obvykle v období mezi uzavřením smlouvy, resp. sjednáním kupní ceny a samotnou realizací kupní smlouvy, např. skutečným odevzdáním věci
 - Stejně tak ale může jít o případy dlouhodobých smluv na opakující se plnění
- **Vliv na kupní cenu**

- Okolnosti, jež mohou mít vliv na kupní cenu, mohou být různé, kupříkladu změna kursu měny (měnová doložka), ceny surovin, práce, dopravy či jiných komponentů, které je třeba brát při dodávkách věcí (zboží) v úvahu (např. pojištění, úrokové sazby)
- **Prodlení**
 - Prodlení na straně prodávajícího - jsou-li ceny rozhodných složek výrobních nákladů nižší než ceny určené (bud' stranami, nebo zákonem), přihlíží se k nižším cenám
- **Zánik práv a povinností stran**
 - Neuplatní-li oprávněná strana své právo bez zbytečného odkladu po dodání věci
- V situaci, kdy si strany neujednají rozhodnou dobu pro posouzení cenových změn → přihlédne se k cenám v době uzavření smlouvy a v době, kdy měl prodávající věc prodat

Jiná vedlejší ujednání

- § 2157: „Ujednávají-li strany jiné výhrady nebo podmínky připouštějící změnu nebo zánik práv a povinností z kupní smlouvy, zaniká výhrada nebo podmínka **nejpozději do jednoho roku** od účinnosti kupní smlouvy, pokud ji neuplatnil v této lhůtě ten, kdo je z výhrady nebo podmínky oprávněn.“
- Použití vedlejších ujednání nelze omezovat jen na kupní smlouvu; záleží pouze na vůli smluvních stran a na použitelnosti těchto ujednání, zda budou sjednána i v případě jiných smluvních typů
- Odlišnost oproti běžným rozvazovacím, či odkládacím podmínkám spočívá v tom, že jejich uplatnění, a tedy též důsledky z nich plynoucí závisejí na vůli stran
 - Může jít kupříkladu o různé modality upravených výhrad a podmínek, např. koupě s výhradou výměny, koupě podle vzorku

19. Přenechání věci k užití jinému - systém úpravy, výprosa, výpůjčka

- Zařazení - část čtvrtá (**Relativní majetková práva**), HLAVA II. (**Závazky z právních jednání**), Díl 2 (**Přenechání věci k užití jinému**), oddíl 1 (**Výprosa**), oddíl 2 (**Výpůjčka**)
- Rozsah - **§ 2189 - 2400 NOZ**
- Systém úpravy (oddíly)
 - Výprosa (§ 2189 - 2192)
 - Výpůjčka (§ 2193 - 2200)
 - Nájem (§ 2201 - 2331)
 - Pacht (§ 2332 - 2357)
 - Licence (§ 2358 - 2389)
 - Zápůjčka (§ 2390 - 2394)
 - Úvěr (§ 2395 - 2400)
- Jiné tituly, např.
 - Leasing - není upraven v NOZ, ale jde o samostatný smluvní typ (nejde o kombinaci nájmu a KS, v praxi má svá specifická pravidla, která vytváří zejm. judikatura)
 - Věcné právo k věci cizí
 - Zástavní právo (§ 1356 odst. 2)
 - Užívání cizí věci na základě zákona (např. § 1021 až § 1023)

Výprosa - § 2189 a násl.

- Četný výskyt v běžném životě - př. „Franto, nemáš krumpáč? Ten můj se nějak rozviklal.“ Franta vytahuje jeden z dílny a podává ho Karlovi. „Franto, díky, dej vědět, až ho budeš potřebovat vrátit.“
- **Znaky (§ 2189)**
 - Půjčitel X výprosník
 - Přenechá-li půjčitel někomu
 - Bezplatně věc (předmětem je movitá/nemovitá věc)
 - K užívání
 - Aniž se ujedná doba, po kterou se má věc užívat
 - Ani účel, ke kterému se má věc užívat,
 - Půjčitel může chtít věc libovolně zpět
 - Výprosník je omezen v právu věc kdykoliv vrátit (nelze vrátit v době, kdy by tím způsobil půjčiteli obtíže X půjčitel s tím souhlasí)
 - Smlouva vzniká až **reálným** převzetím věci => jedná se tedy o reálnou smlouvu
- **Náhrada škody na věci**
 - Způsobí-li výprosník na věci škodu, je povinen ji nahradit X prokáže, že věc užíval způsobem přiměřeným její povaze
 - Dovolil-li výprosník bez souhlasu půjčitele, aby věc užíval někdo jiný → nahradí půjčiteli škodu z toho vzniklou X došlo by ke škodě i jinak
 - Nalezení dříve ztracené věci, za kterou již dal výprosník náhradu → nenabývá právo si věc proti vůli půjčitele ponechat => nutnost vrácení věci půjčiteli

Výpůjčka - § 2193 a násl.

- **Znaky**
 - Půjčitel (ten, kdo vypůjčuje věc) X vypůjčitel (ten, kdo si vypůjčuje věc)
 - Přenechání neuzivatelné věci movité i nemovité (předmět výpůjčky)
 - Bezplatnost
 - Dočasnost (doba určitá, neurčitá)

- Užívání věci
- Účel!! (X výprosa)
- Smlouva vzniká až reálným převzetím věci => jedná se tedy o reálnou smlouvu
- **Práva a povinnosti stran**
 - Dispozitivní úprava
 - Půjčitel přenechává věc ve stavu způsobilém k užívání
 - Poučení vypůjčitele, jak věc používat, nejedná-li se o pravidla obecně známá nebo neplyne z okolností, že není potřeba poučení
 - Neučiní-li půjčitel poučení vypůjčitele, nahradí vypůjčiteli škodu z toho vzniklou
 - Vypůjčitel musí užívat věc řádně, chránit ji před vznikem škody
 - Obvyklé náklady nese vypůjčitel ze svého (běžná údržba věci)
 - Mimořádné náklady by měl hradit půjčitel
- **Další práva a povinnosti stran**
 - Vypůjčitel má právo předčasně vrátit věc X pokud by však z toho vznikly půjčiteli obtíže, nelze vrátit bez jeho souhlasu
 - Půjčitel nemá obecně právo žádat předčasné vrácení věci X užije-li vypůjčitel věc v rozporu se smlouvou
 - Potřebuje-li půjčitel věc nevyhnutelně dříve z důvodu, který při uzavření smlouvy nemohl předvídat, může se předčasného vrácení domáhat, jen bylo-li ujednáno
 - Ustanovení o výpůjčce zle vztáhnout i na výprosu (např. § 2220 - *práva půjčitele a vypůjčitele musí být uplatněna do tří měsíců od vrácení věci, jinak je soud nepřizná, namítne-li druhá strana opožděné uplatnění práva*)
 - Pozn: § 2200 - co musíme udělat, abychom zachránili 3 měsíční lhůtu promlčení? (dát vědět druhé straně - Hulmák si myslí, že zastavení běhu promlčení lhůt je uplatněním u druhé strany § 680)
- **Náklady spojené s užíváním věci**
 - Obvyklé náklady - nese vypůjčitel ze svého
 - Mimořádné náklady - možnost vypůjčitele předat věc půjčiteli, aby vynaložil tyto náklady sám X nemůže-li tak půjčitel učinit (popř. nechce) a vynaloží-li tyto náklady v nezbytném rozsahu sám vypůjčitel → náleží vypůjčiteli náhrada jako nepřikázanému jednateli (§ 3006 a násl.)
 - Pozor, krátká lhůta k uplatnění práv vyplývajících z výpůjčky → 3 měsíce od vrácení věci

20. Nájem - obecně, ubytování

Systematika regulace nájmu

- Obecná ustanovení o nájmu
 - Podpůrná pravidla vůči ostatním typům
- Zvláštní typy nájmu upravené v NOZ
 - Nájem bytu nebo domu k zajištění bytových potřeb nájemce
 - Nájem dopravního prostředku
 - Nájem prostoru sloužícího k podnikání
 - Podnikatelský pronájem věcí movitých
 - Ubytování (přechodný nájem)

Podstata nájmu

- § 2201: „Nájemní smlouvou se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci věc k dočasnému užívání a nájemce se zavazuje platit za to pronajímateli nájemné.“
- Úplatné přenechání věci k dočasnému užívání
 - X požívání - pacht
 - X správa - povinnost ochraňovat
- Úplatnost
 - Často ze smlouvy nevyplývá výslovně
 - Ne vše, co si strany plní, je úplatou
 - Strany mezi sebou musí mít shodu na tom, že nájem je úplatný -> nemusí to být ekvivalentní
 - Úplata není náhrada obvyklých nákladů
- Dočasnost
 - Nájem je vždy časově omezený závazek, ale není třeba určit konečný termín
 - Obě strany počítají s tím, že závazek někdy skončí
- Vznik - nejčastěji smlouvou (možné je i soudní rozhodnutí - např. dle § 1029)
 - Forma stanovení není

Předmět nájmu

- § 2202 odst. 1: „Pronajmout lze věc nemovitou i nezuživatelnou věc movitou. Pronajmout lze i část nemovité věci; co se dále stanoví o věci, použije se i pro nájem její části.“
Odst. 2: „Pronajmout lze i věc, která v budoucnu teprve vznikne, je-li ji možné dostatečně přesně určit při uzavření nájemní smlouvy.“
- Relativní majetková práva (k nimž nájem patří) mohou vznikat k věcem i jejich částem
 - Věc nemovitá i nezuživatelná věc movitá
 - Věc musí být individuálně určena, stačí individualizace při předání
 - Nesmí to být věc, která se během nájmu spotřebuje
- Věc, která neexistuje
 - Nelze pronajmout, ledaže ji lze dostatečně určitě určit
 - Vznikající stavba
 - Věc, která je zadána do výroby
- Plodonosná věc - může nájemce brát z věci plody?
 - Nájemce si plody může přisvojovat v rozsahu, v jakém to je běžné -> ale nesmí je využívat k zisku
- Lze pronajímat věci hmotné i nehmotné
 - Lze pronajmout právo, pokud to připouští jeho povaha

Délka nájmu

- § 2204 odst. 1: „*Neujednávají-li strany dobu trvání nebo den skončení nájmu, platí, že se jedná o nájem na dobu neurčitou.*“
Odst. 2: „*Ujednávají-li strany nájem na dobu určitou delší než padesát let, má se za to, že byl nájem ujedнан na dobu neurčitou s tím, že v prvních padesáti letech lze nájem vypovědět jen z ujednaných výpovědních důvodů a v ujednané výpovědní době.*“
- Obecně - nájem je sjednán na dobu neurčitou
- Určení doby vs. rozvazovací podmínky
 - Nájem do roku 2016 vs. nájem do okamžiku, kdy ukončím studium
 - Dobu známe vs. podmínka je nejistá
- Smlouvy uzavřené pod rozvazovací podmínkou, u kterých není jisté, zda daná skutečnost nastane -> nájem na dobu neurčitou
- Pokud ta skutečnost nastane, nájem zanikne sjednaným okamžikem + zároveň mají strany možnost dát výpověď podle ustanovení o době neurčité

Postavení pronajímatele

- § 2205: „*Nájemní smlouva pronajímatele zavazuje*
 - a) *přenechat věc nájemci tak, aby ji mohl užívat k ujednanému nebo obvyklému účelu,*
 - b) *udržovat věc v takovém stavu, aby mohla sloužit tomu užívání, pro které byla pronajata,*
 - c) *zajistit nájemci nerušené užívání věci po dobu nájmu.*“
 - Dispozitivní ustanovení
- **Další práva pronajímatele**
 - Právo na prohlídku a přístup k věci → za účelem provedení potřebné opravy nebo údržby věci
 - Odevzdat věc v ujednané době
 - Provádět ostatní údržbu věci a opravy věci (běžnou údržbu provádí nájemce)

Postavení nájemce vůči pronajímateli

- § 2213: „*Nájemce je i bez zvláštního ujednání povinen užívat věc jako řádný hospodář k ujednanému účelu, nebo není-li ujednan, k účelu obvyklému, a platit nájemné.*“
- Základní povinnosti
 - Platit nájemné, užívat věc jako řádný hospodář
- Provádět běžnou údržbu věci (§ 2207 odst. 1)
 - Běžnou údržbou je podle důvodové zprávy údržba spočívající v zachování funkčního, resp. řádného stavu věci, např. výměna žárovky
 - Pozor na rozlišení běžné údržby a oprav!
 - Opravy vždy provádí pronajímatel
- Notifikační povinnost → oznámit vadu, kterou má odstranit pronajímatel (§ 2214)
- Povinnost strpět nezbytné opravy věci

Postavení nájemce vůči třetím osobám

- § 2211: „*Ohroží-li třetí osoba nájemce v jeho nájemním právu nebo způsobí-li nájemci porušení nájemního práva újmu, může se ochrany domáhat nájemce sám.*“
- § 2212 odst. 1: „*Uplatňuje-li třetí osoba vlastnické nebo jiné právo k věci nebo žádá-li vydání nebo vyklizení věci, nájemce to pronajímateli oznámí; požádá-li o to, poskytne mu pronajímatel ochranu.*“
Odst. 2: „*Neposkytne-li pronajímatel nájemci dostatečnou ochranu, může nájemce nájem vypovědět bez výpovědní doby.*“
Odst. 3: „*Bude-li nájemce rušen v užívání věci nebo jinak dotčen jednáním třetí osoby, má právo na přiměřenou slevu z nájemného, pokud takové jednání třetí osoby pronajímateli včas oznámil.*“
- Nájemce se může domáhat ochrany sám
- Ohrožení → nemusí dojít k zásahu do užívacího práva

- Prostředky ochrany nájemce - takové, jaké má vlastník věci
 - § 1040 a násl.

Podnájem

- § 2215 odst. 1: „Souhlasí-li pronajímatel, může nájemce zříditi třetí osobě k věci užívací právo; byla-li nájemní smlouva uzavřena v písemné formě, vyžaduje i souhlas pronajímatele písemnou formu.“
Odst. 2: „Zřídí-li nájemce třetí osobě užívací právo k věci bez souhlasu pronajímatele, považuje se to za hrubé porušení nájemcových povinností způsobující pronajímateli vážnější újmu.“
Odst. 3: „Užívací právo lze třetí osobě zříditi jen na dobu nájmu věci; k odchýlnému ujednání se nepřihlízí.“
- § 2216: „Umožní-li nájemce užívat věc třetí osobě, odpovídá pronajímateli za jednání této osoby stejně, jako kdyby věc užíval sám.“
- K pronájmu je vždy nutný souhlas pronajímatele
 - V případě porušení zřejmě nevzniká právo vypovědět nájem bez výpovědní doby, nestačí to k použití § 2232 (hrubé porušení X zvlášť závažné porušení)
- Jakékoli přenechání věci nebo její části (za úplatu nebo bez úplaty) k užívání nájemcem další osobě (podnájemci)
- Za podnájemce odpovídá nájemce - jako kdyby věc užíval sám
- Mezi pronajímatelem a podnájemcem není obligační vztah - nelze, aby pronajímatel vystěhoval podnájemce

Nájemné

- § 2217 odst. 1: „Nájemné se platí v ujednané výši, a není-li ujednána, platí se ve výši obvyklé v době uzavření nájemní smlouvy s přihlédnutím k nájemnému za nájem obdobných věcí za obdobných podmínek.“
Odst. 2: „Má-li být nájemné podle ujednání stran plněno jinak než v penězích, je rozhodná majetková hodnota poskytovaného plnění vyjádřená v penězích.“
- § 2218: „Nájemné se platí měsíčně pozadu.“
- Nájemné = úplata za přenechání věci k užívání, není to náhrada nákladů za užívání věci
 - Nemusí se jednat o peněžní plnění
 - Může být majetkové plnění, ne nutně peníze
 - Může to být i jednorázová povinnost něco opravit, zhotovit...
 - Pokud za pronajmutí věci sjednám úplatu opravy věci -> oprava se bude řídit smlouvou o dílo (vady apod.)

Změny na věci prováděné nájemcem

- § 2220 odst. 1: „Nájemce má právo provést změnu věci jen s předchozím souhlasem pronajímatele; byla-li nájemní smlouva uzavřena v písemné formě, vyžaduje i souhlas pronajímatele písemnou formu. Změnu věci provádí nájemce na svůj náklad; dojde-li změnou věci k jejímu zhodnocení, pronajímatel se s nájemcem při skončení nájmu vyrovná podle míry zhodnocení.“
Odst. 2: „Provede-li nájemce změnu věci bez souhlasu pronajímatele, uvede věc do původního stavu, jakmile o to pronajímatel požádá, nejpozději však při skončení nájmu věci. Neuvede-li nájemce na žádost pronajímatele věc do původního stavu, může pronajímatel nájem vypovědět bez výpovědní doby.“
- Lze provádět pouze se souhlasem pronajímatele
- Náklady nese primárně nájemce
- Po skončení nájmu nemá právo na úhradu nákladů, ale na vyrovnání zhodnocení!! (náklady x zhodnocení)
- Změny provedeny bez souhlasu pronajímatele
 - Vylučuje nájemcovo právo na náhradu za zhodnocení
 - Nemá ani právo na úhradu nákladů v režimu bezdůvodného obohacení
 - Nájemce má povinnost uvést do původního stavu
- Nájem bytu a domu - speciální pravidla (§ 2263, § 2293)

Důsledky změny vlastnictví

- § 2221 odst. 1: „Změní-li se vlastník věci, přejdou práva a povinnosti z nájmu na nového vlastníka.“
Odst. 2: „Převědl-li pronajímatel vlastnické právo k věci, nejsou pro nového vlastníka závazná ujednání o pronajímatelových povinnostech, které zákon nestanoví. To neplatí, pokud nový vlastník o těchto ujednáních věděl.“
- § 2222 odst. 1: „Strana nemá právo vypovědět nájem jen proto, že se změnil vlastník věci. Při opačném ujednání má pronajímatel právo nájem vypovědět do tří měsíců poté, co se dozvěděl nebo musel dozvědět, kdo je nájemcem, a nájemce do tří měsíců poté, co se o změně vlastníka dozvěděl.“
Odst. 2: „Neměl-li nový vlastník rozumný důvod pochybovat, že kupuje věc, která není pronajata, má právo vypovědět nájem do tří měsíců poté, co se dozvěděl nebo musel dozvědět, že je věc pronajata a kdo je nájemcem. Nájemcova práva vůči osobě, se kterou nájemní smlouvu uzavřel, nejsou dotčena.“
Odst. 3: „Jedná-li se o nemovitou věc, je výpovědní doba tříměsíční. Jedná-li se o movitou věc, je výpovědní doba jednoměsíční.“
- § 2223: „Strana, která nájem vypoví, poskytne druhé straně přiměřené odstupné.“
- § 2224: „Byl-li pronajat byt, ve kterém nájemce bydlí, nemá pronajímatel právo nájem vypovědět z důvodu změny vlastnictví. K opačnému ujednání se nepřihlíží.“
- Obecně - strana nemá právo vypovědět nájem jen proto, že se změnil vlastník věci
- Je třeba rozlišovat univerzální a singulární procesní nástupnictví
 - Pro nového vlastníka (singulárního nástupce) nejsou závazná ujednání o pronajímatelových povinnostech, které zákon nestanoví
- Přiměřené odstupné

Skončení nájmu - § 2225 a násl.

- § 2229: „Nájem ujednaný na dobu určitou může každá ze stran vypovědět jen v případě, že ve smlouvě byly zároveň ujednaný důvody výpovědi a výpovědní doba.“
- § 2231 odst. 1: „Nájem ujednaný na dobu neurčitou skončí výpovědí jednou ze stran. Jedná-li se o věc movitou, je výpovědní doba jednoměsíční, jedná-li se o věc nemovitou, je tříměsíční.“
Odst. 2: „Výpověď nemusí být odůvodněna; to neplatí, má-li strana právo vypovědět nájem bez výpovědní doby.“
- Možnosti skončení nájmu: smrtí nájemce, splnutím stran, následnou nemožností plnění, výpovědí, uplynutím doby, zánikem věci...
- Absolutně
 - Zánik předmětu nájmu, uplyne doba, dojde k následné nemožnosti plnění
- Relativně - práva a povinnosti z nájmu přecházejí na jiného
 - Závazek trvá, ale změní se strany (u bytu - přechod nájmu, dále např. postoupení nájemní smlouvy)
 - Zaniká ve vztahu k nějakému subjektu
- Zvláštní případy skončení nájmu
 - Insolvenční správce vypovídá nájem
 - Zánik nájmu v zákoně o vyvlastnění
 - Při prodeji nemovitosti pro výkon rozhodnutí
- Skončení nájmu výpovědí
 - Na dobu určitou
 - Lze vypovědět, pokud byly ve smlouvě ujednaný důvody výpovědi a výpovědní doba
 - Na dobu neurčitou (§ 2231)
 - Lze vypovědět kdykoli, jakkoli, bez uvedení důvodu (to neplatí, pokud má strana právo nájem vypovědět bez výpovědní doby)
- **Mimořádná výpověď - ze strany nájemce (bez výpovědní doby)**
 - Vada věci ztěžuje zásadním způsobem užívání (+ nájemce vadu oznámil řádně a včas, pronajímatel neodstranil) - § 2208 odst. 1
 - Na věci je třeba provést nezbytnou opravu a věc nelze vůbec užívat - § 2210 odst. 3

- Třetí osoba uplatňuje k věci své právo a pronajímatel neposkytl nájemci dostatečnou ochranu - § 2212 odst. 2
- Pronajatá věc z části zanikne - § 2226 odst. 2
- Věc se stane nepoužitelnou k ujednanému (nebo obvyklému účelu) důvodu, který není na straně nájemce - § 2227
- Porušuje-li pronajímatel zvláště závažným způsobem své povinnosti, tím působí nájemci značnou újmu - § 2232
- **Mimořádná výpověď - ze strany pronajímatele (bez výpovědní doby)**
 - Nájemce změní věc bez jeho souhlasu a neuvede ji do původního stavu na jeho žádost - § 2220 odst. 2
 - Nájemce věc užívá způsobem, že se opotřebovává nad míru přiměřenou okolnostem nebo že hrozí zničení věci a neuposlechne výzvu k nápravě - § 2228 odst. 2
 - Nezaplatil-li nájemce nájemné ani do splatnosti příštího nájemného (opět nutná výzva s výjimkou) - § 2228 odst. 4
 - Porušuje-li nájemce zvláště závažným způsobem své povinnosti, a tím působí pronajímateli značnou újmu - § 2232

Konkludentní uzavření nové smlouvy

- § 2230 odst. 1: „Užívá-li nájemce věc i po uplynutí nájemní doby a pronajímatel ho do jednoho měsíce nevyzve, aby mu věc odevzdal, platí, že nájemní smlouva byla znovu uzavřena za podmínek ujednaných původně. Byla-li původně nájemní doba delší než jeden rok, platí, že nyní byla uzavřena na jeden rok; byla-li kratší než jeden rok, platí, že nyní byla uzavřena na tuto dobu.“
Odst. 2: „Ustanovení odstavce 1 se nepoužije přesto, že nájemce věc dál užívá, dala-li strana v přiměřené době předem najevo, že nájem skončí nebo již dříve nájem vypověděla.“
- Použije se pouze u nájmu, které končí uplynutím doby
- Dispozitivní pravidlo - lze si ujednat jinak nebo i vyloučit
- U nájmu bytu zvláštní ustanovení (§ 2285)

Zadržovací právo pronajímatele

- § 2234: „Pronajímatel má právo na úhradu pohledávky vůči nájemci zadržet movité věci, které má nájemce na věci nebo v ní.“
- Netýká se jen pohledávky nájemného, ale jakékoli pohledávky, kterou má pronajímatel vůči nájemci z titulu nájmu - např. právo na náhradu škody
- Týká se pouze věcí patřících nájemci

Ubytování

- Tzv. přechodný nájem
- Ubytovatel poskytuje ubytovanému přechodně ubytování na sjednanou dobu nebo na dobu vyplývající z účelu
- Ubytovaný se zavazuje platit ubytovateli za ubytování a služby s tím spojené
- Požádá-li o to ubytovaný, ubytovatel od něho převezme do úschovy peněžní prostředky, klenoty nebo jiné cennosti
- Nejde o realizaci práva na bydlení, nevytváříme domov (hotel, zájezd, krátká doba pobytu)
- Zpravidla co je kratší 6ti měsíců - ubytování; je ale nutné posuzovat to případ od případu
- Ubytovatel - nemusí to být podnikatel, není to rozhodující pro povahu závazku

21. Nájem bytu a domu

- Byt představuje místnost nebo soubor místností, které jsou součástí domu, tvoří obytný prostor a jsou určeny a užívány k účelu bydlení
- § 2236
- Účel nájmu bytu = zajištění bytových potřeb nájemce
- Nájemcem bytu nemůže být PO - nemá potřebu bydlení
- Ustanovení o nájmu bytu a domu se nepoužijí, pokud účelem není uspokojování bytových potřeb trvalejšího charakteru (x rekreace, krátkodobý účel)
- Pokud není ujednáno jinak - je to nájem na dobu neurčitou
- Obsah a forma nájemní smlouvy
 - Písemná forma
 - Nedodržení → relativní neplatnost; lze zhojit
 - Pronajímatel ale nemůže namítat neplatnost nájemní smlouvy pro nedodržení formy
 - Užívá - li nájemce byt po dobu 3 let v dobré víře, že nájem je po právu, považuje se nájemní smlouva za řádně uzavřenou.
- Ochrana nájemce bytu
 - Nepřihlíží se k ujednáním zkracujícím nájemcova práva (použije se pak zákonná úprava)
 - Právní úprava je relativně kogentní
 - Nepřihlíží se k ujednáním ukládajícím smluvní pokutu nájemci a k ujednáním ukládajícím zjevně nepřiměřenou povinnost

Odevzdání a převzetí byt

- Pronajímatel je povinen zpřístupnit byt k užívání dnem uvedeným ve smlouvě (jinak 1. dne v měsíci, který následuje po účinnosti smlouvy)
- Zpřístupnění = předání klíčů
- Rozlišujeme
 - Způsobilost k nastěhování - je způsobilý, pokud neexistuje objektivní překážka, která by nájemci bránila v nastěhování
 - Způsobilost k obývání - měl by být zpřístupněný ve stavu, jaký je ujednáno ve smlouvě; pokud není ujednáno, pak musí být obyvatelný = čistý a ve stavu, který se obecně považuje za dobrý
 - Určenost bytu k nastěhování/bydlení - strany se mohou dohodnout, že bude odevzdán byt, který není k obývání způsobilý, zároveň ale musí být ujednány práva a povinnosti plynoucí z této zvláštní povahy bytu!
- Právo odmítnout se nastěhovat
 - Toto právo nájemce nemá, pokud znal stav bytu před uzavřením smlouvy, nebo nepřišel na prohlídku, ačkoliv k tomu byl vyzván
 - Pokud nájemce využije tohoto práva → nemusí platit nájemné
 - Pokud se nastěhuje, má právo na přiměřenou slevu z nájemného, dokud vady nejsou odstraněny

Nájemné

- Pojmový znak nájmu
- Pokud není ujednáno, platí, že je nájemné ve výši místě obvyklému
- Platí se předem, měsíčně
- Zvyšování
 - Je možné jej smluvně vyloučit
 - Je možné ujednat každoroční zvyšování (nemělo by to být častěji)
 - Pokud není ve smlouvě ujednání jinak, je možné nájemné zvýšit až do výše místně obvyklého nájemného
 - Nesmí to být více než o 20% za poslední 3 roky

- Rovněž je možné požadovat zvýšení nájemného z důvodu provedených stavebních úprav
- Kauce
 - Peněžitá jistota, kterou nájemce stvrzuje, že bude řádně platit nájemné a plnit další povinnosti vyplývající z nájmu
 - Ne více než 6měsíční nájemné (po novele ne více než trojnásobek!)
 - Při skončení nájmu je vrácena nájemci
 - Pronajímatel si může započíst, co mu nájemce z nájmu dluží
 - Nájemce má právo na úroky z jistoty alespoň ve výši zákonné sazby

Služby zajišťované pronajímatelem

- Nezbytné služby, která má pronajímatel zajišťovat jsou - dodávky tepla, vody, odvoz odpadu, odvádění odpadních vod, osvětlení, úklid společných prostorů, rozhlas, televize, řádný provoz výtahu apod.
- Je možné si ujednat, že některé služby nebudou poskytovány, nebo naopak ujednat i další, které nejsou v OZ výslovně uvedeny
- Vyúčtování služeb musí pronajímatel provést nejpozději do 4 měsíců od skončení zúčtovacího období
 - Je možné ujednat si paušální částky bez potřeby vyúčtování

Práva a povinnosti stran

- Povinnosti pronajímatele
 - Přenechat nájemci byt k užívání
 - Udržovat jej po dobu nájmu ve stavu, který je užívání způsobilý
 - Udržovat náležitý pořádek v domě
- Povinnosti nájemce
 - Dodržovat pravidla pro chování v domě
 - Platit nájemné
- Práva
 - Právo v bytě podnikat
 - Chovat v bytě zvíře (nesmí působit obtíže ostatním obyvatelům nebo pronajímateli)

Úpravy a jiné změny bytu nebo domu

- Souhlasu nájemce není potřeba
 - Nesníží-li se hodnota bydlení a je to bez většího nepohodlí pro nájemce
 - Úpravy na příkaz orgánu veřejné moci
 - Úpravy, pokud hrozí zvlášť závažná újma
- Pokud je nutné, aby nájemce byt vyklidil, pronajímatel mu poskytne přiměřenou náhradu nákladů spojených se stěhováním a vyklizením bytu
- Když nájemce nedá souhlas s opravami → pronajímatel se může obrátit na soud, který o dočasné povinnosti vyklidit byt rozhodne (do 10 dnů od odmítnutí)

Společný nájem

- Vzniká, když je uzavřena nájemní smlouva s více nájemci
- Přistoupením ke smlouvě
- Zvláštní případ - společný nájem mezi manžely

Členové nájemcovy domácnosti

- Nájemce může do bytu přijmout kohokoliv

- Není nutný souhlas pronajímatele
- Musí to jen pronajímateli oznámit (bezodkladně)
- Pronajímatel si může ve smlouvě vyhradit souhlas k přijetí další osoby do bytu - ale ne u osob nájemci blízkých a v případech zvláštního zřetele hodných

Podnájem

- Přenechání užívání části bytu třetí osobě (nemusí to být úplatné)
- Právní poměr mezi nájemcem a podnájemcem
- Pokud v bytě nájemce sám bydlí, není nutný souhlas pronajímatele s podnájemem, jen to musí pronajímateli oznámit
- Pokud tam sám trvale nebydlí, je nutný souhlas pronajímatele (pokud to neoznámí, hrubé porušení povinnosti)
- Žádost i udělení souhlasu vyžadují písemnou formu (kvůli důkazní funkci)
- Pokud se pronajímatel nevyjádří na žádost o udělení souhlasu do jednoho měsíce, má se za to, že je souhlas udělený

Skončení nájmu

- Automatické prodlužování nájmu
 - Pokud nájemce pokračuje v užívání bytu po dobu alespoň 3 měsíců po dni, kdy měl nájem skončit a pronajímatel písemně nevyzve nájemce, aby byt opustil, platí, že se nájem prodlužuje na tutéž dobu, na kterou byl ujednáán (ale max. 2 roky)
 - Je jedno, jak nájem skončil
- Náležitosti výpovědi
 - Jednostranné adresované právní jednání
 - Musí dojít druhé straně
 - Výpovědní doba běží od prvního dne kalendářního měsíce následujícího poté, co došla výpověď druhé straně
 - Obligatorně písemná
 - Pronajímatel musí nájemce poučit o jeho právu vznést proti výpovědi námitky a navrhnout přezkoumání výpovědi soudem → jinak je výpověď neplatná
 - Nájemce má právo se obrátit na soud, aby přezkoumal, zda je výpověď oprávněná do 2 měsíců ode dne doručení výpovědi (zvláštní druh určovací žaloby)
 - X odlišujeme od námitek, které nájemce směřuje výhradně proti pronajímateli
- Výpověď nájmu na dobu určitou
 - Ze strany pronajímatele je možná jen ze zákonem stanovených důvodů
 - Stejně tak i ze strany nájemce, ale strany si mohou ujednat další výpovědní důvody
 - Nájemce
 - Může dát výpověď, změní-li se okolnosti, z nichž strany vycházely, a po nájemci nelze spravedlivě požadovat, aby v nájmu pokračoval
 - Pronajímatel
 - Nájemce hrubě porušuje svoji povinnost (X porušení povinnosti zvláště závažným způsobem)
 - Nájemce je odsouzen pro úmyslný trestný čin spáchaný na pronajímateli nebo členu jeho domácnosti nebo na osobě, která bydlí v domě, kde je nájemcův byt nebo proti cizímu majetku, který se v tomto domě nachází
 - Z důvodu veřejného zájmu
 - Jiný obdobně závažný důvod pro vypovězení
 - Ve 3 měsíční výpovědní době
- Výpověď nájmu na dobu neurčitou
 - Lze pronajímatelem vypovědět jednak z důvodů výše uvedených
 - Dále pokud má být pronajatý byt užíván pronajímatelem nebo manželem pronajímatele, který hodlá opustit rodinnou domácnost a byl podán návrh na rozvod manželství

- Pokud pronajímatel potřebuje byt pro svého příbuzného nebo pro příbuzného svého manžela v přímé linii nebo ve vedlejší linii v druhém stupni (ne sám pro sebe!)
- Pokud pronajímatel byt nevyužije do 1 měsíce z těchto důvodů, má nájemce právo na opětovné pronajmutí nebo náhradu škody
- Mimořádné výpovědní důvody
 - Pokud nájemce poruší svou povinnost zvlášť závažným způsobem, má pronajímatel právo nájem vypovědět bez výpovědní doby
 - Nájem zaniká účinností výpovědi
 - Byt má být vyklizen do 1 měsíce od skončení nájmu
 - Je nutné nejdřív vyzvat nájemce, aby odstranil závadné chování, a následně ve výpovědi specifikovat zvlášť závažné porušení povinností
 - Důvody
 - Neplacení nájemného (alespoň za 3 měsíce, nemusí být po sobě jdoucí)
 - Poškození bytu závažným nebo nenapravitelným způsobem
 - Užívání bytu neoprávněně jiným způsobem nebo k jinému účelu, než bylo ujednáno

Následky smrti nájemce

- Nájem přechází na člena nájemcovi domácnosti, který v bytě žil ke dni smrti nájemce a nemá vlastní byt
- Pokud je to někdo jiný než manžel, partner, rodič, sourozenec, zeť, snacha, dítě nebo vnuk - je nutný souhlas pronajímatele
- Nájem bytu po přechodu skončí nejpozději po 2 letech (to neplatí, pokud je osoba starší 70 let nebo mladší 18 let)
- Pokud podmínky splňuje více osob - práva a povinnosti z nájmu přechází společně a nerozdílně
- Je-li členem nájemcovi domácnosti nájemcův potomek - má přednostní právo

Další druhy nájmu bytu

- Nájem služebního bytu
 - Nájem bytu sjednán v souvislosti s výkonem zaměstnání, funkce nebo jiné práce a podle smlouvy je výslovně pronajat byt služební
 - → práva nájemce mohou být omezena
- Nájem bytu zvláštního určení
 - Ubytování osob se zdravotním postižením nebo byt v domě se zařízením určeným pro tyto osoby nebo byt v domě s pečovatelskou službou

22. Nájem prostor sloužících k podnikání

Nájem prostor sloužících k podnikání

- Nájem prostoru nebo místnosti, je-li účelem nájmu provozování podnikatelské činnosti v tomto prostoru nebo v této místnosti a slouží-li alespoň převážně k podnikání bez ohledu na to, zda je účel v nájemní smlouvě vyjádřen
- Pokud účelem není ani bydlení, ani provozování podnikatelské činnosti, pak se aplikují obecná ustanovení nájmu
- Široce dispozitivní úprava
- Co si strany neupraví ve smlouvě a co není upraveno v zákoně → použijí se obecná ustanovení nájmu
- **Práva a povinnosti**
 - Nájemce nemá právo bez souhlasu pronajímatele zásadně měnit podnikatelskou činnost, pokud tato změna způsobí změnu poměrů v nemovité věci (z kadeřnictví se stane svářečská dílna)
 - Právo vývěsního štítu - nájemce má právo opatřit prostor štítem, cedulí nebo podobným znamením se souhlasem pronajímatele
 - Souhlas lze odmítnout jen z vážných důvodů
 - Po 1 měsíci zákonná fikce udělení souhlasu
 - Po skončení nájmu musí nájemce cedula odstranit a vše uvést do původního stavu
 - Náhrada za převzetí zákaznické základny = právo vypovězeného nájemce na náhradu za výhodu pronajímatele nebo nového nájemce, kterou získali převzetím zákaznické základny, kterou vypovězený nájemce vybudoval
 - Toto právo nemá, pokud byl vypovězen pro porušení svých povinností
- **Skončení nájmu**
 - Při skončení nájmu na dobu určitou se obdobně aplikují ustanovení o skončení nájmu bytu na dobu určitou
 - Nad rámec jsou další výpovědní důvody pro nájemce:
 - Ztratí-li způsobilost k činnosti, k jejímuž výkonu je prostor sloužící k podnikání určen
 - Přestane-li být prostor objektivně způsobilý k výkonu činnosti a pronajímatel nezajistí náhradní prostor
 - Porušuje-li pronajímatel hrubě své povinnosti
 - Nad rámec výpovědní důvody pronajímatele:
 - Pokud má být nemovitá věc odstraněna anebo přestavována tak, že to brání dalšímu užívání prostoru a pronajímatel to při uzavření smlouvy nemohl předvídat
 - Porušuje-li nájemce hrubě své povinnosti (po dobu delší než 1 měsíc prodlení s placením nájemného, nezískal souhlas k umístění štítu a stejně ho tam umístil)
 - Vždy musí být uveden výpovědní důvod
 - Výpovědní doba: 3 měsíce
 - Nájem na dobu neurčitou
 - Výpovědní doba až půl roku
 - Od doručení výpovědi musí vypovězená strana podat námitky vůči výpovědi do 1 měsíce v písemné formě (jinak zanikne právo uplatnit věc u soudu)
 - Od doručení námitek má druhá strana 1 měsíc na to, aby výpověď vzala zpět
 - Pokud ke zpětvzetí nedojde, může se vypovídající strana obrátit na soud do 2 měsíců od marného plynutí lhůty na zpětvzetí výpovědi

Podnikatelský nájem movitých věcí

- Podnikatel, jehož podnikání spočívá v pronajímání věcí, přenechá nájemci na dobu určitou užívání movitých věcí
- Krátkodobé, dočasné
- Není možné automatické prodloužení nájmu
- Nájemce má právo smlouvu kdykoliv vypovědět - výpovědní doba činí 10 dní

23. Pacht

- Zařazení - část čtvrtá (**relativní majetková práva**), HLAVA II. (**Závazky z právních jednání**), Díl 2 (**Přenechání věci k užití jinému**), oddíl 4 (**pacht**)
- Rozsah - **§ 2332 - 2357 NOZ**
- Systematika pachtu (pododdíly):
 - a) obecný pacht (§ 2332 - 2344)
 - b) zvláštní zemědělský pozemek (§ 2345 - 2348)
 - c) pacht závodu (§ 2349 - 2357)

Obecný pacht

- § 2332 odst. 1: „*Pachtovní smlouvou se propachtovatel zavazuje přenechat pachtýři věc k dočasnému užívání a požívání a pachtýř se zavazuje platit za to propachtovateli pachtovné nebo poskytnout poměrnou část výnosu z věci.*“
Odst. 2: „*Přenechá-li strana druhé smluvní straně jednou smlouvou více věcí, z nichž některé slouží k užívání a jiné k požívání, posoudí se smlouva podle povahy hlavní věci.*“
- Rozdílná hospodářská funkce nájmu a pachtu
- Není-li v ustanovení o pachtu napsáno něco jiného, použijí se pro pacht přiměřeně ustanovení o nájmu
- Pozor na přechodná ustanovení → nájemní smlouvy podle předchozí právní úpravy, které vykazují znaky pachtu, nemůžou být brány za pacht - viz § 3028/3, § 3074
- **Forma** - není stanovena (je-li písemná, i výpověď musí být písemná (§ 2339))
- **Strany** - propachtovatel a pachtýř
- **Podstata pachtu** - pachtýřovo vlastní přičinění: tedy vlastní práce nebo jiná činnost vedoucí k obhospodaření věci tak, aby přinášela plody nebo užitky (výnos) a pachtýř si tento výnos přivlastňuje, tzn., nese i riziko neúspěchu (X lze krýt pojištěním)
- **Účel** - nejen užívání (brát plody a užitky jen pro svou potřebu), ale i požívání (srov. § 1285) → brát plody a užitky (§ 491) a platit za to pachtovné (úplatnost - pevnou částkou nebo poměrně z výnosů)
- **Výnos** - řádný (předpokládány)/mimořádný - účelem není věc vydrancovat, proto § 2336 - povinnost **řádného** hospodáře
- **Předmět pachtu**
 - Propachtovaná věc
 - Hmotná/nehmotná, movitá/nemovitá - pouze věc schopná užitek přinést, plodivá, plodonosná, přinášející výnos, ať již jsou výnosem plody naturální nebo civilní
 - Je-li předmětem více věcí, rozhoduje účel hlavní věci (§ 2332 odst. 2)
 - Většinou se jako pacht uvažují vybavení a připravené prostory k provozu nějaké činnosti
 - Je-li propachtovaná věc zapsána do veřejného seznamu, zapisuje se do veřejného seznamu i pachtovní právo, pokud to navrhne vlastník věci nebo s jeho souhlasem pachtýř
 - To platí i v případě, že je do veřejného seznamu zapsána jednotlivá věc náležející k propachtované hromadné věci
- **Náklady**
 - Provádí-li propachtovatel na propachtované věci opatření, k nimž je podle smlouvy nebo z jiného právního důvodu oprávněn nebo povinen, nahradí pachtýři v přiměřeném rozsahu náklady a ztrátu výnosu, které pachtýři v důsledku takového opatření vznikly; požádá-li o to pachtýř, poskytne mu propachtovatel přiměřenou zálohu → pachtýřovo právo na slevu z pachtovného nebo na jeho prominutí tím dotčeno není
 - Zlepší-li propachtovatel propachtovanou věc do té míry, že pachtýř může při řádném hospodaření dosáhnout vyššího výnosu, může se propachtovatel domáhat přiměřeného zvýšení pachtovného
- **Vady**
 - Neodstraní-li propachtovatel vadu věci, kterou má povinnost odstranit, bez zbytečného odkladu, a klesne-li proto výnos z propachtované věci pod polovinu běžného výnosu, má pachtýř právo na slevu z pachtovného; odstraní-li vadu sám, má právo na náhradu vynaložených nákladů

- Jedná-li se o vadu, která zásadním způsobem ztěžuje, nebo i znemožňuje požívání propachtované věci tak, že z ní lze nanejvýš dosáhnout jen nepatrný výnos, má pachtýř právo na prominutí pachtovného, nebo na vypovězení pachtu bez výpovědní doby
- **Výpovědní doba**
 - **Doba určitá** - je-li pacht ujednán alespoň na dobu tří let, může strana vyzvat v době ne kratší než šest měsíců před uplynutím ujednané doby druhou stranu, aby sdělila, zda hodlá v pachtu pokračovat, s tím, že vysloví-li druhá strana do tří měsíců od doručení výzvy svůj souhlas, prodlouží se pacht o dobu, na kterou byl původně ujednán; jinak pacht skončí v původně ujednané době
 - **Doba neurčitá** - pacht ujednán na dobu neurčitou lze vypovědět v šestiměsíční výpovědní době tak, aby skončil koncem pachtovního roku
 - Byla-li smlouva uzavřena v písemné formě, vyžaduje i výpověď písemnou formu
 - **X bez výpovědní doby** - propachtuje-li pachtýř propachtovanou věc jinému, přenechá-li ji jinému k užívání nebo změnil-li hospodářské určení věci, anebo způsob jejího užívání nebo požívání bez propachtovatele předchozího souhlasu, může propachtovatel vypovědět pacht bez výpovědní doby
 - Pozn. - nevrátí-li pachtýř propachtovanou věc při skončení pachtu propachtovateli, náleží propachtovateli pachtovné, jako by pacht trval (plody a užitky vytěžené pachtýřem v té době se počítají jako užitky za celý rok - § 2340)
- **Propachtovaná věc s inventářem**
 - **Inventář** = soubor věcí, zejména movitých, určený k užívání hlavní věci a jejímu řádnému obhospodařování
 - Ustanovení o pachtu se vztahují i na inventář
 - Záleží na smlouvě, jak se s inventářem nakládá
 - Zákonné zástavní právo pachtýře vůči propachtovateli (§ 2344)
 - Propachtuje-li se věc společně s inventářem, zachová pachtýř jednotlivé kusy inventáře
 - **Zvířata** = náleží-li do inventáře zvířata, obnovuje pachtýř jejich stav s péčí řádného hospodáře
 - Zničí-li se něco z inventáře nebo opotřebí-li se do té míry, že to nelze dále užívat, obnoví propachtovatel inventář, ledaže se škoda přičítá pachtýři; to platí i v případě vady propachtované věci
 - Je-li mezi cenou převzatého a vráceného inventáře rozdíl, vyrovná se v penězích
 - Zákonné zástavní právo pachtýře vůči propachtovateli → pro pohledávky pachtýře vůči propachtovateli vázne na věcech náležejících do inventáře zástavní právo, dá-li však propachtovatel pachtýři jinou jistotu, zástavní právo se do výše jistoty neuplatní
 - **Skončení pachtu**
 - Vráti pachtýř inventář propachtovateli → propachtovatel může odmítnout převzít kus inventáře obstaraný pachtýřem, pokud má vzhledem k propachtované věci a k řádnému hospodaření s ní nepřiměřenou cenu nebo pokud je pro propachtovanou věc nadbytečný; odmítnutím nabývá vlastnické právo k odmítnutému kusu pachtýř
- **Fakultativní zápis do KN** - stejné důvody a způsob jako u nájmu (§ 2203 ve vztahu k § 2221 a § 2222)

Zemědělský pacht

- Zvláštní (dispozitivní) pravidla
- **Předmět** - propachtování zemědělského nebo lesního pozemku (např. i farma)
- **Splatnost** - ročně pozadu, splatnost k 1. říjnu (§ 2346)
- **Výpovědní doba**
 - Je-li výpovědní doba neurčitá, lze vypovědět ve dvanáctiměsíční výpovědní době, popř. zvláštní důvody
 - a) Stane-li se pachtýř ze zdravotních důvodů nezpůsobilý na pozemku hospodařit, má právo vypovědět pacht v tříměsíční výpovědní době, i když byl pacht ujednán na dobu určitou
 - b) Zemře-li pachtýř, má pachtýřův dědic právo vypovědět pacht v tříměsíční výpovědní době, i když byl pacht ujednán na dobu určitou; výpověď musí být podána do šesti měsíců ode dne, kdy pachtýř zemřel
 - Je-li pacht ujednán na dobu delší než dva roky a není-li smlouva uzavřena v písemné formě, má se za to, že pacht byl ujednán na dobu neurčitou

- Dříve - nájem podniku (ObchZ)
- **Předmětem** může být i část závodu tvořící samostatnou organizační složku (§ 2357)
- Možnost propachtování zemědělského obchodního závodu
- Vztah k pracovnímu právu => pacht závodu se považuje za převod činnosti zaměstnavatele §2349 odst. 2)
- Je-li propachtován závod, pachtýř jej užívá i požívá způsobem a v rozsahu, v jakém je toho třeba k řádnému provozování závodu
- Předmět činnosti provozované v závodu může pachtýř změnit, jen bylo-li to výslovně ujednáno
- **Veřejný rejstřík**
 - **Je-li pachtýř zapsán ve veřejném rejstříku**, nabývá právo k závodu zveřejněním údaje, že uložil doklad o pachtu závodu do sbírky listin podle jiného právního předpisu
 - **Není-li pachtýř zapsán do veřejného rejstříku**, nabývá právo k závodu účinností smlouvy
 - Neprokáží-li strany, že vznik nebo zánik pachtu byl třetí osobě znám dříve, jsou vůči ní tyto skutečnosti účinné ode dne, kdy bylo oznámení o vzniku nebo zániku pachtu zveřejněno
- **Převod práva duševního vlastnictví**
 - Zakazuje se převést na pachtýře ta práva z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, u nichž to vylučuje smlouva, kterou bylo právo průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví propachtovateli poskytnuto, nebo vylučuje-li to povaha takového práva
- **Dluhy a pohledávky**
 - Pachtýř stává věřitelem pohledávek a dlužníkem dluhů, které s provozem závodu souvisí
 - Z dluhů však pachtýř přejímá jen ty, o jejichž existenci věděl nebo ji alespoň musel rozumně předpokládat
 - Neudělil-li věřitel souhlas k převzetí dluhu pachtýřem, ručí propachtovatel za jeho splnění
 - Nabytí pohledávek pachtýřem se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek (§ 1879 a násl. NOZ)
 - Propachtovatel oznámí bez zbytečného odkladu svým věřitelům a dlužníkům, jejichž pohledávky a dluhy pachtýř pachtěm závodu nabyt, že závod propachtoval
 - Neuvede-li se v zápisu dluh, pachtýř jej nabývá, musel-li jeho existenci alespoň rozumně předpokládat
 - Zhorší-li se pachtěm dobytost pohledávky, má věřitel propachtovatele, který s pachtěm nesouhlasil, právo domáhat se, aby soud rozhodl, že pacht je vůči němu neúčinné
- **Zápis o předání závodu**
 - Pořídí-li strany o předání závodu zápis, uvedou výčet všeho, co propachtovaný závod zahrnuje a co se pachtýři předává, jakož i toho, co chybí, ač to jinak podle smlouvy nebo podle účetních záznamů závod spoluvytváří
- **Vady**
 - Propachtovatel nejpozději v zápisu pachtýře upozorní na vady předmětu pachtu, o kterých ví, nebo o kterých vědět měl a mohl
- **Požívací právo**
 - Neuvede-li se v zápisu věc náležející k závodu, nabývá k ní pachtýř požívací právo společně s požívacím právem k závodu
- **Neúčinnost pachtu**
 - Právo dovolat se neúčinnosti zaniká, neuplatní-li je věřitel do jednoho měsíce ode dne, kdy se o pachtu dozvěděl, nejpozději však do tří měsíců ode dne účinnosti smlouvy
- **Zánik pachtu závodu**
 - Dnem zániku pachtu přechází na propachtovatele pohledávky a dluhy, které k závodu náleží; z dluhů však propachtovatel nabývá jen ty, o jejichž existenci věděl nebo ji alespoň musel rozumně předpokládat
 - Neudělil-li věřitel souhlas k převzetí dluhu propachtovatelem, ručí pachtýř za jeho splnění
 - Nabytí pohledávek propachtovatelem se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek
 - Pachtýř oznámí svým věřitelům a dlužníkům, jejichž pohledávky a dluhy pachtýř pachtěm závodu nabyt, bez zbytečného odkladu, že pacht zanikl

24. Dispozice se závodem (prodej, pacht)

Prodej závodu - § 2175-2183

- **ZÁVOD = věc hromadná**, tedy může být předmětem obchodu
- Zákoník reguluje ve spojení se závodem pouze koupi, pacht a odkazem také směnu (§ 2188)
 - Může být ale i předmětem darování, zástavní smlouvy apod.
- Převod závodu kupní smlouvou je převod celku
- Převodem závodu nabývá vlastník vše, co závod tvoří a také případné příslušenství
- Jedná se běžnou koupí, která je doplněna o pravidla, která se váží na závod coby běžící statek a navazující ochranu věřitelů
- Převodem se nabývá vlastnické **právo k celému závodu** („vše, co k celku náleží“)
 - Rozhodující je objektivní stav k okamžiku prodeje - ochrana dobré víry nabyvatele
 - Tento stav lze modifikovat - ale musí se z kupní smlouvy vyloučit položka, která nenaruší podstatu závodu jako celku (může jí být jakákoli věc v právním smyslu)
 - Pokud by vyloučením zbytek závodu ztratil vlastnost funkčního organizovaného souboru jmění, nejednalo by se o koupi závodu, ale o koupi jednotlivosti
- Nabyvatel vlastnického práva získává vlastnické právo i k jednotlivým věcem, které ho tvoří
- **Převod závodu je převodem činnosti zaměstnavatele** - jedná se ale o převod hromadné věci, nikoli subjektu, proto nepřecházejí živnostenská oprávnění či veřejnoprávní licence, ledaže zákon stanoví jinak
- Pro smlouvu se **nevýžaduje žádná forma**, ledaže by na jejím základě mělo dojít k převodu vlastnického práva k těm složkám závodu, které s zapisují do veřejných seznamů, kde se písemná forma vyžaduje
 - ALE předpokládá se zápis o předání závodu (zápis v písemné formě)
- K převodu závodu v kapitálové společnosti a družstvu se vyžaduje souhlas jejich nejvyššího orgánu
- **Kupní cena**
 - Domněnka, že je kupní cena ujednána na základě údajů o převáděném jmění v účetních záznamech prodáváném závodu a ve smlouvě ke dni jejího uzavření, nabývá-li účinnosti později, mění se kupní cena v závislosti na zvýšení nebo snížení jmění
 - Koupí se kupující stává **věřitelem pohledávek a dlužníkem dluhů**, které k závodu náleží, z dluhů jen ty, o jejichž existenci věděl nebo alespoň měl rozumně předpokládat
 - Prodávající oznámí bez zbytečného odkladu věřitelům a dlužníkům, že závod prodal a komu
 - Zakazuje se převést prodejem závodu na kupujícího právo vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, u něhož to vylučuje smlouva, kterou bylo právo prodávajícímu poskytnuto, nebo vylučuje-li to povaha takového práva
- **Nabytí vlastnického práva k závodu**
 - Zveřejněním údaje, že uložil doklad o koupi závodu do sbírky listin (je-li kupující zapsán ve veřejném rejstříku)
 - Účinností smlouvy (není-li zapsán ve veřejném seznamu)
- **Neúčinnost prodeje závodu**
 - Věřitel, který s prodejem nesouhlasil, má právo se domáhat neúčinnosti prodeje závodu vůči němu, pokud se prodejem zhorší dobytnost pohledávky (do jednoho měsíce, kdy se dozvěděl, nejpozději do 3 let)
- **Odstoupení od smlouvy**
 - Odstoupením kterékoli ze stran přecházejí pohledávky a dluhy na prodávajícího (z dluhů jen ty, o jejichž existenci věděl nebo musel rozumně předpokládat)
 - Kupující oznámí věřitelům a dlužníkům bez zbytečného odkladu, že závazek zanikl

Pacht závodu - § 2349- 2357

- Nahrazuje předchozí právní úpravu zakotvenou v obchodním zákoníku pod označením „smlouva o nájmu podniku“
- Odlišnosti oproti staré úpravě
 - Nově je pojem podnik nahrazen pojmem obchodní závod
 - § 502 definice pojmu obchodní závod

- Nově není již obligatorní písemná forma
- Dále se již nevyžaduje, aby byla osoba, která přijímá závod do užívání a požívání, podnikatelem zapsaným v obchodním rejstříku (pachtýřem se může stát kdokoli, kdo má svéprávnost)
- Možnost tzv. podpachtu
- V zákoně řešen výslovně jen pacht závodu, nicméně zákon nezakazuje, aby závod byl předmětem i nájmu (např. v situaci, kdy závod budou tvořit hodnoty, které nebudou vhodné k požívání, ale pouze k užívání) - tomu však z povahy věci docházet nebude
- **Nabytí práva k závodu**
 - Právo k závodu se nabyvá buď **zveřejněním, že uložil doklad o pachtu do sbírky listin** (je-li pachtýř zapsán ve veřejném rejstříku) **nebo účinností smlouvy** (není-li pachtýř zapsán do veřejného rejstříku)
 - Pachtýř se stává věřitelem pohledávek a dlužníkem dluhů, které s provozem závodu souvisí, nepřijímá všechny závazky náležející k závodu, ale přejímá se závodem pouze ty dluhy, o jejichž existenci věděl nebo ji alespoň musel rozumně předpokládat
 - Neudělil-li věřitel souhlas k převzetí dluhu pachtýřem, ručí propachtovatel za jeho splnění
 - Propachtovatel oznámí bez zbytečného odkladu věřitelům a dlužníkům, že závod propachtoval
 - Zakazuje převést na pachtýře ta **práva z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví**, u nichž to vyčleňuje smlouva, kterou bylo právo průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví propachtovateli poskytnuto nebo vylučuje-li to povaha takového práva
- Požívací a užívací právo získává pachtýř v **rozsahu potřebném pro běžný provoz závodu** (avšak nic nebrání modifikaci tohoto pravidla smlouvou)
- Pachtýř nesmí měnit **předmět činnosti** provozované v závodě (pachtýř nesmí měnit činnost, která je v rámci závodu provozována, byť by tak činil před vlastní veřejnoprávní oprávnění)
- Propachtovaný závod není v jeho vlastnictví, proto se změna jeho činnosti váže na výslovný souhlas vlastníka (tato dohoda nemusí být nutně obsažena v pachtovní smlouvě)
- Nejedná se o správu cizího majetku dle § 1400 a násl.- jelikož titulem je zde smlouva a nejedná se o absolutní právo
- Pachtýř je povinen užívat a požívat závod **způsobem a v rozsahu, v jaké je toho třeba k jeho řádnému provozování**
 - Pokud má pachtýř příslušné oprávnění, může tak činit sám, pokud ne, musí tak činit prostřednictvím odpovědného zástupce
 - Nejen právo, ale i povinnost pachtýře závod užívat a požívat řádně
 - Péče řádného hospodáře
- Pacht závodu nepodléhá podle zákona o obchodních korporacích, na rozdíl od jeho převodu, zákonnému souhlasu nejvyššího orgánu kapitálových společností nebo družstev
- Jelikož je **závod věcí hromadnou**, lze závod propachtovat pouze jako celek, není tedy nutné vyjmenovávat ve smlouvě jednotlivé věci, které jej tvoří, nelze tyto věci považovat za inventář a pachtýři nevzniká zástavní právo
- **Přechodná ustanovení**
 - Závod (dříve podnik) může být z povahy věci pouze předmětem pachtu, nikoli nájmu, budou se smlouvy o podniku uzavřené za účinnosti předchozí právní úpravy řídit dle § 3074 odst. 1 na rozdíl od jiných nájemních smluv i nadále obchodním zákoníkem, ledaže si strany ujednají jinak, občanským zákoníkem se budou řídit až smlouvy uzavřené po nabytí jeho účinnosti
- Je-li předmětem činnosti závodu zemědělská či lesnická výroba či jiná obdobná činnost (např. farma, zahradnictví), půjde o **kombinaci zemědělského pachtu a pachtu závodu**
- Propachtovat závod, pobočku nebo jejich část je zakázáno sociálnímu družstvu (tj. družstvu, které soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti)
- Propachtování závodu nemá vliv na existenci prokury, která byla pro daný závod či pobočku udělena
- **Pacht závodu s považuje za převod činnosti zaměstnavatele**
- **Neúčinnost pachtu**
 - zhorší-li se pachtem dobytost pohledávek, má věřitel propachtovatele, který s pachtem nesouhlasil, právo domáhat se neúčinnosti pachtu vůči němu do jednoho měsíce ode dne, kdy se o pachtu dozvěděl, nejpozději však do 3 měsíců ode dne účinnosti smlouvy
- **Zánik pachtu**

- Dnem zániku pachtu přechází na propachtovatele pohledávky a dluhy, které k závodu náleží, z dluhů jen ty, o jejichž existenci věděl nebo aspoň musel rozumně předpokládat, neudělil-li věřitel souhlas k převzetí dluhu propachtovatelem, ručí pachtýř za jeho splnění
- Pachtýř oznámí věřitelům a dlužníkům bez zbytečného odkladu, že pacht zanikl

25. Licence

- § 2358: „Licenční smlouvou poskytuje poskytovatel nabyvateli oprávnění k výkonu práva z duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu“
- Oddíl 5, § 2358 - § 2389, 4 pododdíly
 - Obecná ustanovení
 - Zvláštní ustanovení pro licenci k předmětům chráněným autorským zákonem
 - Zvláštní ustanovení pro licenční smlouvu nakladatelskou
 - Zvláštní ustanovení pro práva související s právem autorským a pro právo pořizovatele databáze
- „Licence“ - *licere* (lat.) - svolovat, povolovat, *licentia* - dovození, volnost vůle
- = **oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví**
- Licenční smlouvou nedochází k převedení absolutního práva poskytovatele k předmětu práva duševního vlastnictví (to setrvává v jeho vlastnictví)
- **Nucená licence** = může ji udělit Úřad průmyslového vlastnictví v případě, že vlastník právo nevyužívá vůbec či nedostatečně, či z důvodu ohrožení veřejného zájmu ve formě nevýhradní licence k využití vynálezů, užitých vzorů apod. (§ 20 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích)
- Smluvními stranami jsou - **poskytovatel a nabyvatel**
 - X licence k předmětům chráněným autorským zákonem - **autor a nabyvatel**
- Ve smlouvě je třeba označit konkrétní právo duševního vlastnictví, k němuž má poskytovatel výlučné právo, a označit činnost, k níž je nabyvatel v souvislosti s tímto právem oprávněn
- **Písemná forma - § 2358 odst. 2**
 - Je-li licence poskytnuta jako **výhradní**
 - Má-li být zapsána do příslušného **veřejného seznamu**
 - Licence k předmětu průmyslového vlastnictví zapsanému do veřejného seznamu je účinná vůči třetím osobám zápisem do tohoto seznamu
 - Neplatnost smlouvy pro nedodržení formy = **neplatnost relativní**
- § 2359 - míří na případy, kdy je užívání práva předpokladem jeho zachování
 - Př. právo k ochranné známce dle § 31 zákona o ochranných známkách: „Úřad průmyslového vlastnictví zruší ochrannou známku v řízení zahájeném na návrh třetí osoby, jestliže ochranná známka nebyla po nepřetržitou dobu pět let řádně užívána pro výrobky nebo služby, pro něž je zapsána.“

Obecná ustanovení

Výhradní x nevýhradní licence

- Jedno z řady různých dělení licencí
- Podstatou je okolnost, zda licenční smlouva zachovává poskytovateli možnost poskytnout výkon práv duševního vlastnictví dalším nabyvatelům, nebo zda výkon těchto práv vylučuje
- **Výhradní (výlučná neboli exkluzivní)**
 - Poskytovatel **nemá právo** poskytnout tutéž licenci **třetí osobě** po dobu, co výhradní licence trvá. Zároveň se i sám **poskytovatel zdrží výkonu práva**, ke kterému licenci udělil
 - **Sólo licence** = ujednání o tom, že vedle nabyvatele je oprávněn nadále užívat předmět licence i poskytovatel (stále je licence výhradní)
 - Výhradní musí být výslovně ujednána (jinak nevýhradní)
 - I přes udělenou výhradní licenci lze poskytnout jinému, ovšem **pouze s písemným souhlasem** nabyvatele licence (jinak licence, ta druhá v pořadí, nevznikne)
- **Nevýhradní**
 - Poskytovatel může poskytnout licenci i **dalším osobám** a rovněž ji může **sám využívat**
 - **Nevyvratitelná** domněnka § 2362 - pokud není ujednána výhradní, jedná se o nevýhradní

- **X** licenční smlouva nakladatelská - platí opačné pravidlo (není-li výslovně ujednána nevýhradní, platí, že se jedná o výhradní) - § 2384 odst. 2
- § 2360 odst. 2 druhá věta - uzavření výhradní licenční smlouvy nemá vliv na již uzavřenou nevýhradní licenční smlouvu
- Licenční smlouvy nesmějí narušovat hospodářskou soutěž a vést ke sjednávání kartelových dohod a zneužívání dominantního postavení na trhu (*úprava v zákoně o ochraně hospodářské soutěže*)

Podlicence - § 2363

- „Nabyvatel může oprávnění tvořící součást licence poskytnout třetí osobě zcela nebo zčásti, jen bylo-li to ujednáno v licenční smlouvě.“
- Samozřejmě lze dohodnout i později
- Udělení podlicence je limitováno rozsahem práv, jenž pro nabyvatele vyplývá z licence (nabyvatel č. 2 nemůže od nabyvatele č. 1 získat širší oprávnění, než má sám nabyvatel č. 1)
- Dle komentáře, **zanikne-li původní vztah** poskytovatele a nabyvatele č. 1, **zanikne i podlicence**

Postoupení a převedení licence - § 2364, § 2365

- Postoupení licence nabyvatelem třetí osobě lze jen **s písemným souhlasem poskytovatele**
 - Nabyvatel musí poskytovateli **sdělit**, že postoupil + osobu postupníka
 - Postoupení nabyvatelem opět jen v rozsahu práv jaké má sám
- Postoupení - na rozdíl od podlicence zde dochází ke změně v osobě nabyvatele
- Byl-li převeden závod nebo jeho část, která tvoří jeho samostatnou složku, souhlas poskytovatele k převedení licence se vyžaduje **jen, bylo-li to zvlášť ujednáno**

Odměna - § 2366

- Sjednávána pevnou částkou nebo jako výnos z užití (možné je také poskytnutí protiplnění apod.)
- Lze výslovně sjednat, **že se poskytuje bezúplatně** (*předchozí právní úprava toto neumožňovala*)
- Pokud strany úplatu nesjednají, ale **ani neuvedou, že se jedná o licenci bezúplatnou**, smlouva zůstává platná a odměna se určí (nedojde-li k dohodě) ve výši, která je obvyklá
- Pokud je výše odměny závislá na výnosech z užití licence, nabyvatel je povinen oznámit poskytovateli údaje rozhodné pro výpočet této odměny
- Nabyvatel je rovněž povinen předkládat vyúčtování alespoň 1x ročně (není-li ujednáno jinak)

Povinnosti a práva

- § 2367 - povinnost poskytovatele poskytnout veškeré podklady a info potřebné k výkonu licence
- § 2368 - povinnost nabyvatele utajit podklady a sdělení, kterých se mu dostalo od poskytovatele před třetími osobami (X ledaže z nich vyplývá, že poskytovatel na tom nemá zájem)
- Povinnost nabyvatele vrátit podklady po zániku licence
- § 2369 - povinnost nabyvatele zpravit poskytovatele o ohrožení, porušení licence a zároveň povinnost poskytovatele poskytnout nabyvateli součinnost k právní ochraně licence

Výpověď - § 2370

- Smlouva na dobu neurčitou → výpověď nabývá účinnosti uplynutím 1 roku od konce kalendářního měsíce, v němž výpověď došla druhé straně

Licence k předmětům chráněným autorským zákonem - § 2371 a násl.

- Smluvní strany - **autor x nabyvatel**
- Autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva autorské dílo užit v původní nebo zpracované či jinak změněné podobě, a to určitým způsobem nebo všemi způsoby užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném
- Ochrana autorského práva vzniká vytvořením díla (právo na ochranu práv průmyslových vzniká většinou udělením po řízení u oprávněného orgánu)

- Autorem může být pouze fyzická osoba, která dílo vytvořila (§ 5 AutZ) → nemusí být ani způsobilá k právnímu jednání
- Nutno zkoumat, zda předmět smlouvy naplňuje znaky autorského díla ve smyslu definice § 2 autorského zákona (nutno splnit všechny definiční znaky)
- **§ 2372 odst. 2** - povinnost nabyvatele tuto licenci využít (ledaže je ujednáno jinak)
 - Rozdělení na licenci **opravňující** (nabyvatel může využít) a **zavazující** (nabyvatel musí využít)

Dodatečná odměna - § 2374

- Kogentní ustanovení, autor se tohoto práva nemůže vzdát
- Jen pokud není odměna ujednána v závislosti na výnosech
- Předpokladem k uplatnění práva na dodatečnou odměnu je, že sjednaná odměna v licenční smlouvě je tak nízká, a sice vzhledem k zřejmému nepoměru k zisku z využití licence a k významu předmětu licence pro dosažení zisku
- Pokud se strany na dodatečné odměně nedohodnou, určí ji soud → ten přihlédne k výši původní odměny, dosaženému zisku z využití licence, významu díla pro takový zisk a k obvyklé výši odměny ve srovnatelných případech

Omezení nabyvatele licence - § 2375

- Změnit či upravit **označení autora** smí nabyvatel jen, bylo-li ujednáno
- **Změna díla a názvu díla** opět pouze bylo-li ujednáno, ledaže se jedná o takovou úpravu, u níž lze spravedlivě očekávat, že by autor svolil (ovšem ne pokud si autor vyhradil svolení!)
- § 2376 - možnost omezení licence na jednotlivé způsoby užití díla (rozsahem, množstvím, místem ...)
 - Pokud není ujednáno jinak, platí vyvratitelná domněnka → licence byla poskytnuta v takovém rozsahu a k takovým způsobům užití, jak to je **nutné k dosažení účelu smlouvy**
- **§ 2377** - lze-li to na nabyvateli spravedlivě požadovat a je-li to obvyklé, poskytne nabyvatel autorovi alespoň 1 **rozmnoženinu** autorského díla na své náklady

Odstoupení od smlouvy

- Pro nečinnost nabyvatele § 2378 a násl.
 - Nevyužívá-li ji nabyvatel vůbec či nedostatečně + jsou tím značně nepříznivě dotčeny zájmy autora (ne pokud je nevyužívání způsobeno převážně okolnostmi na straně autora)
 - Autor může odstoupit až po výzvě, kde musí upozornit na možnost odstoupení
- Pro změnu přesvědčení autora § 2382

Zánik licence - § 2383

- Smrtí FO nebo zánikem PO, které byla udělena licence, přechází P&P na jejího právního nástupce (lze vyloučit)

Licenční smlouva nakladatelská - § 2384 a násl.

- Nakladatelská činnost = zpravidla činnost spojována s tvorbou, výrobou či distribucí knih, publikací
- Pojmovým znakem je pořízení rozmnoženin a rozšiřování autorského díla
- Strany - **autor x nabyvatel**
- Licence k rozšiřování díla slovesného, hudebně dramatického nebo hudebního, výtvarného, fotografického
- Nevýhradní licence musí být ve smlouvě výslovně sjednána, **jinak výhradní** (ne pokud jde o rozšiřování díla v periodické publikaci)
- **§ 2385 - autorská korektura**
 - Autor je oprávněn před vydáním díla dílo zhlédnout a provést drobné tvůrčí změny takového charakteru, že nevyvolají na straně nabyvatele potřebu vynaložení nepřiměřených nákladů a jimiž se nezmění povaha díla
 - Právo na korekturu lze smluvně rozšířit, zúžit
 - Ke korektuře poskytnuta přiměřená lhůta - odvislá od samotného díla, zpravidla odpovídá zvyklostem v daném oboru
 - Jestliže nebylo respektováno právo autora na autorskou korekturu a pokud by zároveň došlo k užití díla způsobem snižujícím jeho hodnotu, má autor právo od smlouvy odstoupit

26. Zápůjčka, úvěr

Zápůjčka - § 2390 a násl.

- Zapůjčitel přenechává **zastupitelnou věc** k užití dle libosti vydlužiteli a vydlužitel se zavazuje **vrátit věc stejného druhu**
 - Přenechání jakékoli zastupitelné věci (věc určená dle druhu) - např. peníze **X** výpůjčka → přenechání věci individuálně určené (konkrétní věc se vypůjčí i vrací) **X** úvěr → vždy a pouze přenechání peněz
 - Dochází k převodu vlastnického práva a vydlužitel se stává vlastníkem (podstata tohoto smluvního typu nespočívá v tom, že se mu přenechává vlastnické právo, ale přenechání užívacího práva) **X** výpůjčka → nedochází k převodu vlastnického práva
 - Úplatná i bezplatná → úplatnost není pojmovým znakem (pokud je úplata, tak může být vyjádřena různým způsobem (např. vydlužitel vrátí věc ve větším množství) **X** úvěr
 - Zápůjčka je smlouva reálná (k uzavření dojde tehdy, jestliže věc je předána) **X** úvěr → smlouva je konsenzuální
- **Reálná smlouva** - musí dojít k faktickému přenechání předmětu zápůjčky vydlužiteli → teprve tímto je smlouva uzavřena
 - Lze tzv. *traditio brevi manu* (odevzdání krátkou cestou) - věc je již u vydlužitele, např. v úschově
 - Pokud je předmět přenechán, až s časovým odstupem od sjednání obsahu smlouvy → smlouva o zápůjčce není do okamžiku předání předmětu uzavřena. Ujednání o přenechání předmětu v budoucnu je obvykle posouzeno jako smlouva o smlouvě budoucí (dle komentáře). Dle přednášky je třeba zkoumat i vůli stran - chtěly se odchýlit od konstrukce smlouvy o zápůjčce, směřovaly k něčemu jinému než k smlouvě o zápůjčce?
- Smlouva o zápůjčce může být sjednána jako adhezní, spotřebitelská, s obchodními podmínkami -> nutnost aplikovat všechna potřebná ustanovení (např. § 1798-1801, § 1820 a násl. apod.)
- **Smluvní strany**
 - Zapůjčitel x vydlužitel
 - Zapůjčitel - přenechává předmět,
 - Vydlužitel - předmět je jí přenechán
 - Smluvní stranou může být - FO, PO, podnikatel i nepodnikatel
 - Pokud je poskytování zápůjček předmětem podnikání zapůjčitele, musí mít živnostenské oprávnění
- **Forma smlouvy**
 - Není zákonem stanovena
 - Lze i konkludentně
 - Pokud je smlouva o zápůjčce spotřebitelským úvěrem - nutná písemná forma

Předmět zápůjčky

- Podstatná náležitost smlouvy - musí být mezi stranami sjednáno
- Pouze **zastupitelné věci**, včetně peněz (tedy věci, které se váží, počítají nebo měří)
 - Zastupitelná věc § 499 = movitá věc, která může být nahrazena jinou věcí téhož druhu
- Jak hmotné tak i **nehmotné věci** - např. peníze v bezhotovostní formě
- I **ovladatelné přírodní síly** (např. elektrická energie)
- I **užitelné věci** (§ 500) za předpokladu, že jsou zastupitelné - např. potraviny
- **NE nemovité věci**, jelikož jsou vždy určeny individuálně

Přenechání předmětu zápůjčky

- Bez přenechání smlouva nevznikne
- Nelze jím rozumět jen fyzické odevzdání (tradici), ale jakékoliv jednání, jehož výsledkem je, že se předmět zápůjčky dostane do dispoziční sféry vydlužitele
- Povinnost zapůjčitele přenechat předmět ve **střední jakosti** (nesjednají-li si strany jakost)
- Smlouva může být uzavřena i tak, že peníze jsou předány 3. osobě

„Užití předmětu zápůjčky dle libosti“

- Vydlužitel se přenecháním předmětu zápůjčky **stává jeho vlastníkem**

- Aby se stal vydlužitel vlastníkem, musí být předmět zápůjčky ve vlastnictví zapůjčitele
 - Není-li zapůjčitel vlastníkem přenechané věci, stane se vydlužitel vlastníkem za podmínek § 1109 a násl.
- Můžu přenechat k užití za určitým konkrétním účelem? - Hulmák říká, že spojení užití dle libosti nemá znamenat, že je vyloučeno smluvní omezení užití, ale má to znamenat, že vydlužitel se stává vlastníkem
 - **Účelové omezení zde být může, strany se mohou dohodnout na účelové zápůjčce**

Povinnost vydlužitele vrátit věc stejného druhu

- Vracená věc může být totožná se zapůjčenou věcí, ale zpravidla to bude věc jiná, totožná pouze druhově
- Pokud by se vracela **druhově odlišná věc**, nejedná se o smlouvu o zápůjčce ale dle okolností o jiný smluvní typ (např. vrácení peněz - kupní smlouva, vrácení věci jiného druhu - směnná smlouva)
- Má být vrácena **po čase** - tj. po uplynutí určité doby od přenechání předmětu zápůjčky
- § 2391 odst. 1 - vrácení v jiné měně
 - X smlouva o úvěru (§ 2396) úvěrováný vrací peněžní prostředky v měně, ve které mu byly poskytnuty
 - Pravidlo, že zápůjčka se splácí v měně místa plnění, je dispozitivní. Pokud strany nesjednají nic, platí poslední věta a vypůjčitel splatí zápůjčku v měně místa plnění.
 - Nebude-li sjednáno místo plnění dluhu, bude místem plnění bydliště nebo sídlo zapůjčitele (§ 1955)
 - Jsou-li sjednány úroky, platí se v téže měně jako hlavní dluh
 - Pokud se vrací v jiné měně - rozhodný je směnný kurz platný při poskytnutí zápůjčky

Úplatná zápůjčka § 2392

- Aby se stala zápůjčka úplatnou, **musí to být sjednáno** (X úvěr - vždy úročený)
- U peněžité zápůjčky jsou úplatou úroky
- U nepeněžité zápůjčky - např. vrátit větší množství, vrátit věc lepší jakosti, lze i peněžité platby

Splatnost § 2393

- **Nepodstatná** náležitost smlouvy
- **Pokud si strany neujednají splatnost, stane se zápůjčka splatnou výpovědí ze strany jedné ze stran**
 - Není-li o výpovědi ujednáno nic jiného, je výpovědní doba 6 týdnů
- Předčasné vrácení jen, pokud si strany ujednaly (X úvěr § 2399 odst. 2 první věta)
- Není-li zápůjčka úplatná, může vydlužitel zápůjčku splatit i bez výpovědi - doba plnění je určena ve prospěch dlužníka pokud se nejedná o úplatnou zápůjčku

Odstoupení od smlouvy § 2394

- Pokud se vydlužitel dostane do prodlení → obecná úprava prodlení dlužníka (§ 1968), ale i zvláštní důvody pro odstoupení
 - Je-li sjednáno plnění ve splátkách = prodlení s dvěma splátkami nebo jednou splátkou po dobu delší 3 měsíce
 - Sjednané důvody odstoupení od smlouvy

Úvěr - § 2395 a násl.

- **Úvěřující x úvěrováný**
 - Úvěřujícím může být jak podnikatel, tak nepodnikatel. Pokud je poskytování úvěrů předmětem podnikání úvěřujícího, musí mít oprávnění k poskytnutí úvěru buď na základě zvl. zákona (např. banky) anebo živnostenského oprávnění
- **Povinnost úvěřujícího poskytnout peněžní prostředky do určité částky na žádost úvěrovaného X povinnost úvěrovaného vrátit poskytnuté peněžní prostředky a zaplacení úroku**
- Závazek úvěřujícího poskytnout úvěr se v praxi označuje jako **otevření úvěru** → lze jej považovat za otevřený v okamžiku, kdy úvěrovanému vzniká právo na čerpání úvěru
- Částka, tj. výše úvěru, musí být stanovena jak co do množství, tak co do měny → v praxi se částka, do jejíž výše se úvěřující zavazuje poskytnout peněžní prostředky, nazývá **úvěrový limit**

- Dle komentáře by straně měly mít možnost sjednat smlouvu, při jejímž uzavření částka úvěrového limitu ještě nebude určena, ale smlouva stanoví pravidla pro následné určení částky úvěrového limitu
- Pokud uzavírána adhezním způsobem, se spotřebitelem, mimo obchodní prostory, s odkazem na obchodní podmínky apod. → je třeba použít příslušnou právní úpravu
- **Forma - obecně nemusí být písemná**
 - Písemná musí být u spotřebitelského úvěru - § 104 zákona o spotřebitelském úvěru, smlouva musí být písemná → nedostatek nevede k neplatnosti!
 - Má funkci důkazní, sankcí za nedodržení je, že se úvěr v zásadě neúročí
- **Nepodstatné náležitosti**
 - Např. ujednání o účelu, o výši úroků, o podmínkách, čerpání, splacení apod.
- **Ve smlouvě nemusí být určena splatnost** - pokud není, užijeme § 2399 (do měsíce od požádání)
- **Ve smlouvě nemusí být určen ani úrok** - stačí, že je zjevné, že se jedná o úplatný závazek, pokud není úrok ujednaný, platí se zákonný dle § 1802 a násl.
 - Úrok může být vyjádřen různým způsobem (% ročně, nebo že se poskytne nějaká suma a jiná se vrátí, ve formě disáží - poskytnu úvěr 1.000,- fakticky mu dám 900,- a on mi vrátí 1.000,-)
- **Nemusí být ujednaný ani účel úvěru**
 - Pokud je účel sjednán a úvěrovaný použije peníze na jiný účel, tak následky dle § 2400 - úvěrující může od smlouvy odstoupit a požadovat, aby úvěrovaný bez zbytečného odkladu vrátil, co od něho získal i s úroky
 - I pokud je použití peněz ke smluvenému účelu **nemožné**
 - Účel úvěru má svůj význam např. při zkoumání naplnění podmínek zákona o stavebním spoření, úvěru na bydlení apod.

Odlišení od jiných smluvních typů

- Úvěr je konsensuální smlouva → zavazuje se poskytnout X zápůjčka
- U úvěru vždy poskytnutí pouze peněžních prostředků (hotovostní i bezhotovostní) X zápůjčka → zastupitelné věci
- Vždy úplatnost X zápůjčka
- Vrácení peněžních prostředků X dar

Úvěr

- Pojetí úvěru se v právním řádu posouvá i jinak → úvěrem je i něco, co bychom jako úvěr ve smyslu § 2395 neoznačili
 - **Zákon o spotřebitelském úvěru je zákon o úvěru v ekonomickém slova smyslu**, nikoli ve smyslu smluvního typu
- Podstata ekonomického chápání slova „úvěr“ - nemusí jít jen o to, že někomu přenechám prostředky a on mi je po nějaké době vrátí, ale například, že někomu dodám zboží a on mi zaplatí až za 3 měsíce (ve smyslu OZ to úvěr není, ve smyslu ekonomickém jsem o 3 měsíce úvěrovala)
 - Z hlediska ekonomického je úvěrem i leasing, factoring...
- **Třídění úvěrů**
 - Dle poskytovatele - bankovní a nebankovní
 - Dle účelu - účelové a neúčelové
 - Dle splatnosti - krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé
 - Dle zajištění (hypoteční, lombardní) - zajištěné a nezajištěné
- Zvláštní druhy úvěrů
 - Kontokorentní - účet umožňující přečerpání
 - Revolvingový - mám úvěrový rámec, když úvěr částečně splatím, tak se mi rámec navýší a opět můžu čerpat v plné výši (typicky kreditka - mám tam 50.000,- a vyberu 45.000, zaplatím 45.000 a můžu čerpat v plném rozsahu)
 - Negociační
 - Eskontní
 - Akceptační
 - Avalový
 - Bankovní záruka

- Může být závislou smlouvou (§ 1727)
 - X vázaný úvěr - § 2 zákona o spotřebitelském úvěru, § 1816
 - Podstata vázaného úvěru - pokud odstoupím od kupní smlouvy (vrátím televizi), zaniká i úvěr

Poskytnutí úvěru

- Poskytnutí úvěru = převedení peněžních prostředků do vlastnictví úvěrovaného (nebo třetí osoby určené úvěrovaným)
- Pokud není sjednáno jinak - poskytnutí prostředků na žádost - ve lhůtě stanovené ve smlouvě, jinak po dobu trvání závazku § 2397
- Zákon neřeší otázku poplatku za poskytnutí úvěru
- Úvěrovaný má právo, **nikoli povinnost** čerpat úvěr (lze však dohodnout jinak)

Vrácení prostředků § 2399

- Doba sjednaná ve smlouvě, není-li tak do měsíce ode dne požádání
 - Úvěr, u kterého je sjednán termín splatnosti = **termínový úvěr**
- Doba plnění je ve prospěch dlužníka (úroky od poskytnutí do vrácení) x § 117 zákona o spotřebitelském úvěru
 - Úvěrovaný může dluh předčasně splnit - pokud předčasně splní, tak platí úroky pouze do vrácení prostředků → dispozitivní s výjimkou zákona o spotřebitelském úvěru (§ 117 pravidla předčasného splacení - kogentní)
- Vrácení v měně, v níž poskytnuto (i úroky) - § 2396

Úroky

- Platí se za dobu od čerpání peněžních prostředků do vrácení (§ 2399 odst. 2 druhá věta) - dispozitivní
- Povinnost úvěrovaného platit úroky je **podstatnou náležitostí smlouvy** (jinak se nejedná o úvěr)
 - Výše úroků nemusí být sjednána, pokud není, platí se úroky stanovené na základě zákona
- Použijí se obecná ustanovení o obsahu závazků (např. § 1805 odst. 1)
- **Předčasné splacení úvěru** (§ 2399 odst. 2) - dispozitivní
 - V praxi často sjednávána finanční kompenzace poskytnutá úvěrujícímu za předčasné splacení
 - **Spotřebitelské úvěry - viz § 15 zákona o spotřebitelském úvěru - kogentní ustanovení !!!**

27. Smlouva o dílo

- § 2586 a násl.
- Zhotovitel se zavazuje **provést na svůj náklad a nebezpečí pro objednatele dílo** a objednatel se zavazuje dílo **převzít a zaplatit cenu**
- Strany - zhotovitel x objednatel
- Základní obsah závazku - **povinnost provést dílo na svůj náklad a nebezpečí**
 - Zhotovitel od počátku nese veškeré náklady na zhotovení díla až do okamžiku, kdy mu vznikne nárok na zaplacení ceny díla
 - Právo na zaplacení ceny vzniká, až je dílo dokončeno a předáno objednateli
 - Lze se dohodnout na záloze, zaplacení v průběhu díla...
 - Dílčí platby např. u děl, jejichž předmětem je stavba, restaurátorské práce
 - „**Na vlastní nebezpečí**“ - cokoli, co se stane při provádění díla, při činnosti zhotovitele, jde na vrub zhotovitele
 - Zahrnuje jednak odpovědnost např. za zvýšené náklady oproti očekávaným při uzavření smlouvy (např. při uzavření smlouvy čekám, že náklady budou 20.000 Kč, tuto cenu si sjednám, ale během provádění díla zjistím, že některé součástky podražily a cena se zvýší → pokud je cena pevně dohodnuta, jde to k tíži zhotovitele)
 - Nese odpovědnost za všechny věci, které jsou potřebné k provedení díla. Tzn., pokud se mu porouchá stroj a není schopen dílo dokončit ve sjednaném čase, musí např. platit smluvní pokutu, koupit nový stroj apod. - vše na zodpovědnost zhotovitele
 - Odpovědnost i za věci, které jsou předmětem díla (zničení části, zničení díla před dokončením)
- výjimky z „na vlastní nebezpečí“
 - Lze si sjednat odlišně (zhotovitel se s objednatelem např. ujedná, že pokud se dílo skládá z více částí, tak nebezpečí škody na věci bude přecházet takto postupně)
- Povinnost objednatele: **povinnost převzít dílo a zaplatit cenu**
 - Výslovně vyjádřeno, že objednatel je povinen převzít → i zde může odmítnout převzetí v okamžiku, že jsou vady takové, že věc nemůže sloužit účelu, ke kterému sloužit má
 - Dílo přebírá **s výhradami** nebo **bez výhrad** v závislosti na tom, zda má vady
 - Další povinnost - zaplatit cenu → při uzavření smlouvy musí vyplývat z vůle stran, že je to závazek úplatný
 - Je zde možnost, že výše ceny za dílo nebude určena dopředu (musí být zjevná vůle stran uzavřít i bez konkrétní ceny)

Systém právní úpravy

- Obecná ustanovení
- Zvláštní ustanovení
 - Určení ceny podle rozpočtu § 2620
 - Stavba jako předmět díla § 2623
 - Dílo s nehmotným výsledkem § 2631 - díla, která budou upravena blíže dalšími právními předpisy (např. autorský zákon), jedná se např. o situace, kdy nakladatelství uzavře s někým smlouvu o napsání komentáře (*nejdříve uzavřeli smlouvu s Méglem o dílo s nehmotným výsledkem*)
 - Pozor někdy se aplikuje víc právních předpisů → např. jednak úprava smlouvy o dílo a jednak autorský zákon, jelikož dílo je autorská tvorba zhotovitele

Dílo § 2587

- Zhotovení věci, nespadá-li pod kupní smlouvu
- Předmět díla = výsledek činnosti
- **Dílo = činnost, která směřuje:**
 - Zhotovení určité věci - např. snubního prstenu, zhotovení nábytku
 - Oprava nebo úprava věci - např. oprava televize, zkrácení kalhot

- Činnost s jiným výsledkem - např. autorské dílo, portrét
 - Také nemotný výsledek
- **Vždy** - zhotovení, údržba, oprava, úprava **stavby** nebo její části (postavení garáže, vyčištění komínu, oprava střechy, půdní vestavba)
- Oprava = činnost, kterou se odstraňují vady, následky poškození, opotřebení
- Úprava = činnost, kdy se mění povrch věci nebo její vlastnosti
- Údržba = činnost, jejímž cílem je udržení stavu funkčnosti, nebo účelu, ke kterému má věc sloužit
 - Zahrnuje i odstranění menších závad

Smlouva o dílo vs. jiné smluvní typy

- **Kupní smlouva** je i smlouva o dodání věci, která má být teprve vyrobena
 - **X** to, co odlišuje dílo je závazek předat podstatnou část materiálu, čeho je zapotřebí k vyrobení věci
 - **X** převážná část plnění spočívá ve výkonu činnosti = smlouva o dílo
 - Hodnota vykonávané činnosti je vyšší než hodnota dodaného materiálu
- **Příkazní smlouva** - příkazník je povinen postupovat na základě pokynů příkazce, činnosti vykonává na účet
 - U příkazní smlouvy nejde o výsledek, ale o činnost **X** u díla činnost musí vyvrcholit výsledkem
- **Pracovní smlouva** - jedná se o závislou činnost, vztah nadřízenosti a podřízenosti, jménem zaměstnavatele, musí vykonávat osobně
 - **X** Smlouva o dílo na vlastní nebezpečí a náklady, samostatnost. Je možnost, aby ji vykonal někdo jiný než zhotovitel

Obsah závazku

- Zhotovitel provede dílo osobně, na vlastní náklady a nebezpečí
- **Osobně - § 2589**
 - **Osobně** - pokud je provedení díla vázáno na jeho osobní vlastnosti nebo je-li to vzhledem k povaze zapotřebí (např. sochař, malíř, koncert skupiny apod.)
 - Není-li dílo vázáno na osobní vlastnosti zhotovitele, je možné subdodavatelské provedení
 - **Zhotovitel je odpovědný za řádné provedení bez ohledu na to, zda provedením díla pověří třetí osobu**
- **Dojde-li ke smrti zhotovitele nebo zániku PO** - závazek zaniká. Pokud je však způsobilý právní nástupce, který závazek může převzít a tím splnit povinnost - závazek přejde na právního nástupce - § 2588 odst. 1
- **Následky smrti objednatele** - naopak, závazek vždy přechází na právního nástupce s výjimkou případu, kdy je zhotovení díla zbytečné nebo nemožné (např. zhotovení portrétu, ušití šatů) § 2588 odst. 2
- **Náklady a nebezpečí - § 2586, § 2590**
 - Zhotovitel si obstará vše co je k provedení třeba
 - Otázka, zda se to týká různých povolení např. stavební nebo různých dokumentací vyplývajících z veřejného práva
 - § 2591 je-li třeba součinnost objednatele -> zhotovitel mu určí lhůtu (po uplynutí může zhotovitel zajistit náhradní plnění či odstoupit od smlouvy)
 - Postupuje samostatně (x příkazy objednatele)
 - **X** nevhodnost věci, pokynů
 - **X** chyby v projektové dokumentaci stavby

Cena díla

Cena díla - § 2586

- Buďto je **ujednána** (ev. způsob určení, odhad) nebo
- **Není ujednána** → zde musí být vůle stran uzavřít smlouvu i bez sjednání ceny -> cena, která se platí za totéž nebo srovnatelné dílo v době uzavření smlouvy, za obdobných smluvních podmínek (nevyvratitelná domněnka)
- **Cenu lze ujednat**

- Pevnou částkou
- Stanovená odhadem - „bude to stát asi 500 Kč“
- Ujednán způsob určení - např. hodinová sazba, cena odvíjející se od spotřebovaného materiálu, cena stanovená rozpočtem

- **Cena za dílo - § 2610**

- Právo na zaplacení přísluší zhotoviteli okamžikem provedením díla (lze si ujednat zaplacení po zhotovení jednotlivých částí)
 - Provedení díla = dílo je **dokončeno a předáno**, v tom okamžiku přísluší zhotoviteli cena za dílo
 - Dokončeno = je předvedena způsobilost díla, slouží k účelu, který byl sjednán, je obvyklý, ev. byly provedeny zkoušky apod.
 - Předání = vyplývá z povinnosti objednatele dílo převzít → objednatel má povinnost věc prohlédnout, zda tam nejsou vady. Pokud jsou tam vady, které brání užívání díla, dílo nebylo dokončeno a objednatel není povinen jej převzít, pokud jsou to vady, které nebrání účelu, tak objednatel je povinen dílo převzít. Může převzít s výhradami a bez výhrad → dle toho se odvíjí následky
- Právo na přiměřenou část odměny s přihlédnutím k vynaloženým nákladům (dílo prováděné po částech, se značnými náklady)

Cena díla odhadem - § 2612

- Určité odchylky od ceny jsou možné, lze žádat i vyšší částku než dohodnutou
 - Překročení v rozmezí 10 - 20%, poté se jedná podstatné překročení ceny díla
 - Je třeba posuzovat dle konkrétního předmětu díla
 - Nepodstatné překročení není třeba hlásit
- **Podstatné překročení** - oznámit bez zbytečného odkladu objednateli (v okamžiku, kdy zjistí, že cena bude překročena)
 - Jinak ztráta nároku na zaplacení rozdílu v ceně
- Právo objednatele odstoupit od smlouvy bez zbytečného odkladu pokud s cenou nesouhlasí
 - Jinak nevratitelná domněnka souhlasu

Cena díla rozpočtem - § 2620

- Způsob určení ceny
- Cenu stanovenou pevně či rozpočtem nelze měnit = úplnost, závaznost
 - **Úplnost** = seznam prací a materiálu je úplný a nelze přidávat další (nebezpečí nese zhotovitel)
 - **Závaznost** = není možné zvyšovat ceny v konkrétních položkách
 - Pokud je vyjádřena neúplnost či nezávaznost, zhotoviteli to umožňuje v určitých kategoriích s cenou hýbat
- Mimořádná nepředvídatelná okolnost, která dokončení díla podstatně ztěžuje - (musí být kumulativně splněno, že je to okolnost **mimořádná a nepředvídatelná**) -> soud může rozhodnout o spravedlivém zvýšení ceny
 - Ne pokud strana převzala nebezpečí změny okolností či prohlásila, že událost nenastane
- Úplnost rozpočtu - nelze žádat zvýšení ceny pro potřebu dalších prací
 - X § 2622 rozpočet lze ujednat s **výhradou** neúplnosti nebo nezávaznosti - možnost zhotovitele požadovat zvýšení ceny
 - Nesouhlas objednatele se zvýšením ceny - určí soud/možnost odstoupit od smlouvy (zvýšení o více než 10%)
 - Opět notifikační povinnost zhotovitele, pokud zjistí, že se cena zvýší, jinak zánik nároku zhotovitele na určení zvýšení ceny

Přechod vlastnického práva - § 2599 a násl.

- Důležité, o jakou věc se jedná a zda je věc zpracována u objednatele nebo zhotovitele
- **Vlastnické právo objednatele**
 - Stává se vlastníkem **každé zhotovované věci** (určené jednotlivě nebo druhově), jestliže zhotovitel zhotovil věc **u objednatele**, na jeho pozemku nebo na pozemku, který zhotovitel opatřil, s **výjimkou** případu individuálně

určené věci, pro níž platí, že hodnota díla je stejná nebo vyšší než hodnota objednatelovy zpracovávané věci, (tedy i když je zhotovována u objednatele, na jeho pozemku nebo na pozemku, který opatřil)

- **Vlastnické právo zhotovitele**
 - Stává se vlastníkem **každé zhotovované věci** (určené jednotlivě nebo druhově), jestliže ji zhotovil na **jiném místě než u objednatele**, jinde než na jeho pozemku nebo na pozemku, který objednatel opatřil
 - Stává se vlastníkem **individuálně určené věci, je-li zhotovována u objednatele**, na jeho pozemku nebo na pozemku, který opatřil, jestliže **hodnota díla je stejná nebo vyšší** než hodnota objednatelovy **zpracovávané věci**

Provedení díla - § 2604

- Dílo je provedeno, když je dokončeno a předáno -> nárok zhotovitele na zaplacení ceny, pokud není ujednáno jinak
- **Dokončeno** = předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu (možnost o provedení zkoušky, pokud je to praktické, typické)
- **Předáno** = posouzeno obdobně i ustanoveními o kupní smlouvě
 - Převzato může být s výhradami nebo bez výhrad
 - Pokud převezme bez výhrad, tak později soud nepřizná právo ze zjevné vady, pokud zhotovitel namítne, že právo nebylo uplatněno včas
 - Bez vad - s vadami nemusí převzít (neslouží-li svému účelu, nebylo řádně předvedeno)
 - X převzetí stavby - ojedinělé drobné vady § 2628

Vady díla

- Dílo má vadu, neodpovídá-li smlouvě § 2615
 - Nutné ve smlouvě dostatečně určit účel, ke kterému má dílo sloužit, tak aby poté mohlo být určeno, zda dílo má či nemá vady
- Odpovědnost zhotovitele je objektivní - odpovídá za vady, které má dílo v době předání, popř. v době přechodu nebezpečí škody na věci (tak jako u kupky) - § 2617
 - Za později vzniklé vady neodpovídá, s výjimkou situací, kdy přijme záruční odpovědnost, poskytne objednateli záruku
- Výjimka: zhotovitel odpovídá za vadu, která vznikne dodatečně, způsobil-li ji porušením své povinnosti - např. nebude postupovat při činnosti, tak jak by měl, na věci vznikne skrytá vada
- **Práva objednatele z vadného plnění - použijí se obdobně ustanovení kupní smlouvy (§ 2615 odst. 2), záruka za jakost díla - opět obdobně ustanovení o kupní smlouvě (§ 2619 odst. 1)**
- Vady musí být uplatněny (oznámeny) bez zbytečného odkladu, nejpozději do 2 let od předání díla
 - X promlčení
- **Zvláštní úprava - vady stavby § 2629**
 - Skryté vady stavby (příp. projektové dokumentace)
 - Uplatněny (oznámeny) bez zbytečného odkladu, nejpozději do 5 let od převzetí
 - X promlčení
 - Společně a nerozdílně odpovědnost za vady se zhotovitelem i další osoby (subdodavatelé, stavební dozor, ten kdo dodal stavební dokumentaci)
 - Nemožnost odmítnout převzetí za drobné vady
 - Zhotovitel se zproští zcela své odpovědnosti za případné vady:
 - Chyba ve stavební dokumentaci dodané osobou, kterou si objednatel zvolil
 - Selhání dozoru nad stavbou, vykonávaného osobou, kterou si objednatel zvolil

28. Účty

- Obecná úprava účtu - NOZ
- Dále rozlišujeme
 1. Platební účet: § 2669 (odkaz na zákon o platebním styku)
 2. Jiný než platební účet: § 2670
 3. Vkladní knížka: § 2676

Smlouva o účtu - § 2662

- Smlouvou o účtu se ten, kdo vede účet, zavazuje **zřídit** od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, **umožnit vložení hotovosti** na účet nebo **výběr** hotovosti z účtu nebo provádět **převody** peněžních prostředků z účtu či na účet
- NOZ zavádí pouze nejobecnější ustanovení, které se použijí pro všechny účty (§ 2662 - 2668), minimální úpravu použitelnou v případě, pokud nejsou určité otázky řešeny a aplikace zákona o platebním styku vyloučena
- Smlouva nevyžaduje úplatnost ani písemnou formu
- NOZ připouští, aby účet vlastnilo **více osob**; v takovém případě vyvratitelná domněnka rovných podílů
- **Smrt majitele** účtu nevede automaticky k zániku účtu (mohou se však provádět či pozastavit určené operace)
- **Smrt majitele účtu rovněž nevede k zániku zmocnění, ledaže bylo ujednáno jinak**
- **Při zániku** účtu se provede vypořádání, účet se zruší a zůstatek vyplatí majiteli

Platební účty

- Určené k provádění platebních transakcí
- **Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku (§ 74)**
- Smlouva o platebních službách
 - Provádět pro někoho platební transakce ve smlouvě jednotlivě neurčené (rámcová smlouva)
 - Provést pro někoho jednotlivou platební transakci neupravenou rámcovou smlouvou (smlouva o jednorázové platební transakci)
- *Relativní kogentnost* - ve prospěch uživatele
- Zákaz úplaty za splnění povinností poskytovatele podle této hlavy X zákon stanoví jinak, a jestliže dohodnuta úplata je přiměřená a odpovídá skutečným nákladům poskytovatele
- Informační povinnost, změna rámcové smlouvy

Jiné než platební účty - § 2670

- Např. účty stavebního spoření, termínované účty, účty bank v jejich styku, některé typy úvěrových účtů
- Úrok ode dne připsání do dne předcházející odepsání § 2671
- Povinnosti
 - Prostředky připsání den následují po dni, kdy získal právo nakládat § 2672
 - Výpis měsíční, roční § 2673
- Široké možnosti výpovědi (i smlouva na dobu určitou)

Vkladní knížka - § 2676

- Zvláštní forma účtu
 - Charakteristické spojení s listinou - knížka nutná k nakládání s peněžními prostředky
- Způsob nakládání s uloženými prostředky
 - Neslouží k převádění prostředků § 2676
 - Vkladní knížka nutná k nakládání § 2677
- Způsob záznamů o provedených vkladech a výběrech

- Vkladní knížka potvrzuje vložení hotovosti nebo výběr hotovosti z účtu (§ 2676 odst. 1)
- Domněnka správnosti záznamů na vkladní knížce § 2676 odst. 2
- Pokud majitel vkladní knížky nenakládá s peněžními prostředky na účtu po dobu **dvaceti let** ani nepředloží vkladní knížku k doplnění záznamů, ruší se závazek uplynutím této doby; majitel vkladní knížky má právo na výplatu zůstatku peněžních prostředků na účtu včetně úroků ke dni zrušení závazku

Jednorázový vklad - § 2680

- Vkladatel se zavazuje poskytnout příjemci vkladu pevný **jednorázový vklad** v určité výši a příjemce se zavazuje tento vklad přijmout, po zániku závazku jej vrátit a zaplatit vkladateli **úrok**
- Není to účet
- Zvláštní typ: vkladní list (pouhé potvrzení o přijetí vkladu uvedeném na vkladním listu)
- Rozdíl mezi jednorázovým vkladem a úvěrem??

29. Akreditiv, inkaso

Akreditiv - § 2682

- **Výstavce** akreditivu a **příkazce** uzavírají smlouvu, kde se výstavce zavazuje **vystavit** akreditiv ve prospěch oprávněného na účet a žádost příkazce a ten příkazce mu za to zaplatí **odměnu**
- **Smluvní strany** - výstavce a příkazce
 - Kromě toho zde vystupuje **oprávněný** (standardně nebývá smluvní stranou), je to subjekt, kterému je otevření akreditivu oznámeno a vzniká mu přímé právo na plnění vůči výstavci, jsou-li splněny určené podmínky
- Podstatné náležitosti smlouvy: určení stran, plnění, podmínky na straně oprávněného, určení doby, do které musí být podmínky splněny, povinnost zaplatit odměnu výstavci
- Druhy akreditivů
 - **Potvrzený akreditiv** § 2687 - vedle původního výstavce potvrdí akreditiv ještě další výstavce, oba jsou pak zavázáni společně a nerozdílně; pokud potvrzující výstavce poskytne oprávněnému v souladu s podmínkami plnění, má právo na náhradu vůči výstavci akreditivu
 - **Dokumentární akreditiv** § 2690 - příkazce se dohodne s výstavcem, že výstavce (typicky banka) plní oprávněnému až po předložení dokumentů určených akreditivem
 - **Jiný akreditiv** § 2693 - přiměřené použití ustanovení o akreditivu; splnění jiných podmínek, než je předložení dokumentů
 - **Odvolatelný x neodvolatelný** § 2686 - neurčí-li akreditiv výslovně jinak, může jej výstavce akreditivu změnit nebo zrušit jen se souhlasem oprávněného a příkazce
- **Otevření** akreditivu - nezasahuje do vztahu příkazce x oprávněný (tj. vztah již dříve vzniklý, např. kupní smlouva)
- Akreditiv nezávislý = akreditiv nezávislý na vztahu příkazce x výstavce, příkazce x oprávněný
- **Účast třetí osoby**
 - Výstavce může pověřit plněním akreditivu dalšího výstavce (**pověřený výstavce**), aby za něj poskytl plnění (pak má právo na náhradu vůči výstavci) (§ 2685)
 - Výstavce může pověřit oznámením akreditivu dalšího výstavce (**avizující výstavce**) (§ 2689) - nevzniká závazek x povinnost k náhradě újmy při chybné oznámení
 - Akreditiv může potvrdit další výstavce (potvrzující výstavce - potvrzený akreditiv) - pak oprávněnému vzniká právo na plnění i vůči potvrzující výstavci (jeho souhlas nutný ke změně či zrušení) - má právo na náhradu, plnil-li podle podmínek akreditivu (§ 2687)
- **Oznámení akreditivu**
 - Výstavce má povinnost oznámit oprávněnému otevření -> tímto vznikají oprávněnému práva
 - § 2683 - minimální obsah oznámení
 - Výstavce zaplatí určitou peněžitou částku (přijmout směnku, nebo jiné plnění)
 - Akreditivní podmínky (do kdy mají být plněny)

Inkaso - § 2694

- Inkaso spočívá v tom, že obstaratel inkasa se zavazuje obstarat **přijetí** peněžité částky (či jiného plnění) nebo jiný inkasní úkon (např. přijetí cenný papírů, předložení směnky k akceptaci) od třetí osoby, příkazce se zavazuje zaplatit za to obstaravateli inkasa **odměnu**
- Smluvní strany - **obstaravatel inkasa x příkazce**
 - Figuruje zde ještě podobně jako u akreditivu **třetí osoba**, ta však neuzavírá smlouvu
- **Výzva k inkasu**
 - Výzva třetí osobě k provedení inkasního úkonu
 - Postupuje s odbornou péčí
 - Pokud třetí osoba odmítne plnit → obstaratel informuje příkazce (nemá povinnost plnit za třetí osobu)
 - Provedení inkasa → obstaratel má povinnost vydat příkazci bez zbytečného odkladu
 - Odpovědnost obstaravatele za ztrátu CP, dokumentu, zničení, poškození

- **Dokumentární inkaso**
 - Obstaratel inkasa má povinnost **předat dokumenty** oproti provedenému inkasu
 - Odpovědnost obstaravatele za jejich ztrátu, zničení, poškození (odborná péče)

30. Příkaz

- Jedná se o obstarání určité záležitosti, vykonání určité činnosti
- Jde o činnost, ne o dosažení výsledku činnosti
- Povinnost splní už tehdy, když tu činnost vykonává, aniž by se dostavil výsledek, nemohou být postihováni za to, že se ten výsledek neobjeví
 - X To však neznamená, že by v těch konkrétních případech smluv příkazního typu nemohla být odměna vázána až na dosažení určitého výsledku.
- **Darování s příkazem**
 - = základní pravidla, která se týkají příkazní smlouvy, se na darování s příkazem použít nedají
 - Trvání toho příkazu po smrti dárce
 - Kdyby to byla příkazní smlouva, tak její účinky v zásadě zanikají, když se bavíme o darování s příkazem, tak nikoliv.
- § 2430: „*Příkazní smlouvou se příkazník zavazuje obstarat záležitost příkazce.*“
- Smluvní strany
 - **Příkazce** (ten, kdo dává příkaz)
 - **Příkazník** (ten, kdo příkaz plní - zavazuje se k vykonání určité činnosti)
- Obsahem závazku je obstarání záležitosti osoby, která příkaz dává → **vykonání určité činnosti**
 - **Faktická činnost** (např. péče o dítě - au pair, sekání zahrady, natírání, činnost bezpečnostní agentury)
 - **Právní jednání** (např. zastoupení přímé i nepřímé) - § 2439 (§ 441)
 - Přímé zastoupení = potřeba kromě závazku (příkazu) i plnou moc => ta může být obsažena i ve smlouvě příkazní, ale pokud tam není, tak pouhá příkazní smlouva nedává povinnost, tedy nedostává se do plnění - § 2439 specifika pro příkazní smlouvou + nezapomenout na obecnou úpravu zastoupení § 441
- Riziko dosažení výsledku nese příkazce (ten, kdo příkaz dává)
- **Odlišení**
 - **Pracovní smlouva** (závislá práce), DPP a DPČ - smlouvy, na jejichž základě je sjednáván pracovněprávní vztah a dochází k výkonu závislé práce
 - Znaky závislé práce - nadřízenost, podřízenost, jménem Ztele, dle pokynů Ztele, osobně, za plat, na náklady a odpovědnost Ztele
 - **Smlouva o dílo** (§ 2586) - smlouva o dílo je charakteristická tím, že zhotovitel vykonává činnost na vlastní nebezpečí, na vlastní náklady a povinnost vykonat činnost splnil tehdy, jakmile dosáhne i výsledku
 - Smlouva o dílo je vždy úplatná, na riziko zhotovitele a ten splní svoji povinnost provedením díla
- Subsidiární přiměřené použití ustanovení o příkazní smlouvě je možné i na **jiné smlouvy příkazního typu** (§ 2444)
 - Např. péče o zdraví (§ 2636 a následující)
 - Projevuje se např. v omezené odpovědnosti za dosažení výsledku - je to vázáno na určitou činnost (poskytnutí odborné péče) - nikoliv to, jestli se uzdraví nebo neuzdraví
 - Např. provedení přepravy, úschova věci, ...

Povinnosti příkazníka

Předsmluvní povinnost podnikatele § 2431

- Povinnost informovat o tom, zda smlouvu uzavře → jestliže se někdo obrátí na odborníka s žádostí o obstarání určité záležitosti, tak se vyžaduje, aby ten odborník, zákon hovoří o podnikateli, bez zbytečného odkladu reagoval a sdělil, zda záležitost obstará nebo neobstará. Pokud tak neučiní → nahradí škodu tím způsobenou.
- Tohle je samozřejmě problém u takových profesí jako je notář, advokát, patentový zástupce
 - Pokud se někdo na advokáta obrátí s žádostí o obstarávání určité záležitosti, typicky o zastoupení v nějakém sporu nebo o pomoc při řešení nějakého sporu, tak už jen z titulu § 2431 musí advokát reagovat a nějakým způsobem se k takové věci rychle vyjádřit. Není zde ale žádná presumpce spojená s nečinností, tedy nebude zavázán, ale je zde obecný následek porušení povinnosti - povinnost nahradit škodu, kterou takto způsobí.

Povinnost jednat výlučně v zájmu příkazce

- Příkazník je vázán pokyny příkazce a kdy je povinen jednat osobně
- Nemůže jednat v rozporu s jeho zájmy
 - V obecné pasáži o zastoupení - § 437 odst. 1: „Zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže při smluvním zastoupení zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět.“

Vázanost pokyny § 2432

- Odchýlení velmi omezené - jen když NEZBYTNĚ, V ZÁJMU PŘÍKAZCE, POKUD NEMŮŽE VČAS OBDRŽET SOUHLAS PŘÍKAZCE - § 2432
- Jinak vázanost pokyny, ale zákon ukládá možnost posoudit tyto pokyny, jejich správnost nebo nesprávnost a pokud tak neučiní, bude odpovídat za porušení svých povinností - zřejmě nesprávnost → povinnost upozornit na nesprávnost takového pokynu a má povinnost podle něj konat, jen pokud na takovém pokynu příkazce trvá (§ 2433). V takovém případě by příkazník neodpovídal za případnou vzniklou škodu.

Povinnost předat veškerý užitek získaný z takového jednání § 2432

- § 2435: „Příkazník podá příkazci na jeho žádost zprávy o postupu plnění příkazu a převede na příkazce užitek z prováděného příkazu; po provedení příkazu předloží příkazci **vyúčtování**.“
- Rozlišení přímé zastoupení a kdy o nepřímé zastoupení
 - Nepřímé zastoupení = povinnost převést užitek (převést vlastnické právo k užítku na příkazce), situace, když příkazník nabývá vlastnické právo k užítku
 - Přímé zastoupení = nabývá užitek do vlastnického práva přímo ten příkazce.
 - V odborné literatuře se pak řeší otázka, jaké užítky je příkazník vlastně povinen převést. Zda se jedná o užítky, které jsou při tom plnění příkazu očekávatelné, např. nějaká částka, kterou měl někdo někde vyinkasovat nebo nějaká věc, kterou měl pro mě obstarat, nebo jsou to i užítky mimo plnění příkazu, např. když příkazník zneužije prostředky, které získal pro příkazce, uloží je na účet, získá úroky nebo je někde investuje a získá nějaký výnos - tak jestli i v těchto případech mají být vydány příkazci nebo ne.
 - C.H.Beck komentář - odborná literatura se shoduje, že tyto mimořádné užítky není příkazník povinen vydat na základě příkazní smlouvy a je nutné řešit, zda zde nebyly naplněny předpoklady bezdůvodného obohacení

Povinnost jednat osobně § 2434

- Obecně platí, že si nemůže zvolit zástupce, ale musí jednat jen osobně.
- **X** může nastat situace, kdy si příkazník může vzít někoho jiného, může ustanovit jiného příkazníka, přichází v úvahu možnost náhradního splnění - v zásadě tomu tak bude ve 3 případech
 1. Příkazce k tomu dá souhlas - je to tedy povoleno ve smlouvě
 2. Příkazník k tomu má zvláštní oprávnění ze zákona - typicky zákon o advokacii umožňuje,
 - Advokát však plně odpovídá jako by plnil on sám, žádné zproštění odpovědnosti zde nepřichází v úvahu.
 3. Nezbytně nutné další zastoupení - v případě, kdy příkazník nemůže splnit příkaz z důvodu nějaké překážky na své straně, tak v nezbytně nutných případech může splnit pomocí jiné osoby
- Tady je důležité, že nezbytná nutnost je spojená s podobnými kritérii jako odchýlení od pokynů příkazce, takže nezbytná nutnost bude pouze v těch případech, kdy jsme neměli ani možnost zajistit souhlas příkazce.
- Pokud toto zvláštní oprávnění je: příkazník odpovídá jen za *culpa in eligendo* (odpovědnost za výběr)
 - Příkazník odpovídá za vzniklou škodu pouze pokud se prokáže, že toho náhradníka při plnění špatně vybral
- Pokud tam zvláštní oprávnění plnit pomocí jiné osoby není → plní-li dluh pomocí třetí osoby, tak odpovídá za splnění dluhu jako by plnil sám, příkazník bude odpovídat za škodu, která tak vznikne, stejně, jako by plnil on sám. => § 1935: „Plní-li dlužník pomocí jiné osoby, odpovídá tak, jako by plnil sám.“
- Příklad, kdy příkazník sice měl možnost plnit pomocí třetí osoby, ale třetí osobu mu přikázal příkazce → příkazník za škodu způsobenou takovým pomocníkem nebo náhradníkem jenom v případě, kdy neupozornil na to, že výběr pomocníka je nesprávný, ačkoliv na to upozornit měl

Zprávy o postupu na žádost příkazce, vyúčtování po skončení závazku

- § 2435: „Příkazník podá příkazci na jeho žádost zprávy o postupu plnění příkazu a převede na příkazce užitek z prováděného příkazu; po provedení příkazu předloží příkazci vyúčtování.“
- Obě strany mají vůči sobě po dobu trvání vztahu **informační povinnost**

Příkaz (kvalita)

- Splnění podle schopností příkazníka
- Zůstává subjektivní kritérium, záleží na konkrétní osobě, jaké má schopnosti a v podstatě má vynaložit takové schopnosti, které jí jsou vlastní → příkazník tedy plní příkaz poctivě a pečlivě podle svých schopností - § 2432
 - Odpovědnost za porušení (§ 2913)
 - Je třeba ale přihlídnout i k § 5 odst. 1 (s odbornou péčí) - odborník, standard pečlivosti tedy bude vyšší a bude se jednat o odbornou péči X byť to právní úprava neřeší přímo tady

Povinnosti příkazce

Povinnost poskytnout zálohu

- § 2436: „Příkazce složí na žádost příkazníkovi zálohu k úhradě hotových výdajů a nahradí mu náklady účelně vynaložené při provádění příkazu, byť se výsledek nedostavil.“
 - Může být požadována (na žádost) - i když není ujednáno, tak příkazník na to má ze zákona právo X jinak to ale upravují jiné právní předpisy - třeba zákon o advokacii § 20 odst. 3, § 22 odst. 1
- K úhradě hotových výdajů - v takových případech je pak příkazce na žádost příkazníka zálohu povinen dát

Náhrada účelně vynaložených nákladů

- I když ve smlouvě nemají ani slovo o úplatě, pak vzniká příkazníkovi právo na zaplacení účelně vynaložených nákladů a to bez ohledu na to, jestli výsledku dosáhl nebo ne
- Úprava je ale dispozitivní a mohou si ujednat, že žádné takové právo nevznikne

Náhrada škody § 2437

- Škoda vzniklá porušením povinnosti příkazce (zaviněním?)
 - Porušení zákonné povinnosti - objektivně
 - Porušení smluvní povinnosti → § 2913 odst. 1: „Poruší-li strana povinnost ze smlouvy, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.“
- Škoda vzniklá nutně s provedením příkazu
 - Nejen tedy pro porušení povinnosti, ale i škodu, která příkazníkovi vznikla v důsledku provádění příkazu
- Škoda vzniklá náhodou u příležitosti zmocněncova jednání (§ 2437 odst. 2)
 - Pokouše ho pes, spadne na něj letadlo, uklouzne na náledí
 - Vzniká povinnost nahradit škodu jen tehdy, pokud je smlouva příkazní bez ujednání odměny a maximálně do výše obvyklé úplaty
 - Za náhodu příkazce v podstatě neodpovídá, pokud se jedná o bezúplatnou smlouvu

Povinnost zaplatit odměnu § 2438

- Obecně příkazníkovi nevzniká právo na odměnu - vzniká mu pouze právo na náhradu účelně vynaložených nákladů
- Právo na odměnu vzniká podle § 2438, pokud je to sjednáno, anebo pokud je to obvyklé a to zejména s ohledem na příkazníkové podnikání
 - V odst. 1 se hovoří o příkazcovu podnikání, nicméně je to legislativně technická chyba!!! Obvyklost odměny nebudeme zkoumat podle toho, jestli podniká ten klient (příkazce), ale budeme to zkoumat podle toho, jestli podniká příkazník
- Právo na odměnu vzniká po vykonání činnosti bez ohledu na výsledek, ledaže se výsledek nedostavil z důvodu, že to způsobil sám příkazník, a ještě navíc odpovídá za vzniklou škodu

Plná moc

- § 2439: „*Vyžaduje-li obstarání záležitosti, aby příkazník za příkazce právně jednal, vystaví příkazce příkazníkovi včas plnou moc. Není-li plná moc ve smlouvě obsažena, nenahrazuje ji ujednané převzetí povinnosti příkazce jednat jménem příkazníka; to platí i v případě, že třetí osoba, se kterou příkazník právně jedná, o této povinnosti ví.*“
- Nezbytné vystavení plné moci u zastoupení přímého
- Samotná dohoda nenahrazuje plnou moc a do určité míry její vystavení má konstitutivní účinky ve vztahu k oprávnění někoho zastupovat. Skutečnost, že ta osoba, se kterou příkazník jednal, věděla o tom, že ta dohoda byla mezi příkazníkem a příkazcem uzavřena nestačí, plná moc k musí přistoupit.

Zánik příkazu

- **Výpověď příkazníka** - jednostranné právní jednání
 - Je zde stanovena výpovědní doba (§ 2440 odst. 1) - příkaz zanikne teprve koncem měsíce následujícího po doručení výpovědi
 - Výpovědní doba je tedy jeden měsíc a začíná běžet až začátkem dalšího měsíce (dispozitivní)
 - Důvod - příkazce má tím pádem prostor zajistit si splnění příkazu někým jiným (může si najít jiného zástupce, jiného příkazníka)
 - Povinnost respektovat zájmy příkazce
 - § 2440 odst. 2: „*Vypoví-li příkazník příkaz před obstaráním záležitosti, kterou byl zvlášť pověřen, nebo s jejímž obstaráním začal podle všeobecného pověření, nahradí škodu z toho vzešlou podle obecných ustanovení.*“
- **Odvoláním ze strany příkazce** (§ 2443) - jednostranné právní jednání (obecně u jednostranných právních jednání platí, že mezi nepřítomnými osobami má účinky okamžikem, kdy dojde druhé straně)
 - Může odvolávat kdykoliv a jakkoliv (podle libosti), zde žádné omezení není, dokonce se tohoto práva v zásadě nemůže ani vzdát
 - § 448 odst. 2 - pokud se jedná o přímé zastoupení při právním jednání, doručení odvolání ze strany příkazce nemá účinky bez dalšího. Nestačí, že odvolání dojde druhé straně, ale je nezbytné, aby se s tím příkazník seznámil - do té doby, dokud se o odvolání nedozví, je oprávněn zastupovat = účinky odvolání v případě zastoupení
 - § 2443 stanovuje náhradu nákladů, škody, i části odměny
 - Odvolání příkazu se chová ne jako odstoupení od smlouvy s tím, že by byl závazek zrušen *ex tunc*, ale vede k zániku závazku *ex nunc* (vzniká právo na poměrné plnění)
- **Smrtí příkazce nebo příkazníka** (§ 2441)
 - Ledaže si strany ujednaly něco jiného - v některých případech dokonce z právní úpravy vyplývá, že zastoupení trvá dál (např. § 2666, který se týká příkazů k platbám z platebního účtu po smrti jeho majitele)
 - Zde platí opačný princip - příkazy zůstávají zachovány, ledaže příkazce stanovil, že jeho smrtí mají skončit
- **Obecné důvody zániku závazku (např. splnění)**
- Bez ohledu na to, jak příkaz zaniká, vždy je zde povinnost učinit vše, co nesnese odkladu
 - § 2442: „*Při zániku příkazu odvoláním, výpovědí, anebo smrtí zařídí příkazník vše, co nesnese odkladu, dokud příkazce nebo jeho právní nástupce neprojeví jinou vůli.*“
 - Pokud příkazce nebo jeho právní nástupce neprojeví jinou vůli

31. Komise a zasílatelství

Komise

- § 2455: „*Komisionářskou smlouvou se komisionář zavazuje obstarat pro komitenta na jeho účet vlastním jménem určitou záležitost, a komitent se zavazuje zaplatit mu odměnu.*“
- Jedná se o případy nepřímého zastoupení
- Smluvní strany
 - **Komisionář** - příkazník
 - **Komitent** - příkazce

Pojmové znaky

- **Komisionář** má povinnost na účet komitenta **vlastním jménem** obstarat záležitost
 - jedná sám za sebe (§ 2461)
 - povinnost **komitenta** je platit mu za to odměnu => úplatná smlouva, komisionáři vzniká právo na odměnu
 - Komitent ve smlouvách, které uzavírá komisionář vůbec nevystupuje. Ze smlouvy, kterou uzavře komisionář je v zásadě zavázán i oprávněn pouze komisionář (s některými výjimkami).
 - jde o **nepřímé zastoupení**, ale ze smlouvy, kterou uzavře komisionář, je primárně vůči třetí osobě zavázáný komisionář a vůči této třetí osobě má komitent (zastoupený) jen omezená práva
- Komisionář **převádí užitky** na komitenta, ale tento vztah je v některých případech prolomen - nabývání vlastnického práva - kupní smlouvu na účet komitenta uzavírá komisionář
 - Z § 2464 odst. 1 vyplývá, že takovouto věc svěřenou k prodeji komisionáři vlastní pořád komitent a komisionář k ní nezískává vlastnické právo, komisionář má postavení pouze skladovatele
 - Pokud je naopak něco plněno z takové smlouvy, pak tato pohledávka podle § 2464 odst. 2 patří komitentovi a to znamená, že plnění takového dluhu se stává vlastnictvím komitenta
 - Kdo má právo na zaplacení kupní ceny? V zásadě to bude smluvní strana smlouvy, tedy komisionář, ale důležitý je tam § 2464 odst. 2, kde se říká, že ve vztahu k tomu komitentovi se na tu pohledávku hledí jako by to byla pohledávka toho komitenta. To má dalekosáhlý význam v případě insolvence komisionáře, plnění z té pohledávky nespadne do konkursní podstaty, ale je to pohledávka, na kterou se hledí jako na pohledávku toho komitenta.
 - Vždy se to bude odvíjet od otázky, jestli je věc individuálně nebo druhově určená
 - Pokud pošle komisionáři 500.000,- Kč na jeho účet, tak peníze patří dokonce bance, pohledávku má komisionář ze smlouvy o bankovním účtu, ale to je tím, že je to druhově určená věc x kdyby to bylo auto, tak je to něco jiného
 - Pokud komisionář neuvede, s kým smlouvu uzavřel, pak podle § 2461 vyplývá, že práva vůči té třetí osobě (kontrahentovi) má ten komitent vůči komisionáři
 - Protože komitent neví, s kým komisionář uzavřel tu smlouvu
- Komisionář má **povinnost vyhledávat osoby odpovídající příkazu od komitenta**
 - § 2463: „*Porušil-li komisionář příkaz komitenta ohledně osoby, s níž měla být smlouva uzavřena, ručí za splnění povinnosti osobou, se kterou smlouvu uzavřel.*“
 - Ručí za tu osobu, se kterou smlouvu uzavřel
 - § 2467: „*Komitent může požadovat na třetí osobě plnění, které pro něho komisionář opatřil, není-li komisionář z příčin na své straně s to sám zařídit, aby třetí osoba komitentovi plnila.*“
 - Opačná situace než nesdělení osoby kontrahenta - zde je situace, kdy namísto komisionáře vůči třetí osobě nastupuje komitent a to tehdy, jestliže komisionář nemůže zajistit plnění práva vůči třetí osobě - např. komisionář je v úpadku
 - Např. může chtít po kupujícím zaplacení kupní ceny sám a vynechat tím komitenta, kterému mělo být primárně plněno

Vymození plnění, případně postoupení

- § 2466: „*Neplní-li třetí osoba povinnost ze smlouvy, kterou s ní komisionář uzavřel, vymůže komisionář na účet komitenta splnění této povinnosti. Právo, které tomu odpovídá, může komisionář komitentovi postoupit, pokud s tím komitent souhlasí.*“

Když komisionář něco nabývá pro komitenta, kdy se ten komitent stává vlastníkem té věci

- Stará úprava: komitent se stává vlastníkem okamžikem, kdy tu věc nabyde komisionář.
- Nově: § 2465 a je jedna z otázek, která se diskutuje v odborné literatuře je, zda tohle pravidlo, které znal ten starý ObchZ platí implicitně i v NOZ či neplatí. Jsou tam některé argumenty pro to, že by tohle pravidlo platit mělo, protože se např. stanoví, že si tu věc můžeme „zadržet“ - proč by si tedy někdo zadržoval vlastní věc? Nebo se např. říká „má právo vůči svěřeným věcem povinnosti skladovatele“, tzn. skladuje vlastní věci? Jeden z těchto názorů je tedy takový, že ty věci, které nabývá komisionář se stávají vlastnictvím komitenta. Mimo jiné se to odůvodňuje také tím, že se na tu pohledávku toho komisionáře hledí jako na pohledávku komitenta. V odborné literatuře je tento názor dnes spíše menšinový. Vychází se jednak z ustanovení u příkazu kde se stanoví, že nabude-li příkazník nějaký užitek, tak je povinen ho převést, což platí primárně pro nepřímé zastoupení, vychází se také z německé právní úpravy a argumentuje se podobností ustanovení v německém obchodním zákoníku a závěry, které dovozuje tamější doktrína. Argumentuje se také tím, že to je nepřímé zastoupení je charakteristické tím, že z té smlouvy je zavázán ten komisionář a proto se stanoví pouze „hledí se“ a není tam, že je to jeho pohledávka. Pro nepřímé zastoupení je tedy charakteristické, že plnění získává smluvní strana a ta je následně převádí. Převažující závěr je tedy takový, že staré pravidlo neplatí. Jsou zde některé zvláštnosti jako skladování či zadržovací právo, ale to neznamena, že by ten komitent byl vlastníkem.

Práva a povinnosti stran

- **Komisní smlouva je pojmově úplatná**
 - Pokud není výše odměny ujednána - přiměřená odměna podle § 2468 (je to zvláštní ustanovení vůči § 1792) - už to není závislé na tom, jestli je nebo není podnikatel
 - Co se týče vynaložených nákladů, i zde platí, že v zásadě jsou náklady zahrnuty v odměně, ledaže je ujednáno jinak - vyvratitelná domněnka § 2469 odst. 2
 - Právo na úplatu vzniká komisionáři v zásadě tehdy, když je dosaženo výsledku
 - Komitent **zproští** komisionáře **povinností**
 - § 2469 odst. 1: „*Spolu s odměnou, nejsou-li v ní již zahrnuty, nahradí komitent komisionáři náklady, které ten při obstarání jeho záležitosti účelně vynaložil, a zproští komisionáře povinností, které při plnění smlouvy převzal.*“
- **Jednání v zájmu komitenta**
 - § 2460 odst. 1: „*Komisionář chrání komitentovy zájmy, které zná, a zpraví ho o každé okolnosti, která může mít vliv na změnu komitentova příkazu.*“
Odst. 2: „*Komisionář zpraví komitenta o plnění jeho příkazu. Po obstarání záležitosti provede vyúčtování, postoupí komitentovi práva nabytá v souvislosti s obstaráním záležitosti a vydá mu vše, co při tom získal.*“ => informační povinnost
- **Odchýlení se od pokynů komitenta**
 - Za stejných podmínek jako § 2432 - pokud je to v zájmu příkazce a pokud souhlas komitenta nemůže získat včas
 - Komitent musí odmítnout bez zbytečného odkladu
- **Porušení pokynu ohledně osoby, s níž má být uzavřena smlouva** = ručení (§ 2463)
- **Obstarání za výhodnějších podmínek** (§ 2458)
 - Odchýlí se od pokynu a udělá to za výhodnějších podmínek - v takových případech prospěch náleží komitentovi
- **Obstarání za méně výhodných podmínek**
 - Prodej za nižší cenu (obecně přípustné, pokud se tím odvrací škoda)
 - Např. pokyn na prodej za určitou cenu, ale v důsledku turbulencí na finančním trhu už taková cena být dosažena nemůže a cena dále klesá - prodá tedy za méně, ale ušetří tím peníze, protože tím odvrátil škodu (cena by dále klesala)
 - Koupě za vyšší cenu

- Komitent může odmítnout koupit - pokud koupí neodmítne bez zbytečného odkladu, tak platí, že koupí schválil
 - V některých případech může odmítnout koupit - např. v případě obchodníka s cennými papíry zároveň s oznámením koupě, že se mu zaváže k úhradě rozdílu v ceně
- **Možnost substituce (§ 2462)**
 - Na rozdíl od zasílatelství si může zvolit substituci jen tehdy, pokud ten dluh nemůže splnit sám (je to tu připuštěno, ale ještě ne příliš široce)
- **Vůči svěřeným věcem povinnosti skladovatele i svépomocný prodej věci** (smlouva o skladování § 2415 a násl.)
 - § 2465 - jestliže na věci hrozí škoda, nebo opomene-li komitent s věcí naložit (dostane-li se do prodlení s převzetím této věci)
- **Zadržovací právo**
 - k zajištění svých pohledávek vůči komitentovi (tedy vůči právu na odměnu) - již dle obecné úpravy
 - nadbytečně v § 2465 odst. 2: „Komisionář má k věci, dokud se u něho nachází nebo dokud s ní může jinak nakládat, zadržovací právo k zajištění dluhů vyplývajících ze smlouvy.“
 - § 2464 odst. 2: „Na pohledávku ze smlouvy, kterou komisionář pro komitenta uzavřel, se v poměru komitenta ke komisionáři nebo jeho věřiteli hledí jako na komitentovu pohledávku.“
 - pohledávka ze smlouvy, kterou uzavřel komisionář, fiktivně patří komitentovi
 - fiktivně lze dovozovat, že se stává vlastnictvím rovnou komitenta
 - bavíme se o movitých věcech
 - u nemovitostí evidovaných v katastru je nezbytný zápis do veřejného seznamu a tam se zápisu nedosáhne rovnou u osoby, která není smluvní stranou
 - komitent se stane rovnou vlastníkem
 - ale vyplývá z toho i další pravidlo - nelze postihnout výkonem rozhodnutí příkazem pohledávky komisionáře z takové smlouvy
 - protože ta pohledávka patří někomu jinému
 - Hulmák si myslí, že by měl být dopad mnohem menší a to s ohledem na ochranu třetích osob

Zasílatelství

- § 2471: „Zasílatelskou smlouvou se zasílatel zavazuje příkazci obstarat mu vlastním jménem a na jeho účet přepravu zásilky z určitého místa do jiného určitého místa, případně i obstarat nebo provést úkony s přepravou související, a příkazce se zavazuje zaplatit zasílateli odměnu.“
- Druh komise, také jde o to, že někdo obstarává záležitost někoho jiného svým jménem a na jeho účet (§ 2482) → opět nepřímé zastoupení, od komise se liší povahou obstarání záležitosti, když zde se jedná o závazek obstarat přepravu
- Smluvní strany
 - **Příkazce** - komitent
 - **Zasílatel** (špeditér) - komisionář

Pojmové znaky

- **Zasílatel** se zavazuje příkazci **obstarat přepravu zásilky vlastním jménem na účet příkazce** (popřípadě i obstarat nebo provést úkony s přepravou souvisejícím např. přistavit kamion)
 - Odlišovat od smlouvy o přepravě
 - Možnost provést přepravu samostatně - § 2474: „Neodporuje-li to smlouvě nebo nezakáže-li to příkazce nejpozději do začátku uskutečňování přepravy, může zasílatel sám provést přepravu, kterou má obstarat.“
- Pojmově **úplatná smlouva** (§ 2471 odst. 1)
 - § 2480: „Nebyla-li výše odměny ujednána, náleží zasílateli přiměřená odměna, jaká se v době uzavření smlouvy a za obdobných smluvních podmínek obvykle poskytuje. Zasílateli kromě toho náleží i náhrada nákladů účelně vynaložených při plnění smlouvy.“
 - Zde neplatí princip, že náklady jsou zahrnuty v odměně - tady má právo na náhradu nákladů vedle té odměny, přísluší mu tedy i náhrada nákladů účelně vynaložených

- Jedná se o **špelitérskou smlouvu** (špelitéři)
 - Nezavazuje se přepravit, ale zavazuje se obstarat přepravu → zasílatel není povinen přepravit předmětnou věc z místa na místo
 - Obstarání přepravy je nutno odlišit od přepravy samotné. Ten kdo obstarává přepravu, je ten, kdo bude uzavírat smlouvu o přepravě s někým, kdo tu věc bude přepravovat
 - Zasílatel uzavírá smlouvu o přepravě a ta přeprava je zajišťována až touto smlouvou. Přepravu bude často zajišťovat někdo jiný
 - Právní úprava počítá s tím, že tu přepravu může zasílatel provést samostatně, ale standardně na to využívá smluvní dopravce
 - → Z toho vyplývá i odpovědnost za škodu při přepravě
 - Bude za to **odpovídat přepravce**
 - Zasílatel bude odpovídat, pokud škoda vznikne při obstarávání přepravy
 - § 2474 - přepravu může udělat i sám zasílatel
 - Pokud to udělá, tak bude odpovídat jako přepravce (jako kdyby přepravoval sám)
 - Jinak odpovídá pouze za škodu způsobenou při obstarávání přepravy (např. když se to rozbije u něj ve skladu)
- **Povinnost jednat v zájmu příkazce** (§ 2475)
 - Povinnost pojistit jen pokud to bylo ujednáno
 - Náhrada škody - § 2478: „Vznikne-li na převzaté zásilce při obstarávání přepravy škoda, zasílatel ji nahradí, neprokáže-li, že škodu nemohl odvrátit.“
 - Jen pokud ji zasílatel nemohl odvrátit - ne při přepravě, jen během obstarávání přepravy
 - Důvod liberace - nemohl škodu odvrátit (např. na sklad spadlo letadlo)

Práva a povinnosti stran

- **Informační povinnost**
 - O obsahu zásilky - § 2476: „Neposkytne-li příkazce zasílateli správné údaje o obsahu zásilky a o všech skutečnostech potřebných k uzavření smlouvy o přepravě, nahradí škodu, která zasílateli vznikne porušením této povinnosti.“
 - O hrozící škodě - § 2477 odst. 1: „Zasílatel podá příkazci zprávu o škodě, která zásilce hrozí nebo na ní již vznikla, jakmile se o tom dozví, jinak nahradí příkazci škodu způsobenou tím, že příkazce takto nezprávil.“
 - Možnost svépomocného prodeje - má právo věc prodat, hrozí-li bezprostředně podstatná škoda (odst. 2)
- **Možnost substituce**
 - Zde už se nehovoří o tom, jestli může nebo nemůže, prostě může vždy = meziasílatel (§ 2473)
 - Zasílatel (i komisionář viz výše) může plnit dluhy prostřednictvím třetí osoby → pak logicky odpovídá jako by ten závazek plnil sám
- **Ručení příjemce**
 - § 2479: „Věděl-li příjemce zásilky o pohledávce zasílatele ze zasílatelské smlouvy vůči příkazci, anebo musel-li o ní vědět, stává se přijetím zásilky ručitelem za tuto pohledávku.“
 - Příjemce zboží - to může být úplně někdo jiný, to nemusí být ten příkazce
- **Zajištění pohledávek zasílatele**
 - Zástavní právo (§ 2481)
 - V tomto případě to není zadržovací právo, ale právo zástavní
 - Základním předpokladem trvání tohoto práva je to, že má zasílatel zásilku stále u sebe - nebo má u sebe listiny, které mu umožňují s takovou zásilkou nakládat, tedy listiny opravňující k vydání zásilky (tzv. záložní list)

32. Zprostředkování a obchodní zastoupení

Zprostředkování

- § 2445 odst. 1: „Smlouvou o zprostředkování se zprostředkovatel zavazuje, že zájemci zprostředkuje uzavření určité smlouvy s třetí osobou, a zájemce se zavazuje zaplatit zprostředkovateli provizi.“
- Jedná se o další zvláštní druh smlouvy příkazního typu, také zde jde o obstarání určité záležitosti
- Obstarání záležitosti v případě smlouvy o zprostředkování je **zprostředkování určité smlouvy s třetí osobou** a za to se zájemce zavazuje zaplatit provizi
- Odlišnosti od příkazní smlouvy
 - Smlouva o zprostředkování je pojmově úplatná, přičemž vzniká právo na provizi (nejen na náhradu hotových výdajů jako u smlouvy příkazní)
 - U zprostředkovatelské smlouvy je obstarání záležitosti mnohem užší, jedná se pouze o zprostředkování (uzavření) určité smlouvy, typicky např. realitní kancelář
- Smluvní strany
 - **Zprostředkovatel** - ten, kdo se ve smlouvě zavazuje ke zprostředkování určité smlouvy se třetí osobou (jednorázově)
 - **Zájemce** - zavazuje se za to zaplatit nějakou provizi
- **Vyvratitelná právní domněnka uzavření smlouvy o zprostředkování**
 - § 2445 odst. 2: „Jestliže již při uzavření smlouvy, kterou se jedna strana zaváže obstarat druhé straně příležitost k uzavření smlouvy s třetí osobou, z okolností zřejmé, že za obstarání bude požadována odměna, zejména zprostředkovatel je podnikatel, má se za to, že byla uzavřena smlouva o zprostředkování.“

Pozn. 1:

- Zprostředkovatel pouze vyhledává třetí osobu, vyhledává ty osoby, které jsou ochotny uzavřít tu smlouvu
- Vytváření příležitostí pro zájemce ty smlouvy uzavřít
- Zprostředkovatel tedy není ten, kdo by zastupoval zájemce při uzavření smlouvy - může však uzavřít zároveň příkazní smlouvu, může převzít zastoupení, může se tedy jednat o smíšený smluvní typ, ale smlouva o zprostředkování jako taková neopravňuje zprostředkovatele k zastupování.

Pozn. 2:

- Připravuje se zákon realitních zprostředkovatelích, tedy o zprostředkovatelích realitních obchodů

Práva a povinnosti stran

- **Smlouva o zprostředkování je pojmově úplatná smlouva** → úplata se označuje jako **provize**
 - NOZ - v zásadě vzniká už smlouvou a rozhodné skutečnosti jsou rozhodné pro splatnost. Otázka však je, jaká rozhodná skutečnost to může být - samozřejmě skutečnost, kterou si strany ujednají, ale právní úprava počítá s jednou obecnou, dispozitivní stanovenou při případ, že si strany neujednají něco jiného
 - Většinou bývá závislá na hodnotě zprostředkovaného obchodu
 - Pokud je sjednána úplatnost, ale ne výše provize - není zde žádné zvláštní ustanovení, ale postupovalo by se podle § 1792 - úplata bude obvyklá (i kdyby tu ale tento paragraf nebyl, tak by to byla úplata obvyklá podle § 2438 odst. 1)
 - Není tedy třeba ve smlouvě dohodnout výši provize
 - **Splatnost (vznik)** - 3 možnosti
 - a) **Uzavření smlouvy** - nabytí její účinnosti (§ 2447)
 - Obecně, pokud nebude ujednáno něco jiného, tak se právo na provizi stává splatné v okamžiku uzavření smlouvy, která je zprostředkovávána, resp. v okamžiku nabytí její účinnosti
 - b) **Obstarání příležitosti** (§ 2447 odst. 2)
 - Můžeme si ale ujednat, že právo na provizi je splatné už tím, že vytvoříme pouhou příležitost uzavření smlouvy, přestože se ten zájemce rozhodl, že žádnou takovou smlouvu už neuzavře.

Zde se předpokládá, že se okamžik, kdy vznikne právo na provizi, kdy se stanou provize splatnou, posouvá dopředu - před uzavření smlouvy

c) Splnění povinnosti třetí osoby (§ 2448)

- Provize se stává splatnou teprve, až pokud je tou třetí osobou plněno z té zprostředkované smlouvy - zde se nám ten okamžik splatnosti provize posouvá až za uzavření smlouvy
- Jsou zde však otázky, kdy do toho zasáhne zájemce - např. promine dluh z kupní ceny nebo odloží splatnost kupní ceny → takové jednání zájemce by se už nemělo dotýkat závazku na zaplacení provize
 - Toto řeší § 2448 první věta: „Bylo-li ujednáno, že zprostředkovateli vznikne právo na provizi, až třetí osoba splní povinnost ze zprostředkované smlouvy, zaplatí zájemce provizi i tehdy, oddálilo-li se, či zmařilo-li se splnění této povinnosti z důvodů, za něž zájemce odpovídá. ...“
- K uzavření smlouvy může dojít až po zániku závazku zprostředkovatele (§ 2454)
 - I v těchto případech vzniká právo na provizi
- Má zprostředkovatel právo na provizi, i když tu smlouvu uzavře se třetí osobou sám zájemce?
 - Např. Realitní kancelář prodává dům za 5 milionů a má právo na 5% provizi a poté ten dům sama koupí.
 - Prvorepublikový soud - nakonec závěr, že nemá právo na provizi
 - Z hlediska dikce NOZ v § 2445 se hovoří o tom, že by mělo dojít ke zprostředkování smlouvy se třetí osobou, nikoliv se zprostředkovatelem - tedy stejný závěr
- **Povinnost jednat ve výlučném zájmu zájemce**
 - Pokud zprostředkovatel nejedná v zájmu zájemce, tak mu nevzniká právo ani na provizi ani na náhradu nákladů
 - Povinnost hledat pouze osoby způsobilé k uzavření smlouvy
 - Pokud je zde pochybnost a přesto zprostředkuje takovou smlouvu, pak je to porušení smluvní povinnosti a náhradu újmy
 - Nesmí navrhnout uzavření smlouvy s nezpůsobilým kontrahentem (§ 2452)
- **Vzájemná informační povinnost**
 - § 2446 odst. 1: „Zprostředkovatel sdělí zájemci bez zbytečného odkladu vše, co má význam pro jeho rozhodování o uzavření zprostředkované smlouvy.“
Odst. 2: „Zájemce sdělí zprostředkovateli vše, co pro něho má rozhodný význam pro uzavření této smlouvy.“
 - Zprostředkovatel v tomto případě nikoho nezastupuje, pouze zprostředkovává uzavření smlouvy. Pokud tedy není zároveň uzavřena smlouva příkazní. => Smlouvu uzavírá zájemce a třetí osoba.
- **Právo na náhradu nákladů účelně vynaložených**
 - Zde platí pravidlo, že účelně vynaložené náklady jsou zahrnuty již v provizi, pokud nebylo ujednáno něco jiného - typicky náklady na výjezdy, na prohlídky, inzerci, apod.
 - → dikce § 2449 je však trochu zavádějící: „Zprostředkovatel má právo na náhradu nákladů spojených se zprostředkováním, pokud nebyla ujednána provize. Byla-li provize ujednána, má se za to, že provize zahrnuje i tyto náklady.“
 - Pokud nebyla ujednána provize, má právo na náhradu nákladů spojených se zprostředkováním = „obvyklá provize“
 - Pokud byla ujednána, má se za to, že zahrnuje i tyto náklady
 - Někdy vzniká smlouva o zprostředkování, přestože tam výše provize ujednána není (např. vyvratitelná domněnka u podnikatele - viz výše), tudíž ten podnikatel bude dostávat bonus, že může chtít jak tu provizi, tak ty náklady vedle sebe
 - Spíše by se to mělo řešit tak, že právo na účelně vynaložené náklady nevzniká, pokud je právo na provizi
 - Vzniklo právo na provizi - je zde výkladové pravidlo, že provize zahrnuje i náhradu nákladů (§ 776 SOZ)
 - V praxi se velmi často náklady nepožadují, pokud je provize sjednána - pokud tam makléř jede 10x, je mi to jedno, pokud dostane provizi
 - Ustanovení je ale dispozitivní, mohou si ujednat, že právo na náklady vzniká i vedle provize

Zánik smlouvy o zprostředkování

- Obecná ustanovení závazků (např. splněním, následné nemožnosti plnění, byť to zvláštní úprava výslovně neřeší)
- Zvláštní způsoby zániku závazku
 - **Na určitou dobu** - uplynutím doby
 - **Na dobu neurčitou** - oznámením druhé strany
 - NOZ počítá s tím, že závazek může zaniknout oznámením kterékoliv ze stran (oznámení jakožto právní jednání), nikoli výpovědí
 - **Obecné důvody zániku závazku** (např. splnění)
 - **Povinnost uschovat doklady** § 2451: „Zprostředkovatel pro zájemce uschová doklady nabyté v souvislosti se zprostředkovatelskou činností po dobu, po kterou mohou být významné pro ochranu zájmů zájemce.“
- Smlouva o zprostředkování může být výhradní, ale i nevýhradní
- Výhradní - pak nejsou spory, kdo to zprostředkoval
- Dnes jsou na trhu smlouvy převážně nevýhradní

Pozn. 3:

- **Ujednání exkluzivity** je v pořádku, že zprostředkovatel si může ujednat, že tu smlouvu bude zprostředkovávat pouze jedna realitní kancelář
 - Pokud takové ujednání nemají, tak zájemci nebrání nic tomu, aby zprostředkovatelských smluv uzavřel více
- NS řeší nejrůznější ujednání, která se objeví ve smlouvách o zprostředkování, typicky třeba ujednání, že zájemce má povinnost uzavřít smlouvu s tím, koho zprostředkovatel přivede, přičemž nesplnění takové povinnosti je sankcionováno **smluvní pokutou**
 - NS → takové ujednání není možné ujednat mezi stranami, které nebudou stranami té smlouvy, která zprostředkovává
- V praxi je problémem, když **zprostředkovatel zprostředkovává pro obě dvě strany**
 - Má právo na obě dvě provize nebo jen jednu? Právní úprava to řeší v § 2450 - v zásadě právo na provizi nevzniká, ale je tam dodatek „je-li to v rozporu se smlouvou“, tzn., že pokud to bylo připuštěno, tak žádný problém není

Obchodní zastoupení

- § 2483 odst. 1: „Smlouvou o obchodním zastoupení se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě vyvíjet pro zastoupeného činnost směřující k uzavírání určitého druhu obchodů zastoupeným nebo k ujednání obchodů jménem zastoupeného a na jeho účet a zastoupený se zavazuje platit obchodnímu zástupci provizi.“
- Striktně vzato je zprostředkováváním, zastoupením
- Obchodní zástupce se zavazuje dlouhodobě vyvíjet pro zastoupeného činnosti směřující k uzavírání určitého druhu obchodu zastoupení, anebo přímo ujednávání obchodu jménem zastoupeného.
- Provedením směrnice č. 86/653/EHS = *self-employed agents* (něco jako OSVČ)
- Zde se směrnice zaměřuje na ochranu obchodních zástupců, aby měli nějakou jistotu
- Může obchodní zástupce ujednávat obchody svým jménem na účet zastoupeného?
 - To jsou různé formy dealerství, a pokud tam nebude ta složka zprostředkovávání, tak se nebude jednat o obchodní zastoupení a nebudou tam vznikat žádná zvláštní práva
- Vyžaduje se **písemná forma**
- Jedná se o **dlouhodobou smlouvu** o zprostředkování
 - V některých případech smíšená smlouva o zprostředkování a příkazní smlouva
- Smluvní strany
 - **Obchodní zástupce** - činnost spočívající v uzavírání určitého druhu obchodů za zastoupeného nebo se zavazuje zastupovat zastoupeného a uzavírat smlouvy sám
 - **Zastoupený**
- Smlouva je **úplatná**, vzniká zde **právo na provizi**
- **Negativní vymezení**
 - O obchodní zastoupení se nejedná, pokud (§ 2520)

- Pokud zde není právo na úplatu (není za svou činnost odměňován)
- Pokud se jedná o závazky osob působících na regulovaném trhu, mnohostranném obchodním systému nebo komoditní burze podle jiného zákona a na závazky burzovních dohodců podle jiného zákona
 - Není to zastoupení v rámci burz a obchodování na burzách
- § 2484: „Obchodním zástupcem právnické osoby nemůže být **osoba, která může zavazovat zastoupeného nebo osobu, s níž má být obchod uzavřen, jako člen jejího orgánu, ani nucený správce právnické osoby nebo insolvenční správce**. K opačným ujednáním se nepřihlíží.“
 - Obchodním zástupcem také nebude zaměstnanec (vykonává závislou činnost a jeho činnost se bude řídit zákoníkem práce, i když je v zahraničí a buduje tam pobočky)
- **Povaha ustanovení**
 - Ustanovení jsou převážně kogentní
 - V § 2519 je výčet kogentních ustanovení
 - Odst. 1 - **kogentní absolutně** - sankce v tomto případě asi neplatnost
 - Odst. 2 - **odchýlení je přípustné pouze ve prospěch obchodního zástupce** - k těm v neprospěch se nepřihlíží
 - Např. ustanovení o zvláštní odměně je kogentní
- **Rozhodné území**
 - § 2485: „*Není-li ujednáno, kde má obchodní zástupce vyvíjet činnost, platí za ujednané území Česká republika; je-li obchodním zástupcem zahraniční osoba, platí za ujednané území stát, kde má obchodní zástupce sídlo v době uzavření smlouvy.*“
 - Výkladové pravidlo, které řeší situaci, kdy je ve smlouvě sjednáno obchodní zastoupení, není však sjednáno území, na kterém bude vykonávána činnost
 - Toto pravidlo § 2485 se uplatní, jen pokud se bude řídit tento vztah českým právem (často se totiž bude postupovat podle zásad mezinárodního práva soukromého)

Práva a povinnosti stran

- **Činnost obchodního zástupce**
 - Může se jednat i o dlouhodobé **zprostředkovávání obchodů** určitého druhu - byť se jmenuje zástupce, tak bude jen vyhledávat osoby a vodit je k zastoupenému, aby uzavřel smlouvu
 - Může ale spočívat i v **přímém zastoupení** (jménem zastoupeného - potřebuje k tomu plnou moc)
 - Přímé zastoupení musí být ujednáno - nevzniká bez dalšího (§ 2486) - pokud není ujednáno, není možné jednat jménem někoho jiného, pokud naopak ujednáno je, použijí se na obchodní zastoupení ustanovení o příkazu
 - Samotná dohoda o obchodním zastoupení plnou mocí není, ale obecně jí není (ale může být už i ve smlouvě)
 - V nepřímém zastoupení (svým jménem na účet zastoupeného) spočívat nemůže (podle NOZ) - to by spadlo spíše do smlouvy komisionářské, ale v případě trvalosti by se ustanovení mohla použít analogicky
- **Ručení obchodního zástupce (§ 2492)**
 - Obchodní zástupce neodpovídá, neručí za splnění dluhů, uzavřených smluv. Taková odpovědnost musí být sjednána - je třeba se k tomu zvláště zavázat
 - Musí se zavázat v písemné formě, protože ručení vyžaduje písemnou formu a jen byla-li za ručení sjednána zvláštní odměna
 - Celá úprava je totiž na ochranu obchodního zástupce, přestože se paradoxně kvůli tomu tato úprava moc nevyužívá, protože ochrana obchodních zástupců už je moc velká
 - To ale neznamená, že neodpovídá za škodu, kterou způsobí → I zde ale platí, že je obchodní zástupce povinen vyhledávat osoby, o nichž je přesvědčen, že dluh splní. Pokud by měl např. informace, že ta osoba nebude plnit, tak nejedná v nejlepším zájmu zastoupeného a poruší tím své povinnosti
- **Výhradní obchodní zastoupení** - zastoupený nemůže využívat jiných osob
 - § 2478 odst. 1: „*Bylo-li ujednáno výhradní obchodní zastoupení, nemá zastoupený právo na rozhodném území nebo pro určený okruh osob využívat jiného obchodního zástupce; obchodní zástupce nemá ve stejném rozsahu*

právo vykonávat obchodní zastoupení pro jiné osoby, ani uzavírat obchody na vlastní účet nebo na účet jiné osoby.“

Odst. 2: *„Zastoupený má právo uzavírat obchody, na které se vztahuje výhradní obchodní zastoupení, i bez součinnosti obchodního zástupce. V takovém případě však obchodnímu zástupci vzniká právo na provizi, jako by tyto obchody byly uzavřeny s jeho součinností.“*

- Výhradní nebo nevýhradní obchodní zastoupení je to v závislosti na tom, jestli zastoupený má v tom rozhodném území oprávnění určit další obchodní zástupce pro ten daný okruh výrobků - bylo-li tedy ujednáno výhradní obchodní zastoupení, nemá zastoupený právo v rozhodném území nebo pro určitý okruh využívat jiného obchodního zástupce
 - Je to spojeno i s druhou povinností, že obchodní zástupce v tom daném území, resp. pro daný okruh výrobků nebo osob nemůže vykonávat obchodní zastoupení pro jiné osoby
- Výrobce je omezen v možnosti sám uzavírat smlouvy v rozhodném území → výhradní zastoupení sice nebrání tomu, aby smlouvy uzavíral sám i bez součinnosti obchodního zástupce - obchodnímu zástupci ovšem v takovém případě vzniká právo na provizi, jako by se uzavírání účastnil
- Výhradní obchodní zastoupení je pro obchodního zástupce určitě lepší
- **Nevýhradní obchodní zastoupení (§ 2488)**
 - Pokud má někdo nevýhradní zastoupení, tak to nebrání tomu, aby se zastoupený dal zastoupit i dalšími osobami, anebo aby smlouvy uzavíral sám

Povinnosti obchodního zástupce

- **Vykonávat činnost s odbornou péčí**
- **Jednání v souladu se zájmy zastoupeného**
 - Je vázán pokyny
 - Pokud jsou pokyny nerozumné, nedává mu to možnost podle nich jednat - § 2489
 - Odborná péče mu zde dává povinnost jednat v souladu s rozumnými pokyny
 - Je povinen pokyny přezkoumávat a upozorňovat na nerozumné pokyny
 - Pokud by zastoupený na jednání trval, je to liberace
 - Přímé zastoupení - pouze za obchodních podmínek určených zastoupeným (§ 2490)
 - Např. poskytování vzorových smluv
 - Není to tak, že by si obchodní zástupce mohl vymýšlet jakékoliv smlouvy, pokud k tomu samozřejmě nemá udělený mandát
 - Ochrana informací (§ 2491)
 - Informace poskytnuté zástupci při obchodním zastoupení - **povinnost mlčenlivosti**
 - Jsou to informace důvěrné - pokud by to bylo v rozporu se zájmy zastoupeného, nesmí sdělit třetí osobě ani využít pro sebe nebo třetí osobu
 - Obecná úprava - § 1730 odst. 2: *„Získá-li strana při jednání o smlouvě o druhé straně důvěrný údaj nebo sdělení, dbá, aby nebyly zneužity, nebo aby nedošlo k jejich prozrazení bez zákonného důvodu. Poruší-li tuto povinnost a obohatí-li se tím, vydá druhé straně to, oč se obohatila.“*
 - Trvá i po skončení obchodního zastoupení
- **Informační povinnost**
 - § 2489 odst. 2: *„Obchodní zástupce sdělí zastoupenému údaje o vývoji trhu a všech dalších okolnostech důležitých pro oprávněné zájmy zastoupeného, zejména pro jeho rozhodování související s uzavíráním obchodů.“*
 - I po zániku obchodního zastoupení

Povinnosti zastoupeného

- **Informační povinnost**
 - K provedení obchodu (§ 2495)
 - K realizaci obchodu (§ 2497)
 - Snížení rozsahu činnosti (§ 2498)

- Aby si mohl najít jinou práci
- Ochrana před neočekávanými změnami
- **Poskytnutí dokumentace, podkladů a potřebných věcí (§ 2496)**
 - Uživací právo - není vlastník, pokud je nespotřebuje, tak je po skončení obchodního zastoupení vrátit
 - Je vhodné ve smlouvách vyjasnit, které dokumenty je povinen po skončení obchodního zastoupení vrátit, protože právní úprava počítá s tím, že je obchodní zástupce vrací

Provize

- § 2499 odst. 1: „*Nebyla-li výše provize ujednána, má obchodní zástupce právo na provizi ve výši odpovídající zvyklostem v místě jeho činnosti vzhledem k druhu zboží nebo služeb, které jsou předmětem obchodů; nejsou-li takové zvyklosti, má obchodní zástupce právo na provizi v rozumné výši zohledňující podstatné okolnosti uskutečněného jednání.*“
- **Výše** - obvyklá, rozumná - zvyklosti v místě, kde je činnost vykonávána
- Základ pro určení výše - odst. 2: „*Je-li základem pro určení výše provize rozsah povinností splněných třetí osobou, započte se do základu i plnění neuskutečněné z důvodů na straně zastoupeného.*“
 - Pokud jsou smlouvy uzavřeny, ale nejsou plněny z důvodu na straně zastoupeného - i přesto má právo na zaplacení provizí
- Odst. 3: „*Každá část úplaty, jejíž výše se mění podle počtu a hodnoty uzavřených obchodů, se považuje za složku provize.*“
- Základně **zahrnuje i náklady** (§ 2500), pokud není ujednáno něco jiného
 - Smlouva o zastoupení totiž není ničím jiným než dlouhodobou smlouvou o zprostředkování obchodů určitého druhu
- **Vznik práva na provizi**
 - Byl-li obchod uzavřen v důsledku jeho činnosti
 - Byl-li obchod uzavřen s jím získanou osobou (smlouva je uzavřena teprve později)
 - Výhradní zastoupení
 - § 2487 odst. 2: „*Zastoupený má právo uzavírat obchody, na které se vztahuje výhradní obchodní zastoupení, i bez součinnosti obchodního zástupce. V takovém případě však obchodnímu zástupci vzniká právo na provizi, jako by tyto obchody byly uzavřeny s jeho součinností.*“
 - § 2501 odst. 2: „*Při výhradním obchodním zastoupení má obchodní zástupce právo na provizi i za obchod uskutečněný se třetí osobou z území nebo z okruhu osob, na které se výhradní obchodní zastoupení nevztahuje.*“
 - Pokud zprostředkuje obchod mimo své území nebo mimo okruh osob, pro které to má sjednáno, má právo na provizi
 - Po zániku obchodního zastoupení (§ 2501 odst. 3) - připouští se pouze tehdy, pokud k uskutečnění obchodu dojde v přiměřené době (tento limit bezprostředně není u zprostředkování)
 - **Vznik práva na provizi dle toho, k čemu závazek směřuje**
 - Základně vázáno na splnění povinnosti (§ 2504 odst. 1) - tzn. zprostředkoval jsem prodej papíru do Paříže, byla uzavřena smlouva, to samo o sobě ještě nezakládá právo na provizi, to je pouze předpoklad → z § 2504 vyplývá, že to právo vznikne až v okamžiku, kdy zastoupený splnil povinnost nebo byl povinen závazek na základě smlouvy uzavřené s třetí osobou a nebo kdy třetí osoba splnila závazek z takové smlouvy
 - → důležité je, že stačí splnění jednou ze stran
 - Pokud je doba splatnosti delší než 6 měsíců, provize vzniká již uzavřením smlouvy (§ 2504 odst. 2) - kogentní
 - § 2503: „*Bylo-li ujednáno, že obchodní zástupce obstará pro zastoupeného jen příležitost k uzavření obchodu s určitým obsahem, vzniká obchodnímu zástupci právo na provizi již obstaráním této příležitosti.*“
 - Provize se běžně platí **čtvrtletně** ale **vždy až na konci následujícího měsíce**
 - § 2505: „*Provize je splatná nejpozději poslední den měsíce následujícího po skončení čtvrtletí, ve kterém na ni vzniklo právo.*“

Trvání obchodního zastoupení

- **Na dobu určitou nebo neurčitou**
 - Není-li ujednáno, pak na dobu neurčitou (§ 2509 odst. 1)
 - Pokud se i po uplynutí doby strany řídí smlouvou, hledí se na obchodní zastoupení, jako by bylo ujednáno na dobu neurčitou (§ 2509 odst. 2)
- **Výpověď (§ 2510)**
 - Neuplatní se obecná úprava výpovědi
 - Odstupňovaná výpovědní doba - v závislosti na tom, jak dlouho závazek trvá (čím delší závazek, tím delší výpovědní doba) - maximálně 3 měsíce
 - Zvláštní výpovědní důvody
 - Nedostatečný objem obchodů, pokud se jedná o výhradní obchodní zastoupení - § 2512
 - Pokud se ve smlouvě objeví určité minimální prodeje, což bývá pravidlem, tak jejich nesplnění může být výpovědním důvodem
 - Užití jiného zástupce při výhradním obchodním zastoupení (§ 2513)
 - Zastoupený využívá jiného obchodního zástupce, má obchodní zástupce možnost vypovědět
 - Zástupce vykonává stejnou činnost, ke které je zavázán vůči zastoupenému, i pro jiné osoby
- **Konkurenční doložka (§ 2518) - max. 2 roky**
 - Lze si sjednat, že po určitou dobu po zániku obchodního zastoupení obchodní zástupce nebude moci tuto činnost vykonávat v konkurenčním prostředí
 - Konkurenční doložka se musí týkat toho zastoupení, kde ten obchodní zástupce tu činnost vykonával, tzn. musí se týkat těch činností, které měly soutěžní povahu => nelze konkurenční doložku napsat generální
 - Obecná úprava konkurenční doložky, jak se s ní lze setkat v úpravě nekalé soutěže
 - Musí být sjednána nejvíce na 2 roky, jinak je neplatná

Zvláštní odměna při zániku obchodního zastoupení

- Jedná se o určitý benefit pro obchodního zástupce v případě, kdy to zastoupení končí nikoliv z důvodu na jeho straně
- Předpoklady → § 2014 - principiálně se vychází z toho, že obchodní zástupce byl po nějakou dobu na určitém území činný, přičemž zde vytvořil síť odběratelů. Jestliže ale obchodní zastoupení zanikne, tak ta síť odběratelů zboží i nadále odebírá od zastoupeného a ten má tedy pořád nějaký prospěch ze sítě, kterou vytvořil obchodní zástupce.
- **Výše** - § 2515: „Výše zvláštní odměny nesmí překročit roční odměnu vypočtenou z ročního průměru odměn získaných obchodním zástupcem během posledních pěti let. Trvalo-li obchodní zastoupení méně než pět let, vypočte se výše zvláštní odměny z průměru odměn za celou dobu jeho trvání; pokud trvalo méně než rok, nesmí překročit úhrn provizí za celou dobu jeho trvání.“
 - Odvislé od průměrné roční hodnoty provizí v posledních 5 letech
 - Pokud doba kratší, tak po celou dobu trvání obchodního zastoupení
- **Prekluze** - § 2516 → musí být uplatněno v prekluzivní lhůtě 1 roku od ukončení obchodního zastoupení (jeden z mála případů prekluze v českém právu)
- **X nebude vznikat (§ 2517):**
 - Ukončil-li zastoupený obchodní zastoupení pro takové porušení povinnosti obchodním zástupcem, které by ho opravňovalo k odstoupení od smlouvy
 - Ukončil-li obchodní zastoupení obchodní zástupce, ledaže k ukončení došlo z důvodů spočívajících na straně zastoupeného, anebo z důvodu věku, invalidity nebo nemoci obchodního zástupce a nelze-li po obchodním zástupci rozumně požadovat, aby ve své činnosti pokračoval
 - Převodl-li obchodní zástupce práva a povinnosti z obchodního zastoupení podle dohody se zastoupeným na třetí osobu

33. Přeprava

- § 2550: „Smlouvou o přepravě osoby se dopravce zavazuje přepravit cestujícího do místa určení a cestující se zavazuje zaplatit jízdné.“
- § 2555 (1): „Smlouvou o přepravě věci se dopravce zavazuje odesílateli, že přepraví věc jako zásilku z místa odeslání do místa určení, a odesílatel se zavazuje zaplatit dopravci přepravné.“
(2): „Nepožádá-li odesílatel dopravce o převzetí zásilky v ujednané době a není-li ujednána do šesti měsíců od uzavření smlouvy, práva a povinnosti ze smlouvy zaniknou.“
- **Doprovace x cestující** - osoby (§ 2550) → platí se jízdné
- **Doprovace x odesílatel** - věci (§ 2555) → platí se přepravné

Systém právní úpravy

- **Přeprava osob** převzata z občanského zákoníku (§ 2550)
- **Přeprava věci** převzata z obchodního zákoníku (§ 2555)
- V rámci úpravy závazků ze smluv o přepravě upravena i **smlouva o provozu dopravního prostředku** - charterová doprava (převzata z obchodního zákoníku § 638)
- Význam **přepravních řádů** (§ 2553, § 2580) pro pravidelnou veřejnou přepravu (povinnosti mohou být upraveny v přepravním řádu)
- Upravují podrobnosti některých konkrétních ustanovení smlouvy o přepravě, ať už osob nebo nákladu, specifikují některá další práva a povinnosti stran
 - Vyhláška č. 175/2000 Sb., o přepravním řádu pro veřejnou drážní a silniční osobní dopravu
 - Nařízení vlády č. 1/2000 Sb., o přepravním řádu pro veřejnou drážní nákladní dopravu
 - Význam těchto předpisů je pouze pro veřejnou pravidelnou přepravu
- **Přepravní podmínky**
 - Na přepravní řády navazují ještě konkrétní přepravní podmínky jednotlivých dopravců, ty následně specifikují některá práva a povinnosti.
 - Přepravní podmínky nejsou závaznými předpisy, nicméně jsou to podmínky, za nichž je možné uskutečňovat přepravu, a pokud nebudou splněny, tak může dopravce odmítnout smlouvu o přepravě uzavřít.
 - Je potřeba je hledat u konkrétních dopravců, nejsou to žádné veřejné závazné předpisy.
 - Nesmějí být v rozporu s přepravními řády.
- **Předpisy EU** - např.
 - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů
 - Nařízení Rady (ES) č. 2027/97, o odpovědnosti leteckého dopravce v případě nehod
 - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007, o právech a povinnostech cestujících v železniční dopravě
- **Mezinárodní smlouvy** - např.
 - Jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční přepravě osob (CIV), tvořící Přípojek A k Úmluvě COTIF (vyhláška č. 8/1985 Sb., o Úmluvě o mezinárodní železniční přepravě, resp. nové znění sdělením MZV č. 49/2006 Sb.m.s.)
 - Jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční přepravě zboží (CIM), tvořící Přípojek B k Úmluvě COTIF
 - Úmluva CMR (vyhláška č. 11/1975 Sb., o Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě)
 - Úmluva CVR (sdělení MZV č. 91/2006 Sb.m.s., o přístupu ČR k Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční přepravě cestujících a zavazadel)
 - Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké přepravě (sdělení MZV č. 123/2003 Sb.m.s.)

Druhy přepravy

- Přeprava **osob x nákladu**
 - § 2550 x § 2555
- Přeprava **individuální x hromadná**
 - Dáno počtem přepravovaných osob
 - § 2 vyhlášky č. 175/2000 Sb.
- Přeprava **veřejná x neveřejná**
 - Neveřejná - sjednávána individuálně
 - Veřejná - otázka nabídky přepravy osobám neurčitým - např. městská hromadná doprava
 - § 2580
 - § 2 vyhlášky č. 175/2000 Sb.
- Přeprava **pravidelná x nepravidelná**
 - § 2553
 - § 2 vyhlášky č. 175/2000 Sb.

Přeprava osob - §§ 2550-2554

- 2 strany:
 - **Dopravce** - povinnost přepravit cestujícího do místa určení
 - **Cestující** - povinnost zaplatit dopravci jízdné
- Dopravce splní svůj závazek ze smlouvy, provede-li přepravu stanoveným spojem ve stanovený čas v souladu s jízdním řádem, případně dle sjednaných podmínek přepravy.
- **Okamžik uzavření smlouvy** může být různý, ale z přepravních řádů vyplývá, že v případech, kdy si jízdenku zakoupíme předem, je smlouva uzavřena nástupem do vozidla. Výjimky existují v těch případech, kdy nákup jízdenek je zabezpečován až v dopravním prostředku, pak je smlouva uzavřena zaplacením jízdného v dopravním prostředku.
- Přepravu lze dělit dle povahy dopravního prostředku na
 - Silniční, železniční, leteckou, vnitrozemskou vodní, námořní, lanovou
- Přepravu lze dělit podle způsobu provádění přeprav na
 - Pravidelná přeprava osob - přeprava osob spojem dle zveřejněného jízdního řádu, tarifu, přepravního řádu a smluvních přepravních podmínek.
 - Přeprava nepravidelná - sjednaná ad hoc

Povinnosti dopravce

- Základní povinností dopravce při přepravě osob je zajištění bezpečnosti a pohodlí cestujících. Zvolit takový prostředek dopravy, který splňuje požadavky na bezpečnou a pohodlnou přepravu a který splňuje technické požadavky pro provoz. Podrobnosti pak upravují přepravní řády, smluvní přepravní podmínky a nepřímo i další související právní předpisy.
- Povinnost dopravce přepravit cestujícího do místa určení zahrnuje také povinnost přepravit s cestujícím jeho zavazadlo.
 - Společně s cestujícím a pod jeho dohledem → odpovědnost za újmu na zdraví cestujícího a škodu na zavazadle - postupuje se podle náhrady škody způsobené provozem dopravního prostředku
 - Odděleně od cestujícího - odpovědnost za zavazadla se bude řešit podle zvláštních ustanovení o přepravě věci (§ 2554)
 - Věci přepravované odděleně - řídí se úpravou odpovědnosti dopravce při přepravě věci. Dopravce odpovídá za vzniklou škodu na cestovním zavazadle od doby, kdy dopravce převezme zavazadlo a odejme je z péče cestujícího do doby jeho vydání cestujícímu. Dopravce je povinen nahradit cestujícímu skutečnou škodu na zavazadle. Dopravce neodpovídá za škodu, pokud si škodu na zavazadle způsobil cestující sám nebo byla způsobena vadou zavazadla. Důkazní břemeno při určení výše škody na cestovním zavazadle nese cestující.
 - Nemyslí se tím nutně v jiném voze, ale jde o to, že to zavazadlo nemáme u sebe a pod svým vlastním dohledem

- Rozdělení je z toho důvodu, aby bylo dále možné určit povinnost nahradit škodu, pokud na tom zavazadle vznikla.
- Je však otázka, co znamená „odděleně“ a „pod dohledem“ - Podle dosavadní judikatury je zavazadlo přepravováno odděleně i když je to umístěno v autobuse ve spodním nákladním prostoru. Z toho vyplývá, že „dohled“ je třeba spojovat spíše s možností skutečné dispozice a neustálým dohledem nad zavazadlem, jako např. umístění pod sedadlem či v úložném prostoru v horní části
- Právo prodat nevyzvednuté zavazadlo při jeho nevyzvednutí do 6 měsíců na účet osoby, která byla oprávněná k jeho vyzvednutí (§ 2581 odst. 1).

Povinnosti cestujících

- Strpět určitá omezení a dodržovat povinnosti, které dopravce stanoví k zajištění bezpečnosti přepravy, neohrožovat svým chováním sebe ani ostatní spolucestující, dodržovat písemné a ústní pokyny dopravce, apod.
- Povinnost zaplatit stanovené jízdní (§ 2550), vymezení v přepravních řádech nebo tarifech, popřípadě zaplatit i poplatek za přepravu jeho zavazadla.
- Povinnost zachovávat příslušná ustanovení přepravních řádů.
- Právo na přepravu do místa určení řádně a včas.

Práva z opožděného provedení přepravy § 2553

- **Pravidelná přeprava**
 - Práva cestujících vůči dopravci z opožděného provedení přepravy při pravidelné přepravě osob jsou zcela ponechána úpravě obsažené v přepravních řádech. Cestující má zpravidla v případě neprovedení přepravy z důvodů na straně dopravce nárok na vrácení jízdného. Při nestihnutí navazujícího spoje má zpravidla právo na další přepravu do místa určení nejbližším vhodným spojem, apod. Cestující má zpravidla rovněž nárok na určitou finanční kompenzaci, vyjma mimořádných okolností, kterým nebylo možné zabránit.
- **Nepravidelná přeprava**
 - Práva cestujícího vůči dopravci z opožděného provedení přepravy při nepravidelné přepravě osob ponechává OZ rovněž úpravě obsažené v přepravních řádech.
 - Např. v silniční přepravě silniční přepravní řád stanoví, že škodu vzniklou objednateli v nepravidelné hromadné přepravě osob neprovedením nebo nevčasným provedením sjednané přepravy je dopravce povinen nahradit, nejvýše však do výše jízdného.
- Cestující je povinen práva u opožděné přepravy u dopravce uplatnit (reklamovat) a to bez zbytečného odkladu, nejpozději do 6 měsíců (promlčecí lhůta). oprávněn ten, kdo předloží originál jízdenky nebo zavazadlového lístku, zní-li jízdenka na držitele, je oprávněn držitel.

Nikde není stanoveno, že přeprava zavazadla musí být zdarma, takže tohle si dopravce účtuje sám.

Všechna další specifika týkající se přepravy osob jsou ponechána úpravě přepravních řádů.

Přeprava věcí - §§ 2555-2571

- Návrh ustanovení o přepravě věcí (nákladu) je převzat z obchodního zákoníku (§ 610 an.) bez podstatných obsahových změn
- 2 strany:
 - **Doprovce** - povinnost přepravit věc jako zásilku z místa odeslání do místa určení
 - **Odesílatel** - povinnost zaplatit dopravci přepravné

Obsah a forma smlouvy o přepravě

- Podstatné části smlouvy
 - Identifikace věci určené k přepravě, tedy označení „zásilky“
 - Označení místa odeslání, tj. místa, z něhož má být přeprava provedena
 - Označení místa určení, tj. místa, do něhož má být přeprava provedena

- Závazek dopravce provést takto vymezenou přepravu
- Závazek odesílatele zaplatit dopravci za provedení přepravy přepravné
- Výše přepravného a ujednání o splatnosti přepravného nemusí být ve smlouvě uvedeno
- Smlouva o přepravě nevyžaduje písemnou formu, ale dopravce je oprávněn požadovat na odesílateli písemné potvrzení objednávky přepravy a odesílatel může požadovat písemné potvrzení dopravce převzetí zásilky (§ 2556 OZ) - slouží jako důkazní prostředek o předmětu a rozsahu smlouvy. V praxi přepravní doklady - např. u veřejné drážní nákladní dopravy - nákladní list/přepravní list
- **Ke vzniku smlouvy** o přepravě věci se nevyžaduje převzetí věci dopravcem, podstatná je dohoda stran o podmínkách smlouvy o přepravě věci minimálně v rozsahu § 2555/1 OZ. Pro realizaci smlouvy dle dohodnutých podmínek je nezbytné, aby věc byla jako zásilka dopravcem od odesílatele k přepravě převzata, popř. aby byl dopravce odesílatelem vyzván k převzetí zásilky k přepravě
- **Zánik práv a povinností ze smlouvy**
 - Sjednáním smlouvy o přepravě nevzniká ze zákona povinnost odesílatele požádat dopravce o převzetí zásilky k přepravě, resp. povinnost zásilku dopravci k přepravě předat. V zásadě je na stranách, aby si ujednaly dobu k uskutečnění přepravy zásilky včetně doby a způsobu předání, resp. převzetí zásilky k přepravě. Pokud je taková doba ujednána, postupuje se podle ní. Je-li ujednána doba, v níž má odesílatel požádat dopravce o převzetí zásilky, a neučiní-li tak odesílatel, práva a povinnosti ze smlouvy zaniknou.
- Není-li taková doba ujednána, platí ze zákona šestiměsíční lhůta, kterou má odesílatel k dispozici k žádosti, aby dopravce od něho zásilku k přepravě převzal. Neučiní-li tak odesílatel v této šestiměsíční lhůtě počítané od uzavření smlouvy, zaniknou práva a povinnosti ze smlouvy.

Práva a povinnosti odesílatele

- Povinnost poskytnout dopravci správné údaje o obsahu zásilky a jejich povaze - př. nebezpečná povaha obsahu zásilky, rychle se kazící zboží, apod. Za nesprávné údaje se považují i údaje neúplné a nepřesné. (§ 2557/1 OZ) Porušení může vést ke zproštění odpovědnosti odesílatele z toho plynoucí - zproštění odpovědnosti za škodu na zásilce (§ 2566/1 OZ)
- Povinnost předat dopravci zvláštní listiny, kterých je zapotřebí k provedení přepravy, a to nejpozději při předání zásilky k přepravě (§ 2557/2 OZ)
- Povinnost zaplatit přepravné, které je splatné bez zbytečného odkladu po provedení přepravy do místa určení (§ 2564/1 OZ). Přepravné nemusí být ve smlouvě dohodnuto, v takovém případě náleží dopravci přepravné obvyklé v době uzavření smlouvy s přihlédnutím k obsahu závazku. Obvyklým přepravným se rozumí přepravné, které je za obdobné přepravy odesílateli v době uzavření smlouvy zpravidla dopravcům hrazeno.
- Zaplatit poměrnou část přepravného s přihlédnutím k přepravě už uskutečněné - nemůže-li dopravce dokončit přepravu z důvodů, za něž neodpovídá (§ 2565 OZ)
- Právo přikázat dopravci, aby přeprava byla přerušena a se zásilkou bylo naloženo podle odesílatelova příkazu, nevydal-li ještě dopravce zásilku příjemci. Odesílatel je však zároveň povinen nahradit dopravci účelně vynaložené náklady s tím spojené (§ 2559 OZ). Odesílatel může určit dopravci jinou osobu jako příjemce (§ 2563 OZ) - jde o dispoziční právo odesílatele - právo jednostranným úkonem změnit závazek dopravce přepravit zásilku

Práva a povinnosti dopravce

- Povinnost provést dopravu do místa určení s odbornou péčí v ujednané době, a nebyla-li dojednána, bez zbytečného odkladu. Zákon stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že tato doba počíná běžet dnem následujícím po převzetí zásilky dopravcem (§ 2558 OZ)
- Povinnost doručit zásilku přímo příjemci zásilky, jestliže ho dopravce zná, oznámit příjemci ukončení přepravy a na požádání mu jí vydat, jestliže si má podle smlouvy příjemce zásilku v místě určení vyzvednout (§ 2560/1 OZ)
- Povinnost vybrat od příjemce určitou částku před vydáním zásilky, jestli ho k tomu zavazuje smlouva (tzv. dobírka) - přiměřené použití ustanovení o dokumentárním inkasu (§ 2560/2 OZ)
- Nahradit škodu vzniklou na zásilce v době od převzetí zásilky dopravcem do vydání zásilky příjemci (§ 2566/1 OZ)

- Povinnost podat odesílateli/příjemci (když už nabyl právo na vydání zásilky) zprávu o vzniku škody na zásilce (§ 2568/1 NOZ), a to i škody, za kterou dopravce neodpovídá. Když tuto povinnost bez zbytečného odkladu nesplní, má povinnost nahradit škodu tím způsobenou (odst. 2)
- Právo svépomocně prodat zásilku na účet odesílatele při bezprostřední hrozbě podstatné škody na zásilce, není-li čas vyžádat si pokyny odesílatele, anebo jestliže je s nimi odesílatel v prodlení (§ 2570 OZ)
- Právo prodat nevyzvednutou zásilku při její nevyzvednutí do 6 měsíců na účet osoby, která byla oprávněná k její vyzvednutí (§ 2581/1 OZ). Převážní řády mohou stanovit i kratší lhůtu, zejména jedná-li se o věci nebezpečné povahy nebo které se rychle kazí.

Odpovědnost dopravce za škodu na přepravované zásilce

- Speciální úprava § 2566 - § 2569 NOZ
- Objektivní odpovědnost
- Lze se zprostit, jestliže dopravce prokáže, že
 - škodu nemohl odvrátit ani při vynaložení odborné péče - např. živelné pohromy, zásilka byla během přepravy poškozena, ale vzniklo to zaviněním dalších subjektů
 - škodu způsobil odesílatel, příjemce nebo vlastník zásilky - musí prokázat, že to nebezpečí škody na věci nesl v okamžiku vzniku škody někdo jiný
 - škodu způsobila vada či přirozená povaha zásilky, včetně obvyklého úbytku - např. během přepravy část jablek shnije
 - škodu způsobil vadný obal zásilky, na který dopravce odesílatele při převzetí zásilky k přepravě upozornil + když je vydán nákladní nebo náložní list, vada v něm musí být poznamenána. Jestliže dopravce neupozornil na vadu obalu, zprostit se jen, jestliže vadu nemohl při převzetí zásilky poznat.
- Nebude se přihlížet k ujednáním (smluvním nebo v přepravních řádech) omezující výše uvedenou povinnost dopravce! (§ 2566/4 OZ)
- Hradit se bude při:
 - ztrátě/zničení zásilky - cena, kterou měla zásilka v době, kdy ji dopravce převzal
 - poškození /znehodnocení zásilky - rozdíl mezi cenou, kterou měla zásilka v době převzetí dopravcem a cenou, kterou by měla zásilka poškozená nebo znehodnocená v této době
- Právo na náhradu škody je třeba uplatnit u dopravce do 6 měsíců ode dne převzetí zásilky/kdy měla být doručena, pokud nedošlo k jejímu převzetí. Při nedodržení této lhůty - soud náhradu škody nepřizná, namítne-li dopravce, že právo bylo uplatněno pozdě

Zákonné zástavní právo k zásilce

- Po dobu, kdy může dopravce se zásilkou nakládat, má k ní zástavní právo k zajištění dluhů, které vyplývají ze smlouvy (§ 2571/1 OZ) - předmětem zajištění tedy nejsou jiné nároky dopravce, ani např. nárok z porušení smlouvy o přepravě. Zástavní právo vzniká převzetím zásilky dopravcem k přepravě a zaniká vydáním zásilky příjemci.
- Toto zástavní právo dopravce má přednost před jinými dříve vzniklými zástavními právy váznoucími na zásilce i před zástavním právem zasílatele (odst. 2)

Přechod práv ze smlouvy na příjemce a zákonné ručení příjemce

- Příjemce nabývá práv ze smlouvy, jakož i právo na náhradu škody na zásilce, požádá-li o vydání zásilky po jejím dojití do místa určení/po uplynutí doby, kdy měla zásilka dojít (§ 2561 OZ)
- Příjemce se stává ručitelem odesílatele za pohledávky dopravce ze smlouvy týkající se přepravy převzaté zásilky, a to v momentu přijetí této zásilky. Ručení se lze zprostit - jestliže příjemce prokáže, že o těchto pohledávkách nevěděl a ani nemohl vědět (§ 2562 OZ)

Náložní list (2572 a násl.)

- Formy náložního listu - cenný papír na jméno/na řad/na doručitele.
- Je s ním spojeno právo požadovat na dopravci vydání zásilky v souladu s jeho obsahem (NENÍ s ním spojeno vlastnické právo k přepravované věci).

- Lze ním nahradit potvrzení o převzetí zásilky
- Povinné náležitosti obsahu - jméno a bydliště (sídlo) dopravce a odesílatele, označení přepravovaných věcí, forma náložního listu, označení osoby, na jejíž jméno nebo řad byl vydán, místo určení, místo a den vydání náložního listu, podpis dopravce
- Po jeho vydání má právo na vydání zásilky osoba k tomu oprávněná podle tohoto náložního listu
- Může být vydán i v několika stejnopisech, na každém stejnopisu musí být uveden jejich počet
- Právo přerušit přepravu má jen osoba oprávněná z náložního listu po jeho vydání (jestliže bylo vydáno více stejnopisů, vyžaduje se k přerušení přepravy předložení všech náložních listů!)
- V případě jeho zničení/ztracení, dopravce vydá odesílateli (ne osobě oprávněné z náložního listu) nový a vyznačí, že se jedná o náhradní náložný list. Když by vznikla zneužitím původního náložního listu dopravci škoda, odesílatel ji nahradí dopravci bez ohledu na to, kdo se zneužití dopustil.
- Zákonem je zakotvena přednost obsahu NL před obsahem smlouvy o přepravě věci, pokud jde o vztah mezi dopravcem a osobou z náložního listu oprávněnou. Smluvní ujednání mezi dopravcem a odesílatelem platí vůči osobě oprávněné jen v případě, že jsou zahrnuta do náložního listu nebo že na ně náložný list výslovně odkazuje. Pokud jde o námitky, může dopravce vůči oprávněné osobě uplatnit také námitky, které má vůči ní on sám.

Smlouva o provozu dopravního prostředku - § 2582 a násl. OZ

- 2 strany
 - **Provozce**
 - **Objednatel**
- Nedá se to zařadit jako smlouva o přepravě věci ani jako smlouva o přepravě osoby, ani nájem dopravního prostředku => zvláštní smluvní typ, typický např. pro stěhovací vozy. Jedná se o nájem nákladáku i s řidičem, přičemž na základě zvláštní smlouvy nevzniká povinnost provozce se jakýmkoliv způsobem účastnit na samotném stěhování, nakládání, vykládání, apod., ale provozce se zavazuje pouze uskutečnit jednu nebo více naplánovaných cest, podle toho, co je ujednáno s objednatel tak, aby to splnilo nějaký účel.
- Typicky tedy stěhováci - není jejich povinností náklad vykládat a vynášet třeba do bytu, pouze přistaví auto a určené místo, počkají, až všechno naložíme, převezou to a pak zase počkají, až to vyložíme.
 - Neodpovídá to ani smlouvě o přepravě nákladu, protože zde nevzniká žádná odpovědnost za ten náklad, třeba správně ukotvení apod., to si musí obstarat sám objednatel. Nelze to podřadit ani pod nájem dopravního prostředku, protože zde navíc figuruje i osoba, která dopravní prostředek provozuje.
- Provozce se zavazuje přepravit náklad určený objednavatelem a k tomu účelu vykonat alespoň jednu předem určenou cestu, anebo vykonat ve smluvené době větší počet cest podle určení objednavatele a objednavatel se zavazuje zaplatit provozci odměnu (§ 2582 OZ)

Povinnosti provozce

- Zajistit způsobilost a použitelnost dopravního prostředku k smluvené cestě a přepravě
- Opatřit dopravní prostředek způsobilou posádkou a pohonnými hmotami a dalšími potřebnými věcmi (např. zásoby, víza, devizové prostředky pro členy posádky...)
- Nahradit škodu objednateli, není-li dopravní prostředek způsobilý k smluvené cestě a přepravě - objektivní odpovědnost, lze se zprostit, jestliže provozce prokáže, že tuto nezpůsobilost nemohl ani při zachování potřebné péče předvídat (§2583/2 OZ)

Práva a povinnosti objednatel

- Právo postoupit 3. osobě právo požadovat smluvený provoz dopravního prostředku (§ 2584 OZ) - nemá to vliv na závazky objednatel vůči provozci
- Povinnost zaplatit odměnu provozci

Dále se pro určení práv a povinností stran přiměřeně použijí ustanovení upravující smlouvu o přepravě věci, jestliže provozce přejímá k přepravě náklad (§ 2585 OZ)

34. Zájezd

- § 2521: „Smlouvou o zájezdu se pořadatel zavazuje obstarat pro zákazníka předem připravený soubor služeb cestovního ruchu (zájezd) a zákazník se zavazuje zaplatit souhrnnou cenu.“
- Cestovní smlouva (OZ) = smlouva o zájezdu (NOZ)
- Zájezd = **předem připravený souhrn služeb cestovního ruchu**
- 2 strany
 - **Pořadatel** - povinnost obstarat pro zákazníka zájezd
 - **Zákazník** - povinnost zaplatit pořadateli souhrnnou cenu
- V zásadě se jedná o smlouvu spotřebitelskou, i když tam zákazník není nikde jako spotřebitel označen. Můžeme se k tomu dostat jednak za pomoci předpisů EU, ze kterých vyplývá, že tou stranou je spotřebitel a jednak také z dalších ustanovení OZ, který stanovuje nějaké negativní vymezení toho, kdy smlouva o zájezdu uzavřena je a kdy ne.

Právní úprava

- NOZ je provedení směrnice č. 90/314/EHS z 13. 6. 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy
- + zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu
 - Vymezuje zájezd stejně, tak jak ho najdeme v OZ, ale zde zákon ještě navíc rozvádí podmínky podnikání v oblasti cestovního ruchu, tj. vymezuje, co se rozumí CK, jakým způsobem je založena, vymezuje cestovní agenturu, apod.
- Právní úprava je **jednostranně kogentní** => odchýlení v neprospěch zákazníka jsou neplatná
 - Jedná se o úpravu k ochraně zákazníka
 - Jsou tato jednání relativně nebo absolutně neplatná?
 - Asi spíše relativně - je to určeno k ochraně jedné strany, musí se dovolat neplatnosti
- Je zde balíček, který je prodáván jedním subjektem jinému subjektu za určitou souhrnnou cenu - to, že je balíček rozkrájený a jsou tam jednotkové ceny, ještě neznamená, že nejde o zájezd
- **Obecná** právní úprava spotřebitelských smluv
 - Ochrana zákazníka je omezena v § 1840 písm. f)
 - Smlouvy uzavírané mimo obchodní prostor dle § 1828 odst. 2 písm. b)
- **Zvláštní** přechodná právní úprava - § 3078
 - Zhojení neplatnosti
 - Právo na náhradu škody (dle § 2542 a § 2543)

Zájezd

- = předem připravený souhrn služeb cestovního ruchu
- § 2522 odst. 1: „Platí, že zájezd je soubor služeb cestovního ruchu, pokud je uspořádán na dobu delší než dvacet čtyři hodiny nebo zahrnuje-li přenocování a obsahuje-li alespoň dvě z těchto plnění:
 - ubytování,
 - dopravu,
 - jinou službu cestovního ruchu, která není doplňkem dopravy nebo ubytování a tvoří významnou část souboru nabízených služeb.“
- odst. 2: „Účtuje-li pořadatel jednotlivá dílčí plnění v rámci téhož zájezdu odděleně, nezproštuje ho to povinností podle tohoto dílu.“
- Jiná služba - např. stravování, pokud však bude tvořit významnou část - nocleh se snídaní by tedy ještě nemusel být posouzen jako zájezd, doprovodná služba jako třeba kurz potápění, pronájem jachty, jazykový kurz, zajištění skipasu, gastronomické zážitky, zajištění průvodce, polopenze atd.
 - Pokud to není splněno, tak jde pravděpodobně o smlouvu příkazní
- **Zájezdem není**
 - Soubor služeb cestovního ruchu poskytnutý podnikateli za účelem jeho dalšího podnikání
 - Soubor služeb cestovního ruchu, jehož nabídka a poskytnutí není podnikáním

- Např. domluvíme se s kamarády, že pojedeme na společnou dovolenou. Jeden z nich si to vezme na starost, zajistí dopravu, ubytování, skipasy, apod., ale právě proto, že se nejedná o osobu, která by to zajišťovala v rámci svého podnikání, nebo by budila dojem, že se o to stará a bude si za to chtít nechat zaplatit, tak se nejedná o zájezd podle OZ. Pokud se ale stane, že onen kamarád už je známý tím, že takové pobyty zajišťuje a už se k tomu přistupuje více účelově „chceme někam jet, tak poprosíme jeho, přestože není třeba z našeho ročníku, ani se s ním moc neznáme, ale zabezpečuje tyto věci“, s tím, že mu to všechno zaplatíme, tak se může stát, že taková osoba se na základě § 22523 odst. 2 bude považovat za pořadatele ve smyslu smlouvy o obstarání zájezdu.
- Musí to být prodáváno zákazníkovi „ke spotřebě“
 - Pokud organizuje zájezd a ten prodá nějaké jiné cestovní kanceláři, tak ta smlouva mezi těmito dvěma kancelářemi není cestovní smlouvou

Pořadatel

- § 2523 (1): „Za pořadatele se považuje ten, kdo nabízí zájezd veřejnosti nebo skupině osob podnikatelským způsobem, a to i prostřednictvím třetí osoby.“
(2): „Kdo zprostředkuje nebo zařídí jednotlivé služby cestovního ruchu, se považuje za pořadatele, vyvolá-li na základě zvláštních okolností u třetích osob představu, že služby cestovního ruchu poskytuje jako zájezd na vlastní odpovědnost.“
- Typický pořadatel zájezdů je cestovní kancelář - PO, subjekt, který je vymezen zvláštním zákonem č. 159/1999 Sb.
 - Cestovní kancelář je ten, kdo je oprávněn organizovat, nabízet a prodávat zájezdy.
- Pořadatel zájezdů však nemusí být provozovatel cestovní kanceláře, nemusí mít ani licenci, není tedy nutný žádný veřejnoprávní glejt. Naopak je nutné, aby nabízel zájezdy veřejnosti nebo skupině osob podnikatelským způsobem
 - Lze to chápat jako definici podnikatelské činnosti § 420 odst. 1 - tedy i poskytování služby prostřednictvím třetí osoby
 - To, že autobus má u nějakého dopravce, že se stravují u třetí osoby, je jedno - je jasné, že pořadatel zájezd pořádá, ale nemusí poskytovat konkrétní služby
- Nezbytným znakem je, že to vyvolává zdání, že to vykonává jako svoji podnikatelskou činnost
- V praxi se můžeme setkat s tím, že jsou zde balíčky podobné zájezdům - ačkoliv se veřejnosti může zdát, že se jedná o pořadatele zájezdu, tak přesto se o zájezd nejedná, protože to nečiní podnikatelským způsobem
 - Podle Hulmáka je to zavádějící, on sám by byl pro to, aby tam podnikatelský způsob nebyl
 - Z toho důvodu jsou vyloučeny např. ozdravné pobyty, což znamená, že děti, které jsou dávány na takové akce, nebudou chráněny, protože zdravotnické zařízení řekne, že to nedělá za účelem zisku
 - NS dovodil už dávno, že byť se nejedná o smlouvu zájezdu, tak tam ta ochrana být může

Zákazník

- OZ neřeší výslovně, kdo je zákazník, ale řeší to zvláštní zákon - č. 159/1999 Sb. o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu
- Zákazník = **osoba, která uzavře s cestovní kanceláří smlouvu o zájezdu, nebo osoba, v jejíž prospěch byla smlouva uzavřena**
- Uzavře se smlouva a napíše se tam celá rodina, pak je otázka, kdo je tím zákazníkem - jestli jen ten, kdo to uzavírá, nebo celá rodina
- Zákazníkem mohou být i **další osoby** na základě obecných ustanovení, jelikož smlouva může být sjednána také ve prospěch třetího, nebo může dojít k zastoupení osobou, která tu smlouvu uzavírá, může také dojít k postoupení smlouvy
 - Smlouva o zájezdu má speciální úpravu ro postoupení smlouvy - zákazníkem jsou i osoby, na něž byla smlouva převedena, tedy osoba odlišná od osoby, která smlouvu uzavírala
 - Je nutné zde odlišit zákazníka a cestujícího (osoba, která je stranou přepravní smlouvy), zákazník tedy bude v určitém okamžiku cestujícím, ale není to on, kdo si smlouvu o přepravě sjednal - označení cestující tedy nemá souvislost se smlouvou o zájezdu
 - Obecný institut postoupení smlouvy - tento institut z hlediska postoupení cestovní smlouvy existuje už delší dobu - může převést na někoho jiného

- Pořadatel nemá jinou možnost než toto akceptovat
- Někde to ale může být omezeno - z hlediska povahy zájezdu, např. adrenalinové zájezdy - každý tam jet nemůže

Další subjekty

Cestovní agentura (§ 3 zákon č. 159/1999 Sb.)

- Vztah cestovní agentura x pořadatel zájezdu
- Cestovní agentura také může dávat služby dohromady, nemůže je však sama prodávat
- Funguje tak, že skládá zájezdy a prodává je cestovním kancelářím - ta si ten zájezd koupí a prodává ho dále zákazníkům
- Typičtější pro cestovní agentury je zastupování cestovních kancelářích nebo pořadatelů zájezdů, ale nemůže sama prodávat, vždy bude vystupovat jen jako zástupce (má pouze obdobná oprávnění)

Poskytovatel konkrétních služeb (např. dopravce, ubytovatel, provozovatelé přepravy)

- Vztah pořadatel zájezdu x poskytovatel služeb
 - Vznikají specifické smlouvy - např. smlouva o přepravě, smlouva o ubytování
- Vztah zákazník x poskytovatel služeb
 - Práva budou vznikat z hlediska zákonné povinnosti
 - Dále z toho, že zvláštní úprava přímo zakládá právo cestujícím (nikoliv zákazníkům)
- Pořadatel se tímto nezabývá žádné odpovědnosti za celý zájezd, ve vztahu k zákazníkovi bude vždycky vystupovat jako odpovědná osoba pořadatel - jeden z projevů spotřebitelské smlouvy, kdy cílem takové úpravy je co nejsnazší dosažitelnost nápravy v případě pochybení.
- Sice zde tedy existují další vztahy mezi pořadatel a dalšími subjekty (poskytovateli služeb), ale žádným způsobem neovlivňují vztah mezi pořadatelem a zákazníkem

Vznik závazku

- → Uzavřením smlouvy
- Před uzavřením smlouvy je třeba **informační povinnost pořadatele § 2524**
 - Pasové a vízové požadavky
 - Zdravotní doklady, kterých je třeba pro cestu a pobyt
 - X § 2529 - informační povinnost pořadatele před zahájením zájezdu
- § 10 zákona č. 159/1999 Sb. - zdůrazňuje se, co vše musí zákazníkovi sdělit

Smlouva

- Bez formálních požadavků na smlouvy, nicméně s ohledem na „spotřebitelský charakter“ smlouvy jsou zde dány formální požadavky na potvrzení o uzavření smlouvy (§ 2525)
- Pokud nejsou obsaženy ve smlouvě, tak musí být v potvrzení o uzavření smlouvy
 - Zákonodárce umožnil tyto požadavky přesunout do potvrzení
 - Prostě ten katalog musí dostat - a je jedno, jestli ve smlouvě, nebo v potvrzení
 - Když je to ve smlouvě, už nemusí být v potvrzení
 - Omezený praktický efekt, protože všichni pořadatelé uzavírají smlouvy na formulářích
- Pořadatel je povinen vydat **písemné potvrzení** o uzavření smlouvy (může nahradit písemnou smlouvou, má-li náležitosti)

Změny závazku

Jednostranné zvýšení ceny zájezdu (§ 2530)

- Je otázka, nakolik je to zakázané, protože v návěti je napsáno, že ve smlouvě musí být uvedena možnost zvýšení a algoritmus zvýšení ceny
 - I kdyby tato úprava nebyla, tak by to obstálo podle obecných ustanovení

- Ze zákona jsou stanoven určitá omezení pro pořadatele zájezdu týkající se změn závazku. Jednostranné zvýšení ceny zájezdu v zásadě možné není, jiná je však situace, pokud by to bylo ujednáno ve smlouvě mezi stranami, tzn. pokud si pořadatel možnost jednostranného zvýšení ceny zájezdu vyhradí - pak k tomu dojít může. Pokud nic takového ujednáno není, za žádných okolností k tomu dojít nemůže, ani v případě např. zvýšení nákladů třeba na dopravu nebo ubytování, když bude z nějakého důvodu třeba nutně zajistit ubytování jinde a vina bude na straně pořadatele zájezdu. V případě, že je tato možnost ujednána, musí být stanoven také způsob výpočtu ceny.

Změna smlouvy v důsledku vnějších okolností (§ 2531)

- Včetně změny ceny zájezdu
- Možnost odstoupit od smlouvy
- Které ty vnější okolnosti to jsou, záleží na situaci, může se jednat o různé případy. Jsou to takové situace, které pořadatel nemůže ovlivnit a ani je dopředu žádným způsobem předvídat, ať už to jsou nějaké stávky nebo živelné pohromy, které třeba znemožní uskutečnění zájezdu, nebo resp. uskutečnění zájezdu za ujednaných podmínek a je tedy nutné provést změnu (destinace, hotelu, kategorie hotelu). Zde je důležité, že zákazník má vždycky právo od smlouvy odstoupit, pokud mu nově nastavené podmínky nebudou vyhovovat.

Postoupení smlouvy (§ 2532)

- Pokud splňuje třetí osoba podmínky účasti na zájezdu
- Postoupení smlouvy je v zásadě možné kdykoliv, za podmínky, že třetí strana, která vstupuje do závazku, splňuje všechny požadavky, které byly kladeny na zákazníka. Jsou zájezdy, v nichž nebudou stanoveny žádné požadavky na osobu zákazníka, ale mohou nastat i situace, v nichž bude zákazník nějakým způsobem pořadatelem definován z hlediska např. věku nebo získání nějakých zdravotních potvrzení (očkování, apod.) a pokud by mělo dojít k postoupení ve lhůtě, v níž si tato třetí osoba očkování nestihne zabezpečit, tak zde postoupení smlouvy ze zákona možné nebude.

Zánik závazku

- Bavíme se zde o zániku závazku ještě před uskutečněním zájezdu nebo event. v době konání zájezdu. Před počátkem uskutečňování zájezdu je možné od smlouvy odstoupit nebo může dojít ke zrušení zájezdu
- **Pořadatel = odstoupení od smlouvy** (zrušení zájezdu nebo porušení povinnosti zákazníkem - např. nezaplatil) + **povinnost platit penále** ve výši 10 % z ceny zájezdu (§ 2535)
 - Obvykle se platí předem, Hulmák neví, že by se někdy u zájezdu platilo až po uzavření smlouvy
 - Ke zrušení zájezdu může dojít z různých důvodů, většinou je to vázáno na nějaké ujednání ve smlouvě o zájezdu, vázáno na nějaké podmínky. Celá řada zájezdu bude třeba podmíněna dosažením určitého počtu účastníků zájezdu, a pakliže se nenaplní kapacita stanovená pořadatelem, tak je zájezd zrušen a pořadatel je oprávněn od smlouvy odstoupit
 - Jinou variantou může být situace, že smlouva třeba zůstane zachována s tím, že zájezd se uskuteční v jiném termínu, kdy bude kapacita naplněna. Není to tedy tak, že zrušení zájezdu můžeme ztotožňovat se zánikem závazku → zrušení zájezdu však může vést k zániku závazku
- **Zákazník = odstoupení od smlouvy kdykoliv** (i bez důvodu) + **odstupné** (§ 2536)
 - Pokud z jiných důvodů než porušení povinností ze strany pořadatele zájezdu, nebo z důvodu změny smlouvy → odstupné
 - Povinnost zaplatit odstupné podle § 2527 odst. 1 písm. e)
 - Odstupné je často odstupňováno v závislosti na době, jak dlouho je odstoupeno před vlastním zájezdem
 - Tam, kde je zákazníkovi právo odstoupit od smlouvy přiznáno na základě třeba jiných okolností, jako bylo např. zvýšení ceny, se kterou on nebude souhlasit a je mu tam založeno právo odstoupit od smlouvy, tak to nebude vázáno na povinnost zaplatit odstupné

Vady zájezdu

- **Vada** = absence vlastností sjednaných nebo důvodně očekávaných s ohledem na nabídku či zvyklosti

- Pokud zájezd nemá vlastnosti, o nichž pořadatel zákazníka ujistil, nebo které zákazník očekával vzhledem k nabídce, která byla učiněna pořadatel, ať už v různých katalogích CK nebo někde na internetu, apod. a také pokud nemá zájezd vlastnosti, které odpovídají zvyklostem, tak mluvíme o vadě zájezdu. Taková vada následně zakládá zákazníkovi určitá oprávnění, která vyplývají z obecné části závazkového práva, event. obdobně můžeme použít úpravu kupní smlouvy či smlouvy o dílo.

Práva zákazníka

- Právo zákazníka na nápravu, jde-li bez nepřiměřených nákladů - odstranění nežádoucího prvku či vlastnosti zájezdu
- Možnost sjednat si nápravu sám na náklady pořadatele - pokud ji neučiní pořadatel
- Právo na přepravu na místo odjezdu nebo na jiné ujednané místo - aby pořadatel, byť zájezd pokračuje, zajistil přepravu do místa odjezdu
 - Místo odjezdu - ujednáno ve smlouvě, patří mezi informace, které pořadatel musí zákazníkovi poskytnout před uskutečněním zájezdu, často se to odvíjí od zvoleného dopravního prostředku
 - Na tohle místo odjezdu má zákazník právo se zase vrátit v případě, že zájezd trpí nějakou vadou
- **Podstatná vada** = taková vada, kdy pořadatel nepřijme opatření k pokračování zájezdu nebo je zákazník důvodně odmítne
- Právo zákazníka na rozdíl v ceně, jestliže jsou opatření k pokračování zájezdu v nižší kvalitě
- Právo na přiměřenou slevu z ceny zájezdu ve výši přiměřené rozsahu a trvání vady
- Právo na přepravu na místo odjezdu nebo na jiné ujednané místo
- → Lhůta k vytknutí = **1 měsíc** po skončení zájezdu
 - Lhůta je krátká z toho důvodu, aby to nutilo zákazníka vytýkat vadu přímo na místě, aby bylo možné ze strany pořadatele učinit nápravu takového vadného plnění a dostat závazkům, které ve smlouvě byly sjednány
 - Nejde o prekluzi, pořadatel musí namítnout opožděné uplatnění práva
- Pro to, aby se zákazník mohl domáhat svých nároků soudní cestou, je nutné, aby vady vytknul. S ohledem na to, že jinak by se vystavil riziku, že soud nároky nepřizná kvůli vznesené námitce opožděného uplatnění.

Náhrada škody

- Pořadatel odpovídá i za splnění povinností ze smlouvy **bez zřetele**, zda v rámci zájezdu **poskytují služby jiné osoby**
- Nejsou zde liberační důvody X jsou v obecné v úpravě náhrady škody (vyšší moc v § 2913 odst. 2, jednání zákazníka v § 2918)
 - Možnost zprostit se odpovědnosti vyplývá opravdu výhradně ze zvláštních ustanovení o náhradě škody, resp. z obecné právní úpravy z povinnosti k náhradě škody
- Ten, kdo nese výhradní odpovědnost, je pouze pořadatel - neexistuje zde žádná odpovědnost „společně a nerozdílně“ jako např. u smlouvy o dílo. Toto platí i v případě, že pořadatel pouze sjednává smlouvu o zájezd a veškeré další služby zajišťují odlišné osoby od pořadatele.

Náhrada ztráty radosti z dovolené

- § 2543 odst. 1: „*Při porušení povinnosti, za niž odpovídá, nahradí pořadatel zákazníkovi vedle škody na majetku také újmu za narušení dovolené, zejména byl-li zájezd zmařen nebo podstatně zkrácen.*“
odst. 2: „*Odstoupí-li zákazník od smlouvy nebo uplatní-li právo z vady zájezdu, není tím dotčeno jeho právo na náhrady podle odstavce 1.*“
- Na uvedené nároky nemá vliv případné odstoupení od smlouvy, ani uplatnění nároků z vadného plnění
- Je důležité zdůraznit, že ztráta radosti z dovolené se nebude posuzovat subjektivně podle zákazníka, ale spíše podle objektivních okolností, tzn., že ztráta radosti z dovolené nebude ovlivněna např. špatným počasím nebo nějakými zdravotními komplikacemi na straně zákazníka
- Něco jiného by bylo, kdyby se k tomu ten pořadatel zavázal, tedy že by řekl, že v tuhle dobu tam bývá extrémně krásné počasí, teploty neustále nad 30 stupňů, celodenní slunce, apod. a následně nám celých 10 dní u moře proprší. Kdyby tedy přijal takový závazek, tak by i v tomto případě byl povinen nahradit škodu, která by tím vznikla, resp. nahradit ztrátu radosti z dovolené.

- Objektivní okolnosti - např. dojde ke změně ubytování, bylo proklamováno, že tam bude výhled na moře, který nebyl zajištěn, měl být hotel u pláže a nebyl, takže se musel zákazník třeba nějak přepravovat k pláži, apod.
- Ztráta radosti z dovolené se tedy často bude odvíjet od vad zájezdu a v závislosti na tom se bude nahrazovat i jakási nemajetková újma zákazníka. S tím souvisí i to, že ztráta radosti z dovolené právě tím, že může často souviset s nějakými vadami plnění ze strany pořadatele, tak to neznamená, že jedno zastupuje druhé, ale tyto nároky budou existovat vedle sebe.
- Postup výpočtu výše, která se bude nahrazovat - jelikož neexistoval žádný jednotný postup, který by to stanovoval, tak byly v 90. letech ve Frankfurtu vydány **tzv. frankfurtské tabulky**, které se staly vodítkem pro určování slevy v případě nedodržení nějakých podmínek sjednaných ve smlouvě nebo v případě, kdy bylo plnění postiženo nějakou vadou. Jelikož frankfurtské tabulky samy o sobě nejsou závazné (ani v Německu), tak se staly jakýmsi vzorem pro okolní země a staly se taky jakýmsi mezinárodním kodexem, který stanoví takovéto standardy pro výši uplatňovaných reklamačních náhrad vůči CK (International travel quality standard = ITQ Codex)

Zahraníční školní pobyt

- § 2545: „*Je-li předmětem zájezdu pobyt žáka u hostitelské rodiny v jiném státě spojený s pravidelnou návštěvou školy ujednaný alespoň na dobu tří měsíců, zajistí pořadatel za součinnosti žáka jeho vhodné ubytování v hostitelské rodině, jakož i dohled nad ním a péči o něho podle obvyklých poměrů v zemi školního pobytu. Zároveň žákovi vytvoří předpoklady, aby mohl pravidelně navštěvovat školu.*“
- Zvláštní typ zájezdu (stejná definice zájezdu, subjektem je pořadatel)
- X zahraniční pobyty organizované školami
- Zvláštní povinnosti = **péče o žáka** (pořadatel tedy zajišťuje ubytování v hostitelské rodině, dohled nad žákem a možnost pravidelné návštěvy školy)
- Výjimky z povinností platit odstupné
- Rozšíření možnosti odstoupit od smlouvy

Zvláštní úprava

- Ochrana zákazníka při poskytování zájezdu je omezena v § 1840 písm. f) (smlouvy uzavírané se spotřebitelem mimo obchodní prostory a na dálku)
- Prodej zboží mimo obchodní prostory

Zvláštní přechodná úprava

- § 3078: „*Je-li cestovní smlouva uzavřená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona podle dosavadních právních předpisů neplatná, považuje se vzhledem k právům uplatněným za účinnosti tohoto zákona za platnou smlouvu o zájezdu, vyhovuje-li tomuto zákonu; i na závazky z cestovních smluv uzavřených podle dosavadních právních předpisů se použije § 2542, nebylo-li o uplatněném právu dosud rozhodnuto. Došlo-li k porušení povinností pořadatele nebo cestovní kanceláře, a to i přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, použije se § 2543, nebylo-li přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona o náhradě škody ještě rozhodnuto.*“
- Neplatná cestovní smlouva se stává platnou (zejména neplatnost pro nedostatek formy)
- Právo na náhradu škody
 - Náhrady za ztrátu radosti z dovolené (§ 2542)
 - Omezení mezinárodními smlouvami, je-li sjednáno (§ 2543)

35. Schovací smlouvy

- Závazky ze schovacích smluv představují dva základní smluvní typy - úschovu a skladování.
- **Úschova** (§ 2402 - § 2414)
 - Zásadně **bezúplatná**
 - Ale počítá se zde s tím, že se úplata dá sjednat (§ 2406 odst. 2)
 - Historicky byla smlouvou reálnou a bezúplatnou
 - Reálný charakter už zde ale není - má tedy konsensuální charakter (zavazuje se převzít věc)
- **Skladování** (§ 2415 - § 2429)
 - Dříve byla upravena v ObchZ
 - Pojmově **úplatná**
 - Domněnka u podnikatele (§ 2415 odst. 2)
 - Pokud je schovatelem podnikatel, pak se uplatní tato domněnka, smlouva bude úplatná a bude se jednat o skladování
 - Konsensuální charakter
 - Jinak Hulmák nevidí žádný rozdíl odlišující tyto dva typy
- U obou smluvních typů je **povinnost převzít věc do své péče a starat se o ni**.

Úschova

- § 2402: „Smlouvou o úschově (depositum) se **schovatel zavazuje převzít věc, aby ji pro uschovatele opatroval**. Ve smlouvě lze ujednat, že schovatel může věc odevzdat do úschovy dalšímu schovateli.“
- Zavazuje se převzít → konsensuální smlouva
- V základním ustanovení sice není nic o úplatě, ale lze si ji sjednat - právní úprava v § 2406 počítá s tím, že ta úschova je úplatná, jestliže to je sjednáno anebo jestliže to plyne ze zvyklostí
- 2 strany
 - **Schovatel** = depositář (ten, kdo věc opatruje) - schovatel se zavazuje převzít věc, aby ji pro uschovatele opatroval
 - **Uschovatel** = deponent (ten, kdo tam věc dal)

Odlišení od skladování

- Jestliže se bude jednat o bezúplatnou smlouvu, tak se jedná o úschovu, protože smlouva o skladování je vždycky pojmově úplatná. Když ale máme dvě úplatné smlouvy - dříve se to dovozovalo např. z reálnosti, což dnes už možné není. Někteří dovozují, že rozdíl je tedy v povinnosti skladovatele a schovatele. Skladovatel je totiž povinen věc převzít, uložit a opatrovat, kdežto schovatel je povinen věc převzít, aby ji pro uchovatele opatroval. V dikci se to sice liší, ale v čem se to liší v obsahu? Do značné míry nám může pomoci § 2415 odst. 2, kde je domněnka: „Je-li opatrování věci předmětem podnikání skladovatele, má se za to, že strany uzavřely smlouvu o skladování.“, tzn. že pokud ta strana, která bude přebírat věc do opatrování, bude někdo, kdo to opatrování provádí jako podnikatel, tak o úschově nemusíme uvažovat. Druhým pomocným kritériem je konvence, resp. peníze se schovávají ne skladují, zboží se skladuje a standardně se neuschovává, jednotlivé věci se uschovávají. Podobně cenné papíry se dávají do úschovy, ne do skladování.
- Úprava smlouvy o úschově a o skladování se liší i v rámci práv a povinností, např. u skladování máme upraveno zadržovací právo (§ 2429), ale u úschovy není. Když je úschova sjednána jako úplatná, pak se použije obecná úprava zadržovacího práva, může tedy zadržet i schovatel, ale nemělo by to jít přes úpravu skladování, ale správně je úprava věcných práv, která má obecný zajišťovací institut.

Opatrování věci

- Základní povinností schovatele je **věc u něho uloženou pečlivě opatrovat**. Zásadně má jít o opatrování věc cizí - opatrování se děje pro jiného a není primárně rozhodující momentální vlastnický režim uschované věci. Pokud schovatel opatruje věc svoji s tím, že má povinnost ji uschovateli následně poskytnout, může se pojmově jednat o úschovu.
- Míra péče je dána smluvním ujednáním - opatrování se má dít tak, jak to odpovídá povaze věci a možnostem schovatele, aby na věci nevznikla žádná škoda.

- V případě poškození věci v úschově, je schovatel povinen nahradit její poškození, ztrátu i zničení, neprokáže-li, že by ke škodě došlo i jinak (§ 2944 OZ.)
- Schovatel neodpovídá za nahodilou zkázu či poškození věci. Odpovídá pouze v případě, že sám věc užívá nebo ji dá k užívání jinému bez svolení uschovatele a v souvislosti s tím se náhoda přihodí.
Příklad - Bedřich uschová u Ivana v garáži svoje kolo. Ivan však bez vědomí Bedřicha na kole jezdí do školy a při dopravní nehodě, kterou Ivan nezavinil, je kolo protijedoucím automobilem poškozeno. Ivan je povinen Bedřichovi škodu nahradit.

Substituce

- Schovatel má úschovu provádět zásadně osobně. Při provádění úschovy však může využít pomocníka, za kterého odpovídá, jako by činnost prováděl sám. (§ 2914). Schovatel má právo dát věc do úschovy třetí osobě ve dvou případech
 - **Smluvní dovolená substituce schovatele** - ve smlouvě lze ujednat, že schovatel může věc odevzdat do úschovy dalšímu schovateli. V takových případech odpovídá jen za správný (pečlivý) výběr substituta
 - **Zákonná substituce** - je dána v případě nezbytné potřeby
 - Nezbytná potřeba je dána, pokud nahodilou či nepředvídatelnou změnou poměrů nemůže schovatel věc dále opatrovat.
 - Pokud změna poměrů vznikne na straně schovatele - OZ nerozlišuje příčiny, ze kterých potřeba svěřit věc třetí osobě vznikla - tzn. i když schovatel svoji povinnost poruší a vznikne nezbytná potřeba, může věc odevzdat do úschovy třetí osobě. Jiné důsledky porušení povinnosti nejsou dotčeny
- Jestliže dá schovatel protiprávně do úschovy věc další osobě, pak odpovídá i za nahodilou zkázu, jak bylo uvedeno výše.
- Některá ustanovení o úschově se můžou použít i na případy skladování, kde to povaha věci vyžaduje a právní úprava u skladování chybí (např. povinnost pečlivého opatrování)

Doba úschovy

- **Doba určitá**
 - Předčasné vrácení věci může požadovat jen uschovatel
 - Schovatel má tuto možnost, jen pokud hrozí nebezpečí škody (*clausula rebus sic stantibus*)
- **Zásadně doba neurčitá (§ 2404)**
 - Schovatel může kdykoli žádat vrácení věci a schovatel ji může kdykoliv vrátit
- Po uplynutí doby úschovy se věc uschovateli vrátí spolu s tím, co k ní přibýlo. Uschovatel má právo věc žádat kdykoliv, bez ohledu na to, jak je úschovná doba sjednána. Schovatel je pak povinen žádosti vyhovět bez zbytečného odkladu, pokud není ve smlouvě stanoveno jinak.

Úplata

- Úschova není pojmově úplatnou smlouvou - může být úplatná i bezúplatná.
- Úplata za úschovu náleží jen tehdy:
 - Pokud to bylo mezi stranami ujednáno
 - Plyne-li to ze zvyklostí
 - Plyne-li to z předchozího styku stran
 - Plyne-li to z předmětu činnosti schovatele (př. bude-li úschovu zavazadel schovatel činit v rámci podnikatelské činnosti.)
- Od úplaty je třeba odlišovat právo na náhradu nezbytných nákladů, které schovateli vznikly opatrováním věci a byly nutné a užitečné (§ 2406 OZ)

Náhrada nezbytných nákladů

- Uschovatel nahradí schovateli nezbytné náklady, které na věc při jejím opatrování vynaložil; náhrada jiných nákladů schovateli nenáleží, nebylo-li jinak ujednáno jako nepřikázanému jednateli

Vrácení poškozené věci

- Uschovatel má právo na náhradu škody. Schovatel se může vyvinut poukazem na náhodu, za kterou neodpovídá.
- Nároky uschovatele na náhradu škody a nároky schovatele, pokud jde o úplatu a náklady, musí být uplatněny do 3 měsíců od vrácení věci. Nutné uplatnění v této lhůtě u druhé strany - vyzvání dlužníka věřitele ke konkrétnímu specifickému plnění. Pokud byly v této lhůtě uplatněny, tak se práva dále promlčují podle ustanovení o promlčení v obecné části OZ.

Promlčení (§ 2407)

- 3 měsíční promlčecí lhůta od vrácení věci
- Chová se to jako promlčecí lhůta - při opožděném uplatnění nároku se přihlídně, jen pokud druhá strana namítne (u výpůjčky je podobná lhůta)

Zákaz věc užívat (§ 2405), ledaže si to domluví ve smlouvě (rozdíl oproti zápůjčce)

Úschova cenného papíru

- Schovatel drží cenné papíry v úschově odděleně od vlastních cenných papírů nebo cenných papírů jiných uschovatelů.
- Schovatel vede evidenci o cenném papíru uloženém do úschovy, jejímž obsahem je identifikace uschovatele a místo uložení cenného papíru.

Hromadná úschova

- Cenný papír se uschová společně s cennými papíry ostatních uschovatelů odděleně od cenných papírů schovatele
- Cenné papíry v hromadné úschově náleží všem uschovatelům společně, ale každý uschovatel může uplatňovat svá práva vůči schovateli samostatně
 - má právo na vrácení stejného cenného papíru, jaký u schovatele uschoval
- Podíl každého z uschovatelů se stanoví poměrem součtu jmenovitých hodnot cenných papírů, které dal do úschovy, k součtu jmenovitých hodnot všech cenných papírů v téže hromadné úschově
- nemá-li cenný papír jmenovitou hodnotu, stanoví se podíl uschovatele podle počtu kusů cenných papírů. Pro převod podílu se použijí obdobně ustanovení o spoluvlastnictví

Druhotná úschova

- Cenný papír převzatý do úschovy může schovatel předat do úschovy jinému schovateli
- Ke vzniku druhotné úschovy se nevyžaduje předání cenných papírů druhotnému schovateli.

Imobilizace cenných papírů

- Uschová-li cenné papíry do hromadné úschovy jejich emitent, je cenný papír vydán dnem, kdy emitent předá listinu schovateli ve prospěch jejího vlastníka jako prvního nabyvatele (imobilizovaný cenný papír).
- Předává-li se do úschovy cenný papír na jméno, nebo cenný papír na řad, neuvádí se na cenném papíru při předání do úschovy jméno vlastníka cenného papíru.

Skladování

- § 2415 (1): „Smlouvou o skladování se **skladovatel zavazuje převzít věc tak, aby ji uložil a opatroval, a ukladatel se zavazuje zaplatit mu za to skladné.**“
(2): „Je-li opatrování věci předmětem podnikání skladovatele, má se za to, že strany uzavřely smlouvu o skladování.“
- 2 strany
 - **Skladovatel** - zavazuje se převzít věc tak, aby ji uložil a opatroval
 - **Ukladatel** - zavazuje se zaplatit

Potvrzení, skladištní list

- Potvrzení o převzetí věci lze nahradit skladištním listem

- Skladištní list je cenný papír, se kterým je spojeno právo požadovat vydání skladované věci; lze jej vydat na jméno, na řad, na doručitele. Se skladištním listem tedy není spojeno vlastnické právo, ale právo na vydání věci.
- Oprávněný není povinen platit skladné, avšak lze vůči němu uplatnit námitku nesplnění smlouvy (§ 2418)
- Skladištní list obsahuje alespoň
 - Jméno skladovatele a jeho bydliště nebo sídlo
 - Jméno ukladatele a jeho bydliště nebo sídlo
 - Označení množství, váhu nebo objem uskladněných věcí
 - Formu skladištního listu; pokud byl vydán na jméno nebo na řad, i označení osoby, na jejíž jméno nebo řad byl vydán
 - Údaj o místě, kde je věc uskladněna, a
 - Místo a den vydání skladištního listu a podpis skladovatele.
- Neobsahuje-li skladištní list jméno osoby, na jejíž řád je vydán, považuje se za vystavený na řad uskladatele.
- zvláštní zákon č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladištních listech
 - Vydávají sklady zemědělských komodit, kde je charakter věcně-právního cenného papíru
 - Majitel je zároveň vlastník toho obilí, které je v silu

Práva třetích osob

- Na základě skladištního listu může být oprávněna i třetí osoba vyžadovat vydání skladované věci
- Na požádání musí skladovatel na skladištním listu potvrdit převzaté věci.
- Není povinná platit skladné
- Není-li skladné zapláceno, skladovatel ji nemusí zboží vydat, uplatní-li zadržovací právo ke zboží uloženému ve skladu.

Skladovatel a ukladatel

- Skladovatel věc uloží odděleně od ostatních s označením, že se jedná o věci ukladatele.
- Skladovatel věc musí pojistit
 - Bylo-li to ujednáno
 - Odpovídá-li to zvyklostem
- Ukladatel má právo na náhradu nákladů za pojištění, byl-li povinen dát věc pojistit
- Ukladatel má právo kontrolovat stav skladované věci a brát z ní vzorky.
- Závazek zanikne, pokud věc nebude skladovateli předána k uskladnění v ujednané době, jinak do šesti měsíců od uzavření smlouvy.

Skladné

- Trvá-li skladování déle než šest měsíců, platí se skladné pololetně pozadu.
- Skladné za neukončené pololetí i skladné za kratší dobu skladování se platí při vyzvednutí skladované věci.
- Právo na skladné má skladovatel i po zániku závazku ze smlouvy, a to za dobu, po kterou byla věc u něho uložena proto, že ji ukladatel včas nevyzvedl.
- Skladné kryje všechny náklady spojené se skladováním kromě nákladů na pojištění.

Skladování na dobu neurčitou

- Ukladatel může při skladování na dobu neurčitou požadovat vydání věci kdykoli s tím, že zaplatí skladné za skutečnou dobu skladování. Vyzvednutím věci skladování zaniká. (pozor! v § 2424 odst. 1 je napsán skladovatel místo ukladatele).
- Skladovatel může skladování na dobu neurčitou vypovědět s výpovědní dobou, která činí jeden měsíc a počne běžet prvním dnem měsíce následujícího po doručení výpovědi.

Skladování na dobu určitou

- Ukladatel může věc vyzvednout ještě před uplynutím ujednané doby, musí však předtím zaplatit skladné připadající na celou ujednanou dobu.

- Před uplynutím ujednané doby může ukladatel požádat znovu o převzetí věci k uskladnění do konce této doby, nahradí-li skladovateli náklady s tím spojené.
- Skladovatel vždy právo na výpověď bez výpovědní doby (§ 2427)
 - zatajil-li ukladatel nebezpečnou povahu věci a hrozí-li z ní skladovateli značná škoda
 - dluží-li ukladatel skladné za dobu nejméně tři měsíce
 - hrozí-li vznik podstatné škody na uložené věci, kterou skladovatel nemůže odvrátit

Odpovědnost za škodu

- Skladovatel nahradí ukladateli škodu vzniklou od převzetí věci do jejího vydání, neprokáže-li, že ji nemohl odvrátit.
- Skladovatel nehradí škodu způsobenou
 - Ukladatelem
 - vlastníkem věci
 - vadou nebo
 - přirozenou povahou uložené věci.
- Škodu způsobenou vadou obalu skladovatel nahradí, mohl-li vadu při vynaložení odborné péče poznat a upozornil-li na ni v potvrzení o převzetí.
- Byla-li škoda způsobena ukladatelem, vlastníkem (atd., viz výše), vynaloží skladovatel odbornou péči, aby škoda byla co nejmenší.

Skladovatel může skladování vypovědět bez výpovědní doby

- Zatajil-li ukladatel nebezpečnou povahu věci a hrozí-li z ní skladovateli značná škoda,
- Dluží-li ukladatel skladné za dobu nejméně tři měsíce, nebo
- Hrozí-li vznik podstatné škody na uložené věci, kterou skladovatel nemůže odvrátit.

Svépomocný prodej

- Nevyzvedne-li ukladatel věc po skončení doby, může skladovatel určit ukladateli přiměřenou lhůtu k vyzvednutí věci.
- Po marném uplynutí lhůty může skladovatel věc prodat na účet ukladatele vhodným způsobem, upozorní-li ho předem, že jinak věc prodá
- Výtěžek ukladateli vydá bez zbytečného odkladu, může si však odečíst skladné a účelně vynaložené náklady spojené s prodejem.
- Skladovatel má ke skladované věci, dokud se u něho nachází, zadržovací právo k zajištění dluhů vyplývajících ze smlouvy.

36. Společnost a tichá společnost

Společnost

- Societas z římského práva
- Je to něco jiného než obchodní společnost ve smyslu ObchZ a ZOK, nejde o PO
- Zde je to pouze závazek dvou či více osob, které se sdruží za nějakým účelem
 - Pokud činnost - pracovní
 - Pokud vytvoření věci
 - Pokud kombinace obou dvou - společnost smíšená
- Podstata společnosti (§ 2716)
 - Smluvní závazek alespoň dvou osob sdružit za společným účelem
 - Činnosti
 - Věci
 - Činnosti i věci
- Nevyžaduje se písemná forma smlouvy
 - Projev zásady bezformálnosti
 - Ale když se v praxi podíváme, k čemu se používá, písemnou převládá a bude převládat nadále
 - Např. sdružení stavebních společností, aby společně podali přihlášku do výběrového řízení, protože není v jejich silách samostatně splnit podmínky
- Strany společnosti
 - Jak fyzické, tak právnické osoby
 - Většinou jsou více než 2 subjekty
 - Počet společníků není uzavřen ani v čase - mohou přistupovat, či odcházet
- Smlouva (většinou) multilaterální, konsensuální, vzájemná
- Společnost není právnickou osobou → nezaměňovat s obchodní společností!
- Společníci se mohou dohodnout na označení společnosti (R 6/2004)
 - I tomuto označení je poskytována ochrana
 - Ale také musí respektovat určitá pravidla
 - Název nesmí být klamavý, nesmí porušovat zákon, nesmí používat slova, která jsou určena jen některým subjektům (nadace, banka, ...)
- Nejedná se o PO - následky
 - Společnost nemá právní subjektivitu (právní osobnost), ani procesní způsobilost
 - Práva a povinnosti nabývají společníci
 - § 17 odst. 2: „Zřídí-li někdo právo nebo uloží-li povinnost tomu, co osobou není, přičte se právo nebo povinnost osobě, které podle povahy právního případu náleží.“
 - V běžném životě se často práva a povinnosti ukládají nesubjektům
 - Pokud by tato společnost s někým právně jednala, použije se tento paragraf
 - Přičte se to tedy společníkům
 - Společnost není daňovým poplatníkem
 - Poplatníky všech druhů daní jsou výhradně jednotliví společníci
 - Společnost není samostatnou účetní jednotkou
 - Společníci, kteří jsou jednotlivě účetními jednotkami, mohou pověřit jednoho z nich, aby působil jako správce a vedl účetnictví za jinou osobu, ale tyto povinnosti jsou dány jen mezi společníky - pokud by došlo k nějakému porušení ve vztahu ke státu, tak si za to ponesou odpovědnost jednotliví společníci
- Trocha historie
 - Římské právo - societas
 - Spojování dvou nebo více osob ke společnému prospěchu
 - Nejblíže dnešnímu pojetí stojí společnost výdělková
 - § 1175 an. o.z.o. - smlouva o společenství statků

- *Komentář - Franz von Zeiller - podobně funguje i manželství a rodina*
- *Tato societas mohla mít jen výdělečný účel*
- *Střední obč. zák. (1950) - společnost nahrazena sdružením*
 - *Měl to být zátaras tomu, aby nedošlo k zneužívání a tvorbě ryze kapitálových společností a útvarů - stát už tomu nebyl nakloněn*
- *Obč. zák. z roku 1964 - neupravoval společnost ani sdružení, bylo to úplně vypuštěno*
 - *Novela č. 509/1991 Sb. - návrat ke sdružení (koncepte r. 1950)*
- *NOZ vychází v podstatných rysech z návrhu OZ z roku 1937*
 - *Standardní úprava ve světě, ale modernizační prvky, jak přistoupilo k modernizaci BGB v roce 2002*
- **Podpůrná povaha**
 - Úprava společnosti je důležitá proto, že je to často podpůrná úprava pro jiné úpravy
 - Např. spolkové právo, bytové spoluvlastnictví, ustanovení o společném nájmu, ...
 - Pokračuje-li spolek v činnosti i poté, co byl jeho zápis do veřejného rejstříku odmítnut, použijí se ustanovení o společnosti (§ 227)
 - Není-li ve druhé části zákona stanoveno jinak, použijí se pro společné jmění manželů obdobně ustanovení zákoníku o společnosti, popřípadě o spoluvlastnictví (§ 712)
 - Pro práva a povinnosti stran při výstavbě domu s jednotkami platí přiměřeně ustanovení zákoníku o společnosti (§ 1170)
 - Ustanovení o společnosti se použijí přiměřeně na práva a povinnosti společných nájemníků (§ 2271)

Účel společnosti

- Účel = stav, který nastane, jestliže společníci splní své povinnosti
- Určitý účel je smyslem existence jednotlivých společností - pokud chtějí jednotliví společníci dosáhnout určitého cíle, ale sami to nezvládnou, sdruží se
 - Strany jsou povinny činit vše, co poslouží k dosažení účelu - a zdržet se všeho, co by tomu bránilo
 - **Prvek loajality**
 - Čím vyšší prvek loajality mezi stranami, tím také větší důraz na otevřenost a férovost mezi stranami
 - § 1728 odst. 2 - informační povinnost
 - Čím vyšší prvek loajality, tím také větší důraz na informační povinnost, otevřenost a férovost mezi stranami
 - A toto je jeden příklad, kdy je otevřenost mezi stranami akcentována
 - § 2726: „Činy pro společnost škodlivé jsou společníkovi zakázány.“
 - Zákaz škodlivých činů
 - § 2727 - zákaz konkurence
- Hospodářský (výdělečný) i nevýdělečný
 - Rozdíl od předchozí právní úpravy
 - Dnes jsou societas ve světě užívány nejen k hospodářským účelům, ale i k dobročinnosti, k podpoře ekologických aktivit
 - Ale pozor, pokud půjde o dobročinný účel, tak si strany při volbě tohoto systému musí uvědomit, že navazující systémy, jako třeba daňová oblast, na to nereagují - tedy daně budou muset platit, jako kdyby podnikali, nejsou zde daňové úlevy
- Dlouhodobý i krátkodobý
 - Dlouhodobý - např. propojení výroby, hospodaření na nemovitostech
 - Jednorázový účel - např. uspořádání výstavy obrazů
- Účel musí být vždy dovolený
 - Nemůže být vytvořena za účelem vytvoření nějakého nedovoleného kartelu
 - Nebo např. sdružení k pálení lihovin načerno

Vklady (přínosy) do společnosti

- Každý, kdo přichází do společnosti, je zavázán k nějakému vkladu nebo přínosu

- Společníci mohou ke společnému účelu přispívat různě
 - Finanční podpora, pracovní činnost, poskytnutí nemovitostí k užívání, know-how
 - Podle typu vkladu se pak určuje, jaká ustanovení se použijí
 - § 2717 odst. 1: „*Vkládá-li společník do společnosti věc, použijí se přiměřeně ustanovení o koupi; vkládá-li však jen právo věc užívat, použijí se přiměřeně ustanovení o nájmu, a vkládá-li právo věc požívat, použijí se přiměřeně ustanovení o pachtu.*“
 - Souhrnu vkladů se říká **kmenové jmění**
 - Pozor, není to **základní kapitál**!
 - § 2728 - toto používáme k tomu, aby se odlišil tento základ od výdělku společníků
 - § 2717 odst. 2: „*Zavazuje-li se společník k činnosti pro společnost, použijí se přiměřeně ustanovení o díle, nebo o příkazu.*“
- Právní úprava je dispozitivní
 - Může být např. sjednána jen celková výše
 - § 2723: „*Ujedná-li se jen, co má být do společnosti celkem vloženo, přispěje každý ze společníků rovným dílem.*“
 - Pokud není sjednáno nic jiného, tak platí, že každý přispěje rovným dílem
- „Přispěl-li jeden ke společnému podnikání svou koncesí autodopravní a tím, že provoz podniku řídil, kdežto druhý vnesl do společného podniku autobus, propůjčiv jej ke společnému používání a propůjčiv k témuž účelu i svého šoféra, při čemž zisk měl příslušet oběma zúčastněným, jde o smlouvu společenskou.“ (Vážný 13.222)

Právní režim vkladů (přínosů)

- § 2719
- Kdo čím do společnosti přispěl
 - Peníze, užitelné věci a věci určené podle druhu
 - Vzniká spoluvlastnictví společníků, kteří přispěli svými vklady
 - Pro spoluvlastnictví platí klasická právní úprava
 - Např. pokud je tam vkládána nemovitost evidovaná v katastru nemovitostí - vlastnictví vznikne až zápisem do veřejného seznamu
 - Jiné věci (individualizované nezužitelné)
 - Jiné věci se stávají jejich spoluvlastnictvím jen tehdy, byly-li oceněny penězi
 - Jiný předmět vkladu
 - Právo bezplatného požívání
 - Společník, který zavázal jen k práci (§ 2720)
 - Zvláštní postavení
 - Právo podílu na zisku
 - Nesmí je však požívat a nestává se ani jejím spoluvlastníkem

Vnitřní poměry společníků

- Záleží především na smlouvě
 - Právní úprava společnosti je dispozitivní
 - Jsou zde určité nepřekročitelné mantinely
 - Pokud něco ve vnitřní správě není řešeno přímými pravidly, tak se musíme podívat do spoluvlastnictví
 - Spoluvlastnictví působí podpůrně ke společnosti
 - To jsme měli i dnes, byť to nebylo výslovně stanoveno
 - Rozhodnutí jsou převážně určeny většinou hlasů, pokud není sjednáno něco jiného
 - § 2729 odst. 2: „*Rozhodnutí, jímž se mění společenská smlouva, musí být přijato **jednomyslně.***“
- Společníka nelze zásadně nutit, aby přispěl k dosažení společného účelu víc, než se zavázal (§ 2722 odst. 2)
 - Z tohoto je výjimka - pokud je změna poměrů, která bude vyhovovat predikci zákona - ta neochota podílet se na takové investici může vést až k ukončení členství tohoto neochotného společníka
- Činnost společníka je osobním a nepřenositelným závazkem (§ 2725)

- Občanský zákoník se v tomto snaží být přesný
- Společník nesmí svémocně přijímat jiné společníky do společnosti - on sám o tom nemůže rozhodovat
- Nemůže také převádět podíl - pokud to nemají nějak vyřešeno ve smlouvě
- Členství ve společnosti se ani nedědí (§ 2742) - má však právo na vyúčtování a vyplacení podílu v penězích
 - Nemůže žádat vydání věcí
- Každý společník může, pokud vzniká podíl na zisku, může postoupit na jiného
 - To je v pohodě, to není postoupení účasti
- Zákaz konkurence (§ 2727)
 - Společník nesmí na vlastní nebo cizí účet nic, co má vzhledem ke společnému účelu konkurenční povahu
 - Ostatní společníci mu ale k tomu mohou dát souhlas
 - Pokud je tedy informuje a sjedná si řešení této situace, je to tedy v pohodě
 - Pokud by si souhlas nesjednal a porušil tuto povinnost
 - Zdržovací žaloba - ostatní společníci se mohou domáhat, aby se tento společník takového jednání zdržel
 - Vyloučení společníka - pokud by bylo kvalifikováno jako porušení povinnosti ze smlouvy podstatným způsobem
 - § 2740 odst. 1 - pokud podstatné porušení, může být společník ze společnosti vyloučen
 - Vyloučení také v případech
 - a) Bylo-li o jeho majetku zahájeno insolvenční řízení na jeho návrh,
 - b) Přistoupil-li společník k návrhu na zahájení insolvenčního řízení, ve kterém se řeší jeho úpadek nebo hrozící úpadek, nebo
 - c) Bylo-li v insolvenčním řízení rozhodnuto o úpadku společníka
 - Jednal-li společník na vlastní účet a získal z toho nějakou výhodu, mohou se ostatní společníci domáhat, aby bylo jednání společníka prohlášeno za učiněné na společný účet
 - Alternativa - lze se domáhat NŠ
 - Jednal-li společník na cizí účet, mohou se ostatní společníci domáhat, aby jim bylo ve prospěch společného účtu postoupeno právo na odměnu nebo aby jim byla vydána odměna již poskytnutá
 - Prekluzivní lhůta k uplatnění práv - 3 měsíce, 2 roky
 - Podíl na zisku (§ 2728)
 - Primární je smlouva, zákon je jen podpůrný
 - Podíl na zisku i ztrátě je stejný
 - Pokud určí podíl jen na jednom, ale ne na ostatním - tak je stejný, jako na tom prvním
 - § 2728 odst. 1: „*Neurčí-li smlouva poměr, jakým se společníci podílejí na majetku nabytém za trvání společnosti, na zisku a na ztrátě společnosti, jsou jejich podíly stejné. Určí-li smlouva poměr, jakým se společník podílí buď jen na majetku, anebo jen na zisku nebo na ztrátě, platí stejný poměr i pro ostatní případy.*“
 - Zákaz vyloučit právo společníka na zisku (kogentní pravidlo)
 - Je vyloučeno, aby některý ze společníků neměl žádný podíl na zisku
 - Vyloučení povinnosti podílet se na ztrátě - účinky pouze uvnitř společnosti
 - Je možné to ujednat, ale pouze s účinky dovnitř
 - Ochrana třetí strany - věřitele
 - Pokud by se domáhali svých práv, je zde nastaveno dlužnické postavení podle zákona a to nelze vůči věřitelům vyloučit
 - Pokud by se domohl více, než je dlužník povinen plnit - regresní právo a podobně
 - Správa společnosti (§ 2730 an.)
 - Opět záleží především na smlouvě
 - Může být pověřen jak jeden - správa
 - I někdo třetí - na základě příkazní smlouvy
 - Když nic neujednají - společné záležitosti spravují všichni společníci
 - Není to praktické zvláště tehdy, pokud je jich větší počet

- Každý musí jednat poctivě a pečlivě podle svých schopností, nemohou o své vůli měnit stav nebo účel společného majetku bez zřetele k výhodnosti takové změny (§ 2730 odst. 2)
- Postavení společníka, který není oprávněn ke správě
 - Není vyloučen ze schopnosti kontroly - práva, která ho chrání
 - Např. § 2735 - kogentní ustanovení, které nelze vyloučit - např. přizvání finančního poradce, aby mu byl nápomocen při kontrole, společník, i když nevykonává správu, se může přesvědčit o hospodářském stavu společnosti, přezkoumat účetní záznamy a jiné doklady, jakož i být informován o společných záležitostech, ale při uplatňování tohoto práva nesmí ani rušit provoz společnosti víc, než je nutné
- Vystupování navenek (§ 2736 an.)
 - Vnitřní uspořádání společnosti a existence vzájemných práv a povinností mezi společníky je jedna věc → třetí osoby to nemusí zajímat
 - Pasivní solidarita (§ 2736) - z dluhů jsou společníci zavázáni společně a nerozdílně
 - Jedná-li společník ve společné záležitosti s třetí osobou, považuje se za příkazníka všech společníků (§ 2430 an.)
 - Z toho vyplývají povinnosti těm ostatním
 - Předstírání společnictví (§ 2738)
 - Pokud někdo předstírá, že je společníkem, ač jím není, jsou ostatní společníci s ním zavázáni společně a nerozdílně pokud některý z nich dal k omylu podnět nebo je chráněna třetí osoba, která je v dobré víře - jde to k jejich tíži

Zánik členství - § 2739 an.

- Nikoho nelze nutit, aby ve společnosti zůstal (§ 2739)
 - Ale jsou zde limity
 - Nelze tak učinit v nevhodné době, nebo pokud by to bylo společníkům na újmu
 - Stejně jako např. v ZOKu odstupování statutárních orgánů
 - Např. pokud je společnost pod silnou veřejnou kritikou - a takové odstoupení by mohlo být vnímáno, že tento veřejný názor je také sdílený uvnitř společnosti a vedlo by to k horší obraně společnosti
- Oproti dosavadní právní úpravě se konkretizuje regulace vylučování společníka (§ 2740)
 - Poruší-li společník povinnost ze smlouvy podstatným způsobem, může být ze společnosti vyloučen
 - Vyloučen může být rovněž
 - a) bylo-li o jeho majetku zahájeno insolvenční řízení na jeho návrh,
 - b) přistoupil-li společník k návrhu na zahájení insolvenčního řízení, ve kterém se řeší jeho úpadek nebo hrozící úpadek, nebo
 - c) bylo-li v insolvenčním řízení rozhodnuto o úpadku společníka
 - Omezení společníka ve svéprávnosti je důvodem pro vyloučení společníka jen tehdy, je-li tento jeho stav na újmu společnosti

Zánik společnosti - § 2744 an.

- Různé důvody zániku společnosti (§ 2744)
 - Dohoda společníků
 - Naplnění účelu (nebo stane-li se účel nemožným)
 - Např. faktická překážka, právní nemožnost
 - Uplynutí doby
 - Splněním rozvazovací podmínky
- Sníží-li se počet společníků pod dva (§ 2745)

Ve stávající úpravě

- Obecné věci jsou nadále platné, ale závěry se mohou ve vztahu k NOZ lišit, protože konkretizační pravidla mohou směřovat jinak, než dosud bylo konfrontováno

Tichá společnost

- Dosud upraveno v ObchZ jako institut tichého společníka
 - ZOK už závazkovou část neobsahuje, tedy se to přesunulo do NOZ
- Podstata (§ 2747)
 - Subjekty
 - **Tichý společník** - dává podnikateli určitý vklad a tím se podílí na výsledcích podnikání podnikatele, podnikatel mu pak platí podíl na zisku
 - V ObchZ bylo napsáno, že se podílí na podnikání
 - Ale on se nepodílí, má jen právo na zisk
 - Není to vklad za účelem nabytí majetkové účasti ve společnosti
 - Nemá to nic společného s úpravou v ZOK
 - **Podnikatel**
 - Jde o smluvní závazek, nejde o právnickou osobu
 - Není nutná písemná forma, což je změna oproti ObchZ
 - Přesto je písemná forma vhodná
 - Od r. 1863 koncepce tiché společnosti příliš změn nedoznala
 - Napříč jurisdikcemi v Evropě je úprava velmi podobná a nemá odchylky
 - Novinka - lze ujednat i pouze k provozu jednoho ze závodů podnikatele
 - Doposud bylo sporné, jestli může mít podnikatel více podniků
 - Nově se opouští pojem podnik - místo něj závod
 - EU tlačí, abychom brali podnik spíše v subjektivním smyslu - a tedy se tento pojem opouští
 - A úprava jasně říká, že je možné mít více závodů
 - Doposud praxe tlačila k tomu, že je to jeden podnik
 - Dnes podle § 502 a násl. je možné říct, že jsou to jednotlivé závody
 - A tichý společník se může podílet klidně i jen na jednom z těchto závodů
 - S tím souvisí i prokura - také může být jen k jednomu závodu
- V čem spočívá tichost?
 - Tichá společnost - ve smyslu ukrytí před veřejností
 - Nezapisuje se do obchodního rejstříku
 - Je na smluvních stranách, jak se domluví, aby to zůstalo utajeno
 - Mohou si např. dát komorní doložku
 - U nás se často hovoří o tom, že by se to mělo zakázat, protože je to korupční
 - Bezouška - zakažme smlouvu, to pak korupci také vymýtíme
 - Efekt při narušení „utajení“
 - § 2750 odst. 2 a 3
 - Je-li jméno tichého společníka obsaženo ve jménu, popřípadě v obchodní firmě podnikatele, ručí tichý společník za dluhy podnikatele
 - Prohlásí-li tichý společník osobě, s níž podnikatel jedná o uzavření smlouvy, že podnikají oba společně, ručí za dluhy podnikatele vyplývající z uzavřené smlouvy
 - Pokud vlastním jménem zaštití podnikání, je to věc, která má vnější efekt i vůči věřitelům a třetím osobám

Ekonomické ratio

- Podnikatel získává zdroj financování své činnosti
 - Je to výhoda oproti úvěru - protože tam platí neměnný úrok
 - Zde nehrozí neúnosná zátěž, pokud se podnikateli dařit nebude
 - Výhoda oproti úvěru - vyplácí podíl na zisku, nikoli předem určený, neměnný úrok - když si podnikatel vezme úvěr, bude muset platit cenu peněz, bez ohledu na to, jak se mu daří X u tiché společnosti nízký zisk = nízký podíl na zisku, ztráta = podíl tichého společníka na ztrátě

- Z § 2751 vyplývá, že ztráta podnikatele = ztráta i tichého společníka
- Na druhou stranu, pokud jsou vysoké zisky, je to nákladnější než cesta úvěru
 - Je to na ekonomické rozvaze, co se bude výhodnější a pro co se podnikatel rozhodne
 - Výhodné je to pro podnikatele, kteří neočekávají velký růst zisku
 - Je to také využitelné pro zvýšení zisku bez nutnosti přiznání podílu účasti na společnosti
 - Tichý společník může při dobré investici získat příležitost k zajímavému zisku
- Je zde ale riziko zmenšení nebo úplné ztráty vkladu
- Kdy použít?
 - Výhodné pro podnikatele, kteří neočekávají v příštích letech prudký nárůst zisku
 - Použitelné pro zajištění podílu na zisku bez nutnosti přiznat tichému společníkovi podíl na řízení společnosti
 - Využíváno rodinnými příslušníky v případech podnikatelů fyzických osob

Využití k jiným účelům

- Primárně - investiční nástroj
- Získání skrytého vlivu nad společností
 - Např. pokud je zde klauzule o kontrolních oprávněních skrytého společníka - pak lze usoudit, že šlo o něco jiného než o ekonomické ratio
- Majetkový vstup do osobní obchodní společnosti
- Zajistit zájem určitých osob na hospodářském výsledku podnikatele

Předmět vkladu - co lze vložit

- Jakákoliv věc (§ 2748)
 - Není stanoveno, že musí být využitelná při podnikání, jak měl ObchZ
 - Je na úvaze podnikatele, co jako vklad přijme - ať se sám rozhodne, jestli to může využít
- Peníze, nemovitá věc, know-how, software
- Tichý společník nemusí být vlastníkem předmětu vkladu
 - Vklad může poskytnout třetí osoba ve prospěch tichého společníka
 - Pokud by došlo ke vkladu neoprávněnou osobu, posuzuje se stejně jako při změně vlastnictví a pak nastupuje mechanismus podle § 1109 - nabytí od neoprávněného

Jaký je režim vkladu

- Poskytnutí vkladu (§ 2748 odst. 1)
- Nabývá podnikatel k vkladu vlastnické právo?
 - Záleží na smlouvě
 - Podpůrně platí, že ano - je to vyvratitelná domněnka
 - K nemovitosti - nabývá užívací a požívací právo
 - A má to dopady do insolvenčního práva
- Vklad tichého společníka není v čase neměnný
 - § 2753 odst. 1
 - Zkracuje se o podíl na ztrátě (ale lze si ujednat i jiný způsob krytí ztráty)
 - Je ale možné nahradit ztrátu jinak - doplněním vkladu
 - Pokud dosáhne podíl na ztrátě výše vkladu, znamená to zánik smlouvy
 - Je to možné doplnit jiným uhrazením podílu na ztrátě
 - Ale je vhodné si to také upravit ve smlouvě
- Vrácení vkladu - § 2755
 - Podnikatel vydá tichému společníkovi bez zbytečného odkladu po zániku tiché společnosti vklad upravený o podíl na výsledku svého podnikání podle stavu ke dni zániku tiché společnosti

Podíl na zisku a na ztrátě

- Podíl na zisku ani podíl na ztrátě nelze smluvně vyloučit (§ 2751 odst. 1)

- Je to kogentní
- Nepřihlíželo by se k tomu
- Oba tyto podíly musí být stejné, opačné ujednání by bylo opět jen zdánlivé
- Podíl v ujednané výši, jinak ve výši určené vzhledem k výši jeho vkladu a zavedené praxi stran, popřípadě vzhledem k zvyklostem (§ 2751 odst. 1)
- Jednou vyplacený podíl na zisku již není tichý společník povinen vracet, vznikne-li následně ztráta (§ 2753 odst. 2)

Kontrolní oprávnění

- Tichý společník nese větší riziko > východisko (§ 2749) - právo tichého společníka nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů podnikatele
- Rozhodnutí NS ze dne 17. 12. 2002 (29 Odo 886/2002)
 - Právo nahlížet neznamená moci se dožadovat vydání dokumentů pro nahlížení mimo budovu podnikatele
- Další kontrolní oprávnění lze sjednat - nutnost získat souhlas tichého společníka k určitým rozhodnutím,...

Schvalování smlouvy

- Pozor na případy, kdy je podnikatel obchodní korporací
 - Schvalování smlouvy o tiché společnosti patří do působnosti valné hromady s.r.o. (§ 190 ZOK), valné hromady a.s. (§ 421 ZOK) a členské schůze družstva (§ 656 ZOK)
 - Sociální družstvo nesmí být stranou smlouvy o tiché společnosti (§ 765)

37. Zaopatřovací smlouvy

- Co mezi ně řadíme?
 - **Důchod** (§ 2701 až § 2706)
 - Soukromoprávní stránka důchodu postrádá svůj původní účel, byť v praxi se s ním ještě občas vídáme
 - **Výměnek** (§ 2707 až 2715) - vlastník nemovité věci si v souvislosti s výměnou věci zajišťuje práva k zaopatření

Důchod

- Historie
 - Upravena již v ABGB (§ 1284 až § 1286)
 - Smlouva o doživotním důchodu podmíněná plněním druhé strany
 - Vyvinulo se to ze středověkého zákazu úroků
 - Systém sociálního státu - dnes systém důchodového pojištění a sociálního zabezpečení funguje trochu na jiné bázi
 - Tento soukromoprávní důchod odchází do pozadí
 - Střední obč. zák. (§ 501 až § 503) - smlouva o důchodu zde již koncipována jako doplňkový instrument k všeobecnému důchodovému pojištění
 - Platný a účinný obč. zák. - smlouva o důchodu zrušena
 - Navrácena novelou č. 509/1991 Sb.
- **Odlišení důchodu**
 - Od pojistné smlouvy
 - Synallagmatický vztah (placení pojistného)
 - Od smlouvy o penzijním připojištění
 - Od nároků plynoucích z důchodového pojištění
 - Vůbec nejde o soukromé právo, plnění je odvislé od výdělečné činnosti ať už v pracovním poměru, z živnosti, ...
- **Co je to důchod?**
 - Peněžité plnění, které má charakter opakujících se, pravidelných splátek
 - Většinou peněžitá renta
 - Periodicita poskytování dávek není pevně stanovena, záleží na smlouvě
 - Podpůrně platí § 2703 - vyplácí se měsíčně napřed
 - § 2703: „Není-li ujednána doba splatnosti důchodu, jsou dávky splatné měsíčně napřed. Zemře-li osoba, na dobu jejíhož života byl důchod ujednáán, zaplatí plátce dávku, která za života oné osoby již dospěla. Bylo-li však ujednáno, že důchod je splatný pozadu, zaplatí plátce dávku připadající na dobu, po kterou ona osoba byla ještě naživu.“
 - Nemusí se jednat o konkrétní částku
 - Může to být stanoveno jako podíl na zisku, výnos z majetku, vázáno na nějakou skutečnost (např. 25% invalidního důchodu)
- **Smluvní strany důchodu**
 - Poskytovatel - fyzická nebo právnická osoba
 - Příjemce - pouze fyzická osoba?
 - Může to být i právnická osoba
 - Převažující názory, že to může být pouze fyzická osoba
 - Ale v komentářové literatuře - píše se v jednom, že příjemcem může být i právnická osoba
 - Lze uzavřít i ve prospěch třetí osoby
 - Platí obecná pravidla o smlouvě ve prospěch třetího
- **Doba trvání důchodu**
 - Doba neurčitá i určitá

- Podpůrně platí, že povinnost platit důchod trvá po dobu příjemcova života (§ 2702)
- Změna oproti dosavadní právní úpravě
- Zaváže-li se plátcé k placení důchodu na dobu života nějaké osoby nebo na dobu delší než pět let, vyžaduje smlouva písemnou formu.
- Formulace může být různá
 - Po dobu studia, do konce života, než se ožení, ...
 - Může mít charakter rozvazovací podmínka - ale pak má stejné účinky jako doložení času
- **Další práva a povinnosti stran**
 - Právo na důchod nelze postoupit (§ 2704)
 - Je to čistě osobní plnění, jinak by šlo o zdánlivé jednání a nepřihlíželo by se k němu
 - Již splatné pohledávky však již postoupit lze
 - Lze dohodnout určité omezující podmínky (např. povinnost příjemce dávky použít poskytnuté dávky k určitému účelu - např. za účelem placení kolejí, učebnic,...)
 - Právo na důchod zaniká nejpozději smrtí příjemce
- **Ochrana důchodu (§ 2705)**
 - Novinka, dosavadní právní úprava to nezná
 - Pouze je-li důchod zřízen bezúplatně
 - Musí to být výslovně sjednáno
 - Příjemcovi věřitelé nemohou dávky postihnout exekučně ani v insolvenčním řízení → do výše, kterou příjemce vzhledem ke svým poměrům pro své zaopatření nutně potřebuje
- **Zákaz odstoupení od smlouvy**
 - Novinka, dosavadní právní úprava to nezná
 - Pouze je-li důchod zřízen úplatně (§ 2706)
 - Je to hra na druhou stranu
 - Příjemce nemůže od smlouvy o důchodu odstoupit pro porušení povinnosti plátcem a požadovat vrácení úplaty - proč?
 - Smlouva o důchodu je v podstatě aleatorní smlouva (odvážná) - je sjednána na doživotí a za úplatu
 - Doufá, že bude žít co nejdéle - a ten povinný zase sází na to, že bude žít co nejkratší dobu - právo odstoupit od smlouvy by mohlo být na újmu druhé strany
- **Výjimky**
 - § 2706 odst. 1: „Byl-li důchod poskytnut za úplatu, nelze pro neplacení dávek odstoupit od smlouvy a požadovat vrácení úplaty. **To neplatí, bylo-li placení důchodu zajištěno a jistota zanikne, nebo se zhorší, aniž ji plátcé v přiměřené lhůtě doplní na původní rozsah.**“
 - Odst. 2: „Odůvodňují-li to okolnosti, nařídí soud na návrh příjemce prodež části plátcova majetku a použití výtěžku k placení důchodu po přiměřenou dobu do budoucna.“

Výměnek - § 2707

- **Historie**
 - Vyvinul se ve sféře agrárního práva
 - Řešení otázky částečného starobního pojištění formou svépomoci
 - Starobní zaopatření k tíži nového hospodáře
 - Střední občanský zákoník
 - Pro případ postoupení zemědělské nemovitosti
 - Pak se OZ64 ztratil, v NOZ se ale opět vrací
- Vlastník nemovité věci si v souvislosti s jejím převodem vymíní pro sebe nebo pro třetí osoby požitky, úkony nebo práva **sloužící k zaopatření**
 - Pokud chybí prvek zaopatření, pak už to není výměnek
 - Byla by to jiná nepojmenovaná smlouva - pak by se neuplatnila tato regulace
- Obsahově složitá obligace

- Prvky služebnosti bytu (ale nejde jen o služebnost bytu - vlastník bytu není povinen pouze strpět, že v jeho bytě někdo bydlí, vyžaduje se od něj i určitá aktivita)
- Prvky důchodu
- Může být různě formulováno
 - Péče v nemoci, poskytování renty, úklid, poskytnutí bydlení, stravování, ...
 - Judikatura - takové zaopatření, „jak si to slušný způsob života žádá“ - je to dostatečně určité ujednání, protože objektivně lze zjistit, co je to slušný způsob života
- Může být ujednán jako **právo obligační**, ale i jako **právo věcné**
 - Pokud jako právo věcné, je výměnek zřizován jako reálné břemeno
 - Je-li výměnek zřízen jako reálné břemeno, učiní nabyvatel nemovité věci vše, co je z jeho strany zapotřebí, aby výměnek mohl být zapsán do veřejného seznamu
 - Nezřekne-li se výměnkář zápisu, lze do veřejného seznamu zapsat vlastnické právo nabyvatele jen současně se zápisem výměnku
 - Vlastník nemovité věci může pro sebe zapsat budoucí výměnek do veřejného seznamu ještě před převedením nemovité věci
 - Ochrana výměnkáře - aby nepřevodl a výměnek nebyl odpískán
- **Práva a povinnosti stran**
 - Primární je smlouva - co si strany ujednají
 - I když to při zřízení výměnku nebylo ujednáno, přispěje osoba zavázaná k výměnku pomocnými úkony výměnkáři, který to nezbytně potřebuje v nemoci, při úrazu nebo v podobné nouzi
 - Této povinnosti se zproští, zprostředkuje-li umístění výměnkáře ve zdravotnickém nebo podobném zařízení
 - Nezavazuje-li osobu zavázanou z výměnku k placení nákladů pobytu v zařízení zvláštní právní důvod, nese je výměnkář ze svého
 - Doba trvání - neurčitá i určitá - většinou na dožítí
 - Výměnek = čistě osobní právo - je nezczizitelný, neděditelný
 - Je-li výměnek vyhrazený oběma manželům, smrtí jednoho z nich se právo nezkracuje (§ 2712)
 - Osoba zavázaná z výměnku musí plnit stále stejně
 - Ochrana osoby zavázané z výměnku (§ 2715)
 - Byla-li smlouva o převodu nemovité věci uzavřena v souvislosti se zřízením výměnku, nelze od ní odstoupit pro neplnění povinností osobou zavázanou k výměnku
- **Podstatná změna okolností**
 - Počítá se s tím, že vztah založený z výměnku bude trvat delší čas
 - Nemožnost musí být posuzováno pečlivě
 - Ne subjektivní, ale objektivní (např. naturální plnění se nahradí peněžitým důchodem, což je pak možné zase změnit)
 - § 2710 - limit, že nesmí dojít k ohrožení
- Poskytuje-li osoba zavázaná z výměnku naturální plnění → nelze-li po ní spravedlivě požadovat, aby v tom pokračovala (§ 2710)

38. Péče o zdraví

- NOZ se vrací ke koncepci toho, že mezi poskytovatelem zdravotní péče a jejím příjemcem vzniká klasický soukromoprávní závazek
 - Podstatné např. z hlediska náhrady újmy, která by v rámci smluvního vztahu vznikla
 - Je zde ale stále spousta lékařů, kteří toto neuznávají a jejich vztah k pacientovi je založen na vrchnostenském způsobu aplikace práva, uplatňování práv a povinností
- **Obecně**
 - Nový smluvní typ, vychází z nizozemské právní úpravy
 - Má upravit režim poskytování péče o zdraví
 - Je ale zapotřebí si uvědomit, že existují zvláštní zákony, které budou mít vždy přednost
 - Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách - lex specialis k NOZ, valná část ustanovení NOZ je neaplikovatelná, neboť většina zdravotních služeb ve zdravotnických zařízeních je poskytována v režimu tohoto zákona
 - Zákon o specifických zdravotních službách
 - Nelze ale říci, že je právní úprava úplně k ničemu
 - Vedle zdravotních služeb je celá řada dalších léčebných nebo zdravotních úkonů, které zvláštní regulaci nepodléhají
 - Např. léčitelé, maséři, fyzioterapeuti - zde bude hlavní pole působnosti NOZ
- **Podstata (§ 2636)**
 - Poskytovatel se vůči příkazci zavazuje pečovat v rámci svého povolání nebo předmětu činnosti o zdraví ošetřovaného (§ 2636)
 - Poskytovatel = ten, kdo výkon provádí např. masér, chiropraktik, ale lze provádět i prostřednictvím někoho jiného - i PO, 99
 - Příkazce = ošetřovaný nebo 3. osoba
 - Příkazce a ošetřovaný může být rozdílná osoba - např. ošetřovaným je zaměstnanec, za které uzavírá smlouvu zaměstnavatel (masérské služby,...); u nesvéprávných osob nebo nezletilců, za které uzavírá smlouvu zákonný zástupce nebo opatrovník (tj. v přímém zastoupení) však vzniká smluvní vztah přímo mezi poskytovatelem a nezletilým nebo nesvéprávným! (v důvodové zprávě je uveden opak, to je však nesprávně - uvádí komentář Beck)
 - Ošetřovaný, který není příkazcem, může péči o zdraví odmítnout; jeho odmítnutím se závazek ruší
 - Poskytovatelem nemusí být ten, kdo péči o zdraví sám provádí (konkrétní osoba) - může to být např. nemocnice, kde je lékař zaměstnaný,...
 - § 2646
 - Omezená smluvní volnost
 - Je nutné si uvědomit, že na straně pacienta, pokud je to hrazeno z veřejného zdravotního pojištění, je zde pravidlo, které brání pacientovi neustále měnit lékaře
 - Maximálně 3x za rok
 - Na straně lékaře - v podstatě kontraktační povinnost (smluvní přímus) - nemá moc šancí, jak odmítnout a neposkytnout péči
 - Důvody, pro které může odmítnout - § 48 zákona o zdravotních službách (přijetím pacienta by bylo překročeno únosné pracovní zatížení,...)
- **Úplata (§ 2636)**
 - Péče o zdraví může být úplatná i bezplatná
 - Příkazce zaplatí poskytovateli odměnu, je-li to ujednáno
 - To neplatí, stanoví-li jiný právní předpis, že se péče o zdraví hradí výlučně z jiných zdrojů (§ 2636 odst. 2)
 - Je-li sjednána odměna - povinnost zaplatit, i když poskytovatel nedosáhl svou činností požadovaného výsledku (vyléčení, odstranění bolesti, atd.)
 - Není to odměna za vyléčení, ale za to, že léčí

- Podobnost s příkazem - jde v podstatě o zvláštní úpravu příkazní smlouvy
- Pozor - i když nebude úplata sjednána, bude poskytovateli náležet => je-li péče hrazena z veřejného zdravotního pojištění (§ 2636 odst. 2)
- Smluvní volnost při určení ceny?
 - Tam, kde je péče hrazena z veřejného zdravotního pojištění, je nutno respektovat ceny, které jsou každoročně regulovány cenovým předpisem ministerstva zdravotnictví
 - Nic však nebrání tomu, aby se obě strany domluvily na tom, že si strana soukromě uhradí určitý nadstandardní výkon
 - ÚS zrušil vymezení nadstandardu - problém nebyl v tom, že byl vymezován nadstandard, ale v tom, že to byl vymezen v rámci podzákoného předpisu
- **Co je péče o zdraví (§ 2637)**
 - Veškeré činnosti (úkon, prohlídka, rada a všechny další služby, které se týkají bezprostředně ošetřovaného), které **jsou vedeny snahou zlepšit nebo zachovat zdravotní stav ošetřovaného** (§ 2637)
 - Nespadají sem např. činnosti lékáren (prodej léků,...)
 - 1 z připravovaných komentářů říká, že pod toto vymezení nespadá např. plastická chirurgie, asistovaná reprodukce atd. - zastává doc. Doležal, expert na zdravotnické právo - nebyl však přijat jako vůdčí, spíše názor, že i tyto zákroky sem spadají (že jde vždy mj. i o zachování zdravotního stavu, nikoli jeho zhoršení)
 - Také péče poskytovaná léčiteli, maséry...
 - Z největší části půjde o zdravotní služby poskytované podle zákona o zdravotních službách
 - Též ale služby, které nejsou vykonávány zdravotnickými pracovníky
 - Např. porodní asistentka, radiologický asistent, nutriční terapeut,...
- **Práva a povinnosti stran**
 - Informační povinnost poskytovatele (§ 2638 až § 2641)
 - Poskytnutí péči pouze se souhlasem ošetřovaného (§ 2642)
 - Povinnost postupovat s náležitou odbornou péčí (*lege artis*; § 2643, § 2645)
 - Povinnost loajality a mlčenlivosti (§ 2644)
- **Poučení (§ 2638 an.)**
 - Je nutné vysvětlit situaci a sdělit různá v úvahu přicházející řešení a možnosti výsledku
 - Poskytovatel i ošetřovaný jsou si právně rovni, není zde žádná nařizovací pravomoc 1 vůči druhému - poučení je nutné, aby se mohl ošetřovaný rozhodnout, zda zákrok podstoupí atd.
 - Poskytovatel srozumitelně vysvětlí ošetřovanému zamýšlené vyšetření i navrhovanou péči o zdraví; po příslušném vyšetření poskytovatel vysvětlí ošetřovanému jeho zdravotní stav a péči o zdraví i při dalším postupu. Žádá-li o to ošetřovaný, podá mu poskytovatel vysvětlení v písemné formě.
 - **Není-li ošetřovaný plně svéprávný**, ale přesto je schopen úsudku, poučí se způsobem přiměřeným jeho schopnosti vysvětlení pochopit; vysvětlení se podá i jeho zákonnému zástupci.
 - **Obsah poučení:** Vysvětlení je řádně podáno, lze-li rozumně předpokládat, že ošetřovaný pochopil svůj zdravotní stav, způsob, účel a nezbytnost péče o zdraví včetně očekávaných následků i možných nebezpečí pro své zdraví, jakož i to, zda přichází v úvahu i případný jiný způsob péče o zdraví.
 - Poučení o účelu a nezbytnosti péče, včetně očekávaných následků i možných nebezpečí pro zdraví ošetřovaného
 - Poučení o rizicích musí být sděleny vážné a sděleny vzhledem k osobnosti ošetřovaného
 - Nezbytnost a neodkladnost omezuje právo na poučení
 - Poučení o alternativách
 - **Terapeutické privilegium** - „Ohrozil-li by se tím zcela zjevně a vážně zdravotní stav ošetřovaného, **může mu být vysvětlení podáno v plném rozsahu dodatečně, jakmile již není třeba obávat se nebezpečí. Má se za to, že toto právo poskytovatel nemá, nepotvrdí-li mu zjevnost a vážnost nebezpečí jiná osoba poskytující péči o zdraví v daném oboru.**“
 - Jakmile opadnou důvody, musí být poskytnuta informace v plné šíři
 - Speciální pravidlo v zákoně o zdravotnických službách (§ 32 odst. 2)
 - **Právo nevědět** - pacienti mohou mít své důvody, proč si nepřejí být obeznámeni s určitými aspekty svého zdraví

- Nejde o překážku udělení souhlasu s určitým výkonem - lze dát např. souhlas k odstranění cysty, aniž bych znala její povahu
 - Za určitých okolností může být toto právo omezeno
 - Nebezpečí pro ošetřovaného, když tuto informaci nedostane - nebo nebezpečí pro třetí osoby (např. pohlavní choroby)
 - Opět zvláštní pravidlo v zákoně o zdravotních službách
 - Zvláštní právní úprava poučení - zákon o zdravotních službách (§28)
 - Poučení musí být vždy srozumitelné pro ošetřovaného
 - Pozor na odborné termíny!
- **Souhlas ošetřovaného (§ 2642)**
 - Nezbytná podmínka poskytnutí péče
 - Výjimky může stanovit jen zákon - povinné očkování atd. (úprava ve zvláštních zákonech)
 - Podmínkou svobodného rozhodnutí ošetřovaného je předchozí řádné splnění informační povinnosti
 - Není předepsána forma souhlasu
 - Může ho dát klidně i konkludentně - nastavím ruku na píchnutí injekce, svléknutí se a položení se na lůžku atd.
 - Pozor - § 96 - v určitých případech musí mít souhlas písemnou formu - např. souhlas k zásahu do integrity člověka, má-li být oddělena část těla, která se již neobnoví, souhlas k lékařskému pokusu na člověku,...
 - Udělení souhlasu lze odmítnout - tzv. negativní revers
- **Povinnost postupovat s péčí řádného odborníka (§ 2643)**
 - Srovnej § 5 - základní pravidlo o odbornosti
 - V souvislosti s hodnocením správnosti postupu poskytovatele zdravotních služeb se vžil pojem - postup *lege artis*/non *lege artis*
 - **Lege artis** - správný postup, který je v souladu s pravidly v oboru, který respektuje pravidla vědy v daném oboru, vychází z uznávaných odborných postupů a současně respektuje individualitu ošetřovaného, konkrétní podmínky a objektivní možnosti
 - Lékař postupuje *lege artis*, pokud má znalosti, které jsou všeobecně sdílené
 - Pokud nějaký brazilský lékař vynalezl super metodu, kterou já neznám, tak mi to nemůže být k tíži X pokud nerespektuji obecné poznatky, je to problém
 - Povinnost součinnosti ošetřovaného (§ 2643 odst. 2)
 - Předpoklad postupu *lege artis*
 - Pokud pacient lže, těžko může někdo pomoci
- **Záznamy o péči o zdraví (§ 2647 an.)**
 - Povinnost poskytovatele = řádně dokumentovat průběh poskytování péče - k čemu?
 - Abychom zjistili, jestli jednal *lege artis*
 - Pro následné provádění další péče, třeba u jiného doktora (musím vědět, jak bylo postupováno doposud, abych mohla správně léčit i dál)
 - Zajištění evidence a dokladu o poskytnutých úkonech
 - Např. pro zdravotní pojišťovnu, aby to nahradila
 - Pro ošetřovaného, aby věděl, za co platí
 - Záznamy jsou majetkem poskytovatele, přístup k nim musí mít i ošetřovaný (§ 2648)
 - Jde o citlivé údaje - na to reaguje § 2649
 - Nestanoví-li zákon něco jiného, nelze záznamy zpřístupnit jiné osobě bez výslovného souhlasu ošetřovaného, třeba by to byl i příkazce nebo zástupce ošetřovaného.
 - zvl. pravidla v zákoně o zdravotnických službách - právo nahlížet do zdravotnické dokumentace má i zákonný zástupce pacienta => není zde taková ochrana jako v NOZ

39. Pojištění - obecně

Pojištění - § 2758

- Zakládá jej pojistná smlouva, stranami jsou: **pojistník** (ten, kdo pojišťuje) x **pojistitel**
- Pojistitel se zavazuje **poskytnout pojistné plnění**, v případě pojistné události kryté pojištěním, pojistník se zavazuje **platit pojistné**
- Pojistník nemusí být ten, komu vznikne právo na pojistné plnění!
- Odvážná smlouva = plnění jedné strany závisí na nejisté události (změna okolností, neúměrné zkrácení)
 - Jedna strana se zavazuje plnit (pojistník platí pojistné) a neví, zda někdy něco dostane
 - Právo na pojistné plnění závisí na budoucí nejisté události
- Principem pojištění pro pojistníka mnohdy není to, že má dostat pojistné plnění, ale samotná pojistná ochrana, to, že pro případ pojistné události je pojistník chráněn; principem není to, že si pojistník přeje, aby se pojistná událost stala
- Pojistník dostává do určité míry plnění i tehdy pokud k pojistné události nedošlo → plnění v podobě pojistné ochrany

Další subjekty

- **Oprávněný** = osoba, které vzniká právo na pojistné plnění (§ 2770)
- **Pojištěný** = osoba, jejíž život, zdraví, majetek, odpovědnost, jiná hodnota pojistného zájmu, je pojištěna § 2766
- **Obmyšlený** = oprávněný osoba v případě, kdy pojistnou událostí je smrt pojištěného § 2829

Uzavírání smlouvy - § 2758

- **Písemná** forma smlouvy (x právní jednání týkající se pojištění § 2773)
 - Nemusí být, pokud je uzavíráno na dobu kratší na dobu jednoho roku (typicky pojištění na dovolenou)
 - Písemná smlouva je dodržena i tehdy, pokud písemná nabídka je konkludentně akceptovaná zaplacením pojistného
- Lhůta k přijetí návrhu 1 měsíc od doručení (2 měsíce, pokud je třeba lékařská prohlídka); dispozitivní
- Opožděné přijetí (pozdní zaplacení) účinky dle § 1743
- Pojistné podmínky § 2774 = součást smlouvy, povinné seznámení x § 1845
 - Pro to, aby se pojistné podmínky staly součástí smlouvy musí naplnit požadavky § 1751
- Vznik pojištění = den následující po uzavření smlouvy § 2772

Povinné pojištění - § 2779

- Povinné pojištění = povinnost uzavřít pojistnou smlouvu
 - Zákon na řadě míst říká, že subjekt musí být pojištěn (neříká s kým, že má nárok na to uzavřít pojistnou smlouvu)
→ řada procesních předpisů upravuje povinnost podnikatele, aby byl pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu
→ toto není případ povinného pojištění dle § 2779
- § 2779 směřuje na případy, kdy zákon ukládá konkrétní povinnost být pojištěn s tím, že v takových případech pojistitel nemůže odmítnout uzavřít pojistnou smlouvu, typicky pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla
- Např.
 - Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla
 - Pojištění odpovědnosti za škodu (např. advokáti, notáři, architekti, myslivci)
 - Pojištění provozovatele cestovní kanceláře (pojištění pro případ úpadku)
- Omezená dispozitivnost (připouští-li to zákon a nedojde-li ke snížení rozsahu pojištění)
 - X zvláštní předpisy často rozsah pojištění, blíže nestanoví (pojistná událost, výše pojistného plnění) - lze si ujednat výluky z pojištění?
- Omezené možnosti odmítnutí

Informační povinnosti

- § 2788 - informační povinnost pojistníka - povinnost pravdivých a úplných informací na dotaz
- § 2789 - povinnost pojistitele upozornit na nesrovnalosti mezi nabízených pojištění a požadavky pojistníka (§ 1728 odst. 2)
- Další informační povinnosti
 - Např. § 1811 odst. 2, § 1820 (spotřebitelské smlouvy)

Pojistný zájem

- **Oprávněná potřeba ochrany** před následky pojistné události
 - Nikoli spekulace či zisk, pojištění sázky, nemravný účel = přání, aby pojistná událost nenastala
 - Zkoumá se, zda pojistník má zájem se pojišťovat (nelze přijít a říct, když sousedovi někdo zlomí ruku tak dostanu od pojišťovny 5.000,- Kč -> chybí pojistný zájem)
- Předpokládá se, pokud si chráním: vlastní zdraví, majetek, pokud se chrání zdraví, majetek třetí osoby - pojistný zájem zde je, pokud by hrozila přímá majetková újma nebo zde je výhoda v pokračování života nebo příbuzenství § 2762
- Budoucí pojistný zájem (x nevznikne = není povinen platit pojistné x odměnu)
- Neexistence pojistného zájmu:
 - Historicky: rozpor s DM
 - § 2764: pokud obě strany věděly, že žádný pojistný zájem není -> smlouva je neplatná (dle Hulmáka absolutně)
 - Pokud pojistník ví, ale pojistník neví - neplatnost, pojistitel má právo na pojistné až do doby, kdy se dozvěděl o absenci pojistného zájmu
- Zanikne pojistný zájem = zánik pojištění X právo na pojistné do doby, kdy se dozvěděl

Pojištění cizího pojistného nebezpečí - § 2767

- Pojistné nebezpečí třetí osoby (pojištěného)
 - (liší se osoba pojistníka a osoby, jejíž hodnota pojistného zájmu je chráněna)
- Oprávněný = pojistník nebo třetí osoba (§ 2768 odst. 2)
- Pojistný zájem - ex lege = zastoupený zákonným zástupcem (x majetek)
 - Souhlas pojištěného po seznámení se smlouvou
- Absence souhlasu - nutno doložit do 3 měsíců, pak smlouva zaniká (právo na pojistné plnění v mezidobí má pojištěný)
- Oprávněný = pojištěný (není problematické)

Pojistka

- Potvrzení o uzavření pojistné smlouvy
- Povinné náležitosti pojistky, smlouvy (písemná x nepísemná smlouva) § 2777
- Ztráta, poškození, zničení = vydání druhopisu x umožnění (jestliže je nutné předložení pojistky k pojistnému plnění)

Pojistné - § 2782

- Základní povinnost pojistníka je platit pojistné
- Rozlišujeme: jednorázové, běžné
- Pojistné ode dne uzavření smlouvy
- Jednorázové pojistné (na celou dobu pojištění) - počátek pojistné
- Běžné pojistné (na určité pojistné období) - počátek pojistného období
- Změna pouze dohodou x smlouva jinak (§ 2785)

Právo na pojistné plnění

- Právo na pojistné plnění často nenastupuje bez dalšího (probíhá šetření)
- Šetření pojistné události (iniciátorem je oprávněný) - pojistitel informuje osobu, která uplatňuje právo na plnění o výsledku
- Nepravdivé informace při uplatnění = právo pojistitele na náhradu účelně vynaložených nákladů
- Lhůta pro šetření = 3 měsíce, lze ji prodloužit - stačí sdělit důvody + povinnost poskytnout zálohu (X rozumný důvod pro odepření zálohy)
- Pojistné plnění splatnost 15 dní po skončení šetření
- X možnosti odmítnutí pojistné plnění pojistitelem (§ 2809)

Následky porušení povinností

- Úmyslné způsobení pojistné události osobou oprávněnou (třetí z jejího podnětu) - právo na pojistné plnění musí být výslovně sjednáno, jinak nevzniká
- Sjednáno nižší pojistné v důsledku porušení informační povinnosti pojistníkem, pojištěným = pojistitel má právo na snížení pojistného plnění v poměru placeného pojistného
- Porušení povinnosti pojištěným, pojistníkem, oprávněnou - podstatný vliv na pojistnou událost, zjištění či výši pojistného plnění - pojistitel má právo na snížení pojistného plnění v závislosti na vlivu na pojistnou událost

Zánik pojištění

- Uplynutím pojistné doby (lze ujednat prodlužování pojištění)
- Marným uplynutím lhůty k dodatečnému zaplacení pojistného (min. 1 měsíc od upomínky)
- Výpovědí pojistníka nebo pojistitele
 - Osm dní do dvou měsíců po uzavření
 - Měsíc do třech měsíců ode oznámení pojistné události
- Výpovědí pojistníka - 8 dní (§ 2806)
- Výpovědí, je-li běžné pojistné ke konci pojistného období (nejméně 6 týdnů předem)
- Odstoupení od smlouvy
 - Nepravdivé informace pojistníkem, pojištěným § 2807
 - Při uzavření obchodu na dálku § 2808
- Zánik pojistného zájmu, pojistného nebezpečí, smrt pojištěné osoby, dnem odmítnutí pojistného plnění

40. Druhy pojištění

Škodové pojištění

- § 2811: „Při škodovém pojištění poskytne pojistitel pojistné plnění, které **v ujednaném rozsahu vyrovnává úbytek majetku** vzniklý v důsledku pojistné události.“
- Obecně pojištění zaniká se změnou vlastnictví pojištěné věci, respektive s oznámením této změny pojistiteli - pokud nebylo výslovně ujednáno jinak
- Ujednaná hranice plnění - má se za to, že to je na jednu pojistnou událost
- **X Obnosové pojištění** - jde o poskytnutí určené částky, která na rozdíl od škodového pojištění není závislá na úbytku majetku, ale pouze ujednání stran
 - Ve chvíli, kdy nastane určená pojistná událost, máme nárok na plnění bez dalšího
 - Není dotčeno právo na náhradu škody
- **Množné pojištění** - týž pojistný zájem, proti témuž pojistnému nebezpečí, po tutéž dobu u několika pojistitelů
 - Může vzniknout jako
 - **Soupojištění**
 - Vice pojistitelů - zastoupených vedoucím pojistitelem
 - Ten spravuje pojištění, stanoví pojistné podmínky, výši pojistného atd.
 - Pojistník platí jediné pojistné!!
 - **Souběžné pojištění**
 - **Nepřesahuje-li** souhrn pojistných částek pojistnou hodnotu pojištěného majetku nebo nepřesáhne-li souhrn limitů pojistného plnění skutečnou výši vzniklé škody
 - **Vícenásobné pojištění**
 - **Přesahuje-li** souhrn pojistných částek pojistnou hodnotu pojištěného majetku nebo přesáhne-li souhrn limitů pojistného plnění skutečnou výši vzniklé škody
 - Pojistník je povinen to každému pojistiteli oznámit a sdělit mu jednotlivé limity či pojistné částky
 - Ten pojistitel, kterému byla PU oznámena jako prvnímu, plní do výše svého limitu, následně plní další
 - Následně regres pojistitelů poměrně mezi sebou

Pojištění osob

- Pro případ smrti, dožití určitého věku, dne určeného ve smlouvě, nemoci, úrazu, změna osobního postavení pojištěného, pracovní neschopnost (obecně neschopnost k obvyklému povolání)
- Jakmile nastane pojistná událost (určitý den, úraz) - právo na výplatu plnění
- Při pojistné události - smrti pojištěného - je možné určit obmyšleného jménem nebo vztahem k pojištěnému, možno měnit až do PU (překvapivě :D)
- **Skupinové pojištění** - na členy určité skupiny, příp. na jejich rodiny - nejsou nutná jména všech pojištěných ve smlouvě, pokud je v době PU je možné bezpochyby určit
- **Životní pojištění** - pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou, či obdobné skutečnosti týkající se změny osobního postavení - vždy jen jako **OBNOSOVÉ**
 - **Sebevražda** - tzv. výluka z pojištění, pojistitel nemusí plnit, pokud pojištění trvalo méně než 2 roky
- **Úrazové pojištění**
 - **Smluvená částka**
 - **Může odmítnout vyplatit, pokud si to způsobil ve spojitosti s úmyslným trestným činem, za který byl pojištěný uznán vinný nebo pokud si sám úmyslně ublížil na zdraví**
 - **Požil alkohol, návykovou látku -> úraz -> možnost snížit na polovinu**
- **Pojištění pro případ nemoci**
 - Pojistitel hradí oprávněné osobě, náklady/ujednanou částku za zdravotní péči

Pojištění majetku

- Pojistná hodnota = obvyklá hodnota majetku v době určení (není-li ujednáno jinak)
- **Podpojištění** - pojistná částka v době pojistné události je nižší, než pojistná hodnota pojištěného majetku - pojistitel sníží poměrně výši plnění
 - Pojistné plnění se stanoví v případě podpojištění následovně
 - Pojistná částka stanovená ve smlouvě se vydělí výší pojistné hodnoty pojištěného majetku a výsledek se vynásobí výší vzniklé majetkové újmy zjištěné pojistitelem v průběhu šetření (§ 2797)
 - Příklad: Budova je pojištěna na novou hodnotu s pojistnou částkou 1 mil. Kč. Došlo ke škodě na majetku ve výši 100 tis. Kč. Při šetření pojistné události bylo zjištěno, že pojistná hodnota činí 2 mil. Kč. S ohledem na podpojištění bude činit pojistné plnění za pojistnou událost 50 tis. Kč ($1 \text{ mil.} / 2 \text{ mil.} \times 100 \text{ tis.} = 50 \text{ tis. Kč}$)
- **Přepojištění** - pojistná částka převyšuje pojistnou hodnotu pojištěného majetku - oba můžou druhému navrhnout snížení pojistné částky a pojistného pro další období

Pojištění právní ochrany

- Pojistitel zavazuje v ujednaném rozsahu hradit náklady pojištěného spojené s uplatněním jeho práva a poskytovat služby s tím spojené
- Implementace evropské směrnice
- Pojistné nebezpečí - úhrada nákladů jednání před soudy apod.
- Pojistitel se pojistnou smlouvou o pojištění právní ochrany zavazuje poskytovat nejen peněžité plnění (např. úhradu nákladů za obhájce v trestním řízení, úhradu nákladů za soudem nařízené znalecké posudky, soudní poplatky), ale i služby, např. poradenské

Pojištění odpovědnosti

- Pro případ, kdy vznikne odpovědnost - má právo na to, aby pojistitel nahradil poškozenému škodu
 - Oprávněným je ten pojištěný, ten poškozený nemá přímo nároky na plnění z pojistné smlouvy, ledaže to bylo ujednáno, nebo to stanoví jiný zákon
 - Jiný zákon to stanoví např. v zákoně o pojištění odpovědnosti za škodu způsobené provozem dopravního prostředku
 - Jen jako pojištění škodové

Pojištění úvěru nebo záruky

- Jen jako škodové
- **Úvěru** - před majetkovými důsledky, které mohou pojištěnému vzniknout tím, že mu dlužník nebude splácet úvěr
 - Obvykle uzavírány prodávajícím pro případ platební neschopnosti kupujícího nebo pro případ jeho platební nevůle
- **Záruky** - pro případ plnění z ručitelského závazku pojištěného, propadnutí kauce či jistoty, anebo plnění z kauce či jistoty nebo z jiného obdobného ujednaného důvodu
 - Zvláštní zajišťovací institut

Pojištění finančních ztrát

- Předmětem jsou vynaložené náklady, ušlý zisk nebo jiné finanční ztráty určené ve smlouvě
- škodové či obnosové (tady je zněna, dříve šlo pouze škodové, tedy nebylo možné se „obohatit“)
- Vedle ustanovení upravujícího tzv. velká rizika dává toto ustanovení smluvním stranám vůbec nejširší prostor pro to, aby si právní rámec pojištění ujednaly podle svých potřeb a zájmů

Pojištění velkého pojistného rizika

- Jde o pojištění, u nichž ani tak nejde o vysokou míru pravděpodobnosti vzniku pojistné události, tedy o pojistné riziko ve smyslu občanského zákoníku, jako o **velikost jejích následků**
- Velká pojistná rizika jsou definována v příloze k zákonu o pojišťovnictví (např. Pojištění škod na drážních vozidlech, Pojištění škod na leteckých dopravních prostředcích, Pojištění škod na plavidlech, Pojištění přepravovaných věcí včetně zavazadel a jiného majetku bez ohledu na použitý dopravní prostředek)

41. Subjektivní a objektivní odpovědnost za škodu. Újma a škoda

Škoda

Škoda vs. újma

- Újma a škoda nejsou synonyma
 - Újma je v širším slova smyslu = **škoda (majetková újma) a nemajetková újma**
 - NOZ používá pojem újmy
 - **Škoda**
 - Újma nastalá v majetkové sféře poškozeného, újma na jmění (§ 2894)
 - Objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem (tj. v penězích)
 - I samotný vznik dluhu znamená škodu
 - Zahrnuje
 - **Skutečná škoda** = damnum emergens = snížení stavu jmění, jaké je teď (sníží se aktiva nebo se navýší pasiva)
 - **Ušlý zisk** = lucrum cessans = není okamžitá ztráta ve jmění, ale jmění se nezlepší, nezvětší oproti stavu, v jakém by jmění bylo, pokud by ke škodlivému následku nedošlo (není tu úbytek, ale zabránění nárůstu)
 - **Nemajetková újma**
 - Veškeré ostatní újmy krom majetkové
 - Typicky újma na nemajetkových právech - tělesná integrita, život, zvýšená námaha, zařizování, starosti, ztráta radosti z dovolené, nepohoda, diskomfort, ...
 - Spočívá např. ve vytrpěných bolestech, ztížení společenského uplatnění
- **Zásadně se nahrazuje jen škoda (majetková újma), tj. újma na jmění (§ 2894)**
 - Primárně NOZ hovoří o náhradě škody, ale tam kde se nahrazuje i majetková újma, pravidla se použijí přiměřeně (§ 2894 druhá část)
 - Nemajetková újma se nahrazuje tehdy, bylo-li tak ujednáno nebo jen stanoví-li výslovně zákon (§ 2894 odst. 2)
 - Např. za nesprávný výkon veřejné moci dle zákona o odpovědnosti státu
- **Dle NOZ se škoda hradí primárně uvedením v předešlý stav** (z toho důvodu, že cena věci nemusí odrážet náklady spojené s opravou, smyslem je nastavit stav jako by ke škodě nedošlo)
 - **Restitutio in integrum** = uvedení do původního stavu (kompenzační funkce deliktního práva), ale jedná se o dispozitivní ustanovení
 - **Restitutio in reluto** = není-li dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, pak se škoda hradí v penězích
 - Tzv. pekuniární kondemnace
 - Aktivizuje se tehdy, když
 - Nelze věc vrátit do předešlého stavu
 - Když to dobře možné je a **poškozený** si tuto možnost vybere (kompenzační funkce, snaha o co možná největší satisfakci, autonomie vůle)
 - V pracovním právu je volba na škůdci

Některé druhy škody

- **Újma na absolutním právu (újma na chráněném statku) a následná škoda**
 - Je zde jednání nějaké osoby, které způsobí zásah do absolutního práva a v důsledku zásahu do absolutního práva mi vznikne další, následná škoda
 - Následná škoda vznikne v důsledku zásahu do primárně chráněných právních statků
 - Např. zásah do zdraví - někdo mě pořeže = zásah do absolutního práva → musím si koupit obvazy, zaplatit lékaře, nejdu do práce = následná škoda
- **Tzv. čistá ekonomická újma**
 - Pure economic loss
 - Škoda, která vznikla jiným způsobem, než zásahem do absolutního práva

- V deliktním právu je v zásadě nenahraditelná - způsobení čisté ekonomické újmy v zásadě není protiprávní - musí být splněna nějaká zvláštní okolnost - 3 případy nahrazování
 - Nahrazuje se primárně v rámci (před)smluvní odpovědnosti
 - Nahrazuje se v zásadě tehdy, když účelem nějaké právní povinnosti bylo zabránění vzniku čisté ekonomické újmy = porušení ochranné normy
 - Úmyslné způsobení škody v rozporu s dobrými mravy (§ 2909)
- Např. se koupilo něco, co rychle ztratilo na hodnotě, není zde zásah do absolutního práva
- **Přímá a nepřímá škoda**
 - Situace, kdy v důsledku jednání dojde k zásahu do chráněných statků jedné osoby a v důsledku toho vznikne škoda jiné osoby
 - Jednání → zásah do chráněného statku osoby A → v důsledku toho vznikne škoda osobě B = nepřímá škoda (reflexní škoda)
 - Např. jedu autem, srazím chodce, solistu v opeře → škoda pěvci je přímá škoda, škoda provozovatelně opery je nepřímá škoda (čistá ekonomická újma, není nahraditelné zásadně)
- **Reálná a početní škoda**
 - Početní - projeví se ve výši jmění poškozeného subjektu, jsme schopni ji spočítat
 - Reálná - došlo ke skutečnému zásahu do statků poškozeného
 - Můžu mít situaci, kdy je to reálná škoda a není to početní a obráceně
 - Zpravidla budu mít reálnou a současně početní - např. někdo mi zničí věc, současně je to početní škoda, protože se mi sníží hodnota jmění
 - U zásahu do tělesné integrity je to reálná ale ne početní
- **Osobní, věcná a užitková škoda**
 - Osobní - vzniká na osobních právech, tělesné integrity
 - Věcná - věc není zničená ani poškozená, ale jsem zbaven možnosti věc užívat, sama o sobě není nahraditelná
 - užitková - užitná hodnota klesá (např. nový 14 dní koupený oblek má nižší hodnotu než nenošený oblek)
- **Interese (pozitivní a negativní)**
 - Škoda odpovídající výši poklesu hodnoty jmění
- **Zestárnutí jako škoda**
 - Zadržetí elektroniky po několik let - elektronika je v pořádku, ale nabídka na trhu se změnila
- **Tzv. abstraktní škoda**
 - Zákon umožňuje, aby se škoda nahrazovala v určité výši, aniž by se musel prokazovat vznik určité škody (ušlý zisk podle starého obchodního zákoníku)
 - Samozřejmě, pokud škoda byla vyšší, tak je v jeho zájmu, aby žádal vyšší
 - Počítání podle objektivních kritérií - tabulkové škody

Odpovědnost za škodu

- Může se vztahovat pouze na deliktně způsobitou osobu - osoba, která má způsobilost k zaviněným protiprávním jednáním
- Deliktně způsobilé subjekty: FO, PO (přičitatelné jednání PO - např. statutární orgán), stát
 - **Deliktní způsobilost** = způsobilost vlastním právním jednáním odpovídat za delikty
 - § 31 objektivní kritérium - každý kdo nenabyl plné svéprávnosti a je nezletilý → rozumová a volní vyspělost jedinců jeho věku
 - § 24 subjektivní kritérium - dle toho, zda jedinec byl schopný ovládnout své jednání a rozpoznat jeho následky
 - Nabývá se v plném rozsahu dosažením svéprávnosti (zletilostí, uzavření manželství, rozhodnutím soudu), před tím v rozsahu, jakým subjektivně měl rozvinutou rozumovou a volní vyspělost
 - Deliktní odpovědnost se posuzuje dle § 2920 - podle toho, zda byl schopen rozpoznat a ovládnout → subjektivní hledisko (pokud osoba není deliktně odpovědná, dá se zhojit na rodičích)

Subjektivní odpovědnost za škodu

- Předpoklady
 - Vznik nahraditelné újmy
 - V důsledku jednání škůdce (konání, opomenutí, přičitatelnost)
 - Příčinná souvislost mezi jednáním škůdce a vzniklou škodou (podrobněji otázka č. 43)
 - Protiprávnost (rozpor s právním řádem)
 - Zavinění
 - Možnost exkulpace = škůdce prokáže, že nejednal zaviněně
 - Pokud není prokázáno, pak (ne)škůdce neodpovídá
 - Je presumováno ve stupni nevědomé nedbalosti

Objektivní odpovědnost za škodu

- Obecně k objektivní odpovědnosti:
 - Kvazidelikt = delikt, aniž by škůdce něco spáchal (kvazikontrakt = závazek, aniž bych uzavřel smlouvu)
 - Např. bezdůvodně obohacení - byl spáchán delikt, aniž by byl zaviněn
 - Povinnost hradit újmu bez ohledu na zavinění
 - Strict liability
- Zákon v určitých případech stanoví objektivní odpovědnost určité osoby za škodlivý následek, bez ohledu na zavinění
- Tato osoba má jediné možnost **liberace** (exkulpace není možná) - prokáže-li, že byl splněn některý z liberačních důvodů
- Tato odpovědnost je dána pouze v případech stanovených zákonem, není obecná
- Předpoklady
 - Kvalifikovaná škodní událost
 - Vznik újmy
 - Vztah příčiny a následku
- Příklady
 - Odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností
 - Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku
 - Odpovědnost za škodu vnesených nebo odložených věcech
 - Odpovědnost za vady výrobků a zboží
- Druhy
 - **S možností liberace** = osoba neodpovídá, prokáže-li splnění některého ze zákonných liberačních důvodů
 - **Absolutní** = bez možnosti liberace (např. škoda na nemovité věci - vychází z velmi silného zájmu na ochranu vlastnického práva)
 - Např. vnitřním prnutím praskne žebřík, který spadne a rozbije skleník (který je součástí pozemku) a ten, kdo žebřík postavil, ač udělal všechno, co musel, zajistil žebřík atd., musí škodu nahradit a nemá možnost se této povinnosti zprostit
 - Dále třeba škoda způsobená nesprávným úředním postupem (nezákonná vazba)

42. Zavinění a liberace. Tzv. spoluzavinění poškozeného

Zavinění

- Je jedním z předpokladů subjektivní odpovědnosti za škodu
 - Spolu se: vznikem nahraditelné újmy, jednáním, příčinnou souvislostí a protiprávností
 - Rozlišujeme na základě něj subjektivní a objektivní odpovědnost
- Je to **subjektivní psychický vztah osoby k předpokládaným nebo možným následkům či protiprávnosti jejího jednání, kterým je někomu způsobena újma**
- Formy
 - **Úmysl (dolus)**
 - **Přímý** = škůdce věděl, že svým chováním může způsobit škodu a také ji způsobit chtěl
 - **Nepřímý** = škůdce věděl, že svým jednáním může způsobit škodu a pro případ, že se tak stane, s tím byl srozuměn (bylo mu to lhostejné)
 - **Nedbalost (culpa)**
 - **Vědomá** = škůdce věděl, že svým jednáním může způsobit škodu, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že ji nezpůsobí
 - **Nevědomá** = škůdce nevěděl, že svým jednáním může způsobit škodu, ač to vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět měl a mohl
 - Významem tohoto rozlišování je **promlčení** - u úmyslného zavinění je delší promlčecí lhůta
- V NOZ je stupeň zavinění presumován, a to ve formě vědomé nedbalosti (na základě judikatury)
- U subjektivní odpovědnosti je nutné prokazovat zavinění (u objektivní nikoliv)
- Porušení dobrých mravů - úmyslné jednání proti dobrým mravům (zavinění je presumováno)

Liberace

- Škůdce prokáže okolnosti, které vylučují jeho odpovědnost
- Zproštění se odpovědnosti (povinnosti nahradit škodu)
- Pouze na základě liberačních důvodů uvedených zákonem
- U objektivní odpovědnosti
- Liberačním důvodem je např. to, že ke škodě by došlo i jinak nebo třeba mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka, která vznikla nezávisle na vůli škůdce
- Osoby, které se hlásí k určitému stavu či odbornosti, nemají možnost se liberovat
- X exkulpace
 - Tzv. vyvinění, škůdce prokáže, že nejednal zaviněně
 - Pouze u subjektivní odpovědnosti
 - U objektivní odpovědnosti se neprokazuje zavinění, není tedy možné se exkulpat, ale pouze liberovat

Spoluzavinění poškozeného

- § 2918: „Vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží. Podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na škodě jen zanedbatelným způsobem, škoda se nedělí.“
- Kdo se chce domáhat náhrady újmy od druhého, musí svým věcem věnovat takovou pozornost, jako každý řádný a slušný člověk, pokud tak nečiní, stíhá ho nepříznivý následek, byť je poškozeným.
- Souvisí s otázkou přičitatelnosti újmy a se zásadou *casum sentit dominus* (= náhoda se přičítá tomu, v jehož sféře vznikla)
- Jednání poškozeného, kterým přispěl ke vzniku škody, je buď:
 - Aktivní (přecházení vozovky v místě, kde není značený přechod)
 - Pasivní = poškozený nepřijal taková opatření, která by zabránila vzniku nebo zvětšení újmy - za tu zvětšenou část si pak odpovídá sám

- Nutno vykládat také v kontextu § 2902, ze kterého plyne, že poškozený nemá právo na náhradu újmy, které mohl po oznámení zabránit
- Vztahuje se na veškeré okolnosti, které lze poškozenému přičíst
 - Jedná se o obecný liberační důvod dopadající na všechny případy, kdy je někdo povinen hradit újmu
 - Za modelový příklad může sloužit vlastník psa, který je povinen nahradit újmu psem způsobenou bez ohledu na své zavinění (§ 2933): pokouše-li pes někoho, lze výši náhrady snížit z toho důvodu, že poškozený psa svým chováním provokoval a dráždil
- Spoluzavinění
 - Nejedná se o pravé zavinění, chybí většinou prvek protiprávnosti
 - Přičitatelnost je v případě spoluzavinění vyloučena z důvodu deliktní nezpůsobilosti poškozeného (např. čtyřleté dítě přeběhne přes vozovku tam, kde nemá, nelze mu to přičítat)
 - Poškozenému se přičítá i jednání pomocníka (§ 2914)
- Poměrné sdílení
 - Zvažuje se každý jednotlivý případ a újma se dělí poměrně mezi škůdce a poškozeného (matematicky může každý být vázán od 0 - 100% a součet obou výší nepřekročí 100)
 - Může se vyskytnout případ, kdy okolnosti na straně škůdce nebo poškozeného budou natolik zanedbatelné (nebo naopak významné), že povedou k rozhodnutí o přičtení povinnosti k plné náhradě jednomu z nich

43. Příčinná souvislost

Příčinná souvislost

- Neboli kauzální nexus, kauzalita
- Jedním z předpokladů odpovědnosti za škodu
- Užší souvislost mezi újmou a protiprávností, než v jakém je k újmě jakákoliv jiná podmínka
- Jedná se o **kauzální vztah mezi příčinou a následkem, přičemž tento vztah je dán tím, že bez určité příčiny by nenastal následek, nebo by nenastal takovým způsobem, jakým nastal**
 - **Mezi vznikem újmy a jednáním škůdce**
- Je-li izolován výsledek (újma) a příčina (protiprávní čin), musíme jejich vztah podrobit dalšímu zkoumání z hlediska jejich vazeb a určit ty, které nejlépe vystihují vznik újmy
- Příčinná souvislost nám pomáhá nejen zjistit konkrétní příčinu vzniku újmy, ale vede také k určení škůdce, který je povinen újmu nahradit
- Příčinná souvislost slouží též k výběru příčiny vzniku újmy z množiny všech okolností, které se objevily v kauzálním ději
- V přírodovědném smyslu se jedná o soubor příčin a následků, které se táhnou do doby vzniku světa, či dokonce doby velkého třesku, kdy vznikl vesmír - proto v důsledném přírodovědném smyslu příčinné souvislosti za veškeré škody může vesmír, protože když by nevznikl, pak by nenastala škoda.
- Je tedy nutné zúžit příčiny na ty právně relevantní, není pro nás důležitá příčinná souvislost v přírodovědném smyslu, ale adekvátní příčinná souvislost

Právní (juristická kauzalita)

- Z příčin v přírodovědném smyslu, je potřeba vybrat ty, které jsou právně relevantní
- Slouží k zúžení řetězce příčin vyplývajících z faktické kauzality
- Jedná se o pomyslné síto, přes které se některé příčiny z faktické kauzality nedostanou
- Např. pokud utone děcko v bazénu, není to přírodovědná příčina, ale právní naopak ano - šlo o opomenutí
 - Opomenutí je celkově příčinou právní

Teorie adekvátní příčinná souvislosti

- Primární při zkoumání porušení absolutního práva (§ 2910)
- Je dána, pokud podmínka podle obvyklého průběhu věcí a životních zkušeností objektivně přispěla ke vzniku škody
- Slouží k vyloučení těch podmínek, které jsou příliš vzdálené následku a k vyloučení těch následků, které jsou mimořádné (nepředvídatelné)
- Zkoumáme **stupeň pravděpodobnosti**, se kterou lze očekávat vznik škody tak, že srovnáváme konkrétní případ s jinými obdobnými případy, a to na základě obecné zkušenosti bez ohledu na zvláštní okolnosti individuálního případu
- Zjišťujeme, v kolika případech by výsledek (následek) též nastal, čím je pravděpodobnost vyšší, tím více to svědčí o příčinné souvislosti.
- Nechceme, aby škůdce odpovídal za ty příčiny, které nejsou předvídatelné (není to v lidských silách)
- Kritériem, ze které tato teorie vychází je předvídatelnost následku, a to pro optimálního pozorovatele
 - **Optimální pozorovatel** = osoba, která zná okolnosti, které jsou zjevné pro osoby, které jsou v daném místě a osoba v sobě zároveň zahrnuje znalosti určité doby
 - Pochází z německé judikatury, užíván i v naší judikatuře (x Rakouskou: teorie průměrně rozumného člověka, jehož znalosti jsou rozšířeny o znalosti škůdce)
- Dle ÚS **pro odpovědnost za škodu není nutné, aby vznik určité škody byl pro jednajícího (škůdce) konkrétně předvídatelný, nýbrž postačí, že pro optimálního pozorovatele nebyl vznik škody vysoce nepravděpodobný**
- Existuje pravidlo, že čím závažnější újma hrozí, s tím nižší pravděpodobností se spokojíme

Conditio sine qua non

- = podmínka, bez které ne
- = **teorie podmínky**
- Nejčastější způsob zkoumání faktické kauzality
- Stanovena v pravidlech PETL „*Jednání nebo opomenutí (dále jen jednání) je příčinou škody poškozeného, jestliže by při neexistenci takového jednání škoda nevznikla.*“
- Nutná podmínka, byť třeba ne postačující, aby nastal následek, pro konání: pokud si odmyslíme příčinu, škoda by nevznikla, nebo by nevznikla takovým způsobem, jakým vznikla nebo ve stejném rozsahu
- Pro opomenutí: pro výsledek (škodu) je takové **opomenutí** v právním smyslu příčinné, **jestliže si nelze domyslet konkrétní opomenuté jednání, aniž by odpadl i sám výsledek** (škoda) - tzv. **metoda substituce**
- Kratochvíl: „*Ve smyslu teorie podmínky je jednání příčinou následku pouze tehdy, jestliže by následek bez něho nenastal buď vůbec, anebo by bez něho nenastal takovým způsobem, jakým konkrétně nastal právě v důsledku jednání, jehož kauzální význam posuzujeme; tuto druhou alternativu je možné vyjádřit též slovy: ... anebo by bez něho **nastal, ale podstatně jinak**, co do času, místa, intenzity a způsobu vyvolané poruchy, než nastal konkrétně, tj. právě v důsledku jednání, jehož kauzální význam se posuzuje.*“
- **Gradace podmínek**
 - Pro existenci příčinné souvislosti je nezbytné, aby řetězec po sobě jdoucích podmínek a následků byl ve vztahu ke způsobení újmy natolik propojen, že již z působení prvotní podmínky lze důvodně dovozovat věcnou souvislost se vznikem škodlivého následku
 - Příčinou je ta podmínka, která je podstatná a značná
 - Při zkoumání podmínek nesmí dojít k přetržení řetězce (tzv. přerušení příčinné souvislosti), jednu podmínku by tak „přebila“ podmínka jiná a došlo by tím k porušení kauzality
 - Předstihující kauzalita = osoba A tráví pomalu osobu B jedem, osoba C však trávenou osobu B srazí autem a usmrtí ji rychle. V soukromém právu je rozhodující až konečný následek, odpovídá pouze ten, kdo způsobil škodu (v trestním právu by odpovídala i osoba A za pokus TČ vraždy). Důležité však je, že tato nová podmínka je pro vznik újmy důležitá, působila by jako výlučná, ale pokud si původní předpoklad (ten přerušený) podrží charakter *conditio sine qua non*, nelze jej ignorovat. Je zde více podmínek a je nutné je dále posuzovat v rámci řešení společné kauzality

Psychická kauzalita

- Hovoříme o ní tehdy, je-li protiprávní čin určité osoby kauzální pro volní rozhodnutí jiné osoby, která svým vlastním jednáním způsobí újmu. Vznik újmy tak závisí na svobodném rozhodnutí někoho jiného (k tomuto rozhodnutí by ovšem bez prvního jednání nemohlo dojít)
- Vytvoření vnějších podmínek pro čin (i jiné osoby)
 - Modelovým je příklad zloděje, který se vládne do bytu, odcizí nějaké věci, přičemž do nezabezpečeného bytu později vnikne jiná osoba a odcizí další věci (příležitost dělá zloděje). K přetržení kauzálního řetězce nedochází
- Přímé působení na rozhodnutí druhého subjektu (pomoc, návod...)
 - „Mám super nápad - běž ho zabít“
 - Soudce rozhodně na podkladě vadného posudku

Současné působení více podmínek

- Multikauzální újmy
- V praxi se mohou objevit případy, v nichž vedle sebe současně působí více podmínek (které lze přičíst různým subjektům), což může vést k tomu, že teorie podmínky není použitelná pro výběr právně relevantní příčiny, neboť o žádné z podmínek nelze říci, že by bez ní újma nevznikla
- Přesto je třeba povinnost k náhradě újmy někomu uložit, neboť z právně-hodnotového hlediska je nepřípustné, aby bylo zřejmé, že újma nevznikla ve sféře poškozeného a že jistě byla způsobena nejméně jednou z působících podmínek, a přitom újmu měl nést poškozený

- **Konkurující kauzalita** = nezávisle na sobě, ale společně působí více podmínek, z nichž každá by sama o sobě vedla ke vzniku újmy, přičemž ta by vznikla ve stejný okamžik
 - Dva žháři založí nezávisle na sobě požár stejné budovy, dva traviči dají smrtelnou dávku jedu do jídla své oběti, dva střelci ve stejný okamžik vystřelí na oběť, která zemře, oba zásahy by přitom byly smrtelné
 - Podnikatel si objednáva od jednoho dodavatele stroje, od jiného materiál, oba se ocitnou v prodlení
 - V takových případech bude užit § 2915 odst. 1 věta druhá a dojde se k závěru o solidární povinnosti k náhradě újmy
- **Kumulativní kauzalita** = nezávisle na sobě, ale společně působí více podmínek, z nichž každá by sama o sobě nevedla ke vzniku újmy, ale společně ji způsobí
 - Například smrtelná dávka jedu jsou 2 gramy. Oba jednatelé podají oběti 1 g jedu - ve stejnou dobu, doufajíce jen v žaludeční problémy oběti
 - Opět tu selhává teorie podmínky, byť v opačném gardu - odmyslíme-li si jednání jednoho, odpadne následek, tudíž by měl každý z nich nést povinnost k náhradě. K tomu je však třeba, aby přistoupily i další okolnosti (např. zavinění jednoho musí zahrnovat vědomost o jednání druhého)
- **Pravá alternativní kauzalita** = existují dvě (nebo více) podmínek, které působí nezávisle na sobě, přičemž obě vedly ke vzniku újmy
- **Nepravá alternativní kauzalita** = existují dvě (nebo více) podmínky, které působí nezávisle na sobě, obě mohly vést ke vzniku újmy, je však jisté, že to byla pouze jedna z nich, kterou nedokážeme určit
 - Například dva výrostci se baví tím, že ze střechy panelového domu házejí kameny a snaží se zjistit, který dopadne dřív. Jeden kámen zasáhne kolemjdoucího a zraní ho na hlavě
 - *Conditio sine qua non* nelze opět použít - není totiž možné určit nezbytnou podmínku, což by mělo za následek neexistenci příčinné souvislosti
- **Proporcionální kauzalita**
 - Např. vybuchne fabrika, látky vletí do ovzduší, navýší se výskyt rakoviny o 100%, prokážeme, že to bylo způsobeno výbuchem fabriky, ale nejsme schopni zjistit, nezjistíme, jestli by lidi onemocněli i bez výbuchu, nebo jenom jestli tam výbuch je - náhradu škody dostanou všichni podle míry pravděpodobnosti, která je tu, že to mají od fabriky, fabrika bude platit stejnou částku, ale více lidem
 - Necháváme nahradit škodu bez prokázání příčinné souvislosti

44. Způsobení škody úmyslným jednáním v rozporu s dobrými mravy a porušením zákona

Porušení dobrých mravů dle § 2909 NOZ

- § 2909: „Škůdce, který poškozenému způsobí škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povinen ji nahradit; vykonává-li však své právo, je škůdce povinen škodu nahradit, jen sledoval-li jako hlavní účel poškození jiného.“
- **Dobré mravy** = souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných norem určujících chování lidí, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými mravními zásadami demokratické společnosti (sp. zn. II. ÚS 249/97)
 - Kategorii dobrých mravů pojímá celá osnova jako obecnou, proto se ustanovení § 2909 nezařazuje mezi zvláštní případy náhrady škody, ale do obecné úpravy, navíc na první místo, neboť **dobré mravy tvoří základ celého soukromého práva a soukromé právo z nich vyvěrá jako celek**
- **§ 2909 věta první** - odpovědnost za úmyslné porušení, které musí být dokázáno, úmysl se vztahuje ke způsobení újmy
- **§ 2909 věta druhá** - osoba, která jednala v rozporu s dobrými mravy, neodpovídá za způsobenou újmu, uplatňovala-li své právo a nesledovala tím jednáním poškodit jiného. V případě, že by osoba uplatňovala právo v úmyslu poškodit jiného, jednalo by se o tzv. **šikanozní výkon práva** (souvislost s § 588 a § 547)
- § 588: „Soud přihledne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se **zjevně přičí dobrým mravům**, anebo které **odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek**. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.“
- **Základní předpoklady**
 1. Jednání v rozporu s dobrými mravy
 2. Úmysl - ve vztahu ke způsobení škody/vztah k tomu, že jednání bylo v rozporu s dobrými mravy
 3. Způsobení škody
 4. Příčinná souvislost
- Povinnost k náhradě vzniká, i když by šlo o **čistou ekonomickou újmu** (= újma, která vznikla zásahem do jiného než zásahem absolutního práva)
- Případy, kde se dále nahrazuje **čistá ekonomická újma**
 - a) § 2910 věta 2 NOZ - zásah do ochranné normy stanovené k ochraně jiného než absolutního práva
 - b) § 2913 NOZ - porušení smluvní povinnosti
- Formulace „úmyslné porušení dobrých mravů“ nepřesná → **musí dojít k úmyslnému způsobení škody, které je v rozporu s dobrými mravy** - úmysl nezahrnuje nemravnost, jak by se mohlo zdát, ale vztahuje se **pouze ke vzniku škody**
 - Lidé si běžně každodenně způsobují újmu, která **nevede k povinnosti hradit újmu!** = př. konkurence mezi podnikateli - podnikatel č. 1 má stabilního dodavatele, podnikatel č. 2 dodavateli podnikatele č. 1 nabídne výhodnější podmínky a dodavatel začne dodávat zboží jemu, bývalý smluvní partner dodavatele utrpí min. ušlý zisk, nejde o zásah do absolutního práva, jde o úmyslně způsobenou škodu, nejde o porušení smluvní povinnosti, není to v rozporu s dobrými mravy.
 - Obecná výjimka - **jediným cílem jednání je poškodit podnikatele č. 1** → pak **jedná šikanózně a v takovém případě se může dostat do rozporu s dobrými mravy**, implikuje v sobě i protiprávnost
- Povinnost k náhradě újmy je vázána na **porušení mimoprávní povinnosti** dodržovat dobré mravy = **úmyslné jednání v rozporu s dobrými mravy se protiprávním stává až ve chvíli, kdy vznikne újma**

Porušení zákona dle § 2910 NOZ

- § 2910: „Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněním porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.“
- **§ 2910 věta první** - porušení absolutního práva poškozeného + porušení ochranné normy
 - Má za cíl ochranu takové absolutního práva, **absolutní právo** - subjektivní práva, jimž odpovídá obecná povinnost každého do těchto práv nezasahovat (vlastnické právo, právo duševního vlastnictví, ochrana osobnosti) např. § 976 NOZ (patří sem i ochrana absolutního práva chráněného speciální normou?)

- **§ 2910 věta druhá** - porušení speciální ochranné normy
 - Normy, jejichž účelem je odvrácení škod. Pokud poruším tuto normu a vznikne újma, které norma měla zabránit, mám povinnost ji nahradit. Důležitý je nexus protiprávnosti - účelové spojení mezi normou a újmou, které měla norma zabránit. Povinnost k náhradě újmy nevzniká, nesměřuje-li účel porušené normy k ochraně před tou újmou, kterou poškozený utrpěl.

- **Předpoklady subjektivní odpovědnosti**

- 1) **Zásah do absolutního práva**

1. Nahraditelná újma - zejména škoda (majetková škoda + ušlý zisk/nemajetková újma)
2. Zásah do absolutního práva (normy chránící proti zásahu do absolutního práva?)
3. Jednání škůdce
 - a. Konání
 - b. Opomenutí
 - c. Přičtení jednání třetí osoby
4. Zásadně příčinná souvislost - teorie podmínky = *conditio sine qua non* + adekvátnosti (objektivní přičitatelnost)
5. Protiprávnost (neexistence okolností vylučujících protiprávnost)
6. Zavinění - presumpce nevědomé nedbalosti, možnost exkulpace (subjektivní odpovědnost)
7. Právní následek - náhrada škody/újmy + kauzalita, která vyplňuje odpovědnost + rozsah náhrady

- 2) **Porušení ochranné normy**

1. Existence a porušení ochranné normy
2. Jednání škůdce porušující ochrannou normu
3. Kauzalita (*conditio sine qua non* + objektivní přičitatelnost (adekvátnost))
4. Protiprávnost - indikována body 1 - 3 (není dána okolnost vylučující protiprávnost)
5. Zavinění ve vztahu k porušení ochranné normy - (není dán důvod pro exkulpace)
6. Škoda
7. Právní následek - náhrada škody
 - Kauzalita vyplňující odpovědnost (mezi porušením ochranné normy a vznikem škody) - *conditio sine qua non*, podpůrně adekvátnost
 - Nutné zkoumat nexus protiprávnosti - věcný, osobní a modální ochranný rozsah porušené normy
 - Způsob a rozsah náhrady škody

1.1 NAHRADITELNÁ ÚJMA

- **Újma** - pojem v širším smyslu, jedná se o újmu na jmění (aktivech i pasivech) a nemajetkovou újmu
- **Újma na jmění**
 - Majetková škoda - **damnum emergens**, (pokles aktiv, navýšení pasiv), ušlý zisk - **lucrum cessans** - bez škodlivého zásahu by došlo k navýšení aktiv, ale díky činnosti škůdce k němu nedošlo, může být ušlý zisk i na straně pasiv - nebýt protiprávní činnosti jiného, došlo by ke snížení pasiv
- **Nemajetková újma** (§ 2894 odst. 2 NOZ) - zásadně se nenahrazuje, ledaže je to ujednáno, nebo to stanoví zákon.

1.2 ZÁSAH DO ABSOLUTNÍHO PRÁVA

- **Absolutní právo** - právo, kterému odpovídá povinnost všech ostatních do něj nezasahovat (osobnostní právo, vlastnické právo, další věcná práva, práva k nehmotným statkům, práva vyplývající z rodičovské odpovědnosti, patenty, autorská práva apod.) Působí erga omnes.
- **Prostý zásah do absolutního práva (§ 2910 věta 1 NOZ)** - zásah do absolutního práva jiného bez současného porušení explicitní zákonné povinnosti, patří sem i zásah do absolutního práva poškozeného chráněného speciální normou?
- **Zásah do jiného práva poškozeného porušením ochranné normy**, která tomu má zabránit (**§ 2910 věta 2 NOZ**) - naprostá většina ochranných norem chce zabránit vzniku újmy na absolutním právu + i jiná práva než absolutní - čistá ekonomická újma

1.3 JEDNÁNÍ ŠKŮDCE - formy jednání

a. Konání

b. Opomenutí - vztahová kategorie spolu s konáním - nejde o nečinnost (nicnedělání), nýbrž o **opomenutí určitého jednání, ke kterému byl příslušný subjekt povinen**

- Obecné ustanovení **§ 2901 NOZ** (nepravý omisivní delikt - v konkrétním případě je spáchán opomenutím) → **zakročovací povinnost**: „*Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit.*“ = **povinnost jednat na ochranu jiného bez dalších zvláštních povinností**
- Vznik zakročovací povinnosti
 1. **Vytvoření nebezpečné situace** - př. dovedení opilého kamaráda k dálnici
 2. **Kontrola nad nebezpečnou situací** - př. převzetí závazku dovést opilého kamaráda domů, převzetí závazku hlídat kolo před obchodem (škůdce bude odpovídat podle § 2901 NOZ, ale vždy ve spojení s § 2910 NOZ!!!)
 3. **Poměr mezi osobami** - př. opatrování zákonným zástupcem, ze známosti
- **Druhá věta** - relativně snadná možnost odvrátit hrozící újmu, prostředky k tomuto odvrácení vynaložené jsou zjevně menší než hrozící újma, **tzv. samaritánský princip**
 - **Příklad**: Soused se chlubí na zahradě svým novým počítačem, pak musí odejít zavolat dovnitř, ale počítač zůstane venku, když tu začne pršet - stačí udělat několik kroků a přenést počítač pod střechu, pokud to neudělá, ponese škůdce část náhrady škody (mimo rozsah spoluzavinění poškozeného)

c. Přičtení jednání třetí osoby, odpovědnost za pomocníka

1. Pomocník při plnění dluhu (§ 1935 NOZ)

- Dopadá na případy, kdy dlužník (také nazýván jako principál) k plnění dluhu použije jinou osobu, škoda se přičítá principálovi (X s výjimkou excesů) - jde o **případ absolutní objektivní odpovědnosti**, jde o případy **škody vzniklé při plnění dluhu věřiteli**
- Pomocník při plnění = osoba, která byla použita **při plnění dluhu** - realizuje se **typické nebezpečí**, které je s činností spojeno, **dlužník vůči věřiteli odpovídá, jako by plnil sám**, je nerozhodné, zda pomocník při plnění provádí tuto činnost samostatně nebo nikoli (subdodavatel), toto ustanovení **se nevztahuje na škodu, která byla způsobena při příležitosti plnění** (např. pomocník při plnění ukradne zákazníkovi peněženku), ta se případně posoudí podle § 2914 NOZ

2. Pomocník při výkonu činnosti - jiné než plnění dluhu (§ 2914 NOZ)

- Dopadá na všechny ostatní situace, vyjma § 1935 NOZ, případy, kdy je **škoda způsobena třetím osobám, anebo i věřiteli tzv. při příležitosti plnění**
- Odpovědnost za **nesamostatného** pomocníka: „*Kdo při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám.*“ Typický zaměstnanec - je vázán pokyny, příkazy principála (zde zaměstnavatele), zaměstnavatel za něj plně odpovídá (př. kladivo upadne opraváři při opravě střechy na náhodného chodce → nespadne pod § 1935 NOZ, zaměstnavatel bude odpovídat podle § 2914 NOZ), nesamostatný pomocník sám neodpovídá - plně to neplatí! (viz dále) = jde o **přičítání zavinění**
- Odpovědnost za **samostatného** pomocníka: „*Zavázal-li se však někdo při plnění jiné osoby provést určitou činnost samostatně, nepovažuje se za pomocníka; pokud ho však tato jiná osoba nepečlivě vybrala nebo na něho nedostatečně dohlížela, ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody.*“ Takový pomocník není pouze prodlouženou rukou principála, není vázán pokyny a příkazy, odpovídá za sebe primárně sám (zejména samostatný podnikatel), jen **zavinění při výběru a při dohledu (culpa in eligendo et inspiciendo)** (př. zvaný taxikář způsobí dopravní nehodu - nenastává odpovědnost zákazníka X pokud byl opilý a zfetovaný a věděli jsme o tom, pak možnost ručení)
- **Samostatná odpovědnost pomocníka vůči třetí osobě** (pro oba případy (§§ 1935 a 2914 NOZ))
 - **Pomocník nikdy nebude odpovídat za splnění závazkové (smluvní) povinnosti, ale může odpovídat v rámci své deliktární (mimosmluvní) odpovědnosti**, př. bagrista bude odpovídat za zásah do absolutního práva poškozením budovy (§ 2910 NOZ, popř. § 2909 NOZ) - za škodu na budově budou odpovídat

společně a nerozdílně dlužník (smluvně i deliktně) a sám bagrista (deliktně), jediná **výjimka** - **odpovědnost zaměstnance, ten zásadně třetím osobám přímo neodpovídá!!!**

1.4 KAUSALITA

- V § 2910 NOZ se objevují 2 požadavky kauzality: „*Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.*“
- Výchozískem zkoumání kauzality je zkoumání podle přírodních zákonů (přírodní kauzalita) - zkoumáme, **zda určitá okolnost měla podle přírodních zákonů za výsledek určitý následek**, výsledkem je tzv. **kauzální řetězec** - nazpět do minulosti jsou nekonečné, nikdy nejde o jednu jedinou příčinu (vždy je jich celý řetězec)
- **Tzv. komplexní příčina** - kombinace různých příčin a vhodných podmínek dá dohromady určitý následek
- **Teorie ekvivalence** - zpočátku jsou zásadně všechny příčiny, které jsou spolupříčinou vzniku nějakého výsledku, stejně relevantní
- **Pravidlo conditio sine qua non**
 - **Pro konání** - taková **událost** (jednání) je pro výsledek příčinná, **kteou si nelze odmyslet, aniž by nutně odpadl i sám výsledek** (škoda), když odmyslím určité jednání, odpadne i následek, základem je znalost kauzálních přírodních zákonů - metoda eliminace
 - **Pro opomenutí** - pro výsledek (škodu) je takové **opomenutí** v právním smyslu příčinné, **jestliže si nelze domyslet konkrétní opomenuté jednání, aniž by odpadl i sám výsledek** (škoda) - **tzv. metoda substituce**
 - Kratochvíl: „*Ve smyslu teorie podmínky je jednání příčinou následku pouze tehdy, jestliže by následek bez něho nenastal buď vůbec, anebo by bez něho nenastal takovým způsobem, jakým konkrétně nastal právě v důsledku jednání, jehož kausální význam posuzujeme; tuto druhou alternativu je možné vyjádřit též slovy: ... anebo by bez něho nastal, ale podstatně jinak, co do času, místa, intenzity a způsobu vyvolané poruchy, než nastal konkrétně, tj. právě v důsledku jednání, jehož kausální význam se posuzuje.*“
 - **Právní (juristická) kauzalita** - z příčin v přírodovědném smyslu je **třeba vybrat ty, které jsou právně relevantní**, právo někdy uznává za příčinu i jevy, které vůbec nejsou příčinou v přírodovědném smyslu, nebo jejichž příčinnost není prokázána
 - **Alternativní kauzalita** - případy, kdy přichází více osob v úvahu jako škůdci a není možné zjistit, který z nich konkrétně byl skutečným pachatelem, přitom jednání každého z těchto subjektů bylo schopno daný výsledek způsobit a pouze náhoda mohla rozhodnout, kdo to skutečně byl. § 2915 odst. 1 věta 2 NOZ: **Příčinnou souvislost prokazuje poškozený**
- **Problém přičitatelnosti**
 - **Teorie adekvátnosti** - **bylo v okamžiku jednání objektivně předvídatelné, že z jednání může vzniknout určitý následek?** Čím dále jdeme do minulosti, tím je předvídatelnost menší (logicky), právně relevantní jsou pouze takové příčiny, takové lidské jednání, ze kterého může vzniknout následek, o který nám ad hoc jde a dá se s rozumnou mírou pravděpodobnosti očekávat
- **Kritéria předvídatelnosti**
 - **Ontologická znalost** - když se ptáme, jestli je něco předvídatelné, zhodnotíme známé okolnosti z daného místa
 - **Nomologická znalost** - z jaké znalosti kauzálních zákonů budeme vycházet (u jednotlivých osob se značně liší)
 - **Tzv. optimální pozorovatel** - osoba, která zná okolnosti zjevné (realitu) pro osoby (dobré pozorovatele) v daném místě a implikuje v sobě veškeré znalosti kauzálních zákonů své doby, základní měřítko pro adekvátní příčinnou souvislost, předpokládá se, že škůdci nic neunikne, že pozná vše poznatelné, přičemž poznatelnost se posuzuje podle toho, co bylo do té doby (obecně) známo, i pro optimálního pozorovatele jsou různé následky různě předvídatelné → platí obecné pravidlo, že **čím závažnější následek hrozí, tím stačí menší pravděpodobnost vzniku újmy a naopak** (př. provozovatel jaderné elektrárny musí počítat i s velmi nepravděpodobnými kauzálními průběhy - př. s pádem letadla X prodáváč petard na Vánoce pád letadla předvídat nemusí), s hranicí předvídatelnosti, kterou si stanovíme, se pohybuje i mez protiprávnosti → **čím optimálnější pozorovatel bude, tím vzdálenější následky jsou pro něj předvídatelné a tím širší bude okruh protiprávních jednání.**

- Hypotetická osoba (podobně racionální zákonodárce), nebudou rozhodující subjektivní schopnosti konkrétního jednatelce, přesto lze učinit závěr, že měřítko by mělo být stanoveno vždy s ohledem na konkrétní případ, nelze je paušalizovat (Bezouška)
- **Objektivní předvídatelnost** (= adekvátnost; možnost nastání následku s rozumnou mírou pravděpodobnosti) je základem pro vznik protiprávnosti

OCHRANNÝ ÚČEL NORMY

- Buď zákonodárce **zakáže jednání (ochranné normy)**, anebo zákonodárce **zakáže následek** (př. nezabiješ) → potřebujeme zjistit právní vazbu mezi jednáním a následkem, u ochranné normy zkoumáme, které škody kryje ochranný účel normy, se zakázaným následkem musíme propojit konkrétní jednání, při jednání, které porušuje ochrannou normu, nastává odpovědnost pouze za škody, kterým měla zabránit ona konkrétní ochranná norma
- Tedy **chráněno je jen to, co měla věcně chránit daná ochranná norma**, norma nemusí obsahovat explicitní příkaz k ochraně, **může chránit určité zájmy i mlčky, mimoděk**, v ČR nastává odpovědnost jen ve vztahu k následkům, kterým měla zabránit ochranná norma
- Př. ochranné normy - stanovení maximální povolené rychlosti při jízdě → zákaz jednání = řízení motorového vozidla vyšší rychlostí → účelem je předcházení újmě
- **Ochranný rozsah normy**
 1. **Osobní** - koho norma má chránit (klíčový)? → **poškozený náleží ke skupině chráněných osob**
 2. **Věcný** - jaké právní statky má norma chránit? → **k poškození musí dojít na právním statku (zájmu), k jehož ochraně je právní norma určena**
 3. **Modální** - před jakým způsobem vzniku škody má norma chránit? → **účelem ochranné normy musí být chránit poškozeného právě před následkem, vzniklým způsobem, jenž ochranná norma předpokládá**
 - Zkoumáme **vždy současné naplnění osobního, věcného a modálního ochranného rozsahu normy**
- **Nexus ohrožení**
 - **Vychází z ochranného účelu normy, která stanoví objektivní odpovědnost z ohrožení (odpovědnost za dovolené ohrožení, nastává bez ohledu na zavinění)**, ptáme se, za jaké škody provozovatel odpovídá? - za škody, jimž měla ochranná norma zabránit
 - Př. odpovědnost řidiče za škodu vzniklou při prasknutí pneumatiky při provozu motorového vozidla

1.5 PROTIPRÁVNOST

- **Porušení absolutního práva** (v adekvátní příčinné souvislosti = objektivní předvídatelnost následku v době jednání), resp. **ochranné normy (§ 2910 NOZ) indikuje protiprávnost** - protiprávnost je dána, **ledaže existují okolnosti vylučující protiprávnost**, soulad nebo rozpor jednání s právním řádem jako takovým - může vyplývat ze všech možných oblastí soukromého i veřejného práva
- **Okolnosti vylučující protiprávnost** - nutná obrana (§ 2905 NOZ), krajní nouze (§ 2906 NOZ), svépomoc (§ 14 NOZ), výkon práva nebo plnění povinnosti, zvláštní veřejnoprávní oprávnění - př. oprávněné použití zbraně, nasazení pout zadrženému, svolení poškozeného, přípustné riziko, zvláštní soukromoprávní oprávnění - př. výchovné opatření k usměrňování dítěte podle § 857 odst. 2 NOZ, použití vlastnickovy věci podle § 1037 NOZ

1.6 ZAVINĚNÍ

- Subjektivní prvek - **subjektivní psychický vztah škůdce k následku jeho jednání**
- Zpráva NS ČSR **Rc 22/1979**: „*Pokud jde o zavinění jako o předpoklad vzniku odpovědnosti za škodu, je nutno na ně vztahovat z hlediska aplikace ustanovení § 135 odst. 1 o. s. ř. to, co bylo uvedeno o protiprávním jednání, vzniku škody a o příčinné souvislosti. Zavinění, které je obligatorním znakem subjektivní stránky každého trestného činu a přečinu, je charakterizováno jako vnitřní vztah škůdce k jednání, jež se přiči objektivnímu právu, a ke škodě jako k výsledku tohoto jednání.*“
- **2 formy - úmysl a nedbalost** (viz judikát)
- **§ 2911 NOZ - presumpce jen nedbalosti bez bližší specifikace**: „*Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti.*“

- *Subjektivní odpovědnost - možnost exkulpace škůdce - musí prokázat, že nechtěl způsobit škodu, nevěděl, že ji může způsobit a neměl povinnost to vědět.*
- **Vědomá a nevědomá nedbalost**
 - Nedbalost (§ 2912 NOZ): „*Nejedná-li škůdce, jak lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku důvodně očekávat, má se za to, že jedná nedbale. Dá-li škůdce najevo zvláštní znalost, dovednost nebo pečlivost, nebo zaváže-li se k činnosti, k níž je zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti zapotřebí, a neuplatní-li tyto zvláštní vlastnosti, má se za to, že jedná nedbale.*“
 - **Vědomá nedbalost** = jednatel věděl, že může způsobit škodu, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že škoda nenastane, **nevědomá nedbalost** = jednatel nevěděl, že může způsobit škodu, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým poměrům vědět měl a mohl
 - **Čistě subjektivní či objektivizované zavinění?**
 - Určitá **subjektivní výtka jednateli** (pochází z římského práva) - konkrétní člověk mohl předvídat vznik škody a vyvarovat se jí tím, že by jednal jinak, to ale neučinil, proto za ni odpovídá, spor mezi vnímáním zavinění
 - **Čistě subjektivní zavinění = předvídatelnost posuzujeme z hlediska konkrétního jednatelského subjektu s jeho znalostmi a schopnostmi** (Rakousko, ČR), v ČR se může škůdce exkulpat, pokud prokáže, že měl nižší standard schopností
 - § 2912 odst. 1 NOZ: „*Nejedná-li škůdce, jak lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku důvodně očekávat, má se za to, že jedná nedbale.*“ → škůdce by musel prokázat, že není osobou průměrných vlastností
 - Objektivní přístup funguje jako základní první krok, ale vyvrátit ho lze jen skutečným subjektivním stavem, i text zákona zde nasvědčuje aplikaci subjektivního zavinění, **objektivizované zavinění** = toto zavinění je nějakým způsobem objektivizované
 - **Zavinění u odborníků - obecně objektivizované** = odlišný přístup
 - § 5 odst. 1 NOZ: „*Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.*“
 - § 2912 odst. 2 NOZ: „*Dá-li škůdce najevo zvláštní znalost, dovednost nebo pečlivost, nebo zaváže-li se k činnosti, k níž je zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti zapotřebí, a neuplatní-li tyto zvláštní vlastnosti, má se za to, že jedná nedbale.*“
- **Přímý a nepřímý úmysl**
 - **Přímý úmysl**
 - 1. stupně - věděl a chtěl způsobit následek
 - 2. stupně - věděl a přímo nechtěl, avšak požadoval jej za nutný vedlejší účinek jeho jednání
 - **Nepřímý úmysl** = věděl a pro případ, že se tak stane, s tím byl srozuměn
- **V zásadě postačuje pro náhradu škody nedbalost, ale může mít význam: otázka promlčení, § 2909 NOZ atd.**
- **Způsobilost k zavinění**
 - **Deliktní způsobilost** - způsobilost k zavinění
 - **Deliktní nezpůsobilost tak nevylučuje protiprávnost, nýbrž zavinění!**
- **Rozsah zavinění**
 - **Na porušení absolutního práva**, problém - následné škody (typicky ušlý zisk - zde jen adekvátnost příčinné souvislosti)
 - **Při porušení ochranných norem**: zavinění se vztahuje právě **jen na porušení ochranné normy** - nikoli na škodu, nahrazují se škody, které jsou kryty ochranným účelem
 - **Při porušení smluvní povinnosti - nevyžaduje se zavinění**

45. Způsobení škody porušením smluvní povinnosti.

- § 2913: „Poruší-li strana povinnost ze smlouvy, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit. Povinnost k náhradě se škůdce zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smluvné povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou by škůdce byl podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.“
- Jde o povinnost k náhradě škody bez ohledu na zavinění (objektivní odpovědnost), ve výjimečných případech však zákon stanovuje možnost liberace škůdce.
- Následky škody vzniklé porušením smluvní povinnosti by totiž měly být přísnější než u škody vzniklé porušením zákonné povinnosti (subjektivní odpovědnost, možnost exkulpce)
- Je tomu tak proto, že ve smluvním vztahu jde o vztah dvou osob, které se vzájemně znají a věří, že druhá strana bude jednat určitým způsobem, proto i následky porušení takové důvěry jsou tvrdší než v jiných obecných případech.
- **Základní rozdíly oproti deliktní odpovědnosti**
 1. Ex lege **objektivní odpovědnost**
 2. U závazků obecně (nikoli jen u smluv) přísnější odpovědnost za pomocníka
 3. Nahrazuje se i **čistá ekonomická újma**
- **§ 1723 odst. 2:** „Ustanovení o závazcích, které vznikají ze smluv, se použijí přiměřeně i na závazky vznikající na základě jiných právních skutečností.“
 - Navázáno i na aplikaci § 2913 NOZ - i pro závazky z jednostranných právních jednání, závazky ze zákona, z rozhodnutí orgánu veřejné moci, vztáhne se sem i culpa in contrahendo (§§ 1728 a 1729 NOZ) či odpovědnost člena orgánu právnické osoby (§ 159 NOZ)
- **Porušení smluvní povinnosti**
 1. Existence smluvní povinnosti
 2. Jednání přiřitatelní dlužníkovi
 3. Jednání porušující smluvní povinnost
 4. Neexistence liberačního důvodu
 5. Vznik škody
 6. Příčinná souvislost mezi vzniklou škodou a porušením smluvní povinnosti
 - c. s. q. n.
 - adekvátnost či ochranný účel smlouvy

1 EXISTENCE SMLUVNÍ POVINNOSTI

- **Přísnější vzájemné povinnosti (péče, loajalita)**
- **Povinnost k plnění**
 - **Primární** - př. zaplatit kupní cenu, převzít, předat předmět koupě atd. → **existuje od počátku** - souvisí bezprostředně s daným smluvním typem jako takovým
 - **Sekundární** - př. zaplatit smluvní pokutu, nahradit škodu, zaplatit úroky z prodlení → **neexistuje od počátku, ale vznikne až později** - souvisí s porušením smluvní povinnosti = zpravidla jde sice o zákonné povinnosti, ale **iniciované mohou být teprve smlouvou** + vedlejší povinnost loajality a péče vyplývající z principu poctivosti (typicky případy informačních povinností)

2 JEDNÁNÍ PŘÍČITATELNÉ DLUŽNÍKOVÍ, KTERÉ PORUŠUJE SMLUVNÍ POVINNOST

- Jednání samotného dlužníka nebo jeho pomocníka podle § 1935 NOZ

3 AKTIVNÍ LEGITIMACE

- Kdo má právo na náhradu škody?

- Věřitel a osoba, již splnění povinnosti mělo sloužit, **zásada věřitelovy interesse**
- Právo na náhradu škody má **primárně věřitel** a primárně může uplatňovat svou škodu, z této zásady existují **výjimky** → zákon explicitně počítá s jednou z nich
 - Případy **smlouvy s ochranným účinkem vůči třetím osobám** = smluvní povinnost má chránit jiný subjekt než stranu smlouvy a stranám je to od počátku zjevné, je sjednávána smluvní povinnost nejen v zájmu věřitele, ale i v zájmu třetí osoby, **požadavek užší vazby mezi věřitelem a třetí osobou** (povinnost ochrany, péče - př. typicky nájem bytu - při jeho bezdůvodné výpovědi bude mít právo na náhradu jednak nájemce, ale současně i s ním dále předmět nájmu užívající osoby - př. děti, přítelkyně apod. (relativní kogentnost právní úpravy!), dále např. pokud má otec něco koupit synovi do školy, nesplní to a v důsledku toho se syn nemůže účastnit určitých aktivit - pak je tam typicky ochranný účel), dále požadavek zjevnosti - v okamžiku smlouvy musí mít potenciální škůdce zjevnou představu o tom, že v případě nesplnění své povinnosti může způsobit škodu ve sféře třetích osob.
- **Otázka subdodavatelů**
 - Př. velkosklad nedodá prodávajícímu zboží a ten ho nemůže následně prodat kupujícímu → klasicky jde o porušení povinnosti prodávajícího, který bude požadovat náhradu škody po velkoskladu - náhrada škody se zde nepřiznává z toho důvodu, že **zde není specifická užší vazba mezi věřitelem a kupujícím**
 - Tento přístup by mělo respektovat i české právo, připouští jedinou spornou výjimku → **přímý nárok vůči subdodavateli podle § 2630 NOZ v rámci úpravy smlouvy o dílo - týká se pouze vadného plnění, ne odpovědnosti za škodu, ale specifičnost aplikace zde dle Melzera připouští i náhradu škody vzniklé vadným plněním** (existují však odlišné názory)

6 VZNIK ŠKODY

- Jednáním porušujícím smluvní povinnost musí vzniknout poškozenému škoda. Hradí se skutečná škoda, ale rovněž ve smluvních vztazích důležitý ušlý zisk (ztráta očekávaného přínosu)

Ochranný účel smlouvy

- Ptáme se, zda jsme schopni dovodit, že strany nějakým ujednáním chtěly chránit určité konkrétní zájmy? → pokud ano, pak se nahrazuje pouze škoda na těchto zájmech, **pokud nějaký specifický okruh zájmů věřitele nedovodíme, pak v pochybnostech vycházíme z toho, že strany chtěly předejít předvídatelné škodě** → takže se i nadále nahrazují pouze **předvídatelné škody**

Liberační důvody (§ 2913 odst. 2 NOZ)

- Překážka - **mimořádná nepředvídatelná a současně i nepřekonatelná**
- **Nepřekonatelnost** - v krajních případech aplikace změny okolností - př. máme dodat prsten, ale spadne nám z lodi do moře → technicky je proveditelné ho nalézt, pokud s miniponorkou prozkoumáme mořské dno, ale bude to stát miliony dolarů, **stále může být dočasná** - při absenci liberačních důvodů by pak vznikla odpovědnost za škodu způsobenou prodlením
- **Nezávislá na vůli dlužníka** - vis maior (vyšší moc)(v určitých případech ale nebude liberovat ani vis maior), viz dále negativní předpoklady ↓
- **Negativní předpoklady**
 - **Není vzniklá ze škůdcových osobních poměrů**
 - Dneska v CISG = **osobní sféra vlivu dlužníka, za kterou si odpovídá dlužník sám**, př. dlužník zemře na infarkt (odpovídají dědicové) X dlužník je zastřelen (neodpovídají dědicové), př. stávka zaměstnanců na straně dodavatele - pokud jde o kolektivní vyjednávání, nešlo by o liberační důvod, ale např. politická stávka je již akceptována jako liberační důvod
 - **Není vzniklá v době prodlení**
 - jinak jde o problém dlužníka, př. dojde k zániku předmětu plnění v době prodlení → primárně závazek zaniká nemožností plnění (kdy? = v okamžiku, kdy odpadne hospodářský zájem věřitele na plnění), teprve sekundárně řešíme právo na náhradu škody a možnou aplikaci liberačních důvodů

- **Nebyl povinen ji překonat**
 - Dlužník by ji byl povinen překonat, pokud by se na počátku jasně zavázal, že plnění prostě zařídí (předvídatelnost z logiky věci ano)

Škoda způsobená několika osobami

- Obecně pasivní **solidarita**, zásada - § 2915 odst. 1 věta 1 NOZ, **výjimka - dílčí závazky** (§ 2915 odst. 2 NOZ), zásadně se vypořádají **podle míry účasti** na způsobení škody § 2916 NOZ reguluje **případ, kdy oba škůdci odpovídají za škodu, kterou způsobili**, je to zásadně v diskreci rozhodujícího soudu, korektury jsou na místě jen tehdy, pokud má odvolací (či dovolací) soud osekávat extrémy
- **Škoda způsobená jinou osobou** (§ 2917 NOZ)
 - Odpovídá jedna osoba, ale v důsledku škody, kterou způsobil někdo jiný → **musí ale existovat důvody přičitatelnosti** (př. někdo škodu zavinil, ale z nějakého důvodu neodpovídá), typicky odpovědnost za pomocníka (§ 2914 NOZ), škoda na věci převzaté k plnění závazku způsobená třetí osobou (§ 2944 NOZ), škoda na odložené věci způsobená třetí osobou (§ 2945 odst. 1 NOZ), škoda na vnesené věci způsobené třetí osobou (§ 2946 odst. 1 NOZ) apod.

Alternativní kausalita - solidární odpovědnost

- § 2915 odst. 1 věta 2: „*To platí i v případě, že se více osob dopustí samostatných protiprávních činů, z nichž mohl každý způsobit škodlivý následek s pravděpodobností blížící se jistotě, a nelze-li určit, která osoba škodu způsobila.*“

Spolupřičitatelnost škody ze strany poškozeného

- Základní pravidlo - § 2918: „*Vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží. Podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na škodě jen zanedbatelným způsobem, škoda se nedělí.*“
- Ptáme se, jestli na straně poškozeného jsou splněny jednotlivé předpoklady pro náhradu škody, avšak s jedinou výjimkou - došlo ke vzniku škody jemu, nikoli někomu jinému, soud nepřihlíží ke spoluúčasti poškozeného z úřední povinnosti, **musí ji prokázat škůdce**
- § 2903 odst. 1: „*Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, nese ze svého, čemu mohl zabránit.*“

Vztah náhrady škody a bezdůvodného obohacení (§ 2919 NOZ)

- Jak to bude, když škoda jednoho založí současně obohacení jiného? Dřívější přístupy náhradu škody a bezdůvodné obohacení vylučovaly, § 2919 NOZ se absolutně většinově interpretuje tak, že **nejdříve se promlčí právo na náhradu škody a počátek běhu promlčecí lhůty u bezdůvodného obohacení se posouvá teprve k okamžiku, kdy skončí promlčecí lhůta u práva na náhradu škody**
- **Vztah k vadnému plnění** - podle § 1925 právo z vadného plnění zásadně nevylučuje právo na náhradu škody. Zákon však normuje, že čeho lze dosáhnout uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu.

46. Okolnosti vylučující protiprávnost

- Okolnosti vylučující protiprávnost jsou reakcí zákonodárce na to, že v životě mohou nastat okamžiky, v nichž jednání určitého subjektu, které by za normálních okolností bylo protiprávní, není pro společnost nebezpečné, naopak může být společensky žádoucí, proto v zákonem vymezených případech daný subjekt nejedná protiprávně **a nesplňuje tak jeden z předpokladů subjektivní odpovědnosti za škodu - protiprávnost**
- Porušení absolutního práva, respektive ochranné normy indikuje protiprávnost (je dána přičitatelným zásahem do práva jiného), ledaže existují okolnosti vylučující protiprávnost. Pokud není naplněn předpoklad protiprávnosti, není povinnost hradit újmu
- **Okolnosti vylučující protiprávnost**
 1. Nutná obrana (§ 2905)
 2. Krajní nouze (§ 2906)
 3. Svépomoc (§ 14)
 4. Výkon práva nebo plnění povinnosti
 5. Svolení poškozeného

Nutná obrana - § 2905 NOZ

- § 2905: „Kdo odvracel od sebe nebo od jiného bezprostředně hrozící nebo trvající protiprávní útok a způsobí přitom útočnickovi újmu, není povinen k její náhradě. To neplatí, je-li zjevné, že napadenému hrozí vzhledem k jeho poměrům újma jen nepatrná nebo obrana je zcela zjevně nepřiměřená, zejména vzhledem k závažnosti újmy útočníka způsobené odvrácením útoku.“
- **Předpoklady**
 1. Útok - **úmyslný zásah do práv jiného (komisivní)**
 2. Útok je protiprávní - nemusí být zaviněný (i proti vyprovokovanému útoku je přípustná nutná obrana)
 3. Bezprostředně hrozící nebo trvající
 4. Jeho odvrácení způsobí újmu - vůči útočnickově osobě a jeho majetku (nesmí být nepřiměřené povaze a nebezpečnosti útoku - zásadně se nepoměruje, jen excesy)
- Odchytky v § 2905 větě 2 NOZ - „to neplatí, je-li zjevné, že hrozí újma jen nepatrná či je obrana zcela zjevně nepřiměřená“
 - Nepatrná újma vzhledem k poměrům? - jsem povinen strpět pošouchnutí od jiného?
 - Dle Melzera je to absurdní - konformní výklad s Ústavou by byl takový, že **nepatrná újma je taková, u které by odvrácení způsobilo nepřiměřené následky** (relativní kritérium, je tak fakticky opakováno totéž - to Melzer připustí spíše než interpretaci, která by byla v rozporu s integritou, důstojností poškozeného - nelze připustit jeho ponížení)
- **§ 2907 - Omluvitelné vzrušení mysli** - úlek, panika (nahlížet pohledem člověka, který v takovém vzrušení jedná)
- Přesněji okolnost vylučující povinnost k náhradě újmy, **nutnou obranu prokazuje obránce. Útokem je jednání člověka**, ale útočníkem může být i **právníká osoba z titulu přenesené odpovědnosti** (pokud se jí přičítá jednání fyzických osob), i kdyby měl napadený jinou možnost (subsidiarita), nemusí ji využít
- **Vim vi repelere licet** - kdo odvrací násilí násilím, nejedná protiprávně
- Útok směřuje proti chráněnému zájmu, svolení poškozeného je zásadně možné k zásahu do majetku, není možné zásadně k zásahu do života a zdraví - vždy korigováno § 2907 NOZ, oplácení útoku již je útokem, proti kterému je přípustná nutná obrana, **útok nemůže být nikdy vyvolán zvířetem, silami přírody, věcí**, útok směřuje proti chráněnému zájmu

Krajní nouze - § 2906 NOZ

- § 2906: „Kdo odvrací od sebe nebo od jiného přímo hrozící nebezpečí újmy, není povinen k náhradě újmy tím způsobené, nebylo-li za daných okolností možné odvrátit nebezpečí jinak nebo nezpůsobil-li následek zjevně stejně závažný nebo ještě závažnější než újma, která hrozila, ledaže by majetek i bez jednání v nouzi podlehl zkáze. To neplatí, vyvolal-li nebezpečí vlastní vinou sám jednající.“

- **Předpoklady**
 1. Nebezpečí újmy
 2. Přímá hrozící
 3. Ohrožený je sám nevyvolal
 4. Poměrování (**proporcionalita** - újma hrozící musí být více závažná než újma způsobená) odvrácení (**subsidiarita** - nebezpečí nebylo možné za daných okolností odvrátit jinak)
- § 2907 NOZ: „Při posouzení, zda někdo jednal v nutné obraně, anebo v krajní nouzi, se přihlédne i k omluvitelnému vzrušení mysli toho, kdo odvracel útok nebo jiné nebezpečí.“
- Zdrojem nebezpečí nebude nikdy jednání člověka! (krajní nouze se aplikuje **proti něčemu nelidskému**), nebezpečí samo o sobě nemusí být v rozporu s právním řádem, dle Melzera i Bezoušky je její bezmezná aplikace někdy v rozporu s ústavní ochranou vlastnictví), tradičně se udává **podmínka subsidiarity a proporcionality + nebezpečí nezaviněné jednáním**, měla by se vylučovat protiprávnost **tehdy, pokud ohrožené zájmy podstatně převyšují zájmy, do kterých je zasahováno** → nutnost teleologické redukce, omluvitelné vzrušení mysli - je nutné také zkoumat
- **2 případy krajní nouze**
 - **Obrana proti věci** - krajní nouze zásadně jako **okolnost vylučující protiprávnost** (obrana proti zdroji nebezpečí)
 - **Pravá krajní nouze** - **přípustná náhrada** ↓

Náhrada škody způsobené v krajní nouzi

- Škoda způsobená tomu, kdo nebezpečí odvracel
- § 2908 NOZ: „Kdo odvracel hrozící újmu, má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů a na náhradu újmy, kterou přitom utrpěl, i proti tomu, v jehož zájmu jednal, nanejvýš však v rozsahu přiměřeném tomu, co odvrátil.“
- **Právo zachránce (jednatele) proti ochráněnému, pokud byl úspěšný** (X pokud by úspěšný nebyl, aplikuje se § 3007 NOZ), předně platí, že má právo na náhradu újmy vůči tomu, kdo ji způsobil
- Na A „útočí“ potulující se pes Brutus, který patří B, A si brání holý život tím, že použije židli, která patří C → A je zachráněn, avšak židle je zničena, Brutus také, obdobně při útoku cizího psa je jedinou možností obrany vyrvat latku z plotu třetí osoby, který stojí nedaleko, při umělém zaplavení určitých lokalit za účelem minimalizace škod ve městě dojde ke škodám jinde

Právo třetí osoby na náhradu škody, kterou utrpěla v souvislosti s odvrácením nebezpečí

- Kritéria dle § 2906 NOZ jsou splněna, ale obránce použil cizí majetek ve svém výlučném zájmu - a pro to neexistuje omluva, náhrada škody způsobená na věci, která byla pramenem nebezpečí (např. pes Brutus) - **škoda na zdroji nebezpečí se nehradí**
- **Náhrada škody způsobená třetí osobě** (např. židle C, laťka z plotu)
- **Náhrada škody na souvisejících věcech cizích je nutná z hlediska konformity úpravy s ústavním pořádkem, i když by jednání bylo plně v souladu s právem!!!** - každý je povinen strpět použití vlastní věci ve stavu nouze (§ 1037 NOZ)
- Za použití věci náleží vlastníkovu **náhrada**, její výše nemůže překročit obecnou cenu věci v době, kdy věc byla použita, pokud je věc při použití podle § 1037 NOZ zničena, musí být vlastníkovu poskytnuta plná náhrada, **nejde přitom o náhradu škody, ale o zvláštní nárok opírající se o § 1037 NOZ**. Aplikace § 1037 NOZ není tak vhodná jako **použití § 3014 NOZ**: „Obětuje-li se něčí věc v nouzi, aby se odvrátila větší škoda, dá každý, kdo z toho měl užitek, poškozenému poměrnou náhradu.“
- **Poměrná náhrada je poskytnutá každým, komu bylo ku prospěchu obětování cizí věci v nouzi**

Svépomoc - § 14 NOZ

- § 14: „Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě. Hrozí-li neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může jej každý, kdo je takto ohrožen, odvrátit úsilím a prostředky, které se osobě v jeho postavení musí jevit vzhledem k okolnostem jako přiměřené. Směřuje-li však svépomoc jen k zajištění práva, které by bylo jinak zmařeno, musí se ten, kdo k ní přikročil, obrátit bez zbytečného odkladu na příslušný orgán veřejné moci.“
- **Rozlišuje se**

a) Ofenzivní (útočná) - odvrácení protiprávního opomenutí

- Možné situace - nezaviněné prodlení s plněním dluhu s prudce rostoucí smluvní pokutou, nebezpečí, že škoda nebude nikdy uhrazena, př. vynucení vrácení protiprávně držené věci (zvláště při jen malém zásahu do práv jiné osoby) - příklad s kamionem, obrana uneseného v zajetí, velmi přísné posuzování, výrazné narušení role orgánů veřejné moci jako ochránců práv

b) Defenzivní (obránná) - odvrácení protiprávního konání

- Př. zadržení zloděje do příjezdu policistů (kryje se s trestním právem), zavření černého pasažéra revizorem v dopravním prostředku, př. revizor chytí někoho za šos - vznikne nemajetková újma (omezení osobní svobody), majetková škoda (natržený kabát) → bude se řešit přes § 2910 větu 1 NOZ - při zkoušce nároku vyloučíme protiprávnost (do absolutního práva zasáhne dopravní podnik, který plní dluh svými pomocníky), pokud mu zlomí revizor nos - trestněprávně se bude hojit na něm, soukromoprávně se raději bude hojit na dopravním podniku (bonita, není nutné prokazovat zavinění)
- Vždy je třeba ji připouštět velmi **restriktivně** - jedná se o **narušení mocenského monopolu státu, narušuje se zde také princip rovnosti mezi stranami**, zásada, že svépomoc je možná tam, kde se nelze účinně dovolat pomoci moci veřejné, není přípustná pomoc ve svépomoci, vyznačuje se **subjektivizovanou proporcionalitou**
- **Svépomoc nedovolená** - chybí některá z nutných podmínek v § 14 NOZ
- **Přiměřenost zásahu** - takový, který postačuje k odvrácení protiprávního činu
- **Svémoc - protiprávní prosazování něčeho vlastní mocí**, svévolné vynucení si něčeho, na co daná osoba nemá právní nárok (právem zakázaná, reprobováno)
- **Předpoklady svépomoci**
 1. Neoprávněnost zásahu do práva
 2. Bezprostřednost zásahu (hrozí či trvá)
 3. Přiměřené prostředky
 4. Vykonává ji ten, kdo je zasažen (+ zástupce)
 5. Absence pomoci veřejné moci - **jen do této pomoci**
 6. Vztah k tzv. speciálním úpravám

Svolení poškozeného

- Musí být dáno před způsobením škody osobou, k tomu oprávněnou, svolení musí splňovat obecné náležitosti právních úkonů a musí být v souladu se zákonem a dobrými mravy (nemůže se tedy týkat takových práv subjektu, s nimiž sám nemůže disponovat - např. práva na život)

Výkon práv a plnění povinností

- Musí být v souladu s dobrými mravy, musí být oprávněný

47. Prevence a prevenční povinnost. Nepravý omisivní delikt.

Prevence (§ 2900 - 2903)

- § 2900: „Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“
- **Vychází z klasické zásady *neminem laedere*** (nikomu neškodit) a požadavku upravit mezilidské vztahy na základě zásady autonomie vůle a zákazu svévolného vměšování se do záležitostí jiného
- Subsidiární povaha
- **Notifikační povinnost škůdce** má poškozenému umožnit, aby sám mohl učinit opatření minimalizující dopad škodné události do jeho majetkové sféry (§ 2902)
- Ten, komu škoda hrozí, má zakročit k jejímu odvrácení přiměřeným způsobem
- § 2900 vyjmenovává statky (taxativně), které mají být chráněny a respektovány a jejich porušení je vnímáno jako protiprávní
 - **Svoboda** - široký význam pojmu - je ji potřeba vykládat v souladu s dalšími právními předpisy jako je Listina čl. 8 a trestní zákoník atd.
 - **Život** - právní statek nehraje takovou roli jako v např. v trestním právu - důvod pro tento závěr je, že přímé nároky nevznikají mrtvému ale jeho blízkým (viz § 2959)
 - **Zdraví** - pro náhradu škody musí být zdraví porušeno a porušení nesmí být nepodstatné, které musí každý běžně snášet (př. odřenina)
 - **Vlastnictví** - je to souhrn všech věcí, které někomu patří
 - Do vlastnictví jiného lze zasáhnout různými způsoby - odnětím věci, jejím zatížením, negativními zásahy do hmoty předmětu (poškozením) nebo jinými zásahy do použitelnosti věci

Prevenční povinnost

- Stíhá každého pouze při jeho aktivním postupu, při konání (komisivní jednání)
- Pasivní postup, nekoná, nelze tedy konstruovat jeho povinnost k náhradě podle § 2900
- Kritérium, zda někoho stíhá preventivní povinnost, spočívá v zohlednění okolností případu a zvyklostí soukromého života → důraz na individuální posouzení každé situace - místní a časové kritérium
 - V úvahu je nutno brát i specifické okolnosti činnosti, které se škůdce věnuje (př. sportovní činnost)
- Ukládá se každému ve vztahu k výslovně uvedeným statkům náležející jinému subjektu

Zakročovací povinnost

- § 2901: „Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit.“
- **Nepravý omisivní delikt**
- **Tzv. samaritánský princip** - 2. věta ustanovení
- Způsobení újmy opomenutím se má posuzovat jako protiprávní v podstatně menší míře než způsobení újmy aktivní činností
- Povinnost zakročit je dána v těchto případech
 - a) Vytvořil-li někdo nebezpečnou situaci nebo má-li nad ní kontrolu
 - Stav, který může vést k újmě jiného a zda jej povinný subjekt vytvořil nebo jej kontrolovat (tzn. může stav odstranit nebo eliminovat)
 - Povinný subjekt nemusí mít ze situace prospěch
 - Př. člověk doprovází opilého kamaráda domů a nechá jej u rušné silnice
 - b) Odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami
 - Zda zákonodárce má na mysli určitou zvláštnost, aniž by se blíže specifikovala - spočívá především ve vyšší míře důvěry

- Poměr vyjadřuje nejen poměr právní, ale i faktický vyplývající ze sociální interakce
- Př. kamarádi podnikající horolezeckou túru
- c) Může-li někdo podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažnost zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit
 - Založen na křiklavém nepoměru mezi újmou, která hrozí, a náklady na zákrok, které je třeba vynaložit
 - Limitem jsou zde možnosti a schopnosti povinné osoby
 - Př. odstranit notebook ze stolu u souseda, když začíná pršet (není mezi pozemky plot)
- Jako obecné vstupní kritérium jsou zvoleny okolnosti případu a zvyklosti soukromého života

Oznamovací povinnost

- § 2902: „Kdo porušil právní povinnost, nebo kdo může a má vědět, že ji poruší, oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout, a upozorní ji na možné následky. Splní-li oznamovací povinnost, nemá poškozený právo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení zabránit.“
- Účel je zabránit vzniku újmy, nebo alespoň omezit její rozsah
- **Liberační důvod** - může poukázat na splnění oznamovací povinnosti a zprostit se tím povinnosti hradit určitou výši újmy
- § 2902 se uplatní nejen při porušení zákonné, ale i při porušení smluvní povinnosti
- **Oznamovací povinnost stíhá toho**
 - Kdo porušil právní povinnost, nebo toho
 - Kdo může a má vědět, že ji poruší
- Plní se vůči tomu, v jehož sféře k újmě dochází (má dojít)
- K řádnému splnění oznamovací povinnosti je třeba, aby k oznámení došlo neprodleně, aby mohl (potenciální) poškozený vzniku újmy zabránit anebo efektivně zasáhnout proti již vznikající újmě
- **Vznik oznamovací povinnosti je subjektivní** (vázan na vědomost o porušení povinnosti) s vyloučením ochrany ledabylých osob (může a má vědět - objektivizovaný okamžik)
 - Vznik oznamovací povinnosti se tak neváže až na dobu, kdy bude oznámení možné nebo vhodné
- **Následek porušení je náhrada z újmy z porušení povinnosti**, nevede k povinnosti nahradit další újmu a nemá vliv na postavení škůdce

Následek nezakročení vůči hrozící újmě a soudní ochrana

- § 2903 odst. 1: „Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, nese ze svého, čemu mohl zabránit.“
- Odst. 2: „Při vážném ohrožení může ohrožený požadovat, aby soud uložil vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící újmy.“
- **Zvláštní prevenční ustanovení**, obrací se na toho, komu újma hrozí
- Odlišuje se od ostatních §§ tím, že **nestanovuje povinnost**
- Každý je odpovědný za to, co se děje v jeho sféře → k tíži každého ohroženého se přičítá chování, kterým vyvolá újmu či nezmírní její dopady
 - Zakročit má způsobem přiměřeným okolnostem - posuzuje se dle okolností případu
- Zdroj nebezpečí může být ve sféře ohroženého i jiné osoby → důležité hledisko pro posouzení přiměřenosti zásahu
 - Možno využít při splnění podmínek svépomoc, jednat v krajní nouzi, nutné obraně...
- **Při vážném ohrožení svých práv se může každý obrátit na soud** → důležité je, že újma ještě nenastala, ale pouze hrozí
 - Př. hrozba pádu stromu na sousední pozemek
 - Vážná hrozba
 - Hrozí vznik závažné újmy, a současně
 - Ohrožení je reálné a velmi pravděpodobné (nemusí však být bezprostřední)
- Soud může uložit provedení konkrétních vhodných a přiměřených opatření k odvrácení hrozící škody (to je rozdíl od žaloby proti imisím, kde soud nemůže rušiteli uložit povinnost k aktivnímu jednání)

48. Odpovědnost za pomocníka. Škoda způsobená několika osobami.

Odpovědnost za pomocníka

- **Jedním z předpokladů subjektivní odpovědnosti** je jednání, to může spočívat v
 - Konání
 - Opomenutí
 - Přičtení jednání třetí osoby
- Občanský zákoník rozlišuje
 - Pomocníka při plnění dluhu
 - Pomocníka při výkonu činnosti

Pomocník při plnění dluhu

- § 1935: „*Plní-li dlužník pomocí jiné osoby, odpovídá tak, jako by plnil sám.*“
- **Škoda je způsobena v souvislosti s plněním dluhu**
- Pomocník při plnění - osoba, která byla použita při **plnění dluhu**
- **Dlužník** (smluvně zavázaná strana) **vůči věřiteli odpovídá, jako by plnil sám**
- Je nerozhodné, zda pomocník při plnění provádí tuto činnost samostatně nebo nikoli (subdodavatel) - to hraje roli jen při deliktní odpovědnosti - škoda způsobená při příležitosti plnění (např. pomocník při plnění ukradne zákazníkovi peněženku), ta se případně posoudí podle § 2914 (viz dále)
- Když subdodavatel něco ukradne, za to já, jako dlužník, který si jej objednal, nebudu odpovídat (je to exces)
- Nerozlišujeme postavení pomocníka

Pomocník při výkonu činnosti (jiné než plnění dluhu)

- **§ 2914:** „*Kdo při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám. Zavázal-li se však někdo při plnění jiné osoby provést určitou činnost samostatně, nepovažuje se za pomocníka; pokud ho však tato jiná osoba nepečlivě vybrala nebo na něho nedostatečně dohlížela, ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody.*“
- Základní myšlenkou ustanovení je, že nadřízený má prospěch z pomocníka a tedy by měl nést i riziko z jeho selhání - postavení poškozeného nesmí být použití pomocníka zhoršeno
- **Nezkoumá se zavinění nadřízeného**
 - Odlišně v případě, kdy se **pomocník zavázal provést činnost samostatně** → **nadřízený má pouze ručitelský závazek** při zaviněném porušení povinnosti pečlivého výběru nebo dostatečného dohledu
- Vztah k § 167 (vázanost PO protiprávním činem jejich zástupců)
 - Právnícká osoba se sama skrze svého zástupce dopouští deliktu (v širším smyslu slova) a nepoužije se tu přičítání dle § 2914 věty první
 - Pojem “použití při činnosti” je užší než “plnění úkolů”
- **Věta první = odpovědnost za nesamostatného pomocníka**
 - Odpovědnost za pomocníka v užším smyslu
 - Jde o přičítání zavinění
 - **Pomocník** = ten kdo je použit při činnosti někoho jiného - nejedná vlastním jménem, na vlastní riziko
 - Považují se zmocněnci a zaměstnanci
 - Hledisko podřízenosti pomocníka (prokazuje poškozený)
 - Podřízenost se projevuje tím, že nadřízený může udělovat pomocníkovi nezbytné pokyny a vykonávat odpovídající kontrolu
 - **Jednání v zájmu povinné osoby**
 - Činností, kterou má pomocník pro nadřízeného vykonat (jeho funkcí), a jednáním vedoucím k újmě musí existovat funkční souvislost
 - Nestačí, že tu jsou místní a časové skutečnosti, které tomu nasvědčují, rozhodující je, zda jednal pomocník v zájmu jiné osoby, nebo v zájmu svém; zkoumáme proto skutečnou podřízenost, ne pouze

podřízenost čistě právní (např. nestačí určit, že pomocník je zaměstnancem, musíme určit, že v daném konkrétním případě jednal v zájmu svého zaměstnavatele)

- Pojem použití při činnosti
 - Širší než plnění úkolů jiné osoby - potřeba brát obezřetnost při použití judikatury
- **Věta druhá = odpovědnost za samostatného pomocníka**
 - Pomocníkem v užším smyslu slova již není osoba, která není v podřízeném vztahu k tomu, kdo ji k určité činnosti používá
 - Nadřízený by měl nést povinnost k náhradě újmy jen tehdy, může-li jiného ovlivnit příkazem a kontrolou, přenesle-li však svoji činnost na jinou, samostatně jednající osobu, nelze ji zahrnout do sféry jeho vlivu, kvůli čemuž nemůže ani ovlivnit existující riziko
 - Vznikne-li poddodavateli povinnost k náhradě újmy vůči třetí osobě, s níž není v obligačním vztahu (neboť pak nejde o poddodavatele, ale o přímého dlužníka), vzniká ve dvou zákonem kvalifikovaných případech tomu, kdo ho použil, ze zákona ručitelský závazek vůči poškozenému za splnění této povinnosti
 - **Pokud zaviněně poruší povinnost pečlivého výběru (*cura in eligendo*), nebo**
 - Kdo na jiného přenáší výkon určité činnosti, má zákonnou povinnost zkoumat, zda vybraná osoba je natolik způsobilá, aby neohrozila třetí osoby
 - Přímá úměrnost mezi pečlivostí při výběru a ohrožení třetí osoby skrze činnost, která je poddodavatelem přenášena
 - **Pokud zaviněně poruší povinnost dostatečného dohledu, měl-li ji (*cura in custodiendo*)**
 - Nevzniká ze zákona, nejčastěji je založena smluvně
 - Funkce dohledu - kontrolní a preventivní
 - Stejná úměrnost jako výše
 - Dostatečný dohled se hodnotí ex ante
 - Poddodavatel
 - Provádí určitou činnost samostatně, není tu vztah podřízenosti k tomu, kdo poddodavatele vybral, jedná vlastním jménem a na vlastní riziko
- Povinnost nadřízeného k náhradě újmy bez ohledu na jeho vlastní zavinění, zákoník nedává povinné osobě k dispozici žádný speciální liberační důvod. Povinný se nemůže zprostit poukazem na to, že pomocníka řádně vybral (*cura in eligendo*), že mu dal řádné pokyny (*cura in instruendo*), ani tím, že ho náležitě kontroloval (*cura in custodiendo*)
- Toto pravidlo se neuplatní, je-li pomocníkem zaměstnanec a poškozeným jiný zaměstnanec téhož zaměstnavatele, přičemž zaměstnanec způsobil újmu protiprávním činem v rámci plnění pracovních úkolů → zde je povinnost k náhradě škody dle zákoníku práce

Škoda způsobená několika osobami

Škoda způsobená více škůdci

- § 2915 odst. 1: „Je-li k náhradě zavázáno několik škůdců, nahradí škodu společně a nerozdílně; je-li některý ze škůdců povinen podle jiného zákona k náhradě jen do určité výše, je zavázán s ostatními škůdci společně a nerozdílně v tomto rozsahu. To platí i v případě, že se více osob dopustí samostatných protiprávních činů, z nichž mohl každý způsobit škodlivý následek s pravděpodobností blížící se jistotě, a nelze-li určit, která osoba škodu způsobila.“

Odst. 2: „Jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, může soud rozhodnout, že škůdce nahradí škodu podle své účasti na škodlivém následku; nelze-li účast přesně určit, přihlédne se k míře pravděpodobnosti. Takto nelze rozhodnout, pokud se některý škůdce vědomě účastnil na způsobení škody jiným škůdcem nebo je podněcoval či podporoval nebo pokud lze připsat celou škodu každému škůdci, byť jednali nezávisle, nebo má-li škůdce hradit škodu způsobenou pomocníkem a vznikla-li povinnost k náhradě také pomocníkovi.“
- **Primárně solidární odpovědnost**, v odůvodněných případech ji může soud změnit na dílčí (proporcionální)
- **Zakotvení nepravé alternativní kauzality** - ve sféře více subjektů jsou shledávány podmínky, které by hypoteticky plně postačily ke vzniku újmy jako její příčiny (mohly by být *conditio sine qua non*), přičemž víme, že jedna z nich příčinou jistě je, ale neumíme určit, která z nich; jednání každého subjektu by bylo schopno daný výsledek způsobit a pouze náhoda rozhodla, kdo to byl

- **Pravidlo conditio sine qua non**
 - **Pro konání** - taková událost (jednání) je pro výsledek příčinná, kterou si nelze odmyslet, aniž by nutně odpadl i sám výsledek (škoda)
 - **Pro opomenutí** - pro výsledek (škodu) je takové opomenutí v právním smyslu příčinné, jestliže si nelze domyslet konkrétní opomenuté jednání, aniž by odpadl i sám výsledek (škoda)
- Upravuje věta druhá
- Protiprávnost jednání každého ze zúčastněných ve smyslu adekvátnosti příčinné souvislosti, což musí být prokázáno
- Nepostačuje pouhá důkazní nouze
- **Solidární povinnost k náhradě**
 - Upravena v odst. 1
 - Není potřeba společné jednání škůdců, můžou jednat i samostatně
 - Aplikují se §§ 1872 - 1876
 - Pravidlo, že jeden škůdce je zavázán jen do určité výše dle jiného zákona (př. zákoník práce) - tato výjimky nedopadá na další případy upravení solidarity škůdců (§§ 2921-3, 2933, 2935, 2937-9)
 - Pravomocné rozhodnutí o povinnosti jednoho ze solidárně zavázaných škůdců nahradit poškozenému újmu netvoří překážku věci rozsouzené (§ 159a odst. 5 OSŘ) pro řízení o náhradu téže újmy proti ostatním
- **Dílčí povinnost k náhradě**
 - Upravena v odst. 2 - moderační pravomoc soudu
 - Na základě důvodu zvláštního zřetele → vede k zúžení soudcovského práva → posílení postavení poškozeného
 - Důvod se dle judikatury má zkoumat z úřední povinnosti, není potřeba návrhu stran (autoři komentáře nesouhlasí)
 - Kritériem je účast na škodlivém následku, pokud nelze účast přesně určit, přihlédne se k míře pravděpodobnosti
 - **Vyloučení soudního moderačního práva**
 - Pokud se některý škůdce vědomě účastnil na způsobení újmy jiným škůdcem nebo ho podněcoval či podporoval - tradičně takovou osobu označujeme v souladu s trestním právem za spolupachatele, organizátora, návodce či pomocníka (škůdce sice přímo újmu nezpůsobil, ale vědomě k jejímu vzniku napomohl).
 - Pokud lze připsat celou újmu každému škůdci, byť jednali nezávisle - tento důvod je dán v případech konkurující kauzality (srov. komentář k § 2910), např. u škůdců, kteří nezávisle na sobě ve stejný okamžik zapříčiní požár domu, přičemž vzniklá újma by ve stejném rozsahu vznikla i jen při samostatném jednání jednoho z nich.
 - Pokud má škůdce hradit újmu způsobenou pomocníkem a vznikla-li povinnost k náhradě také pomocníkovi - zde se navazuje na pravidlo o odpovědnosti za pomocníka dle § 2914
- **Řešení kauzální nejistoty (druhá věta prvního odstavce)**
 - Kauzální nejistota (nejistý škůdce) = kterému z více alternativních škůdců má být újma přičtena. Jako příčina vzniku újmy totiž přichází v úvahu více podmínek připisatelných více subjektům, přičemž o žádné z nich nemůžeme s určitostí říci, že by bez ní újma nevznikla (není *conditio sine qua non*), avšak alespoň jedna z nich musela k újmě vést

Vypořádání podle účasti na způsobení škody

- § 2916: „Kdo je povinen k náhradě škody společně a nerozdílně s jinými, vypořádá se s nimi podle účasti na způsobení vzniklé škody.“
- **Tzv. rozvrhový regres či postih**
- Předpoklad, že solidárně zavázaný škůdce plnil více, než měl
- Doplnění pravidel v § 1872 a násl.
- Uplatní se obecná délky promlčení → u tohoto regresního práva již nejde o právo na náhradu újmy
- **Vnitřní vztah škůdců**

- Jejich vzájemné vztahy (mezi jednotlivými škůdci) se upravují dle míry účasti na způsobené škody. Není-li možné míru určit, platí, že podíly jsou stejné (§ 2916) X když odpovídá více subjektů, ale škoda byla způsobena jen některými z nich - ten, kdo za to nemůže, má vůči škůdci postih (§ 2917)

Postih

- § 2917: „Kdo je povinen k náhradě škody způsobené jinou osobou, má proti ní postih.“
- **Následný regres**, který má vůči osobě, která újmu skutečně způsobila
- Např. § 2914, § 2944, § 2945...

Poměrné snížení povinnosti nahradit škodu

- § 2918: „Vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží. Podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na škodě jen zanedbatelným způsobem, škoda se nedělí.“
- **Spolupřičitatelnost škody poškozenému**
- Předpoklad, že pokud chce poškozený náhradu škody, musí svým věcem věnovat takovou pozornost jako každý řádný člověk
- **Zásada *casum sentit dominus*** - náhoda se přičítá tomu, v jehož sféře vznikla (s výjimkou zákonem stanovených případů, např. dle § 2904)
- Účelem je možnost omezit nebo vyloučit náhradu škody ze strany škůdce, za předpokladu, že na vzniku škody se podílely okolnosti, které lze přičítat k tíži poškozeného
- **Dopadá na následující situace**
 - Okolnosti spočívající v aktivním jednání (např. přechod vozovky v nebezpečném místě mimo přechod)
 - Okolnosti spočívající v pasivitě (nepřijetí opatření, která by mohla zamezit újmě - př. nezajistí zakrytí poškozené střechy a při dešti dojde k poškození věci)
- Pravidlo je třeba vykládat též v kontextu § 2902, ze kterého vyplývá, že poškozený nemá právo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení její hrozby či vzniku zabránit
- Obecný liberační důvod dopadající na všechny případy, v nichž je někdo povinen hradit újmu
- Soud nepřihlíží ke spoluúčasti poškozeného z úřední povinnosti → škůdce musí tvrdit a prokázat skutečnosti, které odůvodní snížení jeho povinnosti k náhradě újmy (odklon od minulé judikatury)
- **Spoluzavinění**
 - Není zavinění jako u škůdce, pravděpodobně bude absentovat prvek protiprávnosti
 - Zavinění se tak zkoumá u jednání, které je v příčinné souvislosti k újmě, byť toto jednání nemusí být protiprávní; v některých případech však protiprávní naopak bude (např. řidič automobilu se nepřipoutá)
 - Zavinění se nepresumuje a musí je tvrdit a prokázat poškozený.
 - Poškozenému se přičítá i jednání pomocníka dle § 2914
- **Poměrné sdílení újmy**
 - Pravidlo je flexibilní - zvažuje se každý jednotlivý příklad
- **Nerozdělitelnost újmy**
 - Pravidlo upraveno ve druhé větě ustanovení
 - Uplatnění na případy, kdy bude mít povinnost nahradit škodu jen poškozený nebo naopak jen škůdce
 - pokud škůdce jedná s úmyslem a poškozený se podílí na vzniku újmy pouze z nedbalosti, je tato okolnost natolik bezvýznamná, že většinou nepovede ke snížení povinnosti škůdce (i naopak)
 - Ovšem i úmyslné zavinění škůdce nemusí nutně vyloučit přihlídnutí k nedbalosti poškozeného (viz NS Cdo 357/2004)

Ustanovení o bezdůvodném obohacení

- § 2919: „Obohatil-li se škůdce na úkor poškozeného protiprávním činem nebo na základě jiné skutečnosti, která způsobila škodu, je škůdcovo obohacení i po promlčení práva poškozeného na náhradu škody bezdůvodné. Promlčí-li se právo poškozeného na náhradu škody, může se poškozený domáhat, aby mu škůdce vydal, co získal, podle ustanovení o bezdůvodném obohacení.“

- Právo na vydání bezdůvodného obohacení vzniká bez ohledu na zavinění nebo protiprávní čin na straně obohaceného, zatímco právo na náhradu újmy je podmíněno buď zaviněním škůdce, nebo jinou skutečností z jeho sféry, která se mu přičítá
- Ustanovení upravuje vztah náhrady škody a bezdůvodného obohacení

49. Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání

Nezletilý nebo postižený duševní poruchou

- § 2920 odst. 1: „Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, nahradí způsobenou škodu, pokud byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; poškozenému náleží náhrada škody i tehdy, nebránil-li se škůdci ze šetrnosti k němu.“
Odst. 2: „Nebyl-li nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, má poškozený právo na náhradu, je-li to spravedlivé se zřetelem k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného.“
 - Povinnost k náhradě škody se **vyžaduje zavinění**, přičemž tuto povinnost lze uložit pouze deliktně způsobilému
 - **Deliktní způsobilost**
 - Tomu, kdo je schopen posoudit následky svého jednání a zároveň byl s to své jednání ovládat
 - Plná deliktní způsobilost je spojena s nabytím svéprávnosti, ale za určitých okolností je deliktně způsobilé též nezletilé dítě či nepříčetná osoba
 - **Posuzována subjektivně** → bere se zřetel k individualitě konkrétního člověka (jeho rozumová vyspělost, chápavost, zkušenost, vzdělání, vliv prostředí i rodiny apod.)
 - **Musí být přítomna rozumová a volní složka**
 - Způsobilost posoudit následky svého jednání
 - Způsobilost ovládnout své jednání
- „**Šetrnost vůči škůdci**“ - když poškozený ví o možné deliktní nezpůsobilosti škůdce, nemusí vyvíjet takovou snahu o odvrácení újmy, neboť poškozený předpokládá, že škůdce neví, co činí, a nechce mu proto ublížit → vazba na spoluzavinění poškozeného dle § 2918
- **Povinnost k náhradě deliktně nezpůsobilého škůdce**
 - Upraveno v odst. 2 ustanovení
 - Uplatnění spravedlnostního a sociálního hlediska
 - Kritérium - majetkové poměry škůdce a poškozeného, přičemž neposkytnutí náhrady musí být vnímáno jako nespravedlivé
 - Rozhodným okamžikem k posouzení majetkových poměrů je den vyhlášení soudního rozhodnutí

Zanedbání náležitého dohledu

- § 2921: „Společně a nerozdílně se škůdcem nahradí škodu i ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Není-li škůdce povinen k náhradě, nahradí poškozenému škodu ten, kdo nad škůdcem zanedbal dohled.“
- Účelem je chránit před rizikem, které pro své okolí představuje jednání dětí a duševně nemocných lidí
- Náležitý dohled vykonává osoba, které byl deliktně nezpůsobilý svěřen
- Opomenutí náležitého dohledu je (omisivním) protiprávním činem; jsou-li splněny další předpoklady (vznik újmy, příčinná souvislost a zavinění), jsou dozorčí osoby též povinny k náhradě újmy
 - Zavinění dozorčí osoby se presumuje → možnost exkulpace (opomenutí náležitého dohledu nezavinila)
- **Dozorčí osoba**
 - Povinnost dohledu stanovena
 - Zákonem §880
 - Úředním rozhodnutím
 - Vyplývá z jiné právní skutečnosti
 - **Nezletilá osoba**
 - Dohled vykonávají rodiče, osvojitel, pěstoun, partner žijící s rodičem ve společné domácnosti, příbuzný, soudem stanovený opatrovník, léčebné zařízení, škola apod.
- **Míra náležitého dohledu**

- Nelze rozumět takový dohled, který by byl za normálních okolností dozorčími osobami vykonáván stále, nepřetržitě a bezprostředně (na každém kroku), neboť v takovém případě by byla zákonem předpokládaná možnost zproštění se povinnosti k náhradě škody těchto osob prakticky vyloučena
- Neznamená pouze bezprostřední zabránění či zákaz určitého škodlivého jednání, až když k němu již došlo, ale i celkový přístup rodičů k dosavadní výchově nezletilého a jejich výchovné působení k tomu, aby nedocházelo k závažným jevům v jeho chování
- Oblasti, kde hrozí zvýšené riziko vzniku újmy způsobené dětmi, případně duševně nemocnými osobami: silniční provoz, zacházení s ohněm a zacházení se zbraněmi
- **Varianty osob povinných k náhradě škody**
 - **Újma půjde k tíži poškozeného** - k tomu dojde tehdy, je-li škůdce deliktně nezpůsobilý (a jeho povinnost nevznikne ani na základě § 2920 odst. 2) a dozorčí osoba zanedbala náležitý dohled
 - **Újmu hradí sám nezletilý nebo osoba stížená duševní poruchou** - pokud tato osoba je v konkrétním případě deliktně způsobilá (nebo se aplikuje § 2920 odst. 2) a zároveň dozorčí osoba zanedbala náležitý dohled (např. dvanáctileté dítě, jinak velmi klidného temperamentu, s výborným prospěchem, u kterého nebyla nutná zvláštní kázeňská opatření, rozbije ve vzteku okno sousedova domu)
 - **Újmu hradí nezletilý (nebo osoba stížená duševní poruchou) společně a nerozdílně s dozorčí osobou** - je-li první deliktně způsobilý (nebo je právo poškozeného založeno na základě § 2920 odst. 2) a druhá zanedbala náležitý dohled; oba škůdci se vzájemně vypořádají dle účasti na způsobení škody (§ 2916)
 - **Újmu hradí sama dozorčí osoba** - je-li škůdce deliktně nezpůsobilý (a právo poškozeného nevzniklo na základě § 2920 odst. 2) a dozorčí osoba zanedbala náležitý dohled

Odpovědnost za uvedení se do stavu nepřičetnosti

- § 2922: „Kdo se uvede vlastní vinou do takového stavu, že není s to ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, nahradí škodu v tomto stavu způsobenou. Společně a nerozdílně s ním nahradí škodu ti, kteří jej vlastní vinou do tohoto stavu přivedli.“
- Újma způsobená deliktně **způsobilou osobou**, která však v okamžiku protiprávního činu **nebyla s to ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky**, neboť se do nezpůsobilého stavu na přechodnou dobu uvedla vlastní vinou (např. požitím alkoholických nápojů nebo omamných prostředků)
- **Předpoklad vzniku povinnosti nahradit újmu**
 - Zavinění, které se tu zkoumá, se vztahuje k činu, kterým se osoba přivedla do stavu nepřičetnosti - platí zde vyvratitelná domněnka § 2911 k zavinění
 - Protiprávní čin škůdce spočívá v uvedení se do nezpůsobilého stavu
 - Z ustanovení vzniká povinnost k náhradě té újmy, kterou škůdce ve způsobilém stavu nechtěl způsobit a ani nemohl ohrožení zasažených statků předvídat (např. opilý člověk usedne za volant automobilu a způsobí nehodu, přičemž v době, kdy popíjel alkohol, nezamýšlel v opilosti řídit) → tzv. **rauschdelikt** (ke způsobené újmě ho neváže žádný psychický vztah)
 - Zavinění je u škůdce vyloučeno v případech, v nichž nemusel a ani nemohl vědět, že se určitým jednáním uvede do stavu nepřičetnosti - např. začne užívat nový lék, který má nečekané vedlejší účinky; nebo pokud je nepřičetnost způsobena vnějšími okolnostmi (např. vysoká horečka)
 - **Actio libera in causa dolosa** - je povinen k náhradě podle obecných pravidel (člověk pil na kuráž, aby zvýšil své odhodlání a odboural zábrany)
 - **Action libera in cause culposa** - také povinnost k náhradě újmy dle obecných pravidel (př. řidič pije alkohol, ač ví, že bude řídit a nepřiměřeně spoléhá na to, že je dost zkušený, aby stav zmenšené přičetnosti nevedl ke vzniku újmy)
 - *Škárová* - zastává názor, že se bude postupovat podle § 2922
- **Účast třetích osob**
 - Na třetí osobu dopadá povinnost hradit újmu v tom případě, když uvedla druhého do nezpůsobilosti svou vinou, tedy zanedbáním obvyklé péče a opatrnosti (úmyslně i z nedbalosti)
 - **Př. svádění k pití alkoholu**

- Následkem je založení solidární povinnosti k náhradě škody; nelze-li škůdci přičíst zavinění nepřičetnosti, bude třetí osoba hradit újmu sama
- Je zde také **možnost spoluzavinění poškozeného dle § 2918**

50. Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi. Škoda způsobená zvířetem

Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi

- § 2923: „Kdo se vědomě ujme osoby nebezpečných vlastností tak, že jí bez její nutné potřeby poskytne útulek nebo jí svěří určitou činnost, ať již v domácnosti, provozovně či na jiném podobném místě, nahradí společně a nerozdílně s ní škodu způsobenou v takovém místě nebo při této činnosti někomu jinému nebezpečnou povahou takové osoby.“
- K naplnění skutkové podstaty se vyžaduje splnění následujících předpokladů:
 - Škůdce má nebezpečné vlastnosti
 - Tělesné, duševní či charakterové (epileptik, kleptoman, nemocný nakažlivou nemocí)
 - Jiná (dozorčí) osoba se ho vědomě ujme
 - Vědomě ví o jeho vlastnostech
 - Ani když udělá opatření, aby se nic nestalo tak se nezbavuje odpovědnosti
 - Obecná rozumně přemýšlející osoba (§ 4 odst. 2)
 - Škůdce takovou pomoc nutně nepotřebuje
 - Nejen když mu hrozí újma
 - Ale i když třeba nemá akutně kde bydlet
 - Pravidlo nedopadá na nemocnice, psychiatrické léčebny, bezdomovecké útulky v době zimních mrazů, domy na půl cesty, věznice apod.
 - Toto ujednání spočívá v poskytnutí útulku nebo ve svěření určité činnosti
 - Poskytnutím útulku se rozumí poskytnutí přístřeší, svěřením činnosti pak jakákoliv činnost, lhostejno, zda je vykonávána za úplatu, nebo bezúplatně
 - Může jít o faktickou činnost i právní jednání, i pouze jednorázovou
 - Vznik újmy, která má vztah k nebezpečným vlastnostem škůdce
 - Musí tam být provázanost na ty vlastnosti, když vezmu domů kleptomana a on se tam s někým porve a něco zničí, tak nejsem odpovědná, když tam něco ukradne, tak jsem odpovědná
 - K újmě dojde v útulku nebo v místě, kde má škůdce vykonávat svěřenou činnost
 - Vůči komukoliv na těchto místech, i návštěvě, nikoliv však zloději, který je v tom místě protiprávně
- Následkem je založení **společné a nerozdílné** povinnosti k náhradě újmy

Škoda způsobená zvířetem

- § 2933: „Způsobí-li škodu zvíře, nahradí ji jeho vlastník, ať již bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Osoba, které zvíře bylo svěřeno nebo která zvíře chová nebo jinak používá, nahradí škodu způsobenou zvířetem společně a nerozdílně s vlastníkem.“
- Striktní objektivní odpovědnost pro vlastníka bez možnosti liberace
- Tím, že mám zvíře, vystavuju ostatní teoretickému nebezpečí, a přestože učiním vše, co je možné ode mě požadovat, budu odpovídat za škodu způsobenou mým zvířetem
- Smyslem pravidla je chránit před vším, co může zvíře ve své nevypočitatelnosti a svým přirozeným chováním způsobit, ať už bylo pod kontrolou nebo se zatoulalo či uprchlo
- V dřívější úpravě toto chybělo, jelo se podle obecných pravidel (zkoumalo se, zda byl majitel, respektive ten, kdo nad zvířetem vykonával dozor, dostatečně preventivně obezřetný)
- Zkoumáme, zda původ újmy je v chování zvířat (zvíře může být např. použito jako nástroj, je pod nátlakem a nemůže jednat jinak pak nelze použít tento §)
- Povinnou osobou je primárně vlastník zvířete - povinnost nese z titulu svého vlastnického práva; nezáleží na faktickém stavu, rozhoduje stav právní
- Vlastnické právo určité osoby ke zvířeti musí tvrdit a prokazovat poškozený
 - Uprchne-li zajaté zvíře, stává se zvířetem bez pána, jakmile získá svobodu a jeho vlastník je bez prodlení a soustavně nestíhá nebo nehledá ve snaze je znovu zajmout, ledaže je označeno způsobem, že lze jeho vlastníka zjistit (§ 1046 odst. 2)

- Uprchne-li zkrocené zvíře, stává se zvířetem bez pána, pokud je vlastník nestíhá a pokud se ani samo k vlastníkovi v přiměřené době (šesti týdnů) nevrátí, ač mu v tom nikdo nebrání
 - Nelze opustit zvíře jen tak - takové právní jednání by bylo neplatné pro rozpor se zákonem
 - Vlastník by vytvořil nebezpečnou situaci, za kterou odpovídá (uprchlo zvíře jemu jako vlastníku)
- Je-li zvíře bez pána, § 2933 se neuplatní (zvláštní zákony - myslivecké...)
- K určení toho, kdo má ke zvířeti detenci - komu bylo svěřeno - mohou posloužit různé indicie: péče o přístřeší a obživu zvířete, hrazení nákladů za obživu zvířete, úhrada za pojištění zvířete z důvodu možného způsobení újmy, používání zvířete v domácnosti.
- **Pojem zvíře** - smysly nadaný živý tvor
 - Mezi taková zvířata nepatří různé mikroorganismy (bakterie, viry), tudíž újma způsobená těmito tvory nespadá pod § 2933
- Může se jednat o **divoké** (zajaté či zkrocené) i **domácí** zvíře
- Újma může být zvířetem **způsobena i nepřímo** (na silnici se nachází kráva, řidič motorky kvůli tomu musí brzdit, upadne a přejede ho kolem projíždějící nákladní vozidlo; pes vystraší stádo ovcí, které vběhne na vlakové koleje a způsobí nehodu)
- Domácí zvířata sloužící k **výkonu povolání**, jiné **výdělečné činnosti** či **pomáhají osobám se zdravotním postižením (tzv. privilegovaná zvířata)**
 - Nejprve musí jít o domácí zvíře - tedy běžně žijící s člověkem - typicky kůň, osel, mezek, dobytek, vepř, ovce, koza, pes, kočka, králík, drůbež (včetně holubů a pávů)
 - A potom z nich vybraná ta sloužící k výkonu povolání, jiné výdělečné činnosti či pomáhají osobám se zdravotním postižením
 - Např. i psi, kteří v noci hlídají prostor továrny - slouží k výdělečné činnosti
 - Liberace - pokud vlastník prokáže, že nezanedbal potřebnou pečlivost při dozoru nad zvířetem nebo že by škoda vznikla i jinak
 - Obdobně ten komu bylo zvíře svěřeno
- Ten kdo zvíře vlastníku/detentorovi zvíře **svémocně odňal**
 - **Svémoc** - označujeme čin, který je právem zakázán - osoba si k něčemu pomůže svojí mocí bez toho, aby k tomu měla zákonný podklad.
 - 3. osoba hradí sama, pokud vlastník/detentor prokáže, že nemohl odnětí rozumně zabránit
 - Jinak společně a nerozdílně
 - Ten kdo odňal - nemůže se zprostit

51. Škoda z provozní činnosti. Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným

Škoda z provozní činnosti

- § 2924: „Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.“
- Došlo ke zmírnění odpovědnosti oproti předchozímu § 420a odst. 3 OZ64, který vyžadoval prokázání toho, že škoda byla způsobena neodvratitelnou událostí nemající původ v provozu anebo vlastním jednáním poškozeného - možnost liberace z podnikání byla tak fakticky vyloučena
- Objektivní odpovědnost
- Obecně vychází z toho, že provoz zařízení sloužícího k výdělečné činnosti představuje vyšší riziko vzniku újmy
- **Provozní činnost** - rozhodující je však fakticita, provozovatel nemusí mít samozřejmě podnikatelské oprávnění
 - a) Hospodářská činnost
 - Provoz závodu
 - Provoz zařízení (extenzivně)
 - b) Tato činnost vykazuje přiměřenou kontinuitu
 - c) Plánovitost, podřízení určitému řádu
 - d) Typicky též představa činnosti zaměřené na dosažení zisku
 - Srov. provoz penzionu X užívání rodinného domu
- Nyní **exkulpace** vyvinutím VEŠKERÉ péče, kterou **lze rozumně požadovat** (snaha předejít vzniku újmy)
 - Více než jen **standardní péče** podle § 2912 NOZ), kterou lze **rozhodně** požadovat
- poškozený nemusí prokazovat, že byla porušena povinnost provozovatele, jen prokáže, že **vznik újmy byl vyvolán zvláštní povahou provozní činnosti**
- NS za provoz nepovažuje - organizaci sportovního utkání, kulturní akce, provoz banky, činnost města
- Škoda musí být způsobena
 - a) Vlastní provozní činností (viz zřizovací listinu, živnostenské oprávnění)
 - ALE je lhostejno, zda jde o provoz povolený nebo zakázaný
 - Rozhodující je fakticita (Škárová)
 - b) Věcí použitou při provozu
 - Např. židle, ze které host v restauraci spadne a zlomí si ruku
 - Krumpáč, kterým dojde v rukou kopáče k přeseknutí optického kabelu
 - 25 Cdo 1006/2002 aj.
 - c) Vlivem činnosti na okolí
 - Např. letecký postřik a uhynulé včelstvo (R 29/1978)
 - Prosakování chemických látek (25 Cdo 3113/2006)

Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným

- § 2925 odst. 1: „Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení zvlášť nebezpečné, nahradí škodu způsobenou zdrojem zvýšeného nebezpečí; provoz je zvlášť nebezpečný, nelze-li předem rozumně vyloučit možnost vzniku závažné škody ani při vynaložení řádné péče. Jinak se povinnosti zproští, prokáže-li, že škodu způsobila zvnějšku vyšší moc nebo že ji způsobilo vlastní jednání poškozeného nebo neodvratitelné jednání třetí osoby; ujednají-li se další důvody zproštění, nepřihlíží se k tomu.“
Odst. 2: „Je-li z okolností zřejmé, že provoz významně zvýšil nebezpečí vzniku škody, ačkoli lze důvodně poukázat i na jiné možné příčiny, soud zaváže provozovatele k náhradě škody v rozsahu, který odpovídá pravděpodobnosti způsobení škody provozem.“
Odst. 3: „Má se za to, že provoz je zvlášť nebezpečný, pokud se provozuje továrním způsobem nebo pokud se při něm výbušná nebo podobně nebezpečná látka používá nebo se s ní nakládá.“
- 2925 NOZ je vůči § 2924 NOZ **lex specialis**
- Stejně jako v § 2924 se riziko spojuje s provozem závodu nebo jiného zařízení

- již se však **nepoukazuje na výdělečný charakter** takového provozu
- musí však jít o zařízení, které je **zvláště nebezpečné**
 - Typicky se za takové považují provozy, kde se pracuje s výbušninami a třaskavinami, provozy s únikem zvláště nebezpečných látek, provozy v hlubinných dolech, hutích a lomech, provozy v elektrárnách a plynárnách, provozy, kde dochází k využívání jaderné energie, apod.
- **Zvláště nebezpečný provoz** je v literatuře charakterizován jako lidmi organizovaná a řízená opakující se činnost, při níž jsou využívány technické prostředky, nebezpečné suroviny a výrobky, popř. přírodní síly, které nejsou za daných podmínek vědy, techniky a hospodářství, **a to ani při zachování veškeré opatrnosti**, plně ovladatelné a kontrolovatelné, takže z procesu jejich využití hrozí pro okolí zvýšené a zpravidla přímé nebezpečí vzniku závažné újmy
- **Znaky továrního provozu**
 - Vysoká míra organizovanosti provozu
 - Užívání průmyslových výrobních metod, zejména užívání strojního zařízení
 - Značný rozsah výroby
 - Výroba nebo zpracování movitých předmětů
 - Soustředění výroby v určitém místě
 - Osobní činnost podnikatele se soustředí spíše do organizace práce nebo obchodní oblasti
- **Liberace** možná, pokud prokáže provozovatel
 1. Vyšší moc, nebo
 2. Vlastní jednání poškozeného, nebo
 3. Neodvratitelné jednání třetí osoby
- Vyvratitelná domněnka provozu zvláště nebezpečného (odst. 3)
 - Provoz továrním způsobem
 - Používání nebo nakládání s výbušnou nebo podobně nebezpečnou látkou

52. Škoda z provozu dopravních prostředků

- Provoz dopravy je souhrnným označením pro přemísťování osob nebo věcí pomocí určitého dopravního prostředku nebo zařízení z jednoho místa na jiné

Odpovědnost provozovatele vozidla, plavidla nebo letadla

- **§ 2927 odst. 1:** „Kdo provozuje dopravu, nahradí škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu. Stejnou povinnost má i jiný provozovatel vozidla, plavidla nebo letadla, ledaže je takový dopravní prostředek poháněn lidskou silou.“
 - Účel
 - Působit preventivně na provozovatele, aby udržovali dopravní prostředky ve stavu, který minimalizuje nebezpečí vzniku škodné události
 - Zajištění snazší vymahatelnosti práv poškozeného, neboť na straně škůdce je výrazně limitována možnost zprostit se povinnosti k náhradě.
 - V případě sporu musí poškozený prokázat tyto předpoklady
 - Škodnou událost vyvolanou zvl. povahou provozu dopravního prostředku (resp. dopravy)
 - Vznik újmy
 - Příčinnou souvislost mezi nimi (v případě újmy způsobené okolnostmi, které nemají původ v provozu, se zavinění škůdce presumuje)
 - Poškozeným může být jak osoba stojící vně provozu (např. chodec zraněný předmětem, který spadne z nákladního auta), tak osoba na provozu zúčastněná (např. cestující).
 - **Provoz**
 - **Není rozhodné, zda byl pohyb přerušen nahodilými zastávkami na cestě, na křižovatce, v zastávce apod.**
 - **I dopravní prostředek, který není odstaven místně a časově vhodným způsobem - např. motorové vozidlo dočasně zastavené u krajnice v důsledku poruchy**
 - **I úkony související s jízdou (plavbou, letem)**
 - Činnosti nutné k přípravě jízdy (např. prohlídka, zda jsou řádně uloženy a připevněny přepravované věci) nebo k uvedení dopravního prostředku do chodu (např. startování motoru), úkony související s jízdou (např. plnění nádrže benzinem) a jejím ukončením.
 - **O provoz dopravního prostředku nejde**
 - **Není-li dopravní prostředek schopen plnit své základní poslání (je-li opravován)**
 - **Dlouhodobě odstavené vozidlo**
 - **Vozidlo zastavené na místě k tomu vyhrazeném (např. na parkovišti, kdy došlo k vypnutí pohonu)**
 - **Je-li dopravní prostředek užíván k výkonu práce, považuje se za provoz jen činnost související bezprostředně s jeho pohybem, nikoliv veškerá pracovní činnost**
 - **Např. autojeřáb zavádí při manipulaci s břemenem o elektrické vedení**
 - **Zvláštní povaha provozu**
 - **Plyne především z technických charakteristik provozu**
 - **Vlastnosti, které jej odlišují od všech ostatních provozů - vysoká rychlost, velká hmotnost, produkce extrémních teplot atd.**
 - **Újmou způsobenou zvláštní povahou provozu není zdravotní nevolnost vyvolaná letem či delší jízdou autobusem, nachlazení v nevytopeném autobusu nebo újma zapříčiněná vhozením předmětu do okénka jedoucího vlaku**
 - **Provozovatel** - dvě skupiny provozovatelů
 - **Provozovatel dopravy**
 - **Hradí újmu bez ohledu na to, jakým dopravním prostředkem je doprava realizována**
 - **Především osoba, jejímž podstatným samostatným předmětem činnosti je uskutečňování přepravy osob a nákladu pro cizí potřeby, a to rozličnými způsoby**
 - **Ve většině případů je provoz dopravy uskutečňován s podnikatelským záměrem**

- I zcela dobrovolná, ztrátová činnost (kupř. charitativní), bude-li fakticky naplňovat znaky provozu dopravy
 - Nemusí se jednat o hlavní činnost daného subjektu
 - I subjekt, který dopravu provozuje bez příslušného povolení
 - I pevná dopravní zařízení (výtahy, paternostery, eskalátory) nebo dopravní prostředky poháněné zvířecí silou (např. jízda na koni, provoz potahu)
 - Je-li k dopravě užívána lidská síla, řadíme ji pod provoz dopravy jen v případech, v nichž je pohon zprostředkován dopravním prostředkem (např. jízdním kolem)
 - Čistě pěší doprava (např. v rámci zásobování horských chat) ani transport uskutečňovaný různými přenosovými soustavami (plynovody, ropovody atd.) se pod provoz dopravy nezahrnují
- **Provozovatel dopravních prostředků**
- Hradí újmu jen v případě, způsobí-li ji v souvislosti s provozem některého z taxativně vymezených dopravních prostředků
 - Osoba, která má právní a faktickou možnost dispozice s dopravním prostředkem (nejčastěji vlastník - je na něm, aby prokázal, že provozovatelem je někdo jiný (§ 2930)
 - Dispozice se vyznačuje především využíváním základních funkcí dopravního prostředku (jízdou, letem, plavbou), ale i jeho údržbou, placením provozních nákladů, placením oprav apod.
 - Lze za něj považovat např. i leasingového dlužníka, který má obdobné postavení jako vlastník vozidla (užívá je, hradí náklady spojené s provozem apod.), vlastníkem však až do splnění podmínek leasingové smlouvy není.
 - NS přitom požaduje vždy posoudit konkrétní obsah leasingové smlouvy a určit, jaký rozsah práv k vozidlu vlastník převedl na leasingového dlužníka
 - Za provozovatele vozidla nelze leasingového dlužníka považovat tehdy, jestliže byl podle smlouvy oprávněn vozidlo za úplaty užívat obvyklým způsobem, aniž na něm směl provádět technické úpravy s výjimkou nutných oprav, měl hradit pouze údržbu a opravy vozidla a nebyl povinen vozidlo pojistit (pouze připojistit při cestě do zahraničí)
 - Dispozice musí mít dlouhodobý charakter
 - Provozovatelem není ani FO, které provozovatel půjčí dopravního prostředek za úplatu
 - I v případě, že pracovník poskytne zaměstnavateli své motorové vozidlo pro plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, nepřestává být sám jeho provozovatelem
 - Povinnost nahradit škodu vzniklou při provozu dopravního prostředku je spjata jen s přesně vymezenými typy dopravních prostředků - vozidla, plavidla a letadla bez ohledu na jejich pohon
 - Zpřísněná povinnost nestíhá pouze provozovatele dopravních prostředků, které jsou poháněny lidskou silou - jízdní kolo, kolečkové brusle, skateboard atd.
 - Mezi vozidla řadíme i dopravní prostředky zvláštního určení (např. motoricky poháněný invalidní vozík), různé pracovní stroje (např. lesnické traktory, bagry atd.), i dopravní prostředky určené výlučně pro provoz v terénu (sněžné skútry)
- **Provozovatel a řidič dopravního prostředku**
- řidič může, ale nemusí být provozovatelem
 - Není vyloučeno, aby poškozený požadoval náhradu újmy přímo po řidiči, který není provozovatelem a způsobil újmu svým zaviněným protiprávním činem
 - V takovém případě však poškozený musí postupovat dle obecného ustanovení o náhradě újmy (§ 2910)
 - Vyloučen není ani případ, v němž poškozený uplatňuje právo na náhradu újmy vůči více solidárně zavázaným škůdcům najednou (§ 2915) - jedním je provozovatel, druhým řidič

- **§ 2927 odst. 2:** „Povinnosti nahradit škodu se nemůže provozovatel zprostit, byla-li škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu. Jinak se zproští, prokáže-li, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat“
 - Zproštění se povinnosti k náhradě újmy
 - V případě, že má svůj původ v provozu, nepřichází zproštění vůbec v úvahu
 - V takovém případě se povinnost k náhradě ukládá bez ohledu na zavinění (§ 2895)
 - **Okolnosti mající původ v provozu**
 - Především tzv. vnitřní náhoda - provozně-technický stav dopravního prostředku odchylný od stavu normálního (např. porucha brzdového systému)
 - Není důležité, zda dopravní prostředek prošel náležitými technickými kontrolami, či zda měl předepsané schválení technické způsobilosti k provozu
 - Selhání osob užitých v dopravě (zaměstnanec, náhodný chodec navigující při couvání)
 - Selhání může spočívat např. ve zdravotní indispozici užití osoby (např. infarkt) nebo v profesním selhání (např. nedodržení bezpečnostních předpisů)
 - **Exkulpační, nebo liberační důvod?**
 - Exkulpační (vyžaduje se prokázání určité míry péče - vyšší než stanoví § 2912)
 - Judikatura i literatura k tomu však doposud přistupovaly jako k tzv. objektivní odpovědnosti, a stanovený důvod pojímaly jako liberační.
 - Každopádně se vyžaduje, aby škůdce prokázal, že újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat
 - Pokud se přes vynaložení takového úsilí nepodařilo újmě zabránit, jedná se o újmu neodvratitelnou (zejména újma vzniklá v důsledku působení přírodních sil
 - Neodvratitelnost se posuzuje objektivně, tedy že újmu by nemohl za daných poměrů odvrátit žádný provozovatel na jeho místě.
 - Škodná událost nemá původ v provozu, pokud vznik újmy sice nějakým způsobem souvisí s provozem dopravního prostředku (dopravy), ale újma jím není primárně vyvolána (např. automobil byl převrácen silným poryvem větru)

Dopravní prostředek v opravě

- **§ 2928:** „Je-li dopravní prostředek v opravě, považuje se za jeho provozovatele osoba, která dopravní prostředek převzala k opravě“
 - Pozice provozovatele opravy plně odpovídá pozici provozovatele dopravního prostředku
 - Každá osoba, která převezme dopravní prostředek k opravě - ať na základě smlouvy, či jiné právní skutečnosti (např. z důvodu výskytu vady v záruční době)
 - K převzetí dochází tehdy, je-li umožněno reálné fyzické nakládání s dopravním prostředkem za účelem opravy; stačí i ponechání automobilu na parkovišti před opravou a předání klíčů.
 - O předání dopravního prostředku zpravidla nepůjde, neztratí-li provozovatel po dobu opravy dispozici nad vozidlem - příkladem může být oprava přímo na silnici
 - Není rozhodné, jakou povahu oprava má, jaké části dopravního prostředku se týká, které součástky jsou měněny, popřípadě jak dlouho trvá
 - Povahu opravy má i prohlídka dopravního prostředku, při níž nejsou odstraňovány žádné závady
 - Není důležité, z jakého důvodu byl dopravní prostředek v době opravy uveden do provozu (např. zkušební jízdy)

Použití dopravního prostředku bez vědomí provozovatele

- **§ 2929:** „Místo provozovatele nahradí škodu ten, kdo použije dopravního prostředku bez vědomí nebo proti vůli provozovatele. Provozovatel nahradí škodu společně a nerozdílně s ním, pokud mu takové užití dopravního prostředku z nedbalosti umožnil.“
 - Cíl
 - Chránit provozovatele, který fakticky s dopravním prostředkem nakládat nemůže

- Chránit poškozeného, který by vyloučením náhradové povinnosti provozovatele bez dalšího pozbyl v takové situaci výhod plynoucích z její přísné povahy.
- **Dvě alternativní podmínky**, při jejichž splnění ze zákona přechází povinnost k náhradě újmy na jiný subjekt
 - Použití dopravního prostředku bez vědomí provozovatele, anebo
 - Použití dopravního prostředku proti vůli provozovatele
- **Není třeba, aby dopravní prostředek byl odňat postupem objektivně protiprávním** (zejm. trestným činem)
- Černé jízdy
 - Jde o jakékoliv užití motorového dopravního prostředku zaměstnancem v rozporu s vůlí provozovatele (zaměstnavatele)
 - Užití dopravního prostředku zaměstnancem mimo pracovní dobu k čistě soukromým účelům
 - Naopak z pouhého faktu, že zaměstnanec při jízdě pro zaměstnavatele zvolí jinou než příkázanou trasu, nelze dovodit, že užil dopravní prostředek proti vůli nebo bez vědomí provozovatele
 - Je-li k jízdě povolení, nedojde k přechodu povinnosti k náhradě újmy ani v případě, že jízda neprobíhá zcela dle pokynů provozovatele (např. řidič-zaměstnanec v rozporu s pokyny provozovatele-zaměstnavatele soustavně překračuje povolenou rychlost)
- Zavinění provozovatele
 - Umožnil-li provozovatel zneužití dopravního prostředku svojí nedbalostí, je úplný přechod povinnosti k náhradě újmy vyloučen
 - Provozovatel nemusí chtít, aby dopravní prostředek byl zneužit, ani vědět, že zvolený způsob zajištění není dostačující a umožňuje zneužití dopravního prostředku. Vzhledem k okolnostem a ke svému postavení či osobním poměrům to však vědět měl a mohl
 - Provozovatel je v takovém případě povinen nahradit újmu společně s osobou, která užila dopravní prostředek bez jeho vědomí nebo proti jeho vůli
 - Míra zavinění provozovatele je tím větší, čím méně překážek musel neoprávněný uživatel překonat při zmocnění se dopravního prostředku

Domněnka provozovatele

- **§ 2930:** „Nelze-li provozovatele určit, platí, že jím je vlastník dopravního prostředku.“
 - V případě, že je dopravní prostředek vlastníkově odňat proti jeho vůli nebo bez jeho vědomí, pak i když se nepodaří určit osobu povinnou k náhradě újmy dle § 2929, není vlastník povinen náhradu poskytnout, neboť zde neexistuje nevědomost o osobě provozovatele

Možnost poškozeného věc opatrovat

- **§ 2931:** „Vznikla-li škoda na věci jejím odcizením nebo ztrátou, nahradí provozovatel tuto škodu, jen pokud poškozený neměl možnost věc opatrovat.“
 - Smysl
 - Omezení povinnosti k náhradě v případě odcizení nebo ztráty věci při škodné události
 - Poskytnutí zvýšené ochrany poškozenému v okamžiku, není-li schopen v důsledku vzniklé újmy na zdraví a všeobecného chaosu způsobeného škodnou událostí sám řádně pečovat o svůj majetek
 - Tuto škodu má provozovatel nahradit pouze tehdy, pokud poškozený neměl možnost věc opatrovat, a to v důsledku škodné události (byl zraněn, odvezen do nemocnice apod.)
 - Zároveň je z poškozeného sejmuto břímě zjišťování a dokazování skutečnosti, zda, jak a kým byla jeho věc odcizena
 - **Ztráta**
 - Pokud nad věcmi poškozený ztratí při nehodě kontrolu a věci někam zapadnou apod.
 - Ty, které musel poškozený v důsledku škodné události opustit a již neměl možnost se k nim vrátit nebo je již později nebyl schopen najít

- Poškozený by měl přijmout zachráněnou věc, i když už ji pokládal za ztracenou a raději by přijal peněžní náhradu
- **Odcizení**
 - Věc, která se dostala v důsledku nehody mimo dosah poškozeného a byla protiprávně odcizena třetí osobou
- **Vždy musí jednat o věci movité**
 - Nejčastěji jde o věci, které měl poškozený u sebe (ruční zavazadla - např. kufry), a o věci, které měl na sobě (šaty, šperky apod.)
 - Vyloučit nelze ani ztrátu jiných movitých věcí, např. z domu, který byl poškozen při dopravní nehodě
- **Zvláštní právní úprava**
 - Vznikne-li cestujícímu při uskutečňování přepravy dle smlouvy o přepravě osob škoda na zavazadle přepravovaném společně s ním či na věci, kterou měl cestující u sebe, náhrada újmy se řídí § 2927 a násl.
 - Škodu způsobenou na zavazadle přepravovaném odděleně od cestujícího dopravce nahradí dle ustanovení o náhradě škody při přepravě věci - např. lyže na střeše autobusu
 - Byla-li škoda způsobena na věci odložené v dopravním prostředku hromadné dopravy, nahradí se tato škoda též podle ustanovení o náhradě škody způsobené provozem dopravního prostředku (§ 2945 odst. 3)

Vypořádání mezi provozovateli

- **§ 2932:** „*Střetnou-li se provozu dvou nebo více provozovatelů a jedná-li se o vypořádání mezi těmito provozovateli, vypořádají se provozovatelé podle své účasti na způsobení vzniklé škody.*“
 - Uplatní se pouze při vypořádání újmy vzniklé střetnutím se provozovateli navzájem, tedy ve vztahu k újmě, která vznikla přímo jim; přitom provozovatelé musejí splňovat všechny náležitosti vyplývající z předchozích pravidel (§ 2927 a násl.), jinak nejde o střet ve smyslu tohoto pravidla
 - **Střet**
 - Je především přímá srážka dopravních prostředků
 - Může jít však i o pouhé vzájemné působení jednoho provozu na druhý, a to bez přímého fyzického kontaktu (např. oslnění protijedoucím vozidlem atd.)
 - Musí být dána alespoň základní časová a místní souvislost vzájemného působení provozů (není střetem, pokud vyteče z nákladního vozidla olej na silnici, na němž s několikaminutovým odstupem dostane smyk a havaruje řidič motocyklu)
 - Střetnout se mohou provozu téhož druhu (např. automobilová havárie), ale i provozu typově odlišné (např. auto a vlak)
 - Pouze u dopravních prostředků, které jsou v provozu
 - Ke střetu nedochází, střetnou-li se dopravní prostředky mající téhož provozovatele (např. otec nabourá syna, přičemž provozovatelem obou vozidel je otec) nebo téhož provozovatele dopravy (např. vlakové soupravy nebo autobusy téhož dopravce)
 - **Vypořádání provozovatelů**
 - Podle účasti na způsobení vzniklé újmy
 - Pro zjištění účasti na střetu není rozhodující, zda je podíl jednotlivých provozovatelů kryt zaviněním
 - Účast na způsobení újmy se vyjadřuje procentním podílem nebo poměrem
 - V konkrétním případě lze dojít k závěru, že účast jednoho z nich je natolik minimální, že mu nevznikne povinnost hradit újmu
 - Škoda může být na jedné straně zapříčiněna nedbalostí (či úmyslem) provozovatele a na straně druhé objektivně nastalou skutečností mající původ v provozu provozovatele jiného (např. vyhýbání neosvětlené překážce aj.).
 - **Třetí osoba**
 - Je dalším škůdcem vedle střetnutých se provozovatelů a vypořádá se s provozovateli podle účasti na způsobení vzniklé škody (§ 2916)

- Pokud jde o újmu vzniklou této třetí osobě, provozovatelé dopr. prostředků nahradí takové osobě újmu podle § 2927, a to společně a nerozdílně (§ 2915), v úvahu přichází spoluzpůsobení újmy (§ 2918)
- **Povinné ručení** - smluvní pojištění, smluvní přímus - povinnost uzavřít smlouvu pro plnění odpovědnosti za škodu způsobenou dopravním prostředkem

53. Škoda způsobená věcí

Použití vadné věci

- **§ 2936:** „Kdo je povinen někomu něco plnit a použije při tom vadnou věc, nahradí škodu způsobenou vadou věci. To platí i v případech poskytnutí zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb.“
 - Prikazuje používat toliko bezvadné věci a implicitně též to, aby byly tyto věci před použitím kontrolovány a udržovány ve stavu, aby jejich použití nevedlo k vzniku újmy
 - V případě sporu je na poškozeném, aby prokázal existenci povinnosti plnit, vznik újmy, okolnost mající svůj původ ve vadě použité věci a příčinnou souvislost mezi touto škodnou událostí a újmou
 - **Předpoklady vzniku povinnosti nahradit újmu**
 - Povinnost plnit
 - Použití věci
 - Věc tu slouží jako prostředek ke splnění dlužníkovy povinnosti (není výsledkem jeho činnosti)
 - Věc nemusí být ve vlastnictví povinné osoby, povinná osoba může být jejím detentorem i držitelem
 - Zajímavé je posouzení použití části lidského těla, neboť ta není dle § 493 věcí
 - analogická aplikaci, neboť poškozeného nelze vystavit menší míře ochrany
 - Použití věci - především manipulace s věcí, resp. činnost nezbytná pro řádné fungování věci, ale též dosažení účelu (stavu) sledovaného použitím věci.
 - Věc může být použita aktivně i pasivně.
 - aktivní použití - různé nástroje či přístroje, kterými je něco opravováno apod.
 - pasivní použití - např. skříňky pro uložení movitých věcí.
 - Při použití nezáleží na tom, zda věc použije dlužník, věřitel (např. samoobslužná skříňka), nebo oba ve vzájemné součinnosti.
 - Vada věci
 - Věc je vadná, neskýtá-li s ohledem na svůj účel dostatečnou míru bezpečí
 - Neznamená to, že by musela vyhovovat všem nejnovějším technickým a dalším požadavkům na bezpečnost
 - hodnocení vadnosti věci souvisí s povahou věci, s jejím účelem, a posuzujeme ji dle rizika, před kterým má komentované pravidlo chránit.
 - Po dlužníkovi se vyžaduje, aby prováděl pravidelnou kontrolu stavu věci.
 - Nelze stanovit pravidlo, které by řešilo, s jakou intenzitou a jak často má být kontrola prováděna (záleží na každém konkrétním případě)
 - Nezáleží na tom, zda se vada vyskytuje ojediněle, opakovaně nebo pravidelně
 - Vadnost věci nutno posuzovat objektivně, ne ve vztahu k povinné osobě
 - Je třeba, aby škodná událost měla původ ve vadě věci, v jejímž důsledku věc selže
 - Pravidlo nedopadá na případy, ve kterých způsobení újmy spočívá v jejím nesprávném použití - v lidském činiteli
 - **Zproštění povinnosti k náhradě újmy**
 - Není jasno; v komentáři se uvádí, že lze předpokládat, že praxe bude tento případ posuzovat jako liberaci
 - **Zdravotnické a jiné služby**
 - Zdravotnická služba
 - = zdravotní služba dle zákona o zdravotních službách
 - Jedná se o služby promotivní (zaměřené na žádoucí zdravý vývoj člověka.), preventivní, diagnostické, léčebné, rehabilitační, pečovatelské a paliativní (péče většinou o těžce nemocného nebo umírajícího člověka; mírní se bolest, ale neodstraňuje se příčina choroby a bolesti)

- Např. injekční stříkačka, které se zlomí jehla pro nahodilou křehkost, vadný zubní vrták
- Příčinná souvislost může být dána jen tehdy, jestliže jsou obecně rizikové vlastnosti užitého přístroje nebo jiné věci v konkrétním případě prokázány
- Sociální, veterinární a jiné biologické služby
 - Sociální služby
 - Zákon o sociálních službách - sociální služba = činnost nebo soubor činností, jimiž se zajišťuje pomoc osobám v nepříznivé sociální situaci
 - Sociální služby jsou buď pobytové, ambulantní, nebo terénní
 - Např. o pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu
 - Veterinární služby zahrnují zejména lékařské procedury určené pro prevenci nebo léčení chorob zvířat
- Jiné biologické služby
 - Různé další činnosti, při kterých se užívá biologických či chemických látek
 - Např. čištění studny, při které dojde ke kontaminaci vody v důsledku použití vadného přípravku

Dohled nad věcí

- **§ 2937 odst. 1:** „Způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled; nelze-li takovou osobu jinak určit, platí, že jí je vlastník věci. Kdo prokáže, že náležitý dohled nezanedbal, zproští se povinnosti k náhradě.“
 - **Riziko vyplývající z povahy věci**
 - Žádá-li poškozený náhradu újmy, musí prokázat, že vznikla újma, že újmu způsobila věc sama od sebe, příčinnou souvislost mezi těmito dvěma předpoklady a to, že škůdce porušil svoji povinnost dohledu nad věcí
 - Zavinění škůdce se presumuje, přičemž se mu dává možnost vyvinut se, prokáže-li, že nejednal zaviněně (že nezanedbal náležitý dohled)
 - **Věc způsobí újmu sama od sebe**
 - Říkáme-li o něčem, že k tomu dochází samo od sebe, máme tím na mysli, že to má původ ve vnitřní příčině; zde v povaze samotné věci
 - Povaha věci spočívá v jejích různých vlastnostech (velikost, hmotnost, křehkost, menší odolnost vůči extrémním teplotám, kazivost), účincích, vadách apod.
 - Není rozhodné, zda je tato povaha obvyklá či zvláštní (způsobená např. skrytou vadou)
 - Poškozený případně nemusí prokazovat vadnost věci (opačně v případě skutkové podstaty dle § 2936)
 - I když tu schází bezprostřední vnější podnět a věc má způsobit újmu „sama o sobě“, je zřejmé, že každou vnitřní příčinu musí něco zvenčí aktivovat (např. vysoká okolní teplota vede ke vznícení věci).
 - Tímto spouštěčem však nemůže být přímo působení člověka na věc, neboť norma nechrání před jednáním člověka.
 - Takové případy je nutno posoudit dle obecných pravidel (§ 2910).
 - **Povinná osoba**
 - Primárně ten, kdo měl mít nad věcí dohled
 - Kdokoli, kdo má věc u sebe na základě jakéhokoli titulu: nájemce, vypůjčitel, schovatel, zástavní věřitel apod., anebo i bez právního důvodu (např. zloděj)
 - Sekundárně, nelze-li takovou osobu určit, platí, že povinnou osobou je vlastník
 - Podaří-li se však vlastníkovu ke své obraně prokázat, že nad věcí měl mít dohled někdo jiný, není naplněna hypotéza právní domněnky a vlastník není povinen k náhradě
 - **Exkulpace**
 - Prokáže-li povinná osoba, že nezanedbala náležitý dohled, zproští se povinnosti nahradit újmu
 - Tato možnost se týká nejen osoby, která měla mít nad věcí dohled, ale též vlastníka, který se povinným subjektem stává, nelze-li určit, kdo měl mít nad věcí dohled

- **§ 2937 odst. 2:** „Způsobila-li škodu věc pádem nebo vyhozením z místnosti nebo podobného místa, nahradí škodu společně a nerozdílně s tím, kdo je povinen k náhradě podle odstavce 1, i osoba, která takové místo užívá, a nelze-li ji určit, vlastník nemovité věci.“
 - **Riziko věci padající z výšky**
 - Základ ve staré římskoprávní *actio de effusis et deiectionis* (žalobě o vylitém a vyhozeném)
 - Účel - chránit osoby vyskytující se poblíž budov proti následkům, které jsou způsobeny pádem věci z výšky
 - Ten, kdo fakticky ovládá určitý ohraničený prostor, má povinnost zabránit tomu, aby z něj padaly nebo byly vyhazovány věci, které způsobí jinému újmu (resp. má ke snížení rizika tu nejlepší možnost)
 - Poškozený musí v případě sporu prokázat pád věci nebo její vyhození z místnosti (nebo podobného místa), vznik újmy a příčinnou souvislost mezi vznikem újmy a pádem či vyhozením věci
 - **Pád nebo vyhození věci**
 - Vztahuje se na jakýkoli hmotný předmět, který je svými fyzikálními vlastnostmi způsobilý přivodit jinému újmu svým dopadem z výšky, např. i část věci
 - Při pádu živého člověka však není naplněn předpoklad pádu věci; vyhodí-li pachatel z místnosti tělo mrtvého člověka, lze uvažovat o užití komentovaného pravidla
 - Pro naplnění tohoto předpokladu není nutné prokazovat, kdo věc z okna vyhodil nebo kdo dal k pádu věci podnět
 - Není rozhodné, zda byla věc řádně upevněna, jak velká byla pravděpodobnost jejího pádu apod.
 - Vyhození věci v sobě obsahuje též vylití věci (liší se pouze skupenství věci)
 - Není důležité, kam věc z místnosti dopadne, musí se však jednat o místo vně místnosti nebo podobného místa
 - Vyloučit však nelze ani dopad věci uvnitř budovy (např. na společné schodiště)
 - **Místnost nebo podobné místo**
 - Místnost = prostor, který je ohraničen stěnami, podlahou a stropem a je součástí určité budovy
 - Nezáleží na tom, k jakému účelu je místnost určena kolaudačním rozhodnutím ani k jakému účelu je fakticky využívána
 - Místnost je nutno vnímat prostorově se všemi jejími částmi, např. balkony, lodžiemi apod.
 - Odkaz na podobné místo umožňuje jednak slevit z daných kritérií místnosti (např. střešní terasa), jednak zahrnout pod tato místa např. lodní kabiny či kajuty, tedy místnosti, které se nenacházejí v budovách
 - Vždy však musí jít o určitý prostor, který je uživatelem ovládán, tudíž jím není např. štít domu, ze kterého se uvolní kus omítky a pádem způsobí újmu (v takovém případě je namístě užití § 2938)
 - **Povinný subjekt**
 - Primárně osoba, která měla mít nad věcí dohled (nelze-li ji určit, pak vlastník věci)
 - Solidárně s osobou, která měla mít nad věcí dohled, je k náhradě zavázána i osoba, která místo, odkud věc spadla či byla vyhozena, užívá (nelze-li ji určit, pak vlastník nemovité věci)
 - Osobou, která takové místo užívá, může být osoba FO i PO
 - Nezáleží na tom, zda je užívá na základě právního titulu, anebo neoprávněně, důležitý je faktický stav užívání
 - Je-li uživatelů více (např. spoluvlastníci), jsou povinni k náhradě solidárně (§ 2915)
 - Není vyloučeno, že uživateli bude na čas odejmuta faktická možnost místnost ovládat - např. při dočasné suspendaci nájemního práva (§ 2260) - nelze pak uživatele považovat za toho, kdo místnost fakticky ovládá, proto nenese povinnost k náhradě újmy
 - Ultimativním povinným je vlastník nemovité věci, ze které k pádu či vyhození došlo
 - Dojde-li k pádu či vyhození věci z kabiny lodi či hausbótu - analogie
 - Poškozenému zákoník nebrání, aby se náhrady újmy domáhal i na přímém škůdci, tedy tom, kdo např. věc vyhodí z okna; jeho povinnost k náhradě se konstruuje na základě § 2910
 - Zvolí-li poškozený postup vůči povinným vymezeným v komentovaném pravidle, mají vůči pachateli regres (§ 2917)

- **Exkulpace**
 - Osoba, která užívá místo, z něhož došlo k pádu či vyhození věci (případně vlastník nemovité věci), může na svoji obranu rovněž uvést, že vznik újmy nezavinila
 - Například před tím, než místnost na delší dobu opustí, se očekává, že provede kontrolu a zajištění věci; stejně tak před předvídatelnou změnou povětrnostních podmínek
 - Od uživatele (vlastníka) lze vyžadovat pouze taková opatření, která jsou obvyklá a očekávatelná (§ 2912)

Odpovědnost vlastníka budovy

- **§ 2938 odst. 1:** „Při zřícení budovy nebo odloučení její části v důsledku vady budovy nebo nedostatečného udržování budovy nahradí její vlastník škodu z toho vzniklou.“
 - **Účel**
 - Prikazuje stavět budovy tak, aby odpovídaly uznávaným pravidlům stavitelství a inženýrství, a udržovat je ve stavu bez obecně nebezpečných vad stability, aby tím bylo zabráněno zvýšenému nebezpečí pro statky jiných
 - Norma nechrání před jakýmkoli riziky spojenými s budovou
 - **Předpoklady vzniku povinnosti nahradit újmu**
 - Poškozenému stačí prokázat tyto skutečnosti
 - Vznik újmy
 - Vadnost budovy, případně její nedostatečné udržování
 - Škodná událost v podobě zřícení budovy či odloučení její části
 - Příčinná souvislost mezi vadou budovy či nedostatečným udržováním a škodnou událostí
 - Příčinnou souvislost mezi škodnou událostí a vznikem budovy
 - Vlastník může na svoji obranu předně uvést, že nedošlo k porušení povinnosti, tedy že budova nemá vadu a že ji dostatečně udržoval
 - Samozřejmě se může též vyvinít (exkulpat), prokáže-li, že své povinnosti nezanedbal.
 - **Budova a její zřícení**
 - = určitý uzavřený prostor sloužící k pobytu lidí, zvířat nebo k ukládání věcí, který je postaven v souladu se stavitelskými poznatky a zkušenostmi a je pevně spojen se zemí
 - I rozestavěné (nedokončené) budovy, stejně jako zchátralé budovy
 - Nezáleží na tom, jakému účelu budova slouží, jakým způsobem je se zemí spojena či z jakého materiálu je postavena
 - Obdobné riziko vzniku újmy vyplývající ze zřícení budovy nebo z odloučení její části je spojeno i s jinými stavbami a není důvodu, aby vůči těmto nebezpečím byla poskytována nižší ochrana
 - Soudíme, že lze často dospět k závěru, že existuje nezamýšlená mezera v zákoníku, která ospravedlňuje použití analogie (§ 10).
 - Ustanovení se však nevztahuje na případy pádu větví stromů apod.
 - Zřícení představuje zhroucení (kolaps) celé budovy v důsledku ztráty spojení, které udržovalo budovu pohromadě (není jím případ, kdy je budova plánovaně stržena)
 - **Část budovy a její odloučení**
 - Částí budovy nejsou pouze podstatné díly, nýbrž všechny předměty, které jsou s budovou fakticky spojeny
 - Rozhodující není způsob připojení, ale právě příslušné funkční propojení a začlenění části do celku
 - Mezi částí budovy lze počítat např. výtah, balkon, komín, strop
 - Sníh a rampouchy na střechách budov nepředstavují částí budovy
 - Odloučení části budovy = každé nedobrovolné odstranění spojení se zbytkem budovy, která jako celek zůstává neporušený
 - Není třeba, aby došlo k plnému oddělení části od celku, často stačí částečné porušení spojení

- **Vada budovy a nedostatečné udržování budovy**
 - Budova je vadná, neskýtá-li s ohledem na svůj účel dostatečnou míru bezpečí
 - Neznamená to, že by musela vyhovovat všem nejnovějším technickým a dalším požadavkům na bezpečnost výstavby.
 - Hodnocení vadnosti budovy souvisí s povahou budovy, s jejím účelem a posuzujeme ji dle rizika, před kterým má komentované pravidlo chránit
 - Vyšší požadavky na bezpečí se pojí s budovami, které jsou přístupné veřejnosti, resp. se očekává, že budou veřejností hojně navštěvovány (úřady, školy, obchodní domy apod.)
 - Po vlastníkově se předně vyžaduje, aby prováděl pravidelnou kontrolu stavu budovy
 - Nelze stanovit generální pravidlo, které by řešilo, s jakou intenzitou (do jaké hloubky) a jak často má být kontrola prováděna (záleží na každém konkrétním případě)
 - Nestačí jen kontrolovat, zda budova ještě odpovídá požadavkům, které platily v době jejího zřízení, ale je třeba zohledňovat i následný vývoj
- **Příčina zřícení nebo odloučení**
 - Následek musí být adekvátním ve vztahu k příčině
 - Tak tomu není, pokud možnost zřícení či odloučení je z těchto příčin tak málo pravděpodobná, že ji vlastník nemusí brát v úvahu
 - V zásadě nezáleží na tom, jak došlo k rozdělení nebo uvolnění - zda s vnějším podnětem nebo bez něj (např. v důsledku prorozavění trubek)
 - Důležité však je, aby vada budovy nebo její nedostatečné udržování bylo podstatnou adekvátní příčinou škodné události, tedy aby následkem vady či nedostatečné údržby nastala situace, ve které může přistoupení nějaké zvláštní, spouštěcí okolnosti (např. jednání třetí osoby) vést ke škodné události
 - Vada nebo nedostatečná údržba tak nemusí být jedinou příčinou škodné události
 - povinnost k náhradě újmy nevzniká, pokud ke škodné události vedla výlučně mimořádná přírodní katastrofa, se kterou nemohlo být za daných okolností počítáno
 - V jednotlivých případech je však třeba vždy přihlížet k tomu, zda má mít konkrétní budova určité parametry (aby např. odolala i mimořádnému nebezpečí) a zda tyto parametry skutečně má
 - § 2938 nelze použít ani tehdy, je-li příčinou zřícení či odloučení úmyslné jednání 3. osoby, vůči kterému nemohl vlastník učinit žádná opatření (anebo nejsou rozumná) - např. založení požáru
- **Povinná osoba**
 - Nezáleží na tom, zda vlastník je v okamžiku škodné události též tím, kdo fakticky budovu ovládá
 - Má-li jiného držitele nebo detentora, povinnost k náhradě stále stíhá vlastníka (podle okolností mohou ale tyto osoby být vystaveny regresu ze strany vlastníka dle § 2917).
 - Povinnou osobou je nejčastěji vlastník pozemku, vlastník práva stavby (jehož součástí je budova) anebo vlastník budovy, která je samostatným předmětem práv a povinností.
 - Je-li budova ve spoluvlastnictví, jsou všichni povinni k náhradě újmy solidárně
 - Jedná se o povinnost konstruovanou na základě zavinění → musí být vlastník budovy deliktálně způsobilý
- **§ 2938 odst. 2:** „Společně a nerozdílně s ním hradí škodu předešlý vlastník, má-li škoda příčinu v nedostatku vzniklém za trvání jeho vlastnického práva, na nějž nástupce neupozornil, a došlo-li ke škodě do roka od zániku jeho vlastnického práva. To neplatí, pokud se jedná o takový nedostatek, o kterém nástupce musel vědět.“
 - Náhrada škody předchozím vlastníkem
 - Toto pravidlo stíhá jakéhokoli předchozího vlastníka, nezáleží na právním titulu, který vedl k zániku jeho vlastnického práva

54. Škoda způsobená vadou výrobku

Odpovědnost za škodu způsobenou vadou movité věci

- **§ 2939 odst. 1:** „Škodu způsobenou vadou movité věci určené k uvedení na trh jako výrobek za účelem prodeje, nájmu nebo jiného použití nahradí ten, kdo výrobek nebo jeho součást vyrobil, vytěžil, vypěstoval nebo jinak získal, a společně a nerozdílně s ním i ten, kdo výrobek nebo jeho část označil svým jménem, ochrannou známkou nebo jiným způsobem.“
 - Náhrada újmy způsobené vadou výrobku byla původně upravena v zákoně č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku
 - Jde o transpozici směrnice Rady 85/374/EHS o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky
 - **Předpoklady vzniku povinnosti nahradit újmu**
 - Obecně
 - V případě sporu musí poškozený prokázat vadu výrobku, vzniklou újmu, příčinnou souvislost mezi vadou a vznikem újmy
 - Poškozeným může být jakákoliv fyzická i právnická osoba
 - Mezi poškozeným a škůdcem nemusí existovat závazek
 - Zákon chrání jak smluvní partnery škůdce, tak další nabyvatele výrobku a třetí osoby (tzv. nic netušící kolemjdoucí - innocent bystanders)
 - Zavinení škůdce se ke vzniku povinnosti nahradit újmu nevyžaduje (§ 2895)
 - Vada výrobku
 - Musí se jednat o vadu ve smyslu § 2941
 - Poškozený nemusí prokazovat, že vada vznikla ve sféře škůdce, ani okamžik vzniku vady
 - Újma
 - Je třeba vyjít z výkladu konformního se směrnicí, která omezuje oblast ochrany na tělesnou integritu člověka (jeho život a zdraví) a na hmotné věci
 - Příčinná souvislost
 - Ke zjištění faktické kauzality je možné aplikovat teorii podmínky
 - Ke zjištění právní kauzality je vhodnější užít teorii ochranného účelu právní normy než teorii adekvátní příčinné souvislosti
 - Co do osobní působnosti jsou chráněni nejen spotřebitelé, ale jsou chráněni též podnikatelé (s omezením dle § 2943)
 - **Výrobek**
 - Movitá věc
 - Ze smyslu směrnice vyplývá, že výrobkem má být právě jen movitá věc hmotná
 - Za výrobek je třeba považovat i elektrickou energii
 - Výrobek musí být určen k uvedení na trh za účelem prodeje, nájmu či jiného použití
 - Může jít o předmět masové průmyslové výroby, stejně jako předmět vytvořený v domácí řemeslné dílně
 - Výrobkem jsou nejen člověkem vytvořené předměty, ale také předměty vytěžené (uhlí, ropa apod.) nebo vypěstované (obilniny, luštěniny aj.)
 - Též použité předměty a zvířata
 - SD EU považuje za výrobek i lidskou krev a orgány poté, co jsou odděleny od těla
 - I různé implantáty nebo umělé klouby, a nepřestávají jimi být ani po jejich začlenění do lidského těla.
 - I movité věci, které se staly součástí jiné movité či nemovité věci (z důvodu, aby se výrobci těchto movitých věcí nemohli zbavit své povinnosti pouze z důvodu toho, že jejich výrobek ztratil charakter samostatné věci), např. cihly, beton apod.
 - Oproti tomu zhotovitel stavby, nejedná-li se o samostatnou věc v pr. slova smyslu, ale o součást pozemku, není povinen k náhradě újmy dle tohoto §
 - Pravidla se vztahují na všechny výrobky, které jsou uváděny na trh v EHP
 - **Subjekt povinný k náhradě újmy**

- Zákon vychází vstříc poškozenému tím, že stanoví jejich velmi široký okruh.
- Výrobce
 - = osoba, kt. uvede na trh výrobek
 - Jak osoby, které se zabývají průmyslovou výrobou, tak i osoby, které vyrábějí své produkty v malých, domácích řemeslných dílnách
 - I osoby těžící suroviny, zabývající se rostlinnou nebo živočišnou výrobou
 - I ten, kdo na trh uvádí výrobky získané sběrem nebo lovem
 - Nejen ten, kdo vytvoří konečný výrobek, ale i ten, kdo dodá jeho součást
- Kvazi-výrobce
 - = osoba, která vystupuje jako výrobce
 - Osoba, která uvede na výrobku své jméno, ochrannou známku či jiný rozlišovací znak, který umožní jeho identifikaci, což je způsobilé vzbudit v rozumném zákazníkovi představu o tom, že tato osoba sama je výrobcem daného produktu
 - Je-li veřejně známo, že daná osoba nic nevyrábí, pak ani uvedení jejího rozlišovacího znaku na výrobku z ní nečiní kvazi-výrobce
 - Kvazi-výrobcem se osoba stává tím, že rozlišovacím znakem označí výrobek
 - Ke vzniku povinnosti nestačí, pokud je tento znak uveden např. v reklamě nebo na účtu
 - Nerozhoduje, zda tento znak umístila osoba na výrobek oprávněně, nebo neoprávněně
 - Důležité je, že toto umístění rozlišovacího znaku je přičitatelné dané osobě - umístí-li jej na výrobek někdo jiný bez jeho vědomí, nemůže tím založit povinnost k náhradě újmy vlastníkovi rozlišovacího znaku
 - Většinou obchodníci, kteří nakupují produkty u skutečných výrobců a dále je šíří pod vlastní značkou
 - Kvazi-výrobce se povinnosti nezbaví tím, že poukáže na to, kdo je skutečným výrobcem
- **§ 2939 odst. 2:** „Společně a nerozdílně s osobami uvedenými v odstavci 1 hradí škodu i ten, kdo výrobek dovezl za účelem jeho uvedení na trh v rámci svého podnikání.“
 - Prodej, nájem, či o jiný způsobu užití, při nichž není primárně sledován zisk (dovoz vzorků)
 - Účelem je především zajistit vymahatelnost práv poškozeného
 - Poškozený musí prokázat, že dovoz výrobku byl činěn za hospodářským účelem v rámci podnikatelské činnosti dovozce
- **§ 2939 odst. 3:** „Škoda na věci způsobená vadou výrobku se hradí jen v částce převyšující částku vypočtenou z 500 EUR kursem devizového trhu vyhlášeným Českou národní bankou v den, v němž škoda vznikla; není-li tento den znám, pak v den, kdy byla škoda zjištěna.“
 - Účel - omezit povinnost k náhradě újmy pouze na závažnější případy, a tím zabránit nadměrnému počtu sporů
 - Škoda převyšující 500 EUR se nehradí v plné výši, ale 500 EUR jde vždy k tíži poškozeného
 - Tato spoluúčast se počítá na každého poškozeného, u každého však jen jednou
 - Má-li poškozený více věcí, na nichž vznikla škoda, nelze toto ustanovení vykládat tak, že se spoluúčast počítá u každé věci zvlášť; podstatná je celková výše škody

Odpovědnost výrobce nebo dodavatele

- **§ 2940 odst. 1:** „Nelze-li výrobce určit podle § 2939, nahradí škodu i každý dodavatel, pokud poškozenému při uplatnění práva na náhradu škody do jednoho měsíce nesdělí, kdo je výrobcem nebo kdo mu výrobek dodal.“
 - Pokud by se chtěl výrobce bránit povinnosti nahradit újmu tím, že zůstane v anonymitě, může se svých práv poškozený domáhat vůči dodavateli, který mu v tom pomáhá
 - **Dodavatel**
 - Každá osoba, kt. výrobek šíří v rámci své distribuční sítě někomu jinému (např. dalšímu dodavateli), aniž by sama byla výrobcem, kvazi-výrobcem či dovozcem
 - Může jím být prodejce, pronajímatel, poskytovatel leasingu apod.

- Nelze jej žalovat v případě, ve kterém sám spotřebitel způsobil, že nemůže výrobce zjistit (např. ztratil příbalový leták)
- **§ 2940 odst. 2:** „Jedná-li se o dovezený výrobek, pak nahradí škodu každý dodavatel, i když je výrobce znám, pokud poškozenému ve lhůtě nesdělí, kdo je dovozcem.“

Vadný výrobek

- **§ 2941 odst. 1:** „Výrobek je ve smyslu § 2939 vadný, není-li tak bezpečný, jak to od něho lze rozumně očekávat se zřetelem ke všem okolnostem, zejména ke způsobu, jakým je výrobek na trh uveden nebo nabízen, k předpokládanému účelu, jemuž má výrobek sloužit, jakož i s přihlédnutím k době, kdy byl výrobek uveden na trh.“
 - Vady ve smyslu § 2939 je třeba odlišit od skutečností, které jsou za vady běžně považovány ve smluvním právu (§ 1914 a násl.) - pro posouzení vady zde není primárně důležité smluvní ujednání o vlastnostech výrobku mezi škůdce a poškozeným, ale zákonem stanovený objektivní požadavek - jaká jsou rozumná bezpečnostní očekávání spojená s výrobkem
 - **Bezpečnost výrobku**
 - Omezuje vady pouze na ty, které mají vztah k vlastnostem výrobku ovlivňujícím jeho bezpečné užívání, ať již jde o vadu výrobní, konstrukční či chybu v návodu
 - Je-li výrobek vadný, není ještě proto nebezpečný
 - Subjektivní představy poškozeného o bezpečnosti výrobku nejsou rozhodující
 - Vyžadovat absolutní bezpečnost výrobku též nelze
 - Zřejmá nebezpečí nezakládají vadnost výrobku (např. ostrost břitvy)
 - Výrobce musí vlastnosti výrobku uzpůsobit bezpečnostnímu očekávání průměrně rozumné osoby, které je výrobek určen
 - Výrobce musí též zohlednit očekávání průměrně rozumné třetí osoby, která může přijít s výrobkem do kontaktu, a z toho důvodu jím může být ohrožena
 - Vždy je třeba posouzení s ohledem na skupinu osob, který je konečným uživatelem výrobku
 - Má-li jím být např. dítě, musí výrobce přihlížet k jeho sníženým schopnostem vnímání rizika (např. dřevěné dětské hračky nesmějí způsobit újmu na zdraví ani v případě, kdy je bude dítě delší dobu cumlat)
 - **Okolnosti ovlivňující představu o bezpečnosti výrobku**
 - Vyjmenovány pouze demonstrativně, v konkrétních případech mohou být rozhodující i jiné skutečnosti - např. cena výrobku - kupuje-li si uživatel levnější výrobek, očekává základní (minimální) stupeň bezpečnosti
 - **Prezentace výrobku**
 - = veškeré činnosti, kterými je výrobek představován veřejnosti či konkrétnímu uživateli - např. reklamou či popisem výrobku v prospektu
 - Nesmí v uživateli vzbudit představu o bezpečnosti, kterou výrobek neoplývá
 - Nesmí též zamlčovat či zlehčovat rizika vzniku újmy
 - Je-li výrobek nabízen horlivým obchodním zástupcem, který mu přisoudí bezpečnost, jakou výrobek nemá, je třeba posoudit, zda lze takový způsob prezentace přičíst výrobci
 - **Účel, k němuž je výrobek určen**
 - Je-li výrobek užit vědomě k účelu, ke kterému by jej průměrně rozumný uživatel, kterému je výrobek určen, nepoužil, nebude případná újma stíhat výrobce (např. sušení kočky domácí v mikrovlnné troubě)
 - **Doba uvedení výrobku na trh**
 - **§ 2941 odst. 2:** „Výrobek nelze považovat za vadný jen proto, že byl později uveden na trh výrobek dokonalejší.“
 - Pokud byl výrobek při uvedení na trh bez vady, nemůže se z důvodu pozdější skutečnosti začít považovat za vadný (např. léky)

- **§ 2942 odst. 1:** „Povinnosti k náhradě škody způsobené vadou výrobku se škůdce zproští, jen prokáže-li, že škodu zavinil poškozený nebo ten, za jehož čin poškozený odpovídá.“
 - 2 liberační důvody
 - První případ pokrývá toliko zaviněný protiprávní čin poškozeného
 - Může vést jak ke snížení povinnosti nahradit újmu na straně škůdce, tak k tomu, že se této povinnosti zcela zproští (pokud zavinění poškozeného ke vzniku újmy zcela převáží příčinu na straně škůdce).
 - Druhý případ dává škůdci možnost prokázat, že újmu zavinila osoba, za jejíž čin poškozený odpovídá (pomocník, zákonný zástupce právnické osoby apod.)
- **§ 2942 odst. 2:** „Povinnosti k náhradě škody se tato osoba rovněž zproští, prokáže-li, že...“
 - a) **Výrobek na trh neuvedla**
 - Rozhodný je okamžik uvedení na trh u konkrétního vadného výrobku
 - Obecně lze za takový okamžik považovat ten, kdy škůdce na základě svého dobrovolného rozhodnutí výrobek předá jinému mimo sféru, kterou ovládá; postačuje jeho odeslání zákazníkovi
 - Je-li výrobek ukraden (zpronevěřen apod.), nebude škůdce stíhat povinnost k náhradě újmy; omyl ani záměna při uvedení na trh však k liberaci nevedou
 - Tento důvod může ke zproštění povinnosti použít výrobce, kvazi-výrobce, dovozce i dodavatel (pro každého z nich se okamžik uvedení na trh posuzuje samostatně a může být odlišný)
 - b) **Lze důvodně předpokládat s přihlédnutím ke všem okolnostem, že vada neexistovala v době, kdy byl výrobek na trh uveden, nebo že nastala později**
 - Důkaz o existenci vady nese poškozený
 - Postačuje, že prokáže existenci vady, nemusí již prokazovat, že vada existovala v době, kdy byl výrobek uveden na trh
 - Prokáže-li poškozený, že vada výrobku byla příčinou vzniku újmy, předpokládá se, že vada existovala již v době uvedení výrobku na trh, a je na škůdci, aby se případně liberoval důkazem opaku v souladu s písmenem b)
 - Liberační důvod může použít kterýkoliv ze škůdců
 - „Lze důvodně předpokládat“ nasvědčuje tomu, že škůdce nemusí podat naprosto nezvratný důkaz o bezvadnosti výrobku v době, kdy opouštěl jeho sféru
 - Postačí, pokud ze zjištěných skutečností vyplývá, že příčina újmy vznikla s převažující pravděpodobností až po uvedení výrobku na trh
 - c) **Výrobek nevyrobila pro prodej nebo jiný způsob použití pro podnikatelské účely, ani že výrobek nevyrobila nebo nešířila v rámci své podnikatelské činnosti**
 - Škůdce musí prokázat, že výrobek nevyrobil k prodeji nebo jinému způsobu použití pro podnikatelské účely
 - Nezáleží na tom, zda je výrobek předmětem úplatného závazku
 - Zároveň musí škůdce prokázat, že výrobek nevyrobil ani nešířil v rámci své podnikatelské činnosti
 - Jen samotné zhotovení výrobku k soukromému účelu nepostačuje, výrobek nesmí být zároveň šířen v rámci podnikatelské činnosti
 - Tento liberační důvod může použít kterýkoli z pasivně legitimovaných škůdců (výrobce, kvazi-výrobce, dovozce i dodavatel)
 - d) **Vada výrobku je důsledkem plnění těch ustanovení právních předpisů, která jsou pro výrobce závazná, nebo**
 - Zamezeno kolizi mezi povinností dodržet právní předpis a povinností nahradit příp. újmu
 - K liberaci nepostačuje, že škůdce jednal v souladu s právním předpisem
 - Vždy nutno prověřit, zda dotčený předpis stanoví pro výrobek určitou vlastnost (výrobní postup apod.) a pro škůdce neexistuje možnost odchýlit se
 - Norma musí být dostatečně určitá a její porušení sankcionováno
 - Tohoto liberačního důvodu se může dovolat kterýkoli ze škůdců

e) Stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek na trh, neumožnil zjistit jeho vadu

- Státy mohly tento liberační důvod vyloučit, Česká republika to neučinila
- Posuzuje se především objektivně - jako souhrn všech vědomostí, které jsou ve vědeckých a technických kruzích běžně uznávané a přístupné
- Je však třeba přihlížet i ke zvláštním znalostem či schopnostem škůdce
- Tento liberační důvod svědčí všem škůdcům, kteří přicházejí v úvahu
- **§ 2942 odst. 3:** „Kdo vyrobil součást výrobku, zproští se povinnosti k náhradě škody, prokáže-li, že vadu způsobila konstrukce výrobku, do něhož byla součást zapracována, nebo že ji způsobil návod k výrobku.“
 - Výrobce součásti odpovídá pouze za bezvadnost své součásti
 - Návod - závazný pokyn, kt. uděluje konečný výrobce pro zhotovení součásti
 - Pokud však mohl výrobce součásti vědět o nesprávnosti či nevhodnosti návodu, pak mu liberační důvod nesvědčí.
 - Stejně postavení, jako má výrobce součásti výrobku, je nutno přiznat též tomu, kdo součást výrobku vytěžil, vypěstoval nebo jinak získal
 - Tento liberační důvod svědčí též kvazi-výrobci součásti nebo jejímu dovozci
 - Konečný výrobce se nemůže zprostit povinnosti nahradit újmu tím, že prokáže, že vadná byla dodaná součást výrobku
- **§ 2942 odst. 4:** „Vzdá-li se druhá strana předem práva na náhradu škody zcela nebo zčásti, nepřihlíží se k tomu.“
 - Takové právní jednání (ať již jednostranné, či dvoustranné) je právně neúčinné
 - Doplnění obecného pravidla v § 2898, které stanoví meze pro limitaci náhrady újmy
- **§ 2942 odst. 5:** „K ujednáním odporujícím odstavcům 1 až 4 se nepřihlíží.“
 - Nic však nebrání poškozenému a škůdci, aby se po vzniku újmy dohodli na jiném způsobu nebo rozsahu vyrovnání škody

Poškození vadného výrobku nebo věci určené k podnikatelským účelům

- **§ 2943:** „Ustanovení § 2939 až 2942 se nepoužijí, pokud vada způsobila poškození vadného výrobku nebo poškození věci určené a užívané převážně k podnikatelským účelům.“
 - **Škoda na vadném výrobku**
 - Upřednostňuje se řešení škody vzniklé na vadném výrobku v rámci obligace mezi poškozeným a tím, kdo je s ním ve smluvním vztahu
 - Právo z vadného plnění nevylučuje právo na náhradu škody; čeho však lze dosáhnout uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu, tedy ani z titulu náhrady škody
 - **Škoda na věci určené a užívané převážně k podnikatelským účelům**
 - Vyloučena není jen náhrada škody na věci určené a užívané převážně k podnikatelským účelům, ale náhrada škody na jakékoliv věci, která je užívána k výdělečné činnosti (užívá-li např. zaměstnanec svůj automobil v rámci pracovního poměru, není tento automobil rovněž chráněn)
 - Toto omezení je nejspíše vedeno úvahou, že podnikatelé by měli své právní vztahy řešit na smluvním základě s výrobcí a dodavateli

55. Škoda na převzaté věci. Škoda na nemovité věci. Škoda na věcech odložených a vnesených.

Škoda na převzaté věci

- § 2944: „Každý, kdo od jiného převzal věc, která má být předmětem jeho závazku, nahradí její poškození, ztrátu nebo zničení, neprokáže-li, že by ke škodě došlo i jinak.“
- Typický **příklad smluvní (závazkové) odpovědnosti** - závazkem nebude jen smlouva X neuplatní se na přechod vlastnického práva, ale pokud je předmětem závazku cizí věc (nájemní smlouva, výpůjčka)
- Na náhradu škody vzniká nárok, pokud **převzetí věci bylo conditio sine qua non pro vznik škody** = c. s. q. n. ve vztahu k její zkáze, jejímu poškození (ke škodě by jinak nedošlo)
- Velmi přísná - **jediná možnost liberace** - „ledaže by ke škodě došlo i jinak“ → tj. i v případě, kdy by k převzetí věci nedošlo
 - 1) Vnitřní povaha věci
 - 2) V následek vnějších příčin (živelná pohroma) - pokud postihne oba
- Příklad: *A převezme kolo od B, A je vytopen velkou vodou, kolo zničeno, A odpovídá, pokud zároveň tato voda nepostihla B.*
- Aplikace všude tam, kde ustanovení o závazcích nemají zvláštní úpravu → neaplikuje se např. na kupní smlouvu

Škoda na nemovité věci

- § 2926: „Kdo, byť oprávněně provádí nebo zajišťuje práce, jimiž se jinému působí škoda na nemovité věci, nebo jimiž se držba nemovité věci znemožní nebo podstatně ztíží, nahradí škodu z toho vzniklou.“
- Ochrana vlastníků nemovitých věcí (včetně práva stavby)
- Typicky sesuv půdy, zřícení stavby, sražení konstrukce otáčením jeřábu
- Vztahuje se i na součásti nemovité věci (stromy, stavby)
- **Absolutní objektivní odpovědnost bez možnosti liberace** → absence liberačních důvodů. Velmi přísné ustanovení.
- **Zdůraznění ochrany vlastnického práva**
- **Práce** by mohly být cokoliv - uklízím ulici a vyteče mi na něčí barák savo, odpovídám?
 - Melzer říká, že se to musí vykládat restriktivně → orientovat se na důlní práce a na práce, které působí podobné ohrožení jako důlní činnost, pak by to dávalo smysl, protože je to převzato ze SOZ a tam to spadalo na důlní práce

Škoda na odložené věci

- § 2945 odst. 1: „Je-li s provozováním nějaké činnosti zpravidla spojeno odkládání věcí a byla-li věc odložena na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se takové věci obvykle ukládají, nahradí provozovatel poškození, ztrátu nebo zničení věci tomu, kdo ji odložil, popřípadě vlastníku věci. Stejně nahradí škodu provozovatel hlídaných garáží nebo zařízení podobného druhu, jedná-li se o dopravní prostředky v nich umístěné a o jejich příslušenství.“
- Typicky restaurace, u lékaře, v sauně
 - Se službou je zpravidla spojeno odkládání svršků
 - Pokud by nebylo zpravidla spojeno odkládání svršků, provozovatel neodpovídá
 - Kabelku v restauraci si dámy neodkládají, nosí si ji i na toaletu; pánové si však jistě v restauraci odkládají kabát
 - Všichni si odkládají všechno v sauně
 - **Pokud mám věc u sebe, neodložila jsem ji - sedím na židli a na opěradle mám kabát a až, když jdu na WC, je z kabátu věc odložená → pak odpovědnost závisí na tom, zda je v podniku místo určené a pokud ano, zda není plné, protože židle je místo obvyklé**
- Na místě určeném nebo obvyklém
- Podle staré právní úpravy nařízením k SOZ omezeno částkou 5 000 Kč, dnes však toto omezení odpadlo
- **Provozovatel musí přesně určit místo, kde se mají věci odkládat (věšák v restauraci), pokud jej neurčí, odpovídá za věci odložené na místě obvyklém (opěradlo židle v restauraci). Za odložené na místě obvyklém odpovídá také, pokud místo určené má, ale toto je plné.**
- Typicky jde o nájem parkovacího místa, věšák v restauraci
- Zařízení podobného druhu **judikatura charakterizuje i jako hlídaná parkoviště** - je to ale dost extrémní

- Tato úprava fakticky demotivuje provozovatele - Melzer doporučuje vypnout kamery, protože to mimořádně zpřísňuje odpovědnost
- Rozsudek NS ČR sp. zn. **25 Cdo 4170/2010**
 - PŘ. v sauně hotelu zloději vykradli šatnovou skříňku, z níž mj. odcizili i klíčky od auta, pak zloději ukradli i auto - Audi A6 v ceně zhruba 300 000 Kč
 - NS uzavřel, že se jedná o odloženou věc i v případě auta na parkovišti před hotelem a současně omezil náhradu škody za auto na 5 000 Kč - šalamounské řešení
 - **Podle Melzera** takto nelze ustanovení aplikovat - hradí se zde věcná škoda, **jen škoda na věcech, které mám typicky pod svojí bezprostřední kontrolou** (důvody pro rezervovaný přístup)
 - X auto neodkládám, nemám ho typicky pod bezprostřední kontrolou
 - Stejně tak je nesmysl, aby odpovídal provozovatel sauny např. za hodnotu věcí vykradených v bytě po odcizení klíčů od bytu
- § 2945 odst. 2: „*Neuplatní-li se právo na náhradu škody u provozovatele bez zbytečného odkladu, soud je nepřizná, pokud provozovatel namítne, že právo nebylo uplatněno včas. Nejpozději lze právo na náhradu škody uplatnit do patnácti dnů po dni, kdy se poškozený o škodě musel dozvědět.*“
 - **Dle Melzera dříve zvláštní případ prekluze vázané na námitku** - POZOR! - historicky je to správnější, dříve zde prekluze byla skutečně, ale dle Petra jsou podmínky v § 654 NOZ dány jasně! - nelze dovozovat prekluzi v případech, kdy to zákon nestanoví výslovně - musí se respektovat zákonná pravidla
 - Dnes už i Melzer říká spíše promlčení
- § 2945 odst. 3: „*Byla-li škoda způsobena na věci odložené v dopravním prostředku hromadné dopravy, nahradí se jen podle ustanovení o náhradě škody způsobené provozem dopravního prostředku.*“
- Odložená věc - někdo provozuje nějakou činnost, se kterou je zpravidla spojeno odkládání věcí (odpovědnost provozovatele činnosti při jejím poškození nebo zničení - nejčastěji krádež)
- X smlouva o úschově (§§ 2402 - 2414 NOZ)
- Odložení na místech k tomu určených, pak případně odložení na místě, kam se věci obvykle odkládají
- Problém - vylučují se tato místa? NS: **určené místo je prioritní**
- „Za odložené věci neručíme“ - to si dávají provozovatelé na zeď a myslí si, že se tím zbaví odpovědnosti za ztracené věci
 - Neručí, ale odpovídají
 - I tak to má to nějaký efekt?
 - Mohli bychom limitovat odpovědnost provozovatele - upozornil na riziko, snížení odpovědnosti, ale ne v plném rozsahu - např. o 10 %, ale spíše se to uplatní v jiných případech upozornění („pozor, padá omítka“)

Škoda na vnesené věci (§§ 2946 - 2949 NOZ)

- § 2946 odst. 1: „*Kdo provozuje pravidelně ubytovací služby, nahradí škodu na věci, kterou ubytovaný vnesl do prostor vyhrazených k ubytování nebo k uložení věcí, popřípadě na věci, která tam byla pro ubytovaného vnesena. To platí i tehdy, byla-li věc za tím účelem ubytovatelem převzata.*“
Odst. 2: „*Prokáže-li ubytovatel, že by ke škodě došlo i jinak, nebo že škodu způsobil ubytovaný nebo osoba, která ubytovaného z jeho vůle provází, povinnosti k náhradě škody se zproští. K ujednáním o jiných důvodech zproštění se nepřihlíží.*“
 - Možnost liberace
- Spojeno s poskytováním ubytovacích služeb. Aktivně legitimovaný je ubytovaný. Pokud teprve na uzavření smlouvy o ubytování čeká, náhrada škody se neřídí tímto ustanovením.
- § 2947: „*Povinnost nahradit škodu se nevztahuje na vozidla, na věci ponechané ve vozidle, ani na živá zvířata, ledaže je ubytovatel převzal do úschovy.*“
- § 2948 odst. 1: „*Škoda se hradí do výše odpovídající stonásobku ceny ubytování za jeden den.*“
 - Limitace
 - Je třeba vykládat spíše jako noc
 - **(Když má slevu, tak asi cena po slevě - zákonodárce nenapsal cena obvyklá)**
- **Rozhodující je cena v den ztráty, pokud ho nejsem schopný určit, pak se průměruje**

- Podle staré právní úpravy se aplikovalo i na hospitalizaci **v nemocnici**
 - V Rakousku nedopadá na nemocnice
 - Jaký je limit? - nejsme schopni identifikovat částku z veřejného zdravotního pojištění, která plyne na ubytovací služby; regulační poplatek také nebyl použitelný
 - Dvě možnosti: nejsme schopni určit výši úplaty - tedy 0, nebo řekneme, že to má chránit i **ubytovatele, měl by nést důkazní břemeno a prokázat maximální limit ceny ubytování, nepovede-li se mu to tak učinit, pak horní hranice padne** (tuto variantu preferuje doc. Melzer)
 - § 2948 odst. 2: „Byla-li věc převzata do úschovy, odmítl-li ubytovatel úschovu věci v rozporu se zákonem nebo byla-li škoda způsobena ubytovatelem nebo tím, kdo v provozu pracuje, hradí se škoda bez omezení.“
 - Mělo by se řešit podle § 2944 - převzetí do úschovy
 - Ukradnou to zaměstnanci
- § 2949 odst. 1: „Neuplatní-li se právo na náhradu škody u ubytovatele bez zbytečného odkladu, soud je nepřiznává, pokud ubytovatel namítne, že právo nebylo uplatněno včas. Nejpozději lze právo na náhradu škody uplatnit do patnácti dnů po dni, kdy se poškozený o škodu musel dozvědět.“
 - **Obdoba lhůty podle § 2945 odst. 2**
- § 2949 odst. 2: „Ustanovení odstavce 1 se nepoužije, převzal-li ubytovatel věc do úschovy, odmítl-li ubytovatel úschovu věci v rozporu se zákonem nebo způsobil-li škodu ubytovatel nebo ten, kdo v provozu pracuje.“

56. Odpovědnost státu za výkon veřejné moci

- Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup nebo nezákonné rozhodnutí (výjimečně i rozhodnutí, které bylo v souladu se zákonem § 9)
- Jedná se o absolutní objektivní odpovědnost bez možnosti liberace (§ 2)
- **Prameny**
 - Čl. 36 odst. 3 LZPS: „Každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.“
 - Zákon č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
 - Subsidiárně OZ

Předpoklady pro uplatnění odpovědnosti

1. Nesprávný výkon veřejné moci
 - Nezákonné rozhodnutí
 - Nesprávný úřední postup
 - Výjimečně i rozhodnutí v souladu se zákonem (§ 9)
2. Újma (majetková/ nemajetková)
3. Příčinná souvislost
4. (nikoliv zavinění= absolutní objektivní odpovědnost)

Uplatnění odpovědnosti

- Odpovědnost státu se uplatňuje skrz speciální zákon č. 89/1998 Sb.
- Čl. 36 odst. 3 LZPS není přímo aplikovatelný (prováděcím předpisem je zákon)
 - NS k přímé aplikovatelnosti čl. 36 odst. 3 LZPS
 - 25 Cdo 608/99: Ústavně garantované právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím orgánu státu nezakládá přímo nárok na náhradu škody; soud může odškodnění přiznat jen v rámci zvláštního zákona.
 - 25 Cdo 2632/2005: „Kromě nároků upravených v zákonech o odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem veřejné moci nemůže soud konstituovat další nároky a nahrazovat tak nedostatek aktivní legitimace žalobce k nároku na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím.“
- Pasivní legitimace
 - a) Stát (§ 1 odst. 1)
 - b) ÚSC v samostatné působnosti (§ 1 odst. 2)
 - c) Státní orgány (§ 3 odst. 1 písm. a)
 - d) PO a FO při svěřeném výkonu veřejné moci → úřední osoby (§ 3 odst. 1 písm. b)
 - e) ÚSC při výkonu přenesené působnosti (§ 3 odst. 1 písm. c)
 - f) Notář (§ 4)
- Aktivní legitimace
 - Účastník řízení + opomenutý účastník řízení (§ 7)
 - Ten, na kom byla vykonána vazba za podmínek (§ 9)

Podmínky pro uplatnění nároku dle zák. č. 89/1998 Sb.

1. **Rozhodnutí + nesprávný úřední postup**
 - a) Rozhodnutí - § 5 odst. 1 písm. a) - taxativní výčet řízení
 - b) Nesprávný úřední postup - § 5 odst. 1 písm. b) - porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu při jeho činnosti, a to i při takových úkonech, které jsou prováděny v rámci činnosti rozhodovací, avšak neodrazí se bezprostředně v obsahu vydaného rozhodnutí

- Nesprávný úřední postup je jakákoli činnost spojená s výkonem pravomoci státního orgánu, dojde-li při ní nebo v jejím důsledku k porušení pravidel předepsaných právními normami pro jeho počínání nebo k porušení pořádku určeného povahou a funkcí postupu → Tj. musí vystupovat jako nositel veřejné moci. (tedy ve vrchnostenské pozici (viz II ÚS 93/99)

2. Nezákonnost (zrušení pro nezákonnost)

- Kdo má procesní odpovědnost za zjištění správného skutkového stavu?
 - Zrušení pro nezákonnost/ Zrušení rozhodnutí vs. obnova řízení
 - Srov. rozhodnutí podle části páté o.s.ř. (rozhodnutí správního orgánu se neruší, soudní rozhodnutí je nahrazuje)
 - Nicotný správní akt
 - Posuzuje se dle pravidel o nesprávném úředním postupu
 - Pb.: procesní postup dle SŘ a SŘS
 - Lépe analogicky aplikovat pravidla stanovená pro nezákonné rozhodnutí.

3. Způsobilost vyvolat škodu

- Právní moc (§ 8 odst. 1) + vykonatelnost bez ohledu na právní moc (§ 8 odst. 2)
- Pro odpovědnost územního celku srov. § 21 odst. 1.
- Srov. zproštění obžaloby pro skutek, v souvislosti s nímž bylo rozhodnuto zadržení řidičského průkazu do konečného rozhodnutí, nenahrazuje podmínku odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, spočívající ve zrušení nebo změně rozhodnutí pro nezákonnost příslušným orgánem (25 Cdo 1514/2003)

4. Škoda

- Přesněji majetková i nemajetková újma způsobená nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, např. majetková újma vzniklá v důsledku nastalé insolvenční dlužníka (25 Cdo 145/2002)

5. Příčinná souvislost

- 25 Cdo 593/2003: K odpovědnosti státu za škodu způsobenou výkonem veřejné moci, bylo-li po zrušení pravomocného rozhodnutí pro nezákonnost pokračováno v řízení
- Dokud nebylo pravomocně skončeno řízení následující po zrušení pravomocného rozhodnutí pro nezákonnost, nelze rozhodnutí považovat za nezákonné ve smyslu § 8 odst. 1 a 3 zákona č. 82/1998 Sb.
- Problémy s příčinnou souvislostí - stát neodpovídá za škodu, jež vznikla následkem zrušení nezákonného rozhodnutí (25 Cdo 2244/2000)
- Katastr nemovitostí (25 Cdo 11/2000) - „Uzavřel-li vlastník stavby neplatnou kupní smlouvu k pozemku, na němž se nachází jeho stavba, není posouzení správnosti úředního postupu katastrálního úřadu při vydání výpisu z katastru nemovitostí ve vztahu k části pozemku rozhodující pro závěr o příčinné souvislosti se škodou, kterou vlastník spatřuje v tom, že nezískal ucelený komplex nemovitostí a nedosáhl předpokládaného zisku jeho prodejem. Uzavřel-li vlastník stavby kupní smlouvu k pozemku, na němž se stavba nachází, v dobré víře ve správnost údajů obsažených v listině vydané mu katastrálním úřadem, přičemž smlouva byla neplatná, protože koupený pozemek zčásti převodci nepatřil, není dána příčinná souvislost mezi úředním postupem 129 katastrálního úřadu při vydání výpisu z katastru nemovitostí a škodou, spatřovanou v ušlém zisku z prodeje komplexu nemovitostí.“

6. Vyčerpání opravných prostředků

- Využití všech procesních prostředků, které zákon poškozenému k ochraně jeho práva poskytuje (§ 8 odst. 3)
 - Řádné opravné prostředky
 - Mimořádné opravné prostředky (nikoli obnova řízení)
 - Jiný procesní prostředek, s nímž je spojeno zahájení právního řízení

7. Oprávněný subjekt (aktivní legitimace)

- Viz výše

Průtahy v řízení

- Čl. 38 odst. 2 LPS: „Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. (...)“

- Odpovědnost státu - § 13 odst. 1
- Odpovědnost územního celku - § 22 odst. 1
- Průtahy v řízení či neučinění rozhodnutí ve lhůtě (zákonné či přiměřené)
- Rozsah náhrady
 - Náhrada nemajetkové újmy (§ 1 odst. 3)
 - Náhrada škody (majetkové újmy), např. pro nastalou insolvenční dlužníka
 - Nečinnost soudu a insolvenční dlužníka (např. 25 Cdo 145/2002)
 - Konkrétní pravidla: § 31a odst. 3 - stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 4. 2011, sp.zn. Cpjn 206/2010
- Způsob a rozsah náhrady škody - § 27 a násl.

Procesní postup při uplatňování nároku

- **Uplatnění nároku vůči státu** - tzv. předběžné uplatnění nároku (§ 14)
 - Nárok se uplatňuje u orgánu uvedenému v § 6
 - Je to podmínkou pro uplatnění nároku u soudu (§ 14 odst. 3)
 - Uplatnění u nepříslušného úřadu (§ 14 odst. 2)
 - Platí jak pro odpovědnost za nezákonné rozhodnutí, tak i za nesprávným úřední postup
 - Důvod
 - Objektivnost, přehled o problémech
 - Předcházení soudním sporům
 - Za stát jednájí ústřední správní úřady, zejména ministerstva, a to
 - Zásadně: ministerstvo financí (§ 6 odst. 4)
 - Ministerstvo spravedlnosti
 - Příslušný úřad dle odvětví státní správy, ČNB, NKÚ
 - Pb.: nezákonné rozhodnutí ve správním soudnictví
 - V řízení o žalobě proti rozhodnutí územního celku v samostatné působnosti: MSp
 - Jinak příslušný úřad dle odvětví státní správy
- **Uplatnění nároku vůči územnímu celku v samostatné působnosti**
 - Bez předběžného uplatnění - lze ihned u soudu
- **Splatnost nároku na náhradu škody (§ 15)**
 - Až uplynutím 6 měsíční lhůty od uplatnění, a to i když již předtím sdělil úřad své negativní stanovisko, 25 Cdo 2060/2001
 - Srov. úrok z prodlení
 - Odlišný postup u odpovědnosti územního celku
- **Promlčení**
 - Promlčecí doby obecně (§ 32 odst. 1, 2)
 - Subjektivní - 3 roky
 - Objektivní - 10 let
 - Neplatí u újmy na zdraví
 - Náhrada nemajetkové újmy (§ 32 odst. 3)
 - Subjektivní - 6 měsíců
 - Objektivní - 10 let
 - Nesprávný úřední postup
 - Vázáno na konec řízení, ve které došlo k nesprávnému úřednímu postupu
 - Škoda způsobená rozhodnutím o vazbě... (§ 33)
 - Objektivní - 2 roky
 - Regres (§ 34)
 - Objektivní - 1 rok
 - Stavění promlčecí doby (§ 35) - pro předběžné projednání

- Regresní náhrada škody
 - Obecné předpoklady regresu
 - Zaviněné porušení právní povinnosti (§ 18 odst. 1)
 - Důkazní břemeno (§ 18 odst. 2)
 - Zavinění více osob (§ 18 odst. 3)
 - Zásada dílčí závazek
 - Výjimečně - solidarita
 - Podíl (§ 18 odst. 4)
 - Moderační právo soudu (§ 18 odst. 5)
 - Právo uplatnit námitky (§ 18 odst. 6)
 - Limitace (§ 17 odst. 4, 6); viz § 257 odst. 2 ZP
 - Věta druhá - osoby vykonávající pravomoci z titulu čestné funkce
 - Jde o výjimky z obecné občanskoprávní úpravy (§ 17 odst. 5)
- Regresní úhrada státu
 - Vnější regres (vůči jiným subjektům: úředním osobám, územním celkům); § 16 odst. 1
 - Přezkoumané rozhodnutí (§ 16 odst. 2)
 - Obě rozhodnutí zrušena
 - Přezkoumal kraj - regres jde vůči kraji
 - Přezkoumal jiný orgán - regres jde vůči obci, resp. kraji (rozhodovaly v prvním stupni)
 - Rozhodovalo-li se na základě vázanosti právním názorem, (orgán) neodpovídá (§ 16 odst. 3)
 - Vnitřní regres (§ 17 odst. 1, 2)
 - Vnitřní regres - vůči těm, kteří se podíleli na vydání rozhodnutí, resp. nesprávném úředním postupu
 - Soudce či státní zástupce (§ 17 odst. 2)
 - I jako podregres - úřední osoby nebo územní celky vůči svým úředníkům (§ 17 odst. 3)
 - Obecné předpoklady vnitřního regresu
 - Příkaz nadřízeného (§ 17 odst. 6)
 - Omezení nároku na regresní úhradu: § 17 odst. 4
 - (Srov. § 257 odst. 2 ZP: „Výše požadované náhrady škody způsobené z nedbalosti nesmí přesáhnout u jednotlivého zaměstnance částku rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu. Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobena úmyslně, v opilosti, nebo po zneužití jiných návykových látek.“)
- Regresní úhrada územního celku
 - Vnější regres - jen, když se územní celek (v samostatné působnosti) řídil závazným právním názorem (§ 23)
 - Vůči kraji či státu
 - Vnitřní regres a podregres - § 24
 - Odkaz § 25
 - § 16 - míra účasti - tj. odst. 4 → § 17: zejména odst. 4, 5, 6

57. Způsob a rozsah náhrady

- Základní ustanovení § 2894 - **újma vždy zahrnuje povinnost k náhradě újmy na jmění (škody)**
- **Nemajetková újma - jen stanoví-li to zvlášť zákon** (jiné ustanovení NOZ) **nebo výslovné ujednání mezi stranami**
 - Povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučnění se posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu
- **Škoda**
 - **Skutečná škoda = majetková újma** vyjádřitelná v penězích spočívající ve **zničení / ztrátě / zmenšení** / jiném znehodnocení **majetku** poškozeného
 - **Ušlý zisk = majetková újma** vyjádřitelná v penězích spočívající v tom, že v důsledku protiprávního jednání **nedošlo k zvětšení majetku** poškozeného, který mohl poškozený **důvodně očekávat** se zřetelem k obvyklému chodu věcí
 - Někdy také **hypotetický ušlý zisk**, spíše teoretické
 - **Nemajetková újma** = jakákoliv újma, která pro poškozeného neznamená přímou ztrátu na majetku. Typicky se jedná o zásah do zdraví, cti, soukromí osoby apod. Následky této újmy bývají zpravidla velice závažné a v konečném důsledku se mohou projevit i v majetkových poměrech poškozeného. **Náhrada** pouze tam, kde to stanoví **zákon** nebo pokud došlo k **výslovnému ujednání** mezi stranami
- Povinnost náhrady škody bez ohledu na zavinění nastupuje jen v případech stanovených zvlášť zákonem (§ 2895)
- Z ustanovení § 2952 vyplývá, že **skutečná škoda může spočívat rovněž ve vzniku dluhu**. V takovém případě se stanoví právo poškozeného požadovat na škůdci, aby jej **dluhu zprostil**, nebo mu poskytl náhradu
 - Zproštění dluhu - jakékoliv jednání, které má za důsledek, že poškozený již dluh mít nebude (zaplacení, zařízení prominutí dluhu, náhrada...)

Způsob náhrady újmy

- **Škoda se nahrazuje**
 - **Uvedením v předešlý stav** (= *restitutio in integrum, naturální restituce*), = primární způsob
 - Uvedení v předešlý stav **pouze je-li dobře možné**
 - Záleží pouze na vůli poškozeného, jaký způsob nahrazení bude požadovat
 - Dobře možné uvedení do předešlého stavu = **fakticky technicky proveditelné** → požadavek **přiměřenosti**
 - Tzv. **technická totální škoda** - nejsme schopni vrátit věc do předešlého původního stavu **X** tzv. **hospodářská totální škoda** - náklady na opravu jsou vyšší, než náklady na pořízení náhradní věci
 - Uvedení v předešlý stav ≠ navrácení do původního stavu před poškozením!
 - Jde o uvedení do stavu, jaký by byl dnes, kdyby nedošlo ke škodné události
 - Naturální restituce a problém „**nové za staré**“
 - Pokud nelze opravit věc při zachování její užitné hodnoty, pak není uvedení do předešlého stavu dobře možné a je na místě peněžní náhrada
 - Pokud lze sehnat odpovídající novou věc se stejnou užitnou hodnotou, pak i kdyby její cena byla vyšší než cena poškozené původní věci, nevzniká žádné obohacení
 - **V penězích** (= *relutární restituce = restitutio in reluto, pekuniární kondemnace*)
 1. **Není-li uvedení v předešlý stav dobře možné**
 2. **Žádá-li to poškozený**
 - Poškozený má tedy právo volby - vyjma § 3009 odst. 2 věta 2: „*Osoba, jejíž záležitost na sebe vzal, může po nepřikázaném jednání požadovat, aby vše uvedl do předešlého stavu, a není-li to dobře možné, aby nahradil škodu.*“
 3. **Pokud je zde spoluzavinění poškozeného**
 - + Problém náhrady fiktivních nákladů
 - + Peněžní náhrada a problém „**nové za staré**“
 - Primárně nárok na náhradu za odpovídající použitou věc

- Sekundárně, pokud neexistuje trh s odpovídajícími použitými věcmi, či to nelze spravedlivě požadovat - právo na nákup nové věci
- **Nemajetková újma** se odčiní
 - Buď **naturálně**
 - Nebo **peněžitou náhradou** - pouze nelze-li nahradit jinak. Činí se přiměřeným zadostiučiněním založeným na společenském konsensu o dostatečnosti

Subjektivně konkrétní a objektivně abstraktní způsob výpočtu škody

- **Subjektivně-konkrétní** způsob výpočtu škody - podívám se na celý majetek
 - **Diferenční** metoda - vyrovnání rozdílu mezi stavem, který tu je díky vzniku škody a stavem, který by tu byl, pokud by ke škodě nedošlo
 - **Interese** - pozitivní - kdyby došlo ke splnění závazku / negativní - rozdíl mezi přítomným a hypotetickým objemem jmění poškozeného, pokud by nedošlo ke škodě (má místo tam, kde není řádně uzavřena smlouva, věřitel však v dobré víře spoléhal na to, že smlouva je řádně uzavřena a je platná)
- **Objektivně-abstraktní** způsob výpočtu škody - koncentruji se jen na zajištěnou věc
 - Př. vycházím z ceny polorozpadlé kaple v centru města (stavební pozemek)
 - Může se stát, že její cena bude fakticky záporná, protože její hodnota byla záporná (oprava)
 - Zbourání kaple může zvýšit cenu pozemku v dané lukrativní lokalitě
- Robert Neuner - objektivně-abstraktně vypočítaná cena konkrétního statku je minimem náhrady, i kdybych diferenční metodou dospěl k závěru, že nemám nárok na nic, pokud bude interese vyšší než cena kaple, mám právo na náhradu ve výši interese
- **Minimem je náhrada škody podle objektivně abstraktního způsobu výpočtu**

Rozsah náhrady u majetkové újmy

- Výchozí zásada - **hradí se jen škoda na majetku v rozsahu vymezeném skutečnou škodou a ušlým ziskem**
- **Nemajetková újma** má být odčiněna jen v některých zvláštních případech
 - Není-li náhrada majetkové újmy možná
 - Odporovalo-li by přiznání majetkové újmy obecně uznávaným zásadám spravedlnosti
- **Náhrada při poškození věci** - § 2969
 - Pro určení náhrady je východiskem **cena obvyklá v době poškození**
 - Zohlední se i **to, co poškozený musí vynaložit k obnovení nebo nahrazení funkce** poškozené věci
 - Náhrada může převýšit obvyklou cenu poškozené věci - podle německé judikatury může převýšit až o třetinu („přirážka za integritu“)
- **Náhrada ceny zvláštní obliby** při poškození věci ze svévole nebo škodolibosti
 - Svěvole, škodolibost - kvalifikované případy vystupňovaného úmyslu
 - **Svěvole** - směřuje k samotnému způsobení škody, škůdce má **potěšení, že škodí**, nemá z toho žádný prospěch, osoba poškozeného je škůdci lhostejná
 - **Škodolibost** - směřuje k osobě poškozeného, škůdce má **potěšení z toho, že působí škodu právě určité osobě**, má zájem ji pokořit, ublížit jí
 - **Cena zvláštní obliby** (*pretium affectionis*) je mimořádná cena, při které se zohledňují i nemajetkové aspekty, zvláště osobní vztah poškozeného k věci, náhrada má vedle funkce reparační, i funkci satisfakční, popřípadě penální.

Moderační právo soudu - § 2953

- Pouze z **důvodů zvláštního zřetele hodných**
- Jen když škůdce je FO, **nelze moderovat**, pokud byla škoda způsobena **úmyslně**
- **Okolnosti odůvodňující snížení** náhrady škody (soud vezme na zřetel) - jak ke škodě došlo, osobní a majetkové poměry škůdce i poškozeného

- Moderace vyloučena, způsobil-li ji porušením odborné péče ten, kdo se hlásil k odbornému výkonu jako příslušník určitého stavu nebo povolání
- Škoda způsobena úmyslným trestným činem, z něhož měl majetkový prospěch, může soud na návrh poškozeného rozhodnout o uspokojení z věcí, které škůdce z majetkového prospěchu nabyt, a to i nepodléhají-li jinak výkonu rozhodnutí - snubní prsteny apod. - § 2954
- Nelze-li výši náhrady škody přesně určit, určí ji podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností případu soud - § 2955

Náhrada při poranění zvířete - § 2970

- Léčení není limitováno obvyklou cenou, ale **účelně vynaloženými náklady**, náklady **nejsou neúčelné**, pokud by je vynaložil v obdobné situaci každý **rozumný chovatel**
 - Obyčejná kočka má skoro zápornou hodnotu, rozumný chovatel by ale byl schopen na její záchranu vynaložit tisíce korun
 - Dělicím kritériem je to, kdy ještě zvíře léčíme a kdy už ho nereálnou snahou záchranu trápíme (další a další veterinářské zákroky apod.)
- Je aplikovatelné i právní pravidlo o ceně zvláštní oblíbenosti

Rozsah náhrady u nemajetkové újmy

- § 2894 odst. 2 a § 2951 odst. 2
- U nemajetkové újmy na zdraví nebo náhrady při usmrcení se opouští pojetí pod/zákonného stanovení sazebníku výše náhrad → nyní zcela na úvaze soudu - zohlednění jednotlivého případu, jde především o společenský konsensus
 - Dnes **Metodika NS**
 - Nemá formální závaznost! Soud se tedy může odchýlovat, důležité je přihlížet ke konkrétním okolnostem a rozhodnutí dobře odůvodnit
 - Je to doporučení ze strany NS s mimořádně silnou a faktickou váhou, přes § 13 se z toho stane ustálená soudní praxe
 - Jsou tam typové **újmy na zdraví**, jsou obodované a jeden bod je cca 500 Kč
 - Při totální ztrátě možnosti společenského uplatnění je konsensus na 10 000 000 => při ztrátě možnosti uplatnění např. z 20 % má právo na 2 000 000, u mladého člověka se celá částka zvyšuje o 10 - 20 %, u starého naopak, u velmi aktivního se ještě zvyšuje o 10 - 30 % a naopak (ale pecivál ztratil možnost přestat být peciválem...)
 - § 2957 - mladý a mimořádně aktivní člověk - zvýšení až o 100 %, tedy max. výše náhrady je teoreticky okolo 20 000 000 Kč
 - Náhradu **jiné** nemajetkové újmy tu metodika vůbec neřeší!

Újma na přirozených právech člověka

- § 2956 má tautologickou dikci, je tedy třeba číst: „Vznikne-li v důsledku skutečnosti zakládající odpovědnost újma na přirozeném právu člověka chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škůdce škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; (...)“
- Práva osobnostní, včetně práva na jméno. Vymezena především v I. části NOZ. Restriktivně vykládaná sem můžeme zařazovat i přirozená práva PO
- Újmou na těchto právech vzniká povinnost (2956 a 2957)
 - Odčinit újmu
 - Nahradit škodu
 - Nahradit nemajetkovou újmu - i způsobené duševní útrapy
 - Někdy může vzniknout i sankční povinnost (pokud částka pro poškozeného je vyšší, než částka ke kompenzaci)
- Způsob a výše přiměřeného zadostiučinění
 - Musí být určeny tak, aby byly odčiněny i **okolnosti zvláštního zřetele hodné**
 - Mezi **okolnosti zvláštního zřetele hodné** patří

- Úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci
- Násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody
- Obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala
- Náhradu nemajetkové újmy může požadovat **každý, kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit**. Musí být splněny tyto podmínky
 - Odůvodňují-li to **zvláštní okolnosti**, za nichž škůdce způsobil újmu **protiprávním činem**, zejména **porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost**, anebo
 - Způsobil-li újmu **úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné**

Náhrada nemajetkové újmy u jednotlivých zákonných případů

Ublížení na zdraví - § 2958

- **Peněžitá náhrada** vyvažující **plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy**
- Vznikla-li poškozením zdraví překážka **lepší budoucnosti** poškozeného, nahradí mu škůdce i **ztížení společenského uplatnění**. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle **zásad slušnosti**
- § 2958 zakládá dle praxe 3 nároky
 - 1) **Bolestné**
 - 2) **Ztížení společenského uplatnění** - širší než uplatnění ve společnosti, zahrnuje i sebeobslužné úkony, překážka v lepší budoucnosti oproti nynější budoucnosti bez zranění
 - 3) **Jiná nemajetková újma** - další omezení, komplikace, nepříjemnosti, starosti

Usmrcení nebo zvláště závažné ublížení na zdraví blízké osoby - § 2959

- Odčiní škůdce duševní útrapy **manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké**
- **Peněžitá náhrada** vyvažující plně utrpení výše uvedených osob
- Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle **zásad slušnosti**
- 4Tdo 1402/2015 - případ usmrcení živitele → náklady nemajetkové újmy v důsledku usmrcení blízké osoby
- Částka i v případě **zvláště závažného ublížení na zdraví**
- Manželu, rodiči, dítěti, nebo jiné blízké osobě
- Tisková zpráva NS - NS říká, jaká má být částka v základu - 240.000 - 500.000 Kč v případě úmrtí
- Intenzivní vztah usmrceného a jeho blízké osoby - pohybujeme se u horní hranice
- Méně intenzivní vztah - u spodní hranice

Náklady spojené s péčí o zdraví - § 2960

- Účelně vynaložené náklady spojené s **péčí o zdraví poškozeného, s péčí o jeho osobu** nebo **jeho domácnost** tomu, kdo je vynaložil
- Požádá-li o to poškozený, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou **zálohu**

Náklady pohřbu - § 2961

- Přiměřené náklady spojené s pohřbem tomu, kdo je vynaložil
- V rozsahu, v jakém nebyly uhrazeny veřejnou dávkou podle jiného právního předpisu
- Přihlédne se k zvyklostem i k okolnostem jednotlivého případu

Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti

- Peněžitý důchod ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem poškozeného před vznikem újmy a náhradou toho, co poškozenému bylo vyplaceno v důsledku nemoci či úrazu podle jiného právního předpisu

- I žáků nebo studentů po dobu prodloužení přípravy na povolání, po dobu neschopnosti, po dobu trvání zdravotního postižení
- Rozdíl mezi výdělkem před vznikem újmy a výdělkem po skončení pracovní neschopnosti s přičtením případného invalidního důchodu podle zvl. předpisu
- Zvýšená námaha, vynaložení většího úsilí poškozeného může navýšit náhradu

Náhrada za ztrátu na důchodu

- Rozdíl mezi důchodem, na který poškozenému vzniklo právo a důchodem, na který by mu bylo vzniklo právo v době rozhodné před vyměřením důchodu

Náklady na výživu pozůstalým

- Peněžitý důchod pozůstalým, kterým zemřelý ke dni své smrti poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu.
- Ve výši rozdílu mezi dávkami důchodového zabezpečení a tím, co by poškozený mohl podle rozumného očekávání pozůstalým poskytovat, pokud by k jeho zranění nedošlo
- Z důvodu slušnosti lze přiznat příspěvek na výživné i jiné osobě, pokud jí usmrcený poskytoval takové plnění, ač nebyl povinen
- Vychází se z průměrného výdělku zemřelého, náhrada nesmí převýšit to, co by zemřelému náleželo jako náhrada za ztrátu na výdělků
- Přihlédne se též k tomu, jak dlouho by usmrcený pravděpodobně žil nebýt zranění

Odbyté - § 2968

- Je-li pro to důležitý důvod a žádá-li o to poškozený, přizná soud poškozenému namísto peněžitého důchodu odbyté

Smluvní omezení povinnosti k NŠ a nemajetkové újmy

- Smluvní limitace náhrady újmy je možná ale neomezená
 - Není možné vyloučit povinnost nahradit újmu způsobenou úmyslně či z hrubé nedbalosti
 - Nelze přihlížet k ujednáním, která předem omezí práva spotřebitele či jiné slabší strany na náhradu újmy
 - Nelze se vzdát práva na náhradu újmy způsobené na svých přirozených právech (například zdraví či životě)

Oznámení

- V praxi problémy, jaký význam má oznámení, kterým škůdce ostatní preventivně varuje před možností vzniku újmy.
- NOZ výslovně uvádí, že takové oznámení automaticky nevylučuje povinnost škůdce uhradit vzniklou újmu. Nicméně dodává, že toto oznámení je možné považovat za varování před nebezpečím (§ 2896). Vliv na výsledné určení povinnosti hradit škodu tedy může být nepřímý, například s ohledem na posuzování zavinění.

58. Jednatelství bez příkazu

- Tzv. nepřikázané jednatelství = *negotiorum gestio*
- Jedná se o **kvazikontrakt** (chybí vůle obou stran k obstarání záležitosti)
 - Resp. je na pomezí mezi **deliktem** (skutková podstata odpovědnosti za škodu), **BO** (v některých aspektech se nahrazuje obohacení, které někomu vzniklo) a **kvazikontraktem** (typické pro příkaz - právo na odměnu a účelně vynaložené náklady)
- Jedná se o vztah vzniklý na základě zákona (chybí vůle stran nebo autoritativní konstitutivní rozhodnutí veřejné moci)
- § 3006: „*Vmísí-li se někdo do záležitostí jiné osoby, ač k tomu není oprávněn, jdou k jeho tíži následky z toho vzniklé.*“ a násl. OZ
- Základní východisko úpravy - **zásadně se adresát právní normy (OZ) nemá vměšovat do záležitostí jiného, ale z tohoto pravidla existují výjimky**
 - a) **Jednatelství nutné** - směřuje k odvrácení škody - § 3007, § 3008 (uplatnění samaritánského principu mimo § 2901?)
 - b) **Jednatelství užitečné** - jednání, které nesměřuje k odvrácení škody, ale k převážnému užtku jiného - § 3009
- Nepřikázané jednatelství je třeba **odlišit od bezdůvodného obohacení**, ačkoliv i nepřikázané jednatelství spočívá na myšlence obohacení se na úkor jiného → v obou těchto případech tak jde o otázku, zda lze od jiného - aniž by existoval odpovídající právní důvod - požadovat nějaké plnění → rozdíl je však v tom, že nepřikázaný jednatel má úmysl jednat v cizím zájmu
- Ustanovení v OZ upravují pouze vztah mezi jednatelem a pánem věci, nikoliv mezi 3. osobami

Předpoklady pro aplikaci ustanovení o nepřikázaném jednatelství

1. **Jednatelství**
2. **Cizí záležitost** - objektivně cizí (z daného jednání nemá subjekt žádný prospěch - např. posekám sousedovi zahradu, aniž bych se s ním dohodl)
3. **Úmysl hájit zájmy jiného** - subjektivně cizí (*animus negotia aliena gerendi*) + ku prospěchu principála (pána věci)
4. **Absence dostatečného právního důvodu opravňujícího jednatele k obstarání cizí záležitosti** („bez příkazu“)

Úprava v OZ

- **Odvrácení škody = nutné jednatelství**
 - § 3007: „*Obstará-li někdo, ač k tomu nebyl povolán, cizí záležitost, aby odvrátil hrozící škodu, pak mu ten, jehož záležitost byla obstarána, nahradí účelně vynaložené náklady, třebaže se výsledek bez zavinění nepřikázaného jednatele nedostavil.*“
 - Jednatel směřuje k odvrácení škody + škoda hrozí bezprostředně (není možné si obstarat souhlas nebo stanovisko pána věci)
 - Z toho vyplývá
 - I když nic nezachráním, mám právo na náhradu nákladů
 - Jednáme ve výlučném zájmu jiného, zatímco § 2908 (můžeme jednat ve vlastním zájmu)
 - Kdo odvracel hrozící újmu, má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů a na náhradu újmy, kterou přitom utrpěl, i proti tomu, v jehož zájmu jednal, nanejvýš však v rozsahu přiměřeném tomu, co odvrátil
- **Záchrana cizí věci**
 - § 3008: „*Osobě, která zachrání cizí věc od nevyhnutelné ztráty nebo zkázy, náleží přiměřená odměna, nanejvýš desetina ceny věci, a náhrada účelně vynaložených nákladů. Vlastník věci se povinnosti k úhradě zbaví, nepožaduje-li zachráněnou věc nazpět.*“
 - Speciální případ k § 3007 je zachránění cizí věci § 3008 (*lex specialis derog...*)
 - Možnost zproštění - nepožadujeme věc zpět
- **Jednání k užtku jiné osoby**

- § 3009 odst. 1: „Ujme-i se někdo záležitosti ve prospěch jiné osoby bez jejího svolení, nahradí mu tato osoba účelně vynaložené náklady, zařídil-li záležitost k jejímu převážnému užitku. Zda byla záležitost provedena k užitku jiného, se neposoudí podle obecných hledisek, ale se zřetelem k jeho pochopitelným zájmům a záměrům.“
Odst. 2: „*Není-li užitek převážný, nemá nepřikázaný jednatel právo na náhradu nákladů. Osoba, jejíž záležitost na sebe vzal, může po nepřikázaném jednateři požadovat, aby vše uvedl do předešlého stavu, a není-li to dobře možné, aby nahradil škodu.*“
- Jednání k užitku jiného posuzováno subjektivně
- Např. máme-li ve vlastnictví padající plot, ale řekneme si, že ho chceme zbořit a postavit jiný plot, pak nemůže přijít třetí osoba, že nám plot spraví do původní podoby a bude chtít náhradu nákladů...

- **Společná ustanovení**

- § 3010 - povinnost dokončit nepřikázané jednatelství, předat veškeré plody a vyúčtovat vše → každý, kdo na sebe převezme nepřikázané jednatelství, musí nést následky z toho vzniklé
- § 3011 (*ius tollendi*) - pokud jednateři nevznikne právo na náhradu nákladů, může si vzít, co pořídil na vlastní náklady, pokud je to možné a pokud se nezhorší podstata věci nebo se nepřiměřeně neztíží její užívání

59. Vznik bezdůvodného obohacení

- § 2991 - § 3014 OZ (resp. § 2991 - § 3005 obecná ustanovení)
- Bez důvodné obohacení = *condictiones sine causa*
- OZ 89/2012 Sb. pojímá bezdůvodné obohacení širěji než OZ 1964
 - Dikce v § 451 „kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí“ znamenala bez právního důvodu (28 Cdo 3010/2011)
 - X nyní v § 2991 „kdo se na úkor jiného bez *spravedlivého důvodu* obohatí“ → významně širší a vágnější koncepce
- Výčet případů bezdůvodného obohacení je demonstrativní § 2991 odst. 2
- Strany
 - **Obohacený**
 - **Ochuzený**
- Pro nárok z BO používáme termín římského práva - **kondikce**
 - Od toho rovněž odvozeno sloveso „kondikcionovat“ značící vymáhání, nárokování, vydání BO či náhrady za ně
- Podstata BO
 - Právní řád přiřazuje určité majetkové hodnoty určitým subjektům (např. jen vlastník má *ius utendi* a může s ním disponovat dle své vůle)
 - BO slouží k nápravě případů, když ve skutečnosti hodnotu využívá někdo, komu ji právní řád nepřiznává
- Definice BO = přesun majetku (majetkových hodnot) z oprávněné dispozice jedné osoby nezávisle na zavinění do dispozice (neoprávněné) jiného subjektu a s tím spojené následky
- Definice odpovědnosti za BO = souhrn práv a povinností osoby, v jejíž neoprávněné dispozici se přesunutý majetek nachází a to bez ohledu na okolnost, zda se tato osoba na jeho přesunu podílela či nikoli
- U BO se nedíváme na újmu, ale na obohacení!

Předpoklady uplatnění

- Obohacení obohaceného - rozmnožení jmění (zvýšení aktiv, snížení pasiv neboli nesníží se aktiva, ač by se měla snížit), předpokladem pro vydání BO není zavinění!
- K obohacení musí dojít na úkor ochuzeného (věřitele)

Neexistence spravedlivého důvodu

- **§ 2991 odst. 1:** „Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil.“
- Případy
 - Plnění bez právního důvodu
 - Plnění z neplatného právního úkonu
 - Plnění z odpadnuvšího právního důvodu
 - Plnění za jiného
 - Bez důvodné obohacení z nepoctivých zdrojů
- Jinými slovy NOZ se významně odchýlil od OZ 1964 tím, že zavádí pojem „spravedlivý důvod“ který obsahuje i plnění bez právního důvodu
 - Vystává zde ale problém bezbřehé aplikace bezdůvodného obohacení
 - Např. tím, že někdo postaví v obci aquapark, zvýší hodnotu ubytovacích služeb, tedy provozovatel ubytování se bezdůvodně obohatil, NICMÉNĚ důvodová zpráva uvádí - „spravedlivý důvod“, který zdůrazňuje, že obohacenému může chybět právní důvod, avšak i přesto není obohacený povinen obohacení vydat, neboť má pro ně důvod spravedlivý
 - Důvodová zpráva - jaké obohacení je ospravedlněné (s právním důvodem) a jaké nikoli, nelze usuzovat jen z existence/neexistence právního důvodu, ale i ze zásad slušnosti a zvyklostí soukromého života. (např. spropitné se poskytuje bez právního důvodu, ale přesto nejde o BO) s tím souvisí → problematika absence právního důvodu

- Při zasnoubení snoubence daruje prsten - rozejdou se - má prsten vrátit?
 - Právní důvod - darovací smlouva trvá - odpadla causa - „hospodářský“ důvod
 - Máme *condictio sine causa* - která kauza?
 - Ve většině právních řádů by byl nárok na vrácení, dle OZ asi ne
 - Eliáš - nejde jen o právní důvod, ale i o otázku slušnosti a zvyklostí soukromého života (př. spropitné není BO)
- Melzer - § 2991 odpovídá víceméně OZ 1964 § 451, jsou tam použity trošku jiné pojmy, ale praktický rozdíl bude minimální, v 93 % je to stejné

Neexistence právního důvodu

- **§ 2991 odst. 2:** „*Bez důvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.*“
- Kondikce
 - Plnění bez právního důvodu - *conditio indebiti*
 - Plnění z právního důvodu, který odpadl - *condiction ob causam finitam*
 - Protiprávní užití cizí hodnoty
 - Plnění za někoho plněno, co měl po právu plnit sám
- Od taxativně vymezených kondikcí se NOZ odchýlil (zvláště ten, kdo... § 2991 odst. 2)
- Melzer - § 2991 odst. 2 sousloví „ZVLÁŠTĚ TEN“ - vyřešil se problém § 451 odst. 1 = nepřímě aplikovatelné pravidlo, že musíme podřadit případ pod zvláštní skutkovou podstatu v odst. 2

Negativní vymezení BO

- **§ 2992:** „*Byl-li splněn dluh, a to i předčasně, nebylo-li uplatněno právo, ač uplatněno být mohlo, nebo učinila-li jedna osoba něco ve svém výlučném a osobním zájmu či na vlastní nebezpečí, nevzniká povinnost obohacení vydat; to platí i v případě, že jedna osoba obohatí druhou s úmyslem ji obdarovat nebo obohatit bez úmyslu právně se vázat.*“
- Důvodová zpráva
 - 1) Případ, kdy byl plněn dluh = zavázal-li se dlužník smlouvou zaplatit za plnění úplatu, nemůže se dovolávat ustanovení o BO např. s odůvodněním, že zaplatil více, než činí obecná cena nebo obvyklá cena (obdobně to platí ze strany věřitele)
 - 2) Věřitel neuplatní své právo = nejedná se jen o případy, kdy se věřitel v důsledku neuplatnění právo oslabí promlčením nebo zanikne prekluzí, ale i o takové, kdy právo není uplatněno již v okamžiku, kdy pohledávka dospěje → dlužník obohacen, protože si podrží déle majetkovou hodnotu, kterou již měl věřiteli vydat. Věřiteli však náleží jen zvlášť zákonná/zvlášť ujednána práva (např. smluvní pokuta), ale NEMŮŽE se domáhat dalšího plnění s poukazem na BO
 - 3) Osoba obohatí druhého ve svém výlučném, osobním zájmu/na vlastní riziko (např. investicí na vlastním pozemku zvýší ceny sousedních pozemků; osoba plní bezúplatně druhé v očekávání protislužby, aniž je příjemce k tomu právně zavázán) + obdobně platí pro plnění s úmyslem obohatit jiného darem/ze slušnosti/mravní povinnosti/jiná liberalita

Vzájemné plnění

- **§ 2993:** „*Plnila-li strana, aniž tu byl platný závazek, má právo na vrácení toho, co plnila. Plnily-li obě strany, může každá ze stran požadovat, aby jí druhá strana vydala, co získala; právo druhé strany namítnout vzájemné plnění tím není dotčeno. To platí i v případě, byl-li závazek zrušen.*“
- Plnění na závazek, vzájemné plnění
- Judikatura dovodila 2 účinky, které nevyplývají z textu
 - **Účinek synallagmatický**, který znamenal, že pokud si z neplatné nebo zrušené smlouvy plnily obě strany, může jedna požadovat po druhé vrácení, jen je-li připravena vrátit, co obdržela ona

- **Účinek blokační**, který znamenal, že v případě neplatné nebo zrušené smlouvy si plnění dle ní učiněná vypořádaly strany mezi sebou, byť došlo i k ochuzení nebo obohacení osoby třetí
- OZ 89/2012 Sb. do jisté míry tyto účinky rozděluje do následujících ustanovení
- Melzer - kondikce z plnění, do značné míry odpovídá OZ 1964 § 457
 - Je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal
 - Důležitá je hlavně druhá věta - „*Plnily-li obě strany...*“ = synallagmatický závazek
 - Můžeme žalovat jenom na plnění té povinnosti druhé strany a druhá strana má právo namítnout, že je to synallagma a potom až k námitce té druhé strany by soud rozhodl jako synallagma
 - Pokud by druhá strana nenamítla, tak lze vycházet z toho, že můžeme žalovat jen na to jedno plnění
- Důvodová zpráva - plnění nedluhu (plnění bez právního důvodu na základě neplatné smlouvy; sine causa)
 - Toto plnění nemá oporu ve spravedlivém důvodu, a proto musí být vráceno tomu, kdo plnil
 - Při vzájemném plnění z neplatné smlouvy vznikají každé ze stran její majetková práva a je věcí každé strany, zda své právo uplatní → ponechat autonomii každé ze stran, zda bude požadovat, nač má sama právo (výsostná záležitost žalovaného, zda případně vznese námitku povinnosti žalobce k protiplnění)

Problematika třístranných vztahů v rámci BO

- **§ 2994:** „*Dal-li někdo neoprávněně věc k užívání nebo požívání jinému, aniž ten byl v dobré víře, má vlastník nebo spoluvlastník věci vůči uživateli nebo poživateli právo na náhradu.*“
- **§ 2995:** „*Vedlo-li plnění k obohacení třetí osoby, vydá je ochuzenému, jen pokud byl ochuzený k plnění přiveden Istí, donucen hrozbou či zneužitím závislosti nebo pokud nebyl svéprávný.*“
- Melzer - velmi důležitá ustanovení, která řeší problematiku 3stranných vztahů v rámci BO (blokační účinek)
 - § 2994 - vlastník X zloděj → zloděj dá věc do užívání nájemci - pokud byl nájemce v dobré víře, existuje vztah jen mezi těma dvěma a vlastník se může hojit pouze vůči tomu zloději, NIKOLI té třetí osobě
 - Na 3. osobu může jít pouze tehdy, kdyby věděl, že to pronajímá od zloděje → není zde dobrá víra, která se obecně presumuje
- Důvodová zpráva - konkretizace základní skutkové podstaty, že obohacení nabyté bez spravedlivého důvodu musí být vydáno ochuzenému
 - Sleduje se tím překonání vývoje dosavadní judikatury - např. rozsudek NS z 20.4.2005: „Většinový spoluvlastník nemá právo na náhradu proti nájemci, kterému dal věc do nájmu neoprávněně menšinový spoluvlastník, a to ani, když nájemce nebyl v dobré víře“
 - Ochrana uživatele/poživatele cizí věcí má rozumný důvod, byl-li v dobré víře, že má k užívání/požívání řádný titul
 - POJETÍ SOZ - i v takovém případě se dotčený vlastník/spoluvlastník může domáhat plnění JEN proti tomu, kdo věc neoprávněně dal jinému k užívání/požívání, a že JEN TEN se proti neoprávněnému uživateli/poživateli může domáhat, aby mu obohacení vydal, KOMPLIKUJE právní styk a zeslabuje ochranu vlastnického práva

Volitelná plnění

- **§ 2996:** „*Měl-li dlužník plnit jedno z více volitelných plnění a poskytl-li jich omylem více, záleží na jeho vůli, co bude žádat zpět. Měl-li však právo volby věřitel, může se dlužník domáhat toho, aby věřitel provedl volbu; neprovede-li věřitel volbu bez zbytečného odkladu, lze se domáhat, aby prohlášení jeho vůle nahradil soud.*“
- Volitelná plnění
- Dopadá na tzv. alternativní závazky, kdy věřiteli na základě smlouvy/zákona náleží jedno z více volitelných plnění (§ 1926 odst. 1)
- Melzer - nastane jednou za XY let
- Důvodová zpráva - závazek s alternativním plněním, ustanovení řeší, co má být vydáno
 - Měl-li dlužník volbu, co bude plnit, musí mít volbu i co do určení toho, co mu má být vráceno
 - Měl-li však volbu věřitel, náleží i pro případ vrácení volba věřiteli a dlužník se může domáhat jen, aby věřitel provedl volbu nebo aby jeho prohlášení vůle nahradilo soudní rozhodnutí

Plnění na naturální obligaci

- **§ 2997** odst. 1: „Dlužník, který plnil dluh nežalovatelný nebo promlčený nebo takový, který je neplatný pro nedostatek formy, nemá právo na vrácení toho, co plnil. Právo na vrácení nemá ani ten, kdo jiného obohatil s vědomím, že k tomu není povinen, ledaže plnil z právního důvodu, který později nenastal nebo odpadl.“
Odst. 2: „Plnila-li osoba proto, že k tomu byla přivedena lstí, donucena hrozbou nebo zneužitím závislosti, ustanovení odstavce 1 se nepoužije. To platí i v případě, že plnila osoba nesvéprávná.“
- Odstavec 1 - věta první
 - Plnění na naturální obligaci, konvalidace formy splněním dluhu, vědomé plnění „nedluhu“
 - K nedostatku formy - je třeba rozlišovat funkce u písemné formy, pokud zde je funkce varující
 - → plněním se konvaliduje, pokud je zde funkce zajišťující → plnění nemá za následek konvalidaci
- Odstavec 2 - věta druhá
 - Plnění s vědomím, že k tomu není subjekt povinen, ledaže plnil z právního důvodu, který později nenastal nebo odpadl
- Důvodová zpráva - vychází z § 455 OZ
 - Odst. 1: „Za BO se nepovažuje, bylo-li přijato plnění promlčeného dluhu nebo dluhu neplatného jen pro nedostatek formy.“
 - Odst. 2: „Rovněž se za BO nepovažuje přijetí plnění ze hry/sázky uzavřené mezi FO a vrácení peněz do hry/sázky půjčených; u soudu se těchto plnění nelze domáhat“
 - Ovšem obecnější formulace a doplnění výjimky
 - Vyžaduje-li se písemná forma u projevu vůle jedné osoby (např. u ručitelského prohlášení), je plněním překážka formálnosti zhojena
 - Vyžaduje-li se písemná forma pro smlouvu zavazující strany k vzájemnému plnění, je ovšem kondikce vyloučena, jen splnily-li obě strany

Plnění za zakázaným nebo zcela nemožným účelem

- **§ 2998:** „Plnila-li strana vědomě proto, aby druhá strana něco vykonala za účelem zakázaným nebo zcela nemožným, nemá právo požadovat, aby jí to bylo vráceno. Dal-li však někdo, aby zabránil protiprávnímu činu, něco tomu, kdo se chtěl činu dopustit, může požadovat vrácení.“
- Věta první vylučuje kondikci z bezdůvodného obohacení, pokud jedna strana smlouvy plnila něco druhé, druhá strana měla za toto plnění dosáhnout svým výkonem zakázaného výsledku, první strana musela zakázanost rozpoznat a smlouva je pro takovou zakázanost neplatná, ať už kvůli rozporu se zákonem, nebo s dobrými mravy
 - Nebýt § 2998 odst. 1, ten, kdo plnil, by měl právo na vrácení
 - Avšak pokud nastaly předpoklady uvedené v první větě tohoto odstavce, § 2998 odst. 1 jeho nárok z bezdůvodného obohacení vyloučí
- Melzer - pravidlo, které řeší případy plnění na základě neplatných smluv, kdy plnění bylo za účelem zakázaným/nemožným
 - Př. dám někomu milion korun, ať koupí v Mexiku drogy a pak to tady společně prodáme - on potom přijede, ty drogy nekoupí, nebo mu je zabaví a teď řeknu - no dobře, ta smlouva byla neplatná (např. smlouva o sdružení= sdružení za nějakým účelem) a chci ty peníze zpět → v těchto případech NEBUDE právo ASISTOVAT NĚKOMU, kdo dával peníze za tímhle účelem, aby když se ten účel nenaplní, dostal ty peníze zpátky
 - → Nikdo nesmí mít prospěch z protiprávního jednání
- Důvodová zpráva - vyloučení BO i v případě, že jedna strana něco plní druhé, aby ta vykonala něco nemožného = jedná se de facto o skryté darování
 - V daném ustanovení je nutná VĚDOMOST toho, kdo plnil, v době, kdy plní, že plní za účelem zakázaným/nedovoleným!
 - Druhá věta se týká vlastně případu plnění z nemravné příčiny, a tudíž jde o staré známé *condictio ob turpem causam*

60. Rozsah práva na vydání bezdůvodného obohacení

Peněžitá náhrada

- § 2999 odst. 1: „**Není-li vydání předmětu BO dobře možné, má ochuzený právo na peněžitou náhradu ve výši obvyklé ceny.** Bylo-li plněno na základě neplatného nebo zrušeného právního jednání, právo na peněžitou náhradu však nevznikne v rozsahu, v jakém se to přičí účelu pravidla vylučujícího platnost právního jednání.“
- Primárně naturální restituce (již dle § 2991)
- Sekundárně, když vydání **není „dobře možné“** - peněžitá náhrada
 - **Není dobře možné = předmět obohacení nelze vrátit z jeho povahy** (koncertní zpěv nelze odzazpívat, natřený plot odnatřít), nebo proto, že **předmět BO se následně zkazil, ztratil, zhoršil či spotřeboval** (pivo se vypilo)
 - Vydání předmětu obohacení *in natura* **není „dobře možné“ = nemožnost ekonomická**; dále vydání, které by vyžadovalo **značné dodatečné náklady**, případně **vedlo ke znehodnocení věci → nepřiměřené obtíže**
- Nárok na peněžitou náhradu vzniká nejen tehdy, když předmět obohacení nelze vydat vůbec, ale i tehdy, když se jen zhoršil
- Obvyklá cena: univerzální kritérium dle § 2999 odst. 1
- 2 Výjimky z prvního odstavce
 - § 2999 odst. 2 - i když je smlouva neplatná, zpravidla se vychází ze sjednané úplaty (sjednané ceny)
 - Jinak pak substitut dle § 2991 odst. 1
 - § 2999 odst. 3 se především použije, pokud obohacený nabyl předmět obohacení od ochuzeného dle úplatné smlouvy, byť ta nebyla platná nebo závazek z ní byl zrušen
 - Pak se obohacený nemůže vůči ochuzenému dovolat ochrany dobré víry dle § 3000 a § 3001
 - V takovém případě sama jeho dobrá víra k ochraně nepostačí → vyžaduje se, aby zkáza, ztráta nebo zhoršení šly objektivně k tíži druhé strany dle objektivních hledisek.
 - *Př.: K náhradě není povinen, kdo koupil věc neplatnou smlouvou a nemůže ji vrátit proto, že shořela v důsledku vady.*
 - Nanejvýš tolik, co ušetřil na vlastním majetku

BO poctivého vs. nepoctivého příjemce

- U BO se nevychází ze zavinění, jako obecně u náhrady škody, ale ochrana ochuzeného je objektivní
 - Obohacený vydá to, co mu zůstalo, pokud to, co již spotřeboval, bylo v dobré víře
 - Obohacený zlověrec vydá celé obohacení + nahradí užitek, který by mezitím získal ochuzený (to vlastně je náhrada ušlého zisku)
 - Tedy je obohacený chráněn jen v případě své dobré víry
 - Pokud se jednalo o úplatnou smlouvu, pak se řeší v režimu NŠ
- **Obohacení poctivého příjemce - § 3000**
 - „*Poctivý příjemce vydá, co nabyl, nanejvýš však v rozsahu, v jakém obohacení při uplatnění práva trvá.*“
 - Poctivost - dobrá víra
 - Pro poctivého příjemce **je rozhodující nikoli okamžik, kdy bylo BO získáno, nýbrž okamžik, kdy pozbyl dobré víry, resp. kdy proti němu bylo uplatněno právo**
 - Pokud tedy BO v mezidobí odpadlo, pak se v závislosti na rozsahu odpadnutí snižuje (případně až na nulu) povinnost obohaceného k vydání či náhradě
 - § 3000 se použije, jen pokud jde o jiné plnění než dle úplatné smlouvy, byť nebyla platná nebo závazek z ní byl zrušen
 - Účel ustanovení - aby se poctivý příjemce nedostal do majetkového mínusu, stavu horšího, než kdyby k BO vůbec nedošlo
 - Zejména případy, kdy dobrověrný obohacený nabyl obohacení spočívající ve zhodnocení věci jinak než dle smlouvy
 - *Př.: Ochuzený omylem osázel příjemcův pozemek, ten však později zachvátil požár*

- Použije se též tehdy, pokud dobrověrný obohacený nemůže vrátit dar
 - Př.: *spotřebuji peníze, co jsem dostal na dovolenou a pak se ukáže, že smlouva o zájezdu je neplatná, ale polovinu peněz jsem již procestoval a projedl, tak mé obohacení trvá jenom v tom, co mi z peněz zůstalo, a to vrátím zpátky*
- **Ochrana poctivého příjemce - § 3001**
 - § 3001 odst. 1: „**Zcizil-li poctivý příjemce předmět BO za úplatu, může podle své volby vydat buď peněžitou náhradu, anebo co utržil. Zcizil-li jej poctivý příjemce bezúplatně, nemá vůči němu ochuzený právo na náhradu; může ji však požadovat po osobě, která předmět od obohaceného nabyla a nebyla v dobré víře.**“
 - Jestliže obohacený již není obohacen (nebo je obohacen jen ve sníženém rozsahu), neboť předmět obohacení daroval (nebo zcizil za nižší úplatu), pak ani netrvá (v plném rozsahu) jeho povinnost vydat BO → poctivý příjemce je chráněn před tím, aby skončil v majetkovém mínusu (§ 3000).
 - **Volba náleží obohacenému!**
 - Volba práva - § 1926 odst. 2: „Nevykoná-li strana volbu včas, nabývá právo zvolit způsob plnění trvale druhá strana.“ + § 1723 odst. 2 - zánik práva volby
 - → ten, kdo nabyl předmět obohacení v dobré víře (ať už se měl stát jejím vlastníkem, nebo uživatelem)
 - a) **Není vlastníku povinen k náhradě jen proto, že v době, kdy jeho dobrá víra trvala, došlo ke ztrátě, zkáze nebo zhoršení předmětu obohacení; ani**
 - b) **Není vlastníku povinen k náhradě za to, že věc užíval** (tj. z protiprávního zásahu do cizí hodnoty ve smyslu § 2991 odst. 2) po dobu své dobré víry
 - Shrnutí - **Obohacený dobrověrec mohl prodat levně či draze, tj. darovat či vydělat. Dobrá víra funguje v tom, že záleží na jeho volbě, co vrátí. Jestli to, co za věc utržil nebo obvyklou cenu. Pokud daroval, nelze po něm nic chtít.**
 - Př.: *někdo bez souhlasu oprávněné osoby pokosí její trávu, nemá mít právo na náhradu, protože výkon provedl sice v očekávání odměny, ale BEZ PRÁVNÍHO DŮVODU a na vlastní riziko. Avšak tam, kde strany měly smlouvu, podle níž měl příjemce platu dát, byť smlouva nebyla platná, se případ posoudí dle § 2999.*
 - § 3001 odst. 2: „**Získal-li obohacený předmět obohacení v dobré víře (nebo bez svého svolení) a nelze-li jej dobře vydat, není povinen k náhradě, ledaže by tím vznikl stav zjevně odporující dobrým mravům**“
 - Relevantní zejména v případě protiprávního užití cizí hodnoty dle § 2991 odst. 2
 - Př.: *obohacený parkuje na cizím pozemku, který se jeví jako veřejný statek, ač jím ve skutečnosti není*
 - Častěji pak obohacení získané bez svolení obohaceného
 - Př.: *zhotovitel si splete adresu či pozemek a zhodnotí věc toho, kdo si žádné dílo neobjednal (zde nelze z povahy věci mluvit o zlém/dobré víře obohaceného - nic neví)*
 - *Někdo bez souhlasu oprávněné osoby pokosí její trávu, nemá mít právo na náhradu, protože výkon provedl sice v očekávání odměny, ale BEZ PRÁVNÍHO DŮVODU a na vlastní riziko*
 - Odst. 2: „...ledaže by tím vznikl stav zjevně odporující dobrým mravům.“
 - Př.: *domovník omylem vytápí dům vlastním uhlím (tj. z hromady své, a nikoli vlastníkovy), pak by patrně odporovalo dobrým mravům, pokud by vůbec neměl právo na náhradu*
 - **ALE! nutno chránit příjemcovu dobrou víru tak, aby ten neskončil v majetkovém mínusu**
 - Pokud zhotovitel poskytl nesjednanou práci či vícepráci (tj. práci mimo rámec obsahu smlouvy) bez příjemcova svolení, pak nemá právo na náhradu
 - Odst. 2 se vztahuje jen na případy, kdy vydání není dobře možné od počátku X vydání předmětu BO sice zprvu bylo dobře možné, ale později tato možnost zanikla → řeší § 3000
- **Obohacení z úplatné smlouvy - § 3002**
 - Odst. 1 - **Za plnění dle úplatné smlouvy náleží plná náhrada dle § 2999**, vylučuje, aby se § 3000 a 3001 použily na plnění dle úplatné smlouvy (ať už je závazek z ní neplatný, nebo byl zrušen, analogicky také zdánlivý)
 - Odst. 2 - **Poctivý příjemce nahradí užívání, ale jen do výše prospěchu**, zamezuje aby např.

- *P prodal K-ovi byt s tím, že K se do něj ihned nastěhuje, ale kupní cenu uhradí až za 3 roky. Za 2 roky se ovšem zjistí, že smlouva je neplatná, takže K byt vyklidí. Pokud by K nebyl vůbec povinen k náhradě za užívání, bydlel by v něm celé dva roky zdarma na P-ův úkor.*
- Náhrada za užívání = ve výši obvyklé ceny ve smyslu § 2999 (1)
- **Obohacení nepoctivého příjemce - § 3003**
 - „*Nepoctivý příjemce vydá, co nabyt v době, kdy obohacení získal.*“
 - Zrcadlově k § 3000 - nepoctivý příjemce se nemůže dovolat skutečnosti, že jeho obohacení odpadlo
 - Pokud obohacený pozbyl dobré víry teprve později, pak jako nepoctivý příjemce vydá, co nabyt, v rozsahu, v jakém obohacení trvalo, když pozbyl dobré víry
 - **Vydá celé BO (plnou náhradu), i kdyby jej mezitím spotřeboval, zničil, zcizil**
- **Rozsah náhrady při zlé víře - § 3004**
 - Odst. 1 - Obohacený vydá vše, co nabyt, včetně plodů a užitků/ úplaty za zcizení předmětu + ušlý zisk ochuzeného
 - Zrcadlově k § 3001 odst. 1
 - § 3004 odst. 1 se může použít též v případě vícenásobného převodu téže věci (§ 1000)
 - **Zcizil-li nepoctivý příjemce předmět obohacení za úplatu a za výhodnější než obvyklou cenu → ochuzený právo, aby mu byl vydán i tento mimořádný zisk**
 - Odst. 2 - Za protiprávní nakládání s hodnotou týkající se osobnosti člověka může ochuzený požadovat **dvojnásobek obvyklé odměny** za udělení souhlasu
- **Náhrada nutných nákladů a ius tollendi - § 3005**
 - „*Kdo předmět bezdůvodného obohacení vydává, má právo na náhradu nutných nákladů, které na věc vynaložil, a může od věci oddělit vše, čím ji na svůj náklad zhodnotil, je-li to možné bez zhoršení podstaty věci.*“
 - Zrcadlové ustanovení k ustanovením o držbě
 - Použitelné např. tehdy, pokud věc vydává jiný obohacený než držitel, např. ten, komu věc pronajala třetí osoba neplatnou smlouvou
 - Dobrá víra není z hlediska § 3005 relevantní
 - Právo na oddělení = *ius tollendi*